M. Tört. O.
3631.

A SZEPESI VÁROSOK
ÁRÚMEGÁLLÍTÓ-JOGA

*

LŐCSE ÉS KÉSMÁRK KÜZDELME AZ ÁRÚMEGÁLLÍTÁSÉRT

1358—1570

*

ÍRTA

DOMANOVSZKY SÁNDOR

L.-TAG

AZ IPOLYI-DÍJJAL JUTALMAZOTT PÁLYAMUNKA

OKLEVÉLTÁRRAL ÉS EGY TÉRKÉPMELLÉKLETTEL

Ára 500 korona.

BUDAPEST
KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
1922

MAGYAR AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

M. Pőt. O. 3631.
510496

A SZEPESI VÁROSOK
ÁRÚMEGÁLLÍTÓ-JOGA

*

LŐCSE ÉS KÉSMÁRK KÜZDELME AZ ÁRÚMEGÁLLÍTÁSÉRT

1358—1570

*

ÍRTA

DOMANOVSZKY SÁNDOR

L.-TAG

AZ IPOLYI-DÍJJAL JUTALMAZOTT PÁLYAMUNKA

OKLEVÉLTÁRRAL ÉS EGY TÉRKÉPMELLÉKLETTEL

MTA KIK 0 00004 05063 6

BUDAPEST
KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
1922

200792

MAGY. TUD. AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Budapest, 1922. M. kir. tud.-egyetemi nyomda.

B 1971

ELŐSZÓ.

Középkori vám- és kereskedelemtörténetünkre vonatkozó kutatásaim közben, a szepesi levéltárak anyagát dolgozván föl, kerültek kezembe azok a rendkívül érdekes oklevelek, a melyek Lőcse és Késmárk árumegállító-pörére vonatkoznak. A sok könyvalakban kiállított privilegiális és ítéletlevél, a mely átírásban a per folyamán bemutatott oklevélanyagot is magában foglalja, lehetetlenné tette, hogy e kérdést hamarosan áttekinthessem. A két érdekelt város levéltárai anyagának összeegyeztetése nélkül ez ügyről még csak megközelítőleg sem nyerhettem tiszta áttekintést. Csakhamar kitűnt az is, hogy ez a pör a Szepesség és ezzel együtt Felső-Magyarország gazdasági történetében olyan domináló szerepet játszik s a kereskedelem egyéb kérdéseivel, főkép azonban a harminczadügygyel annyira össze van fonódva, hogy feldolgozása nélkül sem a felvidéki harminczad, sem a Lengyelország felé haladó kereskedelem történetével behatóan foglalkoznom nem lehet.

A Szepesség aránylag kis területén Lőcse és Késmárk mellett még Iglónak is volt árumegállítása. Ez a hazai viszonyaink közt szokatlan jelenség szükségessé tette a vizsgálatot 1. abban az irányban, miért volt a Szepességnek a forgalomban oly nagy jelentősége és 2. hogyan érvényesült e három város árumegállítása? Míg az általánosabb

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

jellegű kérdésekre: mi az árumegállítás joga és mi a szepesinek jelentősége? a válasz aránylag könnyen volt megadható, a három város küzdelmében bele kellett mennem a legapróbb részletekbe. Minthogy pedig Igló a küzdő felek közül hamar eltűnt a porondról, munkám tárgyának gerinczévé a Lőcse és Késmárk közti küzdelem lett. E részben az árumegállítás mellett még más tényezőkre is ki kellett térnem s különösen az útügyet megvilágítanom. Egynémely részben, mint pl. az 1528—1533 évek küzdelmeiben, a politikai eseményeket is számba kellett vennem, míg viszont az utolsó éveknél, a mikor a két város pöre már ellaposodott, az oklevéltárban közölt aprólékos részleteket sem tartottam szükségesnek a feldolgozásban felsorolnom, mert az ügy eldöntésére ezek már nem voltak jelentősebb hatással.

A munka anyagát a lőcsei, késmárki és iglói városi levéltárak, Szepes vármegye és a szepesi és pozsonyi káptalanok levéltárai szolgáltatták. Sajnos, Lőcse város levéltára 1550-ben leégett s így a régibb időre vonatkozólag bizonyára sok tárgyunkról szóló oklevél is megsemmisült a tűzben.

A feldolgozásom alapjául szolgáló oklevélanyagot külön oklevéltárban közlöm, a melynek összeállításában, hogy czéltalanul a papírt ne fogyaszszam, a már kiadott okleveleket és azokat, a melyek régebbiek átírását tartalmazzák, de csak egyszerű átírási záradékkal, csak regesta alakjában vettem föl s a regestáknak külön a tartalommutatóban való szokásos fölsorolását is elhagytam. Az átírásokat a per folyama egyes mozzanatainak kidomborítása érdekében az átíróoklevelekből rendesen kiválasztottam és az oklevél eredeti dátuma alatt közöltem, az átírásnál egyszerűen az illető számra hivatkozva. Az olvasó és a kutató így áttekinthetőbben kapja meg az anyag összeállítását. Az itt említett elvektől csak egy-két esetben tértem el: pl. Zsigmond

1345-ben Késmárk és Igló számára kiadott privilegiumainál, a melyek már ki vannak adva, a melyeknél mégis összehasonlításképen közöltem a szöveget abban az alakban, a mint azt Héderváry Lőrincz nádor 1437-iki ítéletlevele megőrizte, továbbá Szepesmegye alsó székének 1544-ik évi bizonyságlevelénél a harminczadfizetés módjáról és Szepesmegyének 1548-ik évi, az ófalusi út tárgyában kiadott bizonyságlevelénél, a melyekből nem választottam ki a bennük átírt lublói, iglói, márkusfalvai és misleniczei okleveleket, minthogy az ezekben foglalt tanúvallatások csak az átíró megyei kiadvány keretében váltak a küzdelem tényezőivé.

A közlés módját illetőleg a latin szövegeknél a M. Tud. Akadémiának a középkori oklevélpublicatiókra nézve megállapított szabályaihoz tartottam magamat, a német szövegeknél — minthogy ebből a korból hazai német szövegeink nincsenek olyan nagy számban kiadva, hogy az írók eredeti írásmódja ne szolgáltathatna bizonyos tanulságokat, — betűhíven nyomattam le az eredetit.

A könyv, melyet a szíves olvasó ilyformán kezei közé vesz, ha tulajdonképen localis jellegű is, középkori gazdaságtörténetünk egy igen érdekes fejezetét tartalmazza, két városnak a harczát a vidék fölötti kereskedelmi uralomért. Lőcse és Késmárk e küzdelme a magyar történelemben egyedülálló s abból a szempontból is figyelmet érdemel, hogy a városok közt, a mikor a politikai viszonyok azt megengedték, háborús szakadásra is vezetett. Kétszáz évig folyt e küzdelem, hol a bíróság előtt, hol fegyverrel, egy olyan kiváltságért, a mely a középkori viszonyok közt a városok legértékesebb kincse volt.

Mielőtt azonban szerény munkámat a szíves olvasó figyelmébe ajánlanám, kedves kötelességemnek teszek eleget, a mikor itt megemlékezem azokról, a kik a munka folyamán szíves jóindulatukkal segítségemre voltak.

Hálával kell megemlékeznem mindenekelőtt azokról az urakról, a kik a gondjaikra bízott levéltárak anyagát szíves előzékenységgel bocsájtották rendelkezésemre: *Zimmermann Ignácz* és *Kisfaludy Zsigmond* kanonok urakról, *dr. Fried Mór* Lőcse, *dr. Wrhovszky Ottó* Késmárk és *Folgens Kornél* Igló város akkori polgármestereiről, különösen azonban az időközben elhunyt *dr. Förster Jenőről,* Szepes vármegye volt érdemes főlevéltárnokáról, a ki a Szepességen mindenütt lekötelező gondossággal készítette elő kutatásom útját.

Nagy hálával tartozom azonkívül *dr. Csánki Dezső* h. államtitkár úrnak, az Orsz. Levéltár főigazgatójának, a ki lehetővé tette, hogy a levéltári anyag nagy része Budapesten, az Orsz. Levéltárban volt lemásolható, továbbá *dr. Dőry Ferencz* úrnak, az Orsz. Levéltár igazgatójának, *dr. Herzog József* orsz. főlevéltárnok, *dr. Ányos Lajos* és *Baranyay Béla* orsz. levéltárnok uraknak, a kik munkámban szíves jóindulatukkal mindig segítségemre voltak. Nagy köszönettel emlékezem meg *dr. Madzsar Imre* egyetemi m.-tanár úrról, ki a correcturaívek fáradságos átnézésében volt segítségemre és végre itt említem meg, hogy a név- és tárgymutatót *Ákos* fiam készítette.

Budapest, 1922. év április havában.

Domanovszky Sándor.

TARTALOMJEGYZÉK.

Lap

Bevezetés: A Szepesség jelentősége a magyar gazdaságtörténetben 1

I. *A Lőcse és Késmárk közti ellentét eredete.* A szepesség alakulása. Bekapcsolódása a lengyelországi forgalomba. A szepesi szászok kiváltságai. Lőcse és Késmárk eredete. Az első összetűzés 1358-ban. Oka Lőcse árumegállítása. A geographiai helyzet. Az ellentét áthidalhatatlan 2

II. *Az árumegállító-jog.* Eredete Németországban a XII. és XIII. század fordulóján alakul ki. Kialakulásának módja. Lényege. Terjedelme. Hatásai. Fejlődése Magyarországon. Bécs árumegállításának hatása. Buda és Győr árumegállító-joga. A harmadik ilyen jogot Lőcse kapta 15

III. *Az ellentét kiélesedése Zsigmond idejében.* A helyzet 1358 után. Késmárk 1400-ban pört indít Lőcse ellen. Lőcse, Késmárk és Igló versengése más kereskedelmi jogokért. Az 1411-iki conflictus. A lőcsei árumegállító-jog új magyarázata 29

IV. *Késmárk és Igló 1435-iki privilegiumai és az 1437-iki pör.* Az 1433-iki huszita-pusztítás. Késmárk árumegállító-jogának megújítását kéri. Az 1434-iki vizsgálat. Lőcse panasza Késmárk és Igló mérlegtartása ellen. Késmárk 1435-iki privilegiuma megerősíti árumegállító-jogát. Igló hasonló privilegiuma. Lőcse 1437-ben pört indít ellenük. Héderváry Lőrincz nádor ítélete. Zsigmond az ítélet megerősítése előtt meghal 39

V. *A gyakorlat 1437 után.* A Zsigmond halála utáni zavarok nem alkalmasak az 1437-iki ítélet végrehajtására. Giskra 1447-iki oklevele. Kísérlet a pör megújítására 1456-ban. Késmárk a Zápolyaiak földesúri hatalma alá kerül. Késmárk erőgyűjtése. Zápolyai Imre 1472-iki parancsa az árumegállításról 49

VI. *Mátyás király hamisított 1474-iki ítéletének keletkezése.* Az állítólagos ítélet előzményei az oklevél szerint. Előadása a perfolyamról. Az egyezség lényege. A mázsaszekér körülírása. A hamisítás bizonyítékai. Az oklevél későbbi fölhasználása. Palimpsestos volta. Keletkezésének ideje. A tényleges helyzet Mátyás király idejében 56

Lap

VII. *Késmárk kétrendbeli pöre Lőcse ellen II. Ulászló idejében 1492-ben és 1496-ban.* A helyzet II. Ulászló idején. Az 1492-iki pör. Báthory István országbíró ítélete. Kedvezése Késmárk javára. A lőcsei árumegállítást 8 napra korlátozza. Zápolyai István protestatiója az ítélet ellen. Az ítélet kihirdetése. A késmárkiak tiltakozása Lőcse hirdetménye ellen. Panasszal fordulnak a királyhoz. II. Ulászló elrendeli, hogy a megye tartson e tárgyban vizsgálatot. Késmárk 1493-ban pörújítást kér. Alapja, hogy Báthory ítéletlevelébe téves formulák kerültek. Az 1496-iki tárgyalás. Kozári kifogásai az 1492-iki ítélet ellen. Tagadja Héderváry ítéletének jogerős voltát. A gyakorlat kérdése. A mérleg kérdése. Az ítélet. Lőcse és Késmárk együttes föllépése a 13 város ellen. Újabb viszálykodásaik 65

VIII. *A nyílt háborúskodás korszaka.* A szepesi városok állásfoglalása a kettős királyválasztással szemben. Késmárk János király kezén. Lőcse 1527-ben Ferdinánd mellé áll. Helyzete szomszédai közt. 1528-ban Késmárk is kénytelen meghódolni Ferdinándnak. Lőcse küzdelmei Ferdinánd érdekében. A város előadja panaszát az árumegállító-jogról. Megidéztetésük a magyar tanács elé. Újabb fordulat a két király küzdelmében. A Krupeck-incidens. A két város egyezsége a pör elhalasztása érdekében. Az Aurifaber-lázadás 1530-ban Késmárkot megint János király kezére juttatja. A késmárkiak és Kosztka támadása Lőcse ellen 1530 nov. 21. Basó támadása. A késmárkiak 1531 jan. 17-iki támadása. A lőcseiek támadása Késmárk ellen 1531 jan. 27. Egyéves fegyverszünet. A késmárkiak újabb támadásai. A lőcseiek kudarcza Iglónál 1532 máj. 31. Késmárk Laski Jeromos birtokába kerülvén, a küzdelem még inkább elmérgesedik. Összetűzések a nyár folyamán. A szept. 12. támadás Lőcse és az okt. 8. Késmárk ellen. Lőcse szorongatott helyzete. A két király fegyverszünete. Lőcse elégületlen Katzianer politikájával. A két város fegyverszünete. Laski átpártolása véget vet a nyílt háborúnak 82

IX. *Az árumegállítás ügye a XVI. század harminczas éveiben.* János király 1531. parancsa a késmárki árumegállítás érdekében. 1532 nov. 1. Lőcse árumegállítói jogát a város hűtlensége miatt Késmárkra ruházza át. Az országos helyzet változásával Ferdinánd megsemmisíti ezt az intézkedést. A lőcseiek Katzianer politikája miatt nem léphetnek föl Késmárk ellen. A Minkovics-incidens. Újabb súrlódás 1535-ben. Ferdinánd kényes helyzete 101

X. *A szászteleki és szepesjakabfalvi út ügye.* Törekvések Késmárk elkerülésére. Korábbi conflictusok a 13 várossal. 1539-től Lőcse ismét Szászteleki és Jakabfalva felé törekszik. Lőcse kérése a lublói egyenes út helyreállítására. Kísérlet a helyreállításra. Laski akadékoskodása. Lengyel küldöttek Szepesbélán. A leibicziek szóváteszik a szászteleki út ügyét. Szepes vármegye vizsgálata. A lőcseiek Thurzó Elek segítségével próbálkoznak eredményt elérni 108

Lap.

XI. *Késmárk elítéltetése örök hallgatásra az árumegállítás kérdésében.* A lőcseiek 1542 pört indítanak Késmárk ellen. Perhalasztással élnek. A kamara magáévá teszi az ügyet. A lőcseiek ügyének védelmét a királyi jogügyek igazgatója veszi át. Az 1543-iki tárgyalás. Az ítélet. Révay nádori helytartó rendelkezése a végrehajtásra. Késmárkot az ítélet új fejlődésében veszedelemmel fenyegeti. Lőcsét jogaiba helyezi vissza. Késmárk perújítása. Elítéltetésük örök hallgatásra 1544. 117

XII. *Lőcse új szervezkedése.* Törekvések a régi joggyakorlat visszaállítására. Közös föllépés Késmárkkal a lengyel kereskedők kicsinyben való árusítása ellen. A menhárdi bíró feltartóztatása késmárkon. Vizsgálat a harminczadfizetés módjáról. Vizsgálat az ófalusi út tárgyában. A lublói egyenes út megnyitása. 1550 jun. 7-ikén a lőcsei tűzvészben a város privilegiumai elégnek. A város fáradozásai jogainak megerősítésére. Késmárk és a 13 város támadásai a lőcsei harminczad ellen. A csütörtökhelyi út ügye. Lőcsét megbénítja privilegiumainak pusztulása 128

XIII. *Lőcse erőfeszítései az árulerakás biztosítására.* A karhatalom igénybevétele 1548-ban. Késmárk a Mátyás-féle hamis ítéletlevél alapján törekszik perújításra. Lőcse törekvései, hogy írásos bizonyítékokat szerezzen az 1544. íléletről 140

XIV. *Türk Dániel jegyző kijárja Lőcse árumegállításának megerősítését.* A város újjáépítése. Türk Dániel. Bonyodalmak a város harminczadmentessége körül. Türk 1557 februárjában Bécsben a királyhoz fordul kérésével. Újabb utazása Bécsbe 1558 márcziusában. Oláh kanczellár és Listy titkár gyors elintézéssel bíztatják. Újabb kísérletek Thurzó és Mérey personalis révén. Tárgyalások. A magyar tanács határozatai. A harminczadügyi bonyadalmak miatt Türk Pozsonyba megy. Az árumegállító-jogi privilegium másolása. Újabb bonyadalom a záradék ügyében. Türk újabb kérvénye a királyhoz. A salvo iure alieno kérdése. Szomory beavatkozása. A privilegium kiállítása 144

XV. *Laski pörújításai Lőcse ellen 1559-ben és 1561-ben.* Késmárk tiltakozása. Pörújítása 1559-ben Nádasdy nádor előtt. Készülődés a tárgyalásra. Laski pörletétele. Szomory Báthory országbírótól vizsgálatot kér az 1544-iki ítélet írásainak felkutatására. A lőcseiek Csütörtökhelynél lefoglalják a késmárkiak egy aczélszállítmányát. A lőcseiek a kamara segítségével kísérlik meg jogaik érvényesítését. A csütörtökhelyi tárgyalás az ellentétek elsímítására. Lengyel küldöttség Bécsben Lőcse törekvései ellen. Lőcse a nádorral megerősítteti az 1544-iki ítéletről szóló bizonyságlevelet. Készülődések új tárgyalásra. Listy és Mérey Késmárk mellett. Türk in absentia el akarja ítéltetni Laskiékat. A hangulatváltozás következtében Szomory tanácsára a halasztás mellett foglal állást. A Krakkóból visszatérő lőcseiek megtámadtatása. Lőcse megtorlásul kitiltja a késmárkiakat a Szent Gál-napi vásárról. Az 1561-iki tárgyalás 157

Lap.

XVI. *A végleges döntés.* 1561 után is marad a régi gyakorlat. Laski nem bizonyítja magyar honosságát. Laski panasza a szepesi kamara intézkedései ellen. Lőcse válasza. Türk 1568 májusában sürgeti a függőben levő pör eldöntését. Laski távolmaradása miatt a bíróság Lőcsét fölmenti. A végrehajtás s a vele szemben alkalmazott előzés. Laski és a késmárkiak kapkodása. A megegyezés először a mellékkérdésekben jön létre. Megegyezés a 13 várossal. Megegyezés a százteleki út ügyében 1570. Megegyezés a jakabfalvi út ügyében. A királyi jogügyek igazgatója dülőre viszi a főkérdést is. Az 1570-iki ítélet 176

Befejezés. Visszatekintés 189

Oklevéltár 1269—1570 193

Név- és tárgymutató 495

Hibaigazítás 523

A tárgy, a melyet az alábbiakban földolgoztam, localis érdekű, de a magyar gazdaságtörténet szempontjából messze kiemelkedik a helyi történet kereteiből.

A középkori Magyarország gazdasági structurája a XIII. és XIV. század folyamán épült ki, a mikor az ország korábbi elzárkózása a szomszédos országokkal szemben megszűnt. Közlekedési útvonalaink és forgalmi góczpontjaink akkor keletkeztek, a körülfekvő államok góczaihoz igazodva. Az ország nyugati részének fejlődése, melynek forgalma leghamarább indúlt meg, egészen a Dunavölgy közlekedésének és Bécs árúmegállításának hatása alatt állott.

A keleti részek gazdasági élete mögöttük messze elmaradt, mert barátságtalan és primitiv kulturfokon álló népek szomszédságában voltak. Az ország ez elhanyagolt felében először északon indúlt meg a forgalom a külfölddel, a hol a Poprád és a Dunajecz völgyei a gyorsan fejlődő szepesi szász telepesek és Lengyelország közt már korán megteremtették a kapcsolatot. Akkor a Szepességet a Magas- és az Alacsony-Tátra s a hozzá csatlakozó erdős hegyvidék sokkal inkább elválasztották az ország belsejétől, semhogy befelé kereshette volna az összeköttetést a Nyugattal. Az északkeleti hegyvidék és a felső Tiszavidék így az ország nyugati részétől különállóan fejlődött. Ezt a fejlődést a szepesi városok indították meg, de súlyát a hozzá csatlakozó mögöttes országrész: a Tiszavidék adta meg, a melynek központjává Nagy Lajos idejében Kassa lett. Kassa későbbi előtérbe nyomulása azonban, sőt a sárosi útvonal keletkezése is a Szepességnek már addig kivívott positióján keveset változtatott. Ha a belső összekapcsoló központ Kassára tolódott is át, az északkeleti részek legfontosabb kapuja mégis a Szepesség maradt. Nagy előnye

nyugati csomópontjainkkal szemben az volt, hogy nem állott Bécs ellenőrzése alatt.

E részben jelentősége még a szomorú török korszakban sem csökkent, mert akkor is ez volt jó időn át úgyszólván egyetlen szabad kijárónk. A mikor a XVIII. század végén közgazdasági irodalmunk kezdett kibontakozni s az osztrák vámok nyomasztó rendszerével szemben nagyrészt Fiume és az Alduna felé kereste a szabad kijáratot, egyik legkiválóbb tudósunk is, Berzeviczy Gergely a bécsi congressus idejében azért tört lándzsát, hogy a Szepességen át teremtsünk új kapcsolatokat Oroszországgal és a Kelettel. Bécs árumegállító joga, majd az osztrák tiltó vámpolitika tehát a Szepességnek külső forgalmunk szempontjából különös jelentőséget biztosított, a melyet még növelt, hogy itt nem kellett olyan természeti akadályokat leküzdeni, mint az Adria felé, sem olyan politikai nehézségeket, mint az Aldunánál.

A Szepességnek ez a nagy jelentősége az országos szempontból is eléggé indokolja, hogy gazdasági életének belső fejlődésével tüzetesebben foglalkozzunk, de megmagyarázza a helyi érdekeltségek elkeseredett versengését is, hogy a kedvező körülményeket felhasználva, a középkori kiváltságos gazdasági rendszer eszközeivel maguknak hasznot szerezzenek és vetélytársaikat legyűrhessék. Az alábbiakban a belső fejlődés egyik legfontosabb tényezőjéről s a körűle vívott harczokról lesz szó.

I.

Szepes megye a történelmi alakulás szempontjából hazánknak legérdekesebb területei közé tartozik. A honfoglalás idejében még őserdő borította, a melynek írtására csak jóval később került a sor. Nemzetünk megtelepedésekor nem kereste a magas és zord hegyvidékeket, hanem népességének zömével a Dunántúlon, illetőleg a Dunavölgyben és a Tisza és mellékfolyói vidékén telepedett meg. Csak a mikor a kalandozások megszűnte után a németség a magyarok megjelenésének hatása alatt újra megkezdte a kiürített területnek, a mely a dunántúli magyar telepektől az Enns

folyóig terjedt, betelepítését s a magyarság terjeszkedésének ebben az irányban jórészt útját állotta, csak akkor kényszerült a magyarság észak és kelet felé keresni a fejlődéséhez és boldogulásához szükséges új földeket. Nyugat felé a gyepűelvének (a gyepűn túl fekvő területnek) csak keskeny csíkját sikerült magyar kézben megtartani, annál hatalmasabb országközök állottak azonban rendelkezésre az ellenkező irányban. Karácsonyi János megállapítása szerint „Gömör vármegyében a Szent István korabeli népesedés Pelsőcznél feljebb nem hatott", Torna vármegyéről is „kétségtelen, hogy eredetileg . . . királyi praedium, vagyis lakatlan . . . terület vala".[1] Szepes megye tehát akkor még egészen kívül feküdt a gyepűn. A figyelem csak a XII. század elején irányúlt ezekre az erdőségekre, a melyekben még akkor is csak igen gyér szláv telepek lehettek.[2] Borics trónkövetéséhez kapcsolódnak az első lépések, a melyeket magyar és lengyel részről körülbelül ugyanazon időben tettek az uratlan föld megszállására.[3]

A XII. század azonban már a gyors fejlődés időszaka volt. A mikor 1209-ben feltűnik Szepes vármegyéről az első okleveles adat, ez már exemptiót tartalmaz a megyei hatóság alól.[4] A XIII. század második felében meg már a szepesi társadalmi viszonyok oly előrehaladt differentiálódásával találkozunk, a mely egészen speciális fogalmakat és conditiókat teremtett, mint a milyen pl. a tízlándzsások fogalma. És egészen sajátságos ezen egy kis megye területén akkor, a midőn a városi élet hazánkban még gyermekkorát élte, egyszerre 24 községnek kiváltsággal való megadományoztatása. Pedig Szepes megye akkor még mindíg nem foglalja magában mai egész területét. A megye északi részében Lengyelország felől indúlt meg a telepítés; ez a rész[5] még

[1] Karácsonyi: Halavány vonások hazánk Szent István korabeli határairól. Századok, 1901. 1049. l.

[2] V. ö. Förster Jenő: Szepes vármegye a tatárjárás előtt. Közlemények Szepes Vármegye Multjából. 1915. 1—15. l.

[3] Lovcsányi Gyula: Adalékok a magyar-lengyel érintkezés történetéhez a mohácsi vész előtt. Századok, 1886. 425. l.

[4] Bárdossy: Suppl. analectorum terrae Scepusiensis. 7. l.

[5] Körülbelül a mai szepesófalvi és ólublói járás területe.

jó ideig lengyel fennhatóság alatt volt és Förster Jenő igen helyesen mutatott reá, hogy az eredetileg várjobbágy „lándzsások" őrhelyei a Hernád és Poprád közti dombvidéken a régi határvédelem maradványai és hogy ez őrhelyek legészakibbja a Késmárktól északra fekvő Nagyőr.[1] A védett határ tehát akkor még úgyszólva középen szelte át a mai megyét.

A telepítés késői megindulását azonban ellensúlyozta annak gyors föllendülése. A lengyelek megelőzését fontos érdekek parancsolták. Ez adott alkalmat a 24 szász község alapítására, valamint ez adott okot királyainknak, hogy a soltészszági intézmény segítségével is szolgálják az írtás és telepítés munkáját. Ennek a politikának két nagy eredménye volt: hogy az erdő rohamosan ritkult, az írtásokon megindult a kultura is, s a mi még ennél fontosabb volt, a kultura nyomában létesült az a legfontosabb út, a mely Magyarországot összekötötte Lengyelországgal és az északi országokkal.

Hogy a lengyel összeköttetés megindulása és a szepesi városi élet fejlődése közül melyik volt az ok és melyik az okozat, nehéz volna eldönteni. Bizonyára kölcsönösen igen erősen hatottak egymásra. A városok felvirágzása már a kereskedelmi összeköttetés következménye volt; mégis azt hisszük, hogy maga ez az összeköttetés a telepesek munkájának volt köszönhető.

Az Árpádok korszakában a nemzet még nem igen kereste a békés érintkezést idegen országok lakosaival. A XI. században még szigorúan őrizték a határt, hogy állatainkat külföldre ki ne hajtsák s a külföldi kereskedő, vásárlásaira, esetről-esetre magától a királytól kapta az engedélyt.[2] Mégis a XIII. század külső forgalma is jórészt három úton bonyolódott le, a melyek egyike Budáról a tengerparthoz vitt, a másik Bécsből a Duna vonalán ereszkedett alá, míg a harmadik, a legforgalmasabb, Morvaországot kötötte össze hazánkkal. Újvárnál jött az országba és Pozsony és Nyitra megyék területén áthaladva, Eszter-

[1] Id. hely, 6. l.

[2] V. ö. A harminczadvám eredete cz. értekezésemet. 6. l.

gomnál kelt át a Dunán. Ez utóbbit használták középső és végső szakaszán akkor még az orosz kereskedők is, a kik valószínűleg a Jablunkai-szoroson jöttek be s a Vág völgyén ereszkedtek le.[1]

Buda mellett az ország második forgalmi központja az Anjouk idejében alakult meg. Ez Kassa volt, az északi: orosz és lengyel kereskedelem középpontja, mióta a város 1324 február 25-én Krakkóval szerződésre lépett,[2] majd 1347-ben Nagy Lajostól az árúmegállító jogot is elnyerte.[3]

A mikor azonban Kassának ez a jelentős szerepe kialakúlt, a Szepességnek már szép multja volt. Lengyelország és Kassa közt a forgalom erre vonúlt. A Tarcza völgyén Eperjesre és onnan a Szekcső mentén Bártfának haladó út még nem volt olyan fontos vonal, a milyenné később lett, sem a Tarcza völgyben Lublónak irányuló forgalom, a mely Kisszeben virágzásának lett alapjává, nem vetekedhetett még a szepesi úttal, mely azon az útvonalon, a melyen századok múlva a felsőmagyarországi pósta járt, Lőcséről Szepesváralján és Eperjesen át ment Kassára. A fejlődésben tehát a Szepesség megelőzte Kassát, a mely privilegiumát Lajos király kegyén kívül kedvező helyzetének köszönhette, alkalmas fekvésének az Alföld szélén, távol a határtól, azon a ponton, a hol az északkeleti felvidék és az Alföld összes útjai mintegy csomópontban futottak össze. A Szepességnek ezen korai gazdasági virágzását legvilágosabban Károly királynak az Amadé-fiakkal 1311-ben kötött egyezsége bizonyítja, a melyben Amadé nádor fiai a rozgonyi ütközet után, önállóságra irányuló törekvéseik meghiúsulván, kötelezték magukat, hogy „Szepest (valószínűleg Szepesvára értendő alatta), Gölniczet és Kassát minden harminczadaikkal és vámjaikkal" kiadják a királynak.[4] A forgalom főhelyei e szerint akkor Szepesvára, Gölnicz és Kassa voltak; a sárosi városok és útak még nem szere-

[1] U.-ott, 8—10. l.

[2] Piekosiński: Codex Diplomaticus Civitatis Cracoviensis. I. 17. l.

[3] Kassa város titkos levéltára, fasc. B. nr. 3.

[4] „Scepes, Gylnich et Cassa cum universis tricesimis, tributis, censibus et quibusvis obventionibus." Fejér, VIII. I., 408. l.

peltek. A Szepesség tehát a fejlődésben jóval megelőzte Sárost és a mindenáron erőltetett telepítési politika ott olyan speciális viszonyokat teremtett, olyan hagyományokat fejlesztett, a melyekkel az ifjabb vetélytársak csak nehezen vehették föl a versenyt.

És ne feledkezzünk meg a földrajzi helyzetről sem. A forgalom Lengyelországban is nyugatra volt élénkebb. A magyar kereskedő, még a bártfai is, leginkább Tarnovnak, vagy Szandecznek vette az útját Krakkóba és Szilézia felé.[1] Ezekhez a helyekhez pedig a szepesi városok feküdtek legközelebb, a melyeket viszont Magyarország északnyugati részeitől úgyszólva teljesen elzárt a zólyomi erdőispánság még kultiválatlan, járhatatlan erdősége, a hol csak a XIII. század második felében volt alakulóban Liptó és Túrócz megye.[2]

A szepesi városok virágzásának alapjai tehát kedvező fekvésük és a szász telepesek kiváltságai voltak. E kiváltságokat és eredetüket illetőleg azonban sok tekintetben a sötétben tapogatódzunk. Az eredeti okmányok elpusztultak. A szepesi szászok kiváltsága csak a tatárjárás utáni időkből, V. István 1271-iki oklevelének szövegében maradt reánk.[3] De sem ez, sem később I. Károly király 1312-ben kelt oklevele, mely e kiváltság megújítását tartalmazza,[4] nem nevezi a szepesi szász telepeket a 24 város szövetségének, a mint az későbben divatban volt. Ez a szövetség a szászok legelőkelőbb 24 községe közt először 1239 körül egyházi téren jött létre, a mint azt Bruckner Győző kimutatta, mint fraternitas XXIV. parochorum regalium. Csak lassanként tűnt el ez egyesülés egyházi alapja és lett 1360 körül a parochusok fraternitása „XXIV. civitatum regalium fraternitás"-sá, a mely fogalom azonban a szövetség-

[1] V. ö. a bártfiaknak az ószandeczi apáczákkal folyt hosszadalmas vámpörét. Iványi Béla: Bártfa sz. kir. város levéltára, 1319—1526. I. köt.

[2] V. ö. Mályusz Elemér: Túrócz vm. kialakulása.

[3] Kiadva: Endlicher: Monumenta Arpadiana, 522. l., Bárdossy: Supplementum ad anal. Scep. 108. l.

[4] Kiadva: Wagner Anal. Scepusii, 196. l., Schmauck: Suppl. Anal. t. Scep., 71. l. Egy 1317 nov. 12. datált szöveg nem hitelesített másolatban Igló v. lt.. 2. sz., Garai Miklós nádor átírása 1430 szept. 8. Késmárk v. lt., VII. fasc. 4. sz.

ből kiszorította a régi szász telepek egy részét.[1] Ez az oka annak, hogy a 24 város lajstromát semmiféle időpontban pontosan megállapítani nem tudjuk. Egységüknek alapjául nem szolgált közös privilegium, a minek következtében a kiválás a fraternitásból, vagy a belépés annak kötelékébe mindig lehetséges volt. Az 1278-iki oklevel, a mely a 24 plébános helységeit felsorolja[2] és Károly királynak 1312-ben kiadott oklevele, mely a szászok privilegiumait megújítja, némileg eltérő névsort tartottak fönn.

A 24 község az összetartás erejénél fogva a többi szász község fölé emelkedett, e városok fejlődése azonban színtén nagyon különböző volt. Egymás mellett összezsúfolva, nem fejlődhetett valamennyi ugyanolyan kedvező körülmények közt; voltak a melyek egészen elmaradtak pl. Odorin (Dénesfalu), Vilkócz (Wylkisdorff) és Dvorecz (Durst), és voltak ismét, a melyek királyaink jóvoltából és a kedvező fekvés előnyei következtében messze kiemelkedtek a többiek fölé. Ezek Lőcse és Késmárk, valamint Igló bányavárosa.

A mikor a szepesi szászok együttes privilegiumukat megkapták, királyaink, V. István és I. Károly is, kiemelték a többiek sorából Lőcsét, mint „civitas nostrae provinciae capitalis"-t. Ezzel tehát Lőcse a királyi privilegiumok erejénél fogva a megye székhelye: Szepesvára mellett, a megyében keletkezett szász telepek külön székhelyének ismertetett el. A vár volt a közigazgatás középpontja, a polgárosult életé Lőcse városa. Városi jellege akkor csak ennek az egy helynek lehetett. Még I. Károly király is csak Lőcsét nevezi civitasnak, a többiekre vonatkozólag ugyan előfordul az oppidum kifejezés, de csak általánosságban; a legtöbb helység mellett még a villa (-falu) szó szerepel.[3]

[1] Bruckner Győző: A szepesi városok szövetségének értelmezése. Közlemények Szepes vármegye multjából, 1911. évf., 88—97. l. V. ö. még a fraternitásra vonatkozólag: Hradszky: A XXIV. királyi plébános testvérülete. Miskolcz, 1895.

[2] Schmauck: Supplementum 223. l.

[3] A villa csak a következők mellett nincs kitéve: Wylkisdorff (Vilkócz), Durst (Dvorecz), Suburbium (Váralja), Kalderbach (Kolbach), Nadost (Trsztyán), Odorin (Dénesfalu), Kis- és Nagytamási, Csütörtökhely, Poprád, Felka, Nagyszalók, Müllenbach, Béla, Késmárk, Leibicz.

Lőcse mellett azonban Késmárk is előre törtetett, a mely a szepesi krónikák szerint Lőcsénél korábban keletkezett[1] és 1269-ben IV. Bélától már külön kiváltságlevelet is szerzett.[2] Ez a kiváltságlevél ugyan Késmárkot, a Forum Caseorumot még nem tünteti föl igazi városi jellegűnek, de Lőcsének e korból még ilyen privilegiuma sem maradt és azt hisszük, nem tévedünk, ha a két város vetélkedését már ettől az időponttól datáljuk. Talán épen a külön privilegium az oka annak, hogy abban az oklevélben, a mely 1278-ban a 24 plébános helységeit felsorolja, Késmárk kimaradt, s így a 24 község 23-ra olvadt le. Annál feltűnőbb ez, mert az 1312-iki oklevélben, a mely pedig a szepesi szászok közös privilegiumát tartalmazza, ismét szerepel, a mi csak úgy magyarázható, hogy Késmárk külön privilegiuma mellett is élvezni óhajtotta azokat az előnyöket, a melyeket a közös kiváltság nyújtott. A város separatistikus törekvései, a melyek az 1278-iki oklevélből kitűnnek, tehát csak akkor voltak észrevehetők, a mikor a többi várossal szemben megkülönböztetett helyzetért küzdött, de ez a különválás még nem jelentette a szászok közösségétől való elszakadást.

Késmárk föltörekvésében azonban természetszerűen ellentétbe került Lőcsével, az elismert „civitas provinciae capitalis"-sal. Az ő helyzete bizonyára sokkal könnyebb volt. Minden jel arra mutat, hogy Lőcse elejétől fogva nagyságra és jelentőségre kivált a többi telep közül. Ennek köszönhette székhelyül történt elismertetését, a mi jó időre megvédelmezte föltörekvő társainak versenyével és intrikáival szemben. Székhelyi jellege még azt is fölöslegessé tette, hogy külön privilegiumokért törje magát.

A XIV. század első felében, I. Károly király uralkodása alatt az ellentétek még nem is élesedtek ki annyira,

[1] Hain Gáspár szerint 1190-ben épült a késmárki apáczakolostor, míg Lőcsét csak a tatárjárás után 1245-ben építették. V. ö. Bal-Förster-Kaufmann kiadásában, 10. l. — Erre az évre teszi Lőcse építését a Leibitzer krónika is. Wagner: Analecta II., 47. l.

[2] Kiadva: Wagner: Analecta 48. l., Schmauck Supplementum 10. l.; a késmárkiak ismételten átíratták, v. ö Schmauck 143., 144., 209. l., és Késmárk város levéltára, fasc. VII. 1. és 11. sz.

hogy nyilt küzdelemre vezettek volna. A szepesi városok még egy sorban küzdöttek a királyért a rozgonyi csatában és ezen érdemük elismeréséért kapták Károlytól szabadságaik 1312-iki megújítását. A közbülső idő eseményeiről írott emlék hiányában nincs tudomásunk, pedig a XIII. század vége hatalmas lendület korszaka lehetett, mert a mikor a király hadi érdemeik és hűségük legteljesebb elismerése mellett[1] a szepesiek szabadságait megerősíti, ugyanazon oklevélben adójukat a korábbinak négyszeresére, évi 300 márkáról évi 1200 márkára emelte föl. Ezt a megerősítést Eliás szepesi szász ispánon kívül akkor Hedrik váraljai bíró és az olaszii János kérelmezték, és hogy mekkora jelentőséget tulajdonítottak e privilegiumnak, azt világosan bizonyítja, hogy I. Károlytól még egyszer kérték annak átírását (1328 febr. 9.)[2] Majd Nagy Lajos is átírta (1347 ápr. 17.) és kettős pecsétjének elvesztése után másodízben is megerősítette azt (1364 máj. 5.).[3]

Nagy Lajos koráig nem merül föl olyan momentum, a mely a szepesi városok — ebben az időben már mondhatjuk a 24 város — belső békéjét megzavarta volna. Az 1358-ik év azonban fordulópont e tekintetben. 1358-ban ugyanis lázadó polgárok az ősi privilegiumnak Nagy Lajos féle megerősítését eladták és átvitték Csütörtökhelyre és ezzel kapcsolatosan mozgalom indult meg, hogy a 24 város bírósága, azaz középponti hatósága, Lőcséről tétessék át. Úgy látszik, hogy a királyi pecsét elveszte alkalmat adott Lőcse ellenfeleinek, hogy újabb lépést tegyenek czéljaik

[1] Considerando . . fidelitates et servitiorum merita eorundem, quae . . in nostris negociis, expeditionibus et agendis a primaevis adolescentiae nostrae temporibus cum omni reverentia et sollicitudine impendissent tam humiliter, quam devote et specialiater in conflictu nostro quem contra potentiam Mathei de Threnchen, Demetrium filium Nicolai, et filios Omodei condam palatini in Rozgon habuissemus, iidem hospites nostri viriliter dimicantes, non parcentes rebus et personis, se fortunae casibus pro nostra maiestate submittere non formidantes, cum mortibus fratrum, proximorum et sociorum suorum in conspectu nostrae maiestatis et effusionem sanguinis suorum nobis fideles exhibuissent famulatus . . .

[2] Oklt., 4. sz.

[3] Oklt., 5. sz.

elérésére. Az 1347-iki oklevél birtokában 1364 május 5-ikén ők eszközölhették ki a szabadságlevélnek az új kettős pecsét ráfüggesztésével történt megerősítését. Ez ügyben Nagy Lajos királynál valószínűleg ugyanaz a Hanus fia Hechmann csütörtökhelyi polgár járt el, a ki ugyanazon napon a csütörtökhelyiek Károly királytól 1336-ból származó[1] és Nagy Lajos 1344-iki átírásában bemutatott privilegiumának[2] megerősítését is kieszközölte.[3] Hogy az 1347-iki oklevél később is Lőcse ellenségeinek kezén maradt, azt megerősíti az, hogy 1437-ben Héderváry Lőrincz nádor előtt a késmárkiak mutatják föl Zsigmond 1433 április 25-én kelt oklevelét, a mely az 1347-ikinek újabb átírása. Minthogy pedig az 1312-iki privilegiális oklevél Garai Miklós nádor 1430 szept. 8-án kelt átírásában szintén Késmárkon maradt fönn,[4] valószínűnek látszik, hogy a Lőcséről ellopott és Csütörtökhelyre vitt oklevelek később Késmárkra kerültek, talán azért, mert Lőcse ellenségeinek vezérévé ez a város lett, a mely a küzdelemben a legjelentékenyebb sikereket is érte el.

Az 1364-iki megerősítésből természetesen Lőcse ellenségei sem hagyhatták ki a Lőcsére vonatkozó passust, a bírósági székhelyért azonban még abban az évben megindult a küzdelem. Az eredeti oklevelek elpusztulása következtében nem tudjuk, hogy Lőcse szólalt-e fel ellenségeinek űzelmei ellen, avagy azok tették-e a kezdeményező lépéseket, hogy a király a „sedes iudiciaria“ kérdésében döntsön.

Nagy Lajos még ugyanazon évben, 1364 október 5-én kelt oklevelével Lőcse javára döntött.[5] Tette ezt sok hívének a lőcseiek javára tett vallomása alapján.[6] Az ő okleveléből ismerkedünk meg az ügy előzményeivel: az oklevéllopással, a bírósági székhely áthelyezésére irányuló

[1] Wagner: Analecta, I., 201. l.

[2] Schmauck: Suppl., 96. l.

[3] Schmauck: Suppl., 128. l.

[4] Késmárk v. lt., VII. fasc. 4. sz.

[5] Oklt., 6. sz.

[6] tamen quia . . . idem dominus Lodovicus rex veridico praecepisset multorum suorum fidelium ex relatu . . .

törekvésekkel.[1] A király azonban lázadóknak nevezte azokat, a kiknek részük van e cselekedetekben és megfenyegette őket, hogy a mennyiben továbbra is támogatnák a hasonló mozgalmakat, mint lázadókkal és hűtlenekkel fog elbánni velük.

Csütörtökhelynek különben nem is lehetett sok alapja, kivánságának erőszakolására. Még meglehetősen jelentéktelen helység volt. Polgárai, s így a város is, ugyan már szép vagyonra tehettek szert, a melynek segítségével megvásárolták Márton, Machal,[2] Kelechen és Gerlach[3] auridatorok földeit, de ezeken még csak nehezen védelmezték magukat a megyei hatósággal szemben, a mely az újonnan szerzett földeken a szepesi városok önálló jurisdictióját sem akarta elismerni.[4]

Ugyancsak az 1364 okt. 5-iki oklevélből értesülünk az okról is, a mely a városokban az irígykedést Lőcse ellen fölkeltette. Károly királynak azt a rendelkezését, hogy a város kiemelkedő nevezetessége miatt a bírósági székhely mindíg változatlanul ott maradjon, még kiegészítette egy másikkal is: árúmegállító-jogot adott a városnak. Erre vonatkozólag ugyan nem maradt fenn oklevél, de Nagy Lajos a székhely kérdésével kapcsolatosan a városnak erre vonatkozó jogát is megerősíti, határozottan apja adományából származónak mondván Lőcsének ezt a nevezetes kiváltságát.

Ebben a világításban érthető az a nagy irígység, a mely a többi várost Lőcse ellen eltöltötte. A bírósági székhelynek

[1] contra statuta et privilegia olim excellentissimorum principum regum Hungariae et potissime domini Karoli regis pii patris sui felicium recordationum ac sua confirmatoria per quosdam dictarum civitatum cives rebelles ante sex annos ad oppidium seu villam Sancti Ladislai extiterunt usurpative vendicata et translata, tunc etiam uti idem dominus Lodovicus rex percepisset, quidam ex ipsis dictarum civitatum civibus illis in temporibus super eo ut ipsa sedes et iudicatus dictae civitatis suae Leuche ad provinciam seu districtum eiusdem transferri posset sollicite et diligenter laborassent, ac transferre omni conamine nisi fuissent.

[2] A mai Machalfalva, Csütörtökhelytől nyugatra.

[3] A mai Gerlachfalva, a Tátra aljában.

[4] V. ö. Wagner: Anal. I. 201. l.; és Schmauck: Suppl. 96., 128. l

csak közigazgatási szempontból volt jelentősége. A város nem ennek köszönhette föllendülését, ez csak jogainak védelmét könnyítette meg. Emelkedését gazdasági körülményekben kell keresni s az e téren szerzett nagyobb kiváltságok, különösen az árúmegállítás méltán azt a félelmet kelthették vetélytársaiban, hogy a Szepesség kereskedelmét teljesen magához fogja vonni. Hiszen a kiváltság — a menynyire Nagy Lajos megerősítéséből ismerjük — úgy szólott, hogy az idegen országok kereskedői és árúsai, Lőcsén áthaladva, mindennemű árúikat kötelesek ott lerakni és a lerakástól számított tizenöt napon át eladásra bocsátani; csak e tizenöt nap elteltével vihetik árúikat az ország más helyeire, avagy térhetnek vissza azokkal hazájukba.[1]

A kérdés tehát az volt, hogy a lengyel kereskedelemből származó haszon elsősorban kit gazdagítson? A Lengyelország felé irányuló közlekedés szempontjából pedig Késmárk fekvésénél fogva kedvezőbb helyzetben volt, mint Lőcse; a küzdelem a privilegiumon alapuló jogállapot és a kedvezőbb földrajzi fekvés ellentétéből származott, olyan ellentétből, a mely megoldható nem volt és a két várost évszázadokon át ádáz harczra sarkalta.

A vármegyének legrégebben keletkezett és legjártabb útja kétségtelenül az volt, a mely nyugat-keleti irányban a Poprád völgyéből Sáros felé haladt és szinte egyenes vonalban ment át Lőcsén, Szepesváralján, Eperjes felé. Hangsúlyoznunk kell, hogy akkor a nyugat-keleti forgalom útja nem a Hernádvölgy volt. Hiba volna tehát Szepesmegye gazdasági fejlődésében ennek a folyamvölgynek kelleténél nagyobb jelentőséget tulajdonítani és hangsúlyoznunk kell

[1] Universi mercatores extranei, seu aliorum regnorum et non regni sui omnes res suas mercimoniales, cuiuscunque generis vel speciei existerent, per ipsam civitatem suam transeuntes de Leuche ibidem deponerent et a die depositionis rerum suarum mercimonialium usque quindenam eiusdem diei ibi stare et commutationem seu contractum earundem celebrare tenerentur; et si iidem mercatores suos contractus et commutationes facere possent in civitate antedicta, benequidem, alioquin expleta ipsa quindena depositionis diei rerum eorum, ad quamlibet regni sui partem recedendi et etiam demum redeundi rebus salvis et personis sine qualibet difficultate liberam haberent facultatem.

azt is, hogy a Poprád völgyének Liptóval még alig vol akkor közlekedése, mert egyrészről a vidék zord természeti viszonyai, másrészről pedig a még csak alakulófélben levő liptói és túróczi közigazgatás nem kedveztek a portékájával arra vonuló kereskedőnek.

A mikor a lengyel érintkezés megindúlt, a lengyel kereskedő a Hernádtól északra kifejlődött közlekedési vonalat kereste és egészen természetes volt, hogy annak legjelentékenyebb helyére, a szepesi városok székhelyére, Lőcsére törekedett, ha Lőcse nem is feküdt valamely Lengyelország felől a természettől praedestinált út torkolatában. Nagy Lajos oklevele igen jól jellemzi a viszonyokat, a mikor kiemeli, hogy a városnak kiváltságait a hely kiválósága: „ob eminentiorem loci dignitatem“ óhajtja fenntartani.

A traditióval és Lőcse ezen elsőbbségével szemben azonban Késmárknak természeti előnye volt: fekvése a Poprád völgyében, a hol a közlekedés Lengyelország felől és felé a legkevesebb természeti akadályba ütközött. A későbbi időkben ez a vonal a leghasználtabb. A kereskedő Lengyelországból Piwnicza felől ugyan a hegyek közt ereszkedett le Lublóra, de onnan Késmárkig már a Poprád völgyét követte. Késmárknál fordult csak kelet felé és haladt Leibitzen át Lőcsére. Ez az út valamivel hosszabb volt, mint az, a mely egyenes irányban haladt Lublóról délnek Lőcsére, de a fuvarosnak mégis kellemesebb. E mellett virágzottak föl Gnézda, Podolin és Szepesbéla, míg a rövidebb Lublóról közvetlenül Lőcsére vezető hegyi út mellett egyetlenegy hely sem tudott még csak valamelyes jelentőségre is szert tenni.

De nemcsak a Poprádvölgy útja vált Késmárknak javára. Minthogy összeköttetéseink Lengyelország nyugati részeivel voltak a legélénkebbek, a kereskedők nagy része a Dunajecz vonalán járt. Erre közlekedtek később nagyrészt a sárosmegyeiek is, különösen Bártfa kereskedői. A Lengyelország felől jövő fuvaros tehát a lublóinál is rövidebb útat keresett és a poprádvölgyi vonal mellett az ófalusi is nagy jelentőségre tett szert. Ez Szepesófalunál hagyta el a Dunajecz völgyét s a Rieka-patak völgyében ereszkedett le Hanusfalván, Hágin, Relyovon át a Magura hegyeibe, majd

onnan Krig és Tótfalu közt Szepesbélára a Poprádhoz és Késmárkra. A Lengyelország felől jövő két legfontosabb útvonal tehát Késmárkon át haladt Lőcsére. Ezekről az útakról Lőcsét Késmárk elkerülésével csak úgy lehetett elérni, ha a kereskedő Bélánál átkelt a Poprádon és Szászteleken (Hundertmark) át egyenesen keletnek haladva csapott át a lubló—lőcsei egyenes útvonalra, a melyet a Brinka-hegytől északra ért el.

A természeti viszonyok következménye volt, ha Késmárk fekvésének előnyeit a maga javára akarta fordítani. Ebben a törekvésében pedig szövetségesekre akadt az alsószepesi városokban és a szepes-gömöri érczhegység bányavárosaiban. Ezek bányatermékeiket szintén a legrövidebb úton iparkodtak kivinni az országból: Merény, Svedlér, Gölniczbánya, Szomolnok, tovább délre Meczenzéf, Jászó, Szepsi, valamint Rozsnyó és Csetnek útja a felső Gölniczvölgyön át Iglóra vitt. Innen ugyan volt út Lőcsén át is, a mely Iglóról egyenesen északnak haladt Lőcséig, majd onnan nagy kanyarulatokkal szelte át a hegyeket és északnyugatnak fordulva, a már fentebb említett Duránd és Leibicz irányában jutott Késmárkra, de ennél kényelmesebb volt, kevesebb természeti akadálylyal az, a mely Iglóról mindjárt északnyugatnak fordult és Szepessümegen, Csütörtökhelyen, Mahalfalván, Ménhárdon és Leibiczen át ért Késmárkra. A bányavárosokat tehát, élükön Iglóval, valamint Csütörtökhelyet nem volt nehéz olyan actióba belevinni, a mely Lőcse árúmegállítása és privilegiumai ellen irányult. Ezek közt természetesen mindig a legközelebbről érdekelt Igló állt első helyen és lett a küzdelemben Késmárknak hű szövetségestársa.

Ebben a küzdelemben Lőcse a jogállapotból: privilegiumaiból és a traditióból, Késmárk a kedvező földrajzi viszonyokból merítette erejét és kovácsolta fegyvereit. Késmárk javára a küzdelmet csak jogfosztással lehetett volna eldönteni, viszont természeti előnyei következtében Késmárk kedvezőbb helyzetben volt. Ilyen körülmények közt tehát nem volt mód az ellentétek elsimítására: a harcz a két város közt mindig újból kitört és évszázadokon át zavarta belső békéjüket.

II.

Lőcse szóbanforgó privilegiuma, mint azt már fentebb említettem, az árúmegállítás jogára vonatkozott, mielőtt tehát a körülötte folyt küzdelem egyes mozzanatait ismertetném, meg kell határoznom az árúmegállítás fogalmát.[1]

Az árúmegállítás tulajdonképen a középkori gazdasági és jogi élet productuma. Igaz ugyan, hogy hasonló intézkedésekkel már az ókorban is találkozunk, de ezek lényegileg más természetűek, mint a középkor „ius stapuli"-ja. Ázsiának a mi kulturánkétól mindenben különböző viszonyai közt szintén fellelhetők hasonló intézkedések. Mindez azonban csak azt bizonyítja, hogy a gazdasági fejlődésnek bizonyos fokán a legkülönbözőbb viszonyok közt is találkozunk hasonló irányú törekvésekkel. De az ókor és Ázsia hasonló jelenségei még korántsem jogosítanak fel arra, hogy a miben hasonlóságot találunk, azt egyszersmind ugyanazon jelenségnek is tekintsük. Az ókor ilyetén jelenségei és a középkori árúmegállítás közt, ámbár a földrajzi kapcsolat megvan, még sincs semmi összefüggés. A középkor árúmegállítása nem az ókor hasonló intézkedéseiből fejlődött. Bennük csak az a közös vonás, hogy egyes nagyobb jelentőségre jutott helyek maguknak a kereskedelem lebonyolításában kiváltságos helyet törekedtek biztosítani, a mely a kereskedőket e helyek fölkeresésére kényszerítette s az illető városokat a forgalom emporiumaivá tette.

A középkori árúmegállítás azonban aránylag igen későn fejlődött, oly korban, a mikor ókori intézmények átszármaztatásáról már szó sem lehet. A nyugateurópai kulturkör gazdasági élete a nyugatrómai birodalom hatalmának elenyésztésével olyan mélyen sülyedt alá, hogy különösen a forgalom szabályozásának egészen új alapokból kellett kiindulnia. Róma bukásával megszűnt a Nyugat pénzgazdálkodása s a középkori Európa ezüstvalutája a gazdag Kelettel való kereskedelmi összeköttetést is a mini-

[1] V. ö. e tárgyra vonatkozóan W. Stieda czikkét a Conrad-féle Handwörterbuch der Staatswissenschaften cz. művében és Max Hafemann könyvét: Das Stapelrecht. Leipzig, 1910.

mumra csökkentette. Nyugateurópa népei évszázadokon át az úgynevezett házi gazdálkodás formáiban tengették életüket, a mikor minden háztartás, az egyházi és az uralkodóé is jóformán minden szükségletét maga termelte. Ilyen viszonyok közt kereskedelmi intézmények és forgalom csak gyengén fejlődhettek. Valamelyes lendület e téren tehát csak a keresztes hadjáratok után észlelhető, a mikor a nyugateurópai kulturkör országai kiléptek elzárkózott helyzetükből és a Keletről átültetett magasabb igények a gazdasági fejlődésnek is új perspectivát nyitottak. Ez a kor teremtette meg az árúmegállító-jogot.

Fejlődése országonként, sőt azt lehet mondani, az egyes országokon belül is a különböző városoknál egymástól nagyon eltérő. A magyar fejlődésre természetesen csak azoknak a területeknek árúmegállítása gyakorolhatott hatást, a melyekkel kereskedelmi érintkezéseink kifejlődése idején, a XIII. században élénkebb kapcsolatot tartottunk fenn. Ebből a szempontból tehát csak Velencze és a német birodalom jöhet tekintetbe. Velenczével azonban a forgalom sokkal inkább passiv természetű volt, semhogy a magyarságnak módjában lett volna az Adria mátkájának berendezkedéseivel megismerkednie; másrészt viszont a velenczeiek sem telepedtek le a mi városainkban olyan számban, hogy azok életének irányítására döntően hathattak volna. A magyar árúmegállítás tehát a java részében németajkú városi polgárság törekvéseiből fakadt s így fejlődése német mintára történt.

Németországban pedig az árúmegállítás szokása épen abban a korszakban fejlődött, a mikor kereskedelmi összeköttetésünk a németekkel lendületnek indult: a XIII. században. Az árúmegállító-jog legújabb és legalaposabb feldolgozója: Hafemann ugyanis kimutatta, hogy a XII. század előtt árúmegállító-jog még nem volt, hogy ez az intézmény csak a XII. és XIII. század fordulóján keletkezett és általánosan ismert, kifejlett fogalommá és a gyakorlatba átment institutióvá csak a XIII. század közepén lett.[1]

Az árúmegállítás azonban eredetileg más intézményekből fejlődött s így alapjai régebb időbe nyúlnak vissza.

[1] Hafemann, id. mű, 35. l.

A vámszedés joga volt az az első tényező, a mely a kereskedőt útjában megállította. E tekintetben azonban nem azok a helyek jönnek számba, a hol útvámot szedtek, hanem a hol vásárvám állott fenn s így az árút értéke szerint vámolták el. Az olyan helyeken, a hol a kereskedő kénytelen volt valamely fontos útvonal mellett ezen elvámolás czéljából megállani, a kereskedelmi forgalom emelkedésével az a törekvés is megnyilatkozott, hogy ezt a megállítást a város polgárságának javára mentől jobban kiaknázzák s a városnak ezt a jogát kiterjeszszék. Keletkezésükben tehát nem a természetes tényezők, mint a kedvező fekvés, hanem a privilegium volt a döntő, a mely a szabadalmazott kiváltságos város érdekeinek az idegen érdekeket alárendelte. Természetes azonban, hogy árúmegállító-jogok legkönnyebben azokon a helyeken keletkezhettek, a melyek kedvező fekvésük következtében már korábban is nagyobb jelentőségre tettek szert a forgalomban, a melyeken nagyobbszámú idegen kereskedő szállította át árúit. Ha az ilyen helyen különböző irányból érkező kereskedők találkoztak, kölcsönös érintkezésük, árúik esetleges kicserélése is szokássá vált és bizonyos üzleti gyakorlat, kereskedelmi szokás fejlődött, a melyet a város privilegiummal kényszerrendszabálylyá változtathatott át, megteremtve a formális, kifejlődött árúmegállító-jogot azon rudimentalis formákból, a melyek azt megelőzték.

Árúmegállítás azonban, természetesen, csak ott keletkezhetett a hol a vonuló kereskedők nemcsak hogy nagyobb számban fordultak meg, de más kereskedőkkel is érintkezhettek, a hol tehát vásár volt. A középkori város gazdasági élete nélkül ez az intézmény el nem képzelhető. Minthogy azonban az árúmegállító jog csak akkor lett kifejezetten azzá, a mikor a kereskedő nem a saját jószántából állott meg, hanem kényszerítve volt reá, kifejlett árúmegállítójogról a czéltudatos városi politika megindulása, a XII. század közepe előtt Németországban sem beszélhetünk.

Tanulságos e tekintetben a legrégibb német árúmegállító-jogok egyikének, Köln városének fejlődése. Ott már a XII. század közepén az átutazó kereskedőktől vámot

szedtek s e vámmal 1178 körül a városon áthaladó forgalom korlátozására törekedtek. Ebből Köln és Gent közt pör fejlődött, a melyben a gentiek még meg tudták védeni régi jogaikat. 1203-ban azonban a város Dinanttal olyan alapon szabályozta a dinantiak vámfizetését, a mely már közel áll az árúmegállításhoz. E megállapodás értelmében ugyanis a dinantiak nem fizettek vámot az olyan árú után, a melyet Kölnben eladásra kiraktak; ha azonban ezt az árút ismét hajóra vagy szekérre rakták, hogy továbbszállítsák, avagy hajóikkal a város mellett eleveztek, vagy fuvaraikkal mellette elhajtottak, a vámot meg kellett fizetniök. Egyelőre tehát az árúmegállítás — ámbár a kereskedő megállítására már maga a város törekszik — még nem érvényesült kényszerrendszabály alakjában, hanem a megállóknak adott kedvezmény alakjában. Ettől az intézkedéstől az árúmegállító-joghoz csak egy lépés hiányzott és 1259-ben Köln az árúmegállítást már legkifejlettebb alakjában élvezi: az idegen kereskedőt nemcsak megállítja, hanem tovább nem is engedi.[1]

Ott, ahol tehát az árúmegállítás kifejlődésére a természetes alapfeltételek megvoltak, szintén szükség volt arra, hogy az intézménynek privilegiális alapon a kényszerrendszabály jellegét megadják. A czéltudatos városi politika idején azonban, a mely ezt a kényszert életbe léptethette, életbe lehetett azt léptetni ott is, a hol korábban az árúmegállításra való törekvésnek semmi nyomát sem találjuk. Ez az oka, hogy a mikor Németországban az első ilyen jogok egy-egy privilegiummal teljesen kifejlődnek, mindjárt olyan privilegiumokkal is találkozunk, a melyek önkényesen, a korábbi gyakorlattal homlokegyenest ellentétben adományozzák az árúmegállítás jogát. Így történt ez pl. Bécsnél, a mikor 1221-ben a város új privilegiumot kapott. Bécs városának vezető kereskedői addig a regensburgiak voltak, akik Bécsen át hozzánk is eljártak. Az új privilegium az ő uralkodó helyzetüket akarta megtörni, a midőn 23. pontjában eltiltotta nekik, hogy Magyarországba továbbutazzanak és két hónap-

[1] Kölnre vonatkozó itt közölt adataim Hafemann id. műve, 48—51. l. alapján vannak előadva.

nál hosszabb ideig időzzenek a városban. Ezzel az intézkedéssel Bécsben a fennálló szokás ellenére léptették életbe az árúmegállítást, szintén annak legkizárólagosabb alakjában, amennyiben az idegen kereskedő (a bajor és a sváb) két márkányi arany büntetés terhe alatt tovább nem vonulhatott és árúját csak bécsi polgárnak adhatta el.[1]

Az árúmegállító-jog lényege tehát az a kényszerintézkedés, a melynél fogva a vele felruházott város a városon áthaladó, avagy mellette elvonuló kereskedőket arra kényszeríthette, hogy ott megállapodjanak és árúikat a városban eladásra kínálják és kirakják. Hogy ez milyen mértékben történt, az városonként, privilegiumaik szerint, nagyon különböző volt. Épen ezért nem is lehet az itt közölt meghatározás keretein túl e jogot pontosabban körülírni, avagy fejlődését általánosságban tárgyalni.[2] Virágzási kora a XIII—XVI. század; a XVI-iktól kezdve állandóan hanyatlott, de Németországban mindazonáltal a XIX. század elejéig eltengődött. Irodalmilag a XVII. és XVIII. század kezdett vele foglalkozni, a mikor is a hanyatlás idején védelmére és ellene több általános érdekű munka készült, a mely az intézmény jogi oldalát vizsgálta.[3]

[1] Nulli civium de Swevia, vel de Ratispona, vel de Patavia liceat intrare cum mercibus suis in Ungariam. Quicumque contrarium fecerit, solvat nobis duas marcas auri. Nemo etiam extraneorum mercatorum moretur in civitate cum mercibus suis ultra duos menses, nec vendat merces, quas adduxit, extraneo, sed tantum civi. Geschichtsquellen der Stadt Wien. I. Abth., Bd. I. S. 8.

[2] Az egyes városok árúmegállítására vonatkozó irodalom összeállítását l. Hafemann id. mű VIII—XIV. l.

[3] B. Leuber: Disquisitio planaria stapulae Saxonicae. 1658. — O. Ph. Zepper: Discursus iuridicus contra ius aggratiandi, detractionis, item stapulae. 1661. — J. Spelmann: De iure stapulae. 1667. — H. Haggaeus: De iure stapulae. 1668. — M. F. Lederer: De iure stapulae. 1668. — Schottelius: Tractatus de iuribus singularibus et antiquis in Germania. Németül is: Kurtzer Tractat von unterschiedlichen Rechten in Teutschland. 1671, a 26. fejezetben. — J. W. Textor: De iure stapulae. 1673. — G. W. Kühlewein: Dei et superiorum permissu ius stapulae vulgo das Stapel-Recht. 1702. — M. Lubeck: De iure stapulae. 1711. — J. A. Winckler: Dissertatio iuridica inauguralis de iure stapulae. 1711. — Ugyanakkor már több város árúmegállító-jogát is földolgozták.

Az árúmegállítás terjedelme a különböző helyeken nagyon különböző. Vonatkozhatott az a kereskedő minden árújának megállítására, de vonatkozhatott esetleg csak egyes árúkra. Egyik-másik város a kereskedőknek csak egy bizonyos részét állíthatta meg, mások az összes kereskedőket, sőt bizonyos szélesebb területen kényszeríthették a kereskedőt arra, hogy a privilegizált városon át vegye útját. Ezt az árúmegállító-jogtól független útkényszer intézményével érték el, a mely bizonyos irányokban meghatározta a törvényes nyilvános útakat s a többit álútaknak declarálta. Ha az ilyen álúton találták a kereskedőt, — eltekintve a törvényes helyi forgalomtól — árúit elkobozták, s az ilyen útak ellenőrzésére az érdekelt városok rendesen fegyveres szolgákat is tartottak. A megállítás ideje is különböző volt; Németországban többnyire 3 nap, néhol csak 1—2 nap, másutt viszont egy hét, sőt ennél is több. Ez alatt az árút eladásra ki kellett rakni. Hogy a megállított kereskedő kinek adhatja el árúját, tulajdonkép szintén nem tartozott az árúmegállító-jog lényegéhez; az üzletkötés többnyire szabad volt bárkivel s csak azt kötötték ki, hogy az idegen kereskedő nagyban árúsíthat csak; a hol azonban a megállító-jog mentől tökéletesebb kifejlesztésére törekedtek, ott a megállított kereskedőnek csak a város polgáraival engedték meg az üzletkötést. Mindkét intézkedés a helybeli kereskedő érdekeit védelmezte, az előbbi azzal, hogy a városban és környékén a kicsinyben való árúsítást részükre tartotta fenn, az utóbbi szélesebb körben azzal, hogy a további közvetítés hasznát a nagybani eladásnál, úgy helyben, mint a továbbszállításban nekik biztosította. A legtökéletesebben fejlődött ki ez a rendszer ott, a hol a kereskedőnek nem engedték meg árúinak továbbszállítását, mint Köln és Bécs[1] már említett eseteiben, vagy pl. Velenczében.[2]

Könnyen belátható, hogy az ilyen jog, még ha csak szűkebbkörű volt is, a privilegizált városra és lakosságra nagy haszonnal járt. A város lakossága a földolgozott árú-

[1] Schuster: Geschichte der Stadt Wien. Bd. I.

[2] Simonsfeld: Der Fondaco dei Tedeschi in Venedig und die deutsch-venetianischen Handelsbeziehungen. 2. Bd. Stuttgart, 1887.

hoz, főkép a posztóhoz, valamint a keleti fűszerekhez helyben könnyen hozzájuthatott s a kereskedők megszállásából is jövedelmet húzott. A legnagyobb előnyöket a város kereskedői élvezték, a kik az árút megvették és továbbadták, de részesült a haszonban a város directe is, mert az idegent a városi mérleg használatára kényszeríthette és ezért külön díjat szedett, avagy az átvonuló kereskedők részére raktárt és árúházat is tartott fenn, nem is számítva azt, hogy az ebből folyó ügyletek körül mennyien tehettek szert munkára és jövedelemre. Azok közül az intézkedések közül, a melyeket a középkori városi politika a város fejlesztésére kieszelt, kétségtelenül az árúmegállító-jog volt a leghathatósabb.

Mint kényszerrendszabály, az illető város javára elnyomta az idegenek érdekeit. A későbbi századokban kétségtelenül nagy akadálya is volt a kereskedelmi forgalomnak, a mikor az már annyira megerősödött, hogy az ilyen bilincseket lerázhatta magáról. Keletkezésének és virágzásának idejében azonban másként állott a dolog. Kétségtelen, hogy akkor is sértett érdekeket, mint a hogy pl. a bécsi sértette a regensburgiak, passauiak, sértette Magyarország érdekeit és bizonyos tekintetben Alsó- és Felső-Ausztria városainak érdekeit is. Objective nézve azonban a dolgot, minden fejedelem csak saját fejedelemségének érdekeire lehetett tekintettel, s ha az Ausztrián áthaladó világforgalmat Bécs árúmegállító-jogával magához is ragadta, az ebből Bécsre származott haszonból az egész Ausztria városai is bőségesen kivették részüket. Az olyan hatalmas városok közül, mint a milyen épen Bécs is volt, a kisebbterjedelmű privilegiumokkal fölruházott városoknak egész sora keletkezett, a melyek már e felsőbbrendű központtól kapták a világforgalom árúit s a maguk szűkebb körében ép oly kényszerítő rendszabályokkal tartották fenn hatalmukat, mint a hogy ők voltak alávetve a magasabbrendű központnak. Szóval, az árúelosztásnak egy sajátságos privilegiumokon alapuló, kényszerintézkedésre felépített szervezete támadt, a melyben egyes városok uralkodó hatalomra tettek szert s az alájuk rendelt másod- és harmadrendű központok segít-

ségével osztották el a világforgalomnak e kényszerintézkedésekkel magukhoz vont czikkeit. A privilegizált városoknak ez a rendszere s az őket összekötő „törvényes, nyilvános“ útak ugyan megszabták azt, hogy a kereskedőnek merre kell mennie, azt is, hogy meddig mehet, de ez korántsem volt a kereskedelemnek olyan akadálya, mint a sok vámvonal.

A középkor közlekedési viszonyai közt az utazás távoli idegen országokba úgyis nagyon nehéz volt, már a fáradság miatt is. Ehhez járult még, hogy a nagy értéket képviselő kereskedő-rakománynyal idegen, ismeretlen vidéket, melynek esetleges veszedelmeiről, de meg kereskedelmi intézkedéseiről és szokásairól sem volt az illető tájékozva, fölkeresni vakmerő vállalkozás volt. A kereskedők legnagyobb része tehát előbb-utóbb átadta árúját egy másiknak, mielőtt az az árú tulajdonképeni rendeltetési helyére elérkezett. Azt mondhatnám, hogy visszariadva az ismeretlen útak és szokások előtt, félúton visszafordult, kicserélve árúját egy ugyanott szintén félúton visszaforduló kereskedővel. A középkori kereskedelemre nézve lehetetlen volt fölkeresni az egyes árúk termelési helyét, a transito-szállításnak tehát a mainál is nagyobb jelentősége volt; nem úgy értve ezt, mintha a transito-kereskedelem olyan kiterjedt lett volna, — hiszen aránylag csekély mennyiségű árút hozott forgalomba — hanem úgy, hogy a kereskedők aránylag is még kevesebbet vásároltak első kézből. Az árúmegállító-helyek voltak tehát a transito-világforgalomnak góczpontjai, a hol az árú gazdát cserélt, vagy cserélhetett; s a fent leírt rendszer segítségével határolódtak el egymástól és szabályozták egymásközti érintkezésüket a különböző érdekkörök. Igaz, hogy ezzel a rendszerrel egyes helyek világraszóló hatalomra tettek szert, mint pl. Bécs, Velencze, Lipcse, de az ilyen hatalom keletkezésére a privilegiumokon kívül szükség volt kedvező természeti viszonyokra is, hogy az illető hely természettől fogva alkalmas csomóponton feküdjék.

Ez a rendszer tehát megszabott úthálózatával alkalmas volt megállapodott kereskedelmi szokások kijegeczesedésére. A kereskedő mindig tudta, hogy milyen árút hol kell keresnie, vagy hova kell vinnie, hogy ott mikor vannak a vásárok,

mikor fordulhat meg ott a legkedvezőbb körülmények közt és milyen fennálló gyakorlattal kell számolnia, a mi különösen a középkor bonyolult pénzverési viszonyai közt nem volt jelentéktelen előny. Az árúmegállítás eme rendszerét nem lehet egyoldalúan a mai kor szemüvegén át a szabad forgalmat akadályozó intézménynek tekintenünk, hanem mérlegelni kell azt a szerepét is, a melyet a középkorban a forgalom szabályozása és az árúk elosztása terén játszott és végre, hogy milyen fontos tényezője volt a városok fölvirágoztatásának, a mivel kulturális érdekeket is szolgált.

Minthogy nálunk a városi élet aránylag későn indult meg, kereskedelmi intézményeinknek a már meglevő nyugatiakhoz kellett alkalmazkodniok, nemcsak a privilegiumokban, hanem a főútvonalak berendezésében is.

A XIII. században, a mikor békés kereskedelmi érintkezésünk szomszédainkkal keletkezőben van, tőlünk nyugatra és északnyugatra már megállapodott intézmények voltak hatással erre az érintkezésre. A keletkezésnek ez embryonális korszakában a külforgalom még egészen passiv. Egyes vállalkozó szellemű, merész nyugati kereskedők hozzák ide portékájukat, abban a reményben, hogy a királyi udvarban és esetleg az előkelő uraknak árúikat jó haszonnal eladják.

Az a régebbi felfogás, hogy Magyarországnak ezekben az időkben élénk összeköttetése volt a Kelet, a Levante híres piaczaival s a levantei czikkeket Magyarországon át szállították volna, a mesék birodalmába tartozik. Ezt a kereskedelmet kizárólag az olasz városok, elsősorban Velencze és Genova bonyolította le, a Fekete-tenger partjairól Itáliába a tengeren, onnan az Alpokon át szárazföldi úton szállítva a keleti árút. Minden északi ország: Anglia, a Skandináv-országok, Lengyelország, sőt Oroszország is innen, a német és németalföldi városok közvetítésével kapta fűszereit. A közvetlen összeköttetést a Fekete-tenger híres piaczaival Oroszországra nézve a tatároknak e területeken keletkezett hatalma, Magyarországra a Balkán, de különösen a mai Moldva barátságtalan állapotai tették lehetetlenné.[1]

[1] V. ö. erre vonatkozólag: Duna—Fekete-tengeri kereskedelmi hajózásunk multjáról cz. czikkemet: A Tenger, 1918. évf., 161. l.

A mikor tehát a XIII. században nálunk szó lehetett arról, hogy a meginduló kereskedelmi érintkezések következményeként azok szabályozására intézmények alkottassanak, e tekintetben csak nyugati szomszédaink lehettek reánk hatással. A forgalomnak, vagy helyesebben a bevitelnek még csak két jelentékenyebb útvonala volt. Velencze felől, a hol azonban a dalmát kikötővárosoknak régi, a mi nemzeti fejlődésünktől függetlenül, önállóan keletkezett és e városok széleskörű autonom jogaiból fakadt intézményei fölöslegessé tették új rendszabályok életbe léptetését, és Bécs felől, a Duna vonalán. A velenczei út mellett keletkeztek a szlavón városok, saját fejlődésünkre a bécsi útvonal volt a jelentősebb.

Ezen a vonalon azonban épen a fejlődés időpontjában nevezetes eltolódás állott be. Bécs 1221-ben nyert privilegiumával, a mely a várost széleskörű árúmegállítással ruházta fel.[1] Ennek a kiváltságnak a czélja az volt, hogy a regensburgi kereskedőket Bécsből és a magyarországi forgalomból kiszakítsa s a magyarországi kereskedelem hasznát a bécsieknek biztosítsa, s az osztrák herczegek ez intézkedéseikkel el is zárták a Bécstől nyugatra fekvő német városokkal való forgalmunkat. A német kereskedők azonban megtalálták a módját, hogy Bécset megkerülve, mégis eljöhessenek hozzánk: Lipcsén és Morvaországon át. Így a XIII. században a nyugati kereskedelemnek három útvonala haladt a Duna völgyén Esztergom, Buda és Székesfehérvár felé: a Duna viziútja, a győri út, a mely Esztergomot délről elkerülve tartott Buda felé, és a holicsi, a mely Holicsnál (akkor Újvár) lépve át a határt, Jablánczcnál jött át a hegyeken és Nagyszombaton, Semptén, Nyárhidán és Udvardon át haladt a Dunához, ezt Esztergomnál lépte át s a város alatt egyesült a győri útvonallal.[2]

Ez a helyzet — a XIII. század második felében Buda lévén a kereskedők végczélja — természetszerűen itt fejlesztett először az árúmegállításhoz hasonló szokásokat.

[1] Tomaschek: Die Rechte und Freiheiten der Stadt Wien. I., 13. l.

[2] V. ö. erre a Harminczadvám eredete cz. akadémiai értekezésemet, 8—9. l.

Már IV. Bélának a tatárjárás után, a város alapításakor, 1244-ben kelt privilegiuma a kereskedő-hajókra és kocsikra nézve kimondta, hogy megálljanak.[1] A forma, a melyben a város ezt az árúmegállítási jogot kapta, még elég határozatlan és primitiv, de tényleg árúmegállítást tartalmaz; nincs ugyan kimondva, hogy mennyi ideig tartozik a kereskedő Budán, avagy Pesten vesztegelni, sem az, hogy milyen föltételek közt árúsíthat, de megvan a megállás és az árúsítás kötelezettsége. A város később keletkezett jogkönyve is az árúmegállítást az 1244-iki privilegium szóról szóra való átvételével iktatta czikkelyei közé.[2] Hogy Magyarországon a német fejlődéshez hasonlítva már ilyen korai időben árúmegállítási jog adományozásával találkozunk, különös ugyan, azonban Bécs árúmegállításának hatása alatt nagyon érthető. Hogy ez a szokás itt ily korán lép fel, azt épen a Bécs jogai által teremtett kényszerhelyzet magyarázza. A védekezés a bécsiek privilegiumával szemben csakis hasonló árúmegállítással volt lehetséges.

Buda mellett hasonló jogot fejlesztett Esztergom is. Nem adományként kapta azt, hanem a vámszokásokból építette ki. Megállította a kereskedőt, a nélkül, hogy eladásra kényszerítette volna.[3] S a mikor a regensburgi és bécsi kereskedők elhajóztak a város mellett és árúik elvámolása nélkül egyenesen Budára mentek, utánuk küldtek és repressáliákkal fenyegetődztek. Az e vitában kifejtettekből

[1] Item naves et carinae descendentes et ascendentes cum mercibus et currus apud eos descendant, et forum sicut prius, habeant quotidianum. Item minor Pesth, ultra Danubium sita, quantum ad naves ascendentes et descendentes . . . consimili gaudeant libertate. Fejér, Cod. Dipl., IV. I. 327. l., a hol a „descendant“ világosan megszállást jelent; ennek következménye azután a mindennapi árúsítás.

[2] Item dy scheff oben her ab von niden hin auff oder wägen mit kaufmanschaft kümen, süllen zu Ofen nider gelegt werden, vnd sullen do hingeben, als vor alter her kumen ist. Budai jogkönyv, II., 67. §. Michnay-Lichner-féle kiadás, 62. l.

[3] 1289-ben Ladomér érsek azt írja e tárgyban: cum ex prerogativa Civitatis Strigon, et ex consuetudine, cuius temporis non extat memoria, sit locus apud Strigonium omnibus mercatoribus descendendi, et explicatis suis mercibus tricesimam reginalem et tributum Strigon. Capituli persolvendi. Knauz: Monumenta Ecclesiae Strigoniensis. II., 232. okl.

már azt is látjuk, hogy a megálló kereskedőtől árújának kibontását is megkövetelték.[1] Az e kérdésben a két város közt, illetve az érsek és Buda városa közt támadt küzdelemben azonban, a mely a kor politikai ellentéteivel is összefonódott, Esztergom maradt a vesztes s ezzel árúmegállító-joga is visszafejlődött.[2]

Ugyanaz a tendentia, a mely Buda árúmegállító-joggal való megadományozásában s az esztergomi törekvésekben jut kifejezésre, a bécsi árúmegállítás ellensúlyozására juttatta árúmegállításhoz 1271-ben Győr városát is,[3] és adta a pozsonyi hajósoknak azt a kiváltságot, hogy Pozsonytól a Dunán lefelé csak az ő hajóikon lehetett szállítani.[4] A pozsonyi hajósok joga csak átrakási jog volt, a mely kifejezett árúmegállítássá csak 1402-ben alakult át. Győrnek azonban V. István, a mikor a község népét a várba telepítette, már kifejezett megállítási jogot adományozott.

Minthogy Buda 1244-iki privilegiumának eredetije nem maradt fenn s a fennmaradt szöveg hitelességéhez abból a szempontból, vajjon változatlanul tartotta-e fenn a régi privilegium szövegét, szó fér, — ez az első határozott árúmegállító-jog Magyarországon.[5] Minthogy azonban Buda az idegen kereskedők utazásának végczélja volt, nem kétlem azt, hogy az árúmegállításra vonatkozó szavak már a város ősi privilegiumában benne voltak s a fejlődést is csak ebben a kapcsolatban tudom magyarázni.

A XIII. század második feléből fennmaradt emlékeink világánál legalább is világos az, hogy a megállítás — ha a privilegium szövegébe esetleg későbbi interpolálással jutott volna is — a szokásjogban már ki volt fejlődve.

A három említett nyugati út közül csak a Morvaország felé vezető mellett nem volt az Árpád-korban semmi

[1] V. ö. a fenti idézetben: „explicatis suis mercibus".

[2] Salamon Ferencz: Budapest története. II. köt., XI—XIII. fejezetek.

[3] Fejér: Cod. Dipl., V. 1., 146. l., vagy Endlicher: Monumenta Arpadiana, 526. l.

[4] Fejér: Cod. Dipl., VI. 2., 97. l.

[5] A budai privilegiumot illetőleg v. ö. Salamon id. mű, III. 34—84. l. Érvelésének ép az a része, a mely az árúmegállítás jogára van alapítva, semmiképen sem helytálló.

nyoma semmiféle megállítási szokásnak. Erre azonban itt nem is volt szükség, mert itt nem kellett a bécsi kereskedők kiváltságait ellensúlyozni. Az ország egyéb részeiben pedig nem fejlődött a forgalom annyira, hogy új árúmegállító-helyek felállításáról, vagy ilyes szokások kifejlesztéséről lehetett volna szó. A továbbiakban még a nyugati részekben is csak lassan haladt a fejlődés. Az északnyugati felvidéken egyelőre Pozsony és Nagyszombat versengett. Nagyszombatra azonban károsan hatott a XIII. század végének anarchiája, különösen a Csákoknak ott gyakorolt nagy hatalma, a melynek következtében a holicsi út elnéptelenedett,[1] később pedig a huszita-küzdelmek. Pozsony ezektől a csapásoktól meg volt kímélve, földrajzi fekvése is a Duna mellett előnyösebb volt. Hajósai kiváltságainak és vámprivilegiumai következetes kiépítésének koronájaképen tehát 1402-ben formálisan is elnyerte az árúmegállítást.[2] Ugyanabban az időben szerzett hasonló privilegiumot a Dunántúlon Sopron.[3] Ez azonban már Zsigmond szervezési munkálatainak körébe tartozik.

Az Árpádok korában tehát csak Budán és Győrött keletkezett árúmegállító-jog visszahatásként a bécsi árúmegállítás ellen, azonkívül Esztergomban voltak meg a kellő előfeltételek hasonló berendezkedés alakulására, a hol azonban IV. László korának viszályai az intézmény teljes kialakulását megakadályozták.

Az Árpád-kor végén azonban egy új külső kapcsolatunk támadt: Lengyelországgal. Ennek a kapcsolatnak természetes útja a Szepességen át vezetett. Ott jutott egymással a legközelebbi érintkezésbe a magyar és lengyel kultura s arra vonultak a két nemzet közti forgalomnak legjobb közlekedési vonalai. Ez érintkezés hatása alatt Magyarország északkeleti részein egy külön gazdasági körzet volt

[1] Róbert Károly idejében egy vegyes nagyszombati és brünni polgárokból alakult bizottság bemondása alapján állították helyre ezt az útvonalat. Anjou-kori Diplomatiai Emlékek. I. 343 l.

[2] Fejér: Cod. Dipl., X. 4., 112—116. és 121—124. l. —V. ö. erre vonatkozólag: Ortvay Pozsony város története, II. 2., 503—509. l.

[3] 1402-ben.

kialakulóban. 1309-ben Krakkó lett Lengyelország árúmegállító-helye,[1] a mely az egész külső forgalmat magához vonzotta. Északkeleti vidékeink forgalmi berendezkedése tehát erre fordult s a legnevezetesebb vámhelyekké Szepes, Gölniczbánya és Kassa lettek.[2] Ennek a fejlődésnek köszönhette Lőcse kereskedelmi jelentőségét. A tatárjárás óta szemmel láthatólag ez a Szepességnek a királyok által favorizált központja. Nem csodálkozhatunk tehát azon sem, hogy a rozgonyi ütközet utáni időkben Róbert Károly hálája a szepesiek iránt kimutatva, Lőcsét külön is jutalmazta. A privilegium ugyan nem maradt fönn, de nincs okunk kételkedni Nagy Lajos szavaiban, a ki atyjának e kiváltságait megújította. Ekkor lett Lőcse árúmegállító-helylyé. A lengyelországi forgalomban tehát az ő hatalma Kassáénál is korábbi. Kassa csak 1347-ben, Nagy Lajostól kapta az árúmegállítást.[3] Ez a jog ugyan kiterjedtebb volt, mint Lőcséé és a XIV. század végén az északi részekben Kassát már valóságos középponttá tette, a melyen túl sem a lengyel kereskedő tovább dél felé, sem az alföldi vagy erdélyi tovább észak felé nem mehetett,[4] de Lőcsének továbbra is megmaradt az a joga, hogy a lengyel kereskedő mindenekelőtt az ő falai közt tartozott megállani és árúit kirakni. Kassa nagy hatalma mellett régi jogait megvédelmezte és az északkeleti fölvidék forgalmi középpontja mellett megmaradt a Szepesség kereskedelmi középpontjának. Jogainak régisége mellett bizonyít az is, hogy Székesfehérvár és Esztergom mellett egyedül Lőcse élvezte azt a kiváltságot, hogy nem a tárnokmester, hanem egyenesen a király személyes bírósága alá tartozott.[5]

Csupán a teljesség kedvéért említem meg, hogy a Magyarországon alakult harmadik gazdasági körzetnek, az

[1] Mon. med. aevi hist. res gest. Polon. illustr. V. köt., 56. okl.

[2] Ezek átengedéséről egyezkedik 1311-ben Róbert Károly Amadé nádor fiaival. Fejér: Cod. Dipl., VIII. 1., 408. l.

[3] V. ö. Farkas Róbert: Kassa árúmegállító-joga. Kassa, 1893. 7. l. Kassa v. titkos lt. Dep. 1. sz.

[4] Zsigmond 1399. privilegiuma alapján. Kassa v. titkos lt. Dep. 10. sz. — V. ö. Farkas id. művét, 13. l.

[5] Tripartitum III. tit., 8. §. 2.

erdélyinek fejlődése csak az északmagyarországi után, Nagy Lajos uralkodásának vége felé jutott hasonló fokra. Ez azonban itt már nem tartozik tárgyam keretébe.[1]

A magyar árúmegállítási viszonyok fejlődésének vázolásával csak arra akartam reámutatni, hogy Lőcse ezt a jogot igen korán, az országban harmadikul nyerte el. Oly erősen gyökerezett már ez a jog Nagy Lajos idejében a hagyományban, hogy a mikor Nagy Lajos czéltudatos politikával Kassát tette a felvidék és felső Tiszavidék középpontjává, Lőcse régi kiváltságához nem nyúlt hozzá. Ezt a privilegiumot később csak Lőcse közvetlen szomszédai, a szepesi városok: Késmárk és Igló veszélyeztették, törvényesen azonban ők is csak annyit értek el, hogy Lőcse mellett a Szepesség másodrendű csomópontjaink ismerték el őket.

Tartalmát illetve, a magyarországi árúmegállítás nem oly fejlett s az adott jogok nem olyan sokfélék, mint a külföldiek. Minthogy nálunk ez az intézmény már fejlődésének legelején adományként jelent meg, nem is keletkezhetett olyan sokféle alakulat, mint Németországban, a hol az árúmegállítás különböző más intézményekből gyakran fokozatosan fejlődött. Hogy pedig nem fejlődött olyan magas virágzásra, mint német földön, annak oka a mi sokkal primitivebb viszonyainkban keresendő, míg később, a XVI. századtól az egységes állami hatalom akadályozta a particularis jogoknak akkor már nem óhajtott túltengését.

III.

A szepesi városok belső küzdelmének első mozzanata az az ellentét volt, a mely 1358-ban Lőcse privilegiumainak ellopásával jutott kifejezésre. Ennél az első összeütközésnél Késmárk még nem állt előtérben. Lőcse ellenségeinek akkor

[1] Árúmegállító rendszerünk tehát Nagy Lajos idejének alkotása. gy szól róla az 1439 : IX. t.-cz. is: De cambiis forensium mercatorum. Nullus mercatorum forensium et extraneorum, cuiuscunque nationis existat, ad mercandum seu forisandum in medium regni; sed ad loca, tempore pretacti condam domini Ludovici regis ad forisandum ac emendum et cambiendum deputata; negotiationes suas peracturus more consueto accedat. V. ö. még Csánki: Hazánk kereskedelmi viszonyai I. Lajos korában. 24—29. l.

— úgy látszik — Csütörtökhely volt a vezére. Ámbár tudósításunk erről az összetűzésről igen hiányos, a reánk maradt néhány sorból mégis azt vehetjük ki, hogy a mozgalom mögött főkép a Csütörtökhely körül és tőle délre fekvő városok állottak, a melyeknek érdekük volt, hogy Lőcse árúmegállító jogának negligálásával, Csütörtökhelyen át, a könnyebb úton jussanak el a lengyelországi útvonalak csomópontjához, Késmárkra. Bizonyára ezért vitték az ellopott okmányokat épen Csütörtökhelyre, a melynek reménye lehetett, hogy Lőcse háttérbe szorításával maga veheti át a vezető szerepet a szepesi városok közt. Megnyilvánult e törekvés abban is, hogy a szász községek bírói székhelyét is megkísérelték Csütörtökhelyre áttenni.

Ez a kísérlet azonban kudarczot vallott. Nagy Lajos nem volt hajlandó szakítani apja politikájával és megvédelmezte Lőcsét a támadással szemben. Erélyes fellépésének, fenyegetésének, hogy lázadóknak fogja tekinteni mindazokat, a kik a szász községek bírósági székhelyének Lőcséről más helyre való áthelyezésének tervével foglalkoznak, megvolt az a következménye, hogy Lőcse ellenségei ezt az eszközt kénytelenek voltak elejteni.

A régi törekvések azonban újraéledtek Zsigmond uralkodása idején, abban a korszakban, a mely középkori gazdasági berendezkedésünk szempontjából a legnevezetesebb. A gazdasági élet formáit szabályozó intézkedések nagyrészt ebből az időből valók. Az Anjouk idejében még nem volt olyan nagyarányú az ország forgalma, hogy ők a gazdasági szervezet épületét részleteiben is kiépíthették volna. Ezt a feladatot Zsigmond oldotta meg. Az ő uralkodása idejéből származik a legtöbb városi privilegium: heti- és országos vásárok adományozása, árúmegállító jogok, vám- és harminczadmentességek. Uralkodásának zavaros eseményei közt elég alkalom kínálkozott, hogy egyesek és városok, felsorolva a király körül szerzett érdemeiket: hű szolgálataikat és szenvedéseiket, hűségük jutalmául újabb jogokat és kiváltságokat kérjenek. Ezek a körülmények adtak alkalmat Késmárknak is, hogy megkísérelje vágyainak megvalósítását.

Már 1400-ban megkoczkáztatta ezt pörrel, azonban pelsőczi Bebek Detre Dömötör nádor ítélete Lőcse javára döntötte el az ügyet.[1] A pör körülményeiről ugyan közelebbit nem tudunk, de a késmárkiak és iglóiak vádjukat, hogy a lőcseiek bitorolják az árúmegállítást, nyilvánvalóan nem tudták bizonyítani s így számításaikban csalódtak.

A nádor 1400 nov. 8-án kelt ítéletlevele határozottan kimondotta, hogy a bemutatott királyi privilegiumok alapján az árúmegállítás elsősorban és egyedül csak Lőcsét illeti meg. Ennek következtében el is rendelte, hogy különösen a vásárokon nyilvánosan hirdessék ki, hogy minden kereskedőnek, a ki szepesi területre jön, először Lőcsére kell vinni árúit, ott azokat tizenöt napra ki kell raknia és a nyilvános mérlegen mázsáltatnia; emez intézkedés foganatosításának ellenőrzését pedig a szepesi ispánra és a szászok grófjára bízta.

Talán ép akkor kerülhettek a Lőcséről ellopott okmányok Csütörtökhelyről Késmárkra, s a késmárkiak esetleg abban bizakodtak, hogy Lőcse jogait nem tudja igazolni, de e reményük hiú volt, mert Nagy Lajos már említett 1364 október 5-iki oklevele, a melyben az apja által adott jogokat megerősítette, kellő bizonyságul szolgált.

Ez első összekocczanás után különben a szepesi városok egyformán örvendtek Zsigmond jóindulatának és bőkezűségének. Csak Iglóval volt némi baj, a miért az 1401-iki fölkelés idején a fölkelőkhöz csatlakozott s így hűtlenség bűnébe esett,[2] de neki is megbocsátott Zsigmond, a kinek elégszer volt oka és alkalma arra, hogy kegyelmet oszszon elpártolt alattvalóinak. 1404 febr. 27-én kelt oklevelében közölte velük a kegyelmet, azzal a föltétellel, hogy azontúl a hasonló bűnöktől tartózkodni fognak.[3] Iglónak ebbe az állásfoglalá-

[1] Oklt., 7. sz.

[2] ... quam ipsi hiis proxime elapsis disturbiorum temporibus adherendo quibuscumque nostris infidelibus tam contra nostram maiestatem, quam contra quosuis alios quovismodo incorruisse prohibentur... Igló v. lt., 12. sz.

[3] ... capitibus, hereditatibus, rebusque et bonis ipsorum universis gratiam et misericordiam faciens specialem. Ita tamen, quod seipsos de cetero ab huiusmodi enormitate studeant immunes observare. U.-ott.

sába különben szintén belejátszott a Lőcsével való ellentét; a lőcseiek a küzdelemben több iglói polgárt elfogtak és szabadonbocsátásukért váltságdíjat követeltek.[1] A mikor azonban a király Iglónak közbocsánatot adott, ugyanazon napról keltezve Lőcsét is értesítette, hogy a közbocsánat következtében az iglóiakat a polgártársaikért fizetendő váltságdíj alól is fölmentette.[2] Talán ezek az események is kiélezték az ellentétet a két szomszéd város közt; tény, hogy Igló a következő bonyodalmakban teljes erejével támogatta Késmárk követeléseit.

Mielőtt azonban a viszály kiújult volna, Lőcse, valamint Késmárk és Igló is Zsigmond jóvoltából újakkal gyarapították kiváltságaikat. Eleinte Igló megelőzte a fejlődésben Késmárkot: első országos vásárát tizenegy évvel Késmárk előtt kapta meg (1408),[3] s a vámmentességet polgárai részére szintén két évvel korábban (1410)[4] tudta megszerezni, mint Késmárk. A vámmentességet azonban a késmárkiak ugyanazon formulával: t. i. a király tulajdonában levő vámok alól való fölmentéssel, már 1412-ben szintén megszerezték,[5] s a mikor hét évvel utóbb (1419) az országos vásár tartásának jogát is elnyerték,[6] ebben mindjárt Igló elé is vágtak, mert egyszerre két országos vásárra is tettek szert.[7]

[1] Hogy a lőcseiek hűek maradtak Zsigmondhoz, következtethető a Leibitzer krónika szavaiból is, a mely ez évhez följegyzi: „MCDI. Sigismundus captus est, et fere duobus annis carcere detentus. Eo tempore magnum bellum fuit in Hungaria. Bohemi occuparunt Leutschoviam, Hungari Kesmarkinum, et comitatus ab utrisque valde est agravatus. Duravit bellum integro anno, donec Sigismundus liberatus est et in regnum redivit. Wagner: Analecta, II., 48. l., mert hiszen az 1401-iki fölkelés jelszava épen az volt, hogy az urak nem akarták tűrni az idegenek: csehek és lengyelek uralmát.

[2] Igló v. lt., 11.

[3] Nagyboldogasszony napjára. 1408 júl. 30-ról keltezve. Igló v. lt., 14.

[4] Az eredeti nem maradt fenn. Kelt 1410 ápr. 21. Átírása 1432 ápr. 10-ről. Igló v. lt., 43. sz.

[5] Ez oklevél három példányban maradt fenn, 1412 márcz. 27-ről keltezve. Késmárk v. lt., fasc. IX., no. 17.; fasc. XXXII., no. 6.; fasc XXXIV., no. 1.

[6] 1419 ápr. 9-ről keltezve. Késmárk v. lt., fasc. IV., no 9.

[7] Gyertyaszentelőkor és Péter-Pálkor.

Az e korból fennmaradt csekélyszámú oklevél világánál is látszik azonban, hogy mindkettőjüknél fejlettebb volt Lőcse, a mi több, mint félszázada élvezett árúmegállító-joga mellett természetes is. 1419-ben, a mikor Késmárk országos vásárt kap, Lőcse már olyan kiváltságot szerzett polgárainak, a mely a legbecsesebbek, de egyszersmind a legnehezebben megszerezhetők közé tartozott: az egész ország területére teljes harminczadmentességet; s a privilegiumból tudjuk meg, hogy ez tulajdonképen csak korábbi félharminczadmentességüknek kiterjesztése volt. Akkor ugyanis Zsigmond király előtt megjelentek Selvi Jeromos, Ruszdorffer Miklós, Glovatsch János és Rokolfinger István esküdtek s előadva az utolsó idők zavaraiban kiállott szenvedéseiket és hivatkozva az áldozatokra, melyeket hoztak, kérték, hogy az általuk fizetett félharminczadot engedje el nekik. Zsigmond szolgálataikat, áldozataikat és hűségüket mérlegelve, hogy a város gyarapodjék s polgárai gazdagodjanak, a kérést — az ország nagyjainak meghallgatásával — teljesítette s erről 1419 aug. 22-iki kelettel a városnak privilegiális oklevelet állított ki.[1]

Lőcsének ez a kiváltsága bizonyítja legjobban a város előkelő állását Késmárkkal és Iglóval szemben. Késmárk csak fél század mulva jutott oda, hogy a harminczadmentesség elnyerését megkísérelje. Akkor a város már a Zápolyaiak kezén volt s az ő pártfogásuknak köszönhette Késmárk azt, a mit elért. Zápolyai István, mint szepesi gróf, ugyan már 1462 szept. 24-én nyilt parancsot intézett a vámszedőkhöz, hogy régi privilegiumaik alapján tartsák tiszteletben a késmárkiak vám- és harminczadmentességét,[2] de a harminczadmentességet, a melyet a közönséges vámmentesség mellett mindíg külön hangsúlyoztak a privilegiális oklevelekben, ezekben megtalálni nem lehetett.[3] Valószínű,

[1] Eredetije elveszett. Kiadva: Schmauck: Supplementum, 213. l. Zsigmond 1420 márcz. 1-én e kiváltságot át is írta. Schmauck: Supplementum, 217. l. A szepesi káptalan 1557 júl. 10-én kelt átírása: Lőcse v. lt., IV. oszt., 18.

[2] Késmárk v. lt., fasc. III., no. 7.

[3] Még V. Lászlónak 1456 ápr. 19-ről kiállított oklevele is csak vámmentességről szól, nem harminczadmentességről. A szepesi kápt. 1617-iki átírásában: Késmárk v. lt., fasc. IX., no. 15.

hogy ép e kudarcz hatása alatt fordult Zápolyai Imre Mátyás királyhoz, a ki az ő kérésére azután 1464 aug. 11-én a késmárkiak vámmentességét megújítva, ezt a harminczadmentességgel is megtoldotta.[1] A késmárkiak siettek is ezt a kiváltságot újra és újra átiratni és a következő királyokkal megerősíttetni,[2] de e sok megerősítés ellenére sem tudták e jogukat kellőkép gyakorolni. Igló pedig odáig sem jutott, hogy akár csak a félmentességet is megszerezze.

Természetes azonban, hogy Lőcsének nagyobb kiváltságai az őt gazdasági fejlődésükben leginkább megközelítő városokban: Késmárkban és Iglóban erős irígykedést váltottak ki s hogy ezek iparkodtak természettől kedvezőbb fekvésüket fölhasználni, hogy gyűlölt vetélytársukat túlszárnyalják.

Az 1400-iki kudarcz után ugyan Késmárk egy időre elcsöndesedett, de már 1411-ben ismét kellett valami összekocczanásnak lennie. Legalább ezt árulja el két, ez évből fennmaradt oklevélszöveg. Az egyikben, a mely márczius 13-áról kelt, Zsigmond a késmárkiak panaszára szigorúan meghagyja a 24 szepesi városnak, hogy a késmárkiakat kiváltságaik és jogaik gyakorlásában ne akadályozzák és ne zavarják.[3] Hogy azonban a késmárkiak itt említett panaszának éle nem a 24 város, hanem különösképen Lőcse ellen irányult, azt sejteti az egy hónappal később, április 17-én Lőcse javára kiadott oklevél.[4] Igaz ugyan, hogy ez az írás nem említ semmiféle panaszt, de az oklevélben említett egyéb körülmények formális ítélethozatal mellett tanúskodnak. Már az is különös, hogy a király a bevezető sorokban erősen hangsúlyozza Lőcse elsőségét a többi

[1] Késmárk v. lt., fasc. IX., no. 20.

[2] Átírta a szepesi káptalan 1466. jan. 2.: Késmárk v. lt., fasc. IX., no. 28.; megerősítette II. Ulászló 1491 márcz. 15.: Késmárk v. lt., fasc. IX., no. 11. és 1496 júl. 15.: Késmárk v. lt., fasc. IX., no. 8.; II. Lajos 1519 jún. 5.: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 10. a harminczadmentesség tiszteletben tartására utasítja 1527 máj. 4. János király is a harminczadosokat: Késmárk v. lt., fasc. IX., no. 29.

[3] Schmauck: Supplementum, 165. l. Eredetije: Késmárk v. lt., fasc. XXXII., no. 5.

[4] Oklt., 9. sz.

szepesi város fölött, úgy lakosainak számát, mint építményeit tekintve és hogy határozottan kiemeli, hogy épen ezért a jogokban is megilleti az elsőség.[1] Így olyan esetben szokás beszélni, a mikor az elsőséget kétségbevonják. Lőcse elsőségét pedig Zsigmond épen az árúmegállítás jogának megerősítésével akarja biztosítani. Világos tehát, hogy ez a jog újabb támadásnak volt kitéve. Ezt bizonyítja az is, hogy a király az ügyet Kassán, a szepesi városok követeinek összehívásával, alapos megvitatás után döntötte el. A városi követek jelenléte, főkép, hogy az oklevél öregeket említ, a kiknek messzebb visszanyúló emlékezete a középkori vizsgálatoknál nagyrabecsült döntő tényező volt s a megvitatás ténye,[2] mind formális vizsgálatról, a király személyes jelenlétében eldöntött conflictusról tesz tanúságot.

Lőcse árúmegállító-joga különben Zsigmondnak ebben az oklevelében[3] sokkal határozottabban van formulázva, mint I. Károly és Nagy Lajos kiváltságaiban. Eredetileg ez csak úgy szólott, hogy a Lőcsén átvonuló idegen kereskedők, Lőcsén áthaladva, mindennemű árúikat kötelesek lerakni[4] és 15 napon át eladásra kínálni, a mely idő elteltével szabadon mehetnek akár vissza hazájukba, akár Magyarországon is bárhová. Zsigmond ezt úgy változtatta meg, hogy a kereskedők, a kik a Szepességbe mennek, egyebütt nem árulhatják portékájukat, hanem mindenekelőtt kötelesek Lő-

[1] ... ut ipsa civitas sicut inter alias civitates terre sue Scepusiensis civium et edificiorum pocioritate preemineret, sic etiam iurium et indultorum contineret principatum eidem civitati et civibus ac inhabitatoribus ...

[2] ... omnium ipsarum civitatum nonnullis senioribus coram suo culmine tunc presentialiter constitutis, conveniente deliberatione pehabita, visum extitisset indultis ipsius gratiam utiliter debere statuendam.

[3] ... ut universa mercimonia per quoscunque mercatores et alterius cuiusvis status homines tam scilicet regnicolas quam extraneos ad dictam terram Scepusiensem quovis temporum importando in eadem tantummodo civitate Leuche et non in aliquibus aliis locis seu civitatibus primitus et ante omnia aperiri et disligari, vendi, cambiri et aliter quomodolibet mercificari deberent, valerent atque possent ...

[4] ... quod universi mercatores extranei seu aliorum regnorum, et non regni sui, omnes res suas mercimoniales cuiuscumque generis et speciei existerent, per ipsam civitatem suam transeuntes de Leuche ibidem deponerent ...

csére menni, ott lerakni és ott kereskedni. A legfeltűnőbb, hogy ezt a megállítási jogot, a mely addig csak az idegenekre vonatkozott, a honi kereskedőkre is kiterjesztette. Míg I. Károly király és Nagy Lajos egymás mellett háromszor is kiemelték, hogy a lerakás csak az idegen kereskedőnek: „mercatores extranei, seu aliorum regnorum et non regni sui" kötelessége, Zsigmond ezt a különbséget az elbánásban megszüntette és hangsúlyozta: „tam scilicet regnicolas, quam extraneos". Ha tehát Késmárk panasza adott okot ez oklevél kiadására, — a mi az elmondottak után szinte kétségtelen — úgy a késmárkiak még rosszul is jártak.

Az új gyakorlatnak különben igen jó alapul szolgálhatott Bebek Detre Dömötör nádor 1400-iki ítéletlevele, a mely a formulákban kevésbbé volt szabatos. Ez az oklevél használta először az eredeti „universi mercatores extranei . . omnes res suas mercimoniales . . . per ipsam civitatem . . transeuntes de Leuche" kitétel helyett az „universa mercimonia et res mercimoniales, quae in districtu dicti territorii Scepusiensis apportarentur" kifejezést. Ezen, az előzményeknek semmiképen sem megfelelő fogalmazásból a lőcseiek új jogokat olvashattak ki; mindenekelőtt azt, hogy nem csak a Lőcsén, hanem általában minden, a Szepességen átvonuló kereskedőt megállíthatnak, továbbá, minthogy a nádor általánosságban csak „mercimoniá"-ról és nem határozottan az idegen kereskedők árúiról beszélt, azt is, hogy a megállítás a hazai kereskedőkre is kiterjed. Aligha tehetjük föl azt, hogy Bebek nádor tendentiosusan változtatta volna meg a privilegium szövegét, de pongyola fogalmazása alkalmat szolgáltatott a lőcseieknek, hogy az oklevélbe olyan jogokat is belemagyarázzanak, a melyeket korábban nem élveztek és a melyeket a nádor nem adhatott nekik.

Valószínű, hogy ezek alapján a lőcseiek már a késmárkiakat is megállították, s hogy a tiltakozás épen ez ellen a törekvés ellen irányult; de ha korábban a késmárkiak arra hivatkozhattak, hogy ez a jog nem foglaltatik benne a lőcseiek privilegiumában, Zsigmond 1411-iki itélete

után már ezt sem tehették. Zsigmond az ügyet nem vizsgálta meg elég behatóan és elhatározásával jogerőre emelte a lőcseiek abususát a város árúmegállító-jogát az egész Szepesség területére kiterjedő útkényszerrel is bővítve ki, a melynek még a szepesieket is alávetette. Az árúmegállítás ez interpretatiójához Bebek nádor nem szabatos fogalmazása adta ugyan az alapot, de az új interpretatiót csak Zsigmond elhamarkodott ítélete emelte a privilegium erejére. Megkönnyítette különben ezt a fejlődést, hogy a tendentia, mely e tekintetben Lőcse részéről megnyilvánult, nem volt magában álló jelenség, hanem a vámfogalmak általános átalakulásának következménye. E tekintetben két irány ütközött össze, a királyé, a ki egyre-másra szélesítette ki a már meglevő árúmegállító-jogokat és adományozott újakat (mint 1402-ben Pozsonynak és Sopronnak), és a rendeké, a kik küzdöttek a hazai kereskedők megállítása ellen és ily értelemben 1405-ben törvényt is alkottak,[1] a mely azonban a valóságban aligha érvényesült.

Késmárk az 1411-iki ítélettel nem csak azért járt rosszúl, hogy Lőcse azontúl az ő polgárait is megállíthatta és a nem szepesi kereskedőket, lengyeleket és magyarokat egyformán kényszeríthette, hogy először Lőcsén bontsák ki szekereiket és csak azután kereshessenek föl esetleg valamely más szepesi várost is; hanem azzal is, hogy a király Késmárk további fejlődése elé is akadályokat emelt, kimondva, hogy a nagykereskedelemhez szükséges nyilvános mérleget a Szepességen csak Lőcse tarthat,[2] s hogy a szepesi városokat eltiltja attól, hogy hasonló jogok avagy olyanok elnyerésére törekedjenek, a melyek Lőcse e kiváltságait sértenék.[3]

Az 1400. és 1411-iki ítéletek tehát új helyzetet teremtettek. Addig a küzdelem a körül a kérdés körül folyt, hogy

[1] 1405. évi első decretum 11. t.-cz.

[2] ibidem etiam et nulibi alius libram generalem ponderandi causa res universas pacifice conservare et facere haberent facultatem.

[3] Voluisset siquidem idem dominus Sigismundus rex ut ceterarum civitatum suarum dicte terre Scepusiensis cives et inhabitatores ad impetrandum sibi libertates similes vel saltis premissis in aliquo derogare presumpmerent aures maiestatis.

az idegen kereskedőt, főkép a lengyelt, ki állíthassa meg. Ámbár I. Károly és Nagy Lajos privilegiumai nyilvánvalóan úgy intézkedtek, hogy a Szepességen az átvonuló kereskedőt csak Lőcse állíthatja meg, Késmárk minden erejét megfeszítette, hogy ezt a jogot Lőcsétől magának vitassa el, avagy legalább ugyanazt a jogot magának is megszerezze. Folytonos áskálódásai azt eredményezték, hogy Lőcse jogát élesebben fejezték ki, s míg előbb csak azzal dicsekedhetett, hogy a Szepességen csak ő állíthatja meg az idegen kereskedőt, 1400-ban a további panaszok elhárítására ezt úgy fogalmazták, hogy minden a Szepességre jövő kereskedőnek mindenekelőtt Lőcsén kell holmiját forgalomba hoznia. Ez sokkal több volt a város eredeti szabadságánál és Késmárkra nézve valóságos csapás, mert addig Késmárk kereskedelme független volt Lőcsétől, a lengyel kereskedő ott is megálhatott, a késmárki pedig szabadon kereskedhetett Lőcsén át is. Az új renddel azonban Késmárk függő helyzetbe került, mert az idegen árút csak Lőcsétől kaphatta és Lőcse lerakóhelyén a késmárki árús is kénytelen volt megállani.

Bármily jelentékeny részt is tulajdonítsunk a vámfogalmak általános átalakulásának az új rend életbeléptetésében, ebbe a szabályozásba Késmárk nem nyugodhatott bele. Az ellentét még csak inkább kiélesedett, a küzdelem a két város közt elmérgesedett. Arról azonban már szó sem lehetett, hogy Lőcsétől az árúmegállítást elvitassák, Késmárknak tehát meg kellett változtatnia czéljait: azontúl csak arra törekedett, hogy elvesztett kereskedelmi függetlenségét visszaszerezze s az árúmegállításban Lőcsével osztozkodhassék. Ez pedig annál könnyebb volt, mert az új renddel szemben hivatkozhatott a régi gyakorlatra. Minthogy pedig a szokásjogot, a tényleges gyakorlatot a középkori jogfelfogás az új privilegiummal szemben is erősebb jogalapnak tekintette, a késmárkiak szép reményekkel nézhettek jövendő terveik megvalósítása elé, a miben őket az 1411-iki ítélet szigorú tilalma, hogy a szepesi városok a Lőcsééhez hasonló jogok szerzésére még törekedni se merjenek, sem akadályozhatta.

IV.

1411 után Késmárk egyelőre nem tehetett egyebet, mint hogy más téren kárpótolja magát és bizonyára nem véletlen, hogy ép a következő esztendőben szerezte meg már említett vámmentességét, néhány évvel utóbb pedig az országos vásárokat, olyan kiváltságokat, a melyeket Igló már az 1411-iki viszály előtt is bírt. A folytonos versengés további jelét látom abban is, hogy a mikor 1419-ben Késmárk az országos vásárokat kapja (ápr. 9), Lőcse is siet új privilegiumot kérni és megszerzi a teljes harminczadmentességet (aug. 22). De ép ez a vetélkedés árulja el legjobban, hogy Zsigmond 1411-iki intézkedése a két város egymással szemben táplált irígykedését és féltékenységét nem szüntette meg, sőt inkább növelte, úgy, hogy az csakhamar valóságos gyűlölködéssé fajult.

Ez a gyűlölet a XV. század harminczas éveiben elementáris erővel tört ki. A husziták betöréseitől az egész Szepesség sokat szenvedett, legtöbbet azonban Késmárk, a melyet a csehek 1433 júl. 13-án elfoglaltak, kiraboltak és fölperzseltek,[1] úgy hogy a pusztulásban állítólag privilegiumaik is tönkrementek.[2] Ez alkalomból tehát a polgárok a királytól elveszett privilegiumaik megújítását kérték. Fellépésük a királynál elég gyorsan történt, tekintve azt, hogy akkor Zsigmond az országon kívül, Baselben tartózkodott. A király Péter fia, Gergely esküdt polgár könyörgésére már két hónappal a szerencsétlenség után, 1433 szept. 14-én utasította a hatóságokat, elsősorban a tárnokmestert, hogy a késmárkiakat az elődeitől kapott kiváltságok gya-

[1] Hain Gáspár krónikája (a Szepesm. Tört. Társ. kiadásában) 14. l. — Chron. Leibitzerianum. Wagner Analecta, II. 48. l. — Urbis Kesmarkiensis memorabilia. U. ott. II. 105. l. — Tóth Szabó Pál: A cseh-huszitamozgalmak és uralom története Magyarországon. 117. l. és Svéby Frigyes: A Lengyelországnak elzálogosított XIII szepesi város története. 84. l.

[2] ... et omnes literae iuraque et quaelibet literalia instrumenta ipsorum, super eorundem libertatibus, praerogativis, consuetudinibus, privilegiis et immunitatibus, quibus ipsi ac eorum praedecessores ab antiquo freti fuissent et gavisi, confectae et emanatae, ab ipsis alienatae et deperditae extitissent. Schmauck. Supplementum, 236. l.

korlásában védjék meg.[1] Úgy látszik azonban, hogy ennek az adott viszonyok közt igen természetes kérésnek előterjesztésében a lőcseiek veszedelmet sejtettek, mert ők viszont az árúmegállításra vonatkozó okleveleiknek: Nagy Lajos 1364 okt. 5-én és Zsigmond 1411 ápr. 17-én kelt privilegiális levelének átírását kérték.[2]

E gyanujuk nem is volt alaptalan, mert Késmárk, a mely eleinte a huszita pusztítás borzalmait csak általánosságban, privilegiumainak megvédése érdekében hangoztatta, a következő évben már régi árúmegállító-jogának megerősítésére tett lépéseket.

Úgy látszik, hogy a privilegiumok pusztulása is csak e czéljuk elérése érdekében hangoztatott ürügy volt mert, összes régi privilegiumaik eredetiben, avagy az 1433-ik év előtti átirásban ma is megvannak a város levéltárában. IV. Béla szabadságlevele ugyan nem maradt fenn, de megvan 1399 nov. 28-ról Zsigmondtól[3] és egy 1424 jan. 28-ról a szepesi káptalantól származó átirása;[4] a két országos vásár privilegiuma megvan az eredeti 1419 ápr. 9-iki példányban[5] és egy 1423 márcz. 13-iki újabb formában,[6] az 1412-iki vámmentességet adományozó okmány pedig három eredeti példányban,[7] és ugyancsak Késmárk őrízte meg a szászok Károly-féle privilegiumát is, Garai Miklós nádor 1430 szept 7-iki átírásában.[8]

Minthogy különben állítólagos árúmegállító-jogukról semmi irást fölmutatni nem tudtak, Zsigmond király, a ki már megfeledkezett 1411-iki intézkedéséről, 1434 szept. 2-án a szepesi káptalant küldte ki, hogy indítson e tárgyban vizsgálatot.[9] Ez a vizsgálat ugyanazon év szept. 28-án ejtetett meg s a káptalan már a következő napon írásba

[1] Schmauck: Supplementum, 236. l.
[2] Az átírás 1433 nov. 25-én tényleg meg is történt. Oklt, 11. sz.
[3] Fasc. VII., no. 1.
[4] Fasc. VII., ad no. 11.
[5] Fasc. IV., no. 9.
[6] Fasc. IV., no. 4.
[7] Fasc. IX., no. 17., fasc. XXXII., no. 6. és fasc. XXXIV., no. 1.
[8] Fasc. VII., no. 4.
[9] Oklt., 13. sz.

foglalta jelentését.[1] E jelentés meglepő dolgokat tartalmaz. A szept. 28-ikára összehívott sedes iudiciaria alkalmából ugyanis — a káptalan tanúsága szerint — megjelentek a 23 szepesi város küldöttei és a feszületet érintve, azt vallották, hogy Késmárk, illetve polgárai és lakói emberemlékezet óta[2] azzal a korábbi királyoktól kapott és Zsigmondtól is megerősített kiváltsággal éltek, hogy minden kereskedő mindennemű árúját köteles volt Késmárkon lerakni és árúsítani, maguk a késmárkiak pedig szabadon vásárolhatták és eladhatták azokat, a posztót kicsinyben is, és élvezték a vas, réz, viasz, faggyú stb. mérlegelésének jogát is.[3] A vallomás úgy végződött, hogy e régi jogaik gyakorlásában a késmárkiakat egynémely másokkal csak a lőcseiek akadályozzák, abban a reményben, hogy a késmárkiak privilegiumai a huszita-pusztítás alkalmával elvesztek.

Hogy történhetett az, hogy a káptalan ezt a jelentést küldte a királynak, nem tudjuk; az azonban kétségtelen, hogy a benne foglaltak nem feleltek meg egészen a valóságnak. A királyt tehát megtévesztették. Csodálatos az is, hogy a 23 város követeinek vallomása nincs külön-külön elmondva, hanem összegezve. A vizsgálat nem folyhatott le a rendes mederben, mert különben föltétlenül más eredményre vezetett volna. 23 évvel Zsigmond 1411-iki határozata után, a melyet szintén a szepesi városok követeinek meghallgatásával hozott, mindenesetre különös dolog volt eskü alatt azt vallani, hogy Késmárk emberemlékezet óta él az árúmegállítás jogával.

Azt hiszem azonban, nem csalódom, ha a szepesiek 1411-iki vallomásával szemben hangulatváltozásuknak okát

[1] Oklt., 14. sz.

[2] ... ab antiquo et a tanto tempore cuius contrarium memoria hominum non existit...

[3] ... ut quilibet mercatorum omnes suas venales res et quevis bona, mercimona quocunque nomine vocatas et nominatas cuiuscunque generis et materiei, undecunque ac de quibuscunque partibus in eadem civitatem regiam deponendi, disligandi et venditioni exponendi, iidem vero cives et hospites prefate civitatis Kismark emendi, commutandi et pannos incidendi, resque ponderabiles, puta ferrum, cuprum, ceram, sebum et huiusmodi ad stateram et trutinam appendendi et ponderandi plenam habuissent potestatem.

épen az 1411-iki privilegiális levélben, illetve Lőcse árúmegállító-jogának új interpretálásában és a hozzáfűzött útkényszerben keresem. Bebek nádor ítélete alapján Lőcse még csak kísérleteket tehetett arra, hogy magyarországi kereskedőket is megállítson, de ezt általánosan még nem gyakorolhatta. Zsigmond 1411 márcz. 13-án Késmárk részére kiadott, fentebb említett oklevele azt sejteti, hogy a lőcseiek ez irányban épen régi ellenfelükkel szemben kísérleteztek; legalább is más oldalról hangoztatott hasonló panaszokról nincs tudomásunk. Az 1411-iki privilegium kiállítása után azonban a város kiterjesztett árúmegállító-joga az összes szepesi városok érdekeibe beleütközött s ezeknek a gyűlölete az új rend és Lőcse ellen annál érthetőbb, mert hiszen 1411-ben Kassán az ügy az ő informatiójuk alapján nyert elintézést. Minden erejükkel azon voltak tehát, hogy Lőcse ellen Késmárkot támogassák. Valószínű, hogy a szepesi, gömöri és abaúji bányavárosok termékeiket, minthogy Lőcse árúmegállítása eredetileg úgyis csak az idegen kereskedőkre vonatkozott, Iglón, Csütörtökhelyen és Késmárkon át szállították Lengyelország felé és épen Késmárkon adták el, a miért is a késmárkiak e czélra nyilvános mérleget tartottak, a melynek jogát tőlük csak Bebek nádor ítélete óta vitatták el. Ezért hangsúlyozhatták a szepesi városok követei vallomásukban a bányatermékek, a faggyú és a viasz megállítását és mérlegelését, mint olyan tényezőt, a melyben a szokásjog Lőcse új privilegiumával szemben tényleg Késmárknak adott igazat. Más kereskedők megállítása Késmárkon csak abusus lehetett, hogy azonban ez az usus megvolt, azt bizonyítják az 1400., 1411. és 1434-iki conflictusok. Ezek alapján tehát a szokásjogra lehetett hivatkozni, de a királyok privilegiumaira nem.

A vizsgálatnak nem is voltak meg a kívánt következményei: Késmárk egyelőre még nem kapott árúmegállítási privilegiumot. A káptalannak a vizsgálatról írott jelentése azonban a későbbi időkben is jogai kivívásában Késmárk városának féltve őrzött bizonyítéka volt: magát a jelentést két példányban állíttatták ki,[1] azon kívül át is íratták már

[1] Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 13. és fasc. XXXIV., no. 3. Kiadva Schmauck: Supplementum, 239. l.

a következő napon, 1434 szept. 30-án, majd később 1480 nov. 9-én[1] és 1492 máj. 12-én.[2] Jellemző azonban, hogy a mikor három évvel később pörre került a dolog a két város közt, a késmárkiak a bíróság előtt nem mutatták föl ezt az oklevelet s a későbbi pörös elintézéseknél sem használták föl jogaik bizonyítására.

Hogy hogyan akadt meg az ügy az udvarban, a káptalannak a késmárkiakra kedvező jelentése után, azt szintén nem tudjuk. Talán mégis emlékeztek még az 1411-iki előzményekre. Valószínűbb azonban, hogy a privilegium kiadását — ha azt Késmárk egyáltalában megkísérlette — Lőcse ébersége akadályozta meg. 1434 nov. 26-án ugyanis — tehát két hónappal a szepeshelyi vizsgálat után — Zsigmond nyilt parancsot adott ki a lőcseiek jogainak védelmére.[3]

Ebből az okmányból kitűnik, hogy a lőcseiek panasszal fordultak a királyhoz a szepesi városok, nevezetesen Késmárk és Igló ellen, a miért nyilvános mérleget tartanak és a kereskedőket arra kényszerítik, hogy árúikat az ő városaikban rakják le. A káptalan jelentésével szemben Lőcsének ez a panasza is azt bizonyítja, hogy Késmárk és Igló a kereskedőket önhatalmúlag állították meg. A király, a szepesi városoknak az előző évi eljárás folyamán adott tanúságtétele ellenére, orvosolta a Lőcsén esett sérelmet. A szepesi városokat és nevezetesen Késmárkot és Iglót eltiltotta az árúmegállítástól és mérlegeléstől, a kereskedőket pedig árúik elvesztésének terhe alatt eltiltotta attól, hogy kereskedelmi czikkeiket e helyeken kibontsák, mérlegeljék és árúba bocsássák. Hogy pedig senki se élhessen azzal a kifogással, hogy ezen intézkedésről nincs tudomása, elrendelte annak kihirdetését a Szepesség vásárain és más közhelyein. Lőcse jogainak védelmével meg Perényi János országbírót és Szepes és Máramaros megyék ispánját, valamint az alispánt, a szepesi várnagyot és alvárnagyokat és a 24 város grófját bízta meg.

[1] Késmárk v. lt., fasc. VIII., no 16.; ebben van átírva az 1434. szept. 30-iki átírás. V. ö. Oklt., 31. sz.

[2] Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 15. V. ö. Oklt., 36. sz.

[3] Oklt., 15. sz.

Késmárknak tehát Zsigmond uralkodása alatt immár harmadik kísérlete hiúsult meg. Lőcse jogai viszont ez új patenssel is erősödtek. Az abususok ellen ez az oklevél büntető sanctiót is léptetett életbe, az árúk elkobzását, kereskedőre nézve a legsúlyosabb büntetést. De talán ennél is többet ért a hatóságoknak adott utasítás Lőcse jogainak megvédésére. Ennek következtében, ha visszaélésről értesültek, a nyilt parancs felmutatásával a hatóságokat közbelépésre szólíthatták föl.

Késmárk azonban nem azért kapcsolta ezt az actióját épen a huszita-pusztítás idején szenvedett csapások fölsorolásához, hogy igényeiről egykönnyen lemondjon. A mit elszenvedett, tényleg olyan nagy kár volt, a miért méltán várhatott recompensatiót. Az előző évben megindított actiót a Lőcse javára kiadott parancs után is tovább folytatta és szívós kitartásának gyümölcsét csakhamar le is aratta. Schwartz Miklós bírónak és Wagner György esküdtnek kérésére Zsigmond király 1435 november 11-én tényleg kiállította a kért privilegiumot.[1] Az ügy egészen a város eredeti kérésében foglaltaknak megfelelő elintézést nyert. A formulák, a melyek a husziták pusztítását elmondják, valamint azok, a melyek az árúmegállításra és a nyilvános mérlegre vonatkoznak, megegyeznek azokkal, a melyeket a király az előző évi vizsgálat elrendelésekor, mint a késmárkiak kérésében foglaltakat adott elő.

A késmárkiak tehát abban a formában kaptak árúmegállítást és nyilvános mérleget, mintha e kiváltságaik még Zsigmond elődeitől származnának és Zsigmond által is megerősíttettek volna,[2] holott az ezekhez még hozzáfűzött országos vásárok jogát is csak Zsigmondtól és nem elődeitől kapták. Régi jog megerősítése e privilegiumban csak az 1419-ben szerzett két országos vásáré. A régi jogként szereplő árúmegállítás azonban Lőcséével szemben csak

[1] Oklt., 16. sz.

[2] ... universaque privilegia et literas et literalia instrumenta super libertatibus, prerogativis et gratiosis indultis per divos reges Hungarie, nostros scilicet predecessores et consequenter per nostram maiestatem eis gratiose datis et concessis, quibus usque tunc freti fuissent et gavisi..

korlátolt. Nem terjed ki a nagykereskedelemben és a nemzetközi forgalomban szereplő társzekerekre, az úgynevezett mázsaszekérre, hanem csak a helyi forgalom lebonyolítására szolgáló könnyű és közönséges szekerekre.[1] A nagykereskedő, a ki Lengyelországból jön a Szepességre, avagy Magyarország más részéből a Szepességen át törekszik arra, továbbra is Lőcsén köteles megállani és rakományát árúba bocsátani. A könnyű és a közönséges szekeret azonban Késmárk is megállíthatja: megállítja tehát a kiskereskedőt, a ki Lőcsén, vagy akár a külföldön[2] szerezte árúját és nem nagyban, hanem kicsinyben árúsít, a ki tehát a posztót nemcsak végszámra adhatja, hanem vevői tetszése szerint, a kívánt mennyiséget a végből le is vághatja, de megállítja a nagykereskedelemnek néhány kiviteli czikkét is: a vasat, rezet, aczélt és ólmot, valamint a viaszt és a faggyút, a melyeket nagy terjedelmük és súlyuk miatt nem a nagy befogadó-képességű mázsaszekereken szállítottak, hanem közönséges és könnyű fuvarozó-eszközökön.

Ez az elintézés különben az előzmények után nagyon igazságos és méltányos volt, mert visszahelyezte Késmárkot azon jogok élvezetébe, a melyeket csak az 1411-iki interpretatio vitatott el tőle. Mindenekelőtt a szepes-gömöri és az abaúji hegyvidék bányatermékeinek kivitelét továbbra is Késmárkon át irányította s ezekre a czikkekre nézve megadta a városnak a nyilvános mérlegelés jogát. Visszaállította Késmárk kereskedelmi függetlenségét is, a mennyiben megengedte a helyi forgalomban helységről-helységre vonuló közönséges és könnyű kocsik, tehát a kiskereskedők megállítását, legyenek azok akár késmárkiak, akár idegenek. Elérték tehát a késmárkiak azt is, a mit a szepeshelyi vizsgálatnál a posztóra vonatkozó passussal akartak elérni, hogy t. i. a lengyel posztót necsak lőcsei kereskedők árúsíthassák Késmárkon, hanem kicsinyben való árúsításával a késmárkiak maguk is foglalkozhassanak. A privilegium még abban is megfelelt a fönnállott viszonyoknak, hogy a

[1] E fuvarozó-eszközökre vonatkozólag v. ö. a Fejérpataky-emlékkönyvben közzétett „Mázsaszekér“ cz. czikkemet.

[2] ... mercatores, tam regnicolas suos, quam forenses ...

nyilvános mérleg tartásának jogából indúlt ki s a bányatermékek megállításához kapcsolta a város új, korlátolt árúmegállító-jogát. Lőcsére nézve csak ez utóbbi volt a régi jogrendbe ütköző újítás, az 1411-iki privilegium tilalma alapján azonban nemcsak ezt, hanem Késmárk kiváltságlevelét a maga egészében, tehát a nyilvános mérlegelés jogát is megtámadhatta.

Ha ilyen módon Késmárk nem is tudta Lőcsétől az elsőséget elvitatni, Lőcse mellett mégis megszerezte magának a másodrendű központ jelentőségét s az alapot, hogy ezen privilegium birtokában sikeresebben vehesse föl a küzdelmet híres vetélytársával.

A késmárkiak nagy örömébe azonban talán egy űrömcsepp is vegyült. A város másik vetélytársa, Igló, a mely egyébb jogait korábban nyerte el, mint Késmárk, nem is egészen egy hónappal később, 1435 deczember 6-án szintén megszerezte magának ugyanazokat a kiváltságokat.[1] Az erről kiállított privilegiális oklevél egyes részeiben szinte szószerint egyezik Késmárkéval, az alaposabb összehasonlításra azonban kitűnik, hogy Igló a király előtt nagyobb biztonsággal képviselte kérését. A régebbi királyoktól szerzett jogokat nem kellett olyan feltűnően hangsúlyoznia. A régi jogok megújításában bányajogából indúlt ki, ehhez fűzte a nyilvános mérleg tartását, a mely főkép a bányatermékek mérlegelésére szolgált, emehhez az árúmegállítást, mindkettőt ugyanazon formulákkal, a melyekkel Késmárk is kapta. Az iglói privilegium azonban tartalmilag is gazdagabb, mint a késmárki; eltekintve az említett bányajogtól, a városnak nemcsak országos, hanem hetivásárát is megerősítette s végül oly clausulával zárult, a mely általánosságban megerősítette a városnak minden egyébb régi jogát is.

Az iglóiaknak e kiváltságlevél kieszközlésére bizonyára a lőcseiek ellen a késmárkiakkal vállvetve folytatott küzdelem adott alkalmat. A mikor Késmárk a huszita-pusztítás után mozgolódni kezdett s Lőcse szükségesnek látta a védekezést, nemcsak Késmárk ellen emelte a vádat, hogy az ő jogait bitorolja, hanem Igló ellen is. Késmárk tehát

[1] Oklt., 17. sz.

Igló részéről bizonyos támogatásban részesült, a minek következtében nem is zárhatta el az útat szövetségestársa elől, hogy a sikerben vele osztozzék.

A Szepességnek tehát Lőcse mellett egyszerre két másodrendű központja is támadt. Zsigmond 1411 ápr. 17-iki ítéletébe ütköző privilegiumaik gyakorlását azonban Lőcse nem engedhette meg. Eleinte — úgy látszik — beérte kisebb tiltakozásokkal, a melyek azonban nem vezethettek sikerre. Az 1434 nov. 26-iki királyi nyílt parancs, a mely Késmárkot és Iglót a mérlegelés és árúmegállítás jogától eltiltotta, az új privilegiumokkal szemben nem nyujthatott többé védelmet. Az ügyet tehát ismét a király elé kellett vinni, azon az alapon, hogy a város 1411-iki privilegiuma értelmében a városoknak nem volt joguk ilyetén kiváltságokat kérni.

A panaszt Lőcse 1437 elején nyujthatta be a királynak. A király Prágából márcz. 23-án rendelte el a vizsgálatot[1] s a felek a Szent Mihály octavájakor (okt. 6.) kezdődött bírósági terminus alkalmából mutatták be Héderváry Lőrincz nádornak írásos bizonyítékaikat.[2]

Lőcsét Gremcher György bíró, Lorberer János és Nagy György esküdt polgárok és Elek városi jegyző képviselték, ellenségeit Iglói László iglói, Thopoich János késmárki, Klobicsin Miklós szepesváraljai, Lőrincz csütörtökhelyi és Miklós nagyszalóki bírák.

Először a lőcseiek, mint fölperesek mutatták be okleveleiket. Bemutatták pedig Zsigmond királynak 1433 nov. 25-én kelt privilegiális formában, titkos pecsétje alatt kiállított oklevelét, a melyben a késmárkiak a huszita-veszedelmet követő első mozgolódása után, a lőcseiek kerésére, átírta Nagy Lajosnak 1365 okt. 5-én kelt oklevelét és saját, 1411 ápr. 17-én kelt nyílt parancsát, valamint Zsigmond 1434 nov. 26-iki patensét, szóval mindazokat az okleveleket, a melyek a korábbi 1358., 1411. és 1434-iki összekoczczanások alkalmával a lőcseiek javára hozott döntéseket tartalmazták. Benne volt e két oklevélben, illetve a bennük

[1] Oklt., 19. sz.
[2] Oklt., 20. sz.

átírt okmányokban I. Károly eredeti privilegiumának tartalma, Nagy Lajos keményszavú ítélete Lőcse ellenségei ellen, a mely az árúmegállítás megerősítését is tartalmazta, azután Zsigmondnak 1411-iki oklevele, a mely Lőcse árúmegállítását még kiszélesítette és a szepesi városokat még attól is eltiltotta, hogy ehhez hasonló kiváltságokat, avagy olyanokat, a melyek Lőcsét ezen kiváltságai gyakorlásában károsítanák, kérjenek. E kitűnően csoportosított bizonyítóanyag alapján Lőcse képviselői azt hangoztatták, hogy ellenségeik megsértették Zsigmond 1411-iki parancsát és kérésük előterjesztésekor nem voltak tekintettel a város kiváltságaira.

Ezzel szemben az alperesek három oklevelet mutattak föl: Zsigmond 1433 nov. 25-én kelt oklevelét, a melyben Nagy Lajos átírása alapján megerősítette a szepesi szászoknak I. Károly királytól nyert szabadságlevelét és Késmárk és Igló legújabban szerzett 1435-iki privilegiumait. Ez alapjában véve igen gyönge argumentatio volt, mert a szászok szabadságleveléből sem Késmárk részére semmiféle különös előjogot kiolvasni nem lehetett, sem azt nem lehet bizonyítani, hogy Lőcsének nem volt joga a többi várost háttérbe szorító kiváltságokat szereznie, mert hiszen már I. Károly is kiemelte Lőcsének a többiek fölé emelkedő, székhelyi jellegét.[1]

A bíróság tehát nem hozhatott olyan ítéletet, a mely Késmárkot és Iglót kielégíthette volna. A felek vitája után a nádor, az ország rendeivel együtt, kik a biráskodásban részt vettek, arra az eredményre jutott, hogy Késmárknak és Iglónak nem lett volna szabad az 1435-iki kiváltságokat kikönyörögniök: 1. I. Károly és Nagy Lajos privilegiumai miatt nem, a melyek a Lőcsének adott árúmegállítást örök időkre adták, a legsúlyosabb büntető-sanctióval biztosítva azt; 2. mert Zsigmond e kiváltságot még kiterjesztette s a szepesi városokat határozottan el is tiltotta attól, hogy hasonló kiváltságokat szerezzenek vagy Lőcse kiváltságait megszorítsák; és 3. mert az ország szokásjoga alapján a

[1] A szászok 1312-iki szabadságlevelében: in Leucha civitate nostrae provinciae capitali. Schmauck: Supplementum, 40. l.

régebbi privilegiumok a későbbiek érvényességét kétségessé teszik.[1] Az ő véleményük szerint tehát a lőcseiek erősebb jogával szemben az 1435-iki késmárki és iglói privilegiumok érvénytelenek.[2] Mindazonáltal a bíróságnak ez az ítélete még nem vonta maga után Késmárknak és Iglónak az árúmegállítástól való tényleges eltiltását, mert Zsigmond király a vizsgálatot elrendelő parancsában úgy intézkedett, hogy a pör eredményéről neki jelentést tegyenek. A bíróság tehát a fenti megállapítással a feleket a jövő évi gyertyaszentelői terminusra a királyi személyes jelenlét bírósága elé idézte, a mibe azok bele is egyeztek. Közben azonban 1437 decz. 9-én Zsigmond meghalt s így a pör végleges befejezése elmaradt: illetve a tényállás meg volt állapítva, az ítélet kimondva, de jogerőre nem emelték s nem is gondoskodtak, hogy az ellenfelek közt felmerült ellentétet mikép símítsák el.

V.

Héderváry Lőrincz nádor 1437-iki ítélete nem sokat változtatott a viszonyokon. Lőcse megkapta a maga igazát egy akadémikus jellegű declaratióval, a melyet azonban semmiféle intézkedés nem vitt át a való életbe. A nádori ítélet hozatalakor a felek, tehát Lőcse is, beleegyeztek abba, hogy az elintézés a király személyes elhatározásának tartassék fönn, Zsigmond halála után azonban az országban olyan zavarok állottak be, a melyek alatt nem igen nyílt alkalom a függőben maradt ügy elintézésére. Albertet rövid uralma alatt a török háború és fontos alkotmányjogi kérdések kötötték le. I. Ulászlót megbénította a polgárháború és a török újabb támadásai. Még fokozottabb mértékben léptek fel ezek az akadályok Hunyadi János kormányzósága idején.

[1] ... ex seriebus preexhibitarum duarum literarum ipsius scil. domini imperatoris et regis liquide et limpide reperiebantur, consuetudinaria autem lege regni requirente, pristine libertatis et prerogative indulsiones semper ultimis dinoscerentur derogari ...

[2] ... ob hoc prescripte ultime libertates et gratiose indulsiones iamdictorum civitatum Iglow et Kesmark ... contra formam prescripte libertatis et indulti iam dicte civitatis Leuchoviensis nullius roboris et vigoris existere.

A szepesi városok közvetlenül Albert halála után Giskra kezére jutottak, a kit 1452-ig a felvidéki városok: Kassa, Eperjes, Bártfa, Lőcse, Késmárk, valamint Körmöczbánya elismertek V. László király főkapitányának, s a melyek a cseh származású vezér akkor még erőskezű uralma alatt jól is érezték magukat. A politikai torzsalkodások, a melyek a köznemesi párt és egyes oligarchiák közt folytak és Giskra és Hunyadi, valamint más főurak közt is minduntalan ellentéteket és fegyveres összeütközést idéztek elő, őket kevéssé érdekelték; németajkú lakosságuk a köznemesi párt hangoztatta nemzeti szempontokat nem igen tudta méltányolni s így meg voltak elégedve azzal, hogy Giskra a felső részekben a rendet fegyveres erővel fönntartotta s ezzel kereskedelmüket, tulajdonképeni éltető elemüket is megvédelmezte.

Késmárkon is, a mely eredetileg I. Ulászló mellett foglalt állást,[1] már 1441 óta Giskra egyik kapitánya,[2] egyik leghívebb embere, Brczal Miklós ült, a ki később Szepes vára védelmét is átvette s a megye igazgatását vezette.[3] Késmárk tehát Giskra fegyveres hatalmának egyik fő támaszpontja volt, míg Lőcse hűségén kívül különösen pénzzel támogatta a kis László király főkapitányát.[4] Ilyen viszonyok közt bizonyára sem Lőcsének, sem Késmárknak nem igen volt módjában, hogy Giskránál a maga javára a másik fél ellen döntést provocáljon, másrészt pedig, bármennyire be is hódoltak Giskra kormányának és bármennyire támogatták is, mégsem tekintették annak a tényezőnek, a ki állandó

[1] Ulászló hálás is volt ezért a késmárkiaknak és a megválasztása körül kifejtett érdemeik elismeréséül 1440 máj. 5-én egész Lengyelországra vámmentességgel adományozta meg őket. Késmárk v. lt., fasc. XXXIV., no. 2. közölve Wagner: Analecta I., 58. l., majd 1440 decz. 23-án azt is elrendelte, hogy a 13 elzálogosított város a többi 11-gyel ismét egyesíttessék és egy gróf alatt álljon, a kinek székhelye Késmárkon legyen. Wagner: Analecta I., 22. l. és Svéby: A Lengyelországnak elzálogosított XIII szepesi város története. 87. l.

[2] Hain krónikája, 14. l.; Urbis Kesmarcensis Memorabilia. Wagner: Analecta, II., 105. l.; Dlugoss (lipcsei 1711-iki kiadás), 761. l.; Tóth Szabó: id. mű, 192. l.

[3] Tóth-Szabó: id. mű, 214. l.

[4] Tóth-Szabó: id. mű, 215. és 260. l., Történelmi Tár, 1898. 187. l.

jellegű privilegiumokat adhatna avagy megerősíthetne, vagy talán ellentéteiket jogerős ítélettel eldönthetné.

Nem is maradt tehát ebből az időszakból a szepesi árúmegállításról csak egyetlen-egy oklevelünk 1447 márczius 21-ikéről, a melyben Giskra, mint V. László helyettese, megerősíti Késmárknak Zsigmondtól és Alberttől szerzett kiváltságait, főképen az árúmegállító-jogot.[1] Ez az oklevél a várost elárasztja hízelgő kifejezésekkel, az ország pajzsának,[2] a többiek közt mindenféle nyomorúság, ostrom és zaklatás folytán elárvultnak[3] nevezi. Hogy a város gyengéit Giskra is mennyire ismerte, bizonyítja, hogy még minden egyébb kiváltságot csak általánosságban említett meg, az árúmegállítással behatóbban foglalkozott. Erre vonatkozólag kiemelte, hogy semmiféle kereskedő és idegen árús javaival, szöveteivel és egyébb árúival ne menjen a vidék más helyeire, hanem a királyi úton Késmárkra, Lőcsére és Kassára, a mint az régóta szokásos, sem pedig a Késmárk körül fekvő városokban árúi elvesztésének terhe alatt kereskedni ne merjen.[4] Ezt a saját kiváltságlevelét különben halála esetére a legalázatosabban és szinte könyörögve ajánlotta V. László kegyeibe,[5] valamint lelki üdvössége

[1] Késmárk v. lt., fasc. XXXII., no. 18. Kiadva Wagner: Analecta I., 60. l.

[2] ... quasi clipeus huius incliti regni.

[3] ... que tamen inter civitates alias in his superioribus partibus circumiacentes tamquam orphana et vidua est circumdata, tectaque multis paupertatibus, occupationibus, vexationibusque diversis ...

[4] ... quod nullus hominum de mercatoribus et forensibus extraneis de externis regnis provenientibus, cum eorum bonis, rebus, pannis ac aliis quibusvis mercantiis se ad oppida seu possessiones circumiacentes transferant, sed ad Kesmargt, Leutscha et Cassa per viam regiam et communem et publicam stratam se transmittant, prout consuetudo fuit ab antiquo, nec etiam in predictis oppidis civitatem Kesmargkt predictam circumiacentibus ausi sint bona eorum ac mercantias venundare, secundum antiquam huius regni consuetudinem sub poena amissionis huiusmodi rerum, bonorum et mercantium, que prefati cives de Kezmarkt nomine et authoritate nostra desuper eis attributa possunt recipere et quo eis placuerit dare et quomodocunque libuerit secundum eorum melius videre, usurpare.

[5] ... voce humillima, genibus provolutis, flexis poplitibus et inclinato capite instantissimis precibus, quanto humilius et devotius possum, supplico ...

érdekében saját kapitányainak jóindulatába is.[1] Az okot különben ez oklevél kiállítására egy kölcsönügylet szolgáltatta. Giskrának pénz kellett. Ezt a pénzt, 200 frtot, két héttel korábban, márczius 5-én Késmárk előlegezte. Az elismervényben, melyet Giskra a pénzről adott, nemcsak azt ígérte meg, hogy a kölcsönt augusztus 24-ikéig visszafizeti, hanem azt is, hogy a város kiváltságait megerősíti.[2] E kötelezettségének tett tehát eleget a márczius 21-iki oklevél kiállításával.

A megerősítés azonban nem történt a régi privilegiumok felmutatása alapján. Giskra az előzményeket illetőleg nem is volt jól informálva s az árúmegállítás formáit illetőleg sem volt tájékozva, így pl. a nyilvános mérleget és a bányatermékek mérlegelését sem emelte ki, a minek pedig a késmárkiak már, a mikor a privilegiumot kérték, és a későbbi időkben is mindig nagy fontosságot tulajdonítottak. Maguk a késmárkiak sem vették tehát valami komolyan ezt az okmányt, a melyet soha érvül föl nem használtak, még V. László előtt sem, és soha át nem írattak.

Különben épen Késmárk, illetve kapitánya nem is maradt mindvégig hű Giskrához. 1452-ben Giskra hatalmában lényeges változás állott be. Épen az, a kinek érdekében működött, az akkor kiszabadított V. László nem ismerte el hatalmának törvényességét, minthogy Magyarországon kormánya abban az időben Hunyadira támaszkodott. Ezenkívül már az 1452-ik évet megelőző esztendőkben fegyveres ereje is bomladozni kezdett, katonáinak egyes csoportjai elváltak tőle és önállósítva magukat, rablóhatalmat alapítottak.[3] Késmárki híres kapitánya, dobrai Brczal Miklós is még V. László kiszabadítása előtt átpártolt Hunyadihoz.[4] A következő években Giskra, hogy a király kegyeit ismét elnyerje, az országon kívül tartózkodott. Ezalatt bekövetkezett a felvidéki cseh haderő teljes bomlása. Brczal Miklós és kapitánytársa, Hertwitowiczi Bartos Késmárkról erőszakoskodtak, úgy, hogy

[1] ... causa salutis anime nostre ...
[2] Késmárk v. lt., fasc. XXXII., no. 17.
[3] V. ö. Tóth-Szabó: id. mű, 267. és köv. ll.
[4] Tóth-Szabó: id. mű, 261. l.

volt vezérük sietett megfékezésükre. 1456-ban Késmárkon ostrom alá fogta őket. Az ostrom július 12-ikétől szeptember 8-ikáig tartott, de Giskra nem ért vele czélt.[1]

Ép ennek az ostromnak az évében a pör ismét szőnyegre került. Akkor V. Lászlóban megint olyan uralkodója volt az országnak, a kit mindenki elismert; az 1437 óta pihenő ügyet tehát dülőre lehetett vinni. Ez Lőcsének érdekében is állott, mert a késmárkiak és az iglóiak immár két évtizede tényleg gyakorolták a Zsigmondtól kapott árúmegállítást s így a tényleges gyakorlatra hivatkozva is kívánhatták, hogy ebbeli jogukat hivatalosan is elismerjék és újból megerősítsék. V. Lászlótól maradt egy oklevél, 1456 április 17-ikéről datálva, a melylyel a két város pörének tárgyalását ismét elhalasztotta s a feleket a következő év Szent György napjára (április 24) idézte meg.[2] E tárgyalásra a felek készülődtek is. Igló április 22-én kérte a királytól a Zsigmond-féle privilegium átírását és megerősítését,[3] ítéletről azonban nincs tudomásunk; a későbbi perújításokkor sem hivatkoznak semmiféle ebben a korban történt mozzanatra, úgy hogy — úgy látszik — tárgyalásra nem is került a sor.

A cseh uralom Késmárkon 1441-től 1462-ig tartott. Ez az idő nem volt alkalmas az ügyek tisztázására. Giskra idejében már fentebb említett okokból, 1452 után pedig azért, mert a következő évek a pártharcz jegyében zajlottak le és egyelőre hiányzott az erős középponti hatalom. Változott azonban a helyzet, a mikor Mátyás király erélyes küzdelmet indított a cseh rablók megfékezésére. Brczal és Bartos, a késmárki kapitányok ugyan időnként Mátyás szolgálatában állottak, de végre a legszívósabban

[1] Az Urbis Kesmarkiensis Memorabilia szerint: Item anno Domini 1456. ipso die in profesto B. Margarethae circumdata est ipsa civitas Kesmarkt per magnificum dominum et dominium Giskra de Brandis, ipsamque per expugnationem, quam quidem civitatem exstirpare et expugnare non valebant. Et tunc temporis Capitanei civitatis dictae Kesmark Martinus Berczal et Barthuss in eadem exstiterunt pro defensione; et ipsa civitas perplexa fuerat a festo Margarethae usque ad Nativitatem Mariae. Wagner: Analecta, II., 105. — Tóth-Szabó: id. mű, 291. l.

[2] Oklt., 22. sz.

[3] Igló v. lt., 74. Kiadva Schmauck: Supplementum, 277. l.

védték hatalmukat a király hadvezéreivel szemben. A mikor a többi csoportokat sorra legyőzték s ők elszigetelve állottak Zápolyai Istvánnal szemben, meghódoltak és 1462 szeptember 8-án kivonultak Késmárkról.[1]

Késmárk jogi helyzetében azonban a huszita-uralom nagy változásokat idézett elő: a város földesúri hatóság alá került. A husziták helyébe a győztes Zápolyaiak ültek, a kik ekkor szerezték nagykiterjedésű szepesi birtokaikat és az örökös szepesi főispánságot. A város ezzel sokat veszített szabadságából, de viszont a Zápolyaiakban hatalmas pártfogókra tett szert, a kik a saját érdekükben is mindent elkövettek, hogy fejlődését előmozdítsák, törekvéseit diadalra juttassák. Azon viszony következtében pedig, a melyben a Zápolyaiak Mátyás királyhoz állottak, a város jobb szószólóra, érdekeinek hatalmasabb előharczosára nem is tehetett volna szert.

1464 július 4-én Zápolyai Imre, akkor Bosznia kormányzója és Dalmát-, Horvát- és Szlavonországok bánja a város polgárainak kérésére meg is erősítette Késmárk jogait és kiváltságait,[2] ez azonban még csak a privilegiumoknak általánosságban való megerősítése volt.

Azonban még Mátyás uralkodása alatt sem történt semmi jelentékenyebb az árúmegállítás ügyében. A késmárkiak átíratták és megerősíttették ugyan a királylyal is a Zsigmond-féle privilegiumot,[3] de viszont a lőcseiek is elérték a Héderváry Lőrincz nádor ítéletlevelének átírását és megerősítését,[4] az ügy tehát alapjában véve maradt

[1] Az Urbis Kesmarkiensis Memorabilia szerint: Item anno Domini 1462. ipso die festivitatis nativitatis Mariae ipsa civitas Kesmark est redempta de manibus Bohemorum, videlicet: Martini Berczal et Barthoss, per manus magnificorum domini videlicet Stephani de Zapolya, capitanei partium superiorum, ... et reverendi domini Dominici praepositi ecclesiae Albensis extra muros civitatis, de iussu et mandato serenissimi principis et domini Mathiae Dei gratia et regis Hungariae ... et exoluta est civitas haec... pro 16 milibus florenorum. Wagner: Analecta, II., 106. l. — Tóth-Szabó: id. mű, 326—327. l.

[2] Oklt., 25. sz.

[3] Oklt., 24. sz.

[4] 1472 ápr. 8-án. Oklt., 27. sz.

abban az állapotban, a melyet az 1437-iki ítélet teremtett. Mátyás király elfogadta és jóváhagyta Héderváry Lőrincz nádor ítéletét, azt meg is újította, azonban mások jogainak fönntartásával, a mi a késmárki privilegium hasonló megerősítése mellett tulajdonképen azt jelentette, hogy minden a régiben maradt.

A huszita-uralom alól való felszabadulásra következett első évtizedet mindazonáltal Késmárk életében az erőgyüjtés korszakának lehet tekintenünk. A város élén álló tanácsot bölcs és körültekintő férfiak irányították, a kik, mielőtt döntő lépésre szántak volna el magukat, mindent jól elő akartak készíteni. Beck János bíró, Miklós, a város jegyzője s az esküdtek közül Literatus György és Klugel Benedek, a ki néhány évvel később maga lett a város bírája s ezen hivatalában nagy buzgalommal dolgozott Késmárk érdekeinek előbbrevitelén, voltak a város vezérférfiai. 1464-ben Beck bíró, Literatus György és Klugel Benedek eszközölték ki Mátyástól az 1435-iki privilegium megerősítését,[1] néhány hónapra rá Zápolyai Imre is privilegiális levéllel biztosította jogaikat, a melyek közt a magyar királyok adományozta régibb kiváltságok mellett már a Mátyás-féle megerősítésre is hivatkozhatott, majd két évvel később ugyancsak Beck bíró, Miklós jegyző és Literatus György jártak el a szepesi káptalannál Zápolyai Imre oklevelének átírása érdekében.[2] Ezekkel a lépésekkel egyrészről jogaik királyi megerősítésére hivatkozhattak, másrészről azoknak a földesúri hatóság által való elismerését vívták ki. És mielőtt Lőcsével a küzdelmet újra fölvették volna, egy gyöngébb ellenfélen, Iglón próbálták ki erejüket és azt, hogy a Zápolyaiak támogatására mily mértékben számíthatnak? 1472 deczember 11-én ugyanis Zápolyai Imre, mint örökös szepesi ispán, nyílt parancsot adott ki, a mely a kereskedőket eltiltotta attól, hogy Lőcsén és Késmárkon kívül árúikat egyebütt is lerakják, mázsálják és forgalomba hozzák.[3]

Igaz ugyan, hogy Igló már Giskra oklevelében sem

[1] Oklt., 24. sz.
[2] Oklt., 26. sz.
[3] Oklt., 28. sz.

szerepelt mint árúmegállító-hely, de Giskra akkor csak a Kassa felé vezető útat vette tekintetbe, másrészt intézkedése a való életre nem volt hatással, s így Zápolyai Imrének ez az oklevele az első adat, a mely a lőcseiek álláspontjától eltekintve, Igló megállító-jogát kétségbe vonta.

Kétségtelen, hogy Igló e részben kedvezőtlenebb helyzetben is volt, mint Késmárk. A lengyel kereskedőt útja nem vitte Iglóra. Késmárkról Lőcsének, onnan Eperjesen át Kassának fuvarozta árúit. Iglót tehát inkább csak a gömörszepesi hegyvidék bányavárosaiból a bányatermékeket Lengyelországba exportáló hazai fuvarosok érintették s így a gyakorlatban az ő privilegiumának nem volt az a jelentősége, mint Késmárkénak. Így azután az ő joga könnyebben volt megtámadható. Zápolyai Imre nyilt parancsával Késmárk a várost végkép vissza is szorította. Azontúl már Lőcse sem tartotta érdemesnek a pörösködést Igló ellen és 1492-ben már csak Késmárkkal szemben emelt panaszt.[1]

VI.

1474-ből datálva, Késmárk város levéltárában egy a legünnepélyesebb formában kiállított ítéletlevél maradt fönn, a melyben Mátyás király a két város közt egyezséget közvetít, a késmárkiak értelmezésének szellemében. Ez az oklevél azonban hamis: külsőleg igen ügyes hamisítás.[2]

Természetes, hogy egy hamis oklevél adatait az ügy ezen stadiumában előállott fejlemények vázolására nem vehetjük figyelembe, de ha ebből az oklevélből nem is tűnik ki a valóságnak megfelelően, hogy a felek 1474-ben, illetve az azt közvetlenül megelőző időkben egymással szemben hogyan viselkedtek, magát a hamisítás tényét, a benne rejlő tendentiát mégis tárgyalnunk kell, egyrészt, hogy Késmárk ravasz mesterkedésére rámutassunk, másrészt azért, hogy megértessük, mennyiben sikerült a hamisítóknak a hamisítással czéljukat előbbrevinni.

Az oklevél az állítólagos pör előzményeit úgy állította be, hogy az nem Késmárk kezdeményezésére, hanem a

[1] Oklt., 37. sz.
[2] Oklt., 29. sz.

lőcseieknek Mátyás király előtt folytonosan hangoztatott és a királyra nézve immár tűrhetetlen panaszaira indult meg.[1] Ez annál feltűnőbb, mert akkor már közel negyven esztendeje volt annak, hogy a két város pöre Héderváry Lőrincz nádor előtt lefolyt s hogy ez ítéletlevél, ámbár a lőcseieknek adott igazat, a tényleges állapotot a bekövetkező királyi döntésig érvényben hagyta, és mégis ez alatt az idő alatt, eltekintve az V. László királynál 1456-ban tett perújítási kísérlettől, Lőcse semmiféle lépést sem tett a késmárkiak nyilvános mérlegelési és árúmegállítási-jogának érvényesítése ellen. Ezek közt a körülmények közt a folytonos panaszolkodás csak abban az esetben lett volna megokolt, ha Késmárk vagy nagyhatalmú földesura, Zápolyai István élesebb rendszabályokkal szállnak szembe Lőcsével; s talán épen ezt akarta valószínűvé tenni a hamisító azzal, hogy a lőcseiek panaszaikat nem Késmárk, hanem Zápolyai István ellen emelték.

A felek ítélethozatalra, az erről az ügyről Késmárk város levéltárában fennmaradt ítéletlevél tanúsága szerint, 1474 szeptemberében jelentek meg Budán a király előtt, a hol a lőcseiek előadták panaszukat és fölpanaszolták sérelmeiket. Hangoztatták, hogy a város ősidők óta gyakorolt és privilegiumokkal biztosított árúmegállító- és mérlegelési jogát Zápolyai István Késmárk javára bitorolni igyekszik és az ország zavarait fölhasználva, tényleg bitorolja is, erővel kényszerítve a kereskedőket, hogy árúikat Késmárkra vigyék, ott lerakják, mérlegeljék és árúsítsák. A panaszt maga a lőcsei bíró adta elő, a kit nyolcz polgár kísért el erre az útjára. A szintén megidézett Zápolyai István ezzel szemben kijelentette ártatlanságát a váddal szemben, a mint az ítélet mondja, „multis ac dignis rationibus“ és felmutatta Késmárk erre vonatkozó privilegiumát, a mely alatt csak az 1435-iki Zsigmond-féle oklevelet érthetjük. Az okirati bizonyítás során azonban a lőcseiek is bemutatták kiváltságleveleiket; hogy melyeket, azt az oklevél nem említi. A két fél felolvasta és interpretálta okmányait, majd vita fejlődött

[1] ... post frequentes et maiestati nostre intolerabiles querimonias fidelium nostrorum civium civitatis nostre Leuche ... V. ö. 229. l.

az egyes pontozatok magyarázatát illetőleg. Mátyás király az oklevél szerint maga is kiemelte, hogy egyes pontokat a felek eltérően értelmeztek s hogy ez eltérő értelmezés lehetséges is. A király azonban ép ebben a körülményben veszedelmet látott az ország belső békéjére, különösen a német és a török háborúk zavarai közt. Hogy tehát a városokról és az országról a felek folytonos elkeseredett czivakodásainak veszedelmét elhárítsa s a további pörösködéseknek elejét vegye, köztük súlyos, 20.000 magyar forintnyi büntetés terhe alatt örök időkre, visszavonhatatlan egyezséget létesített.

Ez az egyezség lényegében fedi Zsigmond 1435-iki álláspontját, a mennyiben a nehéz mázsaszekerek, vagyis a nagykereskedők megállítóhelyéül egyedül Lőcsét jelölte ki, külön is kiemelve a só megállítását, a könnyű fuvarokra azonban a megállítás jogát mindkét városnak megadta. A mérlegelésről az egyezség nem emlékezett meg külön, talán, mert a könnyű kocsik megállításából önként következett, hogy mindkét városnak szüksége van nyilvános mérlegre is. A lényeget illetőleg tehát a hamisító elég mérsékelt álláspontra helyezkedett, kétségtelenül azért, hogy ezzel hamisításáról a gyanút elterelje. A részletekben azonban annyira eltért a fent kifejezett elvtől, azt annyira kiforgatta, hogy e részletek az oklevél hitelessége ellen az első pillanatra komoly kétségeket támasztanak.

Zsigmond király ugyanis a Késmárk részére 1435-ben kiállított kiváltságlevéllel kétségtelenül azt akarta biztosítani a városnak, hogy Lőcse mellett másodrendű csomópont legyen. Az importáló kereskedő tehát, a ki nagyban, mázsaszekéren, a posztót bálokban, egyéb árúit pedig hordókban hozta, föltétlenül Lőcsén tartozott megállani, mielőtt útját Kassa felé folytatná. Legfeljebb a bányatermékeket Lengyelország felé szállító könnyű szekeresek hozhattak be magukkal némi a Szepességen, tehát az ottani helyi forgalomban árúba bocsátandó idegen származású portékát, a mely nem került Lőcsére, hanem Késmárkra. A kis- és nagykereskedelemnek ilyetén szétválasztása kétségtelenül nem volt pontos, de megfelelt a kor üzleti szokásainak. A nagykereskedő, a ki abból

élt, nem hordta árúját könnyű fuvarral. Ha tehát a hazai kereskedő mellett Zsigmond ez oklevélben mégis megengedte a késmárkiaknak a külföldinek (forensis) a megállítását is, ez a vámszokások általános átalakulásának következménye volt és tulajdonkép csak azokra a lengyel kereskedőkre vonatkozott, a kik Késmárkon vásárolták a bányatermékeket, de szekerüket odamenet is fölhasználták némi kisebb mennyiségű árúczikk importálására.

Elvben, mint említettem, az 1474-iki oklevél hamisitója is elfogadta ezt az álláspontot, de a kiskereskedelmet úgy irta körül, hogy vele Lőcse elismert kiválóbb positióját ismét lerontotta. A mázsaszekérnek, valamint a könnyű fuvarnak meghatározásában kétségtelenül Zsigmond 1435-iki oklevele szolgálhatott alapul, a melyben a mázsaszekér mint olyan van említve, „a melyet ősi szokás szerint Magyarország bizonyos városaiban és helyein, a melyek e czélra ki vannak jelölve, le szoktak rakni és ki szoktak bontani".[1] Ebből a meghatározásból az oklevél fogalmazója csak a „Hungariae" szót tartotta meg s azt jelzőként a mázsaszekérhez kapcsolta. A mázsaszekérből tehát, a melynek használata a XIII. századtól kezdve, de csak a Dunántúlon és a felvidéken mutatható ki, s a mely a mi speciális viszonyainknak, különösen az alföldieknek megfelelőbb könnyű fuvarokkal szemben minden valószínűség szerint idegen származású volt, különösképen magyar fuvarozó-eszközt csinált. S hogy ez nem véletlenül történt, hanem tendentiosusan, azt bizonyítja a könnyű fuvarnak mindjárt ez után következő körülírása. Zsigmond ezeknél nem tartotta szükségesnek fogalmuk tüzetesebb meghatározását, a mázsaszekéré után csak megemlítette a közönséges és a könnyű szekereket, a melyek posztóval és más árúval megrakva, vásárról vásárra járnak az árúval.[2] E helyett az 1474-iki

[1] Masazeker . . . qui more antiquo in certis civitatibus et locis regni nostri Hungarie ad id specialiter deputatis, deponi et disligare solent. V. ö. 210. l.

[2] . . . currus communes et leves pannis et aliis robus venalibus, que in talismodi curribus communibus et levibus per fora hinc inde causa forizationis deferri consvevissent, oneratos . . . U. ott.

oklevél a könnyű kocsit ellentétbe állította a szerinte „magyar“ mázsaszekérrel és elnevezte „cseh, szileziai, lengyel és más országbeli fuvarnak, a mely rendesen hat vagy nyolcz lótól vonatva, kereskedés és árúszállítás czéljából szokott a magyarországi városokba és vásárokra jönni;“ [1] szóval, felruházta a könnyű szekeret mindazon sajátságokkal, a melyek a nagykereskedelem mázsaszekerét jellemezték. A könnyű fuvart, a melyet 1433-ban nálunk egy franczia utazó: Bertrandon de la Broquière annyira megcsodált,[2] mindenkép idegennek föltüntetni, a mikor pl. Körmöczbányának is csak könnyű fuvarokkal volt megengedve az élelmiszerszállítás,[3] nem lehetett puszta elnézés vagy tévedés következménye. Hogy különben ez a körülírás tendentiosus, azt minden kétségen fölül elárulja a fogat: ha a könnyű szekeret 6—8 ló húzta, hány ló kellett volna akkor a mázsaszekérhez? Még később is úgy tudták, hogy a mázsaszekér fogata négy, vagy ennél több ló,[4] az oklevél fogalmazója tehát a könnyű szekeret még ennél is nehezebbnek tünteti föl, mert szerinte legalább hat ló vonta.

A tartalomból is kétségtelenül kitűnik tehát, hogy ez az oklevél nem keletkezett rendes úton. Ki van zárva, hogy a lőcseiek ilyen egyezségbe belementek volna, a mely olyan súlyos bírság terhe alatt kötelezi és jogaikból mégis egészen kiforgatja őket. Mert abból a kiváló posítióból a melyet a mázsaszekerek megállításának egyedüli joga nekik biztosított, a könnyű szekerek sajátságos körülírása ismét kivetette a várost. Helyzetük tehát ezzel a megoldással nem javult, hanem rosszabbodott volna.

A lőcseiek nem is ismerték el ezt az oklevelet hitelesnek. A mikor jóval később megszerezték szövegének másolatát, kifogásolták rajta azt, hogy a két fél érvelése

[1] . . . currus vero leviores, qui Bohemici, Silesici et Polonici vocantur et aliorum regnorum currus vectorales, qui communiter sex aut octo equis ad civitates nostras Hungarie et oppida ac fora causa mercandi et merces vehendi duci solent . . . V. ö. 232. l.

[2] Magyar Történelmi Okmánytár, IV. k., 312. l.

[3] Körmöczbánya v. lt. F. 35. l. No. 14.

[4] Oklt., 82. sz.

nincs benne feltüntetve. E mellett azonban más szokatlan körülmények is gyanút kelthetnek szövege ellen. Mindenekelőtt, hogy Zápolyai István megidézése csak említve van, holott az ilyen esetekben az idézést át szokták írni az oklevélben; azután, hogy a Lőcse részéről megjelent polgárok nevei nincsenek felsorolva, még a vádat képviselő bíróé sem; hogy a Lőcse részéről bemutatott okmányokról azt sem tudja elmondani, hogy milyen természetűek, kitől és mikorról származnak, sem azt, hogy mit tartalmaznak. Szokatlan az is, hogy még a megvitatás előtt az oklevél írója kijelenti Zápolyai Istvánról, hogy sok és nyomós érvvel bebizonyította ártatlanságát és megfelelő módon tisztázta magát[1] és még szokatlanabb, hogy a király már a bevezető sorokban tűrhetetleneknek mondja a fölperesnek a vádlott ellen emelt panaszait. Itt említem meg azt is, hogy erről az állítólagos pörről sehol, semmiféle más írást nem sikerült találnom.

Az 1474-iki oklevél megítélésére különben még hozzá kell tennem azt is, hogy a mikor ebben az ügyben legközelebb 1492-ben Báthory István országbíró előtt újra pörre került a dolog, az 1474-iki oklevélről nem esett szó, maguk a késmárkiak sem hozakodtak elő vele.[2] Csak a mikor az ítélet már ki volt mondva, protestált ellene Zápolyai István, a Mátyás király által létesített egyezségre való hivatkozással. Ezt azonban ő sem mutatta föl, hanem azt állította, hogy egyik írnokának árulása következtében Szepes várából ellopták tőle.[3] Sőt 1496-ban sem ezen az alapon éltek perújítással és az oklevélre ezen per folyamán egyáltalán nem is hivatkoztak.[4] Csak 1548-ban, miután a késmárkiak, ismételt perújítással élve, pörüket mindig újra elvesztették, hivatkoztak a Révay Ferencz nádori helytartó

[1] . . . multis ac dignis rationibus contra querelas prefatorum civium civitatis nostre Leuche, suam declarans et excusans innocentiam, sufficienter expurgavit . . . V. ö. 230. l.

[2] Oklt., 37. sz.

[3] . . . per proditionem scribe sui de castro suo Scepusiensi et cum aliis pluribus literis ac rebus esse furtim ablatas . . . V. ö. 245. l.

[4] Oklt., 44. sz.

előtt indított eljárásban erre az oklevélre,[1] a melyet fél évvel előbb Zápolyai István 1492-iki protestatiójával együtt I. Ferdinánd királylyal isátirattak.[2] Mindaddig azonban még csak átírásáról sem gondoskodtak. Világos, hogy ennek oka nem a Zápolyai István említette actalopás volt, s így nem is csodálhatjuk, hogy a mikor 1548-ban ez az írás is a pör actái közé került, a lőcseiek mindjárt kétségbe vonták annak hitelességét.[3]

Meg kell azonban jegyeznem, hogy külsőleg az oklevél hitelességének minden szükséges kelléke megvan, hogy az a legünnepélyesebb formában, az országnagyok neveinek felsorolásával készült és hogy rajta Mátyás király kettős pecsétje is sértetlenül fennmaradt. Minthogy pedig a pecsétnek a hártyára függesztésében semmi rendellenesség nincs, az is megállapítható, hogy az oklevél palympsestus. Hogy tényleg egy a királyi kanczellária által hitelesen kiállított és megpecsételt oklevelet használtak föl a hamisításra, bizonyítja a plicaturán a másszínű tintával írt kanczelláriai „Lecta" jelzés is, legvilágosabban azonban az, hogy a szöveg öt utolsó sora alatt és folytatólag az oklevél alsó részén látszik az eredeti vonalozás, az oklevél felső részében csak imitt-amott a vonalak egy-egy töredéke és a hártya szélein a vonalak végpontjait jelző körzőnyomok. A mikor tehát a régi oklevél szövegét lekaparták és lemosták, eltüntették a volt szöveg alatt a vonalozást is, míg a szöveg alatti részen, a melyen ledörzsölésre nem volt szükség, és a plicatura alatt, a hol azt nem is igen lehetett végrehajtani, a vonalozás megmaradt. Arra már nem gondolt a hamisító, hogy ép ez a körülmény lehet árulója. Az oklevél palympsestus-voltát bizonyítja azonkívül a királyi czím is. Ennek vastagabb betűit valószínűleg nem tudták tökéletesen eltüntetni s az író a visszamaradt halvány nyomokon utánarajzolta a betűket, egy-egy vonalat többször is meghúzva. Az oklevél írása különben hanyag kiállítású, tehát éles ellentétben áll

[1] Oklt., 102. sz.

[2] Oklt., 99. sz.

[3] V. ö. a Lőcse v. lt.-ban fennmaradt másolatra vezetett jegyzetet. 229. l.

azzal a gondos, szép calligraphiával, a melylyel Mátyás kanczelláriája az ilyen ünnepélyes formájú okleveleket kiállította.[1]

Hogy mikor hamisíthatták ezt az oklevelet, nem állapítható meg teljes bizonyossággal. Zápolyai István 1492 nov. 10-iki protestatiójában már a Mátyás által létesített egyezségre hivatkozott, a melyről neki Mátyás pecsétje alatt kiállított okmánya is volt, az írás azonban inkább a XVI. század elejére vallana. Így tehát két lehetőség van. Vagy még 1492 előtt történt a hamisítás, vagy pedig 1543 előtt, épen Zápolyai István protestatiójának hatása alatt készítették. Az előbbi esetben a hamisítás odiuma Zápolyai Istvánt, az utóbbiban a késmárkiakat terhelné.

A valóságban a késmárkiak Mátyás uralkodása alatt még szerényebb eredményekkel is megelégedtek, mint a melyeket az 1474-iki hamis egyezség tartalmaz. Mátyás uralkodásának utolsó évtizedében még a legbecsesebb bizonyítékuknak a szepesi káptalannak 1434-iki vizsgálatáról kiállított tanúságlevelét és Zsigmond 1435-iki privilegiumát tekintették. Az előbbiben a szepesi városok azt vallották, hogy Késmárk már azelőtt is tényleg élt az árúmegállítás jogával; Klugel Benedek bíró tehát 1480 november 9-én a káptalannal újra átíratta erre vonatkozó régi oklevelét.[2] 1489-ben meg Schreiber Jakab bíró és Gergely és Keresztély esküdt polgárok a jászói conventtől Mátyás király 1464-iki oklevelének, a mely Zsigmond 1435-iki privilegiumának megerősítését tartalmazta, átírását eszközölték ki.[3]

Hogy azonban a két város közt ebben az időben sem szüneteltek a súrlódások, Mátyás királynak egy 1489-iki intézkedése árulja el, a mely a késmárki harminczadra

[1] Az oklevél külső hitelességének megállapításában segítségemre voltak dr. Iványi Béla egyetemi tanár, dr. Dőry Ferencz orsz. levéltári igazgató, és Baranyay Béla orsz. levéltárnok urak is, kiknek ezért hálás köszönettel tartozom. Összehasonlítottam az oklevél írását a Mátyás kanczelláriájából az 1474. évből származó, az Országos Levéltárban őrzött összes oklevekkel is, de közöttük nem találtam olyat, a mely ugyanazon kéztől származhatnék.

[2] Oklt., 31. sz.

[3] Oklt., 34. sz.

vonatkozik. Minthogy a kereskedőkre nézve sok kellemetlenséggel járt a kisebb határállomásokon bálokba és hordókba csomagolt árúiknak felbontása, az elvámolást tényleg az ország kereskedelmi központjaiban intézték. Ezek elsősorban az árúmegállítással fölruházott városok voltak, a hol a kereskedőnek többé-kevésbbé árúját úgyis ki kellett bontania. Egészen természetes dolog volt tehát, hogy ezekben a városokban harminczadhivatalt tartottak fönn. Lőcsének már régebben megvolt a harminczadhivatala, majd a huszita uralom megszűnte után korlátolt árúmegállítása folytán és kétségtelenül annak következtében, hogy Zápolyai Imre már 1464-ben a város részére Mátyás királytól a harminczadmentességet is kieszközölte,[1] Késmárk is szerzett magának harminczadhivatalt. Természetes, hogy a lőcsei, a hol a mázsaszekerek is kibontották csomagjaikat, nevezetesebb volt, mint Késmárké, a hol csak a könnyű szekerek állottak meg. A lőcseieknek azonban nem lehetett ínyére ez az ujabb siker s valamiképen kieszközölték a királytól, hogy a késmárki kisebb harminczadhivatalt is helyezze át Lőcsére. Ha ezt a lőcseieknek tényleg sikerül keresztülvinniök, úgy esetleg arra is hivatkozhattak volna, hogy Késmárk árúmegállítása nemcsak az ő jogaikat sérti, hanem a királyi kincstár érdekeit is, mert a külső kereskedelmi forgalom árúinak egy részét elvonják a rendes vámvizsgálati ellenőrzéstől. Azonban a késmárkiak idejekorán elhárították magukról ezt a veszedelmet és 1489 augusztus 21-ikéről olyan Lőcséhez czímzett nyilt parancsot eszközöltek ki a királytól, a melyben Mátyás megtiltotta nekik, hogy az ő kérésükre Lőcsére áthelyezett késmárki harminczadot oda tényleg átvigyék, avagy annak ügyeibe bármiként is beavatkozzanak és hogy ott a harminczadszedést akadályozzák.[2] Ennek az eredménynek a kivívásában Zápolyai Istvánnak valószínűleg szintén volt része, hiszen ő ezt a harminczadot mintegy a magáénak tekintette, a Zápolyaiak azt Kassának bérbe is adták, de a késmárkiak is jól tudták, hogy ennek a parancsnak reájuk nézve és főkép az árú-

[1] Késmárk v. lt., fasc. IX., no. 20.

[2] Oklt., 32. sz.

megállítás szempontjából milyen hordereje van és már október 30-án a szepesi káptalannal is átíratták.[1]

Nevezetesebb fordulatot azonban az árúmegállítás körül folyt viszálykodásban Mátyás uralkodása sem hozott. Lőcsén akkor már kihalóban volt az a generatio, amely Késmárk árúmegállítását elismerni nem akarta, az évtizedes joggyakorlat folyamán a lőcseiek is megszokták, hogy Késmárkot másodrendű csomópontnak elismerjék. Késmárk pedig igaz úton akkor ennél többre még nem törekedhetett, még a Zápolyaiak támogatásával sem. E tekintetben valószínűleg Mátyás erélye és újításai állták útját. A „zsarnok", a mint őt később a főurak nevezték, céltudatosan fáradozott az állami financziák újjászervezésén, a mi a vámügyben a koronavám neve alatt ismeretes reformra vezetett. Ezzel az újítással ugyan a régi gyakorlaton keveset változtatott, de a régi privilegiumok megszüntetésével az elvámolásban egyöntetűséget léptetett életbe. Minthogy ugyanez volt a törekvés az adózásban is, nem okadatolatlan az a föltevésünk, hogy Késmárknak az árúmegállító-jog kiterjesztésére való törekvése Mátyás király ezen politikájával annyira ellentétben állott, hogy a város esetleges ilyetén kísérleteinek az udvarban természetszerűleg a legkomolyabb akadályokba kellett ütközniök. Míg tehát Albert és I. Ulászló uralma, majd Hunyadi kormányzósága és V. László személyes kormánya a belső nehézségek miatt nem voltak alkalmasak a két város régi ellentéteinek elintézésére, Mátyás idején viszont az gördített akadályt a viszály föllelevenítése elé, hogy a király az állami hatalom szervezésében ilyen törekvések által magát nem zavartathatta. Késmárk azonban így is meg lehetett elégedve azzal, a mit a Zápolyaiak Mátyástól kieszközöltek, a harminczadmentességgel és a harminczadhivatallal.

VII.

Mátyással letűntek azok az elvek is, a melyeket ő képviselt. A „zsarnok"-ot a trónon a tehetetlen „Dobzse László" követte, a kinek akarata úgy hajladozott ide-oda, a mint a környezetében levő urak többsége ezt, vagy amazt

[1] Oklt., 33. sz.

a véleményt képviselte hangosabb szóval. A kormány a király kezéből ismét a rakonczátlan főurakéba került és Mátyás törekvéseit, a melyekben fölismerhetők a modern államszervezés csírái, ismét fölváltotta az önző főúri csoportok hatalmi vetélkedése, a mely az országos érdek háttérbe szorításával az ügyek intézésében a magánérdeket juttatta diadalra.

Ebben a küzdelemben Késmárk új földesurai, a Zápolyaiak nagyon fontos tényezők voltak, a kiknek a király nem egyszer volt kénytelen engedni.

Zápolyai István nagy szolgálatot tett II. Ulászlónak azzal, hogy a királyválasztó országgyűlésen mellette nyilatkozott. Annál nagyobb volt ez az érdem, mert a különböző pártokhoz tartozó rendek egyenesen az ő tanácsától tették függővé elhatározásukat. Ezt az érdemet nem kisebbítette az, hogy nevével nemsokára az ellenzék soraiban találkozunk. Sőt talán így még inkább módjában volt, hogy a királytól kegyelmi tényeket eszközöljön ki. Már 1491 márczius 15-én ő maga kérte a királytól Késmárk vám- és harminczadmentességének megújítását,[1] majd 1491 július 10-én Schreiber Keresztély késmárki bíró, Glacz Máté jegyző és Kunesch János esküdt jelentek meg II. Ulászló előtt és kieszközölték Zsigmond király privilegiumának átírását és megerősítését is, a jogfolytonosság bizonyítása kedvéért Mátyás király 1464 április 14-iki átírásában.[2] Hogy mit tett ugyanakkor Lőcse a maga jogainak védelmére, e korból származott okleveleinek elpusztulása következtében — sajnos — nem tudjuk.

Nem egészen egy esztendővel később a késmárkiak, a kedvező helyzetet fölhasználva, már készülődtek is Lőcse ellen a harczra; 1492 május 12-én magával II. Ulászlóval átíratták a szepesi káptalannak az árúmegállítás kérdésében 1434-ben folyt vizsgálatáról kelt jelentését, a mely Lőcsével szemben az ő ügyüket olyan kedvező színben tüntette föl.[3]

[1] Késmárk v. lt., fasc. IX., no. 11.
[2] Oklt., 35. sz.
[3] Oklt., 36. sz.

A pör még ugyanazon év őszén tárgyalásra is került.[1] A fölperes azonban nem Késmárk volt, hanem Lőcse, a mely azt panaszolta, hogy ellenfelei már több év óta a területükön áthaladó kereskedőket, a kik Lőcse felé iparkodtak, nem engedték át, hanem arra kényszerítették, hogy Késmárkra vígyék árúikat s azokat ott rakják ki és hozzák forgalomba, azt állítva, hogy az árúlerakás joga őket illeti meg. A késmárkiak tehát — úgy látszik — czéltudatosan arra törekedtek, hogy kihívó intézkedésekkel a lőcseieket felbőszítsék s a tárgyaláson a jogtalanul megtámadottak szerepét játszhassák. Hogy ez náluk tényleg czéltudatos politika volt, bizonyítja az 1474-ről datált hamis oklevél is, a mely az állítólagos pör előzményeit ugyanazon beállításban tárja elénk.

A tárgyalást már 1491 elejére tűzhették ki, akkor azonban a király azt elhalasztotta.[2] Közben az 1492-iki országgyűlés elrendelte, hogy az olyan városok, a melyek azt állítják, hogy árúmegállító-joguk van, ezt rendes bírájuk előtt perelhetik.[3] A királyi personális azután 1492 okt. 6-án a szepesi káptalan által Báthory István országbíró elé idézte meg a feleket.[4] Lőcsét Peleni Pál képviselte, ámbár jelen voltak Menhárdi Albert bíró, Alth János jegyző, Henkel György és Chypzer Jodok esküdtek is. Késmárk Kozári Dömötört vallotta ügyvédjéül, de jelen voltak Klugel Benedek és Schreiber Jakab esküdtek is, mindkettő bíróviselt férfiú, a város legtekintélyesebb polgárai, a kik különösen bíróskodásuk idején olyan gonddal készítettek elő mindent a küzdelemre, és Glacz Máté jegyző.

A lőcseiek Héderváry Lőrincz nádor 1437-iki ítéletlevelével bizonyították igazukat, a melyet Mátyás király 1472-iki átírásában mutattak be. Ezzel a bíróság elé terjesz-

[1] Oklt., 37. sz.

[2] V. ö. 236. l.

[3] 1492: 103. t.-cz. Depositionum et perumtationum in quibusdam civitatibus loca. Si quae civitatum huius regni locum depositionis et permutationis apud se fieri debere et superinde privilegia habere causaretur; extunc illa, vel illae civitates, iuxta contenta privilegiorum suas causas coram suo iudice ordinario prosequi valeant atque possint.

[4] V. ö. 236. l.

tették azt az egész bizonyító anyagot, a mely már az 1437-iki pörben is szerepelt, Héderváry nádor véleményével, illetve ítéletével együtt, a melynek értékét még emelte Mátyás király megerősítése, ámbár e megerősítés salvo iure elieno történt.

Ezzel szemben a késmárkiak azt állították, hogy a területükön Lőcse felé vonuló kereskedőket nem kényszerítették akaratuk ellenére, hogy árúikat Késmárkon lerakják és árúsítsák, és nem is kényszerítik, csak azokat a jogokat gyakorolták, a melyeket Zsigmond privilegiuma nekik biztosított. Ezt a privilegiumot már II. Ulászló előző évi átiratában mutatták be, a mely azt Mátyás 1464-iki átírásában tartalmazta, tehát olyan alakban, a mely a jogfolytonosságot szintén kellőképen documentálhatta. E mellett azonban bemutatták Zsigmond 1433-iki oklevelét is, a melyben közvetlenül a huszita-pusztítás után, privilegiumaik állítólagos elpusztulására hivatkozva, általánosságban eszközölték ki régi jogaik megerősítését. Ezzel kétségtelenül azt akarták bizonyítani a bíróság előtt, hogy árúmegállító-joguk még korábbi időkből származik.

Ezen bizonyítóanyag bemutatásával indult meg a vita a felek közt az egyes privilegiumok értékéről és pontozatáik interpretálásáról.

Az ítélet kimondásánál a bíróság ülésén személyesen jelen volt a király, erdődi Bakócz Tamás egri püspök és főkanczellár, laki Thuz Osvát zágrábi, Farkas Bálint váradi választott, Geréb László erdélyi és ifj. Vitéz János veszprémi püspökök, somorjai Fodor István szerémi püspök és királyi személynök, Kothrár Lukács boszniai püspök és királyi kincstartó, Zápolyai István nádor és szepesi örökös ispán, Báthory István országbíró, erdélyi vajda és székely ispán, Péter bazini és szentgyörgyi örökös gróf, Losonczi László tárnokmester, vingárti Geréb Péter ajtónállómester, bélteki Drágffy Bertalan komornyikmester, Héderváry Miklós és az ország több más bárója, nemese, az ítélőmesterek és esküdt ülnökök, a kik a dolgot alaposan megvitatták.[1]

[1] ... vobiscum in examine huius cause existentibus et in premissis diutius deliberantibus perspicue cernebantur. Eorundem igitur domi-

Ez az ítélet elismerte, hogy Nagy Lajos és Zsigmond Lőcse részére adott privilegiumai kimondották, hogy a 24 város területén, másutt mint Lőcsén az árút ne állítsák meg és ne is mérlegeljék, sőt a többi városok még csak meg se is kíséreljék, hogy hasonló jogokat szerezzenek maguknak; elismerte azt is, hogy Héderváry nádor 1437-ben ebben az értelemben döntött és ezt a döntést 1464-ben Mátyás király is megerősítette, de mindannak daczára figyelembe vette Késmárk érveit is: az 1435-iki privilegiumot, hogy ezt tulajdonképen a huszitáktól szenvedett csapások enyhítésére és a velük szemben hozott áldozatok jutalmául kapta, és végre, hogy e jogait azóta tényleg is gyakorolta. Biztosította tehát egyrészről Lőcsének az árúmegállítást úgy a mázsaszekereket, mint a közönséges és könnyű fuvarokat illetőleg, másrészről azonban Késmárknak is meghagyta a közönséges és könnyű szekerek megállítását és a bányatermékek, viasz és faggyú mérlegelését.

Alapjában véve tehát a fennálló gyakorlat fenntartása mellett döntöttek, de az ítéletlevélből mégis kivehető, hogy Lőcse ellen Késmárk érdekében erős befolyás érvényesült. Minthogy az ítéletet az országbíró az országnagyok meghallgatásával mondta ki, minthogy továbbá ezek sorában ott volt Zápolyai István nádor, Késmárk földesura is, kétségtelen, hogy ez a részrehajlás az ő befolyásának volt tulajdonítható. 1491-ben már nem emlékezhettek vissza azokra a körülményekre, a melyek miatt az 1411-iki ítélet Késmárkra nézve sérelmes volt. Időközben a viszonyok, a szokások és a felfogás annyira átalakultak, hogy a kik 1491-ben Késmárk érdekeit védelmezték, bizonyára maguk sem tudták, hogy mi volt az 1411-iki sérelem lényege. Ők csak az írások alapján csoportosíthatták érveiket, s minthogy az 1411-iki oklevél sorai közt olvasni nem tudtak, a küzdelemnek ezt a mozzanatát nem is tették szóvá. Ha azonban az 1411-iki sérelmet nem panaszolták föl, akkor a bíróság részrehajló volt Késmárk javára, a mennyiben az 1433. és

norum prelatorum et baronum regnique nobilium magistrorum prothonotariorum iuratorumque assessorum quesito et assumpto superinde consilio prematuro . . .

1435. privilegiumok minden szavát érvényben tartotta, míg a lőcseiek javára hozott tiltó intézkedésektől, holott azok régibb jogot tartalmaztak, eltekintettek. Leginkább azonban abban nyilvánult meg a bíróság részrehajlása, hogy a lőcseiek árúmegállításának idejét megszorította. A régi privilegiumok értelmében ugyanis a kereskedő Lőcsén 15 napig tartozott kibontott árúit eladásra kínálni és csak a 15 nap elteltével vonulhatott tovább. Ezt most leszállította a bíróság 8 napra, intézkedését azzal okolva meg, hogy a lőcseiek a kereskedőket nem tudják élelemmel és takarmánynyal ellátni, a miért is ennek a „visszaélésnek“ a fenntartása bűn volna „Isten és az ő igazságossága ellen“.[1]

Zápolyai István még ebbe a döntésbe sem nyugodott bele, hanem, november 10-én — kimondatván az ítélet — ott helyben felállott és protestált ellene. Protestatiójában kijelentette, hogy ezt az ellene és az ő örökjogon bírt városa ellen hozott ítéletet el nem ismeri, mert boldogemlékű Mátyás király idejében a két város megegyezésével megfelelő megoldást találtak az árúmegállítás kérdésében, a melyről Mátyás király saját pecsétje alatt oklevelet is állított ki, csakhogy ezt az oklevelet íródéákjának árulása következtében, más írásokkal egyetemben, Szepesvárából ellopták tőle, úgy, hogy azt most fölmutatni nem tudja, sem pedig a királyi könyvekből másolatát a király által ismert okokból megszerezni nem képes. Tanúságlevelet kért tehát protestatiójáról, hogy a mennyiben Mátyás ítéletlevele előkerülne, azzal a most hozott ítéletet érvénytelenithesse.

A király megadta ugyan a kívánt tanúságlevelet a nádor protestatiójáról, de a Lőcse javára hozott ítéletet is fönntartotta és úgy intézkedett, hogy a mennyiben akár maga Zápolyai István, akár utódai Mátyás király említett ítéletlevelét előtte, vagy utódai előtt fölmutatnák, annak rendelkezései fognak életbe lépni s a most hozott ítélet Mátyás

[1] ... quod directe contra Deum et eius iustitiam hactenus observatum fuisse non dubium est, nam advene ipsi sive forenses mercatores propter caristiam victualium sepius in equis et rebus dampnificati sunt; quam abusionem nos ... in octo duntaxat dies talimodi duximus abbreviandas ... V. ö. 243. l.

király rendelkezéseinek végrehajtását nem fogja akadályozni.[1] Minthogy azonban egyelőre, Zápolyai saját bevallása szerint, az állítólagos Mátyás közvetítette egyezség felmutatása a késmárkiaknak és földesuruknak nem állott módjukban, II. Ulászló elhatározásából, Báthory István országbíró ítélete alapján szabályozták az árúmegállítást, a mi azt jelentette, hogy fennmarad a korábbi gyakorlat, azzal a megszorítással, hogy a kereskedők Lőcsén csak nyolcz napot vesztegelnek.

Ezzel az elintézéssel a lőcseiek — ámbár az 1411-ben szerzett útkényszerüket el nem ismerte — alapjában véve meg lehettek elégedve. Ha a bíróság részrehajló is volt velük szemben a késmárkiak javára, jogaik lényegükben — az említett egy pontot kivéve, a melynek birtokában azonban régi privilegiumukba való belemagyarázással kerültek — nem csorbultak. A kereskedők megállási idejének megszorítása ugyan önkényes volt, némi jövedelemtől meg is fosztotta őket, de a közérdek szempontjából ez az intézkedés sem mondható méltánytalannak, mert a 15 napi veszteglési idő szokatlanul hosszú volt. Német városokban is rendszerint csak három napra terjedt a megállási kényszer, sokszor ennél is rövidebb időre (pl. Grazban két napra), míg a hosszabb megállás csak nagyfontosságú csomópontok kiváltsága volt. Ez utóbbi főkép a németalföldi városokban fordult elő. Azonban még Prágában is csak öt nap volt a veszteglési időszak.[2]

Hogy Lőcsére milyen hatása lesz ennek az elintézésnek, az attól függött, hogy az új ítéletet a valóságban hogyan tudják végrehajtani; vajjon sikerül-e megszüntetni azokat a visszaéléseket, a melyek a Lőcseieket a pör megindítására kényszerítették. Az akkori közigazgatási viszonyok közt ennek egyedül Lőcse fellépésén kellett megfordulnia. A neki megítélt jogokat a részére kiállított ítéletlevél alapján saját magának kellett kierőszakolnia. A város tanácsa el is volt határozva arra, hogy jogainak elismertetésére a való életben minden eszközt megragad. Kihirdették tehát a szepesi városokban, — tudjuk ezt különösen Szepesváraljáról és

[1] Oklt., 38. sz.

[2] M. Hafemann: Das Stapelrecht, 69. l.

Szepesszombatról,[1] — kihirdették azonban a szomszédos országrészekben, úgy látszik, még lengyel területen is, az új rendet. Ez a kihirdetés azonban szintén nem volt loyális, mert Lőcse nemcsak a mázsaszekerekre vonatkozólag hirdette ki, hogy azoknak minden körülmények között Lőcsére kell menniök, hanem elhallgatta, hogy a különböző fuvarokra különböző eljárás van érvényben és úgy élezte ki hirdetését, hogy egyebütt a kereskedő megállásra nincs kötelezve.

A hirdetés így szólt: „Mi Lőcsének, ő szent királyi felsége a szepesi földön levő fővárosának bírája és esküdt tanácsosai közhírré tesszük, hogy ezen híres magyar királyság általános érvényű joga alapján örök időkre megkaptuk a lerakóhelyet olyanképen, hogy egyetlen kereskedő, a ki szepesi földre jön, sem egyes, sem összes árúit másutt, mint ő szent királyi felségének fővárosában, Lőcsén lerakni nem tartozik. Ha pedig valamely kereskedőt rajtakapnának, hogy ellenkezőleg cselekszik vagy cselekedett, abban az esetben Lőcse város fentnevezett bírája és esküdt polgárai vegyék el tőle vagy tőlük javaikat vagy árúikat, az elvett árúk kétharmad részét a királyi felségnek, a harmadikat a fentnevezett Lőcse városának hasznára lévén köteles átengedni. Erről pedig minden jövevény kereskedő értesítendő.“[2]

Ez a hiba azonban, a mely a városi hatóság túlbuzgalmából és önzéséből fakadt, csakhamar megbosszulta magát. A késmárkiak már 1492 deczember 31-én megjelentek Szepes megye hatósága előtt Szepesváralján és bejelentették protestatiójukat a lőcseiek hirdetménye ellen, hangsúlyozva, hogy a hirdetés éle Késmárk ellen irányult s azokat sujtja, a kik árúikat oda szokták vinni. Fölpanaszolták azonkívül, hogy Lőcse bírája, Menhárdi Albert és esküdt polgárai némely kereskedőket, a kik Késmárkra jártak, erővel kényszerítették, fogadják meg, hogy azontúl árúikat nem viszik Késmárkra, hanem csak Lőcsére. A megyénél akkor még a tisztségeket familiarisokkal töltötték be. Itt tehát Késmárk a legmesszebbmenő támogatásra számíthatott, mert hiszen az örökös főispán a város földesura, Zápolyai István volt

[1] Oklt., 40. és 41. sz.

[2] Oklt., 41. sz.

s az alispáni tisztet szepesvári várnagyai, bethlenfalvi Göbel Gergely és koki Nagy András töltötték be.[1]

Késmárk azonban nem állott meg a tiltakozásnál. Az ügyet különösen Bressler János esküdt karolta föl. Ő járt Jakab szűcscsel Váralján tiltakozni, majd 1493 február 3-án Nympcze Kelemennel Szepesszombaton[2] és márczius 4-én Mátyás jegyzővel ismét Váralján,[3] hogy a városi hatóságtól bizonyságlevelet szerezzen arról, hogy a lőcseiek mit hirdettek ki. Szepesváraljától meg is kapták a hirdetmény szószerinti szövegét.

Október folyamán azután ezek, avagy egy újabb Szepesszombatról megszerzett hirdetmény alapján a késmárkiak panaszukkal egyenesen a királyhoz fordultak, a miért Lőcse az ő jogaikat sértő hirdetményeket tesz közzé. Október 31-én tehát a király utasította a megyét, hogy egyik szolgabíráját küldje el Szepesszombatra, megtudakolandó a hirdetmény tartalmát. Az ügy érdeméről a kiküldött szolgabírónak a jászói konvent útján kellett hiteles jelentését a királyhoz juttatni.[4] A kiküldött bizottság: a megye részéről Sváby Antal és Szentandrási Simon szolgabírák, a jászói konvent részéről pedig Miklós presbyter november 27-én szállottak ki Szepesszombatra, a hol összehívták a bírót, az esküdteket és a lakosságot, a kik a feszületet érintve, eskü alatt vallották, hogy a lőcseiek a közelmult időkben náluk mit hirdettek ki. Ez a vallomás lényegében fedi annak a bizonyságlevélnek tartalmát, a melyet a szepesszombatiak már február 3-án adtak a késmárkiaknak. Itt is arról van szó, hogy a Szepességre jövő kereskedőknek megtiltják, hogy árúikat Lőcsén kívül egyebütt is árulják, ugyancsak az árúk elkobzásának terhe alatt s az elkobzott árú felosztására is ugyanaz az arány van megállapítva. A jászói convent erről november 29-iki kelettel tett jelentést a királynak,[5] e jelentéssel azonban megszakadnak az ügy iratai.

[1] Okit., 39. sz.
[2] Okit., 40. sz.
[3] Okit., 41. sz.
[4] Okit., 42. sz.
[5] Okit., 43. sz.

A szepesszombati vizsgálattal egyidőben ugyanis a késmárkiak már elérkezettnek látták az időt arra, hogy az árúmegállítás kérdésével immár perújítással éljenek és ők támadják meg a lőcseieket. A király tehát még 1493 október 28-án, három nappal a szepesszombati vizsgálat elrendelése előtt, kiadta a parancsot a felek megidézésére, a királyi személyes jelenlét birósága elé.[1] Hogy, hogy nem, a közelebbi okokat nem ismerjük, tárgyalásra — perhalasztás következtében — csak 1496-ban, a Szent György octaváján kezdődő ülésszakban került a sor.[2]

Késmárk részéről Nympcze Kelemen biró, Iglói Mihály baccalaureus és Weisz György esküdtek jelentek meg, ügyvédül ugyanazt a Kozári Dömötört vallván, a ki ügyüket 1492-ben is képviselte;[3] Lőcse részéről pedig Henkel György bíró, Menhárdi Albert esküdt és Stek János jegyző, míg ügyvédjük Sólymosi László volt. Az ő részükről az 1492-iki tárgyaláson Menhárdi Albert volt jelen, akkor mint bíró, és Henkel György, a ki akkor még esküdt polgár volt. Menhárdi Albert volt különben az, a kit a késmárkiak azzal vádoltak, hogy erőszakkal kényszerítette a kereskedőket olyan fogadalomra, a melynek értelmében megígérték, hogy árúikat többé nem viszik Késmárkra.

A vád nem azon alapult, hogy a lőcseiek az 1492-iki ítélet után olyan rendszabályokhoz nyúltak, a melyek az itélet határozatain túlléptek; a késmárkiak Báthory István itéletlevelének állítólagos tévedéseibe kapaszkodtak bele. Az elfogulatlan szemlélőre ma, annyi idő után mindenesetre már az is különös, hogy a felperesek egy egészen más vád hangoztatása után, félredobva azokat a bizonyságleveleket, a melyeket e tárgyra nézve összegyüjtöttek, hirtelen más ürügygyel indították meg a pört, arra hivatkozva, hogy az ítéletlevél alapos átvizsgálásával arra a fölfedezésre jutottak, hogy annak szövege tévedésből, avagy gondatlanságból, nem felel meg az 1492-ben kimondott itélet-

[1] V. ö. 252. l.
[2] Oklt., 44. sz.
[3] Oklt., 45. sz.

nek;[1] e fölfedezésre azonban — úgy látszik — maguk is csak két évvel az ítéletlevél kiállítása után jutottak. Ha tényleg történt ilyen tévedés, az Kozári Dömötörnek, a ki Késmárk ügyét akkor is, most is képviselte, gondosságára nem jó fényt vetne. Minthogy azonban a kismárkiak újra hozzá folyamodtak, inkább vagyunk hajlandók azt feltenni, hogy ezt a perujítási ürügyet épen Kozári ravaszsága eszelte ki, és hogy czélja ezzel az volt, hogy az ügy minden vonatkozásában[2] új döntést provokálhasson, a mit az 1493-iki, a lőcseiek hirdetményére vonatkozó vizsgálatok alapján elérni nem lehetett. Ez megmagyarázná azt is, hogy miért szakadt meg ez az utóbbi ügy 1493-ban olyan hirtelen.

A király ezen az alapon 1494 január 13-ára idéztette meg a feleket a szepesi káptalannal. Az idézőlevél értelmében a lőcseieknek fel kellett mutatniok Báthory István ítéletlevelét, a mely azonban a perújítás folytán érvényét vesztette, záradékában benne volt az az ezidőben már szokásos formula is, hogy akár megjelenik az alperes, akár nem, a királyi személyes jelenlét bírósága ítéletet fog hozni, és hogy a tárgyalást a felek közt esetleg fennforgó más viszály czímén sem lehet elhalasztani. Az idézésről 1493 deczember 10-én Szentlászlói Simon homo regius és Keresztúri Mihály kanonok értesítették Lőcse tanácsát; a tárgyalást azonban a király az 1494-iki vízkereszti terminusról elhalasztotta és csak az 1496-iki Szent György-napi terminuson vette tárgyalás alá.

A bíróság előtt azonban Kozári Dömötör az alperesektől követelte a Báthory-féle ítéletlevél felmutatását, a mely fölszólításnak Lőcse nevében Solymosi László eleget is tett. Az oklevél birtokában Kozári három pontot kifogásolt annak tartalmában: 1. hogy Báthory szavai szerint Héderváry

[1] ... actores ... visis literis adiudicatoriis ipsius condam comitis Stephani de Bathor ac diligenter ruminatis et examinatis, percepissent litere huiusmodi, sive errore magistri prothonotarii, seu ex inadvertentia aliqua non comodo, prout in sede iudiciaria deliberatum fuisset et determinatum extitissent emanate ... V. ö. 253. l.

[2] ... in causa prescripte depositionis et permutationis suisque omnibus et singulis articulis, dependentiis et connexis ... V. ö. 253. l.

Lőrincz nádor 1437-ben kimondotta volna az ítéletet Lőcse javára, holott tényleg az elhatározást Zsigmond királynak tartotta fönn; 2. hogy Késmárk szabadságainak felsorolásánál, nevezetesen a mérlegelésnél, „libra, statera sive mensura“ kifejezést használ, holott az eredetiben nem „libra, statera“, hanem „libera statera“ áll. Ezt az eltérést Zsigmond 1435-iki oklevelének bemutatásával is igazolta. 3. Kifogásolta azonkívül Báthory azon kijelentését is, mely szerint Lőcsének a mázsaszekerek, továbbá a közönséges és könnyű fuvarok megállítására vonatkozó joga 1492-ig sértetlenül fennállott, a mit Kozári szerint az országbíró Késmárk jogainak sérelme nélkül nem mondhatott, annál kevésbbé, mert a késmárkiak a Héderváry Lőrincz nádor előtt lefolyt tárgyalás óta saját szabadságaikat 1492-ig minden megszakítás nélkül élvezték és gyakorolták is.

Kozári panaszai mind csak formai természetűek voltak. Legerősebb volt még az a kifogása, hogy Héderváry Lőrincz ítélete nem tartalmazott jogerős ítéletet. Az ügy historicumát tekintve azonban, Héderváry nádor oklevelének az 1492-iki ítélet meghozatalában nem volt lényeges szerepe. Lőcse úgy ezzel, valamint azzal, hogy azt Mátyás király megerősítésében mutatta be, csak a jogfolytonosságot akarta bizonyítani, jogainak gyökereit pedig az 1358-iki és 1411-iki oklevelekben látta. Báthory is ezekre hivatkozott, a mikor az ítélet megokolásában Lőcse árúmegállítása mellett argumentált. Ezekkel az ügyet a formális jog szempontjából eldöntőttnek is tekintette és csak méltányossági okokat tudott felhozni Késmárk mellett, hogy az is megtarthassa az 1435-iki privilegiumban foglalt jogait.

A bíróság azonban, a formai álláspontra helyezkedve, elfogadta azt az érvet, hogy Héderváry nádor ítélete nem jogerős s ezen az alapon úgy Mátyás király megerősítését, mint Báthory István ítéletét semmisnek mondotta ki. Arról, hogy a Héderváry nádor ítéletlevelében átírt oklevelek azért hitelüket nem veszítették el, csak annyiban esett szó, hogy Késmárk 1435-iki privilegiuma abban is át volt írva, arra azonban már nem gondoltak, hogy ezen az alapon a Lőcse jogait magukban foglaló 1358-iki és 1411-iki oklevelek tar-

talmával is foglalkozzanak, avagy azok eredetiben való bemutatására a lőcseieket felszólítsák.

Kevésbbé volt helytálló Kozári érvelése a tényleges joggyakorlatot illetőleg, de a bíróság ezt is ugyanazon formai szempont szerint bírálva el, elfogadta álláspontját, hogy Késmárk 1437-től 1492-ig az 1435-iki szabadságlevélben foglalt jogokat tényleg gyakorolta s a szokásos 32 évi gyakorlat meghaladtával ezen jogokat el is ismerte, a nélkül, hogy figyelemmel lett volna Lőcsének még régibb jogaira s azokra az erőfeszítésekre, a melyekkel a lőcseiek a 1435-iki késmárki és iglói privilegiumok érvényessége ellen küzdöttek.

Leggyöngébb volt azonban a késmárkiak álláspontja a „libera statera“ kifejezést illetőleg. Késmárk és Igló privilegiumai a mérlegre a következő formulát tartalmazzák: „quod ipsi . . . liberam stateram, sive mensuram ad ponderandum et mensurandum res venales aptas et necessarias instituere, inibique ceram etc. . . . ponderare et per ponderationem vendi et emi solitas . . . ponderare . . . valerent atque possint.“ Mindazonáltal meg kell jegyeznem, hogy már Héderváry nádor ítéletlevele az iglói privilegiumnál, a hol a szöveg nem égett ki, „libram“-ot tartalmaz, — a Késmárkra vonatkozó megfelelő hely kiégett. — Mátyás király is így irta át Héderváry oklevelét s így Báthory István is joggal használhatta a „libra“ alakot.[1] Ezzel szemben ugyan a késmárkiak és iglóiak eredeti privilegiumaikra hivatkoztak, a melyekben tényleg „liberam“ áll, csakhogy a libera statera még mindig nem jelentett olyan mérleget, a melynek használatára az átvonuló kereskedők kötelezhetők. Ezt a kor phraseologiája a lőcseiek kiváltságlevelében is előforduló „libra generalis“-szal fejezte ki. A Héderváry Lőrincz ítéletlevelében tehát az átírásoknál tényleg történt egy betűhiba, a mely Báthory István országbíró ítéletlevelébe is átszármazott, ennek azonban nem volt olyan jelentősége, mint a milyet a késmárkiak neki tulajdonítani akartak. Az ő „libera staterá“-juk még nem volt

[1] Libram, stateram sive mensuram 213. l., libram vero sive stateram, libram sive stateram. Ez utóbbiaknál az átírt szöveget nem közöltem.

„libra generalis“. A két privilegium lényegét csak a lőcsei „generalis“ jelző alapján lehetett eldönteni, a mely többet fejezett ki, mint a késmárkiak „libera staterá“-ja. A késmárkiaknak ez az érve tehát olyan jelentéktelen volt, hogy szinte nevetséges, hogy a bíróság megokadatolásában ezt is fölvette azon okok közé, a melyek miatt Báthory István ítéletlevelét megsemmisítette.

Az 1492-iki ítélet megsemmisítésével újra rendezni kellett a szepesi árúmegállítás ügyét. Ez most már azon az alapon történt, hogy a bíróság megerősítette a fölperes késmárkiaknak minden az 1435-iki privilegiumban foglalt jogát, a lőcseieket pedig megfosztotta jogaik két legfontosabb bizonyítékától: Mátyás 1472-iki oklevelétől és Báthory István 1492-iki ítéletlevelétől. Csak mellesleg emelte ki az ítélet, hogy a mázsaszekerek ezután is csak Lőcsén állhatnak meg és hogy Lőcse is tarthat nyilvános mérleget, „libra generalis“-t. Az elfogultság, a mely Lőcsével szemben az ítéletből véges-végig mindenütt kiütközik, legvilágosabban abban az elhatározásban jutott kifejezésre, hogy az 1492-iki ítéletet megsemmisítették, de azon záradékának kivételével, a mely Lőcsén a megállási kényszert 15 napról nyolczra szállította le.

Ezt az ítéletet különben javarészt ugyanazok hozták, a kik ez ügyben 1492-ben Báthory országbíróval együtt ültek törvényt, II. Ulászlón kívül: Bakócz Tamás egri püspök és főkanczellár, laki Thuz Osvát zágrábi, Geréb László erdélyi, ifj. Vitéz János veszprémi püspökök, vingárti Geréb Péter ekkor már országbíró, bélteki Drágffy Bertalan erdélyi vajda és Losonczi László tárnokmester. A törvénytülő országnagyok közül csak Domokos váradi, Szatmári Ferencz győri és Lukács csanádi püspökök nem voltak jelen az 1492-iki ítélet kimondásánál.

Az ügyek ezzel Lőcsére még kedvezőtlenebbül alakultak. Késmárk tudniillik II. Ulászló ítéletlevelével olyan okmány birtokába jutott, a melylyel a hatóságoknál — a mennyiben szüksége volt ezeknek segítségét igénybe venni — jogait a leghatározottabban védelmezhette és a lőcseiek hasonló lépéseit visszautasíthatta, avagy legalább is ellen-

súlyozhatta. Ez pedig Lőcsére nézve annál nagyobb baj volt, mert Késmárk törekvéseivel szemben a hatóságok támogatására és jóindulatára már alig számíthatott. A Zápolyaiak örökös főispánsága következtében, Szepes megye igazgatása egészen az ő kezükbe került, a számbajövő tisztségeket az ő embereik töltötték be, a kik természetesen a legnagyobb részrehajlással fogták a késmárkiak pártját.

Ily körülmények közt az ellentétek el nem símulhattak, s ha új pörre egyelőre nem is került a sor, az egymás elleni gyűlölet a két város polgársága körében annál inkább izzott. A perújító ugyanis, minthogy Késmárk elérte a czélját, csak Lőcse lehetett volna, a lőcsei tanács azonban nagyon jól tudta, hogy az adott viszonyok közt semmiféle sikerre nem számíthat. A két város történetében tehát egy látszólagos békekorszak következett be, a mely a Jagellók egész további uralmára kiterjedt.

1508-ban még az a csoda is megtörtént, hogy együttesen léptek fel panaszaikkal II. Ulászlónál a többi szepesi város ellen.[1] Ez az egyetértés azonban szintén csak versengésük következménye volt. Lőcse és Késmárk tudniillik, hogy érdekeiket diadalra juttassák, a kereskedelmet nagyobb ellenőrzésnek vetették alá, az útakon bizonyára őröket tartottak, a kik a vonuló kereskedőt arra kényszerítették, hogy Lőcsére, illetve Késmárkra vigyék áruikat a lerakóhelyre. Ez az ellenőrzés s a velejáró zaklatás azonban elkeserítette a Lengyelországnak elzálogosított 13 szepesi város lakosságát, a mely az előző, rendezetlen helyzetben kijátszotta a kényszerrendszabályokat. Az elzálogosított városok közjogi helyzete kissé zavaros volt. Igaz, hogy elismerték róluk, hogy az elzálogosítás ellenére is közjogilag Magyarországhoz tartoznak, tehát az ország integrans részét alkotják;[2] de a mikor anyagi érdekekről volt szó, ők ma-

[1] Oklt., 49. sz.

[2] V. ö. Zsigmond egy 1433-iki oklevelét Váralja részére: quae licet inter alias, praedictae terrae nostrae Scepusiensis civitates, rationabilibus quibusdam ex causis illustri Regi Poloniae... a nobis substet titulo impignorationis, ipsa tamen nostra civitas iure perpetuitatis nobis et sacrae regni nostri Hungariae coronae pertinet iurisdictioni... Schmauck: Supplementum, 238. l.

guk sem ragaszkodtak ehhez a fölfogáshoz. Mint Lengyelországhoz csatolt területek, azt a jogot vindicálták maguknak, hogy a lengyel kereskedő szabadon viheti árúit az ő piaczaikra. A mikor tehát a jogi helyzet tisztázódásával a két vetélkedő város fegyveres emberei erővel kényszerítették a lengyel kereskedőket lerakóhelyeikre, ebben magukra nézve sérelmet láttak, a melyet a királynak föl is panaszoltak. II. Ulászló tehát 1499 február 24-én mindkét városra ráírt, hogy holmi új szokással ne akadályozzák a lengyel kereskedőket abban, hogy árúikat a 13 városba vigyék.[1] Az ellentétek azután a 13 városról a 11 el nem zálogosított városra is átterjedtek, a kik valószínűleg úgy gondolkoztak, hogy ha a 13 város kereskedői a lerakóhelyeket elkerülhetik, akkor őket sem lehet ott megállásra kényszeríteni. 1508-ban tehát Lőcse és Késmárk közös panaszszal fordultak Ulászlóhoz a 13 és a 11 város ellen, a miért a lerakóhelyeket elkerülik és különösen, mert a bányatermékeket saját városaikban is mérlegelik, és nyilt parancsot eszközöltek ki tőle, a melylyel ezeket a visszaéléseket eltiltotta.[2]

Lőcse és Késmárk ellentéte mellett tehát a szepesi városokban új ellentét is fejlődött a két lerakóhely és a többi, a fejlődésben visszamaradt város közt, a mely ellentét a későbbi időkben még komolyabb összeütközésekre is adott alkalmat. 1524 október 26-án különben megint a 13 város eszközölt ki II. Lajostól az 1499-ikivel egyező parancsot Lőcse és Késmárk ellen.[3]

A két, a lerakóhelyért czivódó város egyetértő fellépésére tehát csak a 13 várossal kifejlődött új ellenségeskedés adott alkalmat. Hogy azonban ezen látszólagos egyetértés és béke idején is a két város polgárai elvakult gyűlölettel viseltettek egymás iránt, mutatja Hedvig tescheni herczegnőnek, Zápolyai István özvegyének egy 1517 október 3-án kelt, Késmárkhoz intézett levele,[4] a melyben intette a

[1] Oklt., 47. és 48. sz.

[2] Ezt az oklevelet 1512 június 12-én a szepesi káptalannal a késmárkiak át is íratták. Oklt., 50. sz.

[3] Oklt., 54. és 55. sz.

[4] Oklt., 51. sz.

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

késmárkiakat, hogy ápolják Lőcsével a békét, az egyetértést és a szomszédi jó viszonyt. Erre az intelemre egy lőcsei asszony ügye szolgáltatta az okot, a kit a lőcseiek a késmárkiak kérésére már bíróság elé állítottak, ismételten torturának vetettek alá, de kiderülvén ártatlansága, végre szabadon bocsájtottak. Ennek az asszonynak a férjét ugyanis a késmárkiak, gyujtogatással vádolva, tűzhalállal büntették. Kivégzése után Lőcse bírájánál a férj vallomása alapján az asszony ellen is vádat emeltek.[1] A városi jogszokás értelmében minden polgár fölött csak saját városa ítélkezhetett. Hogy tehát a késmárkiak a fölmentő ítélet ellenére is kétszer megújították a pört az asszony ellen, a lőcseiek úgy magyarázták, hogy ürügyet keresnek, hogy a lőcseiekkel ujjat húzzanak.[2] Hain bíró krónikája írásakor nem is tudta e helyen érzelmeit elfojtani és Spervogelnak egy későbbi időpontnál alkalmazott kifakadását olvasta a késmárkiakra.[3] Hogy a késmárkiak tényleg élére állították az ügyet, Hedvig herczegnő leveléből is kitűnik, a ki azt hangoztatta, ha a késmárkiak várnagyának, Varkocs Kristófnak tanácsát kikérték volna, ez a viszály nem tört volna ki. Meg is hagyta nekik, hogy Varkocs közvetítését fogadják el és nyugodjanak bele abba, a mit ő végez. Az eset azonban minden esetre jellemző arra a feszültségre, a melyben Lőcse és Késmárk akkor éltek.

A lőcseiek igaz érzelmeit viszont Kassa városának két, az 1521-ik évből kelt levele árulja el, a melyekből kitűnik, hogy a lőcseiek meg harminczadügyekben kellemetlenkedtek a késmárkiaknak.[4]

Az árúmegállítás ügyében különben 1496 után nem történt semmi nevezetes. 1519 június 5-én a késmárkiak

[1] Spervogel krónikája. Wagner: II., 137. l. — Hain Gáspár, 18. l.

[2] . . . hinc ausam Tyropolienses prosequendi et infestandi Leuchovienses ex innata sibi malitia et arrogantia sumserunt. Hain, 18. l.

[3] Spervogelÿ de Kaismarcensibus Judicium. Die Kayszmarcker, sind allezeit stoltz, hoffärtig, übermüttig, vngüttig, weniger vernunfft, vnbarmhertzig, heymisch vnd tückisch gewesen, welches sie Anno 1530 die presentationis Mariae mit der that erzeiget, und ihr falsch herz geoffenbahret haben. Hain, 18. l.

[4] Lőcse v. lt., XIII. oszt., 1. sz.

II. Lajossal is megerősítették legfontosabb privilegiumaikat: Zsigmond 1435-iki oklevelét Mátyás király 1491-iki átírásában és a harminczadmentességükre vonatkozó átiratokat.[1] Még buzgóbban védte szabadságait az a város, a mely jogait legkevésbbé tudta érvényesíteni s a porondról már egészen leszorult: Igló; 1435-iki privilegiumát ezekben az években átíratta II. Ulászlóval 1499 január 14-én,[2] majd II. Lajossal 1519 január 29-én.[3] Lőcse esetleges hasonló lépéseinek emlékét elpusztította az 1550-iki tűzvész; csak Hain Gáspár krónikájából tudjuk, hogy a város már 1517-ben követséget menesztett a királyhoz Budára, a mely bemutatta a város hódolatát és kérte kiváltságainak megerősítését; e helyen azonban csak a vám- és harminczadprivilegiumokról van szó, az árúmegállításról Hain nem szól.[4]

VIII.

Nagy lánggal lobbant föl a hamu alatt lappangó tűz, a mikor 1526-ban a kettős királyválasztással az országban a pártharcz ismét kitört. A szepesi városok különösen kényes helyzetben voltak. A németajkú városi lakosságot érzelmei egyebütt is Ferdinánd pártjára terelték, a Szepesség azonban tényleg a Zápolyaiak kezében volt, a miért is itt János király ellen állást foglalni veszedelmes lehetett. Az első pillanatban tehát a városok tanácstalanul állottak. Magukatartására Kassa viselkedése volt irányadó. A kassaiak ugyanis mindjárt Zápolyai János megválasztása után Esztergomba siettek és ott letették neki a hűségesküt. Erre a többi négy felsőmagyarországi város is, még 1526 deczember 8-án ajándékokat vitt Zápolyainak, de a hűségesküt nagy óvatosan nem tették le.[5]

[1] Oklt., 53. sz.
[2] Oklt., 46. sz.
[3] Oklt., 52. sz.
[4] Hain, 17. l.
[5] Cassovienses illico mittunt honoraria Zapolyae novo regi Strigonium, fidelitatem ei spondentes una cum plebano suo. Exemplo Cassoviensium moti Leutschovienses, Eperiessienses, Bartphenses et Cibinienses dona mittunt Ioanni regi, non tamen fidelitatis homagium deponunt. Spervogel. Wagner: Analecta, II., 148. V. ö. Hain, 33. l.

Késmárkra nézve az ügy különben egyszerűbb volt, mint Lőcsére. Az újonnan megválasztott János király a város földesura volt, kinek Késmárk jóindulatáért sokszorosan lekötelezettje volt; azonkívül a várossal közvetlenül összeépített városban is a Zápolyaiak várnagya és katonái székeltek, a kik szükség esetén fegyveres erővel megvédelmezhették őket. Késmárk állásfoglalását ezen tényezők determinálták.

A régi ellentét és a lelkekben izzó kölcsönös gyűlölet következtében Lőcse természetesen hajlandó volt az ellenpártra állani, annál is inkább, mert érzelmei oda vonzották és hagyományai is azt parancsolták; hiszen a mióta Habsburgok és Jagellók, német és lengyel párt küzdöttek egymás ellen Magyarországon, mindig a Habsburgokkal tartott. Állásfoglalásában egyelőre csak az feszélyezte, hogy a két Zápolyai vár: Késmárk és Szepesvár mintegy két tűz közé fogták s a fő közlekedési vonalon útját és összeköttetéseit minden perczben elvághatták.

Egyelőre csak Késmárk használta föl a kínálkozó jó alkalmat és meghódolva János királynak, még 1256 deczember 19-én egy küldöttséggel, a melyben részt vettek Lanius Lőrincz bíró, Márton jegyző, Aurifaber György és Lanius István polgárok, megerősítésre előterjesztette II. Lajos 1519 június 5-iki oklevelét, a mely II. Ulászló átírásában tartalmazta a városnak az árúmegállításra, a vám- és a harminczadmentességre vonatkozó privilegiumait.[1] Ugyanarról a napról keltezve János király a késmárkiak hűségét egy másik privilegiális levéllel is jutalmazta, a melyben a hétfői napra hetivásárt és két új országos vásárt is adományozott nekik.[2]

A többi város várakozó álláspontra helyezkedett és határozottan Ferdinándhoz sem mert csatlakozni, ámbár ez utóbbi hozzájuk intézett leveleiben erre egyenesen fölszólította tanácsaikat, biztosítva őket kegyéről és pártfogásáról és végromlással fenyegetve azokat, a kik Jánoshoz tartanának.[3] Lőcsére nézve a helyzet akkor lett kritikussá, a mikor 1527-ben Homonnay Ferencz, János király tárnokmestere

[1] Oklt., 56. sz. Wagner: Analecta, I., 74. l.
[2] Késmárk v. lt., fasc. XXXIV., no. 12.
[3] Hain, 34 l.

fölhívta a felsőmagyarországi városokat, hogy küldjenek Budára követeket, a kik a király utasításait átvegyék. Akkor a városok Zápolyainak felmutatták Ferdinánd leveleit, de János király ezekkel szemben is intette őket: maradjanak meg az ő hűségén.[1]

Az első ellentétek János király és Lőcse közt csak 1527 nyarán fejlődtek ki, de őszre már összetűzésre is vezettek. Június közepe táján ugyanis megérkezett Lőcsére Szerdahelyi János, János király adóbehajtója, a ki adóban mindenkitől jövedelmeinek és vagyonának tizedét követelte.[2] A lőcseiek alkudozásra fogták a dolgot és végre az egész város részéről fizetendő 500 frtban egyeztek meg, a melyből 280-at meg is fizettek.[3] Ez az összeg persze messze alatta maradt annak, a melyet a városra kirónak, ha Szerdahelyi utasítása értelmében az adót egyes polgárainak eskü alatt tett bevallása alapján állapítja meg. A megajánlott 500 frt is alig volt ennek harmadrésze.[4] A lőcseiek persze úgy vélték, hogy a megegyezéssel biztosították magukat minden további zaklatással szemben, annál is inkább, mert János király emberei azt ígérték, hogy a kik a tizedadót megfizetik, minden más adózási és katonai kötelezettségtől mentesek lesznek. Nemsokára azonban megjelent Derencsényi Miklós, Szepesvár várnagya, a ki 200 zsoldost kért a várostól. Ez az új követelés idézte föl az összetűzést; a lőcseiek arra hivatkoztak, hogy a katonaállítás kötelezettsége alól fel vannak mentve. A többi város nem mert Derencsényi követelésével ily mereven szembeszállni s így Derencsényi azzal vádolta a lőcseieket, hogy Ferdinándhoz húznak.[5] Pedig az adó tekintetében a városok mindig elutasító álláspontra helyezkedtek s igyekeztek a kiküldött királyi emberektől bizonyos mérséklést elérni: szóval tiltakoztak és alkudoztak,

[1] Spervogel. Wagner: Analecta, II., 149. l.

[2] Pro decima parte omnium cuiusvis proventuum ex pecoribus et pecuniis percipienda. U.-ott.

[3] U.-ott, 150. l.

[4] Iványi Béla az 1542-iki adóösszeírás alapján Lőcse lakosságának akkori vagyonát 19.060 frt 50 dénárban állapította meg. Közlemények Szepes Vm. Multjából, 1909. 233. l.

[5] Spervogel. Wagner: Analecta, II., 150. l.

a nélkül, hogy ezzel hűségük megingott volna. Ha tehát Derencsényi nem ragadtatja el magát, Lőcse semlegességét is fenn lehetett volna még tartani.[1]

Közben azonban Ferdinánd ügye jóra fordult, augusztus 20-án bevonult Budára, majd újabb diadalokat is aratott János király fölött, s koronázására meghívta a városokat is. Lőcse tehát Derencsényitől provocálva, másrészt, mert érzelmei úgyis azt parancsolták, nyiltan állást foglalt és erős katonai kísérettel elküldötte a koronázásra (nov. 3.) bíráját.[2] A nyilt szakítás tehát jórészt Derencsényi kihívó viselkedésére vezethető vissza. 1527-ben a várnagy több lőcsei tanácsost el is fogott és Szepesvárába záratott, de minthogy nem tudjuk, hogy ez a koronázás előtt, avagy azután történt-e, nem dönthetjük el, hogy ez az esemény hatással volt-e a lőcseiek elhatározására, vagy pedig Derencsényi bosszúja volt-e a következüldés megtorlására.[3]

A kis szepesi városkák, a 11 város, természetesen sokkal gyengébb volt, semhogy a hatalmas várnagygyal szembe mert volna szállani és kénytelen-kelletlen támogatta őt actióiban. Hozzája pártolt a megye néhány előkelő birtokosa, mint Máriássy Ferencz, Tőke Kristóf és a következő években pártállását sokszor változtató Rosen Mihály savniki apát is. A vidék tehát Lőcsével szemben Jánospárti volt, csak Gölniczbánya állott Ferdinándhoz s ezért Kassától és Lőcsétől segítséget is kapott. Ámbár Derencsényi már 1527 október 30-án arról panaszkodott Eperjes városának, hogy a lőcseiek János király marháit, lisztjét elkobozzák,[4] az első komoly fegyveres összetűzés a szepesi pártok közt épen Gölniczbányánál történt, a mely november 17-én Derencsényiék vereségével végződött.[5]

[1] V. ö. Lőcsét illetőleg: Bal Jeromos: Lőcse adózása a mohácsi vész idején. Közlemények Szepes Vármegye Multjából. I. évf., 1909. 3. l.

[2] U.-ott, 150. l.

[3] Hain, 34. l.

[4] Iványi Béla: Lőcsei levelek 1527—28-ból. Közlemények Szepes Vármegye Multjából. II. évf., 1910. 130. l. A czikk az eperjesi városi levéltár missilisei alapján készült.

[5] Spervogel. Wagner: Analecta, II., 150. l.; Hain, 34. l.; V. ö. Iványi id. czikkét. Közlemények stb., II. évf., 1910. 131. l. és Svábyː A Lengyelországnak elzálogosított XIII. szepesi város története, 117. l.

Az országos eseményekben Ferdinánd javára bekövetkezett fordulat a lőcseieket egy csapásra nyeregbe emelte. Ferdinánd király még 1528 elején megerősítette a város privilegiumait,[1] a császár zsoldosai pedig márczius elején már Lőcse szomszédságában aratták diadalaikat. Márczius 3-án Késmárk is kénytelen volt meghódolni.[2] Néhány nappal később pedig János király, a szinai vereség (márcz. 8.) következtében, Lengyelországba menekült.

Ezek után a késmárkiak is rászorultak arra, hogy Ferdinánd kegyeit keressék. Márczius 15-én a szepesi prépost már bizonyságlevelet állított ki részükre, hogy Ferdinándnak a hűségesküt letették, megfogadva, hogy senki mást uruknak el nem ismernek;[3] s a prépost erről a királyt is értesítette. Mielőtt azonban a király még intézkedhetett volna, vezére, Katzianer április 11-én Kassáról keltezve már menlevelet állított ki Késmárk polgárainak, meghagyva benne az összes katonai tényezőknek, hogy őket ne zaklassák.[4] Egy hónappal később, május 15-én már maga Ferdinánd értesítette a várost, hogy a prépositól értesült hűségesküjök letételéről, utasította tehát egyrészről Pekry Lajos kapitányt, hogy ne zaklassa a polgárokat, másrészről a kanczellárt, hogy privilegiumaikat, magyar pecsétjével megerősítve, adja ki nekik.[5]

Ez elé a megerősítés elé azonban, úgy látszik, még némi akadályok hárultak. A késmárkiak tehát, augusztus 24-ikéről keltezve, a megyétől is szereztek bizonyságlevelet

[1] Spervogel. Wagner: Analecta, II., 151. l. szerint: Ferdinandus Strigonii confirmavit privilegia Leutschoviensium. Közülök Lőcse v. levéltárában egy sem maradt reánk, csak egy 1528-ból datált, a vámszedőkhöz intézett nyilt parancs maradt meg, a melyben Ferdinánd meghagyta a vámosoknak, hogy Lőcse vámmentességét tartsák tiszteletben. Az 1550-iki tűzvészben ez is félig elégett, úgy, hogy a kelt napját nem ismerjük. Lőcse v. lt., IV. oszt., 4. sz.

[2] Urbis Kesmarkiensis memorabilia. Wagner: Analecta, II., 110.

[3] Késmárk v. lt., fasc. XXXIII., no. 30.

[4] Közölve teljes szövegében: Urbis Kesmarkiensis memorabilia. Wagner: Analecta, II., 110. l.

[5] Oklt., 57. sz.; Wagner: Analecta, I., 74. l. V. ö. még Genersich: Merkwürdigkeiten der königlichen Freystadt Késmárk. Caschau, 1804. 201—203. l.

hűségesküjökről[1] s erre ugyanazon év szeptemberében megtörtént a privilegiumok megerősítése. Fennmaradt pedig Késmárk levéltárában két ilyen megerősítő okmány, az egyikben, szeptember 14-ikéről keltezve, a király Aurifaber György polgár kérésére a várost két országos vásárának jogában erősítette meg;[2] a másikban szeptember 15-ikéről pedig theloneatorait és tributariusait utasította, hogy tartsák tiszteletben a polgárok vámmentességét.[3] Nem volt tehát szó a harminczadmentességről és az árúmegállításról. Ezt természetesen a lőcseiek közbelépésének kell tulajdonítanunk.

Miután ugyanis Lőcse megszabadúlt már másfél éve tartó szorongó helyzetéből, Ferdinánd ügyének legbuzgóbb támogatója lett. A város egész éven át 100—150 zsoldost tartott, a kikkel hol itt, hol amott csaptak le János király párthíveire. Lerombolták a Zápolyai-pártra átállott Máriássy Ferencz márkusfalvi kastélyát, Richnó várát és Zuberstein erődöt, részt vettek Késmárk ostromában, fölperzselték a szepesi várhoz tartozó malmot és serfőzőt és a János-párti Tőke Kristóf curiáját, elfogták János király bivalyait és lisztszállítmányát és a 11 várost is megnyerték Ferdinánd ügyének.[4] Helyzetük Szepesvárának márczius 23-án történt elfoglalásával biztosítottnak is látszott.

Hűségük jutalmául méltán elvárhatták, hogy Ferdinánd az árúmegállítást Lőcse érdekeinek megfelelően fogja rendezni. Eljuttatták tehát hozzá panaszaikat. Ferdinánd környezetében azonban, úgy látszik, fölismerték azt a veszedelmet, a mely az ügynek egyoldalú elintézéséből származhatnék, és a mikor június 11-én Ferdinánd a szepesi káptalant utasította a késmárkiak megidézésére,[5] az idézőlevélben oly szellemben írt az ügyről, a melyből kitűnik, hogy azt a felek összes erre vonatkozó privilegiumainak átvizsgálásával végérvényesen rendezni akarta, a feleket minden hosszadalmas pörösködés fölösleges költségeitől meg-

[1] Késmárk v. lt., fasc. XXXIII., no. 32.
[2] Késmárk v. lt., fasc. IV., no. 2.
[3] Késmárk v. lt., fasc. XXXV., no. 43.
[4] Hain, 35. l.
[5] Oklt., 58. sz.

kímélve.[1] Az idézés szeptember 8-ikára szólott a király, vagy az ő helytartója és tanácsosai színe elé. Ezt az idézést július 31-én Szentmártoni János kanonok kézbesítette a késmárkiaknak, a kik a tárgyalásra készeknek is nyilatkoztak[2] s az eljárás megindulása előtt, augusztus 27-én a jászói konventtel még átíratták II. Ulászlónak e kérdésben 1496-ban kelt ítéletlevelét.[3] Lőcse is sietett, hogy még előzőleg protestáljon az ellen, hogy a késmárkiak az ő árúmegállítójogát bitorolják. A tiltakozást e város nevében Lumnitzer János és Zawec Melchior esküdtek jelentették be a szepesi káptalan előtt, augusztus 25-én.[4]

A tárgyalásra a kitűzött terminus, szeptember 8-ika előtt azonban az országos helyzet ismét nagyot változott. Míg Katzianer a felvidékről Erdélybe vonult hadakozni, a hol azonban jelentősebb eredményt nem ért el, János király kisebb csapatokkal Lengyelországból ismét megtámadta a felső megyéket, a hol régi hívei is mozgolódni kezdtek. Csépánfalvi Thőke Kristóf nyiltan megüzente a harczot a lőcseieknek, tudtukra adva azt is, hogy Kosztka Péternek, Árvavára kapitányának a támogatására is számíthat. Athinai Deák Simon pedig lengyel hadakkal a városok tokaji és liszkai szőlőit szállotta meg, egyik fontos jövedelmi forrásukat. A helyzet változása viszont a késmárkiak bátorságát is annyira megnövelte, hogy augusztus 24-én Krupeck Sebestyén lőcsei polgárt elfogták. Persze ennek az ügynek is voltak előzményei: Krupeck insultált egy késmárki tanácsost.[5] Mindazonáltal Krupeck elfogatása aligha történt volna meg, ha a késmárkiak nem reménykednek abban, hogy ismét fölülkerekednek. Nem lehetetlen tehát az sem, hogy

[1] Nolentes itaque vos propterea diuturnis litibus superfluis expensis agitari permittere, volumus et fidelitati vestre harum serie committimus et mandamus, ut cum omnibus privilegiis et iuribus vestris negotium hoc tangentem ... coram nobis vel locumtenentem et consiliariis nostris super negotio huiusmodi finalem deliberationem recepturi comparere debeatis. Oklt., 59. sz.

[2] Oklt., 61. sz.

[3] Oklt., 63. sz.

[4] Oklt., 62. sz.

[5] Hain, 37. l.; Spervogel. Wagner: Analecta, II., 152. l.

a lőcseiek augusztus 25-iki protestatiója Késmárk ellen, hogy az árúmegállítást bitorolja, nem volt csak előkészület a szeptember 8-ikára kitűzött tárgyalásra, hanem oka a késmárkiak valamelyes újabb erőszakos intézkedése volt.

A helyzet még augusztus végén annyira össze is bonyolódott, hogy az árúmegállítás kérdésének békés elintézésébe vetett remények eltűntek; különösen a király távollétében, a mikor nem ő maga dönti el az ügyet, kellett attól tartani, hogy a tárgyalás, a felek kibékítése helyett, még inkább új ellentéteket fog fölidézni. Szepesmegye nemesei tehát arra törekedtek, hogy a két város polgárait rábírják: halaszszák el a tárgyalást a király visszatéréséig. Ez a közbenjárás eredménynyel is járt: szeptember 2-án ugyanis a szepesi káptalan előtt megjelentek Lőcse részéről Spervogel Konrád és Mylner Gáspár esküdtek, valamint Alberti György nótárius, Késmárk részéről pedig Kántor János esküdt és Márton jegyző és önként, közös megegyezéssel bejelentették a perhalasztást arra az időre, a mikor a király az országba ismét visszatér. A lőcseiek csak azt a jogot tartották fönn maguknak, hogy Ferdinánd visszatérése után bármikor tizenötödnapra megidézhessék ellenfeleiket akár a király, akár az e czélra delegálandó bíróság elé. Egyben elhatározták, hogy mindaddig az árúmegállítás ügyében semmit sem fognak kezdeményezni.[1]

Szeptember hónapja tényleg nem is lett volna alkalmas a tárgyalásra. 7-ikén ugyanis a János-pártiakat verték meg Liptószentmiklósnál, 23-án pedig a Ferdinánd-pártiakat Sárospataknál.[2] Ez az utóbbi ütközet azonban a tárgyalást sokkal messzebbre tolta ki, semmint azt a felek a szeptember 2-iki perhalasztásnál gondolták.

A lőcseiek reménye, hogy Katzianer a két király küzdelmét el fogja dönteni, nem vált valóra. Ellenkezőleg, zsoldosainak garázdálkodása még Ferdinánd párthíveit is a legnagyobb mértékben elkeserítette.[3] Lőcsét meg különös-

[1] Oklt., 64. sz.

[2] Spervogel. Wagner: Analecta, II., 153. l.; Hain, 38. l.

[3] Hain, 36. és 43. l.; Svéby: A Lengyelországnak elzálogosított XIII. szepesi város története, 119. l.

képen az is, hogy Szepesvár meghódolása után, annak új kapitánya, Perner mellett Derencsényinek is nagy befolyása maradt, ő pedig mindenben a volt János-pártiakat támogatta.[1] Még rosszabbra fordult azonban helyzetük, a mikor 1529 júniusában Katzianer Szolimán szultán új hadjárata következtében elhagyta a Szepességet,[2] hogy Bécs védelmére vonuljon. Akkor körös-körül újra föllobbant a küzdelem s az általános helyzet a Zápolyaiaknak kedvezett.[3]

Ebben a küzdelemben Késmárk 1530 november 21-én visszakerült János király kezére. A vár őrsége, minden oldalról János-pártiakkal körülvéve, nem volt elegendő megvédésére. A Habsburg-pártiak ezt be is látták és Pollham Bernát vezérletével 40 lovast küldtek megerősítésére, Pollham pedig ehhez még 32 gyalogost eszközölt ki a lőcseiektől. A lőcseiek megjelenése azonban lángra lobbantotta a késmárkiak elégületlenségét. Aurifaber György, nem született késmárki, hanem erdélyi származású, a ki már az árúmegállítás kérdésében is több ízben játszott előkelő szerepet, föllázította a polgárságot az őrség ellen és Kosztkától, Árvavára kapitányától kért segítséget, a ki már az év elején Lublóvár elfoglalása után is kísérletet tett a város elfoglalására, de akkor Serédy Gáspár, a lőcseiek, eperjesiek és kisszebeniek segítő-csapatai elől kénytelen volt visszavonulni. A lázadás következtében az őrség helyzete tarthatatlan lett, a késmárkiak megvonták tőle az élelmiszereket, Kosztka pedig — Hain Gáspár krónikája szerint — 1500 gyalogossal és 400 lovassal indította meg az ostromot, a mire a város önként megnyitotta kapuit.[4]

Késmárk visszafoglalásával János király positiója a Szepességen lényegesen megerősödött. A két város hagyo-

[1] Hain, 36. l.

[2] Hain, 43. l.

[3] Hain, 42—44. l.

[4] Spervogel. Wagner: Analecta, II., 155. l.; Urbis Kesmarkiensis memorabilia. U.-ott, II., 110. l.; Chronica Leibitzeriana. U.-ott,I I., 50. l.; Hain, 44. és 47. l. — V. ö. Bohusch: Historico-geographica terrae Scepusiensis in superiori Hungariae descriptio. Pars II., cap. 5. és Sváby id. mű, 120. l. A következőkre v. ö. még Hajnóczy R. József: A késmárki bíró leánya. Közl. Szepes Vm. Multjából, 1918. 78—101. l.

mányos, immár több, mint másfélszázados gyűlölete, a mely az árúmegállítás küzdelmeiből táplálkozott, nagyon jó eszköz volt a János-pártiaknak Lőcse megtörésére. Tudatosan fordította-e Kosztka ezt a tényezőt pártja javára, avagy nem, nem tudjuk. Tény az, hogy Kosztka mindjárt Késmárk elfoglalása után — Hain Gáspár állítása szerint — a késmárkiaktól vezetve, Lőcse alá vonult.

Ez évek küzdelmei különben már nem is nevezhetők pártharczoknak. Az anarchia mindinkább fokozódott s a pártharcz leple alatt egyesek önálló hatalomra tettek szert, csak saját érdekeiket hajhászták és nem az ellenpárt, hanem tulajdon ellenfeleik megsemmisítésére törekedtek. Ilyen volt Kosztka Péter felvidéki főkapitány és Kosztka Miklós árvavári kapitány, ilyen Basó Mátyás, a hamis pénzt verő murányvári kapitány, a kik szövetséget ajánlottak szomszédaiknak, de azokkal szemben, a kik akaratuknak be nem hódoltak, mindig készek voltak a harczot a legkegyetlenebb eszközökkel is fölvenni. Ilyen elemek közé került a két ellenséges város, a melyeknek polgárságát szintén csak az önérdek és a régi versengés állította egymás ellen csatasorba. Ezt a gyűlöletet a késmárkiak az adott helyzetben szabadjára eresztheték és eresztették is. Késmárk visszapártolása óta tehát a két város közt nyilt és elkeseredett háborúra került a sor, a mely éveken át elhúzódott és sok veszedelmet, bajt, nyomort és gyászt hozott mindkettejükre, de különösen Lőcsére.

1530 november 21-én nyitotta meg Késmárk a kapuit Kosztka előtt és 24-ikén Kosztka és a késmárkiak már Lőcsét támadták meg. A ködös időben sikerült nekik a bélpoklosok házát, a plébános majorját, két malmot és a papírmalmot fölperzselniök. Lőcsén olyan nagy volt az ijedelem a váratlan támadásra, hogy a város falainak és bástyáinak tetőzetét lebontották, csak hogy az ellenség föl ne gyujthassa. Kosztkáék ezután a körülfekvő falvakat: Görgőt, Kolcsót, Tamásfalvát pusztították, majd deczember 11-én az alsó malmot égették föl.[1] Közben Lőcse alatt járt

[1] Hain, 47. l.; Spervogel. Wagner: II., 159. l.; Bohusch: id. hely. Hajnóczy: id. czikk. Közl. Szepes Vm. Multjából, 1918. 85. l.

a murányvári kapitány, Basó Mátyás is, a ki még augusztusban fölajánlotta nekik, hogy fogadják el az általa vert hamis pénzt s ő békében marad velük, ha azonban erre nem hajlandók, török segítséggel fogja elpusztítani a várost. A város ostromára nem volt fölszerelve, tehát csak török módra, botra tűzött tollal adta a város tudtára a kihívást.[1]

Ezek a támadások azonban a városok háborújának csak a kezdetét jelentették. Lőcse ugyan nem áltatta magát azzal, hogy a támadók elvonulásával az ellenségeskedésnek vége szakadt, és Serédy Gáspártól kért segítséget, de e segítségben sem volt sok köszönet, mert a mikor Serédy huszárjai megérkeztek, a többi közt Márkusfalvát is kifosztották, a melyet pedig akkor a lőcseiek tartottak megszállva.[2] A segítség különben a tizenkettedik órában érkezett; január 17-én vonult be a városba és másnap már a késmárkiak és Kosztka új támadást intéztek Lőcse ellen és tüzes hajítószerszámokkal föl is gyujtották a Magas-utczát, a hol hat ház leégett.[3] A falak megmászásával azonban az ostromlók kudarczot vallottak s így ismét elvonultak.[4] Tíz nap mulva a lőcseiek visszaadták a kölcsönt: ostrom alá fogták Késmárkot 500 gyalogossal és Serédy huszárjaival. Persze, ez a támadás sem járt sikerrel, csak a mikor az ostromlók már visszavonultak, sikerült nekik egy csetepatéban ellenfeleik közül

[1] Spervogel. Wagner: Analecta, II., 157. l.; Hain, 46. és 48. l. A kihívás módját illetőleg v. ö. Takáts Sándor: A török-magyar bajviadalok. 26. és köv. ll. Ez annál valószínűbb, mert Laski is, Basó is a törökökkel fenyegetődzött és török ruhába bújtatott zsoldosokkal iparkodott rémületet kelteni. A csetneki bíró már 1531 június 17-én értesítette is Lőcsét 500 állítólagos török fölvonulásáról. Közlemények Szepes Vármegye Multjából, III. évf. 1911. 30. l.

[2] Hain, 48. l.; Spervogel ámbár ezt az esetet nem említi, szintén sokszor panaszkodik Serédy huszárjainak garázdálkodásai miatt. Wagner: Analecta, II., 160—161. l.; Genersich az egész villongás odiumát Serédyre tolja. Merkwürdigkeiten, 208—209. l. — V. ö. még: Hajnóczy, id. czikk. Közlemények Szepes Vm. Multjából, 1918. 85. l.

[3] Spervogel szerint Lőcsén az a hír volt elterjedve, hogy a késmárkiak olyan golyókat használnak, a melyek nemcsak gyújtanak, de mérgezettek is, úgy, hogy az általuk okozott tüzet eloltani nem lehet s az oltásra elősietők is meghalnak. Wagner: Analecta, II., 161. l.

[4] Hain, 48. l.

néhányat megölniök.[1] Minthogy azonban a lőcseiek úgy tudták, hogy az őket nyugtalanító késmárkiak a velük szövetséges savniki apátságban húzódnak meg, Késmárk alól elvonulva, Savnik ellen mentek és azt fölgyujtották.[2]

Ez, úgy látszik, megdöbbentette a késmárkiakat, a kik hasonló megtorlás ellen segítséget kerestek. Levéltárukban fennmaradt Basó Mátyásnak, a murányvári hirhedt várkapitánynak 1531 január 31-éről kelt levele, a melyet válaszul írt segélyt kérő soraikra. A hírhedt rablóvezért azonban, a ki a káposztafalvi hegyeken át annyiszor megtámadta és végigrabolta a szepesi községeket,[3] gondolkodóba ejthette a Lőcse falai alatt röviddel előbb szenvedett kudarcz, mert lényegében igen mérsékelten válaszolt, intette a késmárkiakat, hogy ne legyenek ők a kihívók, várjanak néhány napig, mert biztos tudomása szerint Rogendorf levele, melyben Lőcsét a beállott fegyverszünetről értesíti, útban van; különben pedig ne féljenek, mert ha csak egy gyerkőczczel is értesítik, mindjárt kész segítségükre sietni; nyolcz nap alatt Budáról is 3—4000 embert tud kapni és, ha Lőcse nem hajlandó békében élni, Isten haragja fogja elhamvasztani.[4]

Azok a hírek, a melyeket a két király közeledéséről Basó a késmárkiakkal tudatott, alapjában igazak is voltak. A feszültség Ferdinánd és János közt pillanatnyilag enyhült, egyelőre tehát az ellenségeskedés a két város közt is nyugvópontra jutott. A felek május elején fegyverszünetre léptek egymással, a mely a következő év május 1-éig tartott.[5] Ez a fegyvernyugvás az 1531 május első napjaiban Fer-

[1] Spervogel. Wagner: Analecta, II., 160. l.; Urbis Kesmarkiensis memorabilia. U.-ott, II., 110 l.; Hain, 48. l. Az elesettek számát a késmárki feljegyzés 8-ra, Hain 16-ra teszi; a foglyokét Spervogel és Hain egybehangzóan hatnak mondja.

[2] Hain, 48. l.; Bohusch: id. hely.

[3] V. ö. Barger Guido: Bassó murányvári rablóvezérnek a káposztafalvi hegyeken át vezetett egykori hadászati útjáról. Közlemények Szepes Vármegye Multjából. VIII. évf., 1916. 62. l. Murány várát 1549-ben foglalták el Basótól Salm gróf csapatai. Basót akkor lefejezték.

[4] Oklt., 65. sz.

[5] Hain följegyezte a fegyverszünet lejártát 52. l., magáról megkötéséről a szepességi följegyzések nem emlékeznek meg.

dinánd és János közt létrejött fegyverszünetnek következménye volt és valószínűleg a városok külön megegyezése nélkül lépett életbe, de Lőcsének azért mégsem szerezte meg a békét.[1] Ha Késmárk, a melyet János király a fegyvernyugvás zálogául kötött le, ez idő alatt nyugton is maradt, a városnak mindig résen kellett lennie, hogy a vidék rablóéletre tért és a két királynak sem engedelmeskedő hatalmasai ellen védekezzék. Ferdinánd ugyanis Thőke Kristóf birtokai közül, minthogy őt hűtlennek tekintette, Farkasfalvát és Ábrahámfalvát Lőcsének adományozta, a János-párt erősödésével azonban Thőke, nem törődve a fegyverszünettel, fenyegető leveleket küldött a város tanácsának. Folyt az ellenségeskedés azon kívül Basó Mihály murányi és Kosztka árvai várkapitánynyal is.[2] A lőcseiek fegyverkeztek s ámbár a képviselőtestület ellenszegült és a polgárok lázongtak, a gazdagabbakra 2 frt, a szegényebbekre 25 dénártól 1 frtig terjedő adót vetettek ki,[3] maguk 800 főnyi őrséget szerveztek, a melyhez a többi felsőmagyarországi városok még 100 főnyi segítséget adtak[4] és három új ágyút is önttettek.[5] Ezek az előkészületek nem is voltak hiábavalók, mert a késmárkiak 1532 május elején, mindjárt a fegyverszünet lejárta után, megújították támadásaikat. Hain Gáspár a következő 38 hétről 38 támadásukat jegyezte föl.[6]

Első támadásuk nem jutott el a várfalakig, akkor még megelégedtek a vidék: Illésfalva, Csütörtökhely, Véghely, Pálmafalva, Lengvárt és Batizfalva elpusztításával, a melyek közül a két utóbbi Lőcse birtoka volt.

[1] Genersich erre az időre, 1531 okt. végére teszi Krupeck elfogatását. Merkwürdigkeiten, 220. l. V. ö. Hajnóczy: id. czikk. Közl. Szepes Vm. Multjából, 1918. 87—88. l.

[2] Hain, 51. l.

[3] Hain, 49. l.

[4] Hain, 52. l. Más helyen ezt a segítséget csak 87 emberre teszi: Kisszeben részéről 11, Eperjes 22, Bártfa 22, Kassa 32. Hain, 54. l.

[5] Hain, 50. l.

[6] Hain, 61. l. V. ö. az 1532. év küzdelmeire nézve Iványi Béla czikkét: Lőcse küzdelme a Zápolyai-pártiakkal 1532-ben. Közlemények Szepes Vármegye Multjából. III. évf., 1911. 29. l., a mely Lőcsének Eperjes városához intézett és ennek levéltárában őrzött missilisei alapján tárgyalja a kérdést.

Hasonló pusztítást vittek véghez ugyanazon hó végén: 1532 május 31-én is. Akkor a lőcseiek dühükben a tanács rendelete nélkül üldözőbe vették őket és vigyázatlanul, valószínűleg kellő vezetés híján is, vakmerően az iglói hídig üldözték őket, hogy zsákmányukat elvegyék. A nagyobbszámú késmárki csapat itt cselt vetett az üldözőknek és megfutamította őket. A veszedelembe jutott lőcseiek egy része Iglóra menekült, a hol azonban nagy részük barátságtalan fogadtatásban részesült. Maguk az iglóiak is ellenük fordultak és az elrejtőzöttek rejtekét is elárulták, úgy, hogy 110 embert, köztük 29 lőcsei polgárt a késmárkiak nagy diadallal foglyul magukkal czipelték.[1] Késmárk új földesura, Laski azután megüzente feleségeiknek és gyermekeiknek, hogy kiváltásuk ügyében menjenek Késmárkra tárgyalni, de a lőcsei tanács ezt nem engedte meg. Laski tehát a fogoly polgárokat éjnek ideján három kocsin a város alá vitette s a mikor ezzel sem ért czélt, az egyik fogolynak, Doctor, másképp Hejlarff Mihálynak fejét a Spitzhügel-hegyen leüttette.[2]

Ez a csapás olyan mély hatást tett a lőcseiekre, hogy a városban tartózkodó német kapitányok indítványára június 7-én még a városon kívül levő Szent Erzsébet templomot is lerombolták, hogy ostrom esetén az ellenségnek támaszpontul ne szolgálhasson.[3]

Laski személyes beavatkozásával ugyanis a küzdelem még jobban elmérgesedett. A nagy szolgálatokért, a melyeket János királynak tett, különösen a török támogatás megszerzésével, ez neki adományozta Késmárkot,[4] ámbár azzal régebben, mindjárt trónrajutása után, 1527-ben Batthyány Ferenczet jutalmazta.[5] Így tehát a polgárság régi gyűlöleté-

[1] Hain, 52. l.; Urbis Kesmarkiensis memorabilia. Wagner: Analecta, II., 110. l. szerint 114 lőcseit fogtak el. A Cronica Leibitzeriana adata 138 kétségtelenül a 110 és 29 összeadásából keletkezett. Wagner: Analecta, II., 51. l. Legbővebben a későbbi Bohuschnál: id. hely.

[2] Spervogel. Wagner: Analecta, II., 168. l. Ő csak 26 polgárt említ. V. ö. még Hajnóczy: id. czikk. Közl. Szepes Vm. Multjából, 1918. 88—90. l., Sváby: id. mű, 121. l.

[3] Spervogel. Wagner: Analecta, II., 168. l.; Hain, 53. l.

[4] Sváby id. mű 121. l.; Wagner: Analecta, I., 36. l.

[5] Spervogel. Wagner: Analecta II. 150. l.

hez Lőcse ellen hozzájárult az az ellentét, mely exponáltan János-párti földesurát a Ferdinándhoz oly híven ragaszkodó lőcseiekkel szembeállította. Laski Jeromost, a kalandort, János király pártjának egyik főemberét, a politikai ellentét s a vagyonszerzés szempontjai is vezették. A késmárkiak elvakult haragját az új földesúr terrorszerűen kihasználta, öntudatos vezetése a következő időben nem engedte Lőcsét lélegzethez jutni. A késmárkiak actiója nagyobb szabású lett s nem is támaszkodott egyedül a polgárság erejére. Laskinak saját serege is volt és szomszédait, a szintén Jánoshoz pártolt Bebekeket és Basó Mihályt is föl tudta használni.[1] Ezzel természetesen a lőcsei politika érdekköre is tágult és a lőcseiek segítőcsapatait ott találjuk mindenütt, a hol Laski a Ferdinánd-pártiak ellen fölvette a harczot. Mikor Laski 1532 június 12-én bevette Tarkőt és Tarczát, Serédynek adtak segítséget és vele együtt már június 19-én fölperzselték Héthársot és Tarczát, a mikor Laski Bártfát vette ostrom alá, oda küldtek 150 főnyi fölmentő sereget.[2] A mikor Laski és a Bebekek elhordatták a falvak harangjait, hogy ágyút öntsenek belőlük, a többit a lőcseiek szállították városukba, hogy ne szolgálhassák az ellenséget.[3] Szóval, a küzdelem ismét kinőtt a kicsinyes helyi viszálykodásból és beleilleszkedett az országos pártharczba. Már nemcsak az árúmegállító-jogról volt szó, ámbár kétségtelen, hogy a két város polgárságát még mindig ez a kérdés tüzelte egymás ellen.

Minthogy az 1532-ik esztendő Ferdinándra nézve a török újabb hadjárata következtében nagyon kritikus volt, ellenfelei természetesen nagy vakmerőséggel léptek föl és Lőcsének is sok gondot okoztak. Július 23-án Basó emberei, 50 huszár, a kik Iglón töltötték az előző éjszakát, rácsaptak a lőcsei aratókra és férfiakat, nőket, parasztokat és cselédlányokat összefogdosva, szekerestől, lovastól elvitték

[1] V. ö. Iványi id. czikkét. Közlemények stb., III. évf., 31. és 35—36. l.

[2] Spervogel. Wagner: Analecta, II., 170. l.; Cronica Leibitzeriana. Wagner: Analecta, II., 51. l.; Hain, 55. l.

[3] Spervogel. Wagner: Analecta, II., 169. l.; Hain, 54. l.

őket Késmárkra. Másnap és 25-ikén maga Laski portyázott a város alatt, megölt három embert és elfogott néhány kőtörőt;[1] Július 29-én is megjelent ott, fölperzselte a kazlakat, kereszteket és két malmot és 40 fuvar gabonát hajtatott el a földekről. Közben két ágyút is elrejtettek, hogy a lőcseieket eléjük csalják, de a polgárok ez alkalommal nem mertek kitörni falaik közül. Augusztus 2-án újabb rajtaütéssel 1180 marhájukat hajtották el.[2] Innen Laski csapata Szepeshelyre vonult, augusztus 5-ikén a káptalant kényszerítette János király hűségére, majd Richnó felé haladt s behódoltatván a falvakat, augusztus 6-án ezt a várat is bevette.[3] Megtorlásul augusztus 7-én a lőcseiek csaptak le azokra az urakra és falvakra, a kik János királyhoz átpártoltak. Ebből a portyázásból 139 tehenet, 93 borjút, 6 tinót, 120 juhot, 112 disznót, 105 lovat és 30 kecskét hajtottak haza, a zsákmányt a károsult polgárok kárpótlására fordítva, de nem feledkeztek meg arról sem, hogy belőle a katonákat dús lakomával jutalmazzák.[4] Augusztus 11-én és 16-án, majd szeptember 7-én és 10-én megismétlődtek a késmárkiak kisebb portyázásai a város körül, de jelentékenyebb eredmény nélkül.[5] Komolyabb támadásra vezette azonban őket Laski szeptember 12-én. Akkor két ágyút is vitt magával, de csak egyszer lőhetett be a városba, mert az őrség kitört és megfutamította a támadókat. Sokak alól kilőtték a lovat, maga Laski is elvesztette a magáét, azonkívül a forgóját is lelőtték a fejéről és szépveretű kardját is zsákmányul ejtették.[6]

Október 8-ikán viszont a lőcseiek léptek föl támadólag.

[1] Hain, 55. l. és Lőcse 1532 aug. 1-én Eperjeshez intézett levele. Iványi id. czikkében. Közlemények stb., III., évf. 36. l.

[2] Hain, 56. l.; Cronica Leibitzeriana. Wagner: Analecta, II., 51. l. és Lőcse 1532 júl. 31-én Eperjeshez intézett levele. Iványi id. czikkében. Közlemények stb., III. évf., 36. l.

[3] Spervogel. Wagner: Analecta, II., 170. l.; Hain, 56. l.

[4] Spervogel. Wagner: Analecta, II., 170. l.; Cronica Leibitzeriana. U.-ott, II., 51. l.; Hain, 56—57. l.

[5] Hain, 57—58. l.

[6] Spervogel. Wagner: Analecta, II., 170. l.; Cronica Leibitzeriana. U.-ott, II., 51. l.; Hain, 58—59. l., Hajnóczy: id. czikk. Közl. Szepes Vm. Multjából, 1918. 90 - 91. l.

Megtudták ugyanis, hogy a késmárki majorokban sok rablott marha van összegyűjtve, megrohanták tehát őket, két majort kifosztottak, de telhetetlenségükben a harmadikban sokáig időztek, a mire a késmárkiak túlerővel megtámadták őket. Kisszalók és Hunfalva közt ütköztek meg s a lőcseiek közül sokan elestek és fogságba jutottak.[1] Őszre azonban már ellanyhult a küzdelem: a késmárkiak ugyan október 21-ikén ismét fosztogattak a lőcseiek majorjaiban, majd november elején próbálkoztak és nov. 23-án is felgyujtottak egy malmot,[2] deczember 7-én pedig 200 főnyi csapatuk megtámadta a 40 zsoldos védelme alatt fáért küldött lőcseieket és 45 lovat vett el tőlük, de ezek már a küzdelem utolsó fellobbanásai voltak.[3] 1532 deczember 31-én a két király ismét fegyverszünetre lépett, a mely alatt a béketárgyalások komolyabb alakban indultak meg, mint az előző években.

Lőcsére áldás volt ez a kis pihenés. Hiszen a város már annyira volt, hogy a templomi kincseket és az asszonyok ezüstjét is eladták és mégis 5000 frt adóssága maradt. Az öreg Müller Gáspár, a ki az utolsó két küzdelmes esztendőben a város bírája volt, nem is akarta e méltóságot a fönnálló nehéz viszonyok közt elfogadni. Sírva kérte a tanácsot, ne válasszák meg, mert nem bírja a súlyos terhet, de a tanács is sírva könyörgött neki, hogy vállalja a bírói tisztet, mert megfelelőbb embert nem választhatnak.[4]

Nem mertek egyelőre abban bízni, hogy jobb, csendesebb idők következnek. 1533 márcziusában azonban elterjedt a hír, hogy Ferdinánd és Szolimán fegyverszünetre

[1] Az Urbis Kesmarkiensis Memorabilia szerint Wagner: Analecta, II., 111. l. 49 lőcseit temettek el közös sírba és 54 embert fogtak el, a kik közül nyolczat, a kik azelőtt is foglyul estek már, de megszöktek, lefejeztek. Hain szerint, 59. l., 31 lőcsei esett el, 9 jutott fogságba. A Cronica Leibitzeriana. Wagner: Analecta, II., 51. l. számot nem mond. V. ö. még Bohusch: id. hely és Hajnóczy: id. czikk. Közl. Szepes Vm. Multjából, 1918. 91. l.

[2] V. ö. Lőcse leveleit Eperjeshez 1532 nov. 13-ról és 27-ről Iványi id. czikke. Közlemények stb., III., évf. 40. l.

[3] Hain, 59 l.

[4] Spervogel. Wagner: Analecta, II., 171. l.; Hain, 60—61. l.

léptek és a kötendő béke föltételeire nézve is alapjában megegyeztek. Ez a megegyezés ugyan szomorú volt abból a szempontból, hogy az ország felosztásának gondolatát érlelte meg, s ezért egyik párt sem volt vele megelégedve, de a két királyt ez a helyzet mégis arra ösztönözte, hogy megegyezzenek egymással. János király nyilt parancsot intézett alattvalóihoz, hogy Ferdinánd híveivel a békességet meg ne sértsék. Ennek az intézkedésnek a híre május 5-én érkezett el Lőcsére, a hol nyomában bizonyára megkönnyebbültek a lelkek.[1] Zsoldosaikat, a kik a küzdelemben nem váltak be, sokba kerültek s a polgárok vélekedése szerint még gyáván is viselkedtek, tehát elbocsáthatták.[2] Őszre azután ismét bevonult a városba Katzianer, jelentékeny fegyveres őrséggel.[3] Még nevezetesebb volt, hogy Katzianer a szepesi várat Horváth János szepesi prépostra bízta, a ki Ipolyffyt tette várnaggyá. Az ő segítségével még Laski késmárki várnagyát, Loboczky Mihályt is felszólították, hogy tekintettel a fegyverszünetre, adja ki elfoglalt birtokaikat.[4]

A békesség fölött érzett örömöt azonban Lőcsén hamar fölváltotta az elégületlenség. Mert a háborúskodás megszűnt ugyan, de nem a háborús állapot. A békekötés elé nagy akadályok gördültek s így a felek továbbra is fegyverben állottak. Ez a sokat szenvedett városra nagy anyagi terheket rótt, a melyeket még fokozott a zsoldosok garázdálkodása. Azonkívül a lőcseiek másként gondolták a békét. A Szepességben Lőcse volt Ferdinándnak leghívebb és minden veszedelem közt áldozatkészen kitartó támasza, a felsőmagyarországi városok közt is az, a melynek hűsége Ferdinándhoz semmi körülmények közt sem ingott meg. A békekötés után Lőcse úgy remélte, le fogja aratni hűségének gyümölcseit. A helyzet azonban másként alakult. János király pártjával szemben Ferdinándnak nagyon mérsékelnie kellett magát, hogy rokonszenvét megnyerje. Ha

[1] Hain, 62. l.
[2] Spervogel. Wagner: Analecta, II., 172. l.; Hain, 62. l.
[3] 500 nehéz lovas, 400 gyalogos. Hain, 63. l.
[4] Spervogel. Wagner: Analecta, II., 172. l.

az országot birtokába akarta venni, még kedvezőbb körülmények közt is ezt parancsolta neki uralkodói belátása, különösen erős érzéke a közigazgatás kérdései iránt. Katzianer is ehhez a politikához alkalmazkodott s a lőcseiek nagy bosszúsággal és keserűséggel látták, hogy ellenfeleiket nem üldözi és az ellenük emelt panaszok nem nyernek érdemleges elintézést, valamint azt sem engedi meg, hogy a Jánospártiak ellen fellépjenek.[1]

Ez a politika a lőcseiektől kétségtelenül nagy önmegtartóztatást követelt, a melyet megőrizni annál nehezebb volt, mert ellenfeleik nem viselkedtek hasonló loyalitással. A késmárkiak már november 10-én elfogtak két tapolczai embert s Katzianer az ügyet megtorlatlanul hagyta. Akkor is, mikor embereit Késmárk felé kémszemlére küldte ki, szigorúan meghagyta nekik, hogy semmiféle kihívással ne hagyják magukat elragadtatni.[2] Pedig a késmárkiak Kasparek (Kauffang) rablólovagot, a kinek fejére Ferdinánd nagy díjat tűzött ki, is befogadták s az ő vezetésével Héthárs közelében kirabolták a krakói és kassai kereskedők néhány kocsiját, 5000 frt értékű árút szállítva Késmárkra, majd néhány nap mulva Védfalut is kifosztották.[3]

Katzianer a megtorlás helyett inkább kibékítésre törekedett és e czélból alkudozásokat kezdett Loboczky késmárki várnaggyal, a ki 1534 január 29-én bizalmas tárgyalásra Lőcsére is ellátogatott. E látogatás eredménye a két nappal később a két város közt proclamált fegyverszünet volt, a melyet azonban a lőcseiek csak kelletlenül fogadtak el. A fegyverszünet arra az időre szólt, a míg a két király egymással békére lép. A birtokállapotra az 1532 május elsei terminust, a melylyel a városok elkeseredett harcza kezdődött, vették alapul: a késmárkiaknak tehát vissza kellett adniok, a mit azóta elfoglaltak, de a többit egyelőre megtarthatták.[4]

Ezzel a fegyverszünettel a két szomszédos város hábo-

[1] Hain, 63. l.
[2] Hain, 64 l.
[3] Hain, 65. l.; Sváby: id. mű, 125. l.
[4] Hain, 66. l.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

rúja véget is ért. Közvetlen utána már Laski kaczérkodni kezdett Ferdinánddal és márczius végén tárgyalt is kapitányaival.[1] Átpártolása Ferdinándhoz elejét vette a további fegyveres összetűzéseknek.

IX.

A XVI. század harminczas éveinek elején a belső zavarok, a két király és a két versengő szepesi város küzdelmei megakadályozták, hogy az árúmegállítás ügyében és az azzal kapcsolatos kérdésekben újabb fordulat következzék be. Az 1528-iki perhalasztástól az 1534 elején megkötött speciális fegyverszünetig a háborús állapotok és az ellenséges érzelmek úgyszólván lehetetlenné is tették a normális, békés forgalmat. 1533 eleje óta ugyan lényegesen javult a helyzet, de, a mint azt a Kasparek-féle eset is bizonyította, még nem volt tiszta.

Hogy különben nem túloztam, a mikor azt állítottam, hogy a két város háborúskodásának igazi mozgatóereje nem a városok pártállása, hanem az árúmegállítás kérdésében gyökerező gyűlölete volt, bizonyítja az a küzdelem, a melyet e tárgyban még a nyilt háború folyamán egymás ellen indítottak. 1530 november 21-én pártolt vissza Késmárk János királyhoz és már a következő év tavaszán Laski révén a polgárok azzal a panaszszal fordultak Jánoshoz, hogy a kereskedők, a kik az országból bányatermékeket szállítanak ki, nem respectálják az ő jogaikat és megállító-helyüket és a bányatermékeket egyebütt is lerakják és árusítják. János király tehát megemlékezve érdemeikről és hangsúlyozva, hogy őket régi jogaikban meg akarja őrízni, 1531 április 4-ikén nyilt parancsot adott ki, a melyben utasította a kereskedőket, hogy árúikat és a bányatermékeket először Késmárkon tegyék le és nem egyebütt és fizessék meg a városnak ilyenkor járó illetékeket.[2]

Ennél a lépésnél különben a késmárkiak még igen szerények voltak, a könnyű szekerek megállításáról említést

[1] Hain, 68. l.; Cronica Leibitzeriana, Wagner: Analecta, II., 52. l.; Spervogel. U.-ott, 177—179. l. és Sváby: id. mű, 122. l.

[2] Oklt., 66. sz.

sem tettek; az egész ügy olyannak tűnik föl, mintha egyelőre csak azt akarták volna kipuhatolni, hogy az új földesúr alatt hogy alakul e tekintetben helyzetük, mennyiben hajlandó ő magát exponálni és mennyire viseli szívén ügyüket régi földesuruk a város eladományozása után. A nyilt parancs pedig teljesen megnyugtathatta őket: Laski a legnagyobb mértékben magáévá tette az ügyet és János király is készségesen teljesítette a kérést.

Az 1532-ik év eredményei és Lőcsével szemben aratott diadalaik azonban további cselekvésre ösztönözték őket. A lőcseiek legnagyobb szorongatottsága idején, 1532 november 1-én János király a lerakóhely ügyében új és igen fontos intézkedést tett.[1] Lőcsét az iránta mint törvényes és koronázott királylyal szemben tanusított hűtlenség bűne miatt megfosztotta az általános árúmegállítástól (locum depositionis universarum rerum et mercium quarumcunque) és a a lerakóhelyet, a késmárkiak hűségét jutalmazandó, Késmárkra helyezte át. Az oklevél ennek megokadatolásában abból indul ki, hogy a királynak királyi tisztéből kifolyólag kötelessége gondoskodni a módokról, a melyekből országának java és gyarapodása származhatik. Ezért van tekintettel arra a hűségre, a melyet Késmárk városa, annak polgárai és lakosai oly törhetetlenül és következetesen megőriztek iránta. Ezt a hűségüket jutalmazza, a mikor egyben a lőcseieket hűtlenségükért bünteti, a miért nem tartották meg vele, mint természetes urukkal szemben köteles hűségüket, hanem Ferdinándhoz, az ő és az ország nyilvánvaló ellenségéhez csatlakoztak és ellene és királyi méltósága ellen az árulók sok és sokféle bűnét követték el. Megparancsolta tehát a kereskedőknek és árúsoknak, valamint mindenrendű embereknek, hogy összes árúikat ezentúl Késmárkra vigyék és ott rakják le.

Ez az intézkedés azonban tulajdonképen megkésett, hiszen már a töröknek Kőszeg alól való elvonulása után kelt, a mikor már kitűnt, hogy a török a két király küzdelmét eldönteni nem tudja. A szultán elvonulása az országból minden komoly eredmény nélkül akkor már egész Európa

[1] Oklt., 67. sz.

szemét felnyitotta s Ferdinándot ellenségei is siettek elismerni. Az árúmegállítás átruházásának tehát a valóságban már alig lehetett jelentősége. A Szepességen talán nem ismerték fel mindjárt a helyzetben bekövetkezett gyökeres változást, ezt lehetne következtetni abból a kétségbeesésből, mely Lőcsén még az 1533-iki bíróválasztáskor is uralkodott, de tavaszra már mindenkinek felnyílt a szeme.

A lőcseiek tehát siettek, hogy ellenrendszabályokat léptessenek életbe, János király intézkedését meghiúsítandók. Követet küldtek a királyhoz Pantschner György személyében, a ki április 30-án vissza is érkezett és magával hozta Ferdinánd parancsát, a mely egyenesen megsemmisítette János király intézkedését[1] és egy másik fontos iratot, a mely Lőcsét két évre felmentette minden adótól. E szép eredmény azonban elég pénzébe is került a városnak: a két oklevél kiállításáért 61 forintot fizetett a kanczellárnak, Pantschner útiköltsége meg 100 forintot tett ki.[2]

Az árúmegállítás kérdésében kiadott nyilt parancs 1533 április 8-ikáról kelt. Benne Ferdinánd is azt hangsúlyozza, hogy a hű alattvalókat bőkezű jutalmazással kell az erényre ösztönözni, a vétkeseket pedig ugyanezzel a cselekedettel a bűntől elrettenteni. Minthogy pedig Késmárk polgárai és lakosai megfeledkeztek a neki tartozó köteles hűségükről és az ország rendei által proscribált ellenségéhez „Szepesi János"-hoz pártoltak, sőt árulással még a városukban levő várat is kezére játszották, az ország főpapjainak és báróinak tanácsára megsemmisíti azt a privilegiumot, a melyet az árúmegállítás ügyében János Lőcse kiváltságai és jogai ellenére kiadott, még abban az esetben is, ha netalán időközben azt megerősítette volna. Megparancsolja tehát a kereskedőknek és minden rendű embereknek, hogy javaik és árúik elvesztésének terhe alatt azokat Késmárkra ne vigyék; az árúk lerakása Lőcsén történjék, a melynek a lerakóhelyet elődeinek privilegiumai biztosítják.

Azonban, úgy látszik, egyelőre ez az intézkedés sem

[1] Az eredeti, a mely 1533 ápr. 8-án kelt, nem maradt fenn, csak egy hitelesítés nélküli másolata. Oklt., 68. sz.

[2] Hain, 61. l.

járt semmiféle következménynyel. A nyilt parancsot valószínűleg ki sem hirdették, mert kihirdetéséről csak 1535 július 25-ikéről van adatunk.[1] Úgy hiszem, hogy ennek okát a két király közt időközben létrejött, majd a két városnak Katzianer-közvetítette külön fegyverszünetében kell keresnünk. S a mikor a lőcseiek olyan keservesen panaszkodnak Katzianer politikája ellen, a mely inkább ellenségeiknek kedvez, mint nekik, e keserűséget bizonyára az is fokozta, hogy olyan értékes nyilt parancs birtokában, a melyet Pantschner a város jelentékeny anyagi áldozatával szerzett meg, tétleneknek kellett maradniok, sőt ölbe tett kezekkel nézniök, hogy a késmárkiak a proscribált Kasparekkel hogyan fosztják ki a Lőcse felé tartó kereskedők szállítmányait.

Talán épen ez a pont volt az, a mely őket leginkább keserítette, és a melyben a legtöbb sérelmet is szenvedték. A helyzet Lőcsén nagy idegességet okozott; szűklátkörű helyi szempontjaiktól befolyásolva, nem látták a szóban forgó országos érdekeket s a mikor türelmet követeltek tőlük, elhagyottaknak és elárultaknak hitték magukat. Ebben a lelkiállapotban mindinkább erőt vett rajtuk a gyanakvás és a legképtelenebb vádak burjánzottak föl János királylyal, Laskival, a késmárkiakkal és Katzianerrel szemben. Az a rémkép üldözte őket, hogy ellenségeik bérenczekkel föl akarják gyujtani a várost s különösen 1534-ben nyakra-főre végezték ki a gyujtogatással vádoltakat, összesen 15-öt, köztük négy czigányt, a kik bizonyára nem voltak ártatlan emberek, de a terhükre rótt bűntől, hogy t. i. Zápolyai János bérelte volna fel őket a város felgyujtására s azt a vásárosok közé keveredve meg is kísérelték, talán mégis távol állottak.[2]

A legkülönösebb a helyzet Katzianerrel szemben volt. Vele szemben a bizalmatlanságot még az is növelte, hogy Pantschner visszatérésekor elhíresztelte róla, hogy ő az oka,

[1] Hain, 72. l.

[2] Spervogel is, a ki ezt az esetet legbővebben tárgyalja, kételkedik bűnösségükben. Wagner: Analecta, II., 174. l.; Chronica Leibitzeriana. U.-ott., II., 52. l.

a miért Ferdinánd nem védi meg a lőcseieket, mert azt jelentette, hogy a felvidéket megtisztította az ellenségtől.[1] Úgy látszik, hogy különösen ennek hatása alatt és a miért gyűlöletüket fékezte, másrészről pedig, mert mind sűrűbben tárgyalt Laskival, megerősödött Lőcsén az a felfogás, hogy Katzianer, János királytól megvesztegetve, elárulja Ferdinándot.[2] Pedig Spervogel, a ki elég világosfejű ember volt, elmondja, hogy Katzianer fölvilágosította a tanácsot politikájáról és megmagyarázta, hogy milyen hasznos volna, ha Laskit, a ki a török szultánnal, a franczia királylyal és a bajor herczeggel is összeköttetésben áll s előttük számottevő tényező, sikerülne Ferdinánd pártjának megnyerni, annál is inkább, mert e fejedelmek politikai titkait is ismeri.[3]

A lőcseieknek ez az idegessége könnyen meg is hiúsíthatta volna a Laskival való megegyezést. Minkovics Miklós ugyanis 1535 április elején Nedecz várát el akarta foglalni Laski kapitányától, Babolától, de néhány nap mulva azt újra elvesztette és akkor tizenötödmagával Lőcsére menekült. A felsőmagyarországi városok Minkovicsnak hajlandók is voltak segítséget adni s a neki szánt hadiszert Eperjesen gyűjtötték egybe. A mikor azonban Minkovics ezt el akarta hozni és türelmetlenül, Katzianer érkeztét be nem várva, éjnek idején eltávozott Lőcséről, Laski csapatai megverték és Késmárkra fogságba hurczolták. Ez az eset könnyen megbonthatta volna ismét a két város békéjét, de nemsokára mégis megtörtént Laski átpártolása s így a veszedelem elhárult.[4] Természetes, hogy a lőcseiek a Minkovics-eset óta még gyanakvóbban figyelték Katzianer és Laski tárgyalásait; s a mikor Laski Murányban megtámadta Basót, megfeledkezve arrról, hogy a murányvári kapitány ép olyan ellenségük, mint maga Laski, azt a mesét terjesztették, hogy

[1] Spervogel. Wagner: Analecta, II., 174. l.

[2] Spervogel. Wagner: Analecta, II., 177—178 l.; Hain, 73. l.

[3] Spervogel. Wagner: Analecta, II., 177. l.

[4] Hain, 72. l. V. ö. még Iványi Béla: Lőcsei tudósítás Minkovics Miklós elfogatásáról 1535-ben. Közlemények Szepes Vármegye Multjából, IV. évf., 1912., 114. l., mely Eperjes levéltárából közli Lőcse városának ez eseményről szóló, Eperjesnek és Kisszebennek küldött tudósításait.

Laskit e támadásra Katzianer tüzelte föl azzal, hogy ha Murányt is kezére keríti, Ferdinánd jobban fog tőle félni.[1]

Ez utóbbi események közt hozakodtak elő a lőcseiek azzal a nyilt parancscsal, a melyet az árúmegállítás kérdésében Ferdinánd királytól már két évvel előbb kieszközöltek és azt egyik polgártársukkal, Krupeck Sebestyén harminczadossal, a kinek kereskedése már 1528-ban is conflictust idézett elő a két város közt,[2] 1535 július 25-én kihirdettették.[3] A válasz erre természetesen az volt, hogy János király Budán, valamint a birtokában levő többi városokban, különösen Debreczenben, a mely a felvidéki kereskedelem szempontjából leginkább volt érdekelve, kihirdettette a saját határozatát, a mely a lőcseiket, mint felségárulókat, az árúmegállítás jogától megfosztotta.[4] Őt akkor ez az ügy annál inkább érdekelte, mert Késmárk rövid időre ismét közvetlenül az ő birtokába került. Laski t. i., miután a várost feleségének zálogosította el, május 21-én családostul, javaival és zsoldosaival együtt Lengyelországba vonult és Ferdinánddal közvetlen összeköttetésbe lépett; ez a fordulat pedig a késmárkiakat annyira megrémítette, hogy Thőke Kristóf közvetítésével János királyhoz fordultak: fogadja őket pártfogásába.[5] Persze, e részben János király részéről inkább csak a jóakarat volt meg, hiányzott azonban a hatalom. A késmárkiak tehát nagy hálával fogadták, a mikor az átpártolt Laski Ferdinándtól kieszközölte összes privilegiumaik megerősítését.[6]

[1] Spervogel. Wagner: Analecta, II., 178. l.

[2] V. ö. 87—89. l.

[3] Spervogel. Wagner: Analecta, II., 179. l.; Urbis Kesmarkiensis memorabilia. U.-ott. 112. l.; Hain, 72. l.

[4] Urbis Kesmarkiensis memorabilia. Wagner: Analecta, II., 112. l.; Hain, 72—73. l.

[5] Spervogel. Wagner: Analecta, II., 178—179. l.

[6] Dominus vero noster Jeronymus Laszko privilegia nostra a rege Ferdinando iterum recuperavit. Quamobrem nos expensas eius in id consumptas, nescivimus, quomodo benificaremus? verum nos excellentiae suae nostros tres rusticos una cum censu allodii, quod in Kleinschlagendorf est, dedimus. Urbis Kesmarkiensis memorabilia. Wagner: Analecta, II., 112. l.

Hogy milyen nagy volt a gyűlölet a két város lakosai közt még ebben az időben is, Koch Pál lőcsei tanácsos esete bizonyítja. Fia, János, ugyanis beleszeretett a késmárki bírónak, Damianusnak leányába és azt el is jegyezte. A kézfogóra elment Késmárkra Koch Pál is. Ennek a kirándulásnak azonban híre ment Lőcsén s a polgárság annyira feldühödött Koch Pál ellen, a miért elment a „haramiák barlangjába", hogy körülbelül egy hétre az eljegyzés után — 1535 decz. 17-én — felvonult a képviselőtestület (Fünfzig Leute) és Kochot a tanácsból ki akarta űzni. A tanácsnak csak nagynehezen sikerült a szenvedélyeket annyira lecsillapitania, hogy a döntést halaszszák el és bízzák a tanács bölcseségére. 20-án azonban megismétlődött a 17-iki jelenet. Kochnak végre is ki kellett tagadnia fiát és előtte az apai ház ajtaját is bezárni. A nagytekintélyű tanácsos positióját ez az eset annyira aláásta, hogy a következő év január végén házi eszközeit szilvák alá rakva, valami 10—12 ládában kicsempészte a városból és házát és ingóságainak egy részét visszahagyva, kénytelen volt a városból elmenekülni.[1]

A lőcseieket a késmárki privilegiumok megerősítésében természetesen az árúmegállítás megújítása bántotta leginkább. Nem is akarták elhinni, a míg követük Ferdinándtól személyesen nem értesült róla, hogy igaz;[2] majd Katzianert vádolták meg, hogy ezeket az előnyöket Ferdinánd Katzianer közbenjárására adta meg ellenségeiknek.[3]

A helyzet az árúmegállítás szempontjából különben Laski átpártolása következtében igen visszás lett. Ferdinándnak a helyzete nagyon kényes volt, mert minden tényével vagy a hű lőcseieket bántotta meg, vagy pedig Laski érzékenységét, a kitől pedig nagyon fontos szolgálatokat várt. Nem

[1] V. ö. Hajnóczy: A késmárki biró lánya. Közlemények Szepes Vármegye Multjából. 1918. 78—111. l.

[2] Spervogel. Wagner: Analecta, II., 181. l.

[3] Laszki Viennam profectus, cooperante fratre suo carissimo Katzianero, omnia privilegia Kesmarkiensium confirmanda curavit, etiam depositorio mercium prius Leutschoviensibus per Ferdinandum attributo. Spervogel. Wagner: Analecta, II., 179. l.

csodálkozhatunk tehát rajta, hogy a lőcseiek türelme elfogyott, elkeseredésük rémképeket festett a falra s az eseményeket nem tudták higgadtan, objectiv szemmel nézni, mert viszont a késmárkiak visszaéltek a helyzet ferdeségével: nyugtalanították a várost, akadékoskodtak a vásárokra vonulókkal. Laski is erőszakoskodott és Ferdinánd lőcsei kapitánya mégis, a helyett, hogy megvédelmezte volna őket a sérelmek ellen, még a késmárkiaknak adott írást, hogy bárhol kereskedhetnek.[1]

Jogilag ugyan az ügy egyáltalában nem volt tisztázva, az erősebb bizonyíték mégis még mindig Lőcse kezében volt, az a parancs, a melylyel Ferdinánd az áruló késmárkiakat az árúmegállítástól eltiltotta; ezzel szemben a késmárki privilegiumok megerősítése csak olyan tény volt, a melyet az újonnan trónralépő királyok, a nélkül, hogy ezzel az illető ügyben állást is foglaltak volna, mindig meg szoktak cselekedni, de későbbi datumánál fogva a lőcseiek javára kiadott nyilt parancs érvényességét mindenesetre kétségbe lehetett vonni. Jogerős ítélet provocálása lett volna szükséges, erre azonban az idő nem volt kedvező, mert Ferdinándnak, fontos országos érdekekből, egyik felet sem lehetett megsértenie. Egyelőre tehát húzták-halasztották az ügyet és a két város közt tovább folyt a lappangó küzdelem, a mely azonban csak Lőcsére volt káros. A város hanyatlásnak indult, kereskedelme határozottan megcsappant.

X.

A ferde helyzet, a melybe Lőcse Laski átpártolása után került, a két város küzdelmét egyelőre mellékvágányra terelte Ha már a város a késmárkiakat az árúmegállításban meg nem akadályozhatta, legalább olyan útra akarta kényszeríteni a kereskedőket, a melyen Késmárk elkerülésével egyenesen Lőcsére jutnak. Ebből a szempontból különösen két útvonal jött figyelembe. Az egyik Lőcséről, északi részében a Jakubján-patak völgyében, Szepesjakabfalva (Jakobshau, Jakubján) mellett, úgyszólva toronyirányt vitt Lublóra. A másik, és

[1] Spervogel. Wagner: Analecta, II., 180—181. l.; Hain, 76. l.

ez volt a fontosabb, az előbbiből ágazott ki és a mai Százteleken (Hodermark, Hundertmark) át haladva, Szepesbéla közelében lépte át a Poprádot, a hol az utas tetszése szerint fordulhatott Ófalu, vagy Lubló felé. Azoknál, a kik ezt az útat használták, kétségtelen volt az a tendentia, hogy Késmárkot el akarják kerülni. A városok természetesen az ilyen törekvésekkel szemben kényszeríteni akarták az utasokat, főkép a kereskedőket, hogy azt az útat használják, a mely az ő lerakodóhelyeikre vezetett, de ezen kényszer alkalmazásából már korábban is bizonyos összetűzések származtak az elzálogosított 13 város és a két lerakóhely: Lőcse és Késmárk közt.

Említettem már azokat a conflictusokat, melyek 1499 és 1524 közt támadtak közöttük, a mikor az elzálogosított városok lakosai, hogy a harminczadfizetéstől, a megállítástól és a mérlegdíjaktól megmenekedjenek, arra az álláspontra helyezkedtek, hogy Lengyelországhoz tartozván, velük szemben e jogokat nem gyakorolhatják.[1] Akkor, még aránylag rendezett viszonyok között, ez az ügy nem vetett nagyobb hullámokat. Élessé az ellentét csak akkor lett, a mikor Lőcse az út kérdésében Késmárkkal ellentétbe került. Pedig, hogy ez az ügy 1499 óta nem aludt el, nem csak az 1508. és 1524. évi, ez ügyben kiadott oklevelek bizonyítják, hanem Kmitha Péter krakói kapitánynak egy 1533 június 6-án Késmárkhoz intézett levele is, a melyben fölszólítja a várost, hogy a 13 város polgárait szabad forgalmukban ne akadályozza. Késmárk akkor cselekedeteit azzal igazolta, hogy a késmárki és lőcsei lerakóhely fenntartása érdekében történtek, de Kmitha reájuk olvasta, hogy nagyon csodálkozik, honnan van hirtelenében támadt nagy barátságuk a lőcseiek iránt,[2] s a lengyel király parancsából közölte velük, hogy ha a zaklatás meg nem szűnnék, lengyel részről megtorló rendszabályokkal fognak élni, a melyek súlyát tettekben fogják megérezni,[3] sőt e fenyegetés nyomában a lengyel király a

[1] V. ö. 79—80. l.

[2] Miramur profecto unde vobis nunc tanta amicitia est cum Lewoczensibus.

[3] Schmauck: Supplementum, 341. l.

Boroszló és Teschen felé vezető útat el is zárta, úgy, hogy az 1543. évi beszterczebányai országgyűlésről a rendek magát Ferdinándot kérték meg, lépne közbe Zsigmondnál és eszközölné ki a nevezett út megnyitását.[1]

Ez az ügy azonban távolabb állott a szepesi városok viszálykodásától. Közöttük teljes erejükben az ellentétek a harminczas évek végén és főkép 1539-ben törtek ki, a mikor Lőcse újra Jakabfalva és Száztelek felé akarta terelni kereskedelmét. Akkor ez az út el volt hanyagolva, valószínűleg, mert az előző évek folyamán a háborúskodás következtében a forgalom jelentékenyen megcsappant s a kevésbbé használt útvonalak, minthogy karbantartásukra sem fordítottak gondot, járhatatlanokká lettek. A mikor tehát arról volt szó, hogy ezeken bonyolítsák le a forgalomnak legalább jelentékeny részét, ezt az útat először helyre kellett állítani, a mi nem ment a késmárkiak ellenállása nélkül. Lőcsének e tekintetben mindenesetre nagy gyöngéje volt, hogy az utolsó években ezeket az útakat pusztulni hagyta, mert a nagy javítási munkák következtében valósággal arról volt szó, hogy azokat újra megnyissák, a mi ellen a késmárkiak azt hozhatták fel, hogy tulajdonképen új jog szerzéséről van szó. A mikor tehát hozzáláttak ahhoz, hogy a hegyek közt, erdőkön átvezető útakról eltávolítsák azokat a fatörzseket, a melyeket a vihar az útra döntött, Késmárk és Laski tiltakozott ez ellen a munka ellen és úgy tüntette fel a dolgot, hogy új út törésével az ő jogaikat és privilegiumaikat sértik.

Minthogy azonban Katzianer politikája következtében Lőcse álláspontja az utolsó években érvényesülni nem tudott, a város ereje tehát megbénult, minthogy másrészt Késmárkot az utolsó időben elért eredmények és Laski támogatása nagyon is felbátorították és czéljainak erőszakos megvalósítására indították, a lőcseiek és az elzálogosított városok érdekei a közös veszedelemben találkoztak. A mikor Lőcse a szászteleki (hundertmarki) és lublói útak karbahelyezését megkezdte, e munkában a lublói lengyel várkapitányság támogatására is számíthatott, a mi annál értékesebb volt, mert a szóbanforgó útvonalak nagyrészt elzálo-

[1] Magy. Orszgy. Eml. II., 567. és 584. l.

gosított területen át haladtak, a hol a lublói kapitányság intézkedett.

Minthogy azonban Lőcse az út használatát illetőleg a tényleges gyakorlatra az utolsó években bekövetkezett akadályok miatt nem hivatkozhatott, úgy látszik, maga is szükségesnek tartotta, hogy annak újra való megnyitását a királytól kérelmezze.[1] Lőcse levéltárában ugyanis fennmaradt egy, az 1550-iki tűzvészben erősen megrongálódott oklevél, a melynek részben dátuma is kiégett. Csak azt tudjuk, hogy a XVI. század harminczas éveiben, július hónapban kelt, az évszám utolsó szava és a nap megjelölése kiégett. Ebben Ferdinánd elutasítja azt a kérésüket, hogy a saját és a lengyel király területén áthaladó, egyenesen Lengyelország felé vezető útat megnyithassák. Az elutasítást épen azzal okolja meg, hogy a megnyitás esetleg szomszédaik jogait sértheti; nem zárkózik azonban el a megnyitástól, ha bebizonyítanák, hogy ez az eset nem forog fenn. A király álláspontja teljesen megfelelt a jogszokásnak; csodálkoznunk csak Lőcse eljárásán lehet, hogy miért folyamodott a megnyitási engedélyért? Nem lehetetlen, hogy a város ezt kényszerhelyzetben cselekedte, hogy vagy császári kapitányai nem engedték meg a karbahelyezési munkálatokat, hogy ez Késmárkot ne ingerelje, vagy pedig maguk a késmárkiak akadályozták meg azokat. Ez utóbbira engedne következtetni a Krupeck Sebestyén lőcsei harminczadossal 1531 őszén történt eset. Krupeck már akkor a jakabfalvai úton próbálkozott szállítmányaival, de a késmárkiak oly éberen őrködtek ott, hogy október 29-én elfogták és szekereivel együtt Késmárkra vitték. Fogságából csak azzal a feltétellel menekült, hogy négy hét alatt bebizonyítja igazát, vagy, ha ezt nem tudná, 56 mázsa ólmot fizet bírságul.[2]

Valószínű, hogy a fentemlített csonka dátumú oklevél is ahhoz az okmánycsoporthoz tartozik, a mely ez ügyre vonatkozóan az 1539-ik évből fennmaradt. Ez esetben ezek teljes felvilágosítást nyujtanak az előzményekről. A fenti,

[1] Oklt., 70. sz.

[2] V. ö. Hajnóczi: A késmárki bíró leánya. Közlemények Szepes Vm. Multjából. 1918. 87. l.

hiányos keletű oklevél 153? júliusában kelt; 1539 augusztus 2-ikáról Ferdinánd ismét intézkedik erről az útról, ez alkalommal egészen más szellemben.[1] Elmondja, hogy a lőcseiek panaszt tettek nála, hogy Laski Jeromos megakadályozza őket egy bizonyos út karbahelyezésében, a melynek megnyitásán Ferdinánd és a lengyel király engedélyével fáradoznak.[2] Minthogy pedig számos hívének informatiójából úgy értesült, hogy a szóbanforgó út a közérdeket szolgálja, meg akarja védeni a lőcseieket az út kijavításában.[3] Annál inkább óhajtja, hogy ez a munka befejeztessék, mert úgy értesült, hogy a lengyel király területein az útat már végig megnyitották.[4] Az oklevél Szepesmegye közönségéhez van intézve, meghagyva neki, hogy a lőcseieket az út helyreállításában támogassa.

Kétségtelen legalább is az, hogy a két okmány kelte közt a lőcseiek új előterjesztéssel fordultak a királyhoz, a melyben már nem új út engedélyezéséről, hanem félreérthetetlenül a régi út karbahelyezéséről beszéltek. Bizonyítván régi jogukat ehhez az útvonalhoz, megkapták az engedélyt megnyitásához, a miben azonban megakadályozta őket Laski. Erre következett panaszuk Laski ellen s az 1539 augusztus 2-iki nyilt parancs kiadása.[5]

Az 1539 augusztus 2-iki oklevél Lőcse győzelmét jelentette; a város kellőképen is értékelte ezt az okmányt, s hogy a felmutatással magát az oklevelet veszedelemnek ne tegye ki, már 1539 augusztus 28-án, tehát valószínűleg mindjárt kézhezvétele után, átíratta a szepesi káptalannal.[6]

[1] Oklt., 71. sz.

[2] ... in reformatione illius vie, quam ex nostra ac serenissimi regis Polonie permissione aperiendam curant...

[3] ... volumus ipsos cives nostros in vie ipsius reparatione manutenere.

[4] Quum enim subditi ipsius serenissimi regis Polonie iam in territoriis suis ipsam viam omnino, uti fertur, aperuerint, volumus ut a subditis quoque nostris ipsum opus vie absolvatur.

[5] Az első okmány (Oklt., 70. sz.) dátumát ezek szerint tehát 1538-ra tehetnők, mert hogy a közben történtek mind 1539 júliusában peregtek volna le, alig képzelhető.

[6] Oklt., 72. sz.

Az út megnyitása azonban még mindig akadályokba ütközött. Ferdinánd ugyan megengedte a megnyitást s az út munkálatai el is készültek, de közben Laski a lengyel királyhoz fordult azzal a panaszszal, hogy az új út az ő jogait sérti, és minthogy akkor Ferdinánd diplomatiai kiküldetésben épen Konstantinápolyba rendelte, Ferdinándtól is oly írást eszközölt ki a lengyel királyhoz, a melynek alapján az megtiltotta az elzálogosított területen levő útszakasz megnyitását.[1]

Az elzálogosított városok lakosai azonban továbbra is kitartottak Lőcse szövetségében. Közülök Késmárkkal különösen a közvetlenül szomszédos Szepesbélának és Leibitznek volt sok súrlódása. A legtöbb bajt a szepesbélaiaknak Rókuszszal, Késmárk egyik falvával folyt határvillongásai okozták. Ezek megszüntetésén maguk az uralkodók: Ferdinánd és Zsigmond, a lengyel király is fáradoztak. Hogy alattvalóik békéjét biztosítsák, azt határozták, hogy a feleket gyűlésre hívják össze, a melyre maguk is elküldik megbízottaikat. Ennek a bizottsági tárgyalásnak az idejét Laski kérésére 1539 szeptember 30-ikára tűzték ki. A kitűzött napon meg is jelentek ott a lengyel küldöttek. Wylamowski János kameneczi püspök, Kmitha Péter krakói palatinus és főkapitány, Jordán Achatius zarnovi kapitány és Morski Zegotha királyi tanácsos, de nagy meglepetésükre ellenfeleik nem jöttek el. Laskit Ferdinánd időközben Konstantinápolyba rendelte s a hatalmas úr nem gondoskodott maga helyett helyettesről, sőt valószínűleg a király megbízottainak elmaradása is az ő mesterkedésének tulajdonítható, a késmárkiaknak meg egyszerűen megtiltotta, hogy a tárgyalásra elmenjenek.

Pedig konstantinápolyi követsége csak ürügyül szolgált a halogatásra. Hiszen, ámbár e kiküldetésről már előbb is szó volt, a megbízást s az instructiót csak a következő 1540. év július 8-ikán,[2] útlevelét csak július 14-ikén

[1] Oklt., 76. sz.

[2] Gévay: Urkunden und Aktenstücke zur Gesch. der Verhältnisse zwischen Österreich, Ungarn und der Pforte im XVI. und XVII. Jahrhundert. III. köt., 70. és 79. l.

kapta meg,[1] szeptember közepén még itthon volt[2] és konstantinápolyi naplója csak 1540 október 31-ikével kezdődik.[3] Akkor tehát még útjának előkészületei sem foglalhatták el annyira, hogy a tárgyaláson azért meg ne jelenhetett volna.

A lengyel követek ennek következtében magukhoz kérették a szepesi káptalan és Lőcse város kiküldötteit és előttük október 3-án protestáltak e sértő eljárás ellen.[4] Protestáltak a szepesbélaiak is, kijelentve, hogy ők készek a békés kiegyezés útjára lépni, de a jelen esetből fölmerült költségeik megtérítéséről nem mondanak le. Előálltak azután a leibicziek is, akik az ellen protestáltak, hogy Laski Száztelekről elűzte annak német lakosságát és oda ruthéneket és oláhokat telepített, a kik a kereskedőket, kik a régi szabad királyi úton vonulnak, arra kényszerítik, hogy Késmárkra menjenek, holott az az út mindig szabad volt és róla senkit sem kényszeríthettek Késmárk felé. A ruthének viselkedésére felhozták azt is, hogy Száztelek közelében egy holttestet találtak, kérték tehát a küldötteket s általuk a lengyel királyt: gondoskodnának, hogy a szakadár ruthének helyébe más lakosokat telepíttessenek. Ezzel itt is föl volt vetve a Száztelek felé vezető út ügye, a mit a lőcseiek arra használtak föl, hogy ebben a kérdésben ők is benyujtsák tiltakozásukat.

Novemberben azután Szepesmegye foglalkozott az út ügyével és megbízottakat küldött ki, hogy eskü alatt vallassák ki a városok lakosait.[5] A két kiküldött Vinczenczy Gáspár, mint a főispán embere, és Csorba László szolgabíró november 21-én először Iglón a város tanácsa előtt

[1] U.-ott. III., 81. l.

[2] U.-ott. III., 97—99. l.

[3] Gévay id. művének III. kötete tartalmazza a naplót.

[4] A káptalan részéről Eustachius őrkanonok és Szentmártoni János kanonok voltak kiküldve, Lőcse nevében pedig Márton jegyző, Panczer László és György esküdtek. A protestatióknak csak fogalmazványát ismerem. Oklt., 73. sz.

[5] A vizsgálati jegyzőkönyvnek csak másolatát ismerem a lőcsei levéltárból, a hol az az előző protestatio fogalmazványához van mellékelve. Ugyanazon kéz írása. A vizsgálatról a kiküldöttek a jegyzőkönyvet bemutatva 1539. nov. 24-ikén eskü alatt tettek jelentést. Oklt., 74. sz.

Máté vargát hallgatták ki, a ki korábban szepesjakabfalvi lakos volt. Az ő vallomása két jakabfalvi lakos: Márton Soltész és Oszvald elbeszélésére támaszkodott, a kiktől tudta, hogy az egyenes út Lublóról Szepesjakabfalvára és azután a Brinka-hegyen át Lőcsére vezetett s azt ők mindketten, mint közútat, járták is. Ő maga is emlékezett arra, hogy a közelmultban Schön Miklós és Scholcz Melesz lublóvári tisztek parancsából ezt az útat a kilenczedik áthidalásig megtisztították a kidőlt fatörzsektől, közben azonban Schön meghalt és a munka abbamaradt. Poprádon a 13 város grófja és a város tanácsa előtt folyt a vallatás. Ott Niklaisz Gallus vallotta, hogy apjától tudja, hogy a kereskedők Lublóról szabadon mehettek Késmárkra, a ki pedig Szászteleken át akart menni, a lublói harminczadczédulával Lőcsére mehetett és nem kellett Késmárkon a harminczadot bevallania. Így vallott Gergely scholasticus is. Hilbrant Gergely pedig apja elbeszélése alapján állította, hogy a régi időben nyugodtan járhattak ezen az egyenes úton, mert akkor még nem volt lerakóhely Késmárkon, azt csak később erőszakkal állították föl. Szepesszombaton olyan tanú is akadt, a ki marhavásárra menve, maga is járta ezt az útat és saját szemével látta, hogy azt akkor a kereskedők és fuvarosok sűrűn látogatták. A következő két napon azután a kiküldöttek a vitás úthoz közelebb fekvő Szepesbélát és Leibiczet keresték fel. Amott Solschneid György, Franck István, valami Fülöp és Gschöff Bertalan esküdt polgárok bizonyították, hogy a vitás út szabad használatáról még szüleiktől értesültek, de saját szemeikkel is látták, hogy az tényleg arra vitt, és hogy a kereskedők járták. Leibiczen pedig maga a tanács tett tanúságot egyrészt az út irányáról, másrészt, hogy a ki Lublón harminczadczéduláját megszerezte, szabadon vonulhatott rajta.

A mint azonban a királyi parancs nem segített a lőcseieken, ép úgy nem segített rajtuk a protestatio és a megyei vizsgálat sem. Egyelőre nem tudtak a helyzeten változtatni. A késmárkiak velük és az elzálogosított városokkal is éreztették hatalmukat, a miért 1540-ben lengyel részről Zakliczini Jordán András zarnovi várnagy, szan-

deczi kapitány, krakói, szandomiri stb. vámszedő — királyának parancsára — meg is fenyegette őket, hogy ha a szandeczieket árúikkal továbbra sem engednék megállítás nélkül Iglóra és Szepesszombatra, úgy megtorlásul nekik is el fogják tiltani, hogy Lengyelországba menjenek.[1]

A tulajdonképeni akadály, a mely miatt a Százteleken át vezető útat megnyitni nem lehetett, Laski Jeromos személye, hatalma, laza erkölcsi fogalmai és fényes tehetsége volt. Ismereteit és összeköttetéseit sem a magyar, sem a lengyel király nem akarta nélkülözni; hűségét megpróbáltatásnak kitenni, hatalmát kihívni nem merték. A döntés tehát csak az ő halála után következhetett be.

Akkor a helyzet Lőcsére jelentékenyen kedvezőbben alakult. A Laski-birtokokat Jeromos fia, Albert örökölte, egy gyermek, a kinek ügyeit Laskinál jóval kisebb tekintélyű ember, Loboczky Mátyás, a késmárki várnagy vezette. Viszont Lőcsének ez időben közelebbi nexusa volt a helytartóval. Ferdinánd a magyar ügyek vezetését helytartóra és melléje kinevezett tanácsosokra bízta, helytartója pedig ekkor épen egy szepesi főúr, bethlenfalvi Thurzó Elek volt,[2] a ki jól ismerte a lőcseiek sérelmeit és bajait s a kinek jóindulatára ezek mindenben számíthattak. El is küldték hozzá mindjárt a város egyik polgárát, Bobst Jánost, a ki a helytartótól parancsot eszközölt ki Loboczky czímére, mely az ügyet a lőcseiek kívánsága szerint rendezte.

Ugyanakkor Lengyelországba is küldtek követet, nem magához a királyhoz, hanem a marsallhoz, a kit megkértek, eszközölné ki Zsigmondnál, hogy ő is megnyissa az elzálogosított terület útrészét. Lengyelországban azonban még mindig tekintettel voltak Laski tiltakozására és Ferdinándnak ez ügyben 1539-ben kiállított levelére s azért arra biztatták a lőcseiek követét, hogy szerezzenek Ferdinándtól, vagy legalább a helytartótól és a magyar tanácstól olyan írást, a melyben a lengyel királyt az út megnyitására fölkérnék.

[1] Oklt., 75. sz.

[2] Thurzó helytartóságára vonatkozólag v. ö. Kiss István: A magyar helytartótanács I. Ferdinánd korában és 1549—1551. évi leveles könyve. Budapest. 1908. XXXI—LII. l.

1542 szeptember 25-én tehát a lőcseiek ismét Thurzóhoz fordultak és megkeresték a kívánt levél megszerzése érdekében.[1] Ezzel a kéréssel azonban jórészt elkéstek. Október 10-én Ferdinánd elfogatta Perényi Pétert, a mi Thurzóban most már végleg megérlelte a lemondás gondolatát. Ezzel a gondolattal már korábban is foglalkozott, föl is ajánlotta lemondását, de azután mégis maradt. Perényi elfogatása után azonban annyira meghasonlott a fönnálló kormányzati rendszerrel, hogy már csak saját visszavonulásának és a sérelmek orvoslásának módja foglalkoztatta. Ilyen körülmények közt aligha volt kedve oly helyiérdekű s a szőnyegen levő kérdések mellett kisjelentőségűnek látszó ügygyel foglalkozni, mint a milyen a százteleki és jakabfalvi útak megnyitása. Valószínűleg november elején már be is adta lemondását és deczember 30-án fölmentését is megkapta.[2] Az ő támogatását tehát Lőcse elkésve vette igénybe s így az ügy ezen a réven sem jutott közelebb a megoldáshoz.

XI.

Ferdinánd uralkodásának kezdetén a legvégzetesebb baj az volt, hogy az ország rendje teljesen felbomlott; később azonban az ő pártját főkép és elsősorban azok a törekvések gyarapították és erősítették, a melyekkel a rend helyreállításán fáradozott. Ferdinánd közigazgatási téren minden országban kiváló szervezőnek bizonyult; tehetségének azonban nálunk nagy akadályokkal kellett megküzdenie, mert közigazgatásunk a korábbi, rendezett időkben sem volt még kifejlődve. Az első sikereket e szervező munkában az igazságszolgáltatás helyreállításával szerezte.

1542-ben, a mikor Lőcsét még a százteleki út ügye foglalkoztatta, már kilátás nyílt arra is, hogy magát a főkérdést, az árúmegállítását, törvényes ítélettel eldöntsék. Minthogy akkor a nádori szék már Báthory István halála (1530 május 8.) óta nem volt betöltve s a nádor hatáskörét jórészt a helytartó látta el, — az ő bírói hatalmát azonban

[1] Oklt., 76. sz.

[2] Kiss id. mű, LIV. l.

csak 1543-ban írták körül,[1] — az igazságszolgáltatás a nádori helytartó feladata volt. Tisztét tulajdonképen ép azért szervezték, hogy a nádori hatáskörnek ezt az ágát ellássa. Az ő törvénylátásában tehát a lőcseiek olyan tényezőt láthattak, a melynek ítéletében megnyugodhattak, és Révay Ferencz nádori helytartó nemcsak az ország szokásait és törvényeit ismerte, hanem, mint felsőmagyarországi birtokos, a Szepesség különleges viszonyait is.

Úgy látszik azonban, hogy egyelőre a lőcseiek ragaszkodtak ahhoz, hogy az ügyet a királyi személyes jelenlét bíróság intézze el, a minthogy az 1498 : 33. t.-cz. értelmében tényleg oda is tartozott. Ilyen irányban tehettek lépéseket már 1542 folyamán, de 1543 márczius 9-ikén, a mikor az ügy tárgyalásra került volna, a lőcseiek foktői Sárközy Bálint révén perhalasztást kértek és megfizették az ily esetben tartozó 6 márkát.[2] Hogy mi volt az oka, hogy a lőcseiek, mint fölperesek maguk éltek perhalasztással, kétségtelen bizonyossággal megállapítani nem tudjuk. Valószínűnek tartjuk azonban, hogy időközben reményük támadt arra, hogy az ügyet más úton még nagyobb valószínűséggel fordíthatják javukra.

Ezt bizonyítja legalább az a tény, hogy egy hónappal a most említett perhalasztás előtt, tehát már minekutána a feleket Lőcse panasza alapján a királyi személyes jelenlét bírósága elé megidézték, 1543 február 5-én újabb idézés, illetve helyesebben, parancs ment Késmárk városához. Ezt a parancsot a helytartó és a magyar tanács intézte Késmárkhoz, a királyi kamara megkeresésére. Elmondják ebben, hogy ismételten panaszok érkeztek hozzájuk, hogy a lőcsei harminczad és lerakóhely régi privilegiumainak erőszakos megtámadásával nem hagynak fel, ezért a király nevében meghagyják nekik, hogy a viszály elsimítására az erre vonatkozó összes írásaikat a magyar tanács előtt Pozsonyban mutassák be.[3]

[1] V. ö. R. Kiss István: A magyar helytartótanács I. Ferdinánd korában. CXII. és 364. l.

[2] Oklt., 79. sz.

[3] Oklt., 77. sz.

Ez tulajdonképen azt jelenti, hogy a kamara, mint középponti pénzügyi közigazgatási szerv, az eredetileg a lőcseiek által emelt vádat magáévá tette, a mire kétségtelenül az indította, hogy ez ügyben az országos, illetve királyi pénzügy érdekeltségét észrevette. Minthogy azonban ezzel a lőcseiek localis ügye közügynek ismertetett el, a melynek lényege a pénzügyi igazgatást érintette, a kamara az ügy elintézését közigazgatási térre iparkodott terelni. Így került az a helytartó és a magyar tanács elé, a hogy azt 1528-ban Ferdinánd is óhajtotta. A kamara itt a saját felfogása iránt több megértést remélhetett, mint a még egészen rendi színezetű bíróságtól. A harminczadügy kétségtelenül a közigazgatási hatóság elé is tartozott, de az árúmegállítás privilegiuma a kor felfogása szerint csak bírói úton volt eldönthető. Az ügy tehát még márcziusban visszaterelődött a bírói útra.

A lőcseiekre azonban a kamara beavatkozása következtében beállott fordulat nagy nyereséget jelentett, mert ezzel el volt ismerve az a tény, hogy az árúmegállítás a legszorosabb kapcsolatban van a harminczadszedéssel, hogy tehát az ügy a király jogait is érinti. Így történt, hogy a márczius 9-én elhalasztott pört ugyanazon hó 19-én nem Lőcse városa, hanem a koronaügyész és királyi jogügyek igazgatója indította meg ismét. Erről a napról kelt ugyanis Révay Ferencz nádori helytartó mandatuma a szepesi káptalanhoz, a melyben elrendeli a késmárkiak megidézését.[1]

Az idézés szerint pókateleki Szomory János koronaügyész és királyi jogügyek igazgatója személyesen emelt panaszt a nádori helytartó előtt Késmárk ellen. Panaszában hangsúlyozta, hogy a szabad királyi városok régi privilegiumai értelmében ugyan minden külföldi és honi nagy- és kiskereskedők és árúsok Felsőmagyarország területén csak Lőcsén és Kassán tartoznak árúikat lerakni és forgalomba hozni és minden üzletüket csak e két városban bonyolíthatják le, mégis a késmárkiak már tizenkét éve, vagy még régebben, támogatva néhai Laski Jeromostól, magúknak is követelve ugyanezt a jogot, a kereskedőket akár kifelé men-

[1] Oklt., 80. sz.

nének, akár behoznák árúikat, Lőcse helyett Késmárkon kényszerítik lerakásra és kereskedésre, úgy hogy Lőcsén jelenleg a szepesi lerakóhelynek úgyszólva csak az emléke van meg. Ezzel Késmárk tanácsa erőszakkal és ármánynyal szerezte meg polgárainak azokat a jogokat, a melyek Lőcsét illetik meg, valamint az e jogokból származó előnyöket, a koronának és a királyi fiscusnak nagy kárára. A tizenötödnapra szóló idézést a káptalan részéről Makay Tamás éneklőkanonok márczius 24-ikén kézbesítette a késmárki tanácsnak.[1]

A pör május 8-ikán került a bíróság elé. Ott Szomory János vádló bemutatta Zsigmond királynak Kassán 1411 április 17-én Lőcse részére kiadott privilegiális levelét. Ezzel tehát vádját, Héderváry Lőrincz nádor ítéletét figyelmen kívül hagyva, a legrégibb bizonyítékokra alapította, szerencsés kézzel épen arra az oklevélre, a mely megtiltotta a szepesi városoknak, hogy Lőcsééhez hasonló jogokat még csak kérjenek is maguknak. Késmárk ügyvédje, Bejczy Ambrus ezzel szemben azt állította, hogy megbízói semmit sem tettek Zsigmond bemutatott privilegiuma ellen, sem a lőcseieket nem háborgatták jogaikban s a királyi fiscust sem károsították, hanem csak régi királyi privilegiumaikat gyakorolták. Ennek bizonyítására bemutatta II. Ulászló 1496-iki ítéletlevelét. Minthogy ez utóbbiban benne voltak az ügy fejlődésére vonatkozó összes anteacták, más anyag felmutatására nem is került a sor, hanem megindult a felek vitája, a melynek folyamán azonban Bejczy Ambrus érvei nem tettek jó hatást a bíróság tagjaira.[2]

A május 17-én kimondott ítélet tehát Lőcse javára szólott és nemesi bíróság részéről a kereskedelmi ügyekben abban az időben csodálatos szakértelmet árult el.[3] A bíróság tudniillik felismerte azokat az árnyalati különbségeket, a melyek a két város látszólag azonos privilegiumait egymástól megkülönböztetik, s a hasonló formulák finom distinctióit mérlegelve, megtalálta az ezekben rejlő különbség lényegét.

[1] Oklt., 81. sz.

[2] ... post multas inanes, frivolas ac de iure minime admittendas prenominati procuratoris in causam attractorum ... V. ö. 295. l.

[3] Oklt., 82. sz.

Elismerte tehát Lőcsének azt a jogát, hogy örök időkre megkapta minden a Szepességre jövő idegen és a honi kereskedő megállításának-jogát olyan módon, hogy azok mindenekelőtt Lőcsére tartoznak menni, ott tartoznak lerakni és árúikat forgalomba hozni; de elismerte Késmárk jogát is a közönséges és könnyű szekerek megállítására. A kettőt egészen helyesen úgy egyeztette össze, hogy a közönséges és könnyű szekerek alatt csak olyanokat szabad érteni, a melyeket legfeljebb négy ló húz s a késmárkiaktól forgalomba hozható árúk alatt csak olyat, a melyek már szét vannak bontva, vagyis már a kiskereskedelem körébe tartoznak.[1]

Hasonló szakértelemmel döntött a mérleg dolgában is. Észrevette ugyanis, hogy Lőcse „libra generalis"-t kapott, szintén örök időkre, Késmárk azonban csak „libera statera sive mensura"-t és felismerte a kettő közt a különbséget, hogy Lőcséé nyilvános mérleg, a melyen tehát az idegenek is mérlegelhetnek, míg Késmárké csak szabad, a melyet csak a város használatára engedélyeztek.[2]

Ennek alapján Révay Ferencz nádori helytartó ugyan fölmentette a késmárkiakat a hatalmaskodás vádja alól,[3] az ügy érdemét illetőleg azonban Lőcse javára döntött, kimondva, hogy Lőcsének örök időkre egyedüli joga, hogy minden külföldi, vagy honi, a Szepességre importáló kereskedőt mindenekelőtt Lőcsén állítson meg és ott árúinak forgalomba hozatalára kényszerítsen, valamint, hogy a Szepességen egyedül őt illeti a nyilvános mérleg tartásának joga.

[1] ... currus tamen communes et leves non plures, quam quos quatuor equi vehere possunt, res autem venales non nisi disligatas et apertas intelligi ... V. ö. 296. l.

[2] ... in causam attracti in eadem civitate sua Kesmark libram, stateram sive mensuram, liberam quidem pro sua civitate, non tamen generalem, eo quod generalis ipsa libra, statera sive mensura ex eiusdem domini imperatoris et regis gratiosa annuentia ad prefatam dumtaxat civitatem Lewche, tanquam peculium eius, iure perpetuo dinoscitur. V. ö. 296. l.

[3] ... denique iam sepedicti iudex iuratique cives in causam attracti ab ipsa violentie pena causa in presenti certis et rationabilibus ex causis relevari et exonerari debere nobis ac dominis prelatis et baronibus, magistrisque prothonotariis et regni huius nobilibus, nobiscum in examine et cognitione presentis cause consedentibus, cernebatur manifeste. V. ö. 296. l.

Késmárk csak saját polgárai használatára tarthat fenn mérleget, megállítania pedig csak azokat a szekereket szabad, a melyeket legfeljebb négy ló húz, de ezeken is a nem késmárki lakosok, legyenek azok akár külföldiek, akár honiak, csak olyan árút vihetnek, a melyet már Lőcsén kibontottak, vagyis ott szereztek a nagykereskedőtől; csak maguknak a késmárkiaknak van megengedve, hogy közönséges és könnyű szekereken ki nem bontott, vagyis nagybani árút is egyenesen Késmárkra importálhassanak és ott kibontva, akár ott, akár más vásárokon kicsinyben eladhassanak.[1] Hogy pedig e tekintetben semmi visszaélés ne történjék, a legszigorúbban, árúik elvesztésének terhe alatt eltiltotta a késmárkiakat attól, hogy nem késmárkiakkal kereskedelmi társaságot alkossanak s ilyen módon idegenek árúit becsempészszék.[2] Hasonlóképen árúik elvesztésének büntetését mondotta ki az ítélet mindazokra a kereskedőkre, a kik az ítélet bármely intézkedését megszegnék.

Lényegében ez az ítélet is megfelelt Héderváry Lőrincz nádor 1437-iki döntésének, nem tért el tehát valami feltűnően Báthory István 1492-iki és II. Ulászló 1496-iki ítéletétől sem, bár azoknak Lőcsével szemben tanúsított elfogultsága

[1] ... currus tamen communes et leves, non plures quam quos quattuor equi vehere possunt, res autem venales, quas tam forensibus, quam indigenis regni huius, his nempe, qui incole ipsius civitatis Kesmark non fuerint, in eandem civitatem Kesmark etiam in curribus communibus et levibus inducere licet, non nisi eas, que in ipsa civitate Lewche iam disligate et aperte extiterint, intelligi debere, dictis enim iudici, iuratis cocterisque civibus et inhabitatoribus ipsius civitatis Kesmark ... etiam non disligatas et non apertas res venales successivis semper temporibus perpetuis in curribus dumtaxat communibus et levibus, quos, ut prefertur, ad maximum quatuor equi vehere possunt, in eandem civitatem Kesmark inducere ibidemque disligare, aperire, ponderare, disligatasque et apertas sive in ballis, sive in vasis tunellisque sint, tam in eadem civitate Kesmark, quam etiam alias ubique per fora hinc inde deferentes forizatione solita per pecias et ulnas, aliasque mercatorias ponderationes, mensurationes vendere et commutare liberum fore ... V. ö. 298. l.

[2] ... ita tamen ne cives ipsi et incole eiusdem civitatis Kesmark sub aliquo pretextu forenses quospiam aut regni huius indigenas a sua civitate Kesmark alienos et extrarios sibipsis in mercature sue societatem asciscere audeant ... V. ö. 298. l.

helyett ez alkalommal a bíróság határozott jóindulatot tanúsított a város iránt. Ha azonban a lényegben nincsenek is nagy eltérések ez ítéletek közt, Lőcse most mégis olyan döntéshez jutott, amilyet óhajtott, s amilyet privilegiumai alapján méltán el is várhatott. Révay Ferencz nádori helytartó ítéletével szemben ugyanis a korábbiak felületeseknek mondhatók. Amazokat Késmárk értelmezhette a maga javára is, különösen II. Ulászlóét, a mely a formális szempontok érvényesítésével, nagy rosszindulattal Lőcse iránt, ennek nagy kárára volt. Révay érdeme ítéletének szabatos megfogalmazásában állott, a pontos, félre nem érthető magyarázatokban, melyekkel a két város privilegiumait kísérte, de különösen cunclusiójának: a tulajdonképeni ítéletnek minden részletre kiterjeszkedő gondos, a kétértelműséget kizáró szövegezésében.

Ehhez a diadalhoz a lőcseiek e per folyamán egy kisebbjelentőségűt is följegyezhettek. Szomory János Révaytól hiteles másolatot kért II. Ulászlónak Bejczytől bemutatott ítéletleveléről. Ezzel tehát megszűnt az a középkori jogszolgáltatás szokásaiban gyökerező visszásság is, — a pörvesztes fél részére t. i. az ítéletet nem állították ki, — hogy II. Ulászló döntésének pontos szövegét nem ismerték.[1]

Az ítéletnél is nagyobb jelentősége volt azonban Révay Ferencz azon nyilt parancsának, a melylyel május 28-ikán az ország rendeivel és a Szepességen megforduló kereskedőkkel közölte, hogy a tőle hozott ítélet értelmében az árúmegállítást, minthogy e jog ősi privilegiumok alapján egyedül a lőcseieket illeti meg, Késmárkon eltiltotta; csak maguk a késmárkiak mehetnek legföljebb négyfogatú fuvaraikkal egyenesen Késmárkra. A kereskedők tehát egyedül Lőcsén tartoznak lerakni és ott nyolcz napon át árúikat eladásra kínálni, azok elvesztésének terhe alatt. A nádori helytartó e nyilt parancsban egyben arra is felhívta a rendeket és a hatóságokat, hogy Lőcsét ezen jogainak védelmében minden erejükkel támogassák s a rendeletben foglaltakat a piaczokon és közhelyeken közhírré tegyék.[2]

A késmárkiak azonban ebbe a fordulatba belenyugodni

[1] Oklt., 83. sz.
[2] Oklt., 84. sz.

nem tudtak és az ítéletet nem respectálták. A lőcseiek tehát az 1543 novemberében Beszterczebányán tartott országgyűlésen a rendek kívánságai közé bevétették, hogy kérik a királyt, a mennyiben a késmárkiak továbbra is sértenék Lőcse árúmegállító-jogát, Báthory András főkapitány hatalmával kényszerítse őket engedelmességre.[1] Ennek a fölterjesztésnek a következménye volt az a két mandatum, a melyet a király a következő év elején Késmárkhoz és Báthoryhoz intézett.[2] Ezek közül a Késmárknak szóló 1544 január 7-én kelt és megfenyegette a tanácsot, hogy a mennyiben a nádori helytartó ítéletének magukat alá nem vetik, avagy a lőcseiek privilegiumait egyebekben megsértik, Báthory András tárnokmestert és felsőmagyarországi főkapitányt fogja Lőcse érdekeinek védelmével megbízni.[3] Minthogy az akkori szokás szerint a végrehajtás a szükséges katonai erővel az illető részek katonai parancsnokának feladata volt, ez a katonai hatalommal való végrehajtást jelentette. Ez az eszköz némileg meg is szelidítette a késmárkiakat. A lőcseiek ugyanis Ferdinánd nyilt parancsát bemutatták a megyei hatóságnak, a mire az a maga részéről olsaviczai Falk Szaniszlót és görgői Vinczenczy Gáspárt küldte ki Késmárkra. Erre február 11-én a megyének Szepeshelyen tartott gyűlésén Késmárk részéről megjelentek Elfynger János és Pray Gáspár esküdtek és kijelentették a város nevében, hogy a király parancsát illő tisztelettel fogadván, a pozsonyi ítéletet meg fogják tartani, annak ellent nem mondanak, fenntartják maguknak mégis azt a jogot, hogy annak idején sérel-

[1] A rendek kívánságai közt: Civitas Leutschoviensis supplicat ut Maiestas Vestra civibus de Kesmark serio committat, ut deinceps nihil in preiudicium rerum civitatis Leutschoviensis attentare presumant, signanter in causa depositionis mercium. Et si ab eiusmodi conatibus desistere nollent, dignetur M. V. Andree Bathory committere ut in eos pro debito officii sui animadvertat. Magy. Országgyűlési Emlékek. II., 567. l.

[2] Ferdinánd 1544 jan. 12. válaszában: Depositionem mercium in civitate Lewchoviensi habitam, quam ipsi civi contra civitatem Kesmark de iure obtinuisse dicuntur, vult Maiestas sua observari et iam hac de re mandatum dedit tam ad ipsos de Kesmark, quam ad Dominum Andream Bathory capitaneum suum. Magy. Orszgy. Eml., II., 584. l.

[3] Oklt., 85. sz.

meikkel a királyhoz fordulhassanak, a kereskedőket azonban nem tudják abban megakadályozni, hogy városukba jőjjenek.[1]

Késmárk tehát, a mely a két város nyilt háborúskodása óta Lőcsét tényleg elnyomta, nem volt arra hajlandó, hogy Révay ítéletében megnyugodjék, annál kevésbbé, mert az utolsó időben szépen vagyonosodott. Az 1542-iki adóösszeírás alapján elég hű képet alkothatunk magunknak a két város vagyoni viszonyairól.[2] Eszerint Lőcse lakosainak száma 3—4000 lehetett, a kik 622 adófizető családfő háztartásában oszlottak meg. Késmárké jóval kevesebb volt, alig fele Lőcséének: 1300—1500 fő, a kik 260 háztartásban oszlottak meg. Mindazonáltal Késmárk vagyona jóval több volt, mint a lőcseiek adójának a fele: 11.984 frt,[3] Lőcse 19.060 frtjával[4] szemben, a mi, az átlagot számítva, a késmárkiakat kedvezőbb anyagi viszonyok közt élőknek tünteti föl. A lőcsei polgárcsalád átlagos 30 forintnyi vagyonával szemben ez adatok szerint a késmárki polgárcsaládé 46 frt volt,[5] a mi körülbelül 50%-os különbségnek felel meg.[6] Hogy azonban ez a vagyonosodás Késmárkon nem régi időkbe visszanyúló folyamat eredménye, az következtethető abból, hogy ott a legnagyobb vagyonok 1680 és 1014 frtosak,[7] míg Lőcsén 2419 és 1860 frtosak,[8] és hogy a két legnagyobb vagyont Késmárkon épen nem kereskedők, hanem mindkettőt mészáros gyűjtötte. A kereskedelem ott még

[1] Oklt., 86. sz.

[2] Az Orsz. Levéltárban őrzött összeírások alapján feldolgozta Iványi Béla: Lőcse városának lakói és azoknak vagyonossága 1542-ben. Közlemények Szepes Vármegye Multjából I. évf. 1909. 158—169. és 224—236. l. és Késmárk város lakói és azoknak vagyoni viszonyai 1542-ben. U.-ott. VIII. évf. 1916. 68—86. l.

[3] V. ö. id. hely, VIII. évf. 1916. 81. l.

[4] V. ö. id. hely, I. évf. 1909. 233. l.

[5] A tizedeseket elhagyom, mert a vagyonok az adóösszeg beszorzásával lévén kiszámítva, az eredmény úgyis csak hozzávetőleges lehet.

[6] Ugyanezt az arányt 23 : 35 kapjuk az esetben is, ha mindkét városnál a vagyonösszegből a két legnagyobb vagyont levonjuk.

[7] Sebestyén mészárosé és János mészárosé. V. ö. id. hely, VIII. évf. 1916. 83. l.

[8] Wildner Mátyásé és Krupeck Sebestyéné. V. ö. id. hely, I. évf. 1909. 234. l.

nem is igen volt kifejlődve, mert az adólajstrom csak négy kereskedőről és két fuvarosról tesz említést.[1] Nem vélek tehát tévedni abban, ha a késmárki lakosság ezen vagyonosodásának okát épen az árúmegállítás terén az előző tíz év alatt elért sikereinek tulajdonítom.

Ebben a megvilágításban Szomory Jánosnak az a vádja sem fog túlzottnak feltűnni, hogy Lőcsén az árúlerakóhelynek már csak halaványy emléke van meg, hiszen különben is tudjuk, hogy a lőcseieket még a békés évek alatt is akadályozták abban, hogy a szepesi vásárokra eljárjanak és hogy a többi városok lakosait a lőcsei vásárokról annyira elriasztották és elszoktatták, hogy kemény rendelettel kellett őket ismét oda utasítani. Az 1530 óta beállott nagy változások tehát bizonyára ép annyira hasznára voltak Késmárknak, a mily mértékben Lőcsét károsították. Épen ezért azonban a késmárkiak, több mint egy évtizedes gyakorlat után, a mikor ennek a helyzetnek gyümölcseit is megízlelték már, a Révay-féle ítélet teremtette helyzetet, a mely Lőcsére a restitutio in integrum, a megváltás volt, elfogadni nem tudta. A város 1544 február 11-iki meghódolása Ferdinánd előtt úgyszólva burkolt protestatio volt.

Késmárk nem is várt sokáig, hogy az ügyet új tárgyalásra vigye, még ugyanazon év tavaszán megindította a pört, nem közvetlenül Lőcse, hanem jóakaró pártfogója, pókateleki Szomory János koronaügyész és királyi jogügyek igazgatója ellen. A pörújítást Várday Pál esztergomi érsektől, mint királyi helytartótól azon a czímen kérte, hogy ügyvédje figyelmetlenségből bizonyos indokaik és érveik felsorolását és bemutatását a város kárára elmulasztotta. Minthogy a törvényes jogszokás ilyen esetben a pörújítást megengedte, a helytartó a király nevében el is rendelte Szomory megidéztetését, mivel pedig az ilyen ügyeket a rendes törvénykezési terminusokon kívül is el lehetett intézni, az idézéstől számított tizenötödnapra' ismét a nádori helytartó elé. 1544 április 6-án ennek értelmében utasította is a pozsonyi káptalant az idézés kézbesítésére[2] és két nappal

[1] V. ö. id. hely, VIII. évf., 85 l.

[2] Oklt., 87. sz.

később Haller János őrkanonok megjelent Szomory pozsonyi lakásán, Simon literátus házában, hogy tisztében eljárjon és felszólítsa őt az előző évi ítéletlevélnek a bíróság előtt való felmutatására.[1] Május 26-án indult meg az ügy tárgyalása, Várday Pál helytartó jelenlétében. A késmárkiakat ez alkalommal természetesen más ügyvéd: Bogárdy János képviselte. A felek először illetékességi kifogásokkal állottak elő, majd, miután ezekkel elutasították, megindult a bizonyítási eljárás, a melyről azonban közelebbit nem tudunk, mert az ítéletlevél Lőcse 1550-iki tűzvésze alkalmából elpusztult s így csak azokra a bírói följegyzésekre vagyunk utalva, a melyeket az idézésről szóló káptalani jelentés hátlapjára vezettek.[2] Ezek szerint a késmárkiak az előző évben felhozottakon kívül semmi újjal előállani nem tudtak, a miért is a bíróság május 28-án az 1543-iki ítélet érvényét megerősítette és a panaszosokat örök hallgatásra ítélte.

Az új ítélet végérvényes döntést hozott, az örök hallgatásra kárhoztatott késmárkiak meg voltak fosztva annak a lehetőségétől, hogy újabb perújítással megkísértsék a dolgok megfordítását. Lőcse tehát hosszú szenvedések után végre elérte, hogy jogait elismerték. Hátra volt még, hogy az életben, a gyakorlatban is érvényt szerezzen nekik. Hogy ez nem fog egészen könnyen menni, az még 1544-ben kitűnt. Már júliusban ismét a helytartóhoz kellett fordulniok panaszaikkal, hogy a késmárkiak jogaik érvényesítésében akadályozzák őket, de Várdaynak ez alkalomból július 20-án Késmárkhoz intézett levele sem hozta meg a kívánt eredményt.[3] Őszre tehát a lőcseiek a királyhoz fordultak, mire Ferdinánd szeptember 30-án ráírt az engedetlen Késmárkra[4] és egyben Loboczkyra[5] is, hogy a mennyiben a két ítéletnek nem engedelmeskednének, Báthory András tárnokmesterre és felsőmagyarországi kapitányra bízza rendelkezéseinek végrehajtását.

[1] Oklt., 88. sz.
[2] Oklt., 88. sz., v. ö. még 143. sz.
[3] Oklt., 91. sz.
[4] Oklt., 92. sz.
[5] Oklt., 93. sz.

XII.

Az 1544-iki ítélettel megkezdődött Lőcsén az újjászervezés nagy munkája. Az országos állapotok időközben bekövetkezett consolidálódása, a béke áldásai s a város jogainak elismerése szép perspectivát nyitottak e hatalmas kereskedelmi központ további fejlődésének. És Lőcse abban a tekintetben is szerencsés volt, hogy a nagy munka éveiben szerencséskezű és nagyeszű, kiváló emberekkel dicsekedhetett. Ezek közé tartozott a város második legvagyonosabb polgára, Krupeck Sebestyén, a kinek ugyan Késmárkkal voltak kellemetlen összetűzései, de a ki viszont, mint harminczados, a pénzügyi administratióba is beletanult és a kereskedelmi viszonyokba bepillantást nyert s így nagyon jól tudhatta, hogy e téren mik a város érdekei. A következő esztendőkben ismételten viselte a bírói tisztet.[1] Mellette említhetjük Heldt Balázst, a ki 1553-ban volt bíró és többször eljárt Pozsonyban és Bécsben a város érdekeinek képviseletében.[2] Legnevezetesebb azonban valamennyiök között a kassai származású Türk Dániel volt, a ki épen 1544-ben vette át az iskola vezetését,[3] 1552-ben a város jegyzője lett,[4] 1555-ben pedig bíró[5] és bírói évének letelte után életét egészen a város szabadságainak kivívására, biztosítására és a közügyek intézésére szentelte.

A kiváló vezetőkre azonban Lőcsének nagy szüksége is volt, mert arról a kárról, a melyet Lőcsének Ferdinánd uralkodásának első másfél évtizede okozott, csak azok a nagy erőfeszítések világosítanak fel bennünket, a melyekre 1543 után a város jogainak biztosítására rá volt utalva. Nem csak az árúmegállító-jogot, a lerakóhelyet és a mérleget kellett megvédeni, hanem a harminczadhivatalt és harminczadmentességet, a vásárjogokat és a Lőcsére vezető útak szabad forgalmát is.

E jogainak védelmében pedig Lőcse sok ellentétes

[1] 1549-ben. Hain, 94. l. 1551-ben. U.-ott, 97. l.
[2] Hain, 99. l., leveleit lásd Lőcse v. lt.-ban.
[3] Hain, 92. l.
[4] Hain, 98. l.
[5] Hain, 101. l.

érdekkel jutott összeütközésbe. Ellenfelei, arra hivatkozva, hogy az utolsó évtizedben a kérdéses jogokat a város megvédeni nem tudta, azt bizonyítgatták, hogy a mit a lőcseiek kívánnak, ellentmond a szokásjognak. Minduntalan vizsgálatokat tartottak tehát, hogy az érdekükben nyilatkozó tanúk vallomásainak erejével, hivatkozva a régi szokásra, akadályozzák a várost a még régibb jogok visszaszerzésében. Éveken át folyt tehát ismét a torzsalkodás, a míg egy-egy kérdésben a kedélyek lecsillapodtak.

1544 július 10-én ugyan a késmárki tanács nagyon békülékeny levelet írt Lőcse tanácsának, örömét fejezve ki, hogy a béke közöttük helyreállt,[1] de ez inkább csak annak következménye volt, hogy Lőcsével egyetértően akart eljárni a lengyel kereskedők ellen, hogy azoknak a kicsinyben való eladás eltiltassék, másrészt pedig polgárainak biztosítani akarta a jogot, hogy Lőcse országos vásáraira ismét eljárhassanak. De hogy a késmárkiak említette béke nem vert még gyökeret a szívekben, kitűnik abból, hogy egy évvel később Polák János menhárdi bírót, a ki szekerén Wirtesser András lőcsei polgárnak sót és szalonnát fuvarozott s a szokás szerint, árúját a lublói harminczadon bemutatva, Késmárkon át tartott Lőcse felé, hogy a lublói harminczadczédula alapján a vámot Lőcsén fizesse meg, a késmárkiak feltartóztatták. Nem akarták t. i. a menhárdi bírónak elhinni, hogy az árú nem az övé, s addig tartották fogva, míg Wirtessert útjáról vissza nem hívták s ő személyesen nem igazolta, hogy a szállítmány az ő tulajdona. Az esetet különben nem az élezte ki, hogy a késmárkiak a városukon átszállított árú lerakását és elvámolását Késmárkon akarták foganatosíttatni, hanem, hogy a menhárdi bírónak meghagyták: ne merje többé senkinek az árúját Lőcsére szállítani, hanem, a mit behoz, rakja le Késmárkon. Az ilyetén erőszakos eljárást, mely az utolsó bírói ítéletbe is beleütközött, Lőcse nem tűrhette és rudabányai Gulden Jakab polgára révén a szepesi káptalan előtt mindjárt be is jelentette tiltakozását a késmárkiak hatalmaskodása ellen [2]

[1] ... goth sey lob, wyr ynn fride gestellt seyn ... Oklt., 90. sz.
[2] 1545 máj. 30. Oklt., 94. sz.

A harminczadfizetés szokott módja ugyanis az volt, hogy az importáló a határi harminczadhivatalnál — ezek többnyire fiókhivatalok — czédulát váltott, a melyre rávezették a behozott árú mennyiségét, az ellenőrzés pedig a lerakóhelyek valamelyikén történt. Ha tehát a kereskedő pl. a lublói harminczadon czéduláját megváltotta, szabadon mehetett a lerakóhelyre; a korábbi zavaros időkben akárhová, az 1543-iki ítélet óta, a könnyű szekéren szállító késmárkiakat kivéve, csak Lőcsére.

A késmárkiak azonban az új rendet harminczadszedési szempontból zaklatásnak tüntették fel és ezen a czímen kísérlették meg az új rend életbeléptetésének meghiúsítását. Úgy látszik, hogy ezt az argumentumot az 1544-iki bírói tárgyaláson is érvényesítették, mert a vizsgálatot még az év elején kérték a megyei hatóságtól s tőle április 14-iki kelettel már a vallomásokról bizonyságlevelet is kaptak.[1]

Márkusfalván február 4-én Csantafalussy György és Adusóczky Szaniszló vezették a megye részéről a tanúvallatást. Ott Hen Péter és Biró István nevű 80 éves aggastyánok, továbbá Fabianus és Csépánfalváról Dluhy Péter, valamint Soldnar Péter és Demjén nemesek a tanácscsal együtt egyszerűen azt vallották, hogy nem emlékeznek arra, hogy tőlük valaha valaki a lőcsei harminczadra ment volna fizetni.

A lublóiak február 9-én érdemlegesebb vallomásokat tettek szentandrási Lázár Lőrincz szolgabíró és Csengovszky Benedek előtt. Egy bizonyos 80 éves Lőrincz, hajdani harminczados, a ki 30 éven át viselte e tisztet részben Lublón, részben Újfalun, elmondta, hogy a kisebb árúkat szállító kereskedők, a kik sót, 2—3 hordó halat, 2—3 vég posztót, vagy lábas jószágot hoztak be, a harminczadczédula megváltása után az egész országban szabadon árulhatták azokat.[2]

[1] Oklt., 89. sz.

[2] ... quicumque negotiator sive extraneus vel de regno inducens merces minores, sint cuiuscumque generis, presertim sal, humulum, duo vel tres tunnas alecarum aut auguillarum vel aliarum piscium, aut duo vel tria stamina panni, boves, vaccas, porcos, hircos, mercantias aut cuiuscumque alterius generis, soluta tricesima his in Liblyo vel Antiqua Villa, accepta desuper scheda, a qua scheda dantur bini denarii, libere per regnum ducere, divendi potuit sine omni impedimento tricesimatorum ..

Hasonló értelemben vallott Gnézda 75 éves plébánosa, János, a ki szintén harminczadoskodott. Egy Márton nevű 70 éves polgár ehhez még hozzáfűzte, hogy bizonyos Schvarz Jakab polgár szolgálatában ismételten, minden akadály nélkül fuvarozott sót Váraljára. A palocsaiak is többször vásároltak sót Lublón, majd Palocsán eladták a berzeviczeieknek, a kik Váraljára vitték. Mindezt megerősítette egy Márton nevű 93 éves polgár is.

Iglón február 10-én a város hatósága a maga hatáskörében végezte a tanúvallatást. Elsőnek a 73 éves Leibitzer Gergely tett tanúságot arról, hogy többször hozott be eladásra mindenféle árút Lengyelországból és mindig csak a lublói fiókon tett eleget harminczadkötelességének, a czédulát utólag bemutatva a késmárki harminczadosnak, és soha semmiféle lőcsei harminczados nem tartóztatta fel és nem kényszerítette a lerakóhelyre. A 80 éves Klinger András is, a ki 50 év előtt ismételten vitt üstöket vagy fazekakat Lengyelországba, mindig csak Lublón fizetett. A szintén 80 éves Kelemen szabó szerint minden az ország határain belül vásárolt árút a nyilvános vásárokon mindig szabadon árusíthattak és a harminczadosok nem kényszeríthették őket a lerakóhelyre.[1] Megerősítették e vallomást a 76 éves Klosch Jakab és Ferdin Imre is és valamennyien hangsúlyozták, hogy Iglón mindig szabadon lehetett a bányatermékeket mérlegelni, venni és eladni, lerakóhelyre sem kényszerítették őket, és az országból kimenet csak Lublón fizettek harminczadot.

Ez a vizsgálat a lőcsei harminczadot nagyon elhanyagoltnak tünteti fel, tekintve pedig azt, hogy a késmárki harminczadhivatal jóval később keletkezett, mint a lőcsei, a lőcsei piaczot egészen elárvultnak kellene elképzelnünk. A vallomások azonban bizonyára egyoldalúan informálnak bennünket, hiszen a késmárkiak kétségtelenül gondoskodtak arról, hogy olyan tanúkat állítsanak, a kiknek vallomása nekik kedvez.

[1] ... quod omnis generis merces intra regnum empte ac vendi proposite semper libere semper potuerunt divendi in liberis foris, nec per aliquem tricesimatorem compulsi sunt mercatores cum huiusmodi mercibus ad locum depositionis.

A mi különben a vallomások jogi értékét illeti, az az árúmegállítás szempontjából nagyon csekély volt, hiszen nem vonatkoztak a nagykereskedelemre. A kihallgatott két lublói harminczadoson kívül, a többieknek vajmi kevés közük volt a kereskedelemhez. És épen ez a két harminczados hangsúlyozta olyan nagyon, hogy vallomásuk a kicsinyben szállításra vonatkozik. Legerőltetettebb az iglói bizonyságlevél, a mely elsősorban az iglói érdekekért szállt síkra, de olyan értéktelen fecsegést is fölvett a jegyzőkönyvbe, mint az öreg Kelemen szabóé, a ki az országban vett és itt szabad vásárokon árúsított holmiról igazolta, hogy azt nem kellett a lerakóhelyre vinni. A késmárkiaknak nem is sikerült ez úton czéljukhoz közelebb jutniok.

Hasonló vizsgálat folyt le a késmárkiak kérésére 1548-ban az ófalúsi út tárgyában, a melyre az adott okot, hogy a lőcseiek a késmárki országos vásár alkalmából Ferdinánd 1544-iki nyilt parancsa alapján Báthory András főkapitány fegyveres erejével megakadályozták, hogy a lengyel kereskedők az ő lerakóhelyük elkerülésével Késmárkra menjenek.[1]

A kiküldött megyei biztosok akkor kihallgatták az ófalusi út mellett fekvő helységek: Tótfalu, Krig, Hanusfalva, Márkusfalva, Ófalu, az Ófalutól keletre fekvő Lechnicz s a nyugatra fekvő Nedecz, Kaczvin, Alsó- és Felsőlapsa, Krempach, Újbéla és Trips lakosait, a kik mind azt vallották, hogy ezt az útat lőcseiek, késmárkiak és lengyelek egyaránt szabadon használták. Ugyanezt bizonyította Miszlemicze lengyel város hatóságának tanúságlevele, a melynek részletes jegyzőkönyvéből, olyanok vallomása alapján, a kik rendszeresen fuvaroztak a lőcseiek és késmárkiak szolgálatában, vagy maguk is kereskedtek, avagy a vonuló kereskedőknek szállást adtak, kitűnik, hogy ezt az útat a lőcseiek ép úgy használták, akár csak a késmárkiak. A lengyelek közül krakkóiak, miszlemiczeiek, novytargiak jártak leginkább, de megfordultak rajta sandecziek is.[2] A vizsgálat természetesen czéltalan volt, mert hiszen a lőcseiek

[1] Oklt., 98. sz.
[2] Oklt., 98. sz.

nem vonták kétségbe a késmárki és a lengyel kereskedőknek azt a jogát, hogy az ófalusi útat szabadon járják, hanem a lőcsei lerakóhely elkerülését akarták meggátolni.

Bármennyire egyoldalúak legyenek különben az 1544-iki, a harminczadfizetés tárgyában tartott vizsgálat adatai és bármennyire kudarczczal is végződtek Késmárk újabb támadásai a lőcseiek kereskedelme ellen, a helyzet Lőcsére néze még épen nem volt rózsásnak mondható.

1548-ban Ferdinándnak külön rendelettel kellett felhívnia Szepesmegye nemesi közönségét, hogy alattvalóikat küldjék el a lőcsei hetivásárokra, mert azok időközben egészen a lengyel király fennhatósága alatt álló Váralja, Igló és Szepesszombat vásáraira szoktak.[1] A város keddi és szombatnapi hetivásárai pedig annyira feledésbe mentek, hogy a király 1550-ben új privilegiummal elevenítette fel őket.[2]

Még a közvetlen egyenes lublói út megnyitását is csak 1550-ben sikerült elérnie a városnak, a mikor is a lőcseiek kérésére Ferdinánd egyenesen utasította Thurzó Jánost és Werner György kamarai tanácsost és a sárosi vár praefectusát, hogy a szepesi káptalan emberével járják be az egész útvonalat és, ha úgy találják, hogy ez az út régen tényleg szabad volt és forgalmát csak Zápolyai és a Laskiak hatalmaskodása akadályozták, ha úgy találnák, hogy ez az elzárás a királyra és a lőcseiekre tényleg káros, tüstént nyissák meg a bel- és külföldiek szabad közlekedésének és védjék is meg szabadságát reájuk ruházott királyi tekintélyének erejével. Egyszersmind azt is elrendelte, hogy az erre vonatkozó intézkedéseket a vásárokon és más közhelyeken hirdessék ki.[3]

Természetes, hogy a mikor Lőcse fölterjesztést fölterjesztés után intézett a királyhoz, hogy régi jogaiba vissza-

[1] Oklt., 101. sz.

[2] ... quod quamvis ipsi ex indultis divorum et serenissimorum regum Hungariae, nostrorum praedecessorum certa fora hebdomadalia in medio civitatis sue habuerint et antea semper frequentata fuerint, tamen propter disturbia temporum, tam propter hominum raritatem, tam ob alios defectus fora eiusmodi hebdomadalia in tantum cessassent et abolita essent ... 1550 aug. 20. Lőcse v. lt., VIII. oszt., 19. sz.

[3] Kelt 1550 aug. 17. Oklt., 106. sz.

helyeztessék, ez nem járt újabb ellenségeskedések nélkül. Az akkor is lappangó gyűlöletre jellemző, hogy Krupeck Sebestyén széltében árulóknak nevezgette a késmárkiakat, a miért azok azután egyenesen a királyhoz fordultak panaszukkal, úgy, hogy Ferdinánd meg is hagyta a városnak, szolgáltasson Késmárknak igazságot Krupeckkel szemben.[1]

És annyi baj közt, oly kényes helyzetben Lőcsét 1550 június 7-én még egy borzasztó csapás érte. 118 ház kivételével az egész város, városházastól és a híres Szt. Jakab templommal együtt leégett. A tűz délután 3 órakor a Genersich-testvérek házában, a Zárda-utczában tört ki, a hol egy nürnbergi puskaműves, Hagner János puskaport készített. A szerencsétlen ember, a ki a veszedelmet a városra hozta, a tűzvész alatt elmenekült, de Krakóban elfogták és máglyahalálra ítélték. A polgárok vagyonával együtt 60 emberélet is a tűz áldozata lett[2] s az általános gyászhoz még hozzájárult a gond, hogy a város levéltára is elpusztult. Alig egynéhány oklevél megégett roncsa maradt meg. Megsemmisültek az összes privilegiumok és az 1544-iki ítéletlevél is, a mely Késmárkot örök hallgatásra kárhoztatta. Annyi ellenség közt tehát egyszerre oltalom nélkül maradtak; ha reá került a sor, semmi írást sem tudtak felmutatni jogaik védelmére. Sietve elküldötték ezért követeiket a királyhoz és a kamarához, a melynek jóakaró barátjuk, Werner György már előre megírta a szomorú hírt, nem mulasztva el, hogy a várost pártfogásukba ajánlja.[3]

A királyhoz rudabányai Gulden Jakab jegyzőt küldték, a kinek könyörgésére Ferdinánd augusztus 20-án kiadott oklevelében megígérte, hogy minden kiváltságaikat meg fogja erősíteni, külön is kiemelve árúmegállító-jogukat és nyil-

[1] 1548 febr. 5.... quomodo quidam Sebastianus Crupek concivis vester, nescitur qua ductus temeritate, subditos ipsius Alberti Lasky videlicet de Kesmark tam in regno isto Hungarie, quam etiam vicinis regnis publice infamaret, proditores eos appellando, palamque predicaret, nos quoque eosdem cives Kesmarkenses proditores dixisse... Ferdinánd király leveléből Lőcse tanácsához, hogy Krupeck ellen indítson pört. Késmárk v. lt., fasc. XXXIII, no. 45.

[2] Hain 95—96. l.

[3] 1550 június 11. Okit., 105. sz.

vános mérlegüket[1] Ez a megerősítés azonban még csak nagy általánosságban említette kiváltságaikat és egy újabb évtizedre volt szükség, a míg megint minden jogukat különkülön is elismertethették.

A késmárkiak voltak az elsők, a kik kellemetlenkedtek és még a város újraépítéséhez szállított fát és zsindelyeket is megharminczadoltatták, figyelmen kívül hagyva a városnak az egész országra kiterjedő harminczadmentességét.[2] Werner György kamarai tanácsosnak és Zula Kristóf főharminczadosnak ismételten közbe kellett lépniök, hogy e zaklatásnak véget vessenek.[3]

Késmárk után meg csakhamar életjelt adtak az elzálogosított városok. Régebben ők Lőcsével együtt küzdöttek Késmárk ellen a lublói egyenes és a szászteleki út megnyitása érdekében, tulajdonképen azonban, a mint az már régebben és ismételten kitűnt, mindkét városnak ellenségei voltak. Mindkettő az ő rovásukra kapta privilegiumát; a gyengébbek ösztönszerű makacsságával iparkodtak tehát, a hol lehetett, a reájuk nézve kedvezőtlen kötelékeket meglazítani. Ferdinánd 1550 augusztus 17-én kelt parancsa végre elrendelte a lublói út megnyitását, talán nem is annyira a lőcsei kereskedelem, mint inkább a harminczadjövedelem érdekében. Vegyük hozzá még azt, hogy Ferdinándnak az árumegállítás ügyében kiadott rendelkezései egyenesen a harminczadosokra bízták a lőcsei lerakóhely védelmét, a miből világos, hogy ennek új összeütközésre kellett vezetnie. A harminczadosok nem tűrték meg, hogy az elzálogosított városok lakosai harminczadjukat elkerüljék, de ezzel egyszersmind a lerakóhelyekre is kényszerítették őket. A városok tehát panaszt emeltek a lengyel királynál, a ki azt marsallja révén Werner Györgyhöz továbbította. A panasz úgy szólt, hogy a harminczadosok a lőcseiek javára visszaélnek hivatalukkal. Werner, a mint kötelessége volt, a marsallal szemben ezt tagadta, de hajlandó volt

[1] Wagner: Analecta I. 94. l.; Hain, 98. l.

[2] V. ö. 33. l.

[3] Werner György 1551 decz. 22-én kelt levele. Lőcse v. lt., IV. oszt., 8/12. sz.

arra, hogy az ügyről Lőcsén a marsall küldöttével tanácskozzék. Ámbár maga sem hitte, hogy a küldött tényleg meg is fog jelenni, mégis szükségesnek tartotta, hogy az ügyet a lőcseiek Zula főharminczadossal előre is megbeszéljék. Velük szemben nem is hallgatta el azt a véleményét, hogy a lengyelek vádjának van is valami alapja, mert a harminczadosnak — szerinte — csak saját hivatalával szabad törődnie.[1] Az árúmegállítás és a harminczad azonban a dolog természete következtében annyira össze voltak fonódva, hogy az ilyen hatásköri elválasztás szinte lehetetlen volt.

A város és a harminczadhivatal érdekei Lőcsén és Késmárkon is azonosak voltak, s az összetűzéseknél mindegyik várost harminczadosa is támogatta. A király ezután is, Szepes vármegye hatósága mellett, a harminczadosokat bízta meg az árúmegállítás védelmével. Az ügyek ilyetén összefonódása azonban 1553-ban új összeütközésre vezetett. A lőcsei harminczadosok ugyanis az iglóiakat és az Igló felől vonulókat is a lőcsei harminczadra akarták kényszeríteni s ez ügyben a késmárki polgárokkal birokra is keltek. Késmárk és Igló erre panaszt emeltek a királynál, a ki a szepesi káptalan két emberével külön biztosokat küldött ki az ügy megvizsgálására, addig is szigorúan meghagyva a lőcseieknek, főkép a harminczadosoknak, hogy míg e bizottság jelentése alapján ő maga az ügyet el nem dönti, a panaszos késmárkiakat és iglóiakat ne zaklassák.[2]

A száztelek—ófalúsi és a jakabfalva—lublói útak vitáihoz tehát egy harmadik vitás útkérdés is járult: az igló—csütörtökhely—késmárki. A fentebb említett parancsot a király 1553 január 31-ikén adta ki, azonban semmi tudomásunk sincs arról, hogy az abban említett biztosok a vizsgálatot tényleg megindították volna. Egyelőre Igló, be sem várva a biztosok érkezését, maga igyekezett az álláspontja igazolásához szükséges bizonyítékokat megszerezni. Február 16-ikán és 17-ikén követeket küldött azokba a gömöri és abaúji városokba, a melyek szintén a Gölniczbánya—Igló—

[1] Oklt., 109. sz.
[2] Oklt. 112. sz.

Csütörtökhelyen át vezető útvonalon szállították bányatermékeiket, hogy e városok hatóságaitól e tárgyban tanúkihallgatást s a kihallgatott tanúk vallomásáról bizonyságlevelet kérjenek. Szepsi városa elsősorban azokat hallgatta ki, a kik bort és szatócsárút szállítottak Késmárk felé. A tanúk közül Soltész Bálint és Kalmár János azt vallották, hogy ötven év óta mindig szabadon jártak a szóban forgó úton és soha senki sem tartóztatta fel őket. Hasonló értelemben vallott Német Simon, a ki 32 éve vitte arra borait Késmárkra és onnan vissza a szatócsárút, Polák Vincze és Bruder András, a kik 25 és Nagy András, a ki húsz éve járt ezen az úton. A városi hatóság még azt is hozzáfűzte e vallomásokhoz, hogy még az említetteken kívül is sokan vannak, a kik eskü alatt hasonló értelemben vallottak s ezen az alapon kiállította a kért bizonyságlevelet.[1]

A következő napon folyt a vizsgálat Jászón és Meczenzefen, a hol Hermolaus szűcs és Lanczperger János iglói polgárok kérték a tanúvallatást. A két város bizonyságlevele, a tanúk neveitől eltekintve, úgyszólván szóról-szóra megegyezik. A vallomásokat külön-külön nem részletezték, hanem a tanúk neveinek felsorolása után úgy foglalták össze az eredményt, hogy II. Ulászló és II. Lajos királyok uralkodási idejében a tanúk a kérdéses nyilvános közúton: Iglón, Sümegen és Csütörtökhelyen át oda és vissza egyaránt szabadon jártak Késmárk és Szepesszombat felé és senki őket sem fel nem tartóztatta, sem Lőcse felé nem kényszerítette.[2]

Utolsónak márczius 5-én Csetnek állította ki bizonyságlevelét. Ez bevezetésében a szepsii bizonyságlevéllel egyezik, a vizsgálatot kérő megkeresést a 13 város grófjától és Igló bírájától származónak mondja, a kihallgatott két tanúnak: Szabó Antalnak és Sartor Mártonnak megnevezése után azonban a vizsgálat eredményét, ha nem is szóról-szóra, de lényegileg mégis úgy foglalja össze, mint Jászó és Meczenzéf hatóságai.[3]

[1] Okit., 113. sz.
[2] Okit., 114. és 115. sz.
[3] Okit., 116. sz.

Igló és a többi elzálogosított város actiója azonban nem hozott semmi látható eredményt. Minthogy a király ígérte biztosok még mindig nem jelentek meg, a következő évben Késmárk kezdte mozgatni az ügyet. Laski Albert közbenjárásával a királytól Szepes vármegyéhez intézett mandatumot eszközölt ki, a mely most már a vizsgálat megtartásával a megye hatóságát bízta meg.[1] Ezzel a mandatummal a panaszosok nevében Mahalovszky Mihály jelent meg a megyegyűlésen, kifejtve, hogy a kérdéses útat nemcsak a szepesiek, hanem Szepsi, Jászó, Rozsnyóbánya, Krasznahorka és más szomszédos helyek lakosai is, árújokat szállítva, mindig szabadon használták, csak a legújabb időben kezdték a lőcsei harminczadosok a szabad forgalmat ebben az irányban akadályozni; erőszakoskodtak, koboztak és verekedtek, hogy a vonulókat Lőcse felé kényszerítsék, a mi Késmárk régi jogaira nagy sérelem. Protestált tehát az erőszakosságok ellen és Laski és a késmárkiak jogainak védelmére kérte ez ügyben a vizsgálat megejtését.

A megyei hatóság a vizsgálat vezetésére Édesfalussy Szaniszló szolgabírót és János esküdt nemest küldte ki, a kik szeptember 2-ikán el is jártak tisztükben, sorra fölkeresvén a vitás út mellett fekvő helységeket. Jelentésük alapján Mahalovszky kérésére a megyei hatóság szeptember 3-ikán a maga részéről szintén adott bizonyságlevelet a késmárkiaknak,[2] a melyben a tanúkat három csoportra osztva sorolta föl. Az első csoportba sorolta a nemeseket, a kiknek tanúsága az oklevél szerint úgy szólt, hogy a vitás útat emberemlékezet óta szabadnak tudták s az útasok és kereskedők gyalog, lovon és kocsival mindennemű árúikkal és javaikkal mindig szabadon járták, mígnem az utóbbi időben a lőcsei harminczadosok az embereket zaklatni kezdték. A második csoportban a csütörtökhelyi tanúkat sorolták föl, köztük a város bíráját. Ők arról tettek tanúságot, hogy a vitás út ősidők (ab antiquis temporibus) óta szabad volt s az Iglóról Csütörtökhelyen át Késmárkra vonulókat nem tartóztatták fel. A tanúk harmadik csoportjában szerepeltek a

[1] Oklt., 113. sz.
[2] Oklt., 118. sz.

11 város grófja és több szepesi városnak és községnek bírái és emberei, a kik részben a lengyel király, avagy Thurzó János fennhatósága alatt állottak. Szerintük is mindig szabad volt az út a borral, marhával és mindennemű kereskedőárúval vonulók előtt; a lőcsei harminczadosok régebben nem is zaklatták az útasokat, a kik Iglón akkor szálltak meg, a mikor nekik tetszett.[1]

A megyei vizsgálat azonban ép úgy nem juttatta nyugvópontra az ügyet, a mint az előző évben Igló erőfeszítései sem tudtak döntést provokálni. A vádló félnek tényleg igaza volt, a mikor azokról a rendszabályokról, a melyeket a lőcseiek az utolsó ítéletek után életbeléptettek, azt mondották, hogy új szokásokat honosítanak meg; a lőcseiek azonban ezzel szemben méltán hivatkozhattak arra, hogy a késmárkiak a Zápolyiak támogatásával, majd a két király küzdelmében Lőcse jogait nem vették figyelembe, sőt visszaélésképp olyan szokásokat honosítottak meg, a melyek Lőcse kiváltságait leglényegesebb pontjaiban sértették. Késmárknak és Iglónak ugyan szintén voltak kiváltságaik, a melyek a bányatermékek és a saját használatukra szolgáló, kicsinyben szállított árú szabad forgalmára vonatkoztak, de a mikor ezt a tanúk már úgy magyarázták, hogy marhát, bort és minden néven nevezendő kereskedelmi árút is lehetett Lőcse elkerülésével fuvarozni, ez már tényleg a lőcsei árúmegállító-jog megsértése volt, s ha ez tényleg szokásba jött, csak visszaélésképen válhatott szokássá azokban az időkben, a mikor Lőcse viszonyai mostohára fordultak.

Az 1543. és 1544-iki ítéletek azonban a város önbizalmát ismét talpraállították. Követelte, hogy jogait tartsák tiszteletben és a bennük foglalt intézkedéseket hajtsák végre. Hogy e tekintetben az ötvenes években nem léphetett föl erélyesebben, annak csak privilegiális leveleinek végzetes pusztulása volt az oka. Hűsége azonban, a melyet Ferdinánddal szemben mindig, a legkritikusabb helyzetben is megőrzött, megvédelmezték ellenségeinek fondorlatai ellenében. Ebben a különös helyzetben azonban, megfosztva jogainak írásos bizonyítékaitól, végérvényes döntést csak nehezen

[1] Oklt., 118. sz.

remélhetett és sokszor meg kellett elégednie azzal, hogy a döntés elodázásával nyerjen időt jogainak helytállóbb bizonyítására, avagy arra, hogy az illetékes tényezőket, elsősorban a királyt, jobban informálhassa.

XIII.

A mikor a mellékkérdésekben is csak olyan nehezen tudott Lőcse eredményt elérni, képzelhető, hogy ez a fődologban, az árúmegállítás ügyében még nehezebben ment. Azok a rendeletek, a melyeket még 1544-ben a helytartó és a király a lőcseiek érdekében az 1543-iki és 1544-iki ítéletek végrehajtására kiadtak, nem jártak a kívánt hatással, még a katonai végrehajtással való fenyegetőzésnek sem volt eredménye. Ennek következtében a koronaügyész és jogügyek igazgatója, Lőcsének e lelkes pártfogója, 1546 márczius 4-én újabb patenst eszközölt ki a lőcseiek részére, a melyben Ferdinánd szemükre vetette a késmárkiaknak, hogy ámbár 1544-ben bizonyos okokból eltekintettek az ő megbüntetésüktől, még sem tartják tiszteletben az ítéletet, hanem régi szokásuk szerint minden alkalmat megragadnak, hogy annak ellenére tegyenek. Minthogy pedig ezt sem a királyi kincstár, sem a lőcseiek békéje érdekében nem hajlandó eltűrni, szigorúan meghagyta nekik, hogy ne merjenek hatalmaskodásaikkal az ítéletnek ellenszegülni és a fiscus érdekeit károsítani.[1]

Újabb két esztendő mulva azonban megint csak újabb föllépésre volt szükség. 1548 februárjában, a mikor Késmárkon országos vásárra készültek, Lőcse igénybe is vette Ferdinand 1544-iki nyilt parancsát és Báthory András főkapitány fegyveres erejét s azzal az ófalusi út mellett fekvő Busócznál feltartóztatta a Késmárkra vonuló lengyel kereskedőket. Ugyanazon év nyarán pedig Lőcse újabb nyilt parancsot eszközölt ki Ferdinándtól (1548 szept. 12.), a mely nem csak a késmárkiaknak szólott, hanem általában minden kereskedőnek és felpanaszolta, hogy mindegyikük önkényesen, mindenféle tiltott és szokatlan útakon a harminczadok és vámhelyek elkerülésével oda megy, a hová neki

[1] Okit, 96. sz.

épen tetszik s árúikat, a lerakóhely negligálásával, akárhol lerakják és árúsítják, a harminczad és a lőcseiek nagy kárára. Ennek megakadályozására tehát elrendelte, hirdessék ki nyilvánosan, hogy a ki tiltott útakon, a harminczad és a lerakóhely elkerülésével viszi holmiját, annak árúját büntetésül el fogják kobozni s a felügyelettel és e rendelkezés végrehajtásával Szepes vármegyét bízta meg.[1]

Az elkobzással való fenyegetésnek, a mely különben magában az ítéletben is bennfoglaltatott, talán volt is némi hatása. Talán épen ebben kell keresnünk annak az okát, hogy a késmárkiak már egy hónap mulva újra megmozdultak és kísérletet tettek, hogyan lehetne az „örök hallgatást" megkerülve, mégis perújítással élni. Ekkor vették elő a Mátyás-féle hamis oklevelet. A gondolat azonban, hogy ez a hamis írás szolgálhat majd alapul a „perpetuum silentium" megtörésére, mindjárt az 1544-iki ítélet meghozatala után felmerült. Hart András, Krämer Lőrincz és Lanius Tamás késmárki esküdtek már 1545 szeptember 9-én átíratták a szepesi káptalannal a hamis okmányt.[2] A késmárki vásárra vonuló lengyel kereskedőknek országos haderővel való feltartóztatása után, 1548 május 16-án pedig Loboczky Mátyás, mint Laski Albert gyámja, II. Ulászlónak Zápolyai István protestatióját tartalmazó oklevelével együtt azt a királyi személyes jelenlét bíróságával is átíratta.[3] Ennek az átiratnak a bemutatásával indította azután meg a pört ugyanazon év októberében, nem Késmárk városa, hanem Loboczky Mátyás.

A jogászi észjárás minden furfangját igénybe vette, hogy a pör megindítása ellen kifogást ne lehessen emelni, sem az a szemrehányás ne érje a várost, hogy megtörte a „perpetuum silentium"-ot. Vádjában az árúmegállítás elő sem fordult, az egész vádat a fegyveres erő igénybevételére alapította, a melylyel szerinte a város megszegte a Mátyás király közvetítette egyezséget. Hogy a Báthory András nevében eljáró kapitányok: Török György és Keczer Ferencz

[1] Oklt., 100. sz.
[2] Oklt., 95. sz.
[3] Oklt., 99. sz.

szepesi várnagyok tulajdonképen királyi parancsnak engedelmeskedtek, nem akadályozta őt abban, hogy igénybevételüket Lőcse részéről hatalmaskodásnak ne nevezze. A közben hozott ítéleteket természetesen nem hagyhatta figyelmen kívül, de óvatosan elkerülte az 1544-ikinek említését, minthogy abban volt kimondva az „örök hallgatás". Az 1543-iki eljárást szintén a Mátyás-féle egyezség megsértésének mondotta s azonkívül még azt is felhozta ellene, hogy azt Laski Albert kiskorúsága idején indították meg, őt meg sem idézve. Ezen az alapon tehát Loboczky Laski Albert nevében protestált a februári hatalmaskodás s azóta elkövetett erőszakosságok ellen és vádat emelt a hamis Mátyás-féle egyezség megszegéséért.

Az egész ügyben csak az volt a sajátságos, hogy azt ugyanazon Révay Ferencz nádori helytartó előtt kellett megindítaniok, a ki már kétszer ítélkezett az árúmegállítás kérdésében, a ki azonban a protestatio alapján történt vádemelést el nem utasíthatta. Október 17-én tehát megbízta a szepesi káptalant Lőcse városának megidézésével[1] és november 14-én Raday Simon kanonok az idézést kézbesítette is.[2] A vád elutasítása csak a törvényszéken történhetett. Loboczky erőfeszítése természetesen hiábavaló volt, ítélethozatalra nem is került sor. A szepesi káptalan és a királyi személyes jelenlét bíróságának ítélőmesterei ugyan nem vették észre, hogy a szóbanforgó Mátyás-féle oklevél hamis, a nádori helytartó bírósága előtt azonban ez — úgy látszik — nyilvánvalóvá lett. Akkor szerezhették a lőcseiek is másolatukat erről a koholmányról. Jelentőséget azonban nem tulajdonítottak neki, nem kértek tehát a bíróságtól hiteles másolatot, csak házi használatra „felületesen" írták le maguknak s kívül rájegyezték, hogy az oklevél pecsét nélküli, avagy hamis pecsételésű.[3] A hamis oklevélnek különben ez volt első és utosó hivatalos szereplése. Többé

[1] Oklt., 102. sz.

[2] Oklt., 103. sz.

[3] Lőcse v. lt., VIII. oszt., 25. sz.: Paria obiter consignata, sine sigillo, si, falso confictae ratione depositionis etc. inter L. et K. amicabilis compositionis per Mathiam regem institutae.

nem hozakodtak elő vele, csak egyszer iratták még át, hogy próbálkozzanak vele, de felhasználására akkor már nem került sor.

Lőcsére az eset, ha esetleg az idézés bizonyos consternatiót is okozhatott, mindenképen megnyugtató volt, mert azt bizonyította, hogy túl vannak azon a koron, mikor az árúmegállító-jogért folytonosan remegniök kellett.

Mindazonáltal az 1550 elején Pozsonyban tartott országgyűlésen is előhozták ügyüket, folyamodványnyal fordulva a rendekhez, hogy a javukra hozott ítéletet tartsák fenn és ne verjék a várost czéltalan új pörösködéssel haszontalan költségekbe.[1]

A jogi elintézés azonban még mindig nem jelentette azt, hogy az 1544-iki ítélet rendelkezései a gyakorlatban is érvényesültek. Sőt az 1550-iki tűzvész s a privilegiumok pusztulása az ellenséges érdekköröket újabb támadásokra ösztönözhették. A mikor tehát a város jegyzője, rudabányai Gulden Jakab az elpusztult privilegiumoknak általánosságban történt megerősítését kieszközölte,[2] egyszersmind egy a kereskedőknek és Szepes vármegyének szóló, az 1548 szeptember 12-én kelt nyilt parancshoz hasonló, újabb patenst is szerzett, hogy a kereskedők Lőcse árúmegállító-jogát tartsák tiszteletben és árúikat másutt lerakni ne merjék.[3]

Az 1544-iki ítélet elpusztulása mégis csak nyugtalanította a lőcseieket, mert pókateleki Szomory Jánoshoz fordultak, hogy arról másolatot, avagy valamelyes bizonyságlevelet szerezzen nekik. Szomory ennek következtében 1551 február 16-án azzal a kérdéssel fordult Révayhoz, illetve a nádori ítélőszékhez, hogy a mennyiben az előző évi pörök folyamán a felmutatott privilegiumokról vagy pöriratokról valamely másolat náluk visszamaradt volna, azokról a város jogainak védelme érdekében másolatot állítson ki.

[1] Magy. Orszgy. Emlékek, III., 292. l.

[2] Oklt., 107. sz.

[3] Oklt., 108. sz. Ez a patens 1550 aug. 23-án kelt, a kiváltságok általánosságban történt megerősítése három nappal korábban: augusztus 20-án.

Révay tehát ítélőmesterével: Demjén mesterrel és esküdt nádori jegyzőjével, Budai Jakabbal kerestette az ilyes iratokat. Február 21-én Budai Jakab fel is mutatott két ilyen írást; az egyik II. Ulászló 1496-iki ítéletlevelének Révay átírásában való példánya volt, a másik az 1544-ben Szomory ellen kiadott idézőlevél, hátlapján az ügy elintézésére vonatkozó bírói följegyzésekkel. Az előbbi Panythy János jegyző írása volt; annak kiállítását valamelyik előző pör alkalmával maga Szomory kérte, de ki nem váltotta, úgy, hogy pecsételetlenül Budai Jakabnál maradt. Kiadását a nádori helytartó, minthogy Budai maga bizonyította, hogy az az eredetivel megegyezik, a nádori bíróság tagjainak tanácsával élve, foganatosíttatta.[1] Lőcsére azonban a másik írás volt fontosabb. Azt a fölperes késmárkiak ügyvédje, Bogárdy János mutatta föl annak idején, mikor a tárgyalás megindítását kérte, s az a bíróságnál maradt; bírói följegyzéseit pedig Demjén ítélőmester vezette a hátlapra. Minthogy Demjén mester a följegyzésekről elismerte, hogy azokat saját kezével írta a hátlapra, Révay ennek az okmánynak másolatban való kiadását is elrendelte, a nádori ítélőszék tagjainak beleegyezésével.[2]

Az utóbbi másolat nagyon értékes bizonyíték volt Lőcsére nézve s egyelőre ennek birtokában meg is nyugodtak. A következő években lázasan folyt a város újjáépítése, maga a tanács is mindenféle, ebből származó gondokkal túlon-túl el volt halmozva, a Ferdinánd által kiállítandó megígért új privilegiális levelek kiállítása tehát késett; az udvarban és az országos hatóságoknál a tűz hatása alatt keletkezett részvét lassanként elhalt s az irányadó körök nemsokára úgy gondolkoztak, hogy ilyen nagyfontosságú, részben már idejüket múlt — mert túlságosan a helyi érdekeket szolgáló — kiváltságoknak a megújítása nem is kívánatos.

XIV.

1553 után úgy látszott, hogy az ügy elszunnyad és Lőcse sem védi már oly kitartással régi kiváltságait. Egy-

[1] Oklt., 110. sz.
[2] Oklt., 111. sz.

előre természetesen a városi tanácsot az újjáépítés gondjai foglalkoztatták. Ennek érdekében 1551-ben még a város nagy úrmutatóját is be kellett olvasztani a városház fölépítésének költségeire,[1] a melyet 1552 október 24-ikén avattak föl.[2] A városháza után azonban elsőnek a lerakóhelyet építtették meg. Ez már 1553-ban elkészült,[3] míg a templomtoronyra csak 1554-ben,[4] új nagyharang öntésére pedig 1555-ben került a sor,[5] a kapuerődítmények és falak kitatarozása és újjáépítése pedig csak a három legfontosabb középület befejezése után indult meg. Az építési gondoktól tehát a város csak 1556 után szabadult.

Akkor már egy igen kiváló, eszes és tevékeny ember, a kassai származású Türk Dániel állott a város élén, a ki tanítónak jött Lőcsére, 1552 óta pedig mint jegyző működött[6] s rövid idő alatt olyan tekintélyre tett szert, hogy Krupeck Sebestyén és Heldt Balázs utódaként 1555-ben őt ültették a bírói székbe.[7] Nagy érdemeit azonban bírói évének leteltével szerezte, a mikor elküldték követnek az országgyűlésre,[8] majd Pozsonyba, Bécsbe, a hol a magyar tanács uraival, a nádorral, a kamara tanácsosaival tárgyalgatott Lőcse érdekeinek védelméről és ez irányban Ferdinánd és Miksa előtt is ismételten személyesen megjelent.

Ettől az időponttól ismét felélénkült a közéleti tevékenység Lőcsén. Igaz ugyan, hogy 1554 szeptember 1-én Dirner Szeverin kérésére a szepesi káptalan már átírta Ferdinánd király 1550 augusztus 20-án kelt parancsát, a melyben a lőcsei tűzvész után a király az ország harminczadosait és vámszedőit figyelmeztette a város vám- és harminczadmentességére és azok szigorú betartására hívta föl őket,[9] következetes, kitartó munkát azonban a privile-

[1] Hain, 97. l.
[2] Hain, 99. l.
[3] Hain, 99. l.
[4] Hain, 100. l.
[5] Hain, 101. l.
[6] Hain, 98. l.
[7] Hain, 101. l.
[8] Országgyűlési naplója a M. Nemzeti Múzeumban.
[9] Lőcse v. lt., IV. oszt., 10/b. sz.

giumok megígért megerősítésének kieszközlésére csak 1555 óta tapasztalunk. Ezt pedig, a későbbi évek nagy bőségben fennmaradt emlékeiből visszakövetkeztetve, Türk Dániel személyével kell kapcsolatba hoznunk, a ki valósággal élete czéljául tűzte ki, hogy a király ígéretére támaszkodva, a lőcseiek kiváltságainak fenntartását minden útjába tornyosuló akadály ellenére is kiküzdje.

Eleinte főkép a harminczadmentesség kérdése foglalkoztatta a tanácsot. Actuálissá tette ezt az ügyet, hogy 1555 elején Werner György felszólította a várost, küldjön követeket Eperjesre, a harminczadosokkal való tárgyalásra.[1] Bizonyára ez volt az oka annak, hogy a város 1555 június 17-én ismét átiratta a szepesi káptalannal Ferdinándnak fentemlített 1550 augusztus 20-iki oklevelét.[2] Hogy az eperjesi tárgyalások miről folytak, arról a város levéltára nem tájékoztat. Csak Torda Zsigmondnak egy 1556 augusztus 30-án kelt, de csak sajátkezű másolatban fennmaradt levele vet világot erre az ügyre. E levélben ugyanis, a mely, úgy látszik valamelyik országos hatósághoz, talán a kanczellárhoz lehetett intézve, Torda elmondja, hogy a lőcseiek július 29-én időközben elhúnyt főnökének, Wernernek és neki kézbesítették a czímzett hatóság levelét, vizsgálnák meg, vajjon a lőcseiek az ország határain belül tényleg élvezik-e a harminczadmentességet, a melynek megújításáért folyamodnak? Torda a fölvetett kérdésre azzal válaszolt, hogy a város követei felmutatták előtte Zsigmond királynak teljes harminczadmentességre vonatkozó privilegiumát, de nem bizonyították be, hogy e jogot tényleg gyakorolták is, ez irányban azonban tudakozódni fog.[3]

Az adatok ezen kapcsolatából ugyanis világos, hogy az 1555-iki eperjesi tanácskozáson kétségbe vonták a lőcseiek harminczadmentességét, a mire ők, Ferdinánd ígéretére hivatkozva, e kiváltságuk megerősítését kérték. Így bízták rá a vizsgálatot e tárgyban Wernerre és Tordára. A hozzájuk intézett mandatum azonban úgy szólott, hogy a város ebbeli

[1] Lőcse v. lt., IV. oszt., 8/23. és 8/22. sz.
[2] Lőcse v. lt., IV. oszt., 14. sz.
[3] Lőcse v. lt., IV. oszt., 15/2. sz.

jogát 1556 deczember 31-ikéig igazolni tartozik, azon túl a király, a mennyiben nem igazolnák, harminczadmentességüket nem ismeri el.[1] Torda akadékoskodása következtében tehát 1556 végével e nevezetes privilegium a gyakorlatban megszűnt.[2]

Türk azonban nem hagyta abban a dolgot. 1557 februárjában személyesen felutazott Bécsbe, hogy a kiváltság megújítását kieszközölje. Eleinte ugyan kedvezőtlennek találta a helyzetet Ferdinánd betegeskedése miatt,[3] február 25-én reggel azonban Thurzó Ferencz volt kamaraelnök[4] segítségével mégis bejutott a király elé, a kinek átnyujtotta a város kérvényét, délután pedig, mikor Thurzó a várba lovagolt, elkísérte őt és az ő támogatását is kikérte.[5] Argumentatiójában erősen hangsúlyozta, hogy a várost mennyire sujtaná a harminczadmentesség elvesztése: lakosai elhagynák s a lengyel fennhatóság alatt álló városokba költöznének ki, míg fenntartása az embereket Lőcse falai közé csalogatná, s arra is rámatatott, hogy ez a privilegium a többi városnak, eltekintve kettőtől-háromtól, nem okoz semmi kárt. Az országos hatóságok előtt azonban, a mint Türk különben előre látta, hosszú ideig húzódott az ügy, a mi Torda Zsigmonddal új súrlódásra adott okot, mert Torda a várost fizetésre akarta kényszeríteni, Lőcse azonban ezt megtagadta.[6]

Ez a huzavona, a mely sok kellemetlenséget okozott,

[1] Unde ... Maiestas Sacra ita rem definivisset, ut fruerentur dicti libertate ubique per ambitum regni usque ad ultimam Decembris praesentis anni. Ea lege ut interea se superioribus annis in usu fuisse pacifico et continuo libertatis probarent. Lőcse v. lt., IV. oszt., 15/2. sz.

[2] V. ö. Lőcse v. lt., IV. oszt., 15/5. sz. Az új harminczadtételeket különben Torda már 1556 okt. 31-én közölte a várossal. Lőcse v. lt., IV. oszt., 15/3. sz.

[3] 1557 febr. 21-én kelt levele a városhoz. Lőcse v. lt., IV. oszt., 20/1. sz.

[4] Thurzó nyitrai püspök és kamaraelnök volt, azonban ép ez időben apostatált és megházasodott, a miért is a kamaraelnökségtől is vissza kellett vonulnia.

[5] ... das ich gleich nymmer lauffen noch reden kundt neben dem rosz. Lőcse v. lt., IV. oszt., 20/2. sz.

[6] Lőcse v. lt., IV. oszt., 15/7. és 15/4. sz.

Türk Dánielt még erélyesebb fellépésre ösztönözte. Már 1557 július 8-án újból átíratta a szepesi káptalannal az árúmegállító-jogra vonatkozó legfontosabb okleveleket,[1] majd két nappal később Zsigmond harminczadmentességadományát.[2] Deczemberben pedig parancsot eszközölt ki a királytól, hogy a káptalan kerestesse ki a lőcseiek privilegiumaira vonatkozó, nála őrzött iratokat és adja ki őket a városnak másolatban.[3] Ez a rendelkezés egy rég elfeledett oklevelet juttatott a lőcseiek kezébe: pelsőczi Bebek Dömötör Detre nádor 1400 november 8-án kelt ítéletlevelét, melynek másolatát a káptalan 1558 február 19-én adta ki Lőcse városának.[4]

Ez írásokkal fölszerelve Türk Daniel és Heldt Balázs 1558 márcziusában ismét megjelentek Bécsben. Czéljukat csak augusztus végén érték el, működésükről azonban részletes levelekben számoltak be a város tanácsának, napról-napra hűségesen felsorolva mindent, a mit az ügy megmozgatására tettek. Érdekesek ezek a beszámolások nem csak a szóban forgó kérdések szempontjából, de azért is, mert fellebbentik a fátylat a kijárás akkori kulisszatitkairól és élesen megvilágítják az országos kormányhatóságok nehézkes és primitiv ügyvitelét.

A hol cselekedni kellett, mindíg Türköt találjuk első sorban. Heldt Balázs inkább csak csendes, szemlélő társa volt. Néha-néha ő írta a jelentéseket Lőcsére, de azt is nagyrészt rábízta Türkre; a mi hivatalos írás adódott, azt pedig kivétel nélkül mindíg Türk készítette: kérvényeket, informatiókat, kivonatokat a kiváltságokról, memorandumokat az ügy megvilágítására. Kilincselni együtt jártak, de Türk ebben is gyakran magára maradt. Pedig ez is nehéz feladat volt. Gyakran félnapokat várt hiába egyik-másik nagyúrra, máskor elkísérte őket, a mikor templomba, vagy tanácsülésre, avagy a királyhoz mentek. Ilyenkor lehetett legkönnyebben hozzájuk férni, de ott kellett mellettük loholni, mert a gyalogos polgárnak akárhányszor futólépésben

[1] Oklt., 120. sz.
[2] Lőcse v. lt., IV. oszt., 16. és 18. sz.; Schmauck: Suppl., 397. l.
[3] Oklt., 121. sz.
[4] Oklt., 122. sz.

kellett a lóháton járó nemes urat követnie, hogy tárgyalhasson vele. A hivatalos tényezők pedig, egyik a másikhoz utasította, bíztatta az elintézéssel, de rendesen csak elodázta az ügyet. Az egész actio végén, hónapok mulva tűnt csak ki, hogy senki sem vette magának a fáradságot, hogy a kérdés lényegébe behatoljon, a mi azután folytonos correctiókat tett szükségessé.

A lőcseieket úgy látszik az aggasztotta, hogy a menynyiben Ferdinándot császárrá választották, Magyarország kormányát pedig királylyá koronázandó fia, Miksa fogja átvenni, ez a változás nem lesz-e káros a város ügyeire, minthogy a privilegiumok megerősítése mindezideig nem történt meg. Ebben a kérdésben azonban már márczius 25-én Listy Jánostól, a kanczellár főtitkárától azt a megnyugtató választ kapták, hogy a királynak Augsburgban kelt ígérete a megerősítés tárgyában megnyugtathatja őket, minthogy Miksa is, ha király lesz, meg fogja tartani atyja ígéretét. A kanczellárral, Oláh Miklós esztergomi érsekkel márczius 30-án tárgyaltak. A magyar tanács ülése alatt kinn várakoztak reá, majd lakására követték, de csak ebéd után jutottak be hozzá. Már akkor megígérték nekik, hogy a privilegiumokat a király hozzájárulása következtében kiállítják nekik, sőt Listy azzal bíztatta őket, hogy néhány nap alatt az egész ügy le lesz bonyolítva.[1]

Az ígéret azonban csak szép szó maradt s az ügy két hónap mulva is ugyanazon stadiumban volt, mint a kanczellár és Listy ígérete előtt. Májusban tehát ismét megjelentek Bécsben Lőcse követei, hogy megsürgessék az elintézést. A császárhoz azonban betegeskedése miatt bejutni nem tudtak s így a kanczellár és Thurzó pártfogásában bizakodtak. Az utóbbit azonban eleinte nem tudták megközelíteni, mert utóda, az új kamaraelnök: Dessewffy János, a ki kérésük teljesítését ellenezte, mindig körülötte volt. A mikor május 27-én mégis beszélhettek vele, Thurzó azt ajánlotta nekik, hogy Mérey Mihály personalisnak nyujtsanak át egy informatiót a szóban forgó kérdésekről, minthogy a magyar kamarának a kívánsága úgyis az volt,

[1] Oklt., 123. sz.

hogy az ügyet rövidebb összefoglalásban ismertessék meg. A privilegiumok ugyanis, a melyek az árúmegállítás kérdését megvilágították „forma libelli“ alakjában kiállított, hosszadalmas iratok voltak átiratokkal, a melyek újabb átiratokat tartalmaztak, úgy, hogy az összetartozó részeknek az egyfolytában írt szövegből való összeállítása még a gyakorlott embernek is sok gondot okozott. Türkék tehát még 27-én délután Méreyhez siettek az informatióval, a ki azonban az érsek-kanczellárhoz utasította őket. Nyomban odamentek tehát, megvárták míg délutáni álmából fölébredt, kívánságára ott is hagyták az írást, egyelőre azonban csak az egyiket, az egyszerűbbet, a harminczadügyre vonatkozót. Az árúmegállítás ügyével másnap reggel jelentkeztek nála, de nem tudtak bejutni, mert az érsek misét mondott, majd pedig a rendek gyülekeztek össze nála. Végre május 31-én azt is kezeihez szolgáltatták. Oláh mindjárt át is akarta futni, de megriadt az írás nagy terjedelmétől és ennek következtében úgy határozott, hogy adják át titkárának, Listy Jánosnak, a kinek időközben a harminczadra vonatkozót is kiadta. Lőcse követei tehát még az este Listyhez siettek, de már nem találták, mert aznap anyjánál vacsorált. A kézbesítés így csak másnap történt meg s a város követei az írással együtt tíz arany forintot is átnyujtottak. Az ajándék átvételétől Listy először „szokás szerint“ — mondja Türk — húzódozott, de azután köszönettel elfogadta. Listy kezében most már a lőcseieknek négy írása volt: az árúmegállítás megújítása érdekében benyujtott kérvény, maga az erre vonatkozó privilegium, a harminczadmentesség megújítását sürgető kérvény és végre egy előterjesztés a késmárki harminczad ellen, a mely Lőcse jogait sérti. Az árúmegállítási iratok terjedelmétől Listy is megijedt, de azért megígérte, hogy mielőbb előterjeszti kéréseiket.

Az ügyben azonban természetszerűen újabb szünet következett be; a benyújtott terjedelmes iratok áttanulmányozására és a kérdés elbírálására idő kellett. A következő napokon tehát Lőcse követei más ügyekben tárgyaltak és főkép Thurzó Ferenczczel tanácskoztak. A rémület, a melyet Oláh is, Listy is kifejezett, látva az iratok terjedelmét, nem

lehetett nagyon bíztató. A követek ugyan már június 3-án Zula Boldizsárnak segítettek a megírandó privilegiumok pergamentjének kidolgozásában, ez a jó ember azonban szintén reájuk ijesztett, a munka közben odavetve, hogy a könyvalakú hosszú kiváltságok 500 arany forinton alul aligha lesznek kiállíthatók.[1]

Ez alkalommal azonban az ígéretek nem voltak pusztán üres szavak. Úgy látszik, a Listynek adott 10 arany is megtette hatását, de meg az 1553 : 29. t.-cz. 3. §-a is azt rendelte, hogy az árúmegállító-helyek a régiek maradjanak s ez irányban minden szabad királyi város (civitas) jogát meg kell védeni. Három hét mulva, június 20-ikán a magyar tanács tárgyalta az árúmegállítás ügyét, másnap pedig a harminczadmentességet. A követek mindkét alkalommal lesték a tanácsból távozó Listyt, a ki 20-ikán meg is örvendeztette őket azzal a hírrel, hogy az árúmegállítási privilegium kiállítását és megerősítését elhatározták, sőt azt is megígérte, hogy az e tárgyban szükséges fogalmazványt még aznap, avagy másnap reggel elkészíti.

Harminczadügyi informatiója azonban már nem volt ilyen kedvező. A tanács nem tartotta teljesíthetőnek a város kérését, hogy régi harminczadmentességét megújítsák. Hivatkoztak arra, hogy az országgyűlések is ismételten a kiváltságok ellen nyilatkoztak, annál is inkább, mert a török háborúkra sok pénz kellett s a mentességek megszüntetésével új jövedelmi források nyíltak volna meg. Az ügy azonban nem állott mindenben úgy, a mint azt a tanácsurak feltüntették. A hivatalos álláspont ugyan tényleg az volt, hogy a mentességeket meg kell szüntetni s az 1548-iki pozsonyi országgyűlés propositióiban szerepelt is egy pont, hogy a harminczadmentességek revideálandók s az eléggé meg nem okadatoltak megszüntetendők,[2] de az országgyűlések erről az újításról tudni sem akartak. Már 1548-ban a rendek e propositióra fölterjesztésükben azzal válaszoltak, hogy a nemesek harminczadmentességét fenn kell tartani,[3]

[1] Oklt., 125. sz.
[2] Magy. Országgyűlési Emlékek. III. köt., 203. l.
[3] U.-ott, III., 213. l.

a minek következtében az 1548. évi törvény elsiklott a király ezen óhajtása felett. A gondolat azért tovább élt, az 1550-iki pozsonyi országgyűlésről maga Türk adott hírt a városnak a király ilyetén szándékáról,[1] de a nemesek ezek után éberen őrködtek mentességük fölött s azt újra és újra törvénybe igtatták s az 1556. évi 37. t.-cikkben és az 1557. évi 16. t.-cikkben a városok mentességét is védelmükbe vették. A tanács nemes tagjai azonban nem tudták megérteni, hogy miért legyen épen Lőcsének ilyen nagy kiváltsága.

A követek hiába sopánkodtak Listynek, hogy nekik megígérték már a mentesség megújítását, ha bebizonyítják, hogy e jogot tényleg élvezték, s hogy ez alapon nagy költséget fordítottak az e tárgyban tartott vizsgálatra, hogy Lőcse nagy kiváltságát határszéli helyzete magyarázza és hogy ha ezt a jogukat meg nem erősítenék, a lakosok a szomszédos Lengyelországnak elzálogosított városokba vándorolnának ki. Listy nem tudott rajtuk segíteni. Ismét Thurzó Ferenczhez fordultak tehát tanácsért, de Thurzó beteg volt, nem járt ki és így nem léphetett föl az érdekükben.[2] Június 22-ikén ennek következtében új kérvénynyel járultak ez ügyben Miksa elé, a kinek azt is elpanaszolták, hogy már négy hete várnak a megerősítésekre. Miksa a legjobb indulattal fogadta őket, elsietettnek tekintette a határozatot és hivatkozva a városok hű szolgálataira, megígérte, hogy ügyüket magáévá teszi.[3]

Ezt a folyamodványt a kanczellária június 30-án leküldte Pozsonyba a magyar kamarának véleményezés végett. Dessewffy János kamaraelnök tanácsára Türk is leutazott Pozsonyba, hogy a kamarai urakat informálja.[4] Ott nagyon hamar czélt is ért. Nagy rábeszélőképességgel, sopánkodva adta elő a dolgot Pétervárady Balázs váczi püspöknek, Franciscy és Hosszuthóthy tanácsosoknak; fölpanaszolta, hogy hűségüknek jutalmául elszedik kiváltságaikat, hogy a királyi adott szó megszegésével rossz példát sta-

[1] U.-ott, III., 291. l.
[2] Oklt., 126. sz.
[3] Oklt., 127. sz.
[4] Oklt., 128. és 129. sz.

tuálnak, és kitört, hogy ha az elintézés nem lesz kedvező, ő maga is kivándorol Lőcséről, a mit bizonyára sokan mások is meg fognak tenni, a maga igazolására pedig az ilyen elintézés ellen a kamara, sőt a király előtt is protestálni fog. A kamara méltányolta is a lőcseiek előterjesztését és átvizsgálva a registereket, már július 4-én kedvező határozatot hozott.[1]

Türk távollétében persze Bécsben megint pihentek az ügyek. Helt nem volt elég mozgékony, hogy megsürgesse őket. Listy ugyan már június 23-án állítólag elkészült az árúmegállítási privilegium fogalmazványával,[2] magát az okiratot azonban később, július 12-iki datummal állították ki s a másolás lassan ment. Révay Ferencz 1551-iki oklevelének másolatával, mely II. Ulászló 1496-iki ítéletét írta át, csak július 19-én készültek el, a következő két napot pedig elfoglalta a nádori helytartó az árúmegállítás ügyében 1543-ban kiadott pátensének és I. Ferdinánd 1546-iki, ugyanez ügyben kiadott parancsának leírása, mely utóbbi a késmárkiak örök hallgatásra történt elítélésére is hivatkozott. A tisztázás tehát, úgy látszik, csak Türk visszatérése után indult meg.

Hátra volt azonban még az oklevélnek a záradéka és itt új nehézségek merültek föl. Türk pozsonyi útja a harminczadügyet tolta előtérbe. Ez a privilegium július 21-én már szintén elkészült, sőt ugyanazon nap Türk már a magyar kamarának szóló nyilt parancsot is elküldte Pozsonyba, hogy a lőcseiek harminczadmentessége fenntartandó.[3] 22-ikén tehát megsürgették Listynél az árúmegállítási kiváltság záradékát is. 23-ikán a kanczelláriai személyzet már meg is mutatta nekik a fogalmazványt, a melylyel azonban Türk sehogy sem volt megelégedve, úgy, hogy a másolást megakasztotta s a fogalmazványnyal mindjárt Listyhez sietett. A fentemlített három oklevél átírása után ugyanis Listy egy olyan határozatlan záradékot tervezett,

[1] Oklt., 128. sz. V. ö. Orsz. levéltár: Magy. Kamara Exped. Camerales. 1558 júl. 5.

[2] Oklt., 127. sz.

[3] Oklt., 132. sz.

a mely nem felelt meg az átírt oklevelek kategorikus intézkedéseinek. Az árúmegállítás megerősítését ugyanis két feltételhez kötötte volna: a mennyiben a lőcseiek e jogot tényleg gyakorolták és a mennyiben mások jogait nem sérti. Türköt különösen a „salvo iure alieno“ formula hozta ki sodrából. A leghatározottabban tiltakozott ellene, reámutatva arra, hogy az árúmegállítás soha sem volt ilyen feltétellel korlátozva és kijelentette, hogy ilyen alakban nem veszi át az okiratot. Listy ezzel szemben azt vágta oda neki, hogy Zsigmond idejében úgy írtak, a mint nekik tetszett, ma azonban máskép csinálják. Minthogy különben Türk Listyvel nem boldogult, elhatározta, hogy új kérvényt nyujt át a királynak.

A Listyvel e tárgyban történt összeszólalkozás után Türk a lakására sietett és azon melegében megszövegezte az új kérvényt, a melynek fogalmazványát felolvasta Helt Balázsnak, majd elvitte Szomorynak is, a ki — ámbár helyeselte a tervet — azt ajánlotta, hogy a kérvény benyujtása előtt beszélje meg Türk az ügyet a kanczellárral is. Lőcse buzgó nótáriusa tehát mindjár egyenesen a kanczellárhoz ment, a kit azonban az esteli órákig hiába várt. Csak másnap beszélhetett vele, de minthogy Oláhnak sem volt kifogása az új kérvény ellen, Türk azt már 24-én reggel átnyujtotta Miksának, a ki mosolyogva jegyezte meg, hogy itt az ideje, hogy végre elintézzék a dolgukat.

26-ikán reggel Lőcse követei ismét mutatkoztak a király előtt, a mikor templomba ment, s a magyar tanács még aznapi ülésén tényleg tárgyalta is az ügyet. 27-ikén reggel Listy már értesítette is őket a tanács határozatáról, hogy a két kifogásolt clausula közül a tanács elejtette az egyiket: „si in usu eius fuerunt“, de fenntartotta a „salvo iure alieno“-t. Türknek tehát új harczot kellett indítania. Arra hivatkozott, hogy az átírásban jogerőre emelkedett ítéletek vannak, a melyeket a „salvo iure alieno“-val meggyöngíteni nem lehet, hogy tehát ez a záradék nem is illeszthető bele az oklevélbe. Listynek ezt mindjárt kifejtette s másnap nem nyugodott addig, míg Oláh Miklóst is nem informálta. Útközben, mikor a kanczellár ebédre hazament, beszélt vele.

Oláh azt kívánta, hogy foglalja az elmondottakat egy memorialéba. Ez az írás már estére a kanczellár kezei közt volt.

A következő napon, július 29-én Türk ismét fölkereste Oláht, a ki ott helyben megkérdezte Listyt, vajjon tényleg bírói ítéletek vannak-e a privilegiumban? Szegény Türk a városnak írott jelentésében nem tudta elfojtani keserűségét, hogy immár annyiszor kifejtette az ügyet a hivatalos tényezőknek és mindezideig mégsem akartak róla tudomást venni.[1] Türk érve különben hatott; mikor Oláh Listyhez intézett kérdésére igenlő feleletet kapott, maga is úgy gondolkozott, hogy a királyt újra kell informálni. A lőcseiek tehát újabb kérvényt írtak, de mielőtt a királynak beadták volna, megmutatták Listynek, a ki magánál tartotta, hogy Oláhval a dolgot megbeszélje. A lőcseiek kívánságának ő volt a tulajdonképeni akadályozója, a ki a legridegebben azt az álláspontott hangoztatta, hogy a sokat vitatott záradék nélkül privilegium egyáltalán nem adható ki s ezt az álláspontját később is kifejezésre juttatta. Meg is mondta Türknek, hogy nyolczévi kanczelláriai szolgálata alatt egyetlen privilegiumot adtak ki, a melyben ez nincs benn: a nagyszebeniek részére, a kik azt Augsburgban eszközölték ki a császártól, háromévi huzavona és tárgyalás után, úgy, hogy háromezer forintjukba került.

Július 30-án mégis kedvező fordulat következett be. Oláh Szomory tanácsát is kikérte. Minthogy ő is a lőcseiek álláspontját képviselte, a kanczellár magához vette és átnézte a privilegiumokat és — látva, hogy azok tényleg ítéletlevelek — nagyon méltatlankodott, hogy Listy nem informálta helyesen és alaposan.[2] A következő két napon ugyan Oláht egészen a császár nővérének, Leonora franczia királynőnek gyászünnepségei vették igénybe, de augusztus 2-ikán a tanács elhatározta, hogy a mennyiben a kifogásolt

[1] ... do thett myrsz weh das ich so klarlich in allen schriefften die sach gemeldett hatt vnd sie habens dennoch nycht wollen verstehen.

[2] ... vnd vnwillick gewesen vber den Listium das hers auffencklich nycht hette gruntlich vnd recht ffurbrocht, das man vns ehe hett kunnen abffertigenn ...

záradék benne van az átírt oklevelekben, a megerősítésbe is vétessék be, a mennyiben nincs benne, a megerősítésből is kihagyandó. Listy álláspontja most is az volt, hogy a záradékot be kell venni. A mikor augusztus 3-ikán megmutatta az átiratok és a megerősítés conceptusát Türknek, az fölfedezte, hogy Listy ebben a Mátyás-féle hamis oklevélből indul ki, a melyben tényleg benne van a „salvo iure alieno". Ezt tüstént megjelentette tehát Listynek is, Oláhnak is. A bajból azonban megint csak Szomory mentette ki a lőcseieket, a ki tanuságot tett róla, hogy a késmárkiakat örök hallgatásra ítélték. Oláh erre elrendelte, hogy hagyják félbe a megerősítési záradék leírását, természetesen Listynek nem kis bosszúságára, mert ő viszont már előbb úgy rendelkezett, hogy egy órakor aláírásra a király elé terjeszti a kiváltságlevelet, mert délután vadászatra készült. Ezek után Türk még egy memorialét írt ebben az ügyben, a melyre azonban már nem volt szükség. Másnap értesült, hogy a döntés kívánsága szerint megtörtént.

Ezzel az ügy végre augusztus 4-ikén elvileg legalább befejezést nyert, ámbár az oklevél kiállítása még elhúzódott. Még ugyanaz nap Heldt és Türk nyilt parancsot is kértek árúmegállításuk tiszteletben tartása érdekében s annak kiállítását is elrendelték. Másnap (augusztus 5.) Türk arany- és ezüstzsinórt vett a privilegium megpecsételésére, egyelőre azonban még új ügyük támadt. Harminczadmentességi privilegiumuknak az alsóausztriai kamara alá tartozó pozsonyi harminczadnál való érvényesítésére az ausztriai kamarával külön tárgyalást kellett indítaniok. Ez az ügy kissé el is terelte a figyelmet az árúmegállításról.[1]

A privilegium kiállításáért 100 arany frtot kellett fizetniök; eredetileg ugyan jóval többet kívántak tőlük, de hosszas alkudozás után végre a követek a taksát mégis erre az összegre szorították le. Hogy ezt kifizethessék, külön kölcsönt kellett fölvenniök. Augusztus 12-ikén végre az oklevél készen volt[2] és csak aziránt kellett intézkedni, hogy a királyi könyvbe is — bár csak kivonatosan — bevezessék. Közben

[1] Oklt., 132. sz.
[2] Oklt., 130. sz.

Türk a sok lótás-futásba belesántult, de 19-ikén kezükben volt a hőn óhajtott privilegium, mindenben úgy, a hogy a lőcseiek kívánták. Csak leírási hiba volt benne sok, úgy, hogy ezek kijavítására a könyvalakban írt oklevelet még vissza is adták.[1]

Az eredmény, a melyet Türk ezzel az utazással és a velejáró sok fáradsággal elért, Lőcsére igen nevezetes volt. Az árúmegállításnak és a harminczadmentességnek az 1550-iki tűzvész óta ismételten megtámadott és kétségbe vont privilegiumait vitte magával. Október 15-ikén a város ünnepélyesen ki is hirdette az árúmegállításra vonatkozó rendelkezést. Ez a kihirdetés bizonyára a Ferdinándtól augusztus 4-ikén kért[2] és augusztus 7-iki datummal kiállított nyilt parancs alapján történt, a melyben az 1543-iki ítéletre hivatkozva, elrendelte, hogy a kereskedők Szepesben árúik elvesztésének terhe alatt csak Lőcsén álljanak meg és ott rakják ki árúikat.[3] Ezt a nyilt parancsot, a mely az 1543-iki ítéletre hivatkozva, állapította meg a tényállást és a rendeket és harminczadosokat bízta meg a végrehajtással, kihirdetését is elrendelve, a lőcseiek 1558 november 1-én a szepesi káptalannal is átíratták.[4]

XV.

Hogy milyen jelentősége volt a Türk Dániel kivívta eredménynek, azt Késmárk erélyes tiltakozása bizonyítja legjobban. November 20-án ugyanis Késmárk követei: Schimonensky és György jegyző megjelentek a 11 szepesi város széke előtt és tiltakoztak az árúmegállítás ügyében történt kihirdetés ellen, azzal vádolva a lőcseieket, hogy a nyilt parancsot Ferdinánd az ő megtévesztő informatiójuk alapján (ex nostra mala instructione) adta ki. Ugyanilyen panaszt emeltek a felsőmagyarországi királyi jövedelmek administratora, Pesty Ferencz előtt is. A 11 város széke előtt kis összeütközés is történt a két város emberei közt, mert a

[1] Oklt., 133. sz.
[2] Oklt., 132. sz.
[3] Oklt., 131. sz.
[4] Oklt., 134. sz.

lőcseiek viszont tiltakoztak az ellenük emelt vád ellen, hogy a királyt félrevezették volna. Egyelőre az ügy természetesen akademikus jelentőségű volt, mert a szék elutasította a késmárkiakat, hogy a kérdés nem tartozik eléje, keressék tehát az orvoslást illetékes helyen.[1]

Türk akkor is távol volt szűkebb hazájától, de a tanács már négy nappal utóbb értesítette a történtekről. A közügyekben és jogi vitákban jártas férfiú nagyon jól tudta, hogy a késmárkiak a protestatiónál nem fognak megállni. Minthogy 1559 elején is Pozsonyban tartózkodott, a hol akkor Wallendorfer Márton esküdttársával együtt a várost az országgyűlésen képviselte, újabb hireket kért arról, hogy ellenfeleik mit szándékoznak cselekedni. Erről azonban Lőcsén nem tudtak semmit. Ott bíztak benne, hogy örök hallgatásra ítéltetvén, a késmárkiak úgysem tehetnek semmi komolyat, és hogy abban az esetben, ha valamit tennének, Szomory majd jó tanáccsal támogatja Türköt. Ők maguk egyelőre a helyi, a felsőmagyarországi királyi közigazgatás tényezőivel, Pesty Ferenczczel és Torda Zsigmonddal, a kik akkor együtt működtek s mindketten viselték az administrator proventuum czímet, akarták az ügyet rendbe hozni. Tőlük kívánták, hogy szerezzenek érvényt Ferdinánd parancsának. Torda és Pesty azonban azt óhajtották, hogy mindenekelőtt foglalják az árúmegállításra vonatkozó intézkedéseket czikkelyekbe, fogadtassák azt el a város tanácsával és erősítsék meg pecsétjével, hogy nekik legyen magukat a végrehajtásban mihez tartaniok. Így merült fel az a gondolat, hogy a formailag tökéletesebb elintézés kedvéért a czikkelyeket a kamarának fogják bemutatni s az ő pecsétjét kérik reá. E czélból az alkotott szabályzatot meg is küldték Türknek, hogy a kamaránál a szükséges lépéseket megtegye.[2]

Mialatt Lőcsén így készülődtek jogaik védelmére, a késmárkiak is megállapodtak a teendőkre nézve. 1559 május 11-én Nádasdy Tamás nádor előtt perújítást kértek a király ellen. Arra hivatkoztak, hogy 1543-ban pókateleki Szomory

[1] Okit., 135. sz.
Okit., 136. sz.

Jánossal szemben, a ki a király nevében járt el, Révay Ferencz nádori helytartó előtt az árúmegállítás kérdésében a pört ügyvédjüknek hanyagságából vesztették el, mert ha érveiket és bizonyítékaikat, úgy a mint kellett, kifejthették és felmutathatták volna, bizonyára egészen más ítéletet nyertek volna el.[1] E panasz alapján a nádor tizenötödnapra meg is idézte a királyt, hogy jogügyeinek igazgatója által Révay ítéletlevelét s a kérdésre vonatkozó egyéb iratokat a nádor ítélőszéke előtt mutassa be.[2] Az idézést még ugyanaz nap Szegedi Antal pozsonyi kanonok kézbesítette a király helyett Jajczai Miklósnak, a pozsonyi vár provisorának.[3]

Tárgyalásra azonban csak novemberben került a sor. A késmárkiak október 26-án érkeztek Pozsonyba; ügyvédjük Kubinyi Kristóf volt, vele jöttek még Laski Albert titkára: Tridentius és Fleischer Ambrus polgár. Türk, a ki épen velük szemben szállott meg, arról értesítette megbízóit, hogy ajándékokat hoztak, a melyek lerakását megfigyelte, és valami nehezet, bizonyára pénzt szállítottak a kamarába. Ámbár a törvénykezési ülésszak megnyitása késett, a nádor sem volt még Pozsonyban, Türköt nyugtalanította, hogy Szomory, a kinek Lőcse érdekeit védenie kellett, egy bizottsággal távol volt a várostól. El is panaszolta az ügyet Thoman Ferencz kamarai tanácsosnak, a ki azt ajánlotta, hogy vegye helyette ügyvédjökül Bogárdy Jánost, a mitől azonban Türk fázott, mert Bogárdy az előző alkalommal a késmárkiakat képviselte. Különben azzal vígasztalták, hogy Szomory idejére meg fog érkezni és Mérey Mihály personalis csak arra figyelmeztette, hogy egyelőre az idé-

[1] Cum tamen si tempore discussionis et adiudicationis huiusmodi causae iidem exponentes vel ipsorum nomine procurator eorundem debito modo, ut par erat, respondere scivissent, easque rationes et allegationes ac iura, quae in ipsa causa pro parte ipsorum satis efficatia habebant in medium proferre potuissent et coram praefato locumtenente palatinali producere quocumque modo non obmisissent, sperassent in ipsa causa longe aliud iudicium recipere et sese et iuraque ac libertates et antiquas immunitates ipsius civitatis Kesmark ab impetitione partis alterius de facili defendere potuisse. Oklt., 137. sz.

[2] Oklt., 137. sz.

[3] Oklt., 138. sz.

zések felolvasásához menjen el maga, hogy Szomory helyett jelentkezhessék. A nyugtalanságra azonban nem volt ok: a késmárkiak a tárgyalás előtt még Bécsbe is felutaztak s a mikor november második felében a bíróság az ügyet elővette, Szomory már a helyén volt.[1]

A tárgyalás november 21-én indult meg. Szomory mindjárt tiltakozott a perújítás ellen, minthogy az ügy végleges elintézést nyert azzal, hogy a késmárkiak örök hallgatásra ítéltettek. Ennek bizonyságául fel is mutatta Révay Ferencz nádori helytartónak 1551 febr. 21-én kelt oklevelét, a mely a pozsonyi káptalan 1544 ápr. 14-iki jelentését tartalmazta a lőcseiek megidézéséről egy, a hátlapra írt, 1544 máj. 28-áról datált bírói följegyzéssel, a mely a késmárkiak örök hallgatásra ítélését tartalmazta.[2] Ezt mutatta fel, minthogy az ítéletlevél maga az 1550-iki lőcsei tűzvész alkalmával elpusztult. Kubinyi mindjárt másolatot kért erről az írásról[3] s annak alapján november 27-én pörletétellel akart élni, azaz a szokásos hat forint királyi bírság lefizetésével, a nélkül, hogy peres igényéről lemondott volna, a tárgyalásnak ítélet nélküli befejezését kérte.[4] A hat forintot tényleg le is fizette. Két nappal később azonban Szomory ez ellen óvást emelt, minthogy a végérvényes ítélet már az 1544-iki tárgyalásnál kimondatott, s így perletételnek még bírság fizetése mellett sem volt helye. Erre az 1544-iki ítélet formaságaira terelődött át a vita. Kubinyi kifogásolta, hogy magát az ítéletlevelet felmutatni nem tudják, s arra az álláspontra helyezkedett, hogy az 1551-iki oklevélben átírt hátirati följegyzéssel a végérvényes ítélet kimondását a lőcseiek nem bizonyíthatják. Hiába hivatkozott Szomory arra, hogy az ítéletlevelet annak idején rendesen kiadták, s hogy az 1544-iki hátiratból az is kitűnik, hogy már annakelőtte is örök hallgatásra ítélték a fölpereseket, a bíróság mégis elfogadta Kubinyi alaki kifogásait és a jogügyek igazgatójának tiltakozása ellenére, deczember 2-án a pörletételt meg-

[1] Oklt., 139. sz.
[2] Oklt., 111. sz.
[3] Oklt., 140. sz.
[4] V. ö. Hajnik: Magyar birósági szervezet és perjog. 412. l.

engedte.[1] Az Aranyan Demjén, Máté és Olgyay György prothonotariusok aláírásával deczember 14-én kiadott nádori perhalasztó levél azonban egészen határozottan úgy adja elő a dolgot, hogy a Szomory által bemutatott oklevél fölött folyt vita kapcsán a bíróság meg akarta hozni ítéletét, a mivel szemben azonban Kubinyi, a törvényes bírságot megfizetve, perletétellel élt.[2] Ez elintézésből világos, hogy Kubinyi csak a vita formai részében diadalmaskodott, csak azt tudta megakadályozni, hogy a Szomory fölmutatta oklevél alapján újabb végleges ítéletet hozzanak előreláthatólag Késmárk ellen. A bíróság kétségtelenül tisztában volt a lényeggel, de minthogy Kubinyi a bírságot tényleg megfizette, elutasította Szomorynak a követelését, hogy az ügy végleges ítélettel intéztessék el s e tekintetben helyt adott a késmárkiak alaki kifogásának.

Szomory tehát még ugyanazon nap Báthory András országbírótól vizsgálatot kért az 1544 május 26-ikán hozott ítélet tárgyában, minthogy az akkor kiállított ítéletlevél az 1550-iki tűzvészben elpusztult. A királyi jogügyek igazgatója ugyanis nagyon jól sejtette, hogy a perletétellel az ügy nincs elintézve, hogy a késmárkiak újabb kísérletet is fognak tenni s erre az esetre az 1551-iki oklevélnél súlyosabb bizonyítékot óhajtott szerezni. Az országbíró el is rendelte a vizsgálatot és vezetését a pozsonyi káptalanra bízta, a mely elé megidézte Aranyan Demjén nádori ítélőmestert, Rakovszky Györgyöt, Budai Literatus Jakabot, Bogárdy Jánost és Panythy Jánost. A megidéztettek közül az 1544-iki tárgyalásnál Demjén mester, mint ítélőmester, Rakovszky, mint az ő helyettese, Budai Jakab és Panythy János, mint a nádori ítélőszék titkárai és Bogárdy, mint a késmárkiak ügyvédje volt jelen. A vizsgálat kérdései pedig arra vonatkoztak vajjon ők akkor az ítélethozatalnál jelen voltak-e és mit tudnak arról, hogy Késmárk örök hallgatásra ítéltetett, és hogy az ítéletlevél Révay Ferencz hiteles pecsétje alatt kiadatott?[3]

[1] V. ö. a 138. sz. oklevél hátlapjának bírói följegyzését.
[2] Oklt., 141. sz.
[3] Oklt., 142. sz.

Budai Literatus Jakab, Bogárdy és Panythy már másnap, deczember 15-én előterjesztették a káptalannak vallomásukat. Budai Jakab elmondta, hogy a lőcseiek részére kiállított ítéletlevelet ő írta le, de hogy abban ki volt-e mondva az örök hallgatás, azt nem tudja, ebben a tekintetben azonban Demjén mesterre hívta fel a káptalan figyelmét, mert akkor ő volt az ítélőmester. Bogárdy kijelentette, hogy az ítéletlevelet nem látta, minthogy azonban a késmárkiak ügyvédje volt, jól tudja, hogy a pört elvesztette és hogy Késmárkot örök hallgatásra ítélték. Panythy azt vallotta, hogy az ítéletlevelet először papírra ő írta és ezért a lőcseiektől 12 forintot fel is vett, csak azután íratták az ítéletet pergamenre. Ezt a munkát Budai Literatus Jakab végezte. Panythy azonban arra is jól emlékezett, hogy ezt az oklevelet Demjén mester megpecsételte és hogy az örök hallgatás tényleg ki volt mondva benne.

Deczember 16-án hasonló értelemben vallott Demjén ítélőmester és Rakovszky is. Demjén mester minden részletre visszaemlékezett, tudta, hogy az árúmegállítás ügyében a késmárkiakat örök hallgatásra ítélték, hogy az ítéletlevelet könyvalakban Budai Literatus Jakab írta le és ő, a tanú megpecsételte és aláírásával is ellátta. A pozsonyi káptalan tehát e vallomásokról deczember 17-én bizonyságlevelet állított ki Szomory részére.[1] Ezzel az ügy egyelőre be is volt fejezve. Türk, a mikor 1560 januárjában ismét Pozsonyban járt, a város nevében ajándékkal hálálta meg Szomorynak fáradozásait,[2] a lőcseiek pedig ugyanakkor a szepesi káptalannal újra átíratták Ferdinánd királynak 1558 aug. 7-én árúmegállító-joguk védelmére kiadott nyilt parancsát.[3]

A torzsalkodások azért Késmárkkal nem szüneteltek, de egyelőre más mellékkérdésekre terelődtek át. Így 1560 elején az foglalkoztatta a késmárki tanácsot, hogy Lőcse darabontjai a város két polgárának árúit: aczélt és bort, föltartóztatták sőt az aczélt Csütörtökhelynél el is kobozták.[4]

[1] Oklt., 143. sz.
[2] Oklt., 145. sz.
[3] 1560 jan. 28-án. Oklt., 147. sz.
[4] Oklt., 144. sz.

E tekintetben azonban még az országos hatóságok is zavarták a szomszéd városok békéjét, mert a mikor Késmárkkal szemben financziális követeléseiknek másként érvényt nem szerezhettek, biztosítékképen a lőcsei lerakóhelyen lefoglalták polgárai áruit.[1] A legélesebb összetűzésre az aczél lefoglalása adott okot. Azt iglói fuvarosok szállították s a mikor Csütörtökhelynél a darabontok meglepték őket és constatálták, hogy nincs harminczadczédulájuk, el akartak hajtani, úgy, hogy a darabontok csak erővel tartóztathatták őket fel s eközben az egyik lovat kardjukkal halálosan megsebesítették.[2]

Az eset annál veszedelmesebb volt Lőcsére, mert izgató anyagul szolgálhatott a többi szepesi városban is a lőcsei törekvések ellen. A Ferdinánd nyilt parancsával életbe léptetett új rend ugyan lőcsének nem adott új jogokat, de olyanoknak szerzett érvényt, a melyeket megelőzőleg érvényesíteni nem tudtak. Az elzálogosított 13 város követei tehát el is határozták, hogy panaszt fognak emelni, megvádolva a lőcseieket, hogy darabontjaikkal erőszakoskodnak.[3] Késmárk és az elzálogosított városok a lőcsei arúmegállítás szigorúbb érvényesítésének megakadályozására, egymást támogatva, mindent elkövettek.

Természetes, hogy ily körülmények közt a lőcsei tanács is rajta volt, hogy jogait minél jobban körülbástyázza. Türk úgyszólva állandóan Bécsben, vagy Pozsonyban időzött, hogy a tanács kívánságait az országos kormányhatóságoknál keresztülhajtsa. A tanács a csütörtökhelyi összeütközésről és a 13 város szándékáról is mindjárt értesítette. Egyelőre az volt a tanács czélja, hogy a felsőmagyarországi hatóságokat: a harminczadokat, de különösen Pestyt és Tordát az árúmegállításukkal járó intézkedések minél szigorúbb betartására és végrehajtására reávegyék.

Pestyben ez irányban meg is volt a jóindulat Lőcse iránt, a késmárki lerakást azonban egyelőre nem igen

[1] Pl. 130. sz.
[2] Oklt., 148. sz.
[3] Oklt., 148. sz.

lehetett megakadályozni, mert a perletétel következtében az ügyet még vitásnak kellett tekinteni.[1] A városi tanács tehát azt óhajtotta, hogy Türk a magyar kamarától a harminczadosokhoz és Pestyékhez külön parancsot eszközöljön ki. Ez azonban nem ment olyan könnyen és Türk figyelmeztette a tanácsot, hogy az maga is, különösen Pestynél, azon a czímen sürgesse a kivánt intézkedések végrehajtását, hogy a lőcsei árumegállító-jog megkerülése egyszersmind a királyi jövedelmek károsítását jelenti. Azt hitte, ha a kamarai tanácsosok tőle is, Pestytől is ismételten hallják ezt az érvet, végre mégis hajlandók lesznek a lőcseiek kívánságait teljesíteni.[2] Februárban Türk már tárgyalt is az ügyről Listyvel és a kamarai urakkal. A 13 város mozgalma azonban Türköt e kérdésben legalább egyelőre teljesen megbénította. Az ő érdekeiket a királynál külön lengyel küldöttség tette szóvá, a mire a király úgy határozott, hogy bizottságot küld ki a kérdés megvizsgálására. De ámbár e bizottság még megbízatását sem kapta meg, Türk a kiadandó nyilt parancs tárgyában tovább tárgyalt Listivel és már részletkérdéseket vitatott meg.[3] Ferdinándnak 1560 márczius 4-én Lőcséhez intézett nyilt parancsa tehát, a melyben utasította a tanácsot, hogy a 13 város lakosait az árúmegállítással a tizenegy év előtt kötött megállapodás értelmében a két fél privilegiumainak átvizsgálásáig ne zaklassák, a lőcseiekre nem volt különösebb hatással.[4]

1560 áprilisában szinte úgy látszott, hogy a békés megegyezés lehetősége is felcsillan. A kezdeményező lépést Késmárk tette meg. Azt javasolta, hogy a két város kiküldöttei semleges helyen jőjjenek össze és tárgyaljanak egymással.[5] Az ajánlatot április 6-ikán tették s a lőcseiek, úgy látszik, tüstént válaszoltak, mert másnap, virágvasárnapján a késmárkiak már értesítették őket, hogy az összejövetel

[1] Oklt., 148. sz.
[2] Oklt., 149. sz.
[3] Oklt., 150. sz.
[4] Oklt, 151. sz.
[5] Oklt., 152. sz.

helyéül Csütörtökhelyet elfogadják, időpontjául pedig a legközelebbi keddet, április 9-ikét tűzik ki.[1] A kísérlet azonban nem vezetett czélra, az ellentétes álláspontokat összeegyeztetni nem tudták és a késmárkiak már akkor elárulták azt a szándékukat is, hogy Laski nevében újra meg fogják idéztetni a lőcseieket.[2]

Lőcsét tehát újabb veszedelmek fenyegették. Április 15-ikén ugyan Ferdinánd újabb nyilt parancsot adott ki, a mely Pestyhez intézve, az administratornak minden részletezés nélkül lelkére kötötte, hogy a lőcseieket árúmegállítójoguk gyakorlásában mindenkivel szemben védje meg.[3] Ebben a parancsban semmi sem volt azokból a kitételekből, a melyekről Türk Listyvel tárgyalt, de az írás így sem volt értéktelen, különösen nem, a mikor a városnak olyan jóakaró emberéhez volt intézve, a milyennek Pestyt ismerjük. Különben ez az írás nem is Türk kezdeményezésére adatott ki.

Pesty és vele együtt ekkor már Torda Zsigmond is egészen a lőcseiekhez szegődtek. Türk már korábban is figyelmeztette a várost, hogy az ő jóindulatuk milyen értékes, és a mikor Thurzó Ferencz Lőcsén tartózkodott, felhívta a tanácsot, hogy a hatalmas úrral is hasson reájuk.[4] Különösen jelentékenyet lendített a lőcseiek ügyén ez időben Torda Zsigmond.

A lengyel küldöttség panaszának tárgyalására ugyanis a király kiküldte Gregoriancz Pál győri, Bornemissza Pál erdélyi és Forgách Ferencz nagyváradi püspököket, melléjük rendelve még Listyt s az épen akkor érkezett Tordát, ez utóbbit mintegy szakértőként. E bizottságban a lengyelek ismét előadták panaszukat, hogy a lőcseiek az elzálogosított városok kiváltságainak megsértésével lerakóhelyükre kényszerítik polgáraikat. A püspökök, a kik az ügyről tájékoztatva nem voltak és ahhoz nem is értettek, a lengyelek felhozott sérelmeire válaszolni nem tudtak. Ily körülmények

[1] Oklt., 153. sz.
[2] Oklt., 161. sz.
[3] Oklt., 154. sz.
[4] Oklt., 150. sz.

közt Torda szólalt fel, a ki a helyi viszonyokat jól ismerte és az ügyben is járatos volt. A megbeszélés után a püspökök föl is kérték Tordát, hogy állítsa össze írásban a lengyelek panaszpontjait és fejtse ki ellenvéleményét is, hogy a tanácsülésen a király elé terjeszthessék az ügyet. A magyar tanács tehát egyenesen Torda érvelésére alapította határozatát, a mely a 13 várost továbbra is kötelezte, hogy a lőcsei lerakóhelyre menjenek és árúikat ott harminczadoltassák. A püspökök kérésére Torda a tanácshatározatnak megfelelően a lengyeleknek adandó választ is megfogalmazta, utóbb azonban azt határozták, hogy a választ csak szóbelileg közlik a küldöttséggel, és akkor egy olyan fordulat történt, a melyen Torda jóindulata sem segíthetett. A lengyelek csodálkozásuknak adtak kifejezést, hogy más, lényegesebb kérdésekben a király teljesíti kérésüket s ebben a kisebbjelentőségű ügyben ridegen elzárkózik az orvoslástól. Erélyes föllépésük megdöbbentette a püspököket, a kik zavarukban abba a régebben fölvetett gondolatba kapaszkodtak, hogy bízzák ezt a kérdést egy vegyes bizottság döntésére. Torda ugyan magyarul figyelmeztette őket, hogy eljárásukkal eltértek a tanács határozatától s ezzel a királynak nagy kárt okoztak, de egymagában már nem segíthetett a dolgon.[1] Ebben a helyzetben eszközölte ki április 15-ikén Torda a Pestyhez intézett, fentebb említett mandatumot, mely lelkére kötötte a lőcsei árúmegállítás védelmét.[2]

Lőcsét tehát megint az a veszedelem fenyegette, hogy a vegyes bizottsági tárgyalással az érdemleges döntés ad graecas kalendas elodázódik. Torda azt is sejtette, hogy a bizottság tagjai majd nem is mernek állást foglalni és a döntést végeredményben az uralkodókra fogják áthárítani.[3] A mikor Türk tíz nap mulva, április 25-ikén Pozsonyban értesült a történtekről, megkísérelte, hogy Thurzó Szaniszló

[1] Okit, 155. sz.

[2] Okit., 154. sz.

[3] ... den wen gleych die Commissary komen werden, sichs nycht vnderstehen alles zu erortern, sundern werdens wieder wie ffor auff die Konige schuben das kein end habenn wyrdt. Okit., 155. sz.

segítségével kieszközli, hogy az ügyet újra tárgyalják, de ne a magyar tanács előtt, hanem a kamarai tanácsban, a melynek megvan a hozzá való szakértelme. Ez irányban beszélt is Thurzóval és Listyvel, a kik ekkor már meglehetősen türelmetlenek voltak a lőcseiek folytonos követelődzésével szemben. Türköt azonban nem lehetett elhallgattatni, a királyhoz is új folyamodásra készült.[1]

Ugyanakkor különben, a mikor Torda a lengyelekkel folyt tanácskozásokon védte Lőcse jogait, a város tanácsa már készült a pörre, a melylyel Csütörtökhelyen a késmárkiak fenyegetődztek. Egyrészt ők is egy Pestyhez intézendő mandatummal akarták magukat biztosítani, másrészt pedig, hogy a tárgyalás újrafölvétele idejére a korábbi, az ő javukra hozott ítéletekről nyomósabb bizonyítékok legyenek kezeikben, mint 1559-ben, a pozsonyi káptalan által az e tárgyban előtte folyt vizsgálatról kiadott bizonyságlevelet privilegiális formában akarták a kanczelláriában megerősíttetni. A mikor Türk a tanácsnak jelentette, hogy mi történt a lengyelek panaszával, a város még mindig erre a megerősítésre helyezte a fősúlyt s erre utasította követeit: Türköt és Kromer Jakabot.[2] Egyelőre azonban Ferdinánd betegeskedése késleltette az elintézést.[3] Sőt volt ennél nagyobb nehézség is: a kanczellária formailag lehetetlennek tartotta, hogy egy nem privilegiális jellegű iratot privilegiális formában megerősítsenek.[4] Ebben a kérdésben Szomory is mérsékletre intett, ő sem tartotta lehetségesnek a kívánt megerősítést. Ellenben nagyon helyeselte Türknek azt az eszméjét, hogy a pozsonyi káptalan bizonyságlevelét, minthogy a nádor által hozott ítéletről tesz tanuságot, a nádorral erősíttessék meg. Türk tehát július 5-ikén ezt a tanácsot adta Lőcse város magistratusának[5] és augusztus 23-ikán a nádori ítélőszék Aranyan Demjén, Máté és Olgyay György

[1] Oklt., 155. sz.
[2] Oklt., 156. sz.
[3] Oklt., 157. és 158. sz.
[4] Oklt., 158., 163. és 164. sz.
[5] Oklt., 164. sz.

ítélőmesterek aláírásával Kromer Jakab kérésére már ki is állította az átírást.[1]

Lőcse ismét minden erejét Késmárk ellen összpontosította. A 13 város ügye ugyanis elalvófélben volt, az udvarnál elejtették a vegyes bizottság gondolatát[2] és megint a tanács elé terjesztették a kérdést, a hol Türk beadványa, a melyhez még Torda Zsigmond is fűzött pótlásokat, informálta az urakat a tényállásról.[3] E részben tehát megszűnt a veszedelem.

A késmárkiakról viszont Türk gyanús dolgokat jelentett Lőcsére. A mikor 1560 június 14-ikén Türk Pozsonyban a késmárki Tridentius szállására vetődött, ott egy írást látott, ezzel a felirattal: „der Niederlag halben die concordia mytt den Lewtschern". Ebből nem volt nehéz kitalálni azt, hogy Tridentius a pör újrafölvételén fáradozik. Az élelmes lőcsei jegyző mindjárt tudakozódott is, ha esetleg megtudhatna valamit ellenfeleik szándékáról,[4] és megfigyelte Tridentiust, a ki a győri püspök, a nádor és Mérey jövetelére várt, a kiktől azt remélte, hogy a késmárkiak pártját fogják fogni.[5]

Egyelőre azonban a késmárkiaknak is jó időre volt szükségük, a míg fölkészültek. Már június 1-jéről keltezve kieszközöltek I. Ferdinándtól egy mandatumot a szepesi káptalanhoz, hogy a káptalani levéltárban őrzött eredeti alapján adjon másolatot arról az idézőlevélről, a melyet az előző években az árúmegállítás kérdésében létrejött egyezség megszegése miatt a lőcseiek ellen kiadtak, valamint az idézésről szóló jelentésről, mert Laski azt elvesztette.[6] Tridentius is, júniustól kezdve, állandóan munkában volt, de az első döntő lépés csak augusztus 28-ikán történt. Akkor már Kubinyi is Pozsonyban volt és Kromer Jakab, Türk követtársa saját szemével látta, hogy a késmárki követek valóságos ülésben fejtegették az uraknak, hogy régi kiváltsá-

[1] Oklt., 165. sz.
[2] Oklt., 159. sz.
[3] Oklt., 164. sz.
[4] Oklt., 161. sz.
[5] Oklt., 162. sz.
[6] Oklt., 160. sz.

gaikon milyen sérelem esett. Kívánságuk az volt: utalják a két város viszályát a király személye elé, minthogy régebben is a királyok: Mátyás és II. Ulászló személyesen hoztak ítéletet ebben az ügyben. Ez alkalommal uruk, Laski Albert nevében beszéltek, s a mikor azt válaszolták nekik, hogy már éltek perújítással, azt felelték, hogy arról nincs tudomásuk.[1]

A lőcseiek azonban a per jó kimenetelét illetőleg meglehetősen bizakodtak; Laski fölperessége ellen az az alaki kifogásuk volt, hogy nem magyar, idegen pedig nem pörlekedhetik. Ennél is fontosabb volt azonban az a másik körülmény, hogy a késmárkiakat már örök hallgatásra ítélték. Aranyan Demjén nádori ítélőmester is úgy gondolkozott, hogy a határozat ebben a kérdésben már megvan, de a pert le kell pörgetni, hadd költsenek a késmárkiak, ha annyira erősködnek.[2] A késmárkiak költekeztek is. Maga Demjén mester három menyétprémet kapott tőlük, Olgyay ítélőmester ugyanannyit. Mindenki tudta, hogy bőkezűen osztják az ajándékokat, és erőlködésük nem is volt hiábavaló. Szomory is példálódzott bőkezűségükről és ugyancsak kiemelte, hogy mi mindent tett a város érdekében s a királyhoz is írt, hogy akadályozza meg a perrel járó további fölösleges költségeskedést, úgy, hogy Kromer Lőcsétől két sonkát kért a jogügyi igazgató fáradozásainak jutalmazására. A késmárkiaknak pedig sikerült elérniök azt, hogy a tárgyalás elejtett fonalát újra fölvegyék. E részben különösen Gregorianez Pál győri püspök támogatásának köszönhettek sokat.[3]

Minthogy tehát Kubinyi czélt ért, első dolga az volt, hogy a Mátyás-féle hamis oklevelet és Zápolyai Istvánnak erre alapított protestatióját II. Ulászló ítélete ellen Nádasdy Tamás nádorral átírassa (1560 szept. 3.).[4] Szeptember 15-én

[1] Oklt., 166. sz.

[2] Sie haben schon yhren beschlossenenn bescheid. Aber mann tzeuget yhnn noch nicht sobald ahnn, biss das der Palatinus selber khummen wyrt, lass sie auch ein weyll hie geldt vortzehrenn. Oklt., 166. sz.

[3] Oklt., 167. sz.

[4] Oklt., 168. sz.

azután a kanczellária kiadta a lőcseiek ellen szóló idéző-levelet is. Az idézés kiadásáig azonban a késmárkiak is engedtek álláspontjukból. A citatio ugyanis egyenesen utal Révay Ferencz 1543-iki ítéletére és a benne kimondott perpetuum silentiumra, sőt az 1559-iki tárgyalás folyamán is bebizonyítottnak veszi ezt az ítéletet. A lőcseiek megidézéséhez tehát más alapon járultak hozzá: a nádori helytartó bíráskodását ebben az ügyben illetéktelennek jelentve ki.[1] Az idézést a szepesi káptalan Harsányi István kanonokkal kézbesíttette a lőcseieknek, ki is augusztus 23-án Horler Pál bíró házában közölte a tanáccsal tizenötödnapra való megidéztetését.[2]

A helyzet mindenesetre igen különös volt és csak akkor érthetjük meg valójában, ha az illetékes tényezők gondolkodásába némi bepillantást nyerünk. Türk levelei ezt is lehetővé teszik. Listy korábban sem volt a lőcseiek őszinte jóakarója és már a privilegium ügyénél kimutatta, hogy hanyagul, közömbösen foglalkozott csak vele s komolyan nem is tanulmányozta. Ez alkalommal még elutasítóbbnak mutatkozott. Mérey, a personális, meg határozott ellenségük volt. Révay illetéktelen voltát az árúmegállítás kérdésében olyan hévvel hirdette, hogy azt kell hinnünk, ez a formula tőle származott. Emellett pedig Mérey arra törekedett, hogy a lőcseieket legjobb támaszuktól, Szomorytól megfoszsza. Azt mondta ugyanis, hogy Lőcse, mint királyi város, nemesi jogokat élvez és így ügyét nem képviselhette a királyi jogügyek igazgatója, a bíróság előtt maguknak kell megjelenniök. Szomory, a ki a királynál próbálkozott, hogy Lőcse perbe idézését megakadályozza, lesujtva tapasztalta, hogy semmit sem ért el, hogy a királyt is az ellenpárt felé hajlították. Mindezt a hatalmas győri püspök, Gregorianczy Pál befolyásának tulajdonította.

Ezek között a körülmények között azonban a lőcseiek nem nézhettek aggodalom nélkül a fejlemények elé. Szomory és Aranyan ítélőmester hiába biztatták a lőcseieket már előzőleg, hogy nyert ügyük van, hogy a bírák elhatározása

[1] Oklt., 169. sz.
[2] Oklt., 170. sz.

már megvan, a fejlemények csakhamar megmutatták, hogy mindketten tévesen ítélték meg a viszonyokat.

A lőcsei tanács és Türk tehát még egy kétségbeesett kísérletet tettek az idézés érvénytelenítésére. Türk már október 4-ikén folyamodványt nyujtott át a királynak, a melyben kifejtette, hogy az idézés jogtalan. Méreyhez is elment, a ki azonban semmitmondó, gyanús „talán"-jaival már akkor sem keltett nagy bizalmat a nótáriusban. A király különben Türköt folyamodványával a kanczellárhoz utasította, a kitől az iratok titkárjához, Listyhez kerültek. Akkor azonban Mérey hatása alatt már Listy is úgy gondolkozott, hogy a lőcseieknek a törvényszék előtt meg kell jelenniök, hogy a megjelenés alól őket fölmenteni — mint remélték — nem lehet. Türk érveinek kifejtése után mindig ugyanazt a választ kapta, hogy senkitől sem lehet a jogszolgáltatást megtagadni, és hogy csak a bírói eljárás folyamán fog kitűnni, vajjon Laski perújítása jogtalan-e?

Az idézés tizenötödnapja különben október 7-én lejárt; Türk akkor ismét jelentkezett a királynál,[1] 21-ikén pedig bemutatta az idézőlevelet a kanczellárnak, a ki reá is vezette, hogy a késmárkiak nem jelentek meg, de különben nem történt semmi. Türk tehát most már olyan parancs kieszközlésére törekedett, hogy ezt az ügyet, tekintve, hogy már igen régen húzódik, a bíróság soron kívül vegye elő, de Méreynél és Listynél megint a legerősebb ellentállásra talált. Listy egyenesen kijelentette, hogy a bírák az ilyen parancsot nem kötelesek respectálni, mert két törvényczikkben is kimondták, hogy semmiféle ügyet sem kell soron kivül tárgyalni.[2] Türk mégis kijárta az írást, minthogy azonban a törvénykezési időszak megnyitására nem tudta megkapni, utólag küldette maga után és november 13-ikán

[1] Oklt., 172. sz.

[2] Oklt., 175. sz. Listy tulajdonképen három törvényczikkre is hivatkozhatott volna. A perek lárgyalásának sorrendjét először az 1498. évi 5. t.-cz. állapította meg; a benne foglaltakat megismételte az 1500. évi 3. t.-cz., egyes pöröknek soron kívül való tárgyalását azonban expressis verbis csak az 1550. évi pozsonyi országgyűlés 51. t.-czikke tiltotta el.

kapta kézhez.[1] Felhasználására mindazonáltal nem került a sor. Minthogy a késmárkiak idejére nem jelentek meg, Türknek az volt a szándéka, hogy a törvény rendje szerint távollétükben — a miért nem jöttek — elmarasztaltatja őket. Azonban ügyüket csak november 2-ikán proclamálták, akkor pedig már ezt a módot nem lehetett alkalmazni.

A mire pedig a királynak a tárgyalást sürgető parancsa megérkezett, a helyzet valósággal vígasztalanra fordult. Szomory beszélt az ügyről Méreyvel, a ki a királyi személynöki tisztet látta el és megdöbbenve vette észre, hogy őt a késmárkiak egészen megnyerték. Mérey érveivel szemben, hogy a perpetuum silentium kimondása jogtalan volt, mert sem a nádori helytartó nem volt illetékes, sem a jogügyek igazgatója Lőcsét nem képviselhette, Szomory megjegyezte, hogy hiszen az ítélet kimondásánál Mérey akkor is jelen volt, miért engedte tehát meg az ilyetén elintézést és miért engedte, hogy a várost az ítéletlevél kiállításával nagy költségekbe verjék? Mérey azonban elütötte a dolgot azzal, hogy a törvény előtt a panasz és a védelem szerint ítélnek, a mint az előadottak alapján igazságosnak látszik.[2]

A különböző megbeszélésekből kitünt, hogy föltétlenül tulajdonképen csak Aranyan Demjén ítélőmesterre számíthatnak. Szomory ennek következtében elvesztette a kedvét s az ítélet kisürgetése helyett az elodázás álláspontja felé hajlott.[3] E nézetének lassanként Türköt is megnyerte, úgy, hogy a helyzet tökéletesen megfordult. Míg azelőtt Türk mindenáron siettette a tárgyalás fölvételét, most eltitkolta a királytól kieszközölt sürgető parancsot. Minthogy pedig a bíróság nem tűzte ki a tárgyalást a megindult ülésszakra, Kubinyi lett a sürgető, a ki könyörgött Türknek, egyeznék bele, hogy a tárgyalást már most megkezdjék.[4] November 28-ikán a késmárki Tridentius a beteges győri püspököt is

[1] Oklt., 176., 177. és 178. sz.

[2] ... man iudiczyrt vor gerycht nur nach klag und andtworth, wie man die ffurbringt, vnd es recht scheinet sein, also rycht man. Oklt., 177. sz.

[3] Oklt., 177. sz.

[4] Oklt, 179. sz.

elvitte az ülésre, hogy a tárgyalást kierőszakolhassák, de nem értek czélt.[1]

A gyűlölség pedig a két város közt e közben még fokozódott. Ugyanis még a tárgyalás megkezdése előtt, október 4. és 5-ikén Thőke Lénárt, Laski Albert késmárki negyvenedvámjának bérlője, Lublónál a rendes úton rálesetett embereivel a Krakkóból visszatérő lőcseiekre és erőszakkal Késmárknak akarta őket kényszeríteni. A lublói kapitány ugyan, minthogy a lublói határban álltak, elkergette őket, erre azonban a késmárkiak a lőcsei határnál álltak föl, a honnan a lőcseiek, 200 embert vezényelve ki, kényszerítették őket az elvonulásra.[2] A lőcseiek tiltakoztak ez ellen az eljárás ellen, a mire Késmárk tanácsa sietett mentegetődző levéllel felelni. Az eset odiumát a tanács el akarta hárítani magáról és kijelentette, hogy nem is volt tudomása róla. Levelében nagyon békés, sőt barátságos hangokat pengetett. Hangoztatta, hogy a város a lőcseiekkel békében és egyetértésben, jó szomszédi viszonyban akar élni.[3]

Ennek a békülékeny hangnak a magyarázata azonban az volt, hogy a lőcsei tanács megtorló intézkedésül a késmárkiakat a Szent Gál napi (október 16.) vásárról kizárta[4] s a késmárkiak levelüktől azt várták, hogy a lőcseiek ezt az intézkedést visszavonják.[5] Csakhogy Lőcse hajthatatlan maradt, a mi ismét Késmárknak adott okot a panaszra. Október 16-án volt a lőcsei vásár, a melyre a késmárkiakat nem engedték be, és másnap zeybersdorffi Bischofsheym Baltazár és Tridentius György már óvást emeltek a szepesi káptalan előtt a lőcseiek hatalmaskodása ellen. A lublói esetből is a maguk számára faragtak sérelmet. Az ő elő-

[1] Oklt., 180. sz.

[2] Oklt., 174. sz.

[3] ... mit euch ynn guettem eintracht vnnd fride zu lebenn vnnd bleiben auch guette nachparschafft mit euch zu haldenn. Oklt., 171. sz.

[4] Oklt., 174. sz.

[5] Bitten derhalbenn Euer N. W. wolt das beste furwenndenn vnnd eines guettenn synnes, damit wir vnnd vnnsers leutt sicherlichenn Euernn freyenn Jarmarck brauchenn vnnd genisse mugenn, vnnd mit euch ynn Christlicher liebe vnnd guettem fride lange zeit mugenn bleiben. Oklt., 171. sz.

adásuk szerint a lőcseiek a jakabfalvi, szerintük tiltott úton akartak menni, a mivel Laski vámját károsították volna. Ezt akarták megakadályozni Laski tisztjei körülbelül 60 útőrrel, a nélkül, hogy erőszakra gondoltak volna. A lőcsei biró azonban vagy 300 embert küldött a Krakkóból visszatérő lőcsei vásárosok elé és velük a Lublóból egyenesen Lőcsére vezető, tiltott úton kísértette haza a város polgárait. Ezt a sérelmet pedig még tetézték azzal, hogy csupa irígységből a késmárkiakat, mint nyilt ellenségeiket, vásárukról kitiltották. Protestatiójukban még azt is állították, hogy a lublói egyenes út használatával a lőcseiek a királyi harminczadot is megkárosítják.[1]

Ezzel az összetűzéssel tehát az árúmegállító-joggal összefüggő minden egyéb kérdés is újra szőnyegre került: a lublói egyenes úté, a késmárki és lőcsei harminczadé, sőt még Laski negyvenedvámját is belevonták az ellentétek tárgykörébe. Kubinyi Pozsonyban még azzal a tíz év előtt történt esettel is előhozakodott Türknek, hogy akkor a lőcseiek a késmárkiak fuvarosának egy lovát megölték.[2] Minthogy pedig a tárgyalás ezidőszerint elmaradt, az ellenfelek a legtávolabb fekvő és leglényegtelenebb kérdésekkel kellemetlenkedtek egymásnak. Laski 1561 márcziusában jogainak védelmére vizsgálatot kért a királytól, a melynek folyamán ama megölt ló ügyét elevenítette fel, valamint a richnói mérleg felállítását, a melylyel szerinte a hatalmas lőcsei Krupeck Sebestyén szintén az ő érdekeit károsította.[3]

A főkérdésben, az árúmegállítás ügyében csak 1561 november végén került a sor a tárgyalásra. Az akkori eseményekről — sajnos — nem vagyunk oly jól értesülve, mint az előzményekről. Mindössze csak egy alig olvasható bírói följegyzés tájékoztat arról, hogy mi történt a bíróság előtt.[4]

A november 24-ikén megindult tárgyaláson Késmárkot Kubinyi képviselte, Lőcsét Berekszói Benedek és Türk

[1] Oklt., 173. sz.

[2] Oklt., 179. sz.

[3] Oklt., 181. sz. Maga a vizsgálat 1561 októberében folyt le. Oklt. 182. sz.

[4] E följegyzés az oklt. 170. sz. oklevelének hátlapjára van rávezetve.

Dániel. Mérey elméletét tehát, hogy Lőcsét nem képviselheti a királyi jogügyek igazgatója, mert a szabad királyi város nemesi jogokkal él, a lőcseiek nem tudták kivédeni. De ha ez alkalommal nem is volt Szomory kezében az ügyük, támogatását bizonyára mégis élvezték, és Türk sem mutatkozott rossz ügyvédnek. Türk mindenekelőtt az idézőlevélről kért másolatot, a melyet az ellenfél tiltakozása ellenére is megkapott. Ugyanis már az előző esztendőben figyelmeztette valaki Türköt, hogy a Nádasdy-féle ítélet datuma tévesen került az idézési mandatumba, s hogy ezen formahiba komoly következményekkel járhat Laskira. A következő, deczember 2-iki ülésen tehát Türk kijelentette, hogy a vádat hibás alapon emelték, mert Nádasdy Tamás nádornak 1559-iki ítélet-, helyesebben perhalasztó-levele nem november 22-én kelt, hanem deczember 13-án s így nem is köteles a vádra felelni. Most már a meglepett Kubinyi kért a Türk bemutatta oklevélről másolatot[1] s a következő napon azzal akarta megerőtleníteni Türk kifogását, hogy ő meg felmutatta a nádornak tényleg november 22-ikén kelt oklevelét, a melyben az az ő kérésére átírta Révay nádorhelyettes 1551-iki oklevelét, a mely átiratban az 1544-iki ítéletre vonatkozó följegyzést is tartalmazta. Ezt is kiadták másolatban Türknek[2] s a tárgyalást deczember 9-ikén folytatták, a mikor is ez a formakérdés lekerült a napirendről. Úgy látszik, a bíróság jóhiszemű tévedésnek tekintette a vád datumhibáját s a Kubinyi bemutatta oklevéllel ezt a jóhiszeműséget bizonyítottnak is vette, ámbár az csak a perfolyam alatt kiállított másolatot tartalmazott. Türk tehát egy másik alaki kifogással állt elő, azzal, hogy az örök hallgatást Késmárkra nem 1543-ban, hanem 1544-ben mondották ki. Mikor ezzel sem ért czélt, deczember 15-ikén kifogást emelt az ellen, hogy Laski mint fölperes fölléphessen, mert nem magyar ember s így birtokjoga sem lehet Magyarországon, pörösködnie meg annál kevésbbé lehet. Kubinyi ezzel szemben fölhozta, hogy Laski Albert Magyarországon született, különben pedig nem is birtoküygyről van szó, hanem Kés-

[1] Oklt, 183. sz.
[2] Oklt., 184. sz.

márk szabadságairól, jövedelmeiről. Türknek ez a kifogása azonban sikerült, a bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy Laski tartozik polgárjogát, illetve magyar voltát igazolni, s Kubinyi kérésére erre a czélra halasztást is adott neki. A tárgyalás tehát nem jutott túl a formaságokon.

XVI.

Az 1561 végén folyt tárgyalás után tehát úgy állott a dolog, hogy a késmárkiak egyelőre nem értek el semmit, de a lőcseiek sem tudtak az ő javukra kimondott döntést provocálni. Az ügy függőben maradt, mig Laski Albert magyar polgárjogát nem bizonyítja. Alapjában véve a helyzet Laskiékra elég kedvező volt. Annál inkább feltűnik tehát, hogy ámbár Laskiék a pör megindítását annyira erőltették, hosszú időn át semiféle lépést sem tettek a fölmerült, pusztán formai akadály leküzdésére.

A gyakorlatban ennek következtében maradt minden a régiben, az árúmegállítás az 1544-iki ítélet értelmében de iure és de facto a lőcseieket illette s a hatóságok Ferdinánd király parancsai szerint a lőcseieket kötelesek voltak e jogaikban megvédelmezni s a dolgok ilyetén rendje ellen vétő kereskedőket esetleg árúik elkobzásával is büntetni. A lőcseiek siettek is kihasználni a kinálkozó előnyös pillanatot és árúmegállítási joguk védelmére mindjárt új nyilt parancsot kértek a királytól. E parancsot Ferdinánd 1562 január 29-én adta ki és abban a fiscalis szempontot is erősen hangsúlyozta. E szerint a tizenhárom város és Lengyelország felé irányuló forgalomban a kereskedő áruját csak Lőcsén rakhatta ki s ott kellett azt bemutatnia a harminczadosnak is.[1] Fél évvel utóbb pedig (1562 jún. 3.) külön parancs ment a késmárki harminczadoshoz, Kubinyi Jakabhoz is, a melyben szigorúan meghagyta neki a király, hogy a Lengyelország felől jövő, nem késmárkiak szállította áru lerakását Késmárkon ne engedje meg. Erre a külön intézkedésre az adott okot, hogy Kubinyi, Pesti Ferencznek a felsőmagyarországi jövedelmek administratorának figyelmeztetései ellenére is elnézte, ha a késmárkiak mellett mások

[1] Oklt., 185. sz.

is Késmárkon bontották ki és kínálták eladásra Lengyelországból hozott portékájukat.[1]

Ha tehát ennek daczára Laski a következő hat évben egy lépést sem tett, hogy a félbenmaradt ügyet dülőre vigye, ennek okát csakis abban kereshetjük, hogy az 1561-ben keletkezett helyzettel szemben tehetetlen volt, mert e hatévi tétlenség nagyon is éles ellentétben áll azzal az agilitással, a melyet e kérdésben az előző évtizedekben a késmárkiak kifejtettek. Agilitást e hat év alatt csak a lőcseiek részéről tapasztalunk, a kik közigazgatási úton iparkodtak jogaik biztosítására.

A mikor Laski Albert hatévi mély hallgatás után ismét megszólalt, erre is a szepesi kamara tanácsosainak a késmárki árumegállítás ellen hozott intézkedései ösztönözték. De Laski akkor sem iparkodott magyar honosságának bizonyításával a már megkezdett pör eldöntésére, hanem a kamarai tanácsosok ellen beadott folyamodványnyal a királytól közigazgatási úton remélte a sikert elérhetni.[2]

A szepesi kamara t. i. — Révay Ferencz ítéletére hivatkozva és Ferdinánd parancsaihoz híven — védte Lőcse jogait Késmárkkal szemben, és minthogy ott 1562 után sem változtak a viszonyok, bizonyára újra és újra föllépett a jogtalan usus megszüntetésére. Ezt a beavatkozást Laski jogtalannak iparkodott feltüntetni és azt állította, hogy a kamara tanácsosai királyi jogkörbe avatkoznak be, a mikor egy ügyben, a mely még függőben van s egyedül a király és a rendes bíróság elé tartozik, dönteni akarnak, holott árulerakási ügyekben az 1498 : 33. t.-cz.[3] értelmében a döntés egyedül a királyt illeti meg.

A harminczadosokat, névszerint a lublóit és mátyásfalvait is megvádolta, hogy eljárásuk törvénybe ütközik, a mikor a lengyel kereskedőket Lőcsére kényszerítik. Az

[1] Oklt., 186. sz.

[2] Oklt., 189. sz.

[3] *Loca depositionum, ubi esse debeant.* Quia autem super locis depositionum inter civitates regales, quotidie plurimae lites et differentiae oriri consueverunt, §. 1. huiusmodi autem contentiones, non nisi ex eorum privilegiis facile decerni possunt, §. 2. idcirco majestas regia, visis juribus partium, decernat sola de hoc, id, quod melius erit faciendum.

1498 : 35. és 36. t.-czikkekre való hivatkozás azonban nem helytálló, mert a 35. t.-cz. a harminczadmentességről szól, a 36-ik pedig általában azt tiltja meg, hogy a vámtulajdonosok mások területén a tilos útakat őriztessék. Ez utóbbiban sincs szó a harminczadosokról, különösen pedig nem új útak megnyitásáról, a mivel a két említett harminczadost vádolja, — a hivatkozás II. Ulászló törvényeire tehát legalább is önkényes. Az új Lőcse felé vezető út megnyitásában a késmárkiak jogának sérelmét látja, a mely mellett saját negyvenedvámjának kárát is fölpanaszolja és úgy állítja be a dolgot, hogy ezekkel az intézkedésekkel a szepesi kamara a királyi fiscus és harminczad érdekei ellen cselekedett, mert a lengyel kereskedőket valósággal elrettenti a behozataltól. A lőcsei út ugyanis oly rossz, olyan veszedelmeknek teszi ki a kocsikat, hogy a lengyel fuvarosok inkább visszafordulnak, semhogy ez út veszedelmeivel daczoljanak.

Beadványának kétségtelenül legsikerültebb helye, a hol a természet nyujtotta előnyök argumentumát vonultatja fel Késmárk érdekében: „Vajjon melyik hely alkalmasabb az árúk jövendő megállítására, az a mely a természettől úgyszólva erre van teremtve, avagy az, a mely a hely távolsága és az út miatt is sok oknál fogva ellentmond az árúk behozatalának és a királyi kincstár és az ország érdekeit is veszélyezteti, a miért is már a fekvés napnál világosabban bizonyítja, hogy a lőcseiek kívánsága méltánytalan és a királyi kincstár és az ország érdekeivel mindenben ellentétes.“[1] Annál gyengébbek azonban egyéb érvei: a Mátyás király ítéletlevelére való hivatkozás, a kamara és a harminczadosok megvádolása, a fiscus érdekeinek hánytorgatása. Legszerencsétlenebb érve pedig az, hogy a Lőcse javára hozott ítélet érvénytelen, mert a Tripartitum II. 75. czíme

[1] Uter igitur locus ad mercium depositionem futurus est aptior, isne, qui ad hoc ipsum a natura factus esse videtur, au vero is, qui et propter loci distantiam et viam minime ad mercium importationem propter multae causas idoneam contradicit et fiscum regium ac regni utilitatem imminuit, quamobrem locorum quoque situs Lewchowiensis iniquam esse postulationem ac fisco regio et regni utilitati prorsus esse contrariam, luce clarius demonstrat.

értelmében a várost egy éven belül e jogába be kellett volna igtatni.

Mindezek alapján a helyzetet úgy foglalja össze, hogy Lőcse ellen szól a geographiai helyzet, a jog és a gyakorlat, míg ő, mint Késmárk örökös ura, az árúmegállítás tényleges birtokában van, tehát a geographiai helyzet előnyei s a jog mellett a tényleges állapotra is hivatkozhatik. Ezek alapján kérte a királyt, parancsolná meg a szepesi kamarának, hogy ne ártsa magát az országos bírák ügyeibe és ne akarja mások kárára az egyenes nyilvános útakat megváltoztatni, hanem törődjék saját ügyeivel,[1] mert különben kénytelen volna saját és alattvalói jogait a lőcseiek ellen addig is, míg pöre végleges elintézést nyer, megvédelmezni.

Kétségtelen, hogy Laskinak ez a beadványa igen ügyesen szerkesztett irat, de ép oly kétségtelen, hogy érvelése elejétől végig félrevezetésre törekvő rabulistika, a melynek egész gondolatmenetét a lőcseiek csakhamar megczáfolták. Miksa király ugyanis 1567 deczember 19-iki kelettel Laski folyamodványát sürgősen és egyenesen a lőcseieknek küldte le véleményezésre.[2]

Nem tudjuk, hogy ki szerkesztette a lőcseiek válaszát. a mely azonban nyugodt, néhol gúnyos hangjával igen sikerült felelet volt Laski vádaskodására.[3] Lőcse elhárítja magától a vádat; a mit a kamara az ő érdekükben tett, arról nekik tudomásuk nem volt, s azt különben is hivatalos kötelességének megfelelően cselekedte.[4] Különösen az ellen tiltakozik ünnepélyesen, hogy a kamara a lőcseiektől megvesztegetve rendezte volna az útügyet.[5]

A beadvány lényegét, az árúmegállítást illetőleg a válasz abból az alapgondolatból indul ki, hogy az árúmegállítás minden országban nem csak a szokásjog alapján,

[1] . . . sed potius res sibi comissass curent . . .

[2] Oklt., 190. sz.

[3] Oklt., 191. sz.

[4] . . . ex debito offiicii sui.

[5] Ubi muneribus nostris cameram corruptam nobis crimini dat, indebite nos onerat, et ipsam quoque cameram pro tuenda integritate sua acturam non dubitamus, iniuriam tamen illi nomine nostro fieri sancte assecurare possumus.

hanem decretumokban szabályozva, nem magánembereket, vagy idegeneket illet, hanem csak királyi városokat. Késmárk azonban jelenleg magántulajdon, a miért ezt a jogot nem vindicálhatja magának, annál kevésbé vindicálhatja magának azt Laski, a ki külföldi. Minthogy Lőcse ellenkezőleg királyi város és a fiscushoz tartozik, az árúmegállítás csak őt illetheti s az 1498-iki törvény, a melyre Laski hivatkozott, szintén ezt bizonyítja. A kamara nem is vette el Késmárktól a megállítás jogát, mert hiszen ez már régebben megtörtént, a mikor a késmárkiak Révay idejében perújítással élve, örök hallgatásra kárhoztattak. A mikor azonban Lőcse leégett és elégtek privilegiumai is, a késmárkiak ebben bizakodva, új pört indítottak. Csakhogy a Nádasdy Tamás nádor idején indított perüket szintén nem tudták dülőre vinni s a mikor látták, hogy a helyzet ellenük fordult, a pört elejtették. És minthogy Késmárk nem tudott semmit sem elérni, most Laski emelt ez ügyben vádat, Lőcse privilegiumai közül I. Károly és Nagy Lajos 1364-iki kiváltságára hivatkoztak, fölemlítve azt is, hogy 1437-ben Héderváry Lőrincz, 1492-ben Báthory István, 1496-ban II. Ulászló, majd Révay Ferencz az ellenük indított pöröket mind az ő javukra döntötték el. Nem áll tehát meg Laskinak az az állítása, hogy ő és Késmárk az árúmegállításnak állandó gyakorlatában volnának, mert ez esetben nem kellett volna annyiszor perújításhoz folyamodniok. A mi jogot e részben Laski tényleg gyakorol, azt erőszakkal és jogtalanul, az ítéletek ellenére és a királyi kincstár kárára bitorolja. Nem áll az a vád sem, hogy a lőcseiek zavarnák jogaikban a késmárkiakat, az elmondottakból ennek épen az ellenkezője tűnik ki, a mit pedig a kamara elrendelt, azt proprio motu cselekedte.

Az út kérdésében is nyugodtan válaszolnak: Laski nem vádolhatja őket az 1498:36. t.-cz. megsértésével, ezt csakis ő maga sértette meg, a mikor idegen birtokon a lőcsei polgárokat akaratuk ellenére bizonyos útra kényszerítette, a mi ellen már protestáltak s a miért igazukat még a bíróság előtt is keresni fogják. Különben saját birtokán mindenki nyithat útat.

A mellékkérdésekben azonban gúnyosan fordul Lőcse a panaszos ellen: a késmárki harminczad károsításával nem lehet előhozakodni, hiszen az a lőcseivel szemben csak kisebb költséggel fenntartott fiókharminczad. A lengyelek elrettentése is üres érv, mert hiszen a két város csak kis távolságra van egymástól. A mi a Mátyás király ítéletlevelére való hivatkozást illeti, az a válaszuk, csak mutassák be az oklevelet, az nem fogja romlását elkerülni.[1] Laskinak a statutiót illető megjegyzése pedig a mellett tesz tanúságot, hogy nem ismeri a hazai jogot, mert ilyen privilegiumokra nem vonatkozik a birtokügyekben szokásos statutionális eljárás; a mire e tekintetben szükség volt, az ítélet következtében elrendelt intézkedések kihirdetése a nyilvános helyeken és vásárokon, az megtörtént.

A lőcseiek tehát az ellenük felhozott vádakban magukat ártatlanoknak tartván, arra kérték a királyt, fogadja őket mindenkinek támadásával szemben kegyes pártfogásába és védje meg a kincstár érdekeit.

Laski Albert újabb kísérlete tehát nem volt szerencsés, sőt eredményében reá nézve a legnagyobb kudarczczal járt. A király, a ki valószínűleg a kamara véleményét is kikérte, úgy látszik, nem tekintette szükségesnek, hogy ebbe az ügybe beleavatkozzék legalább is sehol semmi nyomát sem találtam annak, hogy az esetnek további folytatása lett volna. Laski kudarcza ellenkezőleg még a lőcseieket bátorította fel, hogy a hat év óta pihenő pört dülőre juttassák. A függőben levő perek minden bíráskodási terminus alkalmával proclamálhatók voltak, ha a felek azt kívánták. Türk Dániel tehát 1568 május közepén, ez alkalommal Mediascher Kelemennel, ismét Pozsonyba utazott a meginduló törvénykezési időszakra. Május 14-én reggel érkeztek meg a lőcsei követek Pozsonyba, a hol Türk mindjárt munkához látott.

Helyzete nagyon kedvező volt, mert 1562 okt. 26-ika[2] óta pókateleki Szomory János volt a personális, a ki korábban, mint a királyi jogügyek igazgatója, Lőcse város érdekeit a

[1] . . . literae hae . . . labe sua non carebunt.

[2] Orsz. Levéltár: Benignac Resolutiones lib. IX., fol. 120.

bíróság előtt védelmezte, s a kinek kérésére 1544-ben a késmárkiakat örök hallgatásra ítélték. Azon nagy befolyásnál fogva, a melylyel a personális a törvénykezésben bírt, a lőcseiek a legnagyobb bizalommal tekinthettek a fejlemények elé.

És tárgyilag is nagy erősségük volt. Laski Albert a megelőző egész évben nem volt Magyarországon, ilyen körülmények közt ügyvédi megbízólevelet nem állíthatott ki, ügyét tehát a bíróság előtt senki sem képviselhette. Ha tehát tárgyalásra kerül a sor s az ő nevében senki sem jelentkezik, a bíróságtól elmarasztalását követelhetik.[1]

A mikor Türkék Pozsonyba érkeztek, már javában folyt a perek kikiáltása. Az ő ügyeik közül azonban csak a Máriássyval már régóta húzódó pert hirdették meg, a mely azonban most sem került tárgyalásra. A város új ügyvédje: Berekszói Benedek az ügyek intézésében nem játszott fontosabb szerepet. Türk az ítélőmesterekkel tanácskozott, hogy hogyan lehetne az ügyet ez alkalommal elővenni. Ők azonban nem mertek állást foglalni. Aranyan Demjén mester, a lőcseiek régi jóakarója, még nem volt Pozsonyban. Ily körülmények közt Türk Szomory personálishoz fordult, a kinek ajándékot is adott. Szomory azután fölvilágosította, hogy a mennyiben az idézőlevelet felmutathatják, ők is kérhetik az ügy proclamálását. Türk ügybuzgóságát jellemzi, hogy május 16-ikán, vasárnap délután járt Szomorynál, onnan mindjárt hazaszaladt, előkereste az idézőlevelet és még aznap kieszközölte a meghirdetést és megírta erről szóló tudósítását a városnak.[2]

Május 17-én a bíróság meghirdette az ügyet. Nem is csak az árúmegállítás kérdésében fölmerült pört, hanem azt is, a melyet Laski azért indított Lőcse ellen, mert Horler bíró fegyveres erővel kísérte haza a lőcsei kereskedőket a krakói vásárról és kitiltotta a késmárkiakat a lőcsei vásárról. Ennek meghirdetését még 17-én a reggeli órákban eszközölte ki. Május 18-ikán és 19-ikén megismételték a két meghirdetést[3] és minthogy Laski nevében senki sem jelentkezett, 19-ikén

[1] Oklt., 192. és 194. sz.
[2] Oklt., 192. sz.
[3] Oklt., 194. sz.

azt is kihirdették, hogy a lőcseieknek mindkét ügyben fölmentőlevelet (literae absolutoriae) adnak. A szokás szerint még tíz napig kellett várniok, hogy az ellenfél nem emel-e kifogást ez oklevelek kiállítása ellen? Kubinyi Kristóf, a késmárkiak ügyvédje, ugyanazon napon, de már a kihirdetés után érkezett meg.[1] Megjelenésének következménye az volt, hogy a királytól parancsot eszközölt ki, hogy a bíróság ez alkalommal a kérdést ne tárgyalja, mert Laski nem magyar honos.[2] Ezt a parancsot azonban egyelőre nem mutatták föl s a bírák megnyugtatták Türköt, hogy annak már úgysem volna semmi eredménye. Május 31-ikén, letelvén a tíz napos várakozási idő is, az utolsó kihirdetés is megtörtént, június 1-én kiállították a két fölmentőlevelet, a melyekért 16 frt helyet csak 13-at fizettek, minthogy a többit Szomory a saját részesedéséből elengedte. Jún. 2-ikán meg is pecsételték őket és 3-ikán Türk aláíratta őket az ítélőmesterekkel. A késmárkiak csak 2-ikán hozakodtak elő a részükre kiállított sperhalasztással, de elutasították őket. Június 4-ikén tehát Türk a kassai követek szolgájával el is küldte a két oklevelet a városi tanácsnak, gondosan meghagyva nekik, hogy Laski 48 frt perköltségben marasztaltatván el, a király és a káptalan emberével tüstént vezettessék be magukat Laski valamelyik birtokába. Ez összeg egyharmad része Türköt illette, minthogy ezekben a kérdésekben ügyvédet nem vett igénybe, hanem mindent maga végzett. A város érdekében kifejtett érdemeiből ez a kis gazdálkodás a saját zsebére nem von le semmit A sokat utazott és fáradt férfiú akkor már annyira meg volt törve és olyan köszvényes fájdalmakban szenvedett, hogy félt, ha lefekszik, nem tud egyhamar ismét talpra állani.[3] Az ő ügybuzgósága és éles esze nélkül a város aligha ért volna el olyan eredményeket, a minőhöz ő juttatta. Privilegiumaik visszaszerzése, diadalaik ellenfeleik fölött Türk érdemei voltak, a ki a város életének ezen legkritikusabb korában Lőcsének legnagyobb férfia volt.

[1] Oklt., 195. sz.

[2] ... weÿl her nicht einhemisch wehr.

[3] Oklt., 196. sz.

Tanácsát a város urai a továbbiakban is híven követték. Június 12-ikén szálltak ki Késmárkra, az ítélet végrehajtására. Királyi ember gyanánt petrőczi Petrőczy János, a szepesi vár várnagya ment velük, a káptalan részéről pedig Simándy András kanonok. Magukhoz vették azonkívül tótfalusi Svábovszky János szolgabírót, Svábovszky Bálintot és nagylomniczai Berzeviczy Miklóst, mint szomszédokat. Késmárkon a vár hídjához mentek, hogy a végrehajtást eszközöljék. A várból Priviszlovszky János jött ki a királyi parancs meghallgatására. Rövid megbeszélés után azonban visszatért a várba, s mikor látta, hogy a királyi emberen kívül a hiteles hely kiküldötte is a várba igyekszik vele, felhúzatta a vár hídját és elzáratta a kaput. A királyi és hiteleshelyi küldöttek ott, a hely színén a szomszédok előtt tiltakoztak ez ellen az eljárás ellen és azután a megjelent nemesekkel, Berzeviczy Miklós kivételével, Kisszalókra mentek, maguk mellé véve még Húnfalváról és Lomniczról is több Kisszalókkal határos birtokost. Kisszalókon ugyanis Laskinak kisebb birtoka volt, három lakott jobbágytelke és hat zsellére. E birtok terhére akarták tehát a végrehajtást eszközölni, bevezetve abba a lőcseieket mindaddig, míg Laski a 48 frtot meg nem fizeti. Gáspár jobbágy telkén készültek a végrehajtásra, a mikor Laski nevében megjelentek Bodonyi János, Laski familiárisa és Sebessinczky Sebestyén, a kik a végrehajtásnak ellentmondtak. Sebessinczky a szokás szerint kardját kivonva és felmutatva, a visszaűzés jogával élt. A bizottság küldetése ezzel meghiúsult.[1] Az ítélet érvényén ez természetesen nem változtatott, mindössze a 48 frt lett kérdésessé. Az ítélet lényegén azonban hasonló erőszakkal nem lehetett változtatni. Talán ennek tudhatjuk be azt a szokatlan lépést, hogy június 21-ikén Bodonyi János és Grigher Frigyes megjelentek a szepesi káptalan előtt és Laski nevében visszavonták az alkalmazott elűzést.[2]

Laskiék — úgy látszik — a május 19-iki, illetve 31-iki ítélet után nem tudták, mitevők legyenek. A háromszori kihirdetés után perhalasztó parancsot eszközöltek ki a király-

[1] Oklt., 198. sz.
[2] Oklt., 199. sz.

tól, de Pozsonyba visszatérve, nem éltek vele. Június 11-ikén azonban Sonthag Imre Laski nevében újabb idézést kért a lőcseiek ellen, fölhánytorgatva ismét, hogy ha Laski érveit kifejthette volna, egészen más ítéletet nyert volna.[1] A következő napon történt a késmárki és kisszalóki összetűzés. Azután tíz nap sem telt bele, Laski nevében semmisnek jelentették ki ezt az erőszakos lépést. És másnap, június 22-ikén Garay Antal kanonok már Lőcsén Henyz János bírónak és a tanácsnak kézbesítette az új idézést, a melyet Sonthag kérésére rendeltek el.[2] Ha ezek közt a tények közt összefüggést keresünk és nem tulajdonítjuk fejvesztett kapkodásnak, csak abban az esetben láthatunk bennük következetességet, ha föltételezzük, hogy a mint Sonthagtól a hír az új idézőlevélről megérkezett, az előzés erőszakos tényét az új tárgyalás zavaró momentumai közül ki akarták küszöbölni. Ez esetben azonban Bodonyi és Grigher kiküldetése és ünnepélyes visszavonása nem volt őszinte cselekedet.

Laski és Késmárk már régen azon az álláspontón voltak, minthogy olyan ítéletet, a mely nekik adott volna igazat, nem kaphattak, hogy új idézésekkel s a tárgyalások elodázásával lehetőleg halasztgatják a döntést, hogy az usust saját javukra, a mennyire lehet, fenntarthassák, a lőcseieket viszont jogaik gyakorlatában akadályozhassák, 1569 után még azt is remélhették, hogy lerakóhelyüket a törvényre hivatkozva is védelmezhetik. Akkor ugyanis törvényt alkottak a lengyel pénz kiszorítására s ennek érdekében a Lengyelország felé fekvő árúmegállító-helyeket is megállapították s közéjük Lőcse mellett Késmárkot is fölvették.[3]

A mellékkérdésekben azonban a huzavonát nem folytathatták. Ott már a hatvanas évek eleje óta rosszra fordult az ügyük. Az elzálogosított városokkal már korábban megegyeztek s 1562-ben Oláh Miklós az egyezség pontozatainak másolatát a kanczellária részére póstai úton, sürgősen

[1] Oklt., 197. sz.
[2] Oklt., 200. sz.
[3] 1569 : 18. t.-cz.

be is kérte.[1] Azután a szászteleki út ügyében kellett engedniök. Ez a kérdés úgy került fölszínre, hogy Laski épen Szászteleknél a lőcsei mészárosoktól elvett hat ökröt, azon a czímen, hogy az az út, minthogy az ő negyvenedvámját elkerüli, tilos. Az ügy Szepesmegye bírói széke elé került, a hol azt Laski elvesztette. A szászteleki útról a megye kimondta, hogy az nyilvános út, Laskit pedig a hat ökör árának megtérítésére és Lőcse javára 40 frt fizetésére ítélte el. Az ítélet után szentandrási Lázár Melchior, zaybersdorffi Bischofsheim Baltazár és felsőkubini Kubinyi Jakab késmárki harminczados 1562 június 24-ikén Laski nevében arra kérték a megyegyűlést, hogy közvetítsen köztük és a lőcseiek közt egyezséget. Ez létre is jött július 6-ikán, abban a formában, hogy Laski, minekutána az ökrök árát megtérítette, a megyei hatóságnak a 40 frtot is lefizette; Glacz Jodok, a kit a viszálykodás értelmi szerzőjének tekintettek, megkövette a lőcseieket, a kik viszont elengedték a javukra fizetett 40 frtot.[2]

Ezeknek az ügyeknek az elintézése a két város közt a feszültséget némileg enyhítette. Lőcsének azonban azután is sok kárt okozott, hogy Laski késett magyar állampolgárságának bizonyításával s így a főkérdés mégis függőben maradt. Laski késedelmének egyedüli oka persze az volt, hogy magyarságát nem bizonyíthatta. Csak évek multán szerzett Magyarországon indigenatust. Miután ugyanis a lengyel koronát Miksának fölajánlották s a követséget ez ügyben Laski vezette a királyhoz, Miksa ezzel akarta meghálálni szolgálatait. Akkor az 1575: 18. t.-cz. fogadta őt magyarrá. Ez a kedvező helyzet Lőcse kiváló jegyzőjét, Türköt már 1568-ban arra indította, hogy Laski távollétében eszközölje ki a város fölmentését. Az 1568-iki új idézés miatt azonban ismét csak maradt minden a régiben s a makacs szünet megint két évig húzódott el.

Végre 1570-ben dűlőre került az 1568-ban függőben maradt két ellentét is. Először a jakabfalvi útnak és a késmárkiaknak a lőcsei vásárról történt kitiltásának ügyét

[1] 1562 nov. 9. Oklt., 188. sz.

[2] Oklt., 187. sz.

intézték el, még pedig egyezséggel, a melyet Késmárk nevében Tannenberger Joachim és Toperczer János, Lőcséében Türk Dániel, Alberti Sebestyén és Eisenblecher Gáspár kötöttek 1570 április 22-ikén a szepesi káptalan előtt. Ebben az egyezségben a felek közös akarattal, hogy a szomszédi jó viszonyt előmozdítsák s a békét helyreállítsák, hogy egymást a zaklatástól és költségtől megkíméljék, az e kérdésben felmerült ellentétet elsímították és a reá vonatkozó összes bírói iratokat semmiseknek nyilvánították.[1] A pör visszavonásával a késmárkiak lemondtak azokról a nagy összegekről, a melyeket kártérítésként követeltek, a lőcseiek pedig, a kik e kérdésben már ítéletet is nyertek, a javukra megítélt perköltségről.

Egy hónappal azután dűlőre jutott az árúmegállítás sokat hányatott ügye is. A bíróság 1570 május 23-ikán kezdte tárgyalni, nem a késmárkiak kérésére, hanem kazaházai Joó Balázsnak, a királyi jogügyek igazgatójának kezdeményezésére, a ki bemutatta a szepesi káptalan jelentését az 1568-iki repulsióról. Vele szemben Laski ügyvédje Frichy János volt, a ki mindenekelőtt az 1568-iki ítéletlevelek bemutatását kérte.[2]

A bizonyításban lényegesebb új momentum nem merült föl. Frichy Késmárk mellett fölhozta mindazt, a mivel az előző tárgyalásokban érveltek: hogy az alattvalók nem vihették a saját ügyüket, mert az a földesúr joga, hogy viszont királyi várost nem képviselhet a jogügyek igazgatója, hogy az árúmegállítás kérdésében csak a király ítélkezhetik, és hogy ennek következtében Révay illetéktelenül hozta meg ítéletét. A régi érvek mellett azonban egészen különösen hatott a conclusio, hogy a felperes az ügy elhalasztását kívánta, még pedig azon a czímen, hogy Késmárkot atyja János királytól kapta, a János királytól származó birtokadományok tárgyalására pedig az idő nem alkalmas. Érvei közül azt, hogy Szomorynak, a ki röviddel előbb hunyt el,[3] ne lett volna joga Lőcse királyi városát

[1] Oklt., 201. sz.
[2] Oklt., 202. sz.
[3] Épen 1570-ben halt meg.

képviselni, a bíróság bizonyára nem is volt hajlandó meghallgatni. Hiszen a várost most is a királyi jogügyek igazgatója képviselte, bizonyára azért, mert a bírák nem gondolkoztak e kérdésben úgy, mint 1561-ben.

De Joó Balázs szintén nem hozott föl újat, csak azt, a mit Türk és Szomory már hangoztattak, hogy Lőcsének e tárgyban van végleges jogerős ítélete, a mely örök hallgatással sujtotta Késmárkot, hogy ezért nem is volt joga Laskinak a várost pörölni, s ha már pörölt, a jogügyek igazgatóját és nem Lőcsét kellett volna megidéznie, különben pedig nem is folytathat pert, mert nem magyar s így birtokjoga sincs és tulajdonképen csak Késmárk jövedelmeit és kiváltságait élvezi. Ezek alapján tiltakozott is a pör újabb elhalasztása ellen és döntést kért.

A bíróság ezt a kérést teljesítette is. Laskival szemben felhozták, hogy a birtokjogi kérdés elintézését ő maga késlelteti. A bizonyítást illetőleg meg az volt a véleményük, hogy az a fölperes kötelessége, a kinek mindig készen kellene erre állania. Minthogy ezekből világos volt, hogy Laski csak kibúvót keres, a lőcseieket újra fölmentették.

Erre Laski még egy kísérletet tett. Azt kívánta, hogy terjesszék az ügyet a helytartó, Absthemius Pál erdélyi püspök elé. Ez az utolsó kísérlet azonban szintén balul ütött ki. A helytartónak Lindvay Mihály personális referálta az ügyet és Absthemius az ítéletet 1570 június 12-ikén minden pontjában, a mint azt a bíróság meghozta, megerősítette.[1]

Ezzel az ügy véglegesen el volt intézve és Késmárknak bele kellett nyugodnia, hogy az ítéleten már nem változtathat.[2] Másodrendű középponti jelentősége a Zsigmondféle privilegium szerint megmaradt, de azokról a jogokról,

[1] Oklt., 202. sz.

[2] Az 1574 : 36. t.-cz. szövegéből ugyan talán azt lehetne következtetni, hogy az Késmárknak is javára vált, megállapítva, hogy árúmegállító-helyekül az 1569 : 18. t.-czikkben felsoroltakat kell megtartani, de ez helytelen következtetés volna, mert a törvény csak azt mondja, hogy azokon kívül más árúmegállító-hely nem lehet: neque alia loca depositionum serventur, nisi ea, quae in decretis illis nominatim conscripta sunt, csakhogy Késmárk időközben királyi ítélettel ezt a jogát elvesztette.

a melyeket abususból gyakorolt, le kellett mondania. Kedvező földrajzi helyzete még így is szép jövőt biztosított számára. A győztes Lőcse pedig privilegiumának teljes gyakorlatában csak akkor indult igazán lendületnek, fénykora azután következett el.[1] A torzsalkodás ugyan még később is ki-kitört, de az 1570-iki ítélet után ennek már nem volt semmi gyakorlati jelentősége.

* * *

Visszatekintve a küzdelemre, mely városaink gazdaságtörténetében magában álló, a privilegium és a természeti előnyök harcza mellett még egyszer reá kell mutatnom a jog és a gyakorlat ellentétére is. A küzdelemben volt egy időszak, a XVI. század második negyedében, a mikor a késmárkiak ususa Lőcsét jogaiból egészen kiszorította. Ezután a késmárkiak ellenfeleiknek minden törekvését, hogy a régi állapotot visszaállítsák, új, az ő joggyakorlatukba ütköző rendelkezésnek nyilvánították s ez alapon életbeléptetésüket is akadályozták. A késmárkiaknak ezt a kedvező helyzetét nagyrészt az a körülmény teremtette, hogy Héderváry Lőrincz nádor 1437-iki ítéletének királyi megerősítése Zsigmond közbejött halála miatt elmaradt, s hogy a reákövetkező évtizedek zavarai sem voltak alkalmasak a helyzet megváltoztatására. Így kerekedett a földesúri hatóság alatt álló Késmárk hatalmas földesurainak segítségével a szabad királyi Lőcse fölé, fényesen documentálva, hogy a privilegium is vajmi keveset ér, ha nincs mögötte tényleges erő. A lőcseiekben addig hiányzott erőt a XVI. század nagy szellemi föllendülésében egy tanult polgárember, Türk Dániel esze és kötelességtudása adta meg ismét a városnak.

Ki kell azonban még egyszer emelnem azt is, hogy Késmárknak a jogszokásra való hivatkozása már Héderváry nádor ítélete előtt is fontos szerepet játszott a vitában, ámbár akkor csak arról lehetett szó, hogy a hazai kereskedőkre korábban nem terjedt ki Lőcse árúmegállító-joga.

[1] Az árúmegállító-jog későbbi megerősítései: II. Mátyástól, 1610 máj. 12. Lőcse v. lt., VIII. oszt., 84. sz., I. Lipóttól, 1685 ápr. 13. u.-ott, VIII. oszt., 102. sz. és III. Károlytól, 1719 jul. 30. u.-ott, VIII. oszt., 118. sz.

Zsigmond 1405 : 11. t.-cz. is ily értelemben intézkedett, de épen ez a törvény bizonyítja azt, hogy a szokások e kérdésben akkor átalakulófélben voltak. Az írott törvény fölött diadalmaskodott a jogszokás, a mely azontúl az egész országban a hazai kereskedők megállítását is divatba hozta.

A küzdelemben tehát jogi szempontból három periodust különböztethetünk meg: 1358-tól 1400-ig, a mikor Lőcse méltán követelhette kiváltságának tiszteletben tartását, 1400-tól 1437-ig, a mikor Késmárk jogosan panaszkodhatott hátratételéről és 1437-től 1570-ig, a mikor Késmárk hatalmas oligarchák segítségével, fölhasználva a politikai viszályokat is, Lőcsét visszaszorította, majd meg folytonos huzavonával, a tényleges gyakorlatra hivatkozva, mindenféle fortélylyal megakadályozta ellenfelét jogainak visszaszerzésében.

1435-től különben a helyzetben volt valami természetellenes. Lőcse akkor Kassa mellett már másodrendű megállítóhelylyé sülyedt le. E mellett még két alacsonyabbrendű megállítóhelyet fölállítani nem volt észszerű. A Szepesség forgalma — bármily jelentős volt is — nem volt olyan nagy, hogy ezt megbírta volna, sem a két város lakosság és vagyon tekintetében nem állott olyan magasságban egymás fölött, hogy az erősebbik a gyöngébbet saját erejével visszaszoríthatta volna. Ha Lőcse volt is kétszer akkora, mint Késmárk, a mikor a küzdelem megindult, ezt ellensúlyozta Késmárk szerencsésebb földrajzi helyzete és jobb összeköttetései. Ily módon körülbelül egyenlő erőkkel vivták küzdelmüket. Ez az oka, hogy a szerencse mindig ide-oda ingadozott. A két városra sok gyász és nyomor fakadt ebből, de viszont ezeknek az erőfeszítéseknek köszönhette a Szepesség, hogy közvetlen közelben két, sőt három nagy gazdasági és kulturális középpontja fejlődhetett és versenyezhetett egymással.

* * *

Mire a harcz elintéződött, a Szepesség jelentősége lehanyatlott. A török hódítás új geographiai helyzetet teremtett. Az egykori zólyomi erdőispánság területe már nem volt többé válaszfal, a mely az ország északnyugati és

északkeleti részeit elválasztotta volna. A magyar királyi igazgatásnak épen e hegyvidéken át kellett keresni és fenntartania a kapcsolatot Felsőmagyarországgal, a melynek kulturális és közigazgatási központja Kassa lett. Ezzel Kassa, a mely Zsigmond ideje óta már az északkeleti területek gazdasági centruma volt, jelentőségben még növekedett. Forgalmában a sárosi útvonalak a szepsieknél nagyobb jelentőségre tettek szert és a zempléniek is fejlődésnek indultak. A Szepességnek és városainak tehát már nem volt az ország gazdasági életében az a szerepük, mint a kialakulás korában. A szepesi árúmegállító-jog korábbi országos fontosságáról lehanyatlott, helyi jellegű intézménynyé alakult át. Lőcse tehát az 1570-ben elért siker előnyeit nem sokáig élvezhette. A XVII. században már összeütközésbe került Kassával és ebben a küzdelemben már nem volt meg az ereje ahhoz, hogy fölülkerekedhessék. Kassával szemben háttérbe szorult s a török uralom megszűntével újabb csapást szenvedett azzal, hogy a Felvidék közlekedési vonalai lehanyatlottak, Erdélylyel Buda és Bécs is az Alföldön át rövidebb összekötő vonalakat épített ki, a kereskedelem fő útvonalává pedig a Duna völgye lett. Ezek az okai annak, hogy a XVII. században a szepesi árúmegállítás már lassú elhalásnak indult.

OKLEVÉLTÁR.

1269—1570.

1.

1269.

IV. Béla kiváltságlevele Késmárk részére.

Eredetije nem maradt fenn.

Átírásai: V. István átírásában János késmárki plébános kérésére átírta Zsigmond király Lőcsén, 1399 febr. 27-én, ez utóbbi oklevelet Miklós jegyző, Theodor és Ábel polgárok kérésére Zsigmond 1399 nov. 28-án: Késmárk v. lt., fasc. VII., no. 1., majd Nicolaus de Menyhartsdorff és Nicolaus Klugel bíró kérésére 1419 jún. 9-én ugyancsak Zsigmond. — Az 1399 nov. 28-án kelt átírást átírta még a szepesi káptalan 1424 jan. 28-án: Késmárk v. lt., fasc. VII., ad no. 11., ezt viszont 1440 febr. 20-án ugyancsak a szepesi káptalan: Késmárk v. lt., fasc. VII., no. 11.

Kiadva: Fejér: Codex Dipl., VII. 3., 64., VII. 4., 135., VII. 5., 356 Endlicher: Mon. Arpadiana, 517. l. Wagner: Anal. Scep., I., 48. l. Schmauck: Suppl., 10. l. — Az 1399 febr. 27-iki átírás: Schmauck: Suppl., 143. l. — Az 1399 nov. 28-iki átírás: Schmauck: Suppl., 144. l. — Az 1419 jún. 9-iki átírás: Schmauck: Suppl., 209. l.

2.

1271 november 24.

V. István kiváltságlevele a szepesi szászok részére.

Eredetije nem maradt fenn.

Átírásai: 1321-ben és 1420-ban átírta a szepesi káptalan: Szepes vm. lt., XIII. szep. város oklevélgyűjteménye, 1. sz., 1574-ben ugyancsak a szepesi káptalan, u.-ott, 2. sz.

Kiadva: Endlicher: Mon. Arpadiana, 522. l. Fejér: Cod. Dipl., V. 1., 132. l. Bárdossy: Supplementum, 108. l.

3.

1312 november 12.

I. Károly király megerősíti a szepesi szászoknak elődeitől nyert kiváltságait.

Eredetije nem maradt fenn.

Legrégibb fennmaradt *átírása* Garai Miklós nádoré Budán, 1430 szept. 7-ről kelt: Késmárk v. lt., fasc. VII., no. 4. — I. Károly 1328 febr. 9-én kelt átírata révén belejutott Héderváry Lőrincz Budán, 1437 nov.

14-én kelt ítéletlevelébe s ennek átírásaiba. (V. ö. 12. és 20. számokat.) — Hitelesítés nélküli, egyszerű másolata 1317 nov. 12-ikéről keltezve: Igló v. lt., 2.

Kiadva: Fejér: Cod. Dipl., VIII. 1., 135. l. Wagner: Anal. Scep., I., 196., mindkettő az 1328-iki német szövegben. Schmauck: Supplementum, 39. l., bár szintén átírásból, az eredeti latin szövegben.

4.

1328 február 9.

I. Károly király átírja a szepesi szászok részére 1312 nov. 12-én kiadott szabadságlevelét.

Eredetije nem maradt fenn.

Átírta Nagy Lajos 1347 ápr. 17-én és Zsigmond Baselben, 1433 nov. 25-én kelt oklevelében, melyek emlékét Héderváry Lőrincz nádor Budán, 1437 nov. 14-én kelt oklevele és ennek átíratai is fenntartották. (V. ö. 5., 12. és 20. sz.)

Kiadva: csak a megerősítő záradék: Schmauck: Supplementum, 71. l.; az oklevél szövege németül: Fejér: Cod. Dipl., VIII. 1., 135. l. Wagner: Analecta Scepusii, I., 196. l.

5.

1347 április 17.

Nagy Lajos átírja I. Károly királynak a szepesi szászok részére 1317 nov. 12-én kiállított és 1328 febr. 9-én átírt és megerősített szabadságlevelét.

Eredetije nem maradt fenn.

Átírta Zsigmond király Baselben, 1433 nov. 25-én kelt oklevelében. V. ö. ez utóbbit 12. sz. alatt s ennek átírását: Héderváry Lőrincz nádor Budán, 1437 nov. 14-én kelt ítéletlevelében, 20. sz., valamint ez utóbbinak átírásait. Az első királyi kettős pecsét után a megerősítő záradék 1364 máj. 5-én vezettetett az oklevélre, a melyre ugyanakkor az új kettős pecsétet is ráfüggesztették.

6.

1364 október 5.

Nagy Lajos a szepesi városok azon törekvésével szemben, hogy a szepesi szász községek bírósági székhelyét Lőcséről Csütörtökhelyre tegyék át, megerősíti Lőcsének I. Károly királytól kapott kiváltságait, nevezetesen árúmegállító-jogát is.

Eredetije nem maradt fenn.

Átírta Zsigmond király Baselben, 1433 nov. 25-én kelt oklevelében. Ennek átírata Héderváry Lőrincz nádor Budán, 1437 nov. 14-én kelt ítélet-

levelében. A szöveget ebből a Lőcse város levéltárában levő, VIII. oszt., 1. sz. jelzetű, a lőcsei 1550-iki tűzvész alkalmából erősen megrongált oklevélből közlöm, a kiegészítéseket Báthory István országbíró Budán, 1492 nov. 10-én kelt ítéletleveléből foganatosítottam, melynek eredetijét Késmárk város levéltára őrzi, fasc. VIII., no. 6. jelzés alatt. (V. ö. a 11., 20. és 37. számokat.)

Que quidem litere ipsius domini Lodovici regis inter cetera declarabant, quod licet iudicatus et sedes iudiciaria viginti quatuor civita[tum terre Scepusi]ensis, ob eminentiorem loci dignitatem in civitate sua regali Leuche ex eorum privilegiata libertate semper immobiliter viguerit et perseveraverit, tamen quia, sicut idem dominus Lodovicus rex veridico percepisset multorum suorum fidelium ex relatu, contra statuta et privilegia olim excellentissimorum pr[incipum, regum Hu]ngarie et potissime domini Karoli regis, pii patris sui felicium recordationum, ac sua confirmatoria per quosdam dictarum civitatum cives rebelles ante sex annos ad oppidum seu Villam Sancti Ladislai extiterit usurpative vendicata et translata; tunc etiam, uti idem dominus Lodovicus rex percep[isset, quidam ex ips]is dictarum civitatum civibus illis in temporibus super eo, ut ipsa sedes et iudicatus dicte civitatis sue Leuche ad provinciam seu districtum eiusdem transferri posset, sollicite et diligenter laborassent ac transferre omni conamine nisi fuissent. Unde idem dominus Lodovicus rex, dictam civitatem suam [Leuche in suis pr]ivilegiatis libertatibus conservare volens, ex circumspecta sua regia providentia de novo statuisset, ut nullas alias in dictis vigintiquatuor civitatibus, nisi in civitate sua capitali Leuche predicta dictus iudicatus et sedes iudiciaria civitatum predictarum cum omnibus eiusdem libertatibus et praer[ogativis, prout in pri]vilegiis suis confirmatoriis et aliis eorum efficacissimis instrumentis continentur, que ad tunc idem dominus Lodovicus rex ratificasset, validasset et confirmasset, perpetuis temporibus vigeret et conservaretur. Comitibus igitur terrestribus, senioribus, iudicibus, villicis, rectoribus et civibus dictarum civitatum constitutis et [constituendis in futurum] regiis sub edictis dedisset in mandatis, quatinus nullus esset, nec appareret ex ipsis, qui de translatione dicti iudicatus et sedis iudiciarie in aliquem locum facta vel fienda laboraret et anhelaret, quam in civitate sua de Leuche antedicta admitteret perpetuo duraturam. Nam, si qui ex ipsis ausibus temerariis contra huiusm[odi sua statuta] facere presumpmerent et eidem contravenire quovis ingenio vel arte attemptarent, tales tanquam rebellee et regios infideles inconpassibiliter puniret personis atqus rebus. Preterea ex regia largiflua clementia prefatis fidelibus

civibus suis de Leuche huiusmodi gratie prerogativam, quam etiam condam dominus Karolus rex genit[or suus carissim]us eisdem, mediante suo privilegio fecisset, duxisset annuendum, quod universi mercatores extranei, seu aliorum regnorum et non regni sui, omnes res suas mercimoniales cuiuscunque generis vel speciei existerent, per ipsam civitatem suam transeuntes de Leuche ibidem deponerent et a die depositionis rerum suarum mercimon[ialium usque qui]ndenam eiusdem diei ibi stare et commutationem seu contractum earundem celebrare tenerentur, et si iidem mercatores suos contractus et commutationes rerum facere possent in civitate antedicta, bene quidem, alioquin, expleta ipsa quindena depositionis diei rerum eorum, ad quamlibet regni sui partem recedendi et [etiam domum re]deundi, rebus salvis et personis, sine qualibet difficultate, liberam haberent facultatem.

7.

Diósgyőr, 1400 november 8.

Pelsőczi Bebek Detre Dömötör nádor ítéletlevele, a melylyel a késmárkiakkal és iglóiakkal szemben egyedűl Lőcsének ítéli meg az árúmegállítás és a nyilvános mérlegtartás jogát.

Eredetije nem maradt fenn.

Átírva a szepesi káptalan 1558 febr. 19-én kelt oklevelében: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 39. sz. (V. ö. 122. sz.)

Detricus Demetrius Bwbek de Pelscheuch regni Hungariae palatinus, providis viris iudicibus, iuratis et universis hospitibus vigintiquatuor civitatum terrae Scepusiensis et generaliter cunctis mercatoribus in dictam terram Scepusiensem cum rebus ipsorum mercimonialibus adeuntibus, debitam reverentiam cum honore. Quia nos ex seriebus et continentiis literarum regalium per providos et honestos viros, iudicem et caeteros cives civitatis de Lewcha coram nobis productarum, id quod universa mercimonia et res mercimoniales, quae in districtu dicti territorii Scepusiensis apportarentur et causa venditionis adducerentur, in ipsa civitate Leucza primitus et in nulla aliarum civitatum iam dicti territorii deponi deberent, ibidemque libra generalis ponderandi causa conservari deberet, plenius vidimus contineri, ideo nos dictis civibus de dicta Lewcza, nec non reliquis civibus et hospitibus de Keszmarkt et de Iglo, coram nobis comparentibus et eis in praemissis per nos iuris aequitatem preberi postulantibus, revisisque et intellectis

dictis continentiis praescriptarum literarum regalium, duximus statuendum et ordinandum, quod praedicta universa mercimonia et res mercimoniales, quae in praedictum districtum territorii Scepusiensis apportarentur et causa venditionis adducerentur, primitus in ipsa civitate Lewcha et in nulla aliarum civitatum territorii praedicti, more ab antiquo consueto, iuxta dicta mandata regia deponi et ibidem per quindecim dies continuos vendi et conservari debeant, ibidemque libra generalis ponderandi causa conservetur, iccirco vobis: strennuo militi magistro Petro, filio Henrici vicecomiti nostro comitatus Scepusiensis, nec non Joanni Doryng comiti terrestri praedicti territorii, vestrasque vices gerentibus committimus, firmis dando in mandatis, quatinus habita praesentium notitia, praemissa per fora et loca publica publice et manifeste universis faciatis proclamari. Si qui vero nostrae deliberationi et commissioni rebelles extiterint et contraire voluerint, eosdem et tales ad praemissa facienda cum gravaminibus non modicis compellere et astringere debeatis, autoritate nostra vobis in hac parte attributa, mediante. Praesentes autem post lecturam semper reddi iubemus praesentanti. Datum in Dyosgwr, feria secunda proxima ante festum beati Martini episcopi et confessoris, anno Domini millesimo quadringentesimo. 1400 nov. 8.

8.

Kassa, 1411 március 13.

Zsigmond király a késmárkiak panaszára meghagyja a 24 szepesi városnak, hogy a késmárkiakat kiváltságaik és jogaik gyakorlásában ne zavarják.

Eredetije papíron, hátlapján a királyi nagypecsét nyomaival: Késmárk v. lt., fasc. XXXII., no. 5.

Kiadva: Schmauck: Suppl., 165. l.

9.

Kassa, 1411 április 17.

Zsigmond király privilegiális oklevele Lőcse város részére, a melyben árúmegállító-jogát megerősíti s a Szepességen áthaladó kereskedőket eltiltja attól, hogy árúikat másutt rakják le.

Eredetije nem maradt fenn.

Átírva Zsigmond király Baselben, 1433 nov. 25-én kelt oklevelében. Ennek átírata Héderváry Lőrincz nádor Budán, 1437 nov. 14-én kelt ítéletlevelében: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 1. sz. (V. ö. 11. és 20. sz.) A kezdő

és befejező formulákkal együtt, minden változtatás nélkül, szóról-szóra csak Révay Ferencz nádori helytartó Pozsonyban, 1543 máj. 17-én kelt ítéletlevelében: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 7., ebből közlöm. (V. ö. 82. sz.) Fennmaradt azonkívül az említett oklevelek átirataiban is.

Nos Sigismundus Dei gratia Romanorum rex semper augustus, ac Hungarie etc. rex. memorie commendamus, tenore presentium significantes universis, quod nos pro utilitate et comodosiori augmento civitatis nostre Lewchouiensis et civium et inhabitatorum eiusdem, ut et ipsa civitas, sicut inter alias civitates terre nostre Scepusiensis civium et aedificiorum potioritate preminet, sic etiam iurium et indultorum contineat principatum, eidem civitati et civibus et inhabitatoribus eiusdem hanc specialis prerogative gratiam duximus faciendam et fecimus effective, ut universa mercimonia per quoscunque mercatores et alterius cuiusvis status homines, tam scilicet regnicolas, quam extraneos, ad dictam terram Scepusiensem, quovis temporum importando, in eadem tantummodo civitate Lewche, et non in aliis aliquibus locis, seu civitatibus primitus et ante omnia aperiri et disligari, vendi, cambiri et aliter quomodolibet mercificari debeant, valeant atque possint, in ipsa nempe civitate Lewche, et non alibi, in perpetuum omnes mercatores, forenses et regnicole, predictam terram Scepusiensem cum quibusvis mercimoniis modo predicto intrantes, omnia mercimonia eorum aperire et ibidem suas mercantias exercere, ibidem etiam et nulibi alias libram generalem ponderandi causa res universas pacifice conservare et facere habeant facultatem possintque et teneantur. Voluimus siquidem, ut coeterarum civitatum nostrarum dicte terre Scepusiensis cives et inhabitatores ad impetrandum sibi libertates similes vel saltem premissis indultis in aliquo derogare valentes, nostre nullatenus de coetero propulsare presumpmant aures maiestatis, quoniam omnium ipsarum civitatum nonnullis senioribus coram nostro culmine presentialiter constitutis, convenienti deliberatione prehabita, visum extitit indulti ipsius gratiam utiliter debere statuendam. Quocirca vobis universis et singulis mercatoribus firmissime precipiendo mandamus, quatenus contra premissam nostram dispositionem ad alia loca vestra mercimonia ducere aut ipsius nostre ordinationis et indulti seriem in aliquo, sub nostre indignationis pena, nullatenus excedere presumatis. Presentes autem sigillo nostro maiori, quo ut rex Hungarie utimur, impendenti fecimus communiri. Datum Cassouie,
1411 ápr. 17. feria tertia proxima ante festum beati Georgii martiris, anno Domini millesimo quadringentesimo undecimo.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

10.

1433 szeptember 14.

Zsigmond király a késmárkiak kérésére, minthogy a husziták a várost felgyújtották és kirabolták, s ez alkalommal privilegiumai is elvesztek, meghagyja a tárnokmesternek és az ország lakosainak, hogy a várost hagyják és védjék meg az elődeitől kapott jogok és kiváltságok gyakorlatában.

Szövege *átírásban* fennmaradt egy 1700-ból való kanczelláriai másolatban, a mely Késmárk fontosabb privilegiumait tartalmazza: Késmárk v. lt., fasc. XXXVI., no. 7.

Kiadva: Schmauck: Supplementum, 236. l.

11.

Basel, 1433 november 25.

Zsigmond király átírja Nagy Lajos 1364 okt. 5-én és saját, Kassán, 1411 ápr. 17-én Lőcse javára kiállított oklevelét.

Eredetije nem maradt fenn.

Átírva Héderváry Lőrincz nádor Budán, 1437 nov. 14-én kelt ítéletlevelében. Lőcse v. lt., VIII. oszt., 1. sz. (V. ö. 20. sz.), valamint az ítéletlevél átírataiban.

Az átírt két oklevelet lásd 6. és 9. szám alatt, leírásukat 20. sz. a.

12.

Basel, 1433 november 25.

Zsigmond király Nagy Lajos átírásai alapján átírja és megerősíti I. Károly királynak a szepesi szászok részére kiadott szabadságlevelét.

Eredetije nem maradt fenn.

Átírva Héderváry Lőrincz nádor Budán, 1437 nov. 14-én kelt ítéletlevelében: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 1. sz. Héderváry nádor megégett oklevele azonban e helyen annyira elpusztult, hogy a szöveg javarészét Báthory István országbíró átírásából: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 6. egészítem ki. (V. ö. 20. és 37. sz.) Fennmaradt azonkívül az említett oklevelek átírásaiban.

Inter alia declarabat, quod hospites et Saxones ipsius domini Karoli regis dilecti et fideles sui de Scepes [Stephanum, filium] Elie comitem eorum terrestrem, Hed[ricum villicum de Suborbio et Johannem de Olazy ad ipsum dominum Karolum regem transmittentes, plenum mandatum eorundem haben]tes, libertates suas ab illustribus condam regibus Hungarie, predecessoribus suis eis concessas, eidem

domino Karulo regi fecissent allegare, petentes cum instan-[tia, ut dictas liber]tates eorundem ratificare [et approbare ipsosque in eisdem conservare dignaretur.

Quarum libertatum forma talis fuisset: primum scilicet, quod ipsi singulis annis ratione terragii ipsorum] mille et ducentas marcas in terminis infrascriptis solvere tenerentur, scilicet in die medie XL-me quadringentas marcas, in octavis festi beati Joh[annis Baptiste similiter] quadringentas [marcas, in octavis sancti Martini pari modo quadringentas fini argenti, pondere cum regali debentes. In prescriptis terminis ad se destinatos gratanter recipere] collectores et infra collectionem lautius pertractare, in certo numero quatuor personarum et quinque equorum, iuxta morem et consuetud[inem approbatam. Volens,] quod iidem Sax[ones regales, soluto terragio certis temporibus, ut esset premissum, ab aliis omnibus exactionibus et collectis, dicis et victualibus, que per sua maiestate in regno suo exigi contingeret,] liberi essent penitus et exempti, maxime cum propter talem exemptionem a tricentis marcis, quas condam [annuatim solvere consvevissent, ad sumpmam et numerum mille et ducentarum marcarum devenissent prenotatum. Voluisset etiam, quod ab omni exercituatione, quam a sua maiestate indici accideret in quacunque parte regni sui, absoluti essent et] exempti et ad illam venire nullatenus tenerentur, nisi infra metas et limites provincie Scepu[siensis exigeret exercere militiam temporis necessitas impacati, cui ob defensionem patrie inviti pro viribus tenerentur. Postremo adiunxisset, quod per nullius conditionis hominem ad suam presentiam possint extra provinciam in quocunque casu ev]ocari vel citari, sed comes et castell[anus, a]utoritate regia pro tempore constitutus, vel [per se, aut per vicecomitem suum, unacum comite ipsorum Saxonum et terraneis causas ad se pertinentes singulas discuteret et iudicaret in Lewche, civitate provincie capitali, iuxta ius et consuetudines ac libertates eiusdem provincie habitas ab antiquo, ita quod de] penis, mulctis et birsagiis, a iu[dicibus m]aioribus derivatis, idem comes pro te[mpore constitutus duos reciperet denarios, tertio denario comiti provincie et ipsis Saxonibus remanente. Insuper, quod nullus comitum pro tempore constitutorum ipsos Saxones contra libertates eisdem concessas, tam in iudiciis, quam aliis casibus molestare et aggra]vare auderet in aliquo [vel presump]meret. Ne autem circa possessiones [et hereditates ad suos fideles Saxones pertinentes et de eorum numero recensitis, in quibus ipsos voluisset iugibus temporibus

conservari, surgeret aliqua ambiguitas vel emergeret, de maiori certitudinis cautione de benignitate regia civitates eorum, villas et opida,] curias et [predia, in suis limitibus sita] et ad se legitime per[tinentia, secundum ordinem propriis nominibus in dictis literis suis fecisset annotare. Ipse igitur dominus Karolus rex dictos hospites suos de Scepes in suis iuribus conservare volens, considerando nichilominus fidelitates et servitiorum merita eorundem, que eidem condam domino Karolo regi in suis negotiis, expeditionibus et agendis, a primevis adolescentie sue temporibus, cum omni reverentia et sollicitudine impendissent, tam humiliter, quam devote, et specialiter in conflictu suo, quem contra potentiam Mathei de Threnchen, Demetrium filium Nicolai et filios Omodei condam palatini in Rozgon habuisset, iidem hospites sui viriliter dimicantes, non parcentes rebus et personis, se fortune casibus pro sua maiestate submittere non formidantes, cum mortibus fratrum, proximorum et sociorum suorum in conspectu sue maiestatis et effusione sanguinis suorum sibi fideles exhibuissent famulatus. Volens itaque fidelibus servitiis et pro mortibus ac pro effusione sanguinis ipsorum et proximorum suorum occurere regio cum favore, dictas libertates eorum de verbo ad verbum in ipsas literas inseri faciendo, easdem ratificasset, approbasset et confirmasset sine preiuditio sui regii iuris et aliorum.

13.

Buda, 1434 szeptember 2.

Zsigmond király — a késmárkiak kérésére, a kik panaszt emeltek nála, hogy ámbár ősi privilegiumaik értelmében városukban szabadon kereskedhetnek, az árúkat megállíthatják és mérlegelhetik, a lőcseiek és más szepesi városok lakosai, értesülvén, hogy szabadságleveleik a huszita betörés alkalmával elpusztultak, őket e jogaik gyakorlatában háborgatják, — meghagyja Szepesmegye hatóságának, hogy e kérdésben szigorú vizsgálatot tartson.

Eredetije papíron, a szöveg alján vörös viaszba nyomott pecsét töredékeivel: Késmárk v. lt., fasc. III., no. 2.

Átírása a szepesi káptalannak 1434 szept. 29-én kelt jelentésében: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 13. és fasc. XXXIV., no. 3. (V. ö. 14. sz.)

Commissio baronum

Sigismundus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus ac Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc.

rex, fidelibus nostris comiti vel vicecomiti et iudicibus nobilium comitatus Scepussiensis salutem et gratiam. Dicitur nobis ac prelatis et baronibus nostris in personis fidelium nostrorum providorum iudicis ac iuratorum, ceterorumque universorum civium et hospitum civitatis nostre Kesmark vocate ore nostre Scepussiensis, ut quamvis requirentibus primevis consuetudinibus et antiquis libertatibus eorum et gratiarum prerogativis eis per divos reges Hungarie, nostros utpote predecessores consequenterque per nostram maiestatem concessis ac roboratis, approbatis et hactenus illibate observatis, requirentibus, quilibet mercatores omnes suas venales res et quevis bona, mercimonia quocunque nomine vocitatas et nominata, cuiuscunque generis vel maneriei, undecunque ac de quibuslibet partibus in eandem civitatem nostram apportandi, in eademque deponendi, disligandi et venditioni exponendi, iidem vero cives et hospites nostri prefate nostre civitatis Kesmark emendi, conmutandi et pannos incidendi, resque ponderabiles, puta ferrum, cuprum, ceram, sepum et huiusmodi ad stateram et trutinam appendendi et ponderandi plenam habuerint potestatem, sed nunc iudex ac iurati cives et incole civitatis nostre Leuchouiensis et plerique alterius status prefate terre nostre Scepussiensis homines, audito et re vera cognito, quod pridem, anno videlicet noviter preterito, tempore hostilis introitus perfidorum hereticorum huzittarum Bohemorum in ipsam terram Scepussiensem facti, captionisque et optentionis per eo iamfate nostre civitatis Kesmark, inter alia ipsorum civium et hospitum nostrorum bona per ipsos huzittas in predam direpta et distracta, literas et literalia instrumenta, nec non privilegia super huiusmodi eorum libertatibus ac gratiarum prerogativis et indultis emanata et confecta, amissa penitus et deperdita ac ab eis alienata forent, ipsos cives nostros et hospites eiusdem civitatis nostre Kesmark nuncupate in talismodi eorum libertatibus et gratiis ac prerogativis et indultis, quibus, ut prefertur, a dudum hucusque freti fuere et gavisi, diversis exquisitis et excogitatis et adinventis novitatibus in eorum oppressionem, dictorumque eorum iurium ac libertatum et prerogativarum vilipendium et derogamen multimode impedirent et perturbarent, eisdem ipsorum libertatibus uti atque gaudere non permittentes indebite et minus iuste. Supplicatum itaque extitit ipsis iudici ac iuratis et ceteris civibus ac hospitibus prefate nostre civitatis Kesmark circa premissa de remedio provideri opportuno; verum cum nos prefatam civitatem nostram Kesmark prefatosque eius iudicem et hospites eorum libertatibus et

gratiarum prerogativis, quibus ab olim usi sunt, per quempiam indebite disturbari nolentes, de premissis certius velimus informari, fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus ab omnibus prefate terre nostre Scepussiensis nobilibus et alterius cuiusvis status hominibus, quibus decet et licet, ad fidem eorum Deo debitam fidelitatemque nobis et sacro nostro dyademati observandam, tacto Dominice crucis ligno per eos coram testimonio capituli ecclesie Scepussiensis, quod per idem capitulum ad id presentium serie destinari iubemus prestandam, de eo, quibus iuribus et libertatibus ac gratiarum prerogativis memoratam civitatem nostram, et per consequens prelibatos iudicem ac cives et hospites ipsius hactenus usos atque fretos et gavisos fuisse sciverint, sciuntque et recordantur, inquiratis, sciatis et experiamini meram, plenam atque omnimodam certitudinis veritatem. Cuius tandem rescite veritatis seriem per vos et idem capitulum, prout expediens fuerit, nostre fideliter rescribi volumus maiestati; presentesque perlectas reddi edicimus presentanti. Quas propter absentiam sigillorum nostrorum sigillo fidelis nostri reverendissimi in Christo patris domini Georgii archiepiscopi ecclesie Strigoniensis, vicariique nostre maiestatis, per nos in hoc regno nostro Hungarie nunc nostri in absentia constituti, fecimus consignari. Datum Bude, secundo die festi beati Egidii abbatis, anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo quarto, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. XL-mo octavo, Romanorum vigesimo quarto, Bohemie XV-o, imperii vero secundo.

1434
szept. 2.

14.

Szepeshely, 1434 szeptember 29.

A szepesi káptalan jelentése Zsigmond királynak szept. 2-án kiadott rendeletére, melyben utasította Szepesmegyét, hogy Késmárknak az árúmegállítás kérdésében Lőcse ellen emelt panasza ügyében vizsgálatot indítson.

Eredetije hártyán, a káptalan kék-fehér zsinóron függő pecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 13. és másodpéldánya papíron, hátlapján pecsét nyomaival, ugyanott, fasc. XXXIV., no. 3.

Átírta a szepesi káptalan 1434 szept. 30. és 1480 nov. 9-én Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 6. és II. Ulászló Budán, 1492 máj. 12-én: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 15. (V. ö. 31. és 36. sz.)

Közölve: Schmauck: Supplementum, 239. l.

15.

Pozsony, 1434 november 26.

Zsigmond király a lőcseiek panaszára, hogy a szepesi városok, főképen pedig Késmárk és Igló, Lőcse szabadságainak megsértésével nyilvános mérleget tartanak és a kereskedőket árúiknak Késmárkon és Iglón való lerakására kényszerítik, elrendeli, hogy a szepesi városok sem mérleget tartani, sem a kereskedőket árúik lerakására kényszeríteni ne merjék, és a lőcseiek szabadságának megvédésével Perényi János országbírót, szepesi és máramarosi ispánt bízza meg.

Eredetije nem maradt fenn.

Átírva Héderváry Lőrincz nádor Budán, 1437 nov. 14-én kelt ítéletlevelében: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 1. sz. Az égett oklevél hiányait Báthory István országbíró átírásából: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 6. egészítettem ki. (V. ö. 20. és 37. sz.) Fennmaradt azonkívül az említett oklevelek átírásaiban.

Quomodo ipse dominus noster imperator et rex ex querulosa significatione prescriptorum iudicis et iuratorum et ceterorum civium dicte civitatis sue Leucheuiensis percipisset, qualiter iudices et cives et hospites prescriptarum aliarum, presertim vero Kesmark et Iglow vocatarum, civitatum suarum prefate terre Scepusi[ensis, premissis suis] statutis et indultis temerarie contravenire non formidantes, singulas res mercimoniales ad ipsam terram suam Scepusiensem et dictas suas civitates, notanterque, ut prefertur, Kesmark et Iglow nuncupatas, tam per se, quam per alios quosvis mercatores, intraneos utputa et forenses, apportandas et adducendas disligarent, [aperirent]que et eorum mercimonia ad eorum placitum exercerent, libram qoque generalem ad res ponderabiles, ut premittitur, ponderandas instituendo conservarent et huiusmodi res indesinenter facerent ponderari, ad ipsam civitatem suam Leuche ad aperiendum et disligendum ibidem talismodi mercimonia ac res ponderandas, uti [ex virtute pref]ati sui indulti, eidem sue civitati et prefatis civibus ipsius per suam celsitudinem concessi, tenerentur et deberent, apportare seu adduci permittere, non curantes in huiusmodi libertatum et indulti prefate civitatis sue Leuche ac dictis eius civibus concessarum vilipendium ac eorundem civium preiudicium non modicum atque dampnum. Ve[rum, quia idem condam domin]us noster Sigismundus rex prefatam civitatem suam Leucheuiensem pretactosque eius cives et hospites premissis libertatibus et indultis et gratiarum prerogativis, eis per

ipsum modo prenotato concessis et largitis, inconcusse temporibus successivis perpetuis frui et gaudere volens, sicuti prius ipsarum literarum suarum privilegialium vigore sta-[tuisse dinosc]eretur, ita et tunc decrevisset, ut nullibi et in nulla ipsarum vigintiquatuor civitatum iam dicte terre sue Scepusiensis, preterquam in eadem civitate sua Lewcheuiensi, qualiacunque mercimonia, undecunque et per quospiam mercatores, tam videlicet regnicolas, quam forenses ad ipsam terram suam Scepusiensem impor[tanda et addu]cenda aperiri et disligari, nec non vendi et cambiri seu commutari, res etiam quelibet ad libram ponderande ponderari et librari valerent, deberent atque possint, mandando districte universis et singulis ipsarum omni pretacte terre sue Scepusiensis, presertimque Kesmark et Iglou, civitatum suarum iudicibus ac iurat[is ceterisque civibus nec n]on mercatoribus quibuslibet, tam videlicet intraneis, quam forensibus, ut iidem a tunc in posterum huiusmodi eorum mercimonia, de quibuscunque partibus ad predictam terram suam Scepusiensem adducenda et apportanda, in pretactis Kesmark et Iglow, seu quibusvis aliis civitatibus seu locis quibuspiam ipsius terre sue Scepusiensis preter[quam, ut prefertur, in preli]bata civitate sua Lewcheuiensi disligare, aperire aut vendere, cambire et commutare, seu quoquomodo mercificare, libram quoque ad res ponderandas tenere et servare, sub pena amissionis huiusmodi mercimoniorum et rerum ponderandarum, non presumpmerent, nec essent ausi modo qualicunque, et ne horum quispiam alleg[are valeret ignoranti]am, voluisset ea in foris et in aliis locis publicis ipsius terre sue Scepusiensis ubique palam facere promulgare et manifeste proclamari, quapropter fidelibus suis magnifico Johanni, filio condam comitis Petri de Peren alias iudici curie sue, ipsiusque terre sue Scepusiensis et Maramorosiensis comitatum [comiti et capita]neo castri sui similiter Scepusiensis eiusque vicecomitibus et vicecastellanis comitatus et castri Scepusiensis predictorum, item comiti terrestri prefatarum vigintiquatuor civitatum suarum antelate terre sue Scepusiensis, constitutis scilicet et constituendis, firmissime precipiendo mandasset, quatinus prefatam civitatem suam Lewcheuiensem ann[otatosque hospites], cives, incolas, populos et mercatores universos in huiusmodi libertatibus nec non gratiis ac prerogativis et indultis, per suam maiestatem eis modo premisso concessis et largitis cunctisque aliis iuribus, iurisdictionibus, legibus, consuetudinibus, rebus etiam et bonis quibuslibet, iustis utputa et legitimis, ab omnibus et quibusvis illicitis seu

illeg[itimis impetitor]ibus, notanterque a prenominatis iam fatarum vigintiquatuor, nominatim vero Kesmark et Iglow civitatum suarum pretacte terre sue Scepusiensis iudicibus, consulibus, iuratisque et civibus cunctis et hospitibus ac inhabitatoribus, qui prefate civitati sue Leucheuiensi et ipsius civibus ac populis et hospitibus in prefatis eorum iuribus et liber[tatibus ceterisque reb]us et bonis molestias ac preiudicia variorumque nocumentorum et controversiarum genera indebite et minus iuste multimode irrogasse et inferre attemptare asserti fuissent, a tunc imposterum protegere et tueri, defensareque et sue maiestatis in persona ac autoritate eisdem attributa, iustitiaque mediante, manutenere deberent.

16.

Pozsony, 1435 november 11.

Zsigmond király a késmárkiak kérésére, minthogy a huszitabetörés alkalmával privilegiumaik elpusztultak, a város kiváltságait megerősíti, újból adományozván nekik a nyilvános mérleg tartását, a könnyű és közönséges szekerek megállítását és két országos vásárt.

Eredetije hártyán, a király kék-zöld zsinóron függő kettős pecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. IV., no. 1.

Kiadva: Wagner: Analecta Scepusii, 55. l.

Átírva Héderváry Lőrincz nádor Budán, 1437 nov. 14-én kelt ítéletlevelében: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 1. sz. Minthogy Héderváry nádor oklevelének az 1550-iki tűzvészben megrongálódott eredetijéből ez a rész, néhány szó kivételével, teljesen kiégett, az átírást Báthory István országbíró Budán, 1492 nov. 10-én kelt okleveléből: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 6. közlöm, s a Wagner által kiadott eredetinek eltéréseit jegyzetben tüntetem fel. A Héderváry nádor ítéletlevelében megmaradt szavakat ritkított szedéssel tüntetem fel; átírta még: a szepesi káptalan 1436 ápr. 27.: Késmárk v. lt., fasc. IV., no. 8. és ad no. 1., Mátyás király 1464 ápr. 14.: Késmárk v. lt., fasc. IV., no 5., a jászói konvent 1489 decz. 3.: Késmárk v. lt., fasc. IV., ad no. 5., II. Ulászló Székesfehérvárott, 1491 júl. 10.: Késmárk v. lt., fasc. IV., no. 3., II. Lajos Budán, 1519 jún. 5.: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 10., János király Esztergomban, 1526 decz. 19.: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 1., I. Ferdinánd Budán, 1528 júl. 2.: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 11. (V. ö. 20., 37., 18., 24., 34., 35., 53., 56., 60. sz., továbbá 44., 63., 82., 83., 110., 120., 129. sz.)

Quod[a] venientes in conspectum prefati condam domini Sigismundi imperatoris et regis[b] fideles sui,[c] providi Nico-

a) comissio propria domini imperatoris. Nos Sigismundus dei gratia Romanorum imperator semper augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc. rex notum facimus tenore presentimu, significantes quibus expedit universis, quod *b)* prefati — regis *helyett:* nostre serenitatis. *c)* nostri.

laus Swarcz iudex et Gregorius Wagner iuratus civis dicte[a] civitatis[b] Kesmark vocate terre sue[c] Scepusiensis, in eorum ac universorum et singulorum civium, incolarum et inhabitatorum eiusdem civitatis[d] Kesmark nominibus et in personis, maiestati sue[e] lamentabili voce curassent[f] significare, quomodo pridem, ipso domino Sigismundo imperatore[g] in exteris partibus et regionibus pro susceptione coronarum suarum[h] imperialium, per ipsum[i] divino auxilio iam feliciter et devote[j] adeptarum, laborante,[k] perfidissimi heretici hwssite et thaborite in regno suo[l] Bohemie et marchionatu Moravie in despectum totius ortodoxe fidei pululantes, quos errore eorum devio opitulante altissimo, a quo bona cuncta procedunt, suis[m] maximis laboribus et fatigis in maiori parte eliminato et expurgato ad gremium sancte matris ecclesie et ad sue[n] maiestatis, uti domini eorum naturalis, obedientiam reduxisset,[o] predictam terram[p] Scepusiensem hostiliter subintrantes et in cetera annotatam civitatem[q] Kesmark surripiendo[r] devastassent et conbussissent, universaque privilegia et literas et literalia eorum instrumenta super libertatibus, prerogativis et gratiosis indultis, per divos reges Hungarie, suos videlicet[s] predecessores et consequenter per suam[sz] maiestatem eis gratiose datis et concessis, quibus usque tunc[t] freti fuissent et gavisi, cum ceteris rebus et bonis eorum abstulissent, deportassent et ab ipsis alienassent, propter quod formidarent temporum in processu ipsis et eorum posteris periculum posse imminere. Supplicantes prefati Nicolaus Swarcz[u] et Gregorius Wagner[v] suis et aliorum, quorum supra, nominibus suo[w] culmini prece subiectiva, ut infrascriptas libertates et prerogativas[x] denuo et ex novo eis concedere ac suis[y] privilegiis roborare dignaretur.[z] Ipse[zs] itaque dominus imperator et rex,[aa] qui cunctorum fidelium suorum[bb] incommoditates imperialibus atque regiis solebat semper remediis restaurare, huiusmodi humillimis et devotis supplicationibus eorundem Nicolai Swarcz, iudicis et Gregorii Wagner iurati civis suo[cc] culmini[dd], modo quo supra, propterea porrectis, imperiali ac regali pietate exauditis clementer et admissis, predictis iudici, civibus, ho-

a) dicte *hiányzik.* *b)* *toldás:* nostre. *c)* nostre. *d)* *toldás:* nostre. *e)* nostre. *f)* curarunt. *g)* ipso — imperatore *helyett:* nobis. *k)* nostrarum. *i)* nos. *j)* votive. *k)* *toldás:* illi. *l)* nostro. *m)* nostris. *n)* nostre. *o)* reduximus. *p)* *toldás:* nostram. *q)* *toldás:* nostram. *r)* surripientes. *s)* nostras scilicet. *sz)* nostram. *t)* tunc *helyett:* in presentiarum. *u)* *toldás:* iudex. *v)* *toldás:* iuratus cives civitatis nostre Kesmark. *w)* nostro. *x)* prerogativas et libertates. *y)* nostris. *z)* dignaremur. *zs)* Nos. *aa)* dominus — rex *hiányzik.* *bb)* nostrorum. *cc)* suo *hiányzik.* *dd)* *toldás:* nostro.

spitibus et incolis pretacte civitatis sue[a] Kesmark ac eorum posteritatibus universis, ut iidem sicut in[b] numero et personarum pluralitate, sic etiam fide et devotione augerentur,[c] infra denotandas libertates et prerogativas, perpetuis successivis temporibus universis duraturas, denuo et ex novo duxisset[d] annuendas, faciendas et concedendas, tali[e] modo, quod ipsi in predicta sua[f] civitate Kesmark libram,[g] stateram sive mensuram ad ponderandum et mensurandum res venales aptas et necessarias instituere, inibique ceram, sepum, cuprum, plumbum, calibem, ferrum et alias res venales, ponderari et per ponderationem vendi et emi solitas, per ipsos ac quoscunque alios mercatores, tam regnicolas suos,[h] quam forenses, ad predictam civitatem[i] Kesmark apportandas et adducendas, ponderare et pro pannis et aliis rebus venalibus more alias solito commutare et vendere commutarique et vendifacere permittere valerent[j] atque possent,[k] item quod ipsi preter currus magnos summarios, vulgo Masazeker vocatos, qui more antiquo in certis civitatibus et locis regni sui[l] Hungarie, ad id specialiter deputatis, deponi et disligare solent, currus communes et leves, pannis et aliis rebus venalibus, que in talismodi curribus communibus et levibus per fora hinc inde causa forizationis deferri consuevissent,[m] oneratos, tam per se, quam alios mercatores inducere et induci facere[n] permittere, predictasque negotiationes, forizationes et commutationes, in emptionibus scilicet et venditionibus huiusmodi rerum facere et exercere, exercerique et negotiari[o] facere permittere valerent[p] atque possent,[q] contradictione quorumlibet in hac parte non obstante. Item quod in predicta civitate sua[r] Kesmark singulis annis, in cunctis festivitatibus Purificationis[s] virginis gloriose ac beatorum Petri et Pauli apostolorum, nec non quatuordecim diebus easdem festivitates precedentibus et aliis quatuordecim diebus subsequentibus, nundine libere seu fora annualia sub omnibus libertatibus et prerogativis, quibus nundine seu fora annualia aliarum liberarum civitatum suarum[sz] celebrarentur,[t] absque preiudicio nundinarum seu fororum annualium liberorum[u] aliorum celebrarentur,[v] aliis etiam omnibus et singulis

a) nostre. *b)* sicuti. *c)* augeantur. *d)* duximus. *e)* Immo annuimus et conecdimus tali. *f)* nostra. *g)* liberam. *h)* nostros. *i) toldás:* nostram. *j)* valeant. *k)* possint. *l)* nostri. *m)* consveverunt. *n) toldás:* deponereque. *o)* negotiatiori (így!). *p)* valeant. *q)* possint. *r)* nostra. *s) toldás:* beate Marie. *sz)* nostrarum. *t)* celebrantur. *u)* locorum. *v)* celebrentur.

iuribus, libertatibus et prerogativis, quibus ipsi ex divorum regum Hungarie, suorum[a] scilicet predecessorum, ac sue[b] maiestatis gratiosa concessione usque tunc[c] rite et legitime usi fuissent[d] et gavisi, uti, frui et gaudere valerent[e] atque possint ex sue[f] maiestatis[g] gratiosa concessione speciali.[h]

17.

Tata, 1435 deczember 6.

Zsigmond király az iglóiak kérésére, minthogy a huszita betörés alkalmával privilegiumaik elpusztultak, a város kiváltságait megerősíti, újból adományozván nekik a nyilvános mérleg tartását, a könnyű és közönséges szekerek megállítását, két országos és egy hetivásárt.

Eredetije hártyán, a király kék és zöld selyemzsinóron függő kettős pecsétjével: Igló v. lt., 52.

Átírva Héderváry Lőrincz nádor Budán, 1437 nov. 14-én kelt ítéletlevelében: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 1. sz. Más átírásai: V. Lászlóé, kelt Budán, 1456 ápr. 22.: Igló v. lt., 74. sz., ezt átírta Mátyás 1475 máj. 28.: Igló v. lt., 80. sz., továbbá II. Ulászlóé 1499 jan. 14.: Igló v. lt., 90. sz., II. Lajosé, kelt Budán, 1519 jan. 29.: Igló v. lt., 118. sz., ez utóbbit átírta I. Ferdinánd Bécsben, 1550 márcz. 8.: Igló v. lt., 143. sz. és a szepesi káptalan 1547 szept. 28.: Igló v. lt., 139., I. Ferdinándét átírta a szepesi káptalan 1560 jan. 24.: Igló v. lt., 157., továbbá megvan még az átírás mindazon oklevelekben, melyek Héderváry Lőrincz nádor ítéletének átírását tartalmazzák. (V. ö. 20., 23., 30., 46., 52., 104. és 97., 146., továbbá 44., 63., 82., 83., 110., 120., 129. sz.)

Kiadva: Fejér: Cod. Dipl., X. 7., 667. l.; Wagner: Analecta Scepusii, I., 219. l.; Weber: Suppl., 21. l. Minthogy az eredeti ki van adva, összehasonlításként közlöm Héderváry nádor átírását. Az eredeti eltéréseit jegyzetben adom.

[Quod[i] cum prefato domino imperatore extra confinia

a) nostrorum. *b)* nostre. *c)* usque tunc *helyett:* hactenus. *d)* fuerunt. *e)* valeant. *f)* presenti nostre. *g) toldás:* annuentia et. *h)* Az oklevél befejezése: In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes concessimus literas nostras privilegiales presentis novi nostri pendentis duplicis autentici sigilli, quo ut rex Hungarie utimur, munimine roboratas. Datum Posonii in festo beati Martini episcopi et confessoris, anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo quinto, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. quadragesimo nono, Romanorum vigesimo sexto, Bohemie sedecimo, imperii vero tertio. *i)* Pro Ladislai de Chap, alias vicecancellarii. Nos Sigismundus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus ac Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc. rex. memorie commendamus tenore presentium, significantes, quibus incumbit universis, quod venientes in conspectum nostre serenitates fideles nostri Erasmus Halbschuch et Hermanus Vngerathen cives nove civitatis nostre

dicti regni sui Hungarie existente et[a)] pro suscipiendis[b)] sacris coronis im]perialibus[c)] laborante,[d)] prescripti[e)] perfidi[f)] huzitte[g)] in[h)] dictam[i)] terram suam[j)] [Scepusien]sem subintrassent[k)] et inter ceteras[l)] civitates [suas ac oppida[m)] predictam[n)] Novam Civitatem suam[o)] Iglow] vocatam[p)] devastassent, spoliassent[q)] et depredassent,[r)] [propter quod iudex, iurati, ceterique cives dicte civitatis sue Iglow appellate, tam de eorum spoliis et devastationibus, quam etiam] de ablationibus rerum et bonorum suarum, nec non literalium instrumentorum super diversis eorum libertatibus confectorum prelibato domino nostro imperatori et [regi graves et lamentabiles querimonias porrexissent].[s)] Ipse dominus noster imperator et rex,[sz)] qui cunctorum fidelium [suorum[t)] incomoditates imperialibus atque regiis solebat,[u)] semper remediis restaurare, huiusmodi humillimis et devo]tis supplicationibus eorundem iudicis et[v)] iuratorum civium, suo culmini,[w)] modo quo supra,[x)] porrectis, imperiali atque regali pietate exauditis clementer et admis[sis, predictis iudici, civibus et hospitibus] pretacte Nove Civitatis sue[y)] Iglou vocate atque[z)] ipsorum poste[ritatibus universis, ut iidem eo melius et solertius montana argenti, mercari *[sic!]*, cupri, calib]is et ferri in

Iglow vocate, terre nostre Scepusiensis in eorum ac universorum et singulorum civium, incolarum et habitatorum eiusdem Nove Civitatis nostre Iglow nominibus et in personis majestati nostre lamentabili voce curarunt significare, quomodo. *a)* cum prefato — existente et *helyett:* pridem nobis in exteris partibus et regionibus. *b)* susceptione. *c)* sacris coronis imperialibus *helyett:* coronarum nostrarum imperialium, per nos divino auxilio iam feliciter et votive adeptarum. *d)* laborantes. *e)* illi. *f)* perfidissimi heretici. *g)* hussite et taborite in regno nostro Bohemie et marchionatu Moravie in despectum totius orthodoxae fidei pululantes, quos errore eorum devio opitulante altissimo, a quo bona cuncta procedunt, nostris maximis laboribus et fatigiis, in majori parte eliminato et expurgato, ad gremium sancte matris ecclesie et ad nostre maiestatis, uti domini eorum naturalis. obedientiam, reduximus. *h)* in *hiányzik.* *i)* predictam. *j)* nostram, *k)* hostiliter subintrantes. *l)* cetera. *m)* civitates — oppida *hiányzik.* *n)* annotatam. *o)* nostram. *p)* vocatam *helyett:* surripientes. *q)* spoliassent *hiányzik.* *r)* conbussissent. *s)* propter quod — porrexissent *helyett:* universaque privilegia ac literas et literalia instrumenta super libertatibus et prerogativis et gratiosis indultis per divos reges Hungarie, nostros scilicet predecessores et consequenter et per nostram maiestatem eis gratiose datis et concessis, quibus usque in presentiarum freti fuissent et gavisi, cum ceteris bonis et rebus eorum abstulissent; propter quod formidarent temporum in processu, ipsis et eorum posteris periculum posse imminere. Supplicantes prefati Erasmus Halbschuch et Hermanus Vngerathen, iurati cives pretacte Nove Civitatis nostre Iglow, suis et aliorum, quibus supra, nominibus, nostro culmini prece subiectiva, ut infrascriptas libertates et prerogativas denuo et ex novo eis concedere ac nostris privilegiis roborare dignaremur. *sz)* Ipse — et rex *helyett:* Nos itaque. *t)* nostrorum. *u)* solemus. *v)* iudicis et *helyett:* Erasmi et Hermani. *w)* culmini nostro. *x)* *toldás:* propterea. *y)* nostre. *z)* ac.

territorio eiusdem Nove Civitatis sue[a] Iglou habita et colere consueta laborare possent,[b] has libertates, perpetuis successivis temporibus universis dura[turas, denuo et ex novo duxisset][c] annuendas et concedendas[d] tali modo, quod ipsi in predicta Nova Civitate sua[e] [Igl]ou libram,[f] stat[eram sive[g] mensuram ad ponderandum et per pondus mensura]ndum res venales aptas et necessarias instruere,[h] inibique cuprum, plumbum, calibem et ferrum, in predictis montanis proveniendum, ceram quoque[i] ac[j] sepum et[k] alias res venales, ponderari et per p[onderationem vendi, emi] et commutari solitas per ipsos aut per alios quoslibet mercatores, tam regnicolas suos,[l] quam forenses, [ad eandem Novam Civitatem suam][m] Iglou apportandas et adducendas, ponderare et per pondus mensurare, nec non pro aliis mercimoniis et rebus venalibus, que in eandem Novam Civitatem suam[n] Iglou per quoscunque mercatores et institores, intraneos scilicet et fore[nses, demptis pannis], per mercatores, forenses qualitercunque et quandocunque importandis[o], causa forizationis et negotiationis ad[ducerentur[p] et apporta]rentur,[q] commutare, vendere et venditioni exponere valeant atque possint. Annuisset[r] tamen et concessisset[s] pretactis civibus, mercatoribus et incolis Nove Civitatis sue[sz] Iglou prenotate, ut ipsi preter currus magnos sumpmarios [wlgo Masa]zeker vocatos, qui more antiquo in certis civitatibus et locis regni sui[t] Hungarie ad id specialiter deputatis, [deponi et dislig]ari solent, currus communes, mediocres et leves, qui pannis in talismodi curribus communibus, mediocribus et levibus sub pauco et moderato numero per fora hinc inde causa forizationis, more alias solito, deferri consuevissent, de per se tant[um in ipsam] Novam Civitatem[u] Iglow inducere ac cum eisdem pannis negotiari, eosdemque per mensuram ulne, aut alio modo [vendere et ve]nditioni exponere valerent[v] atque possent, sine contradictione et impedimento quorumlibet aliquali. Item, quod in predicta Nova Civitate[w] Iglou in dominica, qua tempore quadragesimali cantatur officium Letare Jerusalem, et in festivitatibus Assumption[is beate] Marie virginis gloriose et beati Martini episcopi et confessoris, nec non quatuordecim diebus ipsos dies d[ominicos et festiv]itates precedentibus et aliis quatuordecim diebus subsequentibus, singulis annis

a) nostre. *b)* possint. *c)* duximus. *d)* concedimus. *e)* nostra. *f)* liberam. *g)* seu. *h)* instituere. *i)* ceramque. *j)* et. *k)* ac, *l)* nostros. *m)* nostram. *n)* nostram. *o)* importantur. *p)* adducuntur. *q)* apportantur. *r)* Annuimus. *s)* concedimus. *sz)* nostre. *t)* nostri. *u) toldás:* nostram. *v)* valeant. *w) toldás:* nostra.

nundine libere, seu fora annualia, item forum ebdomadale liberum cunctis feriis secundis in omni septimana sub omnibus libertatibus et prerogativis, quibus nundine, seu fora annualia ac ebdomadalia aliarum suarum[a] liberarum civitatum celebrarentur,[b] absque preiudicio nundinarum, s[eu fororum a]nnualium et[c] ebdomadalium liberarum aliarum civitatum celebrarentur.[d] Item, quod ipsi silvis, circa domos eorum allodiales, intra metas eiusdem Nove Civitatis[e] Iglou existentibus, habitis, non pro aliis usibus eorum, sed tantum pro cultura montanarum ibidem existentium, more alias solito et consueto, uti valerent[f] et[g] potiri. Item, quod ipsi et eorum quilibet cum universis [eorum rebu]s mercimonialibus cuiuscunque generis existerent,[h] demptis solummodo rebus et bonis, atque animalibus per suam maiestatem[i] extra limites regni sui[j] Hungarie deferri et educi prohibitis et in futurum prohibendis, tam intra, quam extra regnum suum[k] Hungarie, solutis in locis tricesimarum et tributorum de iure solvendis, iuxta libitum voluntatis ipsorum hinc inde ire, proficisci [ac negoti]ari et eorum mercantias et negotiationes facere et exercere valerent[l] atque possent, et nec eos in huiusmodi ipsorum negotiationibus proficiscentes quisquam ad cuiusvis instantiam iudicare vel suo astare iudicatui compellere, aut res et bona eorum arestare seu prohiberi facere presumpmeret[m] et deberet[n] quovis modo, presertim pro debitis, delictis et ex[cessibus a]liorum, quin ymo si aliquis quitquam actionis vel questionis contra ipsos haberet,[o] id prosequeretur[p] super eosdem coram iudice et iuratis civibus Nove Civitatis sue[q] Iglou prenotate, qui ex parte eorundem omnes contra ipsos querulanti iudicium et iustitiam ministrare tenerentur,[r] iuris ordine observato. Aliis etiam cunctis iuribus, libertatibus, immunitatibus et prerogativis, [quibus] ipsi ex divorum regum Hungarie, suorum[s] predecessorum gratiosa concessione usque tunc[sz] rite et legitime usi fuissent[t] et gavisi, uterentur,[u] gauderent[v] et fruerentur,[w] eosdem etiam cives, populos, mercatores et incolas ipsius Nove Civitatis[x] Iglou ac ipsorum posteritates in omnibus libertatibus eorum per suam maiestatem[y] ipsis, ut predicitur, gratiose concessis per [magistru]m tavernicorum sue serenitatis[z] et comites

a) nostrarum. *b)* celebrantur. *c)* ac. *d)* celebrentur. *e) toldás:* nostre. *f)* valeant. *g)* atque. *h)* existant. *i)* per nos. *j)* nostri. *k)* nostrum. *l)* valeant. *m)* presumat. *n)* debeat. *o)* habuerit. *p)* prosequatur. *q)* nostre. *r)* tenebuntur. *s)* nostrorum. *sz)* hactenus. *t)* fuerunt. *u)* utantur. *v)* gaudeant. *w)* fruantur. *x) toldás:* nostre. *y)* per nos. *z)* nostrum.

terrestres terre[a] Scepusiensis pro tempore constitutos, sua[b] autoritate regia[c] ipsis[d] in hac parte attributa et iustitia mediante, tueri, protegi et defensari voluisset[e] et mandasset[f] futuris successivis temporibus universis ex sue[g] maiestatis annuentia et gratiosa concessione speciali.[h]

18.

Szepeshely, 1436 április 27.

A szepesi káptalan Menhart János és Péter szűcs, késmárki esküdt polgárok kérésére átírja Zsigmond Pozsonyban, 1435 november 11-én kelt oklevelét, a mely Késmárk város árúmegállító-privilegiumát foglalja magában.

Eredetije két példányban, mindkettő hártyán, a káptalan kék-fehér zsinóron függő pecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. IV., no. 8. és fasc. IV., ad no. 1.

Az átírt oklevelet v. ö. 16. sz. alatt.

19.

Prága, 1437 márczius 23.

Zsigmond király utasítja Héderváry Lőrincz nádort, hogy a lőcseiek azon panaszára, mely szerint a 24 szepesi város lakosai őket privilegiumaikban, nevezetesen a nyilvános mérleg tartásának és az árúlerakásnak kiváltságaiban károsítják, indítson vizsgálatot és mutattassa be az erre vonatkozó kiváltságleveleket.

Eredetije nem maradt fenn.

Átírva Héderváry Lőrincz nádor Budán, 1437 nov. 14-én kelt ítéletlevelében: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 1. sz. Ez égett oklevél hiányai Báthory István országbíró Budán, 1492 nov. 10-én kelt oklevéléből pótolva: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 6. (V. ö. 20. és 37. sz.) Fennmaradt azonkívül e két oklevél összes átírásaiban.

Sigismundus Dei gratia . . ., [quod repetitis iam vicibus pro parte iudicis, iurat]orum ceterorumque civium

a) toldás: nostre. *b)* nostra. *c)* regia *hiányzik.* *d) toldás:* presentibus. *e)* volumus. *f)* mandamus. *g)* presenti nostre. *h) A záradék:* In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes concessimus literas nostras privilegiales, presentis novi nostri pendentis duplicis authentici sigilli, quo ut rex Hungarie utimur, munimine roboratas. Datum in Tatha, in festo beati Nicolai episcopi et confessoris, anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo quinto; regnorum nostrorum anno Hungarie etc. quadragesimo nono, Romanorum vigesimo sexto, Bohemie sedecimo, imperii vero tertio *az átírásban egészen elmaradt.*

nostre civitatis Leuchoviensis nostre qu[erulos]e expositum fuit maiestati, quomodo [iudices, iurati civesque et incole viginti]quatuor civita[tum terre nostre Scepusiensis certas libertates et consuetudines antiquas prefatorum exponentium, per divos Hungarie reges, nostros utputa predecessores, v]igore efficasissimarum literarum eorum exinde confectarum et per nos ta[ndem confir]matarum et approbatarum, dicte civitati et per consequens [ipsis exponentibus datas et concessas, sepe] sepius infringere et [eisdem contraire immo in nullo penitus, presertim in facto depositionis rerum venalium, nec non generali seu communi libra et statera in dicta] civitate nostra Leuchouiensi, iuxta morem consvetum servari debendo, observare, [sed et ip]sos exponentes contra eorum libertates et consuetudines huius[modi impedire et molestare] ac dampnificare cons[uevissent atque voluissent, quod in eorum preiudicium et dampnum ac libertatis derogamen cessisset satis grande. Verum quia prescrip[tos iudicem, iuratos ceterosque cives antelate civitatis nostre Leucheuiensis in eorum libertatibus et antiquis consuetudinibus illibate conservare voluimus [et facere observari, ideo fidelitati] tue firmissime precipimus et manda[mus, quatinus agnita earundem notitia, captatis sibi ad hoc congruente die et loco, dum et quamprimum ad hec commode] vacare poteris, universas literas et literalia instrumenta ipsorum exponentium super facto libertatum et consuetudinum eorundem confectas et emanatas tui in presentiam per eosdem [aufferri et apportari] faciendo, pretactisque iudicibus et iuratis [civibus pretactarum viginti-quatuor civitatum, seu certis ex eisdem ad ipsum terminum similiter tui in presentiam vo]catis et accersitis, presentibus eisdem huiusmodi literas et literalia instrumenta diligenter revidere et examinare, revisisque eisdem in omnibus illis libertatibus et consuetudinibus ac indultis, que [in huiusmodi literis] et literalibus instrumentis contineri videbuntur, eosdem [exponentes illibate et absque quorumvis impedimento ac impugnatione, nostra in] persona et autoritate, tibi presentium serie in hac parte attributa, mediante, conservare et conservari facere ac contra omnes illegitimos impetitores protegere et defensare ac indempniter manutenere omnibus modis. Secus in hoc facere non ausuri [et quitquid in prem]issis fe[ceris, per singula et articulatim] nostro fideliter rescribas maiestati. Presentes etiam post earum lecturam reddi iubemus presentanti. Datum Prage, sabbato proximo ante dominicam Ramispalmarum, anno Domini millesimo quadringentesimo tricesi[mo septimo], re-

1437
márcz. 23.

gnorum nostrorum anno Hungarie etc. quinquagesimo, Romanorum vigesimo sep[timo, Bohemie septimo deci]mo, imperii vero quarto.

20.

Buda, 1437 november 14.

Héderváry Lőrincz nádor ítéletlevele abban a pörben, a melyet Lőcse indított Késmárk ellen az árúmegállítás kérdésében.

Eredetije papíron, Lőcse v. lt., VIII. oszt., 1. sz. Az oklevél Lőcse 1550-iki nagy tűzvésze alkalmával megégett, úgy, hogy az összehajtás helyein kisebb-nagyobb hiányok támadtak. Ezeket Báthory István országbíró Budán, 1492 nov. 10-én kelt okleveléből: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 6. egészítettem ki. (V. ö. 37. sz.)

Átírva: Báthory István említett ítéletlevelének későbbi átírásaiban is. (V. ö. 44., 63., 82., 83., 110., 120., 129. sz.)

[Nos Laurentius de Hedervara regni Hungarie palatinus . . . quod providi viri Georgius dictus Gremcher iudex et Johannes Lorberer dictus et] Georgius Magnus iura[ti, nec non Alexius n]otarius civitatis [Leucheuiensis, in eorum ac totius communitatis eiusdem civitatis Leuchouiensis personis, iuxta continentiam literarum serenissimi principis condam domini Sigismundi imperatoris et regis preceptoriarum, suarumque exhibitoriarum ac capituli ecclesie Scepusiensis relatoriarum, in octavis fes]ti beati Michaelis archangeli, in fig[ura sui iu]dicii comparendo, contra comites [terrestres ac iudices et iuratos universosque cives et hospites aliarum civitatum comitatus seu terre Scepusiensis easdem literas prefati domini imperatoris et regis preceptorias, Prage, sabbato proximo ante dominicam Ramispalmarum, anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo septimo, regnorum suorum anno Hungarie quinquagesimo, Romanorum vigesimo quarto,] Bohemie [quarto decimo, imperii vero quarto, ad relationem Emerici de Marczaly, magistri curie sue, sub] secreto suo sigillo confectas nobis presentav[erit], . . . hunc tenorem:

1437 okt. 6.

1437 márcz. 23.

Következik Zsigmond király utasítása Héderváry Lőrincz nádor részére, hogy a lőcseiek panaszára a nyilvános mérleg és az árúmegállítás kérdésében indítson vizsgálatot. (V. ö. 19. sz.)

Quibus presentatis iidem iudex ac iurati et notarius dicte civitatis Leucheuiensis, volentes libertates et prerogativas per divos reges Hungarie eidem civitati Leucheuiensi gratiose [datas] et concessas declarare, duas literas prefati

domini nostri imperatoris et regis, unam [privilegialem et aliam] preceptoriam patentem nobis presentarunt, quarum prima prefati domini nostri imperatoris et regis privilegialis
1433 Basilie, in festo beate Katherine virginis et martiris, anno
nov. 25. domini millesimo quadringentesimo tricesimo tertio, regnorum suorum anno Hungarie etc. XL-mo septimo, Romanorum vero vigesimo quarto, Bohemie [quartodecimo, imperii] vero primo, moderno autentico secreto suo sigillo vallata,
1364 duas literas, unam condam domini Lodouici regis modo simili
okt. 5. privilegialem, anno Domini millesimo trecentesimo sexagesimo quarto, tertio nonas mensis Octobris, regni autem sui anno vigesimo tertio, ac secundam prefati domini nostri imperatoris [et regis patentes], Cassouie, feria tertia proxima
1411 ante festum beati Georgii martiris, anno Domini millesimo
ápr. 17. quadringentesimo undecimo emanatas, verbotenus et confirmative in se transscribebat.

Következnek a Zsigmond király 1433 november 25-én kelt átírásába (V. ö. 11. sz.) befoglalt oklevelek:

Nagy Lajos 1364 okt. 5-én kelt oklevele, a melyben a szász városok törekvéseivel szemben megerősíti Lőcsének I. Károly királytól kapott kiváltságait, nevezetesen árúmegállító-jogát is. (V. ö. 6. sz.); és Zsigmond király 1411 április 17-én kelt oklevele, a melyben Lőcse árúmegállító-jogát megerősítve, a Szepességen áthaladó kereskedőket eltiltja attól, hogy árúikat másutt, mint Lőcsén lerakják. (V. ö. 9. sz.)

Secunda vero earundem, utputa patens, per eosdem cives Leucheuienses producta, Posonii, secundo die festi
1434 beate Katherine virginis et martiris, anno Domini millesimo
nov. 26. quadringentesimo tricesimo quarto, regnorum suorum anno Hungarie etc. XL-mo octavo, Romanorum vigesimo quinto, Bohemie quintodecimo, imperii vero secundo, sub predicto secre[to suo] sigillo edita specialisabat.

Következik Zsigmond király 1434 november 26-án kelt oklevele, a melyben a lőcseiek Késmárk és Igló ellen emelt panaszára elrendeli, hogy a szepesi városok, Lőcse kiváltságait megsértve, mérleget ne tartsanak és a kereskedőket árúik lerakására kényszeríteni ne merészeljék. (V. ö. 15. sz.)

Quibus [exhibitis et presentatis], iidem iudex et iurati ac notarius civitatis Leucheuiensis, eorum et dictorum aliorum civium et cohospitum eorum personis, ratione transgressionis prescripti imperialis et regalis mandati non observationisque libertatis eorum, per ipsum dominum nostrum imperatorem et regem ac alios reges Hungarie ipsis gratiose concessarum, as[signari postulassent] per iudicem, iuratos ceterosque cives prescriptarum aliarum civitatum, presertim Kesmark et Iglou nuncupatarum ipsius terre Scepusiensis coram nobis. Quo audito providi viri Ladislaus de Iglow

et Johannes dictus Thopoich de Kesmark civitatum iudices, item Nicolaus dictus Klobÿchÿn de Varalÿa, Laurentius, [de Zenthlazlo et Nic]olaus de Nagzalok consimiliter iudices, in eorum ac universorum civium et cohospitum dictarum aliarum civitatum prescripte terre Scepusiensis personis, in nostram exsurgentes presentiam, in contrarium prescripte libertatis antefate civitatis Leucheuiensis tres literas prefati domini nostri imperatoris et regis omnino privilegiales [nobis produxissent ad examen], quarum prima Basilie, predicta *[sic!]* in festo beate Katherine virginis et martiris, anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo tertio, regnorum suorum anno Hungarie etc. quadragesimo septimo, Romanorum vigesimo quarto, Bohemie quartodecimo, imperii vero primo [ad propriam suam] commissionem [suo secreto sigillo vallata, habens] in se verbotenus et confirmative seriem et continentiam quorundam literarum privilegialium condam domini Lodouici regis, felicis reminiscentie, ipsius huius duplicibus sigillis, priori scilicet in partibus uzure casualiter deperdito, et altero seu postremo, novo, cum additione cuiusdam [scripti in inferiori margine earundem literarum privilegialium, in anno Domini millesimo trecente]simo sexagesimo quarto, tertio nonas Maii, regni autem sui anno vigesimo tertio appositi et de eorumdem sigillorum, prioris utputa, amissione et posterioris appensione mentionem facientis, consignatarum, anno Domini millesimo tricentesimo quadrage[simo septimo, quintodecimo kalendas mensis Maii, regni autem sui anno sexto confectarum, tenore cuiusdam] privilegii olim incliti principis domini Karoli, similiter regis Hungarie, anno Domini millesimo trecentesimo vigesimo octavo, quinto idus Februarii, regni autem sui anno [similiter] vigesimo octavo emanatarum, seriem aliarum lite[rarum eiusdem privilegialium, anno Domini millesimo trecentesimo decimo septimo, pridie idus Novembris, regni autem sui] anno similiter decimo septimo transscribentium et confirmantium.

1433 nov. 25.

1364 máj. 5.

1347 ápr. 17.

1328 febr. 9.

1317 nov. 12.

Következik Zsigmond király 1433 november 25-én kelt oklevele, melyben Nagy Lajos átírása (V. ö. 5. sz.) alapján átírja és megerősíti I. Károly királynak (V. ö. 3. és 4. sz.) a szepesi szászok részére kiadott szabadságlevelét. (V. ö. 12. sz.)

[Secunda vero earum Posonii, in festo beati Martini episcopi et confessoris, anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo quinto preterito, regnorum suorum anno Hungarie etc. quadragesimo nono, Romanorum vigesimo sexto, Bohemie sedecimo, imperii vero tertio, duplici suo sigillo autentico vallata continebat.]

1435 nov. 11.

Következik Zsigmond király 1435 november 11-én kelt kiváltságlevele Késmárk számára, a melyben a huszita pusztítás után biztosítja a városnak a nyilvános mérleget, a könnyű és közönséges szekerek megállítását és két országos vásárt. (V. ö. 16. sz.)

Tertia quoque earum in Thata, in festo beati Nicolai
1435 [episcopi et con]fessoris, in dicto anno Domini millesimo
decz. 6. qu[adringentesimo tricesimo quinto emanata, eodem duplici] autentico suo sigillo maiori communita [specificabat].

Következik Zsigmond király 1435 deczember 6-án kelt kiváltságlevele Igló számára, a melyben a huszita pusztítás után biztosítja a városnak a nyilvános mérleget, a könnyű és közönséges szekerek megállítását, két országos és hetivásárt. (V. ö. 17. sz.)

[Pre]missarum itaque literarum per ipsas partes in alterutrum contra sese, modo quo supra, productarum, exhibitionibus factis ac earum continentiis perlectis, intellectis et seriose explanatis, tam prefati Lewcheuienses, quam antefati Iglouienses et de Kesmark, ceterarumque civitatum predictarum iudices, iurati ceterique cives et hospites super facto prescriptarum libertatum ac gratiose [concess]ionis et prerogative indulsionis eorum inter se discussionem et deliberationem discernere et iuxta imperiale ac regale edictum, nobis in hac parte iniunctum, iustitie debitum postularunt elargiri equitate suadente. Sane, licet memoratus dominus noster Sigismundus imperator et rex primo ad prescriptas lamentabiles querimonias iam [dictorum] iudicis iuratorum ceterorumque civium sue civitatis Kesmark id, ut ipsi in ipsa civitate sua Kesmark libram, stateram sive mensuram, ad ponderandum et mensurandum res venales aptas et necessarias, instituere ibique ceram, sepum, cuprum, plumbum, calibem, ferrum et alias res venales, ponderari et per ponde[rationem] vendi et emi solitas, per ipsos ac quoscunque alios mercatores, tam regnicolas suos, quam forenses, ad predictam civitatem Kesmark apportandas et adducendas ponderare ac pro pannis et aliis rebus venalibus more alias solito commutare et vendere commutarique et vendi facere, et quod iidem preter currus magnos sumpmarios, vu[lgo Ma]sazeker vocatos, qui more antiquo in certis civitatibus et locis regni sui, ad id specialiter deputatis, deponi et disligari consuevissent, currus communes et leves, pannis et aliis rebus venalibus, que in talismodi curribus communibus et levibus per fora hinc inde causa forizacionis deferre consuevissent, oneratos, tam per se, quam per alios merc[atores] inducere et induci facere, predictas quoque negotiationes, forizationes et commutationes in emptionibus scilicet et venditionibus huiusmodi rerum

facere et exercere, exercerique et negociari facere permittere possent atque valerent, simul cum prescriptis nundinis et foris annualibus et ebdomadalibus suprascriptis, gratiose annuerit et consenserit, postmodum autem m[odo simili a]d flebiles et querulosas significationes iudicis, iuratorum et ceterorum civium predicte alterius Nove Civitatis sue regalis Iglow appellate eisdem modo consimili hoc et id, ut ipsi in ipsa Nova Civitate sua regali, Iglow nuncupata libram, stateram, seu mensuram, ad ponderandum et per pondus mensurandum res v[enales] aptas et necessarias preficere, inibique cuprum, plumbum, calibem et ferrum in predictis montanis proveniendum, ceram quoque ac sepum et alias res venales ponderare et per ponderationem vendi, emi et commutari solitas, per ipsos, aut per alios quoslibet mercatores, tam regnicolas suos, quam forenses, ad eandem Novam Ci[vitatem] suam Iglou apportandas et adducendas, ponderare et per pondus mensurare, nec non pro aliis mercimoniis et aliis rebus venalibus, que in eandem Novam Civitatem suam Iglou per quoscunque mercatores et institores, intraneos scilicet et forenses, demptis pannis per mercatores, forenses qualitercunque et quocunque importandis, causa [forizati]onis et negotiationis adducerentur et apportarentur, commutare, vendere et venditioni exponere plenam haberent potestatem, quodque preter currus magnos sumpmarios, vulgo Masazeker dictos, qui more antiquo in certis civitatibus et locis regni sui, ad id specialiter deputatis, deponi et disligari consuevissent, currus communes, [mediocr]es et leves, qui pannos in talismodi curribus communibus et levibus sub pauco et moderato numero per fora hinc inde causa forizationis, more alias solito, deferre consuevissent, de per se tantum in ipsam Novam Civitatem Iglou inducere ac cum eisdem pannis negotiari, eosdemque per mensuram ulne ac alio modo vendere et venditioni [exponere] valerent, contradictione et impedimento quibuslibet relegatis; cum nundinis annualibus et foris ebdomadalibus supradictis, vigore literarum suarum privilegialium in superioribus conscriptarum, consimiliter gratiose annuerit et indulserit, tamen, quia primo prelibatus condam Lodouicus rex circumspecta regali providencia reminiscens et suorum predecesso[rum, regum] scilicet Hungarie et potissime domini Karoli regis, pii patris sui, felicium recordationum imitans statuta privilegiata et sua confirmatoria, propter eminentiorem loci dignitatem iudicatum et sedem iudiciariam vigintiquatuor civitatum terre sue Scepusiensis in civitate sua Leuche, tanquam potiori et capitali, cum omnibus liber-

tatibus [et preroga]tivis, indultis, prout in literis sui confirmatoriis ac aliis eiusdem civitatis instrumentis literalibus contineretur, ducisse instituendam successivis et perpetuis temporibus duraturam, sub penis et gravaminibus antedictis, insuper ex regia largiflua clementia predictis fidelibus civibus suis de Leuche huiusmodi gratie prerogativam, qu[am etiam] dictus olim dominus Karolus rex eisdem suo privilegio mediante fecisset, annuisse, quod universi mercatores extranei, seu aliorum regnorum, et non regni sui Hungarie, omnes res suas mercimoniales, cuiuscunque generis vel speciei existerent, per ipsam civitatem suam Leuche transeuntes, ibidem deponere et a die depositionis [rerum suarum m]ercimonialium usque quindenam eiusdem diei ibi stare et commutationem seu contractum earum celebrare tenerentur, et si iidem mercatores suos contractus et commutationes rerum facere possent in civitate antedicta, bene quidem, alioquin expirata ipsa quindena depositionis, rerum eorum, ad quamlibet regni sui partem rece[dendi et etiam de no]vo redeundi, salvis rebus et personis, sine qualibet difficultate liberam haberent facultatem, prefatus etiam dominus Sigismundus imperator et rex modo consimili hoc et id, ut universa mercimonia per quoscunque mercatores et alterius cuiusvis status homines, tam scilicet regnicolas, quam extraneos, ad dic[tam terr]am [Scepusie]nsem quouis temporum importanda, in eadem tantumodo civitate Leucheuiensi et non in aliquibus aliis locis, seu civitatibus primitus et ante omnia aperiri et disligari, vendi, cambiri et aliter quomodolibet mercificare *[sic!]* deberent, ac in ipsa civitate et non alibi alias imperpetuum omnes mercatores for[enses et regnicole, predictam ter]ram Scepusiensem cum quibusvis mercimoniis modo antelato intrantes, omnia mercimonia eorum aperire et ibidem suas mercancias exercere, ibidem etiam et non alias libram generalem ponderandi causa et res universas pacifice conservare haberent facultatem, nichilominus similiter id voluisse, [ut ceterarum civitatum suarum] dicte terre Scepusiensis cives et inhabitatores ad impetrandas sibi libertates similes, vel saltem premissis indultis in aliquo derogari valentes, nullatenus de cetero propulsare presumpmerent aures sue maiestatis, eo quod omnium ipsarum aliarum civitatum nonnullis senioribus coram suo cul[mine presentialiter constitutis, conv]enienti deliberatione prehabita, visum fuisset prescripti indulti sui gratiam utiliter debere statuendam, mandans universis et singulis mercatoribus firmissime, ut contra premissam suam dispositionem ad alia loca sua

mercimonia ducere, aut ipsius sue ordinationis et indulti seriem in aliquo, sub sue indignationis [pena, nullatenus exce]dere presumpmerent, ex seriebus preexhibitarum duarum literarum, ipsius scilicet domini nostri imperatoris et regis liquide et limpide reperiebantur. Consuetudinaria autem lege regni requirente, pristine libertatis et prerogative indulsiones semper ultimis dinoscuntur derogari et ob hoc prescripte ultime libertates et gratiose [indulsiones iam dictarum civi]tatum Iglow et Kesmark, modo quo supra, per imperialem et regiam celsitudinem ipsis facte, contra formam prescripte libertatis et indulti iam dicte civitatis Leucheuiensis, nullius roboris et vigoris existere, sicque et ex causis preallegatis predicte libertates et indulsiones antefate civitatis Leucheuiensis prius et [antea pro civibus et cohosp]itibus de eadem facte, veluti firmius et pinguius ius observari debere nobis] ac regni nobilibus, nobiscum in sede pro tribunali consedentibus et diu in premissis deliberantibus, perspicue tenebantur. Sed quia in preexhibitis literis dicti domini nostri imperatoris et regis preceptoriis id contine[batur], ut quitquid in prem[issis deliberaremus, fideliter r]escriberemus serenitati, pro eo pleniorem et ampliorem deliberationem premissorum in ipsius domini nostri imperatoris et regis personalem presentiam, de ipsarum partium voluntate ad festum Purificationis beate Marie virginis, sine crastinatione, tunc venturum duxi[mus prorogandam], submitt[ens sue serenitati, quid fuisset] in premissis utilius observandum. Datum Bude, predicto quadragesimo die octavarum festi beati Michaelis archangeli predictarum, anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo septimo.

1438 febr. 2.

1437 nov. 14.

21.

Késmárk, 1447 márczius 21.

Giskra, mint kapitány és V. László király helyettese általánosságban megerősíti Késmárk város régi jogait és kiváltságait, kiemelve a Zsigmondtól és Alberttől kapottakat, főkép pedig az árúmegállítás jogát.

Eredetije hártyán, vörös-zöld selyemzsinórral, a melyről azonban a pecsét hiányzik: Késmárk v. lt., fasc. XXXII., no. 18.

Kiadva: Wagner: Analecta, I., 60. l.

22.

Buda, 1456 április 17.

V. László király, más országos ügyekkel lévén elfoglalva, a Lőcse és Késmárk közt kitört viszálynak a királyi személyes jelenlét bírósága előtt való elintézését a jövő év Szent György napjára halasztja el.

Eredetije papíron, a szöveg alján a királynak papírra nyomott pecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. XXXV., no. 41.

Nos Ladislaus Dei gratia Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc. rex, Austrieque et Stirie dux, nec non marchio Morauie etc. memorie commendamus, quod quia nos causarum inter fideles nostros providos iudicem et iuratos cives et universos hospites civitatis nostre Lewchouiensis ab una, ac similiter inter iudicem et iuratos cives civitatis nostre Kesmark ab altera partibus, pretextu diversarum contentionum et controversiarum ac aliorum negotiorum quorumcunque in alterutrum subortorum, ad nostram personalem presentiam deductarum, aliis regni nostri negotiis imminentibus preoccupati, iudicio, iudicatui ac discussioni commode vacare et attendere non possumus, huiusmodi causas partium, ratione cuiuscunque rei inter partes easdem,
1547 ut dicitur, motas et exuscitatas, ad festum beati Georgii
ápr. 24. martiris in anno sequenti futurum duximus prorogandas, ymmo prorogamus per presentes, ita tamen, quod si partes annotate inter sese in causis subortis et motis concordare poterint, bene quidem, alioquin ad terminum prefixum beati Georgii rebus infectis, ubicunque Domino iuvante constituti fuerimus, coram personali nostra presentia comparere debeant, iudicium, discussionem et finem cause eorum decisivum recepturi, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum Bude, sabbato proximo post
1456 festum beatorum Thiburcii et Valeriani martirum, anno
ápr. 17. Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo sexto, regnorum autem nostrorum anno Hungarie etc. sextodecimo, Bohemie vero tertio.

23.

Buda, 1456 április 22.

V. László király Vincze harangöntő és Nagy László iglói polgárok kérésére átírja és megerősíti Zsigmond királynak 1435 deczember 6-án a város részére adott kiváltságlevelét, melylyel többek közt árúmegállitást és nyilvános mérleget is adományozott a városnak.

Eredetije hártyán, a király vörös-kék zsinóron függő pecsétjével: Igló v. lt., 74. sz.

Kiadva: Schmauck: Supplementum, 277. l.

Az átírt oklevelet v. ö. 17. sz. alatt.

24.

1464 április 14.

Mátyás király Pek János késmárki bíró, Literatus György és Klugel Benedek esküdtek kérésére átírja Zsigmond király Pozsonyban, 1435 november 11-én Késmárk város számára kiadott, az árúmegállító-jogot is tartalmazó privilegiumát.

Eredetije hártyán, a király vörös-lila-kék-zöld zsinóron függő kettős pecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. IV. no. 5.

Átírta a jászói convent 1489 decz. 3.: Késmárk v. lt., fasc. IV., ad no. 5., II. Ulászló király Székesfehérvárt, 1491 júl. 10-én kelt oklevelében: Késmárk v. lt., fasc. IV., no. 3., ennek alapján pedig Báthory István országbíró Budán, 1492 nov. 10-én kelt ítéletlevelében: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 6. és II. Lajos király Budán, 1519 jún. 5-én kelt oklevelében: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 10. (V. ö. 34., 35., 37. és 53. sz.)

Az átírt oklevelet v. ö. 16. sz. alatt.

25.

Késmárk, 1464 július 4.

Zápolyai Imre, Bosznia kormányzója, Dalmáczia, Horvátország és az egész Szlavónia bánja, mint földesúr, megerősíti a késmárkiakat összes, a magyar királyoktól és nevezetesen Mátyás királytól kapott kiváltságaikban.

Eredetije hártyán, piros-fehér-zöld és kék zsinóron függő, viaszba nyomott pecséttel: Késmárk v. lt., fasc. IX., no. 30.

Átírta a szepesi káptalan 1466 január 2-án: Késmárk v. lt., fasc. XXXII., no. 21. (V. ö. 26. sz.)

Nos Emericus de Zapolÿa regnorum Bozne gubernator ac Dalmatie, Croatie et totius Sclauonie banus etc.

memorie conmendamus, tenore presentium significantes, quibus expedit universis, quod nostri venientes in presentiam prudentes et circumspecti iudex, iurati ceterique cives et hospites ac incole civitatis nostre Kesmark, nobis exhibuerunt et presentaverunt literas et privilegia ipsorum super graciis, indultis et libertatum prerogativis, quibus ipsi per divos reges Hungarie et etiam per serenissimum principem et dominum, dominum Mathiam, Dei gratia regem Hungarie, Dalmatie, Croatie etc., dominum nostrum gratiosissimum libertati et dotati fuissent, supplicantes nobis in eo, ut easdem rata et grata habendo, ipsos et eorum successores in pretactis gratiis, indultis et libertatum prerogativis conservare deberemus et libertaremus. Nos itaque cupientes et desiderantes utilitatem, comoditatem, ampliationem et profectum dictorum civium et hospitum nostrorum ac restaurationem et reformationem prenotate civitatis nostre Kesmark, uti dominus ipsorum naturalis, cunctas et universas libertates ipsorum civium, hospitum et incolarum antedicte civitatis nostre, quoad omnes clausulas et articulos rata, grata et accepta habendo in omnibus illis libertatibus et libertatum prerogativis, quibus ipsi per prenominatos reges dotati et libertati sunt, indempniter manutenere et conservare volumus, ymmo dictos cives et hospites nostros in dictis libertatibus conservamus et libertamus harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes literas nostras sigillo nostro, quo utimur, impendenti conmuniri et consignari fecimus. Datum in pretacta civitate nostra Kesmark, feria quarta proxima post festum Visitacionis beate Marie virginis, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto.

1464 júl. 4.

26.

Szepeshely, 1466 január 2.

A szepesi káptalan Beck János késmárki bíró, Literatus György esküdt és Miklós jegyző kérésére átírja Zápolyai Imrének Késmárkon, 1464 július 4-én kelt oklevelét, melyben a késmárkiak összes, a magyar királyoktól és nevezetesen Mátyástól kapott kiváltságait megerősítette.

Eredetije hártyán, a káptalan piros-kék-zöld zsinóron függő pecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. XXXII., no. 21.

Az átírt oklevelet v. ö. 25. sz. alatt.

27.

Buda, 1472 április 8.

Mátyás király a lőcseiek kérésére átírja és megerősíti Héderváry Lőrincz nádor Budán, 1437 november 14-én kelt ítéletlevelét.

Eredetije nem maradt fenn.

Átírva: Báthory István országbíró Budán, 1492 nov. 10-én kelt ítéletlevelében: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 6. (V. ö. 37. sz.), valamint ennek átírásaiban.

Quod fideles sui circumspecti Johannes Conradi iuratus civis et Martinus de Aranyas notarius et similiter civis civitatis sue Leuchouiensis eiusdem condam domini nostri Mathie regis venientes in conspectum, in ipsorum ac iudicis et iuratorum civium et totius communitatis dicte civitatis sue Leuchouiensis personis exhibuissent eidem quasdam literas magnifici condam Laurencii de Hederwara regni Hungarie palatini adiudicatorias seu sententionales, sigillo eiusdem, quo utebatur, a tergo impressive consignatas, super nonnullis libertatibus iuribusque et prerogativis dicte civitatis Leuchouiensis inferius latius expressatis, per ipsumque Laurentium palatinum auctoritate iudiciaria, modo simili inferius expresso in unum comportatis, confectas et emanatas, tenoris infrascripti, supplicantes maiestati sue, ut easdem literas et omnia in eisdem contenta ratas, gratas et accepta habendo, literisque suis privilegialibus de verbo ad verbum inseri faciendo, approbare ac huiusmodi adiudicationem et decisionem dicti Laurencii palatini ipsis ac prefatis iudici et iuratis civibus ac communitati annotate civitatis sue Leuchouiensis perpetuo valituras roborare dignaretur. In quarum quidem literarum dicti condam Laurencii palatini adiudicatoriarum, sententionalium Bude, quadragesimo die octavarum festi beati Michaelis archangeli, in anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo septimo emanatarum serie habebatur: 1437 nov. 14.

Következik Héderváry Lőrincz nádor Budán, 1437 november 14-én kelt ítéletlevele a Lőcse és Késmárk közt az árúmegállítás kérdésében lefolyt pörben. (V. ö. 20. sz.)

Prefatus igitur condam dominus Mathias rex premissis supplicationibus annotatorum Johannis Conradi et Martini notarii, per eos in ipsorum ac iudicis et iuratorum civium et totius communitatis dicte civitatis sue Lewchouiensis nominibus sue, modo quo supra, porrectis maiestati, regia

benignitate exauditis et clementer admissis, prescriptas literas dicti condam Laurencii palatini non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte susceptas, eisdemque literis suis privilegialibus, per modum libelli seu voluminis factis, de verbo ad verbum sine diminutione et augmento aliquali insertas, quoad omnes earum continentias, clausulas et articulos, eatenus, quatinus rite et legitime existerent emanate, viribusque earum veritas suffragaretur, acceptasset et approbasset et ratificasset ac prefatam adiudicationem seu decisionem annotati Laurencii palatini et omnia alia in eisdem literis contenta pro prefatis iudice et iuratis civibus ac toti communitati ipsius civitatis sue Lewchouiensis innovando, perpetuo valituras, eiusdem scripti sui patrocinio mediante, salvis iuribus alienis roborasset.

28.

Szepesvár, 1472 deczember 11.

Zápolyai Imre, szepesi örökös főispán utasítja Késmárk városát, hogy a miért a kereskedők Lőcse és Késmárk jogainak megsértésével árúikat e két helyen kívül egyebütt is kirakják, hirdessék ki, a mikor szükségesnek látják, hogy ez az árúk elvesztésének és egyéb büntetéseknek terhe alatt tilos.

Eredetije papíron, a szöveg alján vörös viaszba nyomott pecsét töredékeivel: Késmárk v. lt., fasc. XXXIV., no. 9.

Emericus de Zapolya comes perpetuus terre Scepusiensis, circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostre Kesmark, salutem et dilectionem nostram. Accepimus personis fide dignis ad nos deferentibus, quomodo nonnulli mercatores et alterius conditionis homines contra antiqua iura huius incliti regni Hungarie et libertates civitatum res venales et venditioni exponi consuetas in locis, in quibus ponderari aut vendi et emi prohibite sint, locarent, deponerent et ponderarent, iuribus civitatum Lewchowiensis et Kesmark antiquis plurimum derogando, et cum nos velimus, ut huiusmodi abusiones et novarum rerum introductiones, que scilicet iuribus alienis derogari videntur, de medio tollantur, ideo vestris dilectionibus firmiter mandamus, ita omnino habere volentes, quatenus dum et quando in civitate nostra maior adeat populi multitudo, totiens quotiens videbitur publice et manifeste, faciatis proclamare, ut quilibet mercatorum, cuiuscunque status sint et iurisdiccionis, omnes et singulas res venales non in aliis locis, nisi in civitatibus Lewtchaw et Kesmark locent et disponant vendendas,

emendas et ponderandas, sub pena amissionis omnium rerum suarum et aliis penis et gravaminibus per nos contra premissa facientes infligi deliberatis et aliud non facturi. Datum in castro nostro Scepwsiensi, feria sexta proxima ante festum beate Lucie virginis, anno Domini 1472. 1472 decz. 11.

29.

Buda, 1474 szeptember 12.

Mátyás király ítéletlevele, a melyben a lőcseieknek Zápolyai István ellen az árúmegállítás ügyében emelt folytonos vádjai következtében a lőcseiek és a késmárkiak közt az árúmegállítást illetőleg egyezséget hoz létre, a feleket 20.000 forintnyi bírság fizetésének terhe alatt kötelezve annak megtartására.

Eredetije hártyán, a királynak piros-fehér és fekete selyemzsinóron függő, teljesen ép kettős pecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 8.

Közönséges, nem hitelesített *másolata:* Lőcse v. lt., VIII. oszt., 25. sz., a szöveg végén ezzel a megjegyzéssel: Deficit oratio, qua nulla unquam facta inter Leuchouienses et Kaysmarcenses ratione depositionis conpositio. *Kívül:* Paria obiter consignata, sine sigillo, si, falso confictae, ratione depositionis etc. inter L. et K. amicabilis compositionis per Mathiam regem institutae.

Átírta a szepesi káptalan 1545 szept. 9. (V. ó. 95. sz.) és a királyi személyes jelenlét bírósága Pozsonyban, 1548 máj. 16. (V. ó. 99. sz.)

Mathias Dei gratia Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Comanie, Bulgarieque rex, omnibus Cristi fidelibus, presentibus pariter et futuris, presentium notitiam habituris salutem in omnium Salvatore. Ad universorum notitiam volumus pervenire harum serie, quod nos post frequentes et maiestati nostre intolerabiles querimonias fidelium nostrorum civium civitatis nostre Leuche contra fidelem nostrum Stephanum de Zapolia comitem Scepusiensem et regni nostri Hungarie tesaurarium, coram maiestate nostra factas, pro libera ac generali omnium mercium inductione, depositione, disligatione, ponderatione, venditione et commutatione per quoscumque mercatores tam regnorum nostrorum indigenas, quam alienigenas in ipsa civitate nostra Leucha, secundum eiusdem civitatis Leuche privilegia ab antiquis temporibus libere induci, deponi, disligari, ponderari, vendi et commutari consuetarum, quam liberam ac generalem qualiumcumque mercium inductionem, depositionem, disligationem, ponderationem, venditionem et commutationem prefatus Stephanus de Zapolia comes Scepusiensis etc. pro suo et civitatis nostre libere, sue vero hereditarie Kesmark commodo

contra antiqua iura et privilegia ac consuetudines ipsius civitatis nostre Leuche per divos olim Hungarie reges predecessores nostros donata, data et confirmata usurpare conaretur et de facto iam, fretus bellicis regni tumultibus, violenter usurparet, cogendo etiam diversos mercatores et impellendo ad prefatam civitatem suam Kesmark cum eorum mercibus, ad easdem merces ibidem deponendum, disligandum, ponderandum, vendendum et commutandum in preiudicium et damnum ac destructionem prefate civitatis nostre Leuche. Quorum fidelium civium nostrorum civitatis nostre Leuche nos, tot gravibus querelis permoti, mandavimus, ut coram maiestate nostra prefatus Stephanus de Zapolya comes Scepusiensis personaliter compareret et, ut ad tot tantasque querelas pretactorum civium civitatis nostre Leuche respondens, actuum suorum potentiariorum et violentiarum variarum, de quibus coram maiestate nostra accusatus est, redderet rationem. Qui tandem coram maiestate nostra personaliter constitutus, presentibus iudice et octo aliis civibus nomine totius comunitatis pretacte civitatis nostre Leuche, ad hunc actum missis et deputatis, ac eisdem audientibus, multis ac dignis rationibus contra querelas prefatorum civium civitatis nostre Leuche suam declarans et excusans innocentiam, sufficienter expurgavit, ostenditque coram maiestate nostra ex serio mandato nostro privilegia, libertates sue civitatis Kesmark concernentia, per olim divos Hungarie reges, predecessores nostros eidem sue civitati Kesmark super generalem et liberam omnium mercium inductionem, depositionem, disligationem, ponderationem, venditionem, comutationem data donataque, que privilegia, cum coram maiestate nostra, presentibus et audientibus iudice ac civibus civitatis nostre Leuche, sufficienter lecta et interpretata fuissent, tandem ipsi etiam iudex et cives pretacte civitatis nostre Leuche ex serio mandato maiestatis nostre plura sua litralia instrumenta ac privilegia, libertatem ipsorum ad talem omnium generalem mercium inductionem, depositionem, disligationem, ponderationem, venditionem et commutationem pertinentia, coram maiestate nostra produxerunt, que tandem coram maiestate nostra, ipso prefato Stephano de Zapolya comite Scepusiensi etc. presente et audiente, sufficienter lecta et interpretata sunt. His itaque utriusque pretacte civitatis literis et privilegiis super tali libera ac generali omnium mercium inductione, depositione, disligatione, ponderatione, venditione et commutatione sufficienter per maiestatem nostram et per utriusque status barones et consiliarios

nostros, tunc presentes, discussis et matura deliberatione super singulis utriusque civitatis prefate libertatum et privilegiorum articulis, clausulis, dictionibus ac verbis habita, que aut biffarie aut difficulter et differenter per ipsas partes prefatas aut partium causidicos intelligebantur et interpretabantur, et cum etiam considerassemus tales privilegiorum utriusque partis articulos, clausulas, dictiones et verba ambigua plus pertinere ad promovendas lites temerarias unius partis contra alteram, quam ad efficaciam et augmentum commodorum tam regni, quam sepe nominatarum partium ac civitatum, unde tandem differentie et lites varieque controversie et dissensiones utrique pretacte parti et civitati damnose et perniciose orirentur et ex quibus etiam publica regni calamitas emergere successu temporum posset, considerantes etiam nostra et regnorum nostrorum pericula ac onera, que propter varia bella tam contra immanissimos Cristiani nominis hostes, Turcas, quam contra Almanos et alios hostes nos ferre ac gerere propter conservationem regnorum nostrorum opportet, considerantes etiam discordia intestina res magnas et regna cadere, concordia vero easdem et eadem crescere et hostibus terrori esse, itaque uti nostram regiam addecet iustitiam et clementiam atque, ut futuris periculis prospiciatur, dexteritatem et providentiam, ideo volentes periculis regni ac publicis fidelium nostrorum damnis et discordiis ocurrere, utque inter utramque partem et civitatem, fideles videlicet nostros Stephanum de Zapolya comitem Scepusiensem etc. prefatum et eiusdem heredes ac subditos cives civitatis sue hereditarie, pretacte Kesmark ab una, et inter cives civitatis nostre Leuche parte ab altera, bona vicinitas, concordia ac amor mutuus coalescat et perpetuo alatur, talem inter prenominatas partes et civitates pro prefata omnium mercium libera ac generali inductione, depositione, disligatione, ponderatione, venditione dissentientes et discordantes, nunc vero ex serio mandato maiestatis nostre concordibus animis existentes et utrinque decisioni ac concordie, per maiestatem nostram inter eos facte, benivole consencientes fecimus et per presentes facimus decisionem et concordiam perpetuo et irrevocabiliter duraturam, ita videlicet, ut ipsius Stephani de Zapolia comitis Scepusiensis etc. civitas Kesmark et eius civitatis incole gaudeat et gaudeant, utatur et utantur omnibus libertatibus super libera ac generali omnium mercium inductione, depositione, disligatione, ponderatione, venditione et commutatione non secus, nisi ut et ipsa civitas nostra Leucha et cives ac incole eiusdem, hoc solo

excepto, quod currus magni Hungarici, qui vulgo masazeker vocantur, ad ipsam civitatem nostram Leucham et non ad civitatem Kesmark induci debent et ibidem in civitate Leucha sales et merces alie ex eisdem deponi secundum approbata ipsius civitatis nostre Leuche iura et antiquam consuetudinem, currus vero leviores, qui Bohemici, Silesici et Polonici vocantur et aliorum regnorum currus vectorales, qui communiter sex aut octo equis ad civitates nostras Hungarie et oppida ac fora causa mercandi et merces vehendi duci solent, libere et sine omni contradictione partium et civitatum sepenominatarum per quoscumque mercatores et vectores in utramlibet civitatum, prefatarum Leucham videlicet aut Kesmark, induci possunt et debent et in utralibet civitatum prenominatarum merces generaliter omnes, tam in ballis integris quam quorumcumque ponderum generaliter induci ac deponi, depositeque disligari, ponderari, vendi et commutari ac ubilibet educi, deduci ac induci libere possunt, salvo tamen iure tricesimarum et quadragesimarum nostrarum. Et ut pretacte partes et civitates prenominate et eorum posteri nunc et in futurum tanto firmius hanc maiestatis nostre deliberationem, decisionem ex mutuo utriusque partis et civitatum iam sepenominatarum consensu inter se servent et teneant, decrevimus et decernimus per presentes contra partem huic nostre deliberationi, decisioni et mutuo inter seipsos consensui contravenientem birsagium sive penam viginti millium florenorum hungaricalium nobis ac successoribus nostris per partem tociens quociens presentem concordiam non servantem solvendorum, ad quod et pretacte partes consenserunt, ita tamen, ut due partes nominati birsagii, sive pene nobis aut successoribus nostris cedant, tertia vero pars parti lese persolvatur. In cuius rei memoriam, testimonium, firmitatemque perpetuam presentes literas nostras pendentis et autentici dupplicis sigilli nostri munimine roboratas duximus concedendas. Datum Bude, per manus reverendissimi in Cristo patris domini Joannis archiepiscopi ecclesie Strigoniensis, aule nostre summi cancellarii, fidelis nostri dilecti, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto, pridie idus Septembris, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. septimodecimo, coronacionis undecimo, Bohemie vero sexto, presentibus venerabilibus in Cristo eodem Johanne Strigoniensi, Gabriele electo Colocensi archiepiscopis, Joanne Agriensis, Varadiensi et Transsiluanensi sedibus vacantibus, Osvaldo Zagrabiensis, Joanne Quinqueecclesiensis, Alberto Wesprimiensis, Demetrio Jauriensis, Thoma Nitriensis, Vincencio Waciensis, Joanne

1474
szept. 12.

Chanadiensis, Benedicto electo et confirmato Boznensis, Nicolao electo Bathor Syrimiensis, altero Nicolao electo et confirmato Thinniniensis, Paulo Segniensis et Nicolao Mvdrusiensis ecclesiarum episcopis, ecclesias Dei feliciter gubernantibus, item magnificis Michele Orsag dē Gwth, predicti nostri Hungarie regni palatino, Joanne Pangracz de Dengeleg et Nicolao Chwpor de Monozlo wayvdis Transsiluanis, honore iudicatus curie nostre vacante, Nicolao de Wylak et Mathyws de Maroth Machouiensi, Damiano Horwath de Chabrag Sclavonie, et Blasio Magyar Bozne, Dalmatie, Croatie regnorum nostrorum predictorum banis, honore banatus Zewreniensis vacante, Arnoldo de Rosgon tavernicorum, Bartholomeo Dragfi de Belthek pincernarum, Stephano de Losowncz dapiferorum, Emerico de Palocz agasonum nostrorum regalium magistris, Nicolao de Alsolyndwa comite Pozoniensi, aliisque compluribus regni nostri comitatus tenentibus et honores.

A plicaturán másszínű tintával: Lecta.

30.

1475 május 28.

Mátyás király Szankó Miklós iglói polgár kérésére átírja és megerősíti V. Lászlónak Budán, 1456 április 22-én kelt oklevelét, a mely Zsigmond Tatán, 1435 deczember 6-án kelt, Igló város árúmegállító-jogára vonatkozó privilegiumának átírását tartalmazza.

Eredetije hártyán, a király vörös-fehér-zöld zsinóron függő kettős pecsétjével: Igló v. lt., 80.

Az átírt okleveleket v. ö. 17. és 23. sz. alatt.

31.

Szepeshely, 1480 november 9.

A szepesi káptalan Klugel Benedek bíró kérésére átírja saját, 1434 szeptember 30-án kelt oklevelét, a mely az előző napról datált és Zsigmond királyhoz fölterjesztett jelentését tartalmazza, arról a vizsgálatról, a melyet Késmárk város árúmegállítása ügyében tartott.

Eredetije hártyán, a káptalan zöld zsinóron függő pecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 16.

Az átírt oklevelet v. ö. 14. sz. alatt.

32.

Buda, 1489 augusztus 21.

Mátyás király meghagyja a lőcseieknek, hogy a kesmárki harminczadot, melynek Lőcsére áthelyezését kieszközölték, ne helyezzék át, hanem Késmárkon hagyják működni.

Átírta a szepesi káptalan 1489 okt. 30.: Késmárk v. lt., fasc. XXXIV., no. 4. (V. ö. 33. sz.)

Mathias Dei gratia Hungarie, Bohemieque rex, necnon archidux Austrie etc., fidelibus nostris circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostre Leutschoviensis, salutem et gratiam. Quamvis nos hys diebus superioribus ad preces et supplicationes vestras id concesserimus vobis, ut illa tricesima nostra, que scilicet in oppido Kesmark erigebatur, ad illam civitatem nostram Leuchouiensem transferretur, isticque exigeretur, tamen nunc certis bonis et rationabilibus ex causis volumus, ut illa tricesima rursus in dicto oppido Kesmark exigatur. Fidelitati igitur vestre serie presentium strictissime precipimus et mandamus, quatinus a modo de tricesima illa vos ingerere et intromittere nullatenus presumatis, sed eandem absque aliquali contradictione in dicto oppido Kesmark rursum exigi permittere modis omnibus debeatis et teneamini. Aliud nullomodo facturi. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Bude, feria sexta proxima ante festum
1489 beati Bartholomei apostoli, anno Domini millesimo quadrin-
aug. 21. gentesimo octogesimo nono.

33.

Szepeshely, 1489 október 30.

A szepesi káptalan Keresztély késmárki jegyző kérésére átírja Mátyás királynak Budán, 1489 augusztus 21-én kelt oklevelét, a melyben a lőcseieket utasítja, hogy a Késmárkon felállított harminczadot hagyják békében működni és ne követeljék annak egy korábbi parancsával elrendelt áthelyezését Lőcsére.

Eredetije hártyán, a káptalan kék-fehér zsinóron függő pecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. XXXIV., no. 4.

Az átírt oklevelet v. ö. 32. sz. alatt.

34.

Jászó, 1489 deczember 3.

A jászói convent Schreyber Jakab késmárki bíró, Gergely szűcs és Keresztély esküdt polgárok kérésére átírja Mátyás király 1464 április 14-én kelt oklevelét, mely Zsigmondnak Pozsonyban, 1435 november 11-én kelt, Késmárk város árúmegállító-jogára vonatkozó privilegiumát tartalmazza.

Eredetije hártyán, a convent zöld zsinóron függő pecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. IV., ad no. 5.

Az átírt okleveleket v. ö. 16. és 24. sz. alatt.

35.

Székesfehérvár, 1491 július 10.

II. Ulászló király Schreyber Keresztély késmárki bíró Kwnesch Jakab esküdt és Glacz Máté jegyző kérésére átírja Mátyás király 1464 április 14-én kelt oklevelét, a melyben viszont Zsigmond királynak Pozsonyban, 1435 november 11-én Késmárk város részére kiadott, az árúmegállító-jogot is tartalmazó privilegiuma van átírva.

Eredetije hártyán, a király vörös-viola-zöld zsinóron függő pecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. IV., no. 3.

Átírta Báthory István országbíró Budán, 1492 nov. 10-én kelt ítéletlevelében: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 6. és II. Lajos király Budán, 1519 jún. 5-én kelt oklevelében: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 10., ez utóbbit viszont János király Esztergomban, 1526 decz. 19-én: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 1. és I. Ferdinánd Budán, 1528 júl. 2.: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 11. (V. ö. 37., 53., 56. és 60. sz.)

Az átírt okleveleket v. ö. 16. és 24. sz. alatt.

36.

Buda, 1492 május 12.

II. Ulászló a késmárkiak kérésére átírja a szepesi káptalannak 1434 szeptember 29-én kelt jelentését arról a vizsgálatról, melyet Zsigmond parancsára Késmárk város árúmegállítása ügyében tartott.

Eredetije hártyán, a király vörös-fehér-zöld zsinóron függő pecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 15.

Az átírt oklevelet v. ö. 14. sz. alatt.

37.

Buda, 1492 november 10.

Báthory István országbíró ítéletlevele a Lőcse és Késmárk közt az árúmegállítás ügyében lefolyt perben.

Eredetije könyvalakban, hártyán, vörös-fehér-piros selyemszalaggal, melyről a pecsét hiányzik: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no 6.

Átírta: II. Ulászló Budán, 1496 jún. 9-én kelt ítéletlevelében: Késmárk v. lt., fasc. V. II., no. 5.; ezt átírta a jászói convent 1528 aug. 27-én; Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 2.; Révay Ferencz nádori helytartó Pozsonyban, 1543 máj. 17-én: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 7., és Pozsonyban, 1551 febr. 21.: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 27. sz.; a szepesi káptalan 1557 júl. 8.: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 34. sz.; I. Ferdinánd Bécsben, 1558 júl. 12-én: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 35. sz.; Nádasdy Tamás nádor Pozsonyban, 1559 nov. 22.: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 54. sz.; s ez utóbbit I. Ferdinánd Pozsonyban, 1561 decz. 3.: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 54. sz. (V. ö. 44., 63., 82., 83., 110., 120., 129. sz.)

Nos comes Stephanus de Bathor iudex curie serenissimi principis domini Wladislai Dei gratia regis Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc., marchionisque Moravie, nec non Wayvoda Transsilvanus et comes Siculorum, memorie commendamus tenore presentium significantes quibus expedit universis, quod Paulus de Pelen pro prudentis et circumspectis iudice, iuratis ceterisque civibus et inhabitatoribus ac tota communitate civitatis Lewchouiensis cum procuratoriis literis eorundem, praesentibus circumspectis Alberto Menhardt iudice, nec non Georgio Henkel ac Jodoco Chÿpzer iuratis et Johanne Altho notario, civibus eiusdem civitatis Lewchouiensis, in eorundem ac totius communitatis ipsius civitatis nominibus et in personis coram nobis astantibus et personaliter comparentibus, iuxta continentiam literarum prefati domini nostri regis prorogatoriarum et capituli ecclesie Scepusiensis inquisitoriarum, evocatoriarum et insinuatoriarum, in octavis festi beati Michaelis archangeli, ex transmissione personalis presentie prefati domini nostri regis, nostram in presentiam certis legitimis ac rationabilibus ex causis facta, in figura nostri iudicii comparentibus, contra prudentes et circumspectos iudicem, iuratos ceterosque cives ac totam communitatem civitatis Kesmark, proposuerunt eo modo, quod licet libertate eorundem actorum, a divis regibus huius regni gratiose eisdem concessa, requirente locus permutationis, seu repositorii universorum mercatorum et negotiatorum, cuiuscunque status hominum, qui scilicet suas res vendibiles et mercantias permutandi et deponendi causa illas

1492
okt. 6.

partes hinc inde deferre habuissent, in ipsa civitate Lewchouiensi ab antiquo deponere debuerint, tamen circumspecti iudex ac iurati et tota communitas civitatis Kesmark, nescitur unde sibi temeritatis capta audacia, iam pluribus annis transactis negotiatores et mercatores quoscunque, qui per territorium seu medium eorum ad ipsam civitatem Lewchouiensem causa huiusmodi permutationis et depositionis rerum suarum vendibilium venire voluissent, abire non permisissent et nec permitterent etiam in presentiarum, sed locum huiusmodi permutationis seu repositorii rerum vendibilium aput se fore et esse referentes, res eorum venales per eosdem ibidem deponi et permutari coegissent, suas mercantias exercentes, in quibus eisdem actoribus plurima dampna intulissent, potentia eorum mediante. Que omnia iidem actores antiquorum regum privilegiis et indultis, literisque et literalibus instrumentis suo tempore comprobare forent parati. Et hys dictis, prefatus Paulus de Pelen, procurator prefatorum actorum, cum pretactis iudice et civibus superius nominatis, volens huiusmodi actionem et propositionem, simulque libertatem et prerogativam huiusmodi privilegiatam, per divos reges Hungarie eisdem actoribus factas et concessas, comprobare, quasdam literas serenissimi et potentissimi principis condam domini Mathie regis Hungarie etc., felicis recordationis per modum libelli seu voluminis, sub maiori et dupplici autentico sigillo suo, Bude, feria quarta proxima post festum beati Ambrosii episcopi et confessoris, in anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo, regnorum suorum anno Hungarie etc. quintodecimo, coronationis nono, Bohemie vero tertio, ad propriam commissionem eiusdem confectas et emanatas nobis presentarunt, in quibus continebatur: 1472 ápr. 8.

Következik Mátyás királynak Budán, 1472 április 8-án kelt oklevele, mely Héderváry Lőrincz nádor 1437 november 14-én kelt ítéletlevelét tartalmazza. (V. ö. 27. és 20. sz.)

Quibus exhibitis et presentatis, egregius magister Demetrius de Kozar, presentibus modo simili circumspectis Benedicto Clegewl ac Jacobus Srayber iuratis civibus et Mathia Glacz notario in eorum ac iudicis et iuratorum, ceterorumque civium et tota communitate prefate civitatis Kesmark personis, coram nobis astantibus et comparentibus, cum procuratoriis literis capituli ecclesie Scepusiensis, nostram exurgentes in presentiam, responderunt ex adverso, quomodo ipsi eosdem iudicem iuratosque et inhabitatores dicte civitatis Lewchoviensis contra iura libertatesque et consuetudines ac privilegia eorundem in nullo penitus

impedivissent, sed neque negotiatores, seu mercatores quoscunque, qui per territorium, seu medium eorum ad civitatem ipsorum actorum Lewchouiensium causa permutationis et depositionis, forizationisque rerum suarum vendibilium venire voluissent, quemadmodum iidem actores retulissent, eosdem mercatores, forenses videlicet et intraneos, contra eorum voluntatem, in preiudicium eorum ad deponendum res suas venales deponi et currus disligari resque eorum vendi vel permutari coegissent et nec cogerent etiam de presenti, ex eoque in totali premissa actione et acquisitione dictorum actorum innocentes essent penitus et immunes. Sed iidem iudex iuratique et incole dicte civitatis Kesmark haberent certa iura et privilegia divorum regum Hungarie super certis libertatibus et libertatum prerogativis, eisdem gratiose concessis, emanata, ut et ipsi in dicta civitate ipsorum Kesmark libram, stateram sive mensuram ad ponderandum et mensurandum res venales aptas et necessarias instituere, inibique ceram, sepum, cuprum, plumbum, calibem, ferrum et alias res venales ponderare et per ponderationem vendi et emi solitas, per ipsos et per quoscunque alios mercatores, tam regnicolas, quam forenses, ad predictam civitatem Kesmark apportandas et adducendas, ponderare ac pro pannis vel aliis rebus venalibus more alias consueto commutare et vendere commutarique et vendifacere permittere valerent atque possent. Item, quod ipsi preter currus magnos summarios, vulgo Masazeker, qui more antiquo in eadem civitate Lewche et aliis regni Hungarie civitatibus, ad id specialiter ab antiquo deputatis, deponi et disligari solent, currus communes et leves, pannis et aliis rebus venalibus, qui in talismodi curribus communibus et levibus per fora hinc inde causa forizationis deferri consueverunt, oneratos, tam per se, quam alios mercatores inducere et inducifacere permittere, predictasque negotiationes, forizationes et permutationes in emptionibus scilicet et venditionibus huiusmodi rerum facere et exercere exercerique et negotiari facere permittere valerent atque possent, quas evidentibus literalibus munimentis comprobare prompti essent et parati, et mox hiis dictis, exhibuerunt nobis duas literas, unam scilicet prefati domini nostri Wladislai regis privilegialem, prout et confirmationalem, aliam vero condam domini Sigismundi imperatoris et regis patentem. Quarum prima, videlicet dicti domini nostri Wladislai regis literae privilegiales, pendenti sigillo suo in castris exercitus sui sub obsidione civitatis Albe Regalis, die dominico proximo ante festum beate Margarethe virginis et martiris, anno

Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo primo, regnorum suorum anno Hungarie etc. primo, Bohemie vero vigesimo ad propriam commissionem eiusdem domini nostri regis emanata, habentes in se insertive literas excellentissimi principi condam domini Mathie regis Hungarie etc. continentem, modo simili in se confirmative tenores quarumdam literarum condam domini Sigismundi imperatoris et regis privilegialium, certas libertates et libertatum prerogativas circumspectorum iudicis et iuratorum ac aliorum civium et inhabitatorum dicte civitatis Kesmark in se denotantium. Que quidem litere eiusdem scilicet condam domini Sigismundi imperatoris et regis sub novo et autentico dupplici sigillo suo, quo ut rex Hungarie utebatur, Posonii, in festo beati Martini episcopi, anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo quinto, regnorum suorum anno Hungarie etc. quadragesimo nono, Romanorum vigesimo sexto, Bohemie sedecimo, imperii vero tertio edita, in superioribusque literis antefati condam Laurentii palatini adiudicatoriis, in literis eiusdem condam domini nostri regis Mathie confirmatoriis, per procuratorem prenotate civitatis Lewchouiensis exhibitis, de verbo ad verbum inserta et conscripta habebatur.

1491 júl. 10.

1435 nov. 11.

Következik Zsigmond király Pozsonyban, 1435 november 11-én Késmárk város részére kiadott privilegiuma, a melyben a városnak nyilvános mérleget, a könnyű és közönséges kocsik megállításának jogát és két országos vásárt adományoz. (V. ö. 16. sz.)

Alia vero litera *[sic!]* eiusdem condam domini Sigismundi imperatoris et regis in pergameno patenter, ad commissionem propriam dicti domini iperatoris Ferrarie, in festo Exaltationis sanctae crucis, anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo tertio, regnorum suorum anno Hungarie quadragesimo septimo, Romanorum vigesimo quarto, Bohemie decimo quarto, imperii vero primo emanata declarabat.

1433 szept. 14.

Következik Zsigmond király 1433 szeptember 14-én kelt oklevele, a melyben a huszita-pusztítás után a késmárkiak kérésére elveszett kiváltságaikat általánosságban megerősíti. (V. ö. 10. sz.)

Post quarum quidem literarum per procuratores ipsarum partium, civesque prenominatos in alterutrum contra sese, modo quo supra, coram nobis productarum exhibitionibus factis, continentiisque earum perlectis et intellectis, tam prescripti Lewchouienses, quam de Kesmark civitatum procuratores et cives in eorum ac aliorum, quorum supra, concivium scilicet suorum nominibus et in personis super facto depositionis seu permutationis rerum vendibilium et aliarum libertatum eisdem concessarum, usu, diu coram

nobis disceptantibus, per nos iuxta preexhibitarum literarum seu privilegiorum ipsorum vigores in premissis iudicium et iustitiam preberi postulabant.

Verum licet iidem condam domini Lodovicus et Sigismundus, imperator et reges antefate civitatis sue Lewchouiensis, eiusdemque civibus et inhabitatoribus ac toti communitati id gratiose concessisse, ut in nulla viginti quatuor civitatum suarum terre sue Scepusiensis, preterquam in dicta civitate sua Lewchouiensi qualiacumque mercimonia undecumque et per quoscunque mercatores, tam videlicet regnicolas, quam forenses ad ipsam terram suam Scepusiensem apportanda et adducenda aperiri et disligari, nec non vendi et cambiri seu commutari, res etiam quelibet ad libram ponderande ponderari et librari possent et valerent, nichilominus quam similiter id voluisse, ut ceterarum civitatum suarum predicte terre Scepusiensis cives et inhabitatores ad impetrandum sibi libertates similes, vel saltem premissis indultis in aliquo derogare volentes, nullatenus de cetero propulsare aures sue maiestatis presumpmerent, mandantes districte universis et singulis mercatoribus et civibus predictarum civitatum terre sue Scepusiensis, ut contra premissam suam dispositionem ad alia loca sua mercimonia ducere, aut ipsius sue ordinationis et indulti seriem sub pena ammissionis huiusmodi mercimoniorum infringere non presumpmerent, annotatus etiam condam dominus Laurentius palatinus ipsas libertates annotate civitati Lewchouiensi, per eosdem factas, in suis literis adiudicatoriis roborasse et admisisse, ipsamque iudiciariam deliberationem annotati Laurentii palatini prefatus condam dominus Mathias rex confirmasse reperiebatur, tamen, quia prefatus condam dominus noster Sigismundus imperator et rex ex lamentabili querela fidelis eiusdem Gregorii, filii Petri, iurati civis civitatis sue Kesmark, antedicti, hoc et id, ut dum hwssite, heretici Bohemi, prefatas terras et partes suas Scepusienses hostiliter invadentes, prefatam civitatem Kesmark in magna ipsius parte ignis voragine concremassent, tunc per eosdem, nedum alie res et bona, verum et omnes litere iuraque et quelibet literalia instrumenta super premissis eorum libertatibus et libertatum prerogativis consuetudinibus, privilegiis et immunitatibus, quibus ipsi et eorum predecessores ab antiquo freti fuissent et gavisi, confecta et emanata, ab ipsis alienata et deperdita extitissent, qui tandem dominus Sigismundus rex, audita eorum supplicatione, id duxisset annuendum, ut ipsi et eorum quilibet, cunctaque ipsorum posteritas illis et eisdem

omnibus libertatibus et libertatum prerogativis, legibus, consuetudinibus, indultis, graciis, privilegiis et immunitatibus, quibus ipsi ac dicti eorum predecessores ab antiquo, ut premittitur, usque tempus invasionis et combustionis antefate civitatis Kesmark iuriumque et literalium instrumentorum eiusdem alienationis per annotatos hwssitas, Bohemos factarum, freti et gavisi extitissent, uti, frui et gaudere valerent atque possent et presertim in prescriptis aliis suis literis in superioribus conscriptis, hoc et id, ut ipsi in predicta civitate eorum Kesmark libram, stateram sive mensuram ad ponderandum et mensurandum res aptas et necessarias instituere, inibique ceram, sepum, cuprum, plumbum, calibem, ferrum et alias res venales ponderari et per ponderationem vendi et emi solitas per ipsos et quoscumque alios mercatores, tam regnicolas, quam forenses, ad ipsam civitatem Kesmark apportandas et adducendas, ponderare ac pro pannis et aliis rebus venalibus more alias solito commutare et vendere commutarique et vendifacere permittere valerent, et quod ipsi preter currus magnos summarios, vulgo Masazeker vocatos, qui more antiquo in iam fata civitate Lewchouiensi et aliis regni Hungarie civitatibus, ad id specialiter deputatis, deponi et disligari solent, currus communes et leves, pannis et aliis rebus venalibus, qui in talismodi curribus levibus etc ommunibus per fora hinc inde causa forizationis deferri consueverunt, oneratos, tam per se, quam alios mercatores inducere et induci facere permittere predictasque negotiationes, forizationes et permutationes in emptionibus scilicet et venditionibus huiusmodi rerum facere et exercere, exercerique et negotiari facere permittere valerent atque possent, gratiose annuisset et concessisset, sicque iidem cives et inhabitatores dicte civitatis Kesmark, prescriptis eorum libertatibus, eisdem per annotatum condam dominum Sigismundum regem modo pretacto concessis, absque preiudicio iudicis, iuratorum ceterorumque civium et inhabitatorum dicte civitatis Lewchouiensis uti, frui et gaudere posse et valere adinveniebantur, propter quod rationibus et causis ex premissis prescriptas gratiosas concessiones et annuentias dicti condam domini Sigismundi imperatoris et regis et etiam aliorum regum Hungarie pro prefatis civibus suis utrarumque civitatum, Lewchouiensis scilicet et Kesmark, pio animo et liberali factas, suum robur obtinere locumque depositionis sive repositorii rerum et mercimoniarum omnium, que sive in curribus magnis et summariis, vulgo Masazeker vocatis, sive aliis levibus et communibus curribus, causa forizationis

per fora hinc inde adduci et apportari solent, in iam fata civitate Lewchouiensi, loco scilicet ab antiquo deputato et in hanc usque diem illibate observato, relinqui, libram vero sive stateram ad ponderandum et mensurandum res venales et necessarias pro antefatis civibus et inhabitatoribus et tota communitate civitatis Kesmark, demptis dumtaxat curribus magnis et summariis, qui ut prefertur in prefata civitate Lewchouiensi disligari solent, in curribus levibus et communibus, pannis sive aliis rebus venalibus oneratis, apportandarum et adducendarum in eadem civitate Kesmark, absque quorumpiam contradictionem, in perpetuum fieri posse et observari debere, prefato serenissimo domino nostro Wladislao regi personaliter in eadem sede pro tribunali assedenti, ac reverendis in Christo patribus, dominis Thome Agriensi sumpmo et secretario cancellario regis, Osvaldo Zagrabiensi, Valentino electo et confirmato Waradiensi, Wladislao Gereb Transsilvano, Johanne Wesprimiensi, Stephano Sirmiensi et personalis presentie regie in iudiciis locumtenenti et Luce electo Boznensi, thezaurario regis, ecclesiarum episcopis, preterea spectabilibus et magnificis dominis Stephano de Zapolya perpetuo comiti terre Scepusiensi et regni Hungarie palatino, ac nobis, nec non Petro comiti perpetuo de Bozyn et de Sancto Georgio, Ladislao de Lossoncz tavernicorum, Petro Gereb de Wyngarth ianitorum, Bartolomeo Dragffy de Belthewk cubiculariorum regalium magistris, ac Nicolao de Hedervara ceterisque baronibus et eiusdem regni Hungarie nobilibus magistrisque protonotariis et iuratis assessoribus, nobiscum in examine huius cause existentibus et in premissis diutius deliberantibus, perspicue cernebatur. Eorundem igitur dominorum prelatorum et baronum, regnique nobilium, magistrorum prothonotariorum iuratorumque assessorum quesito et assumpto superinde consilio prematuro, prescriptum locum depositionis rerum et mercium, cum singularum, tum universarum, sive in curribus magnis et summariis, vulgo Masazeker vocatis, sive aliis levibus et communibus curribus deferri et apportari solitarum, in iamfata civitate Lewchoviensi, tanquam principali digniorique et eminentiori civitate aliarum civitatum terre Scepusiensis, ex annuentia predictorum dominorum regum Hungarie eisdem concessa, deputatum, pro eisdem iudice, iuratis ceterisque civibus et tota communitate eiusdem civitatis Lewchowiensis, eorundemque posteris universis, antefatam vero libram, sive stateram ad res mensurandas seu ponderandas necessariam simulcumque negotiationem omnium rerum, puta cere, cupri,

plumbi, calibis, ferri et aliarum prescriptarum rerum, sive mercium, demptis curribus magnis et summariis pro iamfatis iudice, iuratis ceterisque civibus et tota communitate civitatis Kesmark ipsorumque posteritatibus universis, sub conditionibus et modis in superioribus clarius contentis et specificatis frui, uti et gaudere posse, auctoritate nostra iudiciaria mediante, adiudicantes decernimus et eisdem libertatibus in perpetuum utendum confirmamus. Quia vero per dictum condam dominum Lodovicum regem inter cetera id quoque denotatum fuisse constat, ut universi mercatores extranei et aliorum regnorum, et non regni Hungarie, cum rebus suis mercimonialibus cuiuscunque generis existerent, ad ipsam civitatem Lewchouiensem transeuntes res ipsorum ibidem deponere et a depositionis huiusmodi rerum suarum mercimonialium usque quindenam eiusdem diei ibi stare fuerunt obligati, quod directe contra Deum et eius iustitiam hactenus observatum fuisse non dubium est; nam advene ipsi sive forenses mercatores propter caristiam victualium sepius in equis et rebus dampnificati sunt; quam abusionem nos ex eiusdem domini nostri regis ac prefatorum dominorum prelatorum et baronum deliberatione de medio tollere volentes, ne deinceps tales mercatores forenses propter longam moram aliqua dampna suscipiant, prescriptam quindenam in octo dumtaxat dies tali modo duximus abbreviandas, quod tales mercatores, forenses et extranei, et non regni huius Hungarie, cum rebus et mercibus suis ad ipsam civitatem Lewchouiensem causa depositionis rerum suarum venientes a die depositionis rerum huiusmodi octo dumtaxat dies ibi stare, cives vero et inhabitatores eiusdem civitatis Lewchouiensis infra lapsum huiusmodi octo dierum res ipsas depositas, si voluerint, emere vel permutare teneantur, elapsisque ipsis octo diebus iidem mercatores extranei liberam, si voluerint, ad propria vel alia, que maluerint, loca, solutis de iure solvendis, abeundi recedendique habeant potestatis facultatem. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes literas nostras fieri et sigillo nostro autentico inpendenti communitas eisdem partibus duximus concedendas communi iustitia suadente. Datum Bude, predicta tricesimo sexto die octavarum festi beati Michaelis archangeli predictarum, anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo. 1492 nov. 10.

Lecta publicata et extradata est in sede per Stephanum,
coram me magistro K.
et coram me magistro Ladislao de Doroghaza.

38.

Buda, 1492 november 10.

II. Ulászló írásba foglalja Zápolyai István protestatióját a királynak az árúmegállítás kérdésében a lőcseiek javára hozott ítélete ellen, azzal az ígérettel, hogy ha a Mátyás király által hozott ítéletet fölmutathatják, az ügyet ismét meg fogja vizsgálni.

Eredetije hártyán, a király piros-violaszín-sárga zsinóron függő pecsétjével: Késmárk v. lt., VIII. fasc., no. 9.

Átírta a királyi személyes jelenlét bírósága Pozsonyban, 1548 máj. 16. (V. ö. 99. sz.)

Nos Wladislaus Dei gratia rex Hungariae et Bohemiae etc., memorie commendamus tenore presentium, quibus expedit universis, tam presentibus, quam futuris, quod cum nos una cum regni nostri baronibus pro tribunali tricesimo
1492 sexto die octavarum festi beati Michaelis archangeli, anno
nov. 10. Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo Bude sedissemus et causam ac controversiam pro generali omnium mercium inductione, depositione, disligatione, ponderatione, venditione et commutatione inter civitatem nostram Leucham et eius inhabitatores parte ab una, et inter civitatem nostram Kesmark, ipsius vero magnifici domini Stephani de Zapolÿa comitis perpetui terre Scepusiensis et regni Hungarie palatini hereditariam ac eius inhabitatores parte ab altera, discuteremus et diiudicaremus, tunc prefatus magnificus dominus Stephanus de Zapolÿa ex loco suo assurgens, solemniter protestatus est, quod sententiam maiestatis nostre, quam contra ipsum et civitatem suam hereditariam Kesmark et eius inhabitatores pro prefata omnium mercium inductione, depositione, disligatione, ponderatione, venditione ac commutatione ferremus, inhiberet, neque ratam esse vellet, allegans, quod tempore felicis recordationis domini regis Mathiae predecessoris nostri facta fuisset per eundem dominum Mathiam regem, pro tribunali sedentem, sufficiens decisio per viam concordie pro huiusmodi pretacta omnium mercium inductione, depositione etc. inter ipsum et eius cives de Kesmark parte ab una et inter cives civitatis nostre Leuche parte ab altera, super qua decisione et concordia prefatus magnificus Stephanus de Zapolÿa dixit se habuisse sufficientes literas sub sigillo eiusdem domini regis Mathie datas et emanatas,

sed per proditionem scribe sui de castro suo Scepusiensi et cum aliis pluribus literis ac rebus esse furtim ablatas, ita quod ad presens illas in specie producere, neque paria eorum ex libro inscriptionum propter legitimas et maiestati nostre notas causas habere posset. Suplicavit itaque maiestati nostre humiliter, ut super huiusmodi sua protestatione et inhibitione speciales nostras literas testimoniales gratiose illi daremus, quo ille cursu temporis, si quando illas literas concordie prefati domini regis Mathie super prefata omnium mercium inductione, depositione etc. recuperaret aut sui successores recuperarent, ut tunc eis literis concordie, per prefatum dominum regem Mathiam facte, sententia nostre maiestatis, quam pro civitate nostra Leucha, super prefata omnium mercium inductione, depositione etc. tulimus, invalidari possit, concordia tali et decisione secundum prefati domini regis Mathie literarum contenta in vigore permanente. Nos itaque, licet non obstante ipsius magnifici Stephani de Zapolÿa protestatione et inhibitione, sententiam pro prefata civitate Leucha, super sepefata omnium mercium inductione, depositione etc. secundum illius tenorem descriptum tulimus, nichilominus iustis ac dignis petitionibus, allegationibusque prefati Stephani de Zapolÿa etc. annuentes, presentes speciales nostras literas illi dandas duximus, decernentes eisdem, uti et decernimus, ut quandocunque ipse magnificus Stephanus de Zapoÿla etc., aut sui heredes et successores literas, de quibus ipse dicit, prefati domini regis Mathie decisionis et concordie super predicta generali omnium mercium in civitate Kesmark inductione, depositione etc., uti prefertur, tempore domini regis Mathie et ab eodem domino rege datas et emanatas recuperaverint et coram maiestate nostra aut maiestatis nostre successoribus producere potuerint, tunc talem prefati domini regis Mathie decisionem et concordiam, literas super eadem datas et emanatas in robore relinquimus, discussione et sententia quomodocunque super prefata generali omnium mercium inductione, depositione, disligatione, ponderatione, venditione commutationeque per maiestatem nostram pro pretacta civitate nostra Leucha et eius inhabitatoribus lata, data et emanata non obstante. In cuius rei memoriam presentes nostras literas secreto sigillo nostro, quo ut rex Hungarie utimur, impendenti communitas, eidem duximus concedendas. Datum Bude die et anno, quibus supra.

Relatio reverendissimi domini Michaelis Kesserew episcopi Bosnensis, secretarii regie maiestatis.

39.

Szepesváralja, 1492 deczember 31.

Szepesmegye hatósága írásba foglalja a késmárkiak tiltakozását Lőcse ellen, a miért a lőcseiek Szepes vármegye vásárain, sőt a megyén kívül is kihirdették, hogy a kereskedőknek árúik elvesztésének terhe alatt tilos kereskedelmi czikkeiket Késmárkra vinni, s ez intézkedésüket a kereskedőkre rá is kényszerítették.

Eredetije papíron, a szöveg alján öt gyűrűs pecséttel: Késmárk v. lt., fasc. III., no. 9.

Kívül: Pro iudice et iuratis de Kesmark contra iudicem de Lewcha et alios inscriptos protestationalis.

Gregorius Goebel de Bethlemfalwa et Andreas Magnus de Kock, castri Scepus castellani et vicecomites spectabilis et magnifici domini Stephani de Zapolya comitis perpetui terre Scepusiensis et regni Hungarie palatini ac iudices nobilium comitatus eiusdem memorie conmendamus per presentes, quibus expedit universis, quod cum feria
1492 secunda in profesto Circumcisionis Domini in sede nostra
decz. 31. iudiciaria consedissemus, prudentes et circumspecti viri Johannes Brâsser et Jacobus Pellifex prothoconsules, personali coram nobis constituti presentia, nominibus et personis famosi viri Gregorii Kőrsner dicti iudicis iuratorumque civium ac totius conmunitatis civitatis Kesmark per modum protestationis significare curarunt, quomodo circumspecti Adalbertus iudex civitatis Lewcha suis cum iuratis ac tota conmunitate civitatis eiusdem, nescitur quo ducti spiritu aut quibus respectibus, in locis forensibus in comitatu Scepusiensi habitis et adiacentibus per modum prohibitionis proclamare fecissent, quo non contenti, sed et in alieno regno, districtibus et provinciis illic habitis, universos et singulos mercantes ipsorum rebus et bonis in civitatem dictam Kesmark sub amissione omnium bonorum eorundem mercare prohibuissent, ymo prohibuerunt et interdixerunt, et si quis mercatorum deinceps et a modo sua bona et res mercantiles contra huiusmodi prohibitionem proclamatam in dictam civitatem Kesmark conduci faceret et in tali conductione repertus fuerit, eidem vel eisdem ipsorum res et bona regiam ad maiestatem ab eisdem recipi debeant et de eisdem rebus ablatis due partes ad fiscum regium, tertia vero pars pro nutu dicte civitatis Lewcha cedi debeat vel deberet in preiudicium et detrimentum ac dampnum

valde magnum prefate civitatis Kesmark, quo non contenti quidam certi mercantes, qui ipsorum mercantias in Kesmark marcare *[sic!]* consuevissent, per prefatum Adalbertum iudicem et iuratos pretacte civitatis Lewcha fide, homanitate ipsorum mediante sunt coacti et conpulsi spondere et promittere, quod a modo aliquas ipsorum res mercantiles in Kesmark deducere, nec illic mercare audeant neque presumant, set in Lewcham conducere debeant sub pena prescripta. Qua protestatione facta, supplicarunt ex sede nostra iudiciaria super eo ipsis literas emanare pro cautela, quorum supplicationibus inclinati, causas earundem iustas fore et iuris consonas, eisdem presentes literas nostras pro testimonio fide digno duximus conferendas. Datum in Waralya, feria secunda prenotata, anno Domini MCCCC nonagesimo secundo. 1492 decz. 31.

40.

Szepesszombat, 1493 február 13.

Szepesszombat városa a késmárkiak náluk megjelent követeinek kívánságára kiállított tanúságlevele arról, hogy a lőcseiek a szepesszombati vásáron az árúmegállítás ügyében mit hirdettek ki.

Eredetije papíron, a szöveg alján a város papírra nyomott pecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. IX., no. 4.

Nos iudex iuratique cives oppidi Montis Sancti Georgii in Scepus recognoscimus tenore presentium significantes, quibus expedit universis et singulis presentium notitiam habituris, cuiuscunque status aut dignitatis homines extiterint, qui presentibus fuerint requisiti, quomodo coram nobis constituti prudentes et circumspecti viri Johannes Bresler et Clemens Nympcze iurati cives ac Mathias notarius civitatis Keszmargk, nominibus et in personis prudentum et circumspectorum iudicis et iuratorum civium ac tocius conmunitatis prefate civitatis Kesmark, a nobis inquirendo, quid nobis constaret de proclamatione publica in oppido nostro facta, in loco forensi a prudentibus et circumspectis iudice et iuratis civibus civitatis Lewczowiensis. Nos itaque fatemur, quomodo prudens et circumspecti iudex et iurati cives civitatis Lewczouiensis iam dicte publice proclamare fecerunt, quod omnes mercatores seu negociatores huius regni ac etiam forenses et extranei cum omnibus mercibus aut mercantiis ipsorum venalibus, que ad ipsam terram Scepusiensem adducuntur, aut in regno habentur, nullibi

alias venditioni debent exponi, preterquam in civitate regali Lewcza dicta et si quis mercatorum deinceps et a modo sua bona et res mercantias contra huiusmodi prohibitionem proclamatam in alia loca aut civitates duxerit vel conduci fecerit et in tali conductione aut venditione repertus fuerit, extunc ipsi Lewczouienses eidem vel eisdem vellent recipere bona sua vel ipsorum res et de illis rebus ablatis due partes pro regia maiestate, tertia vero pars pro utilitate dicte civitatis Lewcza cedere debeat vel deberet in preiudicium et detrimentum ac dampnum valde magnum prefate civitatis Kesmargk ac aliarum civitatum Scepusiensium. Nos itaque inclinati petitionibus ipsorum iuratorum civium ac incolarum sepe dicte civitatis Kesmargk has literas nostras pro testimonio fide digno duximus conferendas. In cuius rei testimonium sigillum nostrum evi-
1493 dens presentibus est subpressum. Ex oppido Montis Sancti
febr. 13. Georgii, in profesto sancti Valentini anno Christi 1493.

41.

Szepesváralja, 1493 márczius 4.

Szepesváralja tanácsa a késmárkiak kérdezősködésére bizonyságlevelet ad arról, hogy a lőcseiek náluk a vásáron kihirdették, hogy az idegen kereskedők összes árúikat mindenekelőtt Lőcsén tartoznak lerakni, s a mennyiben ennek ellenszegülnének, árúik elkoboztatnak kétharmadrészben a királyi kincstár, egyharmadrészben pedig Lőcse város javára.

Eredetije papíron, a szöveg alján a város zöld viaszba nyomott, meglehetősen ép pecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. IX., no. 5.

Nos iudex et iurati cives oppidi Suburby memorie conmendamus, tenore presentium significamus *[sic!]*, quibus expedit universis et singulis presentium notitiam habituris, cuiuscunque status aut conditionis extiterint, qui presentibus fuerint requisiti, quomodo coram nobis constituti prudentes et circumspecti viri Johannes Breszler dictus iuratus civis, ac Mathias notarius civitatis Keszmark, nominibus et in personis prudentum ac circumspectorum iudicis et iuratorum civium ac totius conmunitatis prefate civitatis Keszmark a nobis inquirendo, quid nobis constaret de proclamatione publica in oppido nostro facta a prudentibus et circumspectis iudice et iuratis civibus civitatis Lewczowiensis. Nos igitur fatemur, quomodo prudentes et circumspecti iudex et iurati cives civitatis Lewcza prefate publice proclamare fecerunt in hunc modum:

Nos iudex ac iurati consules civitatis sacre maiestatis regie, in terra Scepusiensi capitalis Lewcza notum facimus, quod in perpetuum obtinuimus locum depositionis in generali regni huius incliti Hungarie iure taliter, quod nullus mercatorum sive cum singularibus, sive suis universalibus rebus et mercantiis, qui in terram Scepusiensem intraverint, talia bona eorum debent deponere, preterquam in sacre maiestatis regie civitate capitali Lewcza, sin autem aliquis preventus fuerit mercatorum secus facere vel fecisse, extunc prenominati iudex et iurati cives civitatis Lewcza eidem vel eisdem velint recipere bona sua vel eorum res et de illis rebus receptis due partes pro regia maiestate, tertia autem pars pro utilitate predicte civitatis Lewczowiensis cedere debet et in eo quilibet mercator advena sit avisatus.

In cuius rei testimonio literas nostras proprio sigillo nostro contulimus consignare. Datum in oppido Waralya, feria secunda post dominicam Reminiscere, sub anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tertio. 1493 márcz. 4.

42.

Buda, 1493 október 31.

II. Ulászló a késmárkiak panaszára meghagyja Szepesmegye hatóságának, hogy a jászói conventtel együtt tartson vizsgálatot Szepesszombaton, hogy a lőcseiek mit hirdettek ki ott az árúmegállitás ügyében.

Eredetije nem maradt fenn.

Átírva a jászói conventnek 1493 nov. 29-én kelt jelentésében: Késmárk v. lt., fasc. IX., ad no. 4. (V. ö. 43. sz.)

Wladislaus Dei gratia rex Hungarie et Bohemie etc. fidelibus nostris comiti vel vicecomiti et iudicibus nobilium comitatus Scepusiensis salutem et gratiam. Dicitur nobis in personis prudentum et circumspectorum iudicis et iuratorum ceterorumque civium et inhabitatorum civitatis Kesmark, qualiter hys superioribus diebus per fideles nostros prudentes et circumspectos iudicem, iuratos ceterosque cives et inhabitatores civitatis nostre Lewchouiensis in oppido Santi Georgii super loco depositionis quedam publica proclamatio facta fuisset, que iuribus ipsorum plurimum foret nociva, et ideo supplicatum extitit maiestati nostre in personis eorundem exponentium, ut superinde debitam vestramque inquisitionem fiery mandaremus, quare

volumus et fidelitati vestre firmiter mandamus, quatenus statim, visis presentibus, unum vel duos ex vobis, puta iudices nobilium illius comitatus ad prescriptum oppidum Montis Sancti Georgii transmittatis, qui a iudice et iuratis ac aliis civibus et inhabitatoribus illius loci coram testimonio conventus ecclesie de Jazow, quod per ipsum illac ad id serie presentium transmitti iubemus, de premissis veram, plenam et omnimodam experiantur certitudinis veritatem, quam tandem per ipsum conventum maiestati nostre fideliter rescribi volumus et mandamus. Secus non facturi. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Bude, feria quinta proxima ante festum Omnium sanctorum, anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tertio, regnorum nostrorum Hungarie etc. anno quarto, Bohemie vero vigesimo tertio.

1493 okt. 31.

43.

Jászó, 1493 november 29.

A jászói convent jelentése II. Ulászló királynak arról a vizsgálatról, melyet a király Budán, 1493 október 31-én kiadott parancsa értelmében foganatosított Szepesszombaton, annak kiderítésére, hogy a lőcseiek az árúmegállítás ügyében ott mit hirdettek ki.

Eredetije papíron, hátlapján pecsét maradványaival: Késmárk v. lt., fasc. IX., ad no. 4.

Serenissimo principi domino Wladislao Dei gratia regi Hungarie et Bohemie etc., domino eorum naturali gratioso frater Martinus prepositus et conventus monasterii beati Johannis Baptiste de Jazow orationum suffragia devotarum perpetua cum fidelitate. Vestra noverit serenitas nos literas eiusdem serenitatis vestre inquisitorias pro parte prudentum et circumspectorum iudicis et iuratorum ceterorumque civium et inhabitatorum civitatis Kesmark vocate patenter emanatas, nobisque in aliqua sui parte preceptorie sonantes recepisse in hec verba.

Következik II. Ulászló Budán, 1493 október 31-én kelt parancsa, a melylyel a késmárkiak panaszára elrendeli, hogy Szepesmegye a jászói conventtel együtt tartson vizsgálatot, hogy a lőcseiek az árúmegállítás kérdésében Szepesszombaton mit hirdettek ki. (V. ö. 42. sz.)

Nos itaque mandatis ipsius serenitatis vestre semper et in omnibus obedire cupientes, ut tenemur, unacum Anthonio de Swapÿ, nec non Simone de Zenth Andras

iudicibus nobilium dicti comitatus Scepusiensis nostrum hominem, videlicet religiosum fratrem Nicolaum presbiterum, socium nostrum conventualem ad premissam inquisitionem peragendam nostro pro testimonio duximus transmittendum, qui tandem exinde ad nos reversi nobis conformiter retulerunt eo modo, quomodo ipsi feria quarta proxima ante festum beati Andree apostoli preterita ad prescriptum oppidum Montis Sancti Georgii pariter accessissent, ibique circumspectis iudice iuratisque civibus et inhabitatoribus ipsius oppidi Montis Sancti Georgii insimul et ad unum locum convocatis et congregatis, iidemque iudex iurati cives et inhabitatores ad fidem eorum Deo debitam fidelitatemque vestre serenitati et eiusdem sacre corone observandam, tacto Dominice crucis signo, coram ipsis prestitam talem fassi et attestati fuissent veram, plenam et omnimodam de premissis certitudinis veritatem, quod prudentes et circumspecti iudex iurati ceterique cives et inhabitatores civitatis serenitatis vestre Lewchouiensis pretacte in ipso oppido Montis Sancti Georgii, medio scilicet ipsorum, diebus et temporibus superioribus transactis talem fecissent publice et manifeste proclamari prohibitionem, ut nullus omnino mercatorum vel etiam alterius cuiusvis status et preeminentie negotiatoris conditionis homines, qui cum mercibus aut aliis rebus venalibus et forensibus versus partes superiores, ad terram scilicet Scepusiensem, proficiscentes et accessuri dictas eorum res venales et mercantias alicubi locorum, vel in civitate, aut oppido aliquo contra premissam ipsorum proclamationem et inhibitionem deponere vel venditioni exponere minime auderet, sed neque presumpmerent, nisi in dicta civitate serenitatis vestre Lewchouiensi predicta. Quod si quempiam, puta mercatorum vel negotiatorum, dictas res venales seu mercantia eorum alibi, vel aliquo alio loco deponeret seu locaret, vel dictam ipsorum proclamationem et inhibitionem infringere eisdemque contraire attemptaret quovis pacto, extunc omnes tales homines predictis eorundem rebus et mercantiis eo facto privarentur, huiusmodique res venales et mercantie ipsorum in tres partes dividi et sequestrari, quarum partium due partes vestre serenitati, tertia vero earundem pretacte civitati Lewchouiensi, in usum et comodum predictorum civium ac hospitum et inhabitatorum ipsius civitatis cedi deberent et provenire, in preiudicium derogamenque ac detrimentum iurium pretacte civitatis Kesmark et aliarum civitatum terre Scepusiensis et dampnum valde magnum. Seriem itaque premissarum inquisitionis, fassionis et attes-

1493 nov. 27.

tationis prescriptorum iudicis, iuratorum ceterorumque civium et inhabitatorum predicti oppidi Montis Sancti Georgii eidem vestre serenitati fideliter duximus rescribendam.
1493 nov. 29. Datum tertio die diei ipsius executionis prenotate, anno Domini supradicto.

44.

Buda, 1496 június 9.

II. Ulászló ítélete Lőcse javára az árúmegállítás kérdésében, a késmárkiak által megújított perben.

Eredetije könyvalakban, hártyán, a király piros-sárga-bíbor selyemzsinóron függő pecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 5.

Átírta a jászói convent 1528 aug. 27-én: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 2.; Révay Ferencz nádori helytartó Pozsonyban, 1543 máj. 17-én kelt ítéletlevelében: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 7. és ugyanannak Pozsonyban, 1543 máj. 27-én, valamint Pozsonyban, 1551 febr. 21-én kelt átíratában: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 27. sz., továbbá a szepesi káptalan 1557 júl. 8.: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 34. sz. és I. Ferdinánd Bécsben, 1558 júl. 12-én kelt oklevelében: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 35. sz.; Nádasdy Tamás nádor Pozsonyban, 1559 nov. 22.: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 54. sz. s ez utóbbit I. Ferdinánd Pozsonyban, 1561 decz. 3.: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 54. sz. (V. ö. 63., 82., 83., 110., 120., 129. sz.)

Nos Wladislaus Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. memorie commendamus tenore presentium, significantes, quibus expedit universis, quod magister Demetrius de Kozar pro circumspectis Clemente Nympcze iudice ac Michaele baccalario de Iglo et Georgio Weyz iuratis ceterisque civibus ac tota communitate civitatis Kesmark, cum procuratoriis literis eorundem, iuxta continentiam literarum nostrarum gratiosarum, per modum novi iudicii emanatarum
1496 máj. 1. ac capituli ecclesie Scepusiensis exinde evocatoriarum et insinuatoriarum in presentibus octavis festi beati Georgii martiris, in figura iudicii nostre personalis presentie comparentes, contra et adversus circumspectos Georgium Henkel iudicem, Albertum Menhardy iuratum et Johannem Stek notarium ceterosque cives civitatis nostre Lewchouiensis, pro quibus Ladislaus de Solymos cum procuratoriis literis eorundem astitit, easdem literas nostras gratiosas Bude,
1493 okt. 28. in festo beatorum Simonis et Jude apostolorum, in anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tertio transacto emanatas, asserens actionem et propositionem suam literis contineri in eisdem, eidem nostre personali presentie exhibuit et presentavit, declarantes, quod pro parte et in personis fidelium nostrorum prudentum et

circumspectorum iudicis et iuratorum ceterorumque civium civitatis Kesmark maiestati nostre expositum extitisset, qualiter alias fuisset quedam causa inter ipsos actores, prout in causam attractos ab una, ac prudentes et circumspectos similiter iudicem et iuratos ac ceteros cives civitatis nostre Lewchouiensis, veluti actores ab altera partibus, ratione et pretextu depositionis et commutationis rerum et mercimoniarum mercatorum et negotiatorum mota et suscitata. Que quidem causa in octavis festi beati Michaelis archangeli, in anno tunc proxime transacto, preteriti celebratis, de nostra personali presentia propter certas rationes et causas in presentiam magnifici condam comitis Stephani de Bathor iudice curie nostre transmissa, per eundemque octavis in eisdem una cum ceteris iudicibus ordinariis ac prothonotariis curie et regni nostri adiudicata fuisset et sententianaliter difinita. Verum, quia prout tunc ipsi actores,[a] visis literis adiudicatoriis ipsius condam comitis Stephani de Bathor ac diligenter ruminatis et examinatis, percepissent litere huiusmodi sive errore magistri prothonotharii, seu ex inadvertentia aliqua non eomodo, prout in sede iudiciaria deliberatum fuisset et determinatum, extitissent emanate, ex qua re ipsis actoribus[b] eorundemque iuribus non mediocris causaretur iniuria et dampnum sequeretur non mediocre, supplicatum igitur extiterat nostre maiestati in personis eorundem actorum, quatinus eisdem superinde de regia nostra providentia et auctoritate opportunum iuris remedium prestare dignaremur. Nos igitur, qui huiusmodi casus et errata subditorum et fidelium nostrorum, que in processu iudiciario fieri contingunt, per opportuna iuris remedia, iure ipso admittente, in melius reformare secundum antiquam consuetudinem regni nostri atque legem et possumus et debemus; ideo nos accepta et admissa huiusmodi supplicatione dictorum actorum eisdem id de plenitudine potestatis nostre regie et gratia speciali duxeramus annuendum et concedendum, ut ipsi actores contra et adversus prefatos iudicem et cives nostros Lewchouienses in causa prescripte depositionis et permutationis, suisque omnibus et singulis articulis, dependentiis et connexis, non obstantibus prescriptis literis adiudicatoriis dicti condam comitis Stephani de Bathor modo premisso super predicto iudicio per errorem emanatis ac processibus exinde secutis, in octavis festi Epiphaniarum domini tunc venturi coram nostra personali presentia novum iudicium recipere, rationesque

1492 okt. 6.

1494 jan. 13.

a) actores rasurán. *b) actoribus* rasurán.

et allegationes suas de novo et ex novo dicere et facere nec non literas et literalia sua instrumenta, si quas et que in materia ipsius cause pro se habuissent, confectas et emanata *[sic !]* producere et exhibere valerent atque possent, ymo annueramus et concesseramus ipsorum literarum nostrarum per vigorem, quocirca fidelitati ipsius capituli Scepusiensis firmiter precipiendo mandaveramus, quatenus ipsorum mitterent hominem pro testimonio fide dignum, quo presente homo noster infra declarandus prefatos iudicem et iuratos ceterosque cives predicte civitatis nostre Lewchouiensis prescriptas literas adiudicatorias et sententionales dicti condam comitis Stephani de Bathor exhibituros ac in causa prescripta novum iudicium recepturos, literasque suas et instrumenta literalia, si que in materia ipsius cause haberent, pariter producturos, nec non rationes et allegiationes suas de novo dicturos et facturos, contra annotatos actores in eadem causa modo simili novum iudicium recepturos nostram personalem evocaret in presentiam, litis pendentia, si qua foret inter ipsos, non obstante, insinuando ibidem eisdem, ut sive ipsi octavis in praedictis [coram] eadem nostra personali presentia conparerent predictasque literas adiudicatorias et sententionales exhiberent et producerent nec non in causa premissa novum iudicium reciperent, sive non, eadem ad partis conparentis instantiam id faceret in causa huiusmodi, quod de iure fieret faciendum et post hec huiusmodi evocationis et insinuationis seriem octavas ad predictas eidem nostre personali presentie fideliter rescriberet capitulum ecclesie Scepusiensis prenotatum.

Ipsum itaque capitulum receptis summo cum honore ipsis literis nostris evocatoriis et insinuatoriis, iuxta earundem continentiam, una cum nobili Simone de Zentlazlo, homine nostro regio, ipsorum hominem, videlicet honorabilem magistrum Michaelem de Keresthwr socium et concanonicum ipsorum, ad premissas evocationem et insinuationem faciendas eorum pro testimonio fide dignum duxissent destinandum, qui tandem exinde ad eos reversi, ipsis
1493 conformiter retulissent in hunc modum, quod feria tertia
decz. 10. proxima post festum Conceptionis virginis gloriose tunc preteritum dictus homo nostre serenitatis, ipso eorum testimonio presente, prefatos iudicem et iuratos ceterosque cives dicte civitatis nostre Lewchouiensis in eadem Lewcha literas adiudicatorias et sententionales dicti condam comitis Stephani de Bathor exhibituros ac in causa huiusmodi novum iudicium recepturos literasque et literalia eorum instrumenta, si que in materia ipsius cause haberent, pariter

producturos, nec non rationes et allegationes ipsorum de novo dicturos et facturos, contra annotatos actores in eadem causa evocationis modo simili novum iudicium recepturos ad octavas festi Epiphaniarum Domini tunc venturi, nostre serenitatis personalem evocasset in presentiam, litis pendentia, si qua foret inter ipsos, non obstante, insinuando ibidem eisdem, ut sive ipsi octavis in predictis coram eadem nostre serenitatis personali presentia conparerent, predictasque literas adiudicatorias et sententionales exhiberent et producerent atque in causa premissa novum iudicium reciperent, sive non, eadem ad partis conparentis instantiam id faceret in premissis, quod de iure fieret faciendum, literas vero evocatorias ipsius nostre serenitatis ipsis actoribus in specie restituendis. 1494 jan. 13.

A quibus quidem octavis festi Epiphaniarum Domini discussio et deliberatio cause premisse seriebus aliarum literarum nostrarum prerogatoriarum ventilata [ad] presentes octavas festi beati Georgii martiris dilative attigisset, quibus instantibus, prefatus magister Demetrius de Kozar pro prefatis iudice et iuratis ceterisque civibus dicte civitatis Kesmark cum procuratoriis literis eorundem, dictam nostram personalem exurgens in presentiam, prescriptas literas adiudicatorias et sententionales exhiberi et produci postulavit per in causam attractos prenotatos. Quo audito Ladislaus de Solymos pro prefatis iudice et iuratis ceterisque civibus antefate civitatis nostre Leutschowiensis, in eandem nostram personalem exurgens presentiam, easdem literas adiudicatorias et sententionales dicti condam comitis Stephani de Bathor, olim iudice curie nostre in pergameno per modum voluminis seu libelli privilegialiter confectas, sigilloque eiusdem impendenti communitas, eiusdem nostre personalis presentie iudiciarium produxit ad examen, habens hunc tenorem. 1494 jan. 13. 1496 máj. 1.

Következik Báthory István országbíró Budán, 1492 november 10-én kelt ítéletlevele. (V. ö. 37. sz.)

Quibus quidem literis annotati condam comitis Stephani de Bathor iudice curie nostre adiudicatoriis, per prefatum Ladislaum de Solymos legitimum procuratorem ipsorum in causam attractorum coram dicta nostra personali presentia exhibitis et productis, prefatus magister Demetrius de Kozar legitimus procurator ipsorum actorum, volens prescriptas literas nostras gratiosas, propter errores in prescriptis literis adiudicatoriis commissos, per ipsos actores rite et legitime a nostra maiestati impetratas fuisse conprobare, in contra-

rium earundem allegavit eo modo et primo: ubi ipse condam comes Stephanus de Bathor in dictis suis literis adiudicatoriis assereret, quod magnificus condam Laurentius palatinus prescriptas libertates antefatorum civium Lewchowiensium super depositione et comutatione rerum mercimonialium ac mensuratione et aliis libertatibus eisdem civibus, per prefatos condam dominos Lodovicum et Sigismundum imperatorem et reges concessas, roborasset et admisisset manifeste ex seriebus et continentiis literarum ipsius condam Laurencii palatini contrarium appareret, nam idem easdem non roborasset, sed causam aliter inter eosdem cives Lewchowienses, ut actores ab una, et prefatos similiter cives de Kesmark parte ab altera, coram eodem de mandato ipsius condam domini Sigismundi imperatoris et regis, vigore quarundam literarum preceptoriarum eiusdem motam et ventilatam (prout sibi visum fuisset) deliberando examinasset, et pro pleniori et ampliori deliberatione premissorum in ipsius condam domini Sigismundi imperatoris et regis personalem presentiam de ipsa-
1438 rum partium voluntate ad festum Purificationis beate
febr. 2. Marie virginis sine crastinatione tunc venturum duxisset prorogandam. Ubi etiam idem condam comes Stephanus in eisdem literis suis adiudicatoris ulterius assereret, quod prefatus olim Sigismundus imperator, inter ceteras libertatum prerogativas memoratis civibus de Kesmark libram, stateram sive mensuram ad ponderandum et mensurandum res aptas et necessarias concesserit, et in hoc ipse condam comes Stephanus, per assertionem illius dictionis, libram antiquis iuribus ipsorum civium de Kesmark derogare visus fuisset, nam litere prefati condam domini Sigismundi imperatoris non libram, sed liberam stateram continerent, et hoc ipsum prefatus magister Demetrius mox exhibitione dicte litere ipsius condam domini Sigismundy imperatoris
1435 Posonii, in festo beati Martini episcopi et confessoris, in
nov. 11. anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo quinto emanate et superius in tenore prescriptarum literarum prefati condam Laurentii palatini adiudicatoriarum sensualiter inserte, coram nobis evidenter comprobavit, subinferendo insuper antedictus procurator dictorum actorum contra easdem literas ipsius condam comitis Stephani de Bathor, ubi idem in quadam clausula super loco depositionis rerum mercimonialium, que sive in curribus magnis et summariis, vulgo masazeker vocatis, sive aliis levibus et communibus curribus, causa forizationis per fora hinc inde adduci et asportari solent, confecta, ipsum locum depositionis usque

in diem late sue sententie illibate observatum fuisse commemoravit, quod per hoc quoque dictis actoribus et eorum libertatibus preiudicium non parvum illatum extitisset, nam ipsi cives Lewchouienses, hac ipsorum libertate eis concessa licet usi fuerint et gavisi, non tamen adeo illis illibate et inconcusse freti fuissent, quominus et dicti cives de Kesmark eorum libertatibus eis concessis semper usi sunt et gavisi, presertim ex eo, quod ab illo tempore, quo prefatus condam Laurentius palatinus causam prescriptam inter easdem partes, tempore ipsius condam domini Sigismundi imperatoris, examinasset et pro pleniori deliberatione eiusdem personalem ipsius condam domini imperatoris in presentiam prorogasset, dicti actores, tanquam possessores huiusmodi libertatum, usque ad tempus motionis litis et cause, coram ipso condam comite Stephano de Bathor mote, sine aliquali interruptione prescribentes semper ipsis libertatibus eorum, eisdem per dictum condam dominum Sigismundum imperatorem gratiose concessis usi fuissent et gavisi utique, frui et gaudere deberent etiam in futurum. Quibus sic habitis prefati procuratores partium predictarum eisdem in premissis per eandem nostram personalem presentiam iuris equitatem iustitieque complementum supplicarunt impartiri, verum licet prefatus condam dominus Mathias rex prescriptas literas dicti condam Laurentii palatini, super libertatibus dictorum civium suorum Lewchouiensium confectas, in dicto anno salutis millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo ad supplicationem eorundem civium suorum Lewchouiensium confirmaverit, annotatus etiam condam comes Stephanus de Bathor in dictis literis suis adiudicatoriis et sententionalibus, huiusmodi libertates ipsorum civium Lewchouiensium in causam attractorum per prefatum condam Laurentium palatinum roboratas fuisse dixerit et eisdem libertatibus ipsos in causam attractos illibate usos fuisse commemorat, predictis civibus de Kesmark mutatione dicti nominis libram, stateram sive mensuram ad ponderandum et mensurandum res aptas et necessarias concessam fuisse affirmaverit, vigoribusque huiusmodi literarum tam confirmationabilium, quam etiam dicti condam Laurentii palatini predicti, cives nostri Lewchouienses eosdem iudicem et iuratos ceterosque cives dicte civitatis Kesmark, actores antedictis eorundem libertatibus ipsis, ut premittitur, per prefatum condam dominum Sigismundum imperatorem gratiose concessis spoliare et privare pretenderint. Quia tamen, prout ex seriebus prescriptarum literarum ipsius condam domini

Sigismundi imperatoris coram nobis, ut premissum est, in verificationem memorate dictionis liberam in specie productarum, ac etiam tenoribus literarum prenotati condam Laurentii palatini superius in continentiis dictarum literarum antefati condam comitis Stephani de Bathor adiudicatoriarum sensualiter insertarum et in dicto anno salutis millesimo quadringentesimo tricesimo septimo emanatarum, per dictum quoque condam dominum Mathiam regem in preallegato anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo confirmatarum informabamur, annotatus condam dominus Sigismundus imperator memoratis civibus de Kesmark hoc et id, ut ipsi in predicta civitate eorum Kesmark non libram, prout in literis dicti condam comitis Stephani de Bathor reperiebatur, sed liberam stateram sive mensuram ad ponderandum et mensurandum res aptas et necessarias instituere, inibique ceram, sepum, cuprum, plumbum, calibem, ferrum et alias res venales ponderari et per ponderationem vendi et emi solitas per ipsos et quoscunque alios mercatores, tam regnicolas, quam forenses ad ipsam civitatem Kesmark apportandas et adducendas ponderare ac pro pannis et, aliis rebus venalibus more alius solito commutare et vendere commutarique et vendi facere permittere valerent atque possent et, quod ipsi preter currus magnos summarios, vulgo Masazeker vocatos, qui more antiquo in certis aliis regni Hungarie civitatibus, ad id specialiter deputatis, deponi et disligari solent, currus communes et leves, pannis et aliis rebus venalibus, qui in talismodi curribus levibus et communibus per fora hinc inde causa forizationis deferri consueverunt, oneratos, tam per se, quam per alios mercatores inducere et induci facere permittere predictasque negotiationes, forizationes et permutationes in emptionibus scilicet et venditionibus huiusmodi rerum facere et exercere exercique et negotiari facere permittere valerent atque possent, gratiose annuisse et concessisse, ipsique cives de Kesmark huiusmodi libertatum prerogativa a prescripto anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo septimo, tempore scilicet examinationis prescripte cause per prefatum condam Laurencium palatinum habite, usque ád motionem dicte litis coram prefato condam comite Stephano de Bathor habite, continue et [sine] interruptione usi fuisse, temporaque legitime prescriptionis triginta duorum annorum transcendisse, prefatusque condam dominus Mathias rex easdem literas super rebus et causis nondum pro tunc (prout de consuetudine regni fieri debebat) decisis et determinatis, contra consuetu-

dinem eiusdem regni confirmasse, propter quod tam prescripte litere annotati condam domini Mathie regis confirmationales, tamquam non rite et legitime, immo contra consuetudinem regni nostri emanate, quam etiam ipsius condam comitis Stephani de Bathor, propter errores predictos, excepta quadam nova clausula super limitatione octo dierum, quibus scilicet universi mercatores res suas mercimoniales in dicta civitate nostra Lewchouiensi deponentes inibi stare, morari et pausare habent, in eisdem literis ipsius condam comitis Stephani de Bathor expressa, quam in suo vigore volumus permanere, emendari cassarique et invalidari viribusque omnino destitui seu privari et nichilominus prefati iudex et iurati ceterique cives dicte civitatis Kesmark, non obstante prioritate libertatis dictorum civium nostrorum Lewchouiensium, contra quam ipsi cives de Kesmark per usum continuum huiusmodi libertatum suarum, modo premisso iuxta regni nostri consuetudinem rite et rationabiliter prescripsisse, huiusmodi libertatibus ipsorum eisdem, ut premittitur, per dictum condam dominum Sigismundum imperatorem gratiose concessis, demptis dumtaxat predictis curribus magnis summariis vulgariter Masazeker appellatis, qui more alias consueto in certis aliis regni nostri Hungarie civitatibus, ad id specialiter deputatis, deponi et disligari consueverunt, a modo in antea perpetuis semper futuris successivis temporibus uti, frui et gaudere debere et posse nobis ac reverendissimo reverendisque in Christo patribus dominis Petro ecclesiarum Colocensis et Bachiensis canonice unitarum archiepiscopo, locique eiusdem Colocensis comiti perpetuo, Thome Agriensis, summo et secretario cancellario nostro, Osualdo Zagrabiensis, Dominico Waradiensis, Ladislao Gereb Transsilvanensis, Johanni Vesprimiensis, Francisco Jauriensis, Luce Chanadiensis ecclesiarum episcopis, item magnificis comiti Petro Gereb de Wyngarth iudice curie nostre et Barthalomeo Dragffy de Belthewk wayuoda nostro Transsilvano ac Ladislao de Losoncz thavernicorum nostrorum regalium magistro, ceterisque prelatis et baronibus et eiusdem regni nostri nobilibus magistrisque prothonotariis et iuratis assessoribus, nobiscum in examine presentis cause considentibus et de premissis diutius tractantibus et deliberantibus perspicue cernebatur. Rationibus igitur et causis ex premissis prescriptas literas annotati condam domini Mathie regis confirmacionales, sed et ipsius condam comitis Stephani de Bathor adiudicatorias, dempta premissa clausula emendantes, cassantesque et invalidantes, memoratos iudicem, iuratos

ceterosque cives et totam communitatem antedicte civitatis Kesmark, actores prescriptis libertatibus eorum, eisdem per dictum condam dominum Sigismundum imperatorem modo premisso concessis, demptis dumtaxat, ut premissum est, depositionibus et disligationibus dictorum curruum magnorum summariorum, vulgo Masazeker vocatorum, a modo deinceps perpetuis semper successivis temporibus uti, frui et gaudere posse et debere duximus decernendum et committendum, ymo decernimus et committimus auctoritate nostra regia et iustitia mediante, ita tamen, quod predicti currus magni summarii per dictam civitatem nostram Lewchouiensem transeuntes in eadem civitate nostra Lewchouiensi et non alibi deponantur et disligentur, et quod ipsi quoque cives nostri Lewchouienses in causam attracti in ipsorum medio libram generalem ponderandi causa res universas pacifice tenere et conservare suasque mercantias, forizationes, emptiones et commutationes libere exercere valeant atque possint, antiqua eorum libertate requirente. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes literas nostras privilegiales pendenti sigillo nostro, quo ut rex Hungarie in iudiciis utimur, communitas[a] duximus con-
1496 cedendas. Datum Bude, quadragesimo die octavarum festi
jún. 9. beati Georgii martiris predictarum, anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo sexto.

Presentata, lecta et extradata est in
sede per magistrum Adam prothonotarium,
coram me magistro K,
et coram me magistro Gereczy.

45.

Buda, 1496 július 17.

Lumpcze Kelemen és társainak levele Késmárk város tanácsához.

Eredetije papíron, zárlatáról a pecsét hiányzik: Késmárk v. lt., fasc. XXXIV., no. 6.

Kívül: Dem Erszam weiszen hern Richter wnd gesworn purger im keszmark, jrenn gunstigen frewnden.

Ffruntlichen grwsz wnd alles guths Erszam weiszen hernn, von ewer gesuntheyth wnd wolgehaben wer wns frewntlich zwhornn. alsz ewer w[eisheit] alsampt, alsz wyr verstehnn, jtzunder in grosser ferlikeyth wnd in Czorhnn des almechtigen gothes Sindt. goth der almechtig helf, das

a) Communitas a sor végén, a margón betoldva.

das kurz eyn endt het vnd zeyn Czorhnn von wnsz abwendt. Gerucht zw wissenn, das wyr in grossen nothenn vnd hohem bekwmmernis wnszs lebenn Zeynth, wan am montag vor margarethe, den selbigen tag IIII. awflôff zundt gewest of dy Juden, wnd jn jr hewzer wnd gutter genommen wnd awfgebrochenn, wnd of baiden tailen Cristen wnd Judenn vil irmorth zinth. am andern tag dornoch zo das nicht widerstanden wer warden, alsz sich dy vngrisch lantschaft besprocht het, zo zullen alle dewche, behm, walenn wnd bischoff jrschlagen zeyn wurden. wnd noch hewth grosse Czwitracht Czwischen den lantherrn wnd bischofen jst, das etlich pischoff das nachts entrwnnenn zinth. welche wnainikeyth wnsz vorczewgt. am mithwoch vor kiliani jst wnsz das recht awsgesprochen wnd Czwgetailt, das dy lewczer jr sentencia den anspruch jrs rechten haben mussenn aws jrenn henden geben, vor welche Sentencia wyr mussen geben L. ffl. noch dem lantrecht, wnd wyr harnn allein der prief. das wirth vorczohnn ein der kanczeley wnd hoffen ewch gwthe Czeitung Czuprengen. Esz lewth wns gar harth am geldt, wann dy Czerung jst tewer. ach hetten dy lewczer wnser ding gernn Czuruk getriben. das mach nicht seyn, wann der kunig zeyn G[nädigist] selbist gelesenn hot wnser hantfesten wnd dy register. noch dem anspruch habt eyn gutten mwth wnd haldt — — —[a] an — — —[b] wenn wnsz sachen werden abgotwol gwt do mith spar ewch goth gesunth. jr dorfft wnsz nicht manen an fleisz zw haben. Dy vornunft lernt wns, das wyr zinth don ausgeszogen, wnd leiden hicz wnd durst, das wyr alsampt mochten krank werden, wann esz jst wberswentlich grosse hicz. Geben Czw owen, am Suntag, am tag alexi 1496.

1496 júl. 11.

1496 júl. 12.

1496 júl. 6.

1496 júl. 17.

Clemens Lumpcze
mit den andern.

46.

1499 január 14.

II. Ulászló király az iglóiak kérésére átírja és megerősíti Zsigmond királynak az iglóiak részére 1435 deczember 6-án adott kiváltságlevelét, melyben többek közt árúmegállítást és nyilvános mérleget is adományozott nekik.

Eredetije hártyán, a király vörös-fehér-zöld selyemzsinóron függő kettős pecsétjével: Igló v. lt., 90. sz.

Kiadva: Schmauck: Supplementum, 305. l.

Az átírt oklevelet v. ö. 17. sz. alatt.

a) Egy szó olvashatatlan. *b)* Egy szó olvashatatlan.

47.

Buda, 1499 február 24.

II. Ulászló nyilt parancsa Lőcse városához, hogy holmi új szokással ne zaklassák a lengyel kereskedőket, kik árúikat a 13 városba viszik.

Eredetije papíron, a szöveg alján papírba nyomott királyi pecséttel: Szepes vm. lt., a XIII. szepesi város oklgyűjt., I., 4. sz.

Másolata: Orsz. lt., Dl. 763., régi jelzet: Acta publica, Fasc. 3., No. 3., § 2.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. fidelibus nostris prudentibus et circumspectis iudici et iuratis ceterisque civibus et toti communitati civitatis nostre Leuche salutem et gratiam. Expositum extitit maiestati nostre in personis fidelium nostrorum prudentium et circumspectorum iudicum et iuratorum ceterorumque civium et omnium communitatum tredecim oppidorum nostrorum Scepusiensium, qualiter vos res et merces et alias res et currus, qui alias de Cracovia ceterisque civitatibus Polonie in illa oppida nostra deferri et venire consueverunt, nescitur quibus moti rationibus, ad eadem oppida nostra importari et proficisci non pateremini, per hocque civibus ipsis et populis predictorum oppidorum nostrorum tali introductione novitatum maximum dampnum faciatis. Quia vero nos ipsa oppida nostra consequenterque cives et populos in eisdem commorantes in hoc contra antiquam consuetudinem impedire nolumus, ideo mandamus fidelitatibus vestris serie presentium strictissime, ut a modo tales novitates contra consuetudines antiquas non introducatis, sed sicuti hactenus in hoc observatum est, ita deinceps illa consuetudo observetur. Et contra illam vos nichil penitus attemptare presumatis. Et aliud facere nullatenus audiatis. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Bude in dominica Reminiscere, anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo nono.

1499 febr. 24.

48.

Buda, 1499 február 24.

II. Ulászló nyilt parancsa Késmárk városához, a 13 szepesi város panaszára, hogy holmi új szokással ne akadályozza a lengyel kereskedőket abban, hogy árúikat a 13 városba vigyék.

Egyszerű pecsét nélküli *másolata* papíron: Késmárk v. lt., fasc. III., no. 12.

Szövege megegyezik az ugyanazon napon, ugyanazon ügyben Lőcséhez intézett nyilt parancs szövegével. (V. ö. 47. sz.)

49.

Buda, 1508 május 26.

II. Ulászló király a lőcseiek és a késmárkiak panaszára, hogy a szepesi városok az ő kiváltságaikat sértik, a szepesi 13 és 11 városnak meghagyja, hogy Lőcse és Késmárk az árúmegállitásra és nyilvános mérlegelésre vonatkozó kiváltságait tartsák tiszteletben.

Átírva a szepesi káptalan 1512 jún. 12-én kelt oklevelében: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 14. (V. ö. 50. sz.)

Wladislaus Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. fidelibus nostris prudentibus et circumspectis iudicibus, iuratis ceterisque civibus populis et inhabitatoribus tredecim et undecim civitatum terre Scepusiensis et aliorum oppidorum, possessionum, villarum, ubivis in comitatu Scepusiensi existentium, presentes visuris, salutem et gratiam. Exponitur maiestati nostre in personis fidelium nostrorum prudentum et circumspectorum iudicum et iuratorum, ceterorum civium et inhabitatorum civitatum Leuchouiensium et Kezmark, quod quamvis ipsi ex concessione divorum regum Hungarie, nostrorum scilicet predecessorum, locum depositionis omnium rerum vendibilium undecunque venientium in eisdem locis habeant, iidemque exponentes huiusmodi res depositas librandi, ponderandi ac pro se emendi et vendendi liberam habeant potestatem, nonnulli tamen essent ex vobis qui metalla cupri, ferri et calibis in civitatibus et oppidis et villis propriis contra iura, privilegia et libertates ipsorum exponentium librare et ponderare consuevissent, quod cederet in preiudicium libertatis et privilegiorum eorundem exponentium et dampnum non modicum. Unde supplicatum extitit maiestati nostre, in personis eorundem exponentium, ut ipsos in eorum libertates per vos et unumquemque vestrum conservari facere dignaremur. Quia vero nos prefatos exponentes, sicut ceteros regnicolas nostros in eorum antiquis libertatibus et consuetudinibus approbatis conservare volumus et facere conservari, ideo fidelitatibus vestris et quibuslibet vestrum harum serie inhibendo firmiter mandamus, ne quispiam ex vobis de cetero aliquas res, precipue vero metalla cupri, ferri et calibis in dictis civitatibus ac oppidis et villis librare, ponderare ac emere vel vendere contra antiquas et approbatas libertates dictorum exponentium presumat, neque sit ausus modo aliquali, quoniam alioquin taliter providebimus, quod nos iustis mandatis nostris non paruisse penitebit. Secus nullo modo facturi. Pre-

1508 máj. 26. sentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Bude, feria sexta proxima post festum beati Vrbani pape, anno Domini millesimo quingentesimo octavo.

50.

Szepeshely, 1512 június 12.

A szepesi káptalan Capicida András késmárki polgár és Márton jegyző kérésére átírja II. Ulászló királynak Budán, 1508 május 26-án kelt és a szepesi 13 és 11 városhoz intézett parancsát, a melyben inti ezeket, hogy Lőcse és Késmárk az árúmegállításra és nyilvános mérlegelésre vonatkozó kiváltságait tartsák tiszteletben és ne tegyenek azok ellenére.

Eredetije hártyán, fekete zsinórral, a melyről azonban a pecsét hiányzik: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 14.

Az átírt oklevelet v. ö. 49. sz. alatt.

51.

Trencsén, 1517 október 3.

Hedvig tescheni herczegnő levele Késmárk város tanácsához, hogy a közte és Lőcse városa közt fölmerült ellentétekben éljenek Varkocs Kristóf várnagy tanácsával és hogy törekedjenek a két város egyetértésének és jó szomszédságának fenntartására.

Eredetije papíron, zárlatán papírra nyomott gyűrűs pecséttel: Késmárk v. lt., fasc. XXXIV., no. 11.

Kívül: Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostre Kesmark nobis sincere dilectis.

Heduigis ducissa
Thessiniensis etc.

Prudentes et circumspecti nobis sincere dilecti, comittimus vobis, ut in compositione differentie inter vos et Leuchouiensem *[sic!]* orte, consilio et deliberatione egregii Cristoffori Warkoch, capitanei vestri acquiescere et uti debeatis, cuius consilio presens, si usi fuissetis, differencia talis non fuisset orta ratione mulieris Leuchouie detente; et ita paci et concordie studeatis, ut bona unio et vicinitas inter ambas civitates conformetur. Secus non facturi. Datum arce nostra Trinchiniensi, sabbato proximo post festum beati Michaelis, anno Domini 1517.

1517 okt. 3.

52.

Buda, 1519 január 29.

II. Lajos király az iglóiak kérésére átírja és megerősíti Nagy Lajosnak 1380 deczember 6-án kelt oklevelét, melyben Iglónak szombatnapra hetivásárt engedélyez és II. Ulászló 1499 január 14-én kelt oklevelét, a mely Zsigmondnak az árúmegállitásra vonatkozó Tatán, 1435 deczember 6-án kiadott oklevelét irja át.

Eredetije hártyán, könyvalakban, a király vörös-fehér-zöld-kék selyemzsinóron függő pecsétjével: Igló v. lt., 118. sz.

Kiadva: Schmauck: Supplementum, 331. l.

Az átírt okleveleket v. ö. 17. és 46. sz. alatt.

53.

Buda, 1519 június 5.

II. Lajos király Meixner János és Czybner Kristóf késmárki esküdtek kérésére átírja II. Ulászló három, a város számára kiadott oklevelét, a melyek közül az első Székesfehérvárt, 1491 július 10-én kelt és Mátyás, illetve Zsigmond az árúmegállitásra vonatkozó privilegiumát tartalmazza, a másik kettő 1496 július 15-ről, Budáról és 1491 márczius 14-ről Kassáról kelt és Késmárknak Mátyás királytól 1464-ben nyert harminczadmentességére vonatkozik.

Eredetije hártyán, a király piros-kék-fekete zsinóron függő pecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 10.

Átírta János király Esztergomban, 1526 decz. 19-én kelt oklevelében: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 1. és I. Ferdinánd Budán, 1528 júl. 2-án kelt oklevelében: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 11. (V. ö. 56. és 60. sz.)

Az átírt okleveleket v. ö. 16., 24. és 35. sz. alatt.

54.

Buda, 1524 október 26.

II. Lajos király nyilt parancsa Lőcse városához, hogy holmi új szokással ne zaklassák a lengyel kereskedőket, kik árúikat a 13 városba viszik.

Eredetije papíron, a szöveg alján papírba nyomott királyi pecséttel: Szepes vm. lt., a XIII. szepesi város oklgyűjt., I., 8. sz.

Másolata: Orsz. levéltár, Dl. 763., régi jelzet: Acta publica, fasc. 3., no. 3., § 3.

Tartalma szóról-szóra megegyezik a II. Ulászló által 1499 febr. 24-én kiadott hasonló parancscsal. (V. ö. 47. sz.)

55.

Buda, 1524 október 26.

II. Lajos király nyilt parancsa Késmárk városához, hogy holmi új szokással ne zaklassák a lengyel kereskedőket, kik árúikat a 13 városba viszik.

Eredetije papíron, a szöveg alján papírba nyomott királyi pecséttel: Szepes vm. lt., a XIII. szepesi város oklgyűjt., I., 9. sz.

Másolata: Orsz. levéltár, Dl. 763., régi jelzete: Acta publica, fasc. 3., no. 3., § 3.

Tartalma szóról-szóra megegyezik a II. Ulászló által 1499 febr. 24-én kiadott hasonló parancscsal. (V. ö. 48. sz.)

56.

Esztergom, 1526 deczember 19.

János király Lanius Lőrincz késmárki bíró, Márton jegyző, Aurifaber György és Lanius István polgárok kérésére átírja és megerősíti II. Lajos Budán, 1519 június 5-én kelt oklevelét, a melyben ez II. Ulászlónak egy az árúmegállító-jogra és két, a város harminczadmentességére vonatkozó oklevelét írta át.

Eredetije hártyán, a király vörös-fekete-sárga selyemzsinóron függő pecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 1.

Az átírt okleveleket v. ö. 16., 24., 35. és 53. sz. alatt.

57.

Prága, 1528 május 15.

I. Ferdinánd értesíti a késmárkiakat, hogy a szepesi préposttól értesült, hogy neki a hűségesküt letették; ennek következtében utasította a kanczellárt, hogy megerősítendő kiváltságaikat magyar pecsétjével erősítse meg.

Eredetije papíron, hátlapján vörös viaszpecséttel lezárva: Késmárk v. lt., fasc. XXXIII., no. 33.

Kiadva: Wagner Analecta, I., 74. l.

58.

Buda, 1528 június 11.

I. Ferdinánd király parancsa a szepesi káptalannak, hogy a késmárkiaknak az árúmegállítás kérdésében a király, illetve a helytartó és a magyar tanács színe elé idézésére ugyanaz nap kiadott idézőlevelét a késmárkiaknak kézbesítsék.

Átírva a szepesi káptalannak az idézés kézbesítéséről adott, 1528 aug. 24-én kelt oklevelében: Késmárk v. lt., fasc. IX., no. 3. (V. ö. 61. sz.)

Ferdinandus Dei gratia rex Hungarie et Bohemie etc. infans Hispaniarum, archidux Austrie etc. fidelibus nostris capitulo ecclesie sancti Martini Scepusiensis salutem et gratiam. Mandamus fidelitati vestre harum serie firmiter, quatinus statim acceptis presentibus alias literas nostras preceptorias, patenter pro parte fidelium nostrorum prudentium et circumspectorum iudicis et iuratorum civium civitatis nostre Lewchouiensis confectas et emanatas, fidelibus nostris prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostre Kesmark sonantes et cum presentibus vobis exhibentes per vestrum idoneum testimonium eisdem iudici et civibus de Kesmark exhiberi et presentari faciatis et, quitquid iidem ad contenta earundem literarum nostrarum dixerint vel fecerint, nobis vel locumtenenti et consiliariis nostris fideliter rescribatis. Datum Bude, in festo sacratissimi Corporis Christi, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo octavo. 1528 jún. 11.

59.

Buda, 1528 június 11.

I. Ferdinánd király a késmárkiakat a lőcseiekkel az árúmegállítás kérdésében folyó viszálykodásuk megszüntetésére Kisasszonynapra saját, illetve a helytartó és a magyar tanács színe elé idézi.

Átírva a szepesi káptalannak az idézés kézbesítéséről adott, 1528 aug. 24-én kelt jelentésében: Késmárk v. lt., fasc. IX., no. 3. (V. ö. 61. sz.)

Ferdinandus Dei gratia rex Hungarie et Bohemie etc. infans Hispaniarum, archidux Austrie etc. fidelibus nostris prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostre Kesmark salutem et gratiam. Intelleximus ex relatione fidelium nostrorum prudentum et circumspectorum prudentum et circumspectorum *[sic!]* iudicis et iuratorum civium civitatis nostre Lewchouiensium quandam controversiam inter ipsos ex una, et vos, ratione loci depositionis

rerum et mercantiarum, partibus ab alia, subortam esse. Nolentes itaque vos propterea diuturnis litibus superfluis expensis agitari permittere, volumus et fidelitati vestre harum serie comittimus et mandamus, prout et ipsis civibus Lewchouiensibus commisimus, ut cum omnibus privilegiis
1528 et iuribus vestris negotium hoc tangentem in festo Nativi-
szept. 8. tatis beatissime Marie virginis proxime futuro coram nobis vel locumtenentem et consiliariis nostris super negotio huiusmodi finalem deliberationem recepturi comparere debeatis. Secus non facturi. Presentibus perlectis exhibenti restitutis.
1528 Datum Bude, in festo sacratissimi Corporis Christi, anno
jún. 11. Domini millesimo quingentesimo vigesimo octavo.

60.

Buda, 1528 július 2.

I. Ferdinánd király Aurifaber György késmárki esküdt és Márton jegyző kérésére átírja és megerősíti II. Lajos Budán, 1519 június 5-én kelt oklevelét, a melyben ez II. Ulászlónak egy az árúmegállító-jogra és két Késmárk harminczadmentességére vonatkozó oklevelét írta át.

Eredetije hártyán, a király piros-kék-sárga zsinóron függő pecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 11.

Az átírt okleveleket v. ö. 16., 24., 35. és 53. sz. alatt.

61.

Szepeshely, 1528 augusztus 24.

A szepesi káptalan jelentése I. Ferdinánd királynak, hogy Budán, 1528 június 11-én kelt idézőlevelét, melylyel a késmárkiakat az árúmegállítás kérdésében saját, illetve a helytartó és a magyar tanács színe elé megidézte, a nevezetteknek július 31-én kézbesítették.

Eredetije papíron, hátlapján pecsét nyomaival: Késmárk v. lt., fasc. IX., no. 3.

Kívül: Regie maiestati, pro prudentibus et circumspectis iudice et iuratis civibus civitatis Kesmark, contra prudentes et circumspectos iudicem et iuratos cives civitatis Lewchouiensis exhibitionis et responsionis questionis par.

Serenissimo principi et domino, domino Ferdinando Dei gratia regi Hungarie et Bohemie etc. infanti Hispaniarum, archiduci Austrie etc. domino eorum gratiosissimo, capitulum ecclesie Scepusiensis, orationum suffragia devotarum perpetua cum fidelitate. Vestra noverit serenitas, nos

binas literas vestre serenitatis, unas *[sic!]* videlicet exhibitorias nobis preceptorie loquentes et directas honore et reverentia, quibus decuit, recepisse in hanc verba:

Következik a királynak Budán, 1528 június 11-én kelt parancsa a káptalan részére, hogy a csatolt idézőlevelet a késmárkiaknak kézbesítsék. (V. ö. 58. sz.)

Alias vero prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis vestre serenitatis Kesmark preceptorie sonantes, quarum tenor talis est:

Következik a királynak Budán, 1528 június 11-én kelt parancsa Késmárk városához, hogy a lőcseiekkel az árúmegállítás kérdésében folyó viszálykodásuk megszüntetésére kisasszonynapra saját, illetve a helytartótanács színe előtt jelenjenek meg. (V. ö. 59. sz.)

Nos itaque mandatis eiusdem vestre serenitatis semper et in omnibus obedire volentes, ut tenemur, unum ex nobis, videlicet honorabilem magistrum Johannem de Zenth Marthon socium et concanonicum nostrum ad premissa fideliter exequenda nostro pro testimonio fidedignum duximus destinandum. Qui tandem exinde ad nos reversus, nobis conscientiose retulit in hunc modum, quod feria sexta proxima ante festum ad vincula beati Petri proxime preteritum ad faciem civitatis Kesmark predicte accessisset, ibique eodem die prescriptas alias literas vestre serenitatis preceptorias eisdem iudici et iuratis civibus prefate civitatis vestre serenitatis Kesmark exhibuisset et presentasset. Qui eisdem literis vestre serenitatis reverenter receptis, tenoreque earundem intellectis, ad contenta earundem taliter respondissent, quod ipsi ad mandata vestre serenitatis in eisdem literis vestre serenitatis preceptorie contenta prompti essent et parati. Datum vigesimo quinto die diei exhibitionis et responsionis prenotatorum, anno Domini supradicto. 1528 júl. 31. 1528 aug. 24.

62.

Szepeshely, 1528 augusztus 25.

A szepesi káptalan írásba foglalja a lőcseiek tiltakozását árúmegállító-joguknak a késmárkiak részéről való bitorlása ellen.

A tiltakozás *bevezetve* a káptalan protocollumába: Prot. 1522, fol. 49.

Nos etc. Memorie commendamus per presentes, quod prudentes et circumspecti Johannes Lwmpnytzer, nec non Melchior Zawez iurati cives civitatis Lewtschouiensis, in iudicis et iuratorum ac ceterorum civium eiusdem civitatis personis nostram venientes in presentiam, per modum

protestationis et prohibitionis nobis significare curarunt in hunc modum, quod, licet ipsi cives et tota communitas dicte civitatis Lewtschouiensis ex donatione et concessione divorum et antiquorum regum Hungarie efficacissima iura et privilegia habent, ut omnia videlicet mercimonia per quoscunque mercatores, tam ex regno Polonie, tam etiam ex aliis partibus ad ipsam terram Scepusiensem inducenda et importanda non alibi, nisi in solam civitatem ipsorum Lewcha prius et ante omnia, tanquam ad locum depositionis conmunem duci ibidemque aperiri, disligari, vendi et mercari valeant atque possint, tamen iudex et iurati ceterique cives civitatis Kesmark contra et adversus iura et privilegia dictorum civium et totius communitatis prefate civitatis Lewtscha, ipsis, ut premittitur, a divis regibus concessa, huiusmodi locum depositionis mercium a iam dictis civibus Lewchouiensibus alienassent ac sibipsis apropriassent, usurparentque et uterentur eadem quoad presens, potentia mediante, in preiudicium iurium et libertatum ac dampnum iam fatorum civium totiusque communitatis civitatis Lewcha manifestum. Unde facta coram nobis huiusmodi protestatione, prefati Johannis Lwmpnyczer, nec non Melchior Zawer, in personis quorum supra, prefatos cives et totam communitatem pretacte civitatis Kesmark abalienationem, usurpationem seque quovis quesito colore intromissionem predictique loci depositionis mercium sibipsis appropriationem, item etiam alios quoslicet homines et mercatores tam regni Polonie, tam aliarum partium a rerum suarum mercimonialium in dictam civitatem Kesmark importatione et inductione, operatione, disligatione, venditione et mercificatione usumque et fructuum ac quarumlibet utilitatum earundem perceptione aut percepifactione qualitercumque factis vel fiendis prohibuerunt contradicendo et contradixerunt, inhibendo publice et manifeste coram nobis vigore et testi-
1528 monio presentium mediante. Datum feria tertia proxima
aug. 25. post festum beati Bartholomei apostoli, anno Domini 1528.

63.

Jászó, 1528 augusztus 27.

A jászói convent Márton késmárki polgár kérésére átírja II. Ulászló Budán, 1496 június 9-én az árúmegállítás kérdésében hozott ítéletét.

Eredetije hártyán, könyvalakban, a convent vörös-kék selyemzsinóron függő pecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 2.

Az átírt oklevelet v. ö. 44. sz. alatt.

64.

Szepeshely, 1528 szeptember 2.

A lőcseiek és késmárkiak közös megegyezéssel a királynak az országba való visszatéréséig elhalasztják az árúmegállítás kérdésében megindult pörüket.

Bevezetve a szepesi káptalan protocollumába: Prot. 1522, fol. 50.

Nos etc. Memorie commendanus per presentes, quod prudentes ac circumspecti Conradus Sperffogel et Caspar Mylner iurati cives nec non Georgius Alberti notarius civitatis Lewchouiensis ab una, ac Johannes Cantor iuratus civis et Martinus notarius civitatis Caseoforensis ab altera pro partibus coram nobis personaliter constituti in personis et nominibus prudentum et circumspectorum iudicum iuratorumque et communitatum earundem civitatum, sponte sunt fassi, quod licet diebus proximis preteritis iudex, iurati ac communitas civitatis prefate Lewtschouiensis iudicem et iuratos cives ac communitatem prescripte civitatis Caseoforensis, ratione loci depositionis mercium, vigore literarum regiarum in curia regia pro termino festi Natalis gloriosissime virginis Marie proxime affuturo evocaverint, tamen tum ad singulares et crebras petitiones universe nobilitatis huius terre Scepusiensis, tum propter varias et grandes causas, ex communi voto et voluntate utriusque partis, causam ipsam usque ad adventum regie maiestatis in hoc regnum personalem distulissent et prorogassent, imo distulerunt et prorogarunt coram nobis, hac sub conditione, quod dum prefati iudex iuratique cives et communitas civitatis Lewtschouiensis causam et actionem ipsorum prescriptam maiestate regia in hoc regno existente prosequi voluerint, tunc admonitionem unius quindene per hominem nostrum prefatis in causam attractis premissa et facta, prefati iudex et iurati ac communitas civitatis Caseoforensis, tanquam literis regiis legitime evocati, I. in termino per actores, medio dicti hominis nostri prefigendo, iuxta tenorem literarum exhibitoriarum regie maiestatis coram eadem vel iudicibus ad id delegatis conparere teneantur. Preterea prescripte ambe partes interim in hac causa nihil attentare presumant. Que premissas et premissorum singulas partes prefati sese et dictos iudices iuratos et communitates inviolabiliter observare promiserunt coram nobis, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum feria quarta proxima post festum beati Egidii abbatis et confessoris, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo octavo.

1528 szept. 2.

65.

Murány, 1531 január 30.

Basó Mátyás murányvári kapitány levele Késmárk város tanácsához, a melyben nekik a lőcseiek ellen segítséget igér.

Eredetije papíron, zárlatán papírra nyomott pecséttel: Késmárk v. lt., fasc. IX., no. 7.

Kívül: Prudentibus et circumspectis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis Keszmark, vicinis et amicis nobis honorandis.

Post salutem et nostri commendationem, prudentes et circumspecti amici nobis honorandi. Ex literis vestris insolentias et grassationes civium Lewchouiensium perspicue intellexi. Non possumus satis mirari, quod illi boni cives neque Deum, neque principem habere volunt, pro etiam indutiis inter principes contractis obedire nolunt. Nisi forte litere capitanei Wylhelmi Rogendorffer nondum ad eos allate erant. Nos quidem certissime scimus iam nudius quintus Cassouiam tales literas indutiarum allatas esse. Sic igitur vestre dominationes agant, ut hactenus. Sitis vigiles, infra tres vel quatuor dies bene cognoscemus, si Lewchouienses ipsi indutiis parere voluerint, vel non. Si contigerit illos contra autoritatem principum propria quadam presumptuositate hostilitates et inimicitias inferre velle, fiat, sicut volunt. Nos itidem in Dei nomine contra illos pariter insurgemus, obligamus nos vobis fide nostra Christiana, quod ubi ipsos hostes contra vos esse expeditos intellexerimus, modo vel per unum puerum nos certiores reddere possitis, illico tum nostris, tum amicorum nostrorum viribus assumptis, in subsidium vestri proficisci volumus, etiam ista hora ad vos venire parati fuissemus. Nichilominus sic nobis consultius visum est, ne demus occasionem illis vexandi, forte enim deinceps ita sese excusarent, quod libenter hiis indutiis paruissent, sed nos, qui antea indutias intelleximus, rursus nova expeditione illis bellum indixissemus, et sic nolentes ipsi quoque bellassent. Proinde melius est, ut ab illis futura expectemus. Rogamus etiam vos, tamquam fratres et bonos vicinos amicos, sitis constantes, neque illos timeatis, nam si etiam tribus vel quatuor millibus hominum militarium contra illos opus erit, infra octo dies ex Buda habere poterimus, itaque si Lewchouienses bone paci non consuluerint, non ex nobis, sed Dei ira fiet, ut tota Lewchouia in cinerem et pulverem redigetur. Hodie venit homo noster ex Buda, qui retulit, quomodo ex

Wienna plures mercatores et negotiatores Budam venerunt, similiter ex Buda in Germaniam quisquis libere proficiscitur, ex inimicis amici facti, tamquam fratres vivunt, sciatis autem certissime, quod serenissimus rex noster promisit tote Germanie a cesare Thurcarum pacem impetrare, de quo rex Ferdinandus Bohemie multum gavisus est. Fiet omnino inter principes fraterna pax, itaque rex Joannes Hungaria, rex vero Ferdinandus Bohemia bene contenti erunt. Lewchouienses ipsi somnient qualitercunque volunt, sed profecto iuxta illorum demerita scandalizabuntur. Valere dominationes 1531
vestras optamus. Datum ex Mwran 30 mensis Januarii jan. 30.
anno Domini 1531.

Matthias Baso capitaneus
castri Mwran etc.

66.

Medgyes, 1531 április 4.

János király nyilt parancsa a kereskedőknek, hogy a késmárkiak jogait épségben tartva, az ország azon vidékeiről kiszállított rezet, vasat, ólmot és aczélt sehol másutt ki ne rakják, csak Késmárkon.

Eredetije papíron, a szöveg alján vörös viaszba nyomott királyi nagy pecsét töredékeivel: Késmárk v. lt., fasc. XXXV., no. 45.

Joannes Dei gratia rex Hungarie, Dalmatie, Croatie etc. fidelibus nostris prudentibus et circumspectis universis et singulis negotiatoribus et institoribus, ceterisque mercatoribus ac questum in partibus regni nostri facientibus, aliis etiam cuiusvis status et conditionis hominibus cuprum, ferrum, plumbum, calibem ac alia genera metallorum deferre solitis, presentium notitiam habituris, salutem et gratiam. Ex supplicatione et gravibus querelis fidelium nostrorum prudentum et circumspectorum iudicis et iuratorum civium ceterorumque inhabitatorum civitatis nostre Kesmark accepimus, quamvis ipsi ex indultis et privilegiis eorum per serenissimos condam reges Hungarie, predecessores nostros felicis recordationis, eisdem gratiose concessis, eiusmodi libertatum gratiis ac prerogativis fuissent dotati, ut universi institores ac negotiatores quelibet metalla predicta, que ex illis partibus regni nostri alio educerent, nullibi nisi in medio eorum deponere ac conmutare tenerentur, forent tamen nonnulli, qui non curatis huiusmodi libertatibus ac prerogativis eundem *[sic!]* civium nostrorum his potissimum disturbiorum temporibus prefata metalla alio deducere soliti essent, non sine magna iactura dicte civitatis nostre ac

in derogamen privilegiorum libertatumque ipsorum civium nostrorum manifestum. Nos itaque considerata fidelitate serviciisque eorundem, quia ipsi iuxta possibilitatem eorum nobis ac sacre corone nostre exhibuerunt et impenderunt, nolentes etiam eosdem iustis iuribus ipsorum privari permittere, fidelitati igitur vestre ac vestrum cuilibet harum serie firmiter mandamus, quatinus habita presentium notitia et premissis sic, ut prefertur, stantibus et se habentibus a modo deinceps prescripta genera metallorum, que ex predictis partibus dicti regni nostri, ut prefertur, alio deferretis aut educeretis, de consuetudine solita nullibi, nisi in prefata civitate nostra Kesmark consequenterque in medio eorundem civium nostrorum, tanquam in generali loco conmutationis et depositionis primum deponere solitosque proventus, ipsi civitati nostre a vobis de huiusmodi metallis provenire debentes, persolvere ac ita tandem libere alio eadem ducere et duci facere seu vendere modis omnibus debeatis et teneamini, ac quilibet vestrum debeat atque teneatur. Aliud ergo nulla ratione facere presummatis. Presentibus perlectis
1531 exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra Megghyes, feria
ápr. 4. tertia proxima post dominicam Ramispalmarum, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo primo.

Relatio spectabilis ac
magnifici domini Hieronimi
de Lasko palatini Syradiensis
et wayvode Transsilvani.

67.

Nagyvárad, 1532 november 1.

János király a lőcseieket, minthogy Ferdinándhoz pártoltak, mint hűtleneket, megfosztja az árúmegállítás jogától s a lerakóhelyet Lőcséről Késmárkra helyezi át.

Eredetije hártyán, a király vörös-sárga-zöld zsinóron függő pecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. XXXIV., no. 16.

Nos Joannes Dei gratia rex Hungarie, Dalmatie, Croacie et., marchio Moravie ac Lusacie et utriusque Slesie dux etc. memorie commendamus, tenore presentium significantes, quibus expedit universis, quod nos, qui ex debito nostri regiminis officio tenemur ad ea mentis nostre aciem dirigere, unde regno et regnicolis nostris commoda et utilitates provenire possent, ut iidem exinde locupletati possint munificentia nostra regia gloriari, habentes itaque, ut par est, respectum ad grata et accepta fidei et fidelitatis

obsequia, fidelium nostrorum prudentium et circumspectorum universorum civium et incolarum civitatis Kesmark per ipsos maiestati nostre cum summa semper fide et fidelitatis constantia exhibite et impensa, quorum intuitu volentes nosque eosdem gratia et liberalitate nostra regia prosequi, illum locum depositionis universarum rerum et mercium quarumcunque de civitate Lewchowiensi, ob notam infidelitatis civium et universorum inhabitatorum eiusdem civitatis Lewchowiensis, quam iidem incole ex eoque immemores fidei fidelitatisque ipsorum, qua nobis veluti vero legitimo et coronato regi Hungarie, domino ipsorum naturali tenebantur et erant astricti, quod fide et fidelitate nobis debita non solum defecisse et Ferdinando nostro ac totius regni nostri manifesto hosti adhesisse, sed contra nos et dignitatem nostram regiam multa et varia facinora, que proditoribus inesse solent, exercuissent, incurrisse dinoscuntur, duximus transferendum ad dictamque civitatem Kesmark concedendum, immo transferimus et concedimus presentium per vigorem, quocirca vobis universis et singulis mercatoribus et institoribus, aliis etiam cuiusvis status et conditionis hominibus committimus et mandamus, quatinus a modo deinceps universas res et mercantias vestras ad dictam civitatem Kesmark, tanquam locum depositionis earundem introducere, ibique de lege et approbata consuetudine ipsius regni locare et deponere debeatis et teneamini. Nec secus, in quantum iacturam rerum vestrarum evitare cupitis, facturi. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes literas nostras secreto sigilli nostri appensione communitas. Waradini, in festo Omnium sanctorum, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo secundo, regno vero nostrorum sexto. 1532 nov. 1.

Joannes rex
manu propria.

68.

Bécs, 1533 április 8.

I. Ferdinánd megtiltja a kereskedőknek, hogy árúikat Késmárkon, Zápolyai János intézkedésének megfelelően, a lőcsei árúmegállító-jog megsértésével rakják ki és meghagyja nekik, hogy a lerakás egyedül Lőcsén, az elődei által szabadalmazott igazi árúmegállító-helyen történjék.

Egyszerű, hitelesítés nélküli *másolata* papíron: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 45. sz.; a csoport 2. sz. másolata.

Nos Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. rex semper augustus, infans Hi-

spaniarum, archidux Austriae, dux Burgundiae, marchio Moraviae, comes Tyrolis etc., memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod quoniam sapienter est a regibus observatum, ut quemadmodum eos, qui fide, constantia aut egregiis aliquibus facinoribus gratos se reddere studuissent, beneficiis prosequerentur, ita in eos, qui male essent meriti, animadverterent, illos munificentia ad virtutem et actiones honestas magis ac magis incitantes, horum autem animadversione et exemplo caeteros a maleficiis et improbitate deterrentes, cum igitur cives civitatis nostrae Kesmark immemores fidei, quam nobis debebant, ad Joannem Scepusiensem, hostem nostrum decreto omnium ordinum regni nostri proscriptum desciverint ac arcem insuper in ipsa civitate nostra sitam, eidem prodendam curaverint, privilegium, quod super depositione mercium per maiores dicti Joannis Scepusiensis contra antiqua iura, libertates et privilegia civitatis nostrae Leuchouiensis quoquomodo impetratum fuit, et si forte per nos confirmatum esset, accedente consilio praelatorum et baronum nostrorum ac certa nostra scientia abrogandum et revocandum duximus, imo abrogamus et revocamus praesentibus per vigorem, committentes omnibus et singulis mercatoribus et negociatoribus ac aliis cuiuscunque status et conditionis hominibus, quorum interierit, ne quisquam eorum deinceps sub amissione omnium rerum et bonorum merces suas ad Kesmark, tanquam locum depositionis inferre audeat aut illic recognoscenti exhibeat, sed inferat in civitatem nostram Leuchouiensem, qui verus locus depositionis mercium gratia et privilegio praedecessorum nostrorum regum Hungariae ac per nos est institutus. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum
1533 Viennae, feria tertia post dominicam Ramispalmarum, anno
ápr. 8. Domini millesimo quingentesimo tricesimo tertio, regnorum nostrorum Romani tertio, aliorum vero septimo.

Ferdinandus m. p.

69.

Krakó, 1533 június 6.

Kmitha Péter krakói kapitány levele a késmárkiakhoz, hogy az elzálogosított 13 szepesi város polgárait szabad forgalmukban ne akadályozzák.

Eredetije papíron, hátlapján gyűrűs pecséttel: Késmárk v. lt., fasc. XXXIV., no. 13.

Kiadva: Schmauck: Supplementum, 341. l.

70.

153? július ?

I. Ferdinánd király értesíti a lőcseieket, hogy ezidőszerint nem tehet eleget azon kérésüknek, hogy a saját területeiken át Lengyelország felé vezető útat nekik megnyissa.

Eredetije papíron, részben elégett, a levél zárlatán zárópecsétjének nyomaival: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 2. sz.

Kívül: Prudentibus et circumspectis iudici iuratisque civibus civitatis nostre Lewchouiensis, fidelibus dilectis.

Ferdinandus Divina favente clementia Romanorum Hungarie, Boemie etc. rex semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austrie etc.

Prudentes et circumspecti, fideles dilecti. Que a nobis vestro nomine per suplicationem petita sunt, ut vobis viam quandam, qua recta per dominia et territoria serenissimo Polonie regi subiecta et per fundos vestros his territoriis contiguos ad civitatem vestrum commeari possit, aperiendam instaurandamque et cuivis frequentandam permitteremus, ea vobis hoc tempore concedi non potuerunt propterea, quod arbitrati sumus eius vie apertionem et frequentationem cu — — —[a] aliorum vicinorum damno et offensione ac libertatum eorundem preiudic — — —[b] iunctam, quod si per vos probari poterit, aliis obfuturum non esse si — — —[c] eabilis et pervia reddatur. Nos facti de ea certiores ad ea q — — —[d] et utilia sunt, favorem nostrum gratiose conferemus. Da — — —[e] mensis Julii, anno Domini millesimo quingentesimo tr — — —[f]

Ferdinandus m. p.

Jauriensis

Alul, a lap szélén apró betűkkel, más kéz írása:

Responsio ad cives Lewchouienses super apertione vie.

a) Kiégett 3—4 betű. *b)* Kiégett 8—9 betű. *c)* Kiégett 10—12 betű. *d)* Kiégett 14—15 betű. *e)* Kiégett 18—20 betű. *f)* Kiégett 17—18 betű.

71.

Bécs, 1539 augusztus 2.

I. Ferdinánd a lőcseiek panaszára, hogy Laski Jeromos bizonyos, a lengyel király területén áthaladó nyilvános út újra való megnyitásában őket akadályozza, meghagyja Szepes vármegye közönségének, hogy a nevezett útat nyittassa meg.

Átírva a szepesi káptalan 1539 aug. 28-án kelt oklevelében: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 4. sz. (V. ö. 72. sz.)

Ferdinandus divina favente clementia Romanorum Hungarie, Bohemie etc. rex semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austrie etc., fidelibus nostris magnificis, egregiis et nobilibus, aliisque universis ordinibus et statibus terre nostre Scepusiensis salutem et gratiam. Fideles cives civitatis nostre Lewchouiensis apud nos conquerentur impediri se a quibusdam in reformatione illius vie, quam ex nostra ac serenissimi regis Polonie permissione aperiendam curant, nominatim autem a fidele nostro magnifico Hieronimo Laschy palatino Syradiensi, consiliario nostro. Nos quamquam multorum fidelium nostrorum documentis accipiamus, viam ipsam fore in publicum omnium partium istarum commodum, tamen si ita est, volumus ipsos cives nostros in vie ipsius reparatione manutenere. Provide vobis omnibus mandamus, ut eosdem cives ratione ipsius vie ab omnium violenta impetitione authoritate nostra tueri ac defendere debeatis. Quum enim subditi ipsius serenissimi regis Polonie iam in territoriis suis ipsam viam omnino, uti fertur, aperuerint, volumus ut a subditis quoque nostris ipsum opus vie absolvatur. Secus igitur ne feceritis. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Vienne, secunda Augusti, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo nono.

1539 aug. 2.

72.

Szepeshely, 1539 [augusztus 28].

A szepesi káptalan Henckel Bernát lőcsei esküdt és Alberti György jegyző kérésére átírja I. Ferdinánd királynak 1539 augusztus 2-án Szepes vármegyéhez intézett parancsát, a mely a lőcseiek kérésére bizonyos, a lengyel király területein áthaladó út megnyitását rendeli el.

Eredetije hártyán, mely a lőcsei 1550-iki tűzvész alkalmával alsó részén, épen a reája alkalmazott függő pecsét zsinórja körül kiégett, úgy, hogy a pecsét hiányzik s a pecsételésnek ma egyetlen nyoma az egyik bevágás: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 4. sz.

Az átírt oklevelet v. ö. 71. sz. alatt.

73.

Szepesbéla, 1539 október 3.

A Szepesbélára magyar és lengyel részről az ellentétek megszüntetésére kiküldött közös bizottság jegyzőkönyvének fogalmazványa. Tartalmazza a lengyel követek és a szepesbélaiak protestatióját a magyar követek, Laski Jeromos és a késmárkiak távolmaradása miatt és Leibicz panaszát a szászteleki út ügyében.

Egyszerű, hitelesítés nélküli fogalmazvány: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 5/1. sz. A zárjelben *dűlt betűvel* közlöttek alternative a szöveg előző szavai fölé vannak írva.

De differentia inter Kesmarcenses et Leibiczenses propter vie per Hundertmark. 1539.

Nos capitulum ecclesiae Scepusiensis memorie commendamus per presentes, *(Nos iudex et iurati cives civitatis Leuthschouiensis fatemur et recognoscimus per presentes)* significantes, quibus expedit universis, quod nos ad instantem et legitimam requisitionem ac petitionem reverendi patris domini Joannis Wylamowszky nominati episcopi Camenecensis ac illustris et magnifici domini Petri Kmitthe comitis in Wysznicze, palatini et capitanei Cracoviensis, generalis regni Polonie magni masalci *[sic!]* ac Scepusiensis, Primisliensis et Colensis etc. capitanei, nec non generosorum dominorum Achacii Jordan, castellani Zarnowiensis et Zegothe Morszkÿ, consiliariorum et commissariorum serenissimi principis et domini, domini Sigismundi Dei gratia Polonie regis, magni ducis Lithwanie, Russie, Prussie, Masovie etc. domini et heredis in provincia Scepusiensi deputatorum, qui propter ardua et inevitabilia sue maiestatis negotia nostram[a] adire nequivissent in presentiam, duos *(tres)* e medio nostri, videlicet venerabiles magistros Eustachium custodem, vicarium et Johannem de Zentmarthon socios et concanonicos nostros *(prudentes et circumspectos viros[b] Pantscher, Ladislaum Pantzer, Martinum (?) secretarium nostrum,[c] et Georgium iuratos fratres nostros[d])* ad audiendam infrascriptam protestationem ipsorum, nostro pro testimonio fide dignos, duxerimus destinandos *(alias mittendos)*. Qui tandem exinde ad nos reversi, nobis conscientose retulerunt in hunc modum. Quomodo ipsi feria quinta proxima ante festum beati Fran- 1539
cisci confessoris proxime preteritum ad faciem oppidi Bela okt. 2.

a) Itt törülve: vel alterius loci credibilis. *b) Itt törülve:* Georgium. *c)* Martinum—nostrum *a margón betoldva.* *d)* iuratos—nostros *a margón betoldva.*

vocati, ditione eiusdem dominum Polonie regis, consequenterque curie plebanatus in eodem habite accessissent, ibique prefati domini Joannes Wylamowszkÿ, Petrus Kmitta, Achacius Jordanus et Zegotha Morszkÿ, consiliarii et commissarii eiusdem domini Polonie regis coram prefatis testimoniis *(fidelibus)* nostris personaliter constituti exhibuerunt et presentaverunt eiusdem commissionem prefati domini Polonie regis in papiro patenter conscriptam, hunc tenorem in se continentum: Sigismundus Dei gratia rex Polonie, magnus dux Lithvanie, Russie, Prussie, Masovie etc. dominus et heres, universis et singulis, quorum interest, planum testatumque facimus. Quia nos volentes, ut differentie inter incolas oppidi et bonorum Keszmargk, ditionis serenissimi principis domini Ferdinandi Romanorum, Hungarie, Bohemie etc. regis et inter subditos nostros oppidi et bonorum Bela incolas super limitibus, iniuriis, conaminibus et damnis illic, citro-ultroque illatis, in Hungaria exortis, equis et convenientibus modis conponantur subditique predicti in pace mutua et bona vicinia permaneant, reverendum patrem dominum Joanem Wylamowszkÿ nominatum, episcopum Camenecensem ac magnificos et generosos Petrum Kmyttha comitem in Wysznicze, palatinum et capitaneum Cracoviensem, regni nostri magnum marsalcum ac Scepusiensem, Primisliensem, Colensem capitaneum, Achacium Jordan castellanum Zarnouiensem et Zegotham Morszkÿ consiliarios nostros sincere et fideles nobis dilectos ad eas ipsas differentias, iniurias, gravimina et damna simul cum commissariis prefati serenissimi domini Romanorum regis audienda, examinanda, cognoscenda, diffinienda, sistenda et componenda limitesque, ubi opus fuerit, facienda et antiquaria innovenda deputamus et harum serie literarum deputamus, dando et concedendo eisdem consiliariis nostris super limitibus differentiis, iniuriis, damnis et conaminibus predictis omnibus unacum prefatis serenissimi domini Romanorum regis consiliariis agendi, tractandi aliaque omnia opportuna illic et necessaria facienda plenam authoritatem et omnimodam potestatem promittentesque nos ea omnia, que illic per eos ipsos consiliarios et deputatos nostros acta et constituta fuerint, rata, grata et firma esse habituros, harum testimonio literarum, quibus sigillum nostrum est impositum.

1539 szept. 23. Datum Cracovie, vigesima tercia Septembris, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo nono. Quibus quidem literis prefate regie maiestatis Polonie exhibitis ac per homines *(iuratos fratres)* nostros prefatos perlectis et ad amussim intellectis, memorati dominus Joannes Wylamovszkÿ,

Petrus Kmittha, Achacius Jordan et Zegotha Morszkÿ comissarii et consiliarii eiusdem domini Polonie regis hominum, nostrorum prefatorum exurgendo in presentiam, eiusdem per modum protestationis significare curaverint in hunc modum. Quomodo licet ipsi iuxta antescriptam commissionem prefati domini Polonie regis pro revisione et reambulatione antescriptarum metarum conterminosarum discussioneque et determinatione universarum iniuriarum, violentiarum et damnorum inter incolas oppidi Bela predicti, ditionum antefati serenissimi Polonie regis ab una, parte siquidem ab altera cives civitatis Keszmargk ac villanos de Rokwsz, subditos magnifici domini Hieronimi de Laszko, palatini Siradiensis etc., subortarum, feria tertia, in crastino scilicet festi divi Michaelis archangeli proxime preteriti, 1539
quem videlicet terminum idem dominus Hieronimus Laszky szept. 30.
a prefatis serenissimis Romanorum, Hungarie et Bohemie etc. ac Polonie regibus instantissimis precibus obtinuerat, in prescriptum oppidum Bela commissionem prefati serenissimi Polonie regis, unacum dominis commissariis serenissimi Romanorum etc. regis fideliter exequuturi universisque controversiis et differentiis iniuriisque et damnis ultro citroque illatis (hoc ego addidi)[a] finem imposituri et omnia bono modo partes inter easdem complanaturi insimul congregati fuissent et convenissent, tamen ignoratur qua de causa domini commissarii prefati seremissimi Romanorum, Hungarie et Bohemie etc. regis in termino eisdem prefixo minime comparuissent, prefatus quoque dominus Hieronimus Laszkÿ, nescitur quo motivo ductus, non curata, neque pensata commissione antefati serenissimi regis Polonie et authoritate prefatorum dominorum consiliariorum et commissariorum sue maiestatis, eisdem in hac parte attributa, per eosdem dominos commissarios regis Polonie quatuor diebus legitime expectatus, neque per se, neque per procuratores suos comparuisset, nec antefatos cives de Keszmargk ac villanos de Rockusz, subditos suos, eo venire permisisset in preiudicium derogamenque honoris et dignitatis prefate regie maiestatis Polonie commissariorumque eiusdem iacturamque et damnum sumptuum et expensarum prefatorum civium de Bela, subditorum sue maiestatis manifestum. Unde facta huiusmodi protestatione coram prefatis hominibus nostris iidem domini consiliarii et commissarii antefate regie maiestatis Polonie a nobis literas superinde protestationales ipsis dari petierunt. Nos itaque communis iustitie et equitatis (hoc

a) „Hoc—addidi“ az „ultro citroque“ szavak fölé írva.

ego addidi)[a] ob respectum ad relationem prefatorum hominum nostrorum presentes literas nostras eisdem duximus
1539 okt. 3. concedendas. Datum postero die protestationis prefate. Anno domini millesimo quingentesimo tricesimo nono.

Eodem die, quo supra.

Inhabitatores de Bela per eorum procuratorem protestati sunt coram(scribe)[b]commissarios et consiliaros regios Polonie et tandem fratres nostros iuratos,[c] quomodo ipsi promti et parati forent in presentia dominorum commissariorum prefatorum regie maiestatis Polonie de damnis iniuriis, si quas intulissent, civibus de Keszmargk et incolis de Rockusz ratione metarum propriarum, quas pro se cives de Keszmargk et incole de Rockus contra eorum iura antiqua usurpassent, respondere amicabiliterque cum ipsis componere atque in gratiam redire, id ipsum quoque prestolarentur ab ipsis civibus de Keszmargk et consequenter incolis de Rockusz, ut illata ipsis damna, iniuria et oppressiones ac interfectiones resarcirent. Cum autem neque cives Kaseoforenses, neque incole de Rockusz comparuissent, in modum quoque protestationis insinuare curaverunt, quod sumptus et expensas contra huiusmodi controversie erogatas nollent perditum iri, verum iure mediante cum tempore ab ipsis repetere, literas a nobis superinde testimoniales ipsis dari petierunt. Unde nos, motu communis equitatis et iustitie, ob intuitum, eis has literas nostras dandas duximus.
1539 okt. 3. Datum. In nomine domini amen.

Eodem die, quo supra.

Cives de Leibiczia per eorum procuratorem in modum protestationis indicare curaverunt contra magistrum dominum Hieronimum Laszky, in quo sua magnificentia expulsis Teutonibus et extraneis de possessione Hunderthmargk, locasset illuc Ruthenos, Walachos et scismaticos, qui negociatores et quoscunque proficiscentes via ea regia libera et antiqua per Hundertmargkt, cogerent intrare civitatem Caseoforensem. Ea autem via ab hominum memoria frequentata semper libere et pacifice fuit, nemine aliquem negotiatorum aut quempiam alium cogente in Caseumforum intrare. Preterea protestati sunt, quomodo non longe ab Hundermargk cadaver hominis occisi repertum inter salices extitit, unde suspicatur huiusmodi homicidium per illos Ruthenos perpetratum. Suplicaverunt itaque prefati cives

a) „Hoc—addidi“ a „communis iustitie et aequitatis“ szavak fölé írva. *b)* Eredetileg nobis-t írt, ezt javította azután a körülírással, a „scribe“ tehát utasítás a leírónak. *c)* „scribe—iuratos“ tömötten négy sorban, a törült „nobis“ helyébe írva.

dominis consiliariis et commissariis r[egie] m[aiestatis] Po[lonie], quatenus de remedio opportuno apud s[eremissimum] r[egem] P[olonie] providere vellent, ut illi Rutheni extirparentur, christiani scilicet, ut prius, ibi locarentur etc.

Eo die nos per dominum Ladislaum protestati sumus, quod Laszki nobis inhibuit viam illam.

Itt, a harmadik oldal alján megszakad a szöveg, a negyedik oldal üres. Azonban egy más betett lapon, nyilvánvalóan ugyanazzal a kézzel följegyezve, folytatódnak az ügyre vonatkozó följegyzések. A két ív papírja is azonos, ugyanazzal a vaddisznós vízjegygyel. (V. ö. 74. sz.)

74.

Igló, Poprád stb., 1539 november 21—23.

Az előző jegyzőkönyvi fogalmazvány melléklete. A szászteleki út ügyében Szepesmegye kiküldöttei által tartott vizsgálat vallomásait tartalmazza.

Egyszerű, hitelesítés nélküli *másolat:* Lőcse v. lt., VIII. oszt., 5/2. sz.

A szöveg végébe apró betűkkel ez a megjegyzés van írva: Hanc attestationem scriptam exhibuerunt in sede in capitulo Scepusiensi, feria secunda proxima ante festum beate Katherine nobiles Gaspar Vincency de Gargo homo comitis et Ladislaus Chorba de eadem iudex nobilium et sub iuramento recognoverunt dictam attestationem ita factam fuisse, sicut scripta est. 1539 nov. 24.

Anno domini 1539 feria sexta post Elizabeth. 1539 nov. 21.

Mattheus sutor olim coincola in Jocobshaw circa Lyblaw, nunc in Iglo habitans, coram nobis iudice et iuratis civibus oppidi Iglo ad iusiurandum et conscientiam suam interrogatus recognovit, quod honesti et fide digni homines de prefata villa Jocobshaw, nomine Martinus scultetus et Oszwaldus sibi dixissent, quod via publica elapsis annis a Lublowia ad Jocobshaw et tandem recta per montem, Brincka vulgo dictum ad civitatem Leuthschoviensem vergebat, et quod illi idem iam dicti Martinus et Oszwaldus per eam viam publicam profecti cum rebus suis fuissent. Insuper recognovit in recenti memoria tenens, quod videlicet ab officialibus arcis Lubloviensis, Nickolao Schön et Melesz Scholcz mandatum extitisset, quatenus eam viam publicam, per tempestates arboribus obrutam, purgarent effectualiterque purgare incepissent usque ad septimum vadum aquarum. Postquam autem Nicolaus Schön mortuus fuisset, via reliqua obruta arboribus permansit et ab incepto purgationis cessatum extitit.

1539 nov. 21. 1539 eodem die, quo supra.

Nicklaisz Gall, incola oppidi Popradt, coram prudenti et circumspecto domino comiti tredecim civitatum ac iudice et iuratis civibus eiusdem oppidi ad conscientiam et iusiurandum suum recognovit, quod scilicet pater eius sibi dixisset, cuius nomen fuit Nicklaisz Greger, quicunque negotiatorum voluisset cum mercibus iter facere ad Caseoforum, potuit libere, quicunque autem ad Hundertmargk proficiscere voluit, habita cedula tricesimali de Lublo, pacifice et sine cuiusvis impedimento ad Leutschoviam ire potuit, neque tricesimam in Caseoforo indicere coactus fuit.

Alter incola eiusdem oppidi Popradt, Gregorig scolasticus recognovit ad conscientiam suam, quicunque vectorum aut negotiatorum ad Hundermargk cum mercibus ire voluit, potuit, habita cedula tricesimali de Lublo. Ille vero, qui ad Hundermargk iter facere voluit, potuit recte ire per Jocobshaw ad Leuthschoviam per dictum montem Brincka.

Greger Hilbrant, incola eiusdem oppidi Poprat, recognovit ad conscientiam suam, quod pater eius Thebesz Hilbrant pro rei veritate sibi dixisset: mi fili, preteritis temporibus vectores cum mercibus coacti fuerunt ire per Jocobshaw recta ad Leuthschoviam, et quicunque ad Hundermargkt quoque iter facere voluit, pacifice potuit, nam eo tempore nullum emporium sive depositio in Caseoforo fuit, tandem successu temporis emporium, violentia mediante, in Caseoforo erectum extitit, insuper dixit, quod audivisset in Caseoforo lupos ululare, damnaque intulisse.

Eodem anno et die, ut supra.

Thomas Göntterth incola oppidi Montis Georgii recognovit ad conscientiam suam, quod ipsemet ad villam Jocobshaw per montem Brincka profectus est ad emendos boves etc., et quod vidisset, quod ea via publica tunc temporis ab hominibus et vectoribus frequentata fuit de Jocobshaw in Leuthschouiensem civitatem.

1539 nov. 22. Eodem anno Sabbato post Elizabeth.

Iudex oppidi Bela nomine Georgius Solschneid, Steffanus Franck, Philippus, Bartholomeus Gschoeff, iurati cives oppidi Bela ad conscientiam et iusiurandum quoque eorum recognoverunt, quod scilicet a parentibus audivissent, quod non diu elapsis temporibus via publica a Lublovia per Jocobshaw recta tandem per montem Brynka ad Leuthschoviam frequentata fuit, oculisque propriis eam viam ab negotiatoribus frequentatam vidissent, quod illac via publica transitum habuit.

Dominica die in die Clementis. 1539

Iudex et iurati cives oppidi Leibicz recognoverunt, nov. 23.
quod in recenti memoria haberent, quod via publica per Hundertmargk recta ad Leuthschoviam tractum habuisset et quicunque negotiatorum per eam viam proficiscere voluit, sine cuiusvis impedimento libere et pacifice potuit, habita cedula tricesimali de Lublo.

75.

Krakó, 1540 április 27.

Zakliczini Jordan Achatius zsarnovi várnagy és szandeczi kapitány, krakói, szandomiri stb. vámszedő stb. levele Késmárk város tanácsához, a melyben a lengyel király parancsára felszólítja őket, hogy az újszandeczieket a köteles illetékek megfizetésével szabadon engedjék a lengyel király városaiba vonulni és árúikat ne állítsák meg, mert ellenkező esetben őket sem fogják Lengyelországba bebocsájtani.

Eredetije papíron, zárlatán a levél papírosába nyomott pecséttel: Késmárk v. lt., fasc. III., no. 5.

Kivül: Egregiis viris iudici et iuratis civitatis Kyessmark, amicis ac vicinis nostris carissimis et honorandis etc.

Egregii domini amici ac vicini carissimi et honorandi salutem etc. Dignentur vestra egregietas scire, quia cives et mercatores civitatis sacre regie maiestatis Nove Sandecz gravi in quirela *[sic!]* deposuerunt coram nobis, quomodo illos astringitis et non vultis permittere per depositoria vestra ad dominia sacre regie maiestatis regis Polonie, domini nostri clementissimi, ad civitates dictas Nowawyes et Szobotha cum eorum mercibus et ex utraque parte euntibus *[sic!]*. Ideo rogo vestras egregietates, tamquam amicos et vicinos honorandos ac observandos, dignentur vestre egregietates illos prefatos cives Sandeczienses et alios mercatores ex Polonia, euntes versus predictas civitates regis Polonie et ipsi id, quod pertinent et debent persolvi, persolvant tantum, ut suas merces non deponant, ut nec illos astringatis deponere in vestra civitate, tantum ut eant ad prefata oppida regis Polonie, persolutis vestris, persolvant, et quod si vestre egregietates illos nolitis permitti prefatos cives Sandeczienses et alios mercatores cum eorum mercanciis et sic etiam sacra regia maiestas mihi mandavit, dominus noster clementissimus, ut vos in regnum Polonie non deberem intromitti cum vestris mercibus et aliis rebus.

Tandem me comendo vestris egregietatibus, tamquam
1540 amicis et vicinis carissimis. Datum Cracouie, feria tertia
ápr. 27. ante Philipi Jacobi apostolorum anno 1540.

Achatius Jordan de Zakliczin castellanus Zarnouuiensis, capitaneus Sandeczensis, theloniator Cracouiensis, Sandomirensis, Lublinensis, Leopoliensis ac exactor generalis terre Cracouiensis.

76.

Lőcse, 1542 szeptember 25.

Lőcse város levelének fogalmazványa Thurzó Elekhez, a régi út ügyében.

Papíron, pecsét nélkül: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 7. sz.

Spectabilis et magnifice domine, domine et patrone nobis gratiose. Post humilem perpetuorum nostrorum servitiorum in gratiam eiusdem vestre spectabilis magnifice dominationis commendationem. Quod ad proximam nostram supplicationem, quam medio domini fratris nostri, prudentis ac circumspecti Joannis Bobst spectabili, magnifice dominationi vestre ex parte cuiusdam veteris et directe vie, qua ab hoc civitate antiquitus Poloniam versus libera negotiatoribus profectio ultro citroque patuit, porrexeramus, spectabilis, magnifica dominatio vestra benignum nobis responsum, simulque preceptorias literas, magnifico domino Mathie Loboczky sonantes, prebuerat. Agimus dominationi vestre spectabili et magnifice gratias singulares, idque benignitatis erga eandem, quibus quibus *[sic!]* potuerimus in rebus pro virili nostra studebimus sedulo ac semper emereri omnibus obsequiis nostris, verum tamen gratiose domine, nos freti eisdem specialis et magnifice dominationis vestris literis, legaveramus Cracoviam ad generosum ac magnificum dominum regni Polonie marsalcum quoque specialem nostrum fratrem oratum *[sic!]*, quo sua generosa ac magnifica dominatio ab maiestate serenissimi domini regis Polonie parem nobis obtineret purgande illius vie, que sue maiestatis ditioni subest, consensum. Sua vero dominatio generosa ac magnifica, etsi se facilem ac omnibus modis inclinatam benevolamque nostre supplicationi exhibuerit, hoc tamen unum summe ante omnia fore necessarium et dixit et consuluit, ut vel ab maiestate regia, domino nostro clementissimo, vel solum ab spectabili

magnifica dominatione vestra, tanquam locumtenente et consiliariis eius maiestatis ad regem suum admonitorias aut petitorias quasdam literas impetraremus et asportaremus, hoc facto nihil esse diffidentie aut hesitationis nobis futurum, quin facile redderemur, non tam ab sua dominatione generosa ac magnifica, quam ab maiestatem regis regni Polonie, desideriorum nostrorum compotes, rationem reddens eam, quod quia dominus Lazky olim contra nos nomine regie maiestatis, domini nostri clementissimi, ad regem suum literas attulisset certas in hoc — — —[a] sua maiestas subditis illam viam, que iam alioquin purgata, omniquefariam fuerat instaurata, perviam et libere utendam pateretur in suum preiudicium, hinc factum esse, quod maiestas sua ad regie maiestatis domini nostri clementissimi instantiam (ex quo precise tum dominus Lazkÿ ad cesarem Turcarum in legationes missus fuerat) pro tunc eius vie utende copiam ac libertatem suis subditis interdixisset. Iam vero obeunte domino Lazkone, si modo regia maiestas aut dominatio vestra spectabilis ac magnifica quidquam scriberent, paratam fore, ut prefertur, cum suam maiestatem, dominum tum eius marsalcum, non modo consentire nobis, verumb etiam mandare eius subditis, ut illa via ab vepribus et sentibus purgata rursum perinde atque olim meabilis ac pervia reddatur. Quare domine et patrone benignissime, quo possumus precibus ac studiis maioribus precamur spectabilem, magnificam dominationem vestram, tanquam dominum ac patronum nostrum oppido gratiosum, ut eadem habita pro sua pietate nostre fidelitatis ac paupertatis ratione, dignetur pro suo in hanc patriam amore[b] in perpetuam sui memoriam, siquidem possibile fuerit, regis, si non, saltem suo ipsius ac dominorum consiliariorum regie maiestatis nomine scribere ad serenissimum Polonie regem, ut gratiose rursus atque olim tum pro nostro, tum pro suorum commodo purgaret eam viam et proficiscibilem reddere annuat et consentiat, id non nobis solum, verum etiam spectabilis, magnifice vestre subditis in Scepusio commorantibus aliisque regie maiestatis, domini nostri clementissimi, subditis usui et magne utilitati[c] futurum est. Sicuti hec omnia planius eadem ac uberius ex vetere domino et fratre nostro egregio, domino Gregorio Pauschneri, officiali suo arcis Scepusiensis, qui nostro olim nomine in eius vie negotio ad serenissinum regem Polonie legatione functus erat, recognoscet. Quod autem in nobis fuerit, nos erga spectabilem magnificam

a) Egy szó olvashatatlan. *b)* „pro suo—amore“ *betoldva.* *c)* utilitati *betoldva.*

dominationem vestram id beneficii summo semper studio pro viribus nostris contendemus inservire. Eandem felicem ac incolumem valere ex animo desiderantes, cuius favori et gratie nos atque obsequia nostra perpetua devotissime
1542 commendamus. Datum Leutschouiae, XXV. Septembris,
szept. 25. anno domini 1542.

Eiusdem vestre specialis magnifice dominationis
obsequentissimi
iudex et iurati totaque
communitas civium civitatis
Leutschouiensis.

77.

Pozsony, 1543 február 5.

A helytartó és a magyar tanács a királyi kamarának a harminczad és az árúmegállítás kérdésében a késmárkiak ellen emelt panaszára felhívja a város polgárait, hogy huszadnapra a lőcseiekkel való egyezkedésre a helytartótanács előtt jelenjenek meg.

Átírva a szepesi káptalan 1543 febr. 21-én kelt oklevelében: Késmárk v. lt., fasc. XXXV., no. 48. (V. ö. 78. sz.)

Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis totique communitati civitatis Kesmark, amicis dilectis. Prudentes et circumspecti amici dilecti, salutem plurimam. Questi sunt nobis sepius domini prefectus et consiliarii camere regie maiestatis, [quod] vos a pluribus iam preteritis annis loca tricesime Lewchouiensis et depositionis mercium antiqua violenter impedire non cessassetis, de qua re et ad maiestatem regiam cebras querelas delatas esse scimus, vobisque, ut ab hys abstineretis, serio commissum esse, quum autem ne nunc quidem inter vos et Lewchouienses lis composita sit, hortamur vos nomineque et authoritate regie maiestatis committimus, ut ad sopienda illa dissidia, que da tricesimarum impedimentis et loco depositionis mercium inter vos et Lewchovienses orta sunt, omnia instrumenta, literas et privilegia vestra, si que habetis, quibus se in hac causa defendere nitimini, ad vigesimum diem ab eo die, quo presentes vobis fuerint exhibite, computando, huc Posonium per homines de medio vestri eligendos
1543 adferenda curetis. Secus non facturi. Datum Posonii, 5. Feb-
febr. 5. ruarii, anno Domini 1543.

Locumtenens et consiliarii
regie maiestatis etc.

78.

Szepeshely, 1543 február 21.

A szepesi káptalan Elfingher János késmárki polgár kérésére átírja a helytartó és a magyar tanács Pozsonyban, 1543 február 5-én kelt levelét, melyben a királyi kamara panaszára felhívják a késmárkiakat, hogy huszadnapra a harminczad és az árúmegállítás kérdésében a lőcseiekkel való egyezkedésre előttük megjelenjenek.

Eredetije papíron, a hátlapon pecsét töredékeivel: Késmárk v. lt., fasc. XXXV., no. 48.

Az átírt oklevelet v. ö. 77. sz. alatt.

79.

Pozsony, 1543 márczius 11.

I. Ferdinánd király elismeri, hogy a lőcseiek az árúmegállítás pörében perhalasztással élve, a szokásos 6 márkát lefizették.

Eredetije papíron, a szöveg alján a király vörös viaszba nyomott bírói pecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. XXXV., no. 49.

Nos Ferdinandus Dei gratia Romanorum, Hungarie Bohemieque etc. rex semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austrie etc, damus pro memoria, quod nobis unacum nonnullis dominis, prelatis, baronibus magistrisque prothonotariis et dicti regni nostri Hungarie nobilibus, sedis scilicet nostre iudiciarie iuratis assessoribus in presenti feria sexta proxima post dominicam Letare nunc preteritam, instante scilicet termino celebrationis iudiciorum octavi diei festi Epiphaniarum Domini proxime preteriti, ad quem scilicet terminum universe cause regnicolarum nostrorum, ex publica constitutione superinde edito adiudicari solite per maiestatem nostram generaliter fuerant prorogate, pro faciendo moderativo iudicio causantium hic, Posonii in sede nostra iudiciaria constitutis, Valentinus Sarkewzy de Fokthew pro prudentibus et circumspectis iudice et iuratis ac universitate civitatis Lewchouiensis, ut actoribus, cum procuratoriis literis eorundem contra circumspectos iudicem iuratosque cives et totam communitatem oppidi Kesmark, veluti in causam attractos, causam eorundem actorum iuxta continentiam literarum capituli ecclesie Scepusiensis exhibitoriarum, amonitoriarum et certificatoriarum coram nostra personali presentia

1543 márcz. 9.

1543 jan. 13.

ratione et pretextu loci depositionis mercium alias in civitate Lewchowiensi, ut dicitur, existentis, nunc vero per eosdem iudicem, iuratosque et totam communitatem oppidi Kesmark eundem locum depositionis mercium sibipsis usurpati, in eisdem literis dicti capituli ecclesie Scepusiensis exhibitoriis, ammonitoriis et certificatoriis clarius denotati coram eadem nostra personali presentia motam et vertentem cum onere consueto sex florenorum in duabus nostris iudiciariis, in tertia vero partibus parti adverse cedente, in eadem sede nostra iudiciaria effective persolvente et satisfaciente condescendi fecisset, imo condescendere fecit, coram eadem nostra personali presentia. Super quibus eosdem iudicem ac iuratos et ceterosque cives dicte civitatis Lewchowiensis, actores autoritate nostra iudiciaria quittos, expeditos et modis omnibus absolutos relinquentes et committentes,
1543 harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante.
márcz. 11. Datum Posonii, tertio die termini prenotati, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo tertio.

Lecta per me magistrum
Chernel prothonotarium.

80.

Pozsony, 1543 márczius 19.

Révay Ferencz nádori helytartó utasítja a szepesi káptalant, hogy pókateleki Szomory Jánosnak, a királyi jogügyek igazgatójának panaszára a késmárkiakat az árúmegállítás ügyében a nádori helytartó ítélőszéke elé idézze meg.

Eredetije papíron, a szöveg alján papírba nyomott pecséttel: Szepesi kápt. lt., scrinio 18., sub K., fasc. 5., no. 9.

Átírva Révay Ferencz nádori helytartó Pozsonyban, 1543 máj. 17-én kelt ítéletlevelében: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 7. (V. ö. 82. sz.)

Franciscus de Rewa comes comitatus Thwrocz, nec non vacante officio regni Hungarie palatini locumtenens, amicis suis reverendis, capitulo ecclesie Scepusiensis, salutem et favorem. Noveritis, quod egregius magister Joannes Zomor de Pokatheleke fiscalis sacre regni Hungarie corone et director causarum regie maiestatis, nostram personalem veniens in presentiam, nomine ipsius sacre corone simul et fisci regii nobis declaravit, quod quamvis ex veteri privilegio liberarum civitatum regiarum mercatores, institores ac mercium quarumcunque commutatores tam extranei, quam indigene de quibuscunque regnis, ducatibus, marchionatibus, provinciis et terris in et extra regnum Hungarie cum mer-

cantiis ac quibuslibet rebus seu bonis venalibus, emticiis et commutabilibus, venientes et pergentes, in partibus dicti regni Hungarie superioribus non nisi Cassovie, Lewtschowie suas mercantias et bona venalia deponere, vendere, commutare et in summa universas et quaslibet mercium, rerumque et bonorum venalium commutationes, emptiones et omne genus cambii ibidem ac in eisdem tantummodo duabus civitatibus et non in aliis partium superiorum locis exercere deberent, verum tamen in anno, cuius iam duodecima vel citra instaret revolutio, prudentes ac circumspecti iudex et iurati cives oppidi Kesmarck vocati, in comitatu Scepusiensi habiti, qui et ipsi sue reipublice eam libertatem, qua prescripte libere civitates regie a divis Hungarie regibus donate gaudent, arrogare pretendunt, freti auxilio spectabilis et magnifici quondam domini Hyeronimi de Lazko, alias palatini Syradiensis, domini ipsorum, prenotatos mercatores, institores et mercium commutatores, tam extraneos scilicet, ut prefertur, quam indigenas, in et extra regnum ad partes illas superiores terre Scepusiensis venientes et pergentes ab eorum mercibus rebusque et bonis venalibus, empticiis et commutabilibus in dicta civitate Lewtschowia deponendis, vendendis, commutandis et in summa ab omni fere commutatione, venditione et emptione in ipsa Leutschouia fieri debendis, ad dictum oppidum Kesmarck adeo avocassent et alienassent, ut in presentia non nisi vestigium quoddam veteris emporii terre predicte Scepusiensis locique depositionis in ipsa civitate Lewtschouia appareret, per quod iidem iudex ac iurati cives predicti oppidi Kesmarck dictam civitatem Leutschouiam suis iustis et antiquis iuribus, privilegiis ac libertatibus maiori in parte spoliassent et commoda emolumentaque fere omnia, que ex premissis reipublice eiusdem civitatis Lewtschouiensis obvenire deberent, in suum suorumque concivium usum convertissent inque commodum et augmentum oppidi prescripti Kesmark, prudentes ac circumspecti iudex et iurati cives moderni eiusdem oppidi Kesmark totam communitatem representantes, eiuscemodi iuribus, privilegiis et libertatibus dicte civitatis Leutschouiensis pro seipsis modo premisso indebite usurpatis et occupatis, mala fide uterentur, potentia mediante in preiudicium et damnum sacre dicti regni Hungarie corone, fiscique regii manifestum. Ex parte quorum dictus magister Joannes Zomor pro interesse sacre dicti regni Hungarie corone simul et regii fisci a nobis iudicium et iustitiam elargiri postulabat. Cum autem iudicium et iustitia etiam privato cuique ex equo administranda sit, amititiam vestram rogamus et

hortamur diligenter, quatenus presentes literas nostras memorati iudici et iuratis civibus dicti oppidi Kesmark per hominem vestrum pro testimonio fide dignum exhiberi et presentari faciatis. Qui si personaliter reperiri poterunt, bene quidem, alioqui idem homo vester de modo habitationis, sive solitis eorundem residentiis ammoneat eosdem, dicatque et committat eisdem verbo nostro ut ipsi decimoquinto die, a die huiusmodi ammonitionis computando, personaliter vel per procuratores eorum legitimos coram nobis modis omnibus comparere debeant et teneantur, rationem de premissis reddituri, certificantes nihilominus eosdem [ibidem] quod sive ipsi termino in prescripto coram nobis compareant, sive non, nos ad partis conparentis instantiam id faciemus in premissis, quod dictaverit ordo iuris. Et post hec huiusmodi exhibitionis, ammonitionis et certificationis seriem, ut fuerit expeditum, terminum ad prescriptum nobis amicabiliter rescribatis. Datum Posonii, feria secunda proxima post dominicam Ramispalmarum, anno domini millesimo quingentesimo quadragesimo tertio.

1543 márcz. 19.

Lecta.

Hátlapján a káptalannak válaszként írt jelentése. (V. ö. 81. sz.)

81.

Szepeshely, 1543 április 1.

A szepesi káptalan jelentése Révay Ferencz nádori helytartónak, hogy Pozsonyban, 1543 márczius 19-én kelt parancsa értelmében pókateleki Szomory János, a királyi jogügyek igazgatója panaszára a késmárkiakat az árúmegállítás ügyében a nádori helytartó ítélőszéke elé megidézte.

Fogalmazványa a szepesi kápt. lt., scrin. 18., sub K., fasc. 5., no. 9. jelzetű parancs hátlapján.

Átírva Révay Ferencz nádori helytartó Pozsonyban, 1543 máj. 17-én kelt ítéletlevelében: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 7. (V. ö. 82. sz.)

Magnifico domino, domino Francisco de Rewa comiti comitatus de Thwrocz, nec non vacante officio regni Hungarie palatini locumtenens etc., domino eorum honorandissimo capitulum ecclesie Scepusiensis orationum suffragia devotarum. Vestra noverit magnifica dominatio nos literas eiusdem exhibitorias, ammonitorias et certificatorias nobis amicabiliter loquentes et directas honore et reverentia, quibus decuit, recepisse in hec verba: Franciscus etc.

Nos itaque amicabilibus petitionibus vestre magnifice dominationis morem querere cupientes, ut tenemur, unum

e medio nostri, videlicet venerabilem magistrum Thomam de Mako cantorem huius ecclesie nostre socium et concanonicum, ad premissa fideliter exequenda nostro pro testimonio fide dignum duximus transmittendum. Qui tandem exinde ad nos reversus, nobis conscientiose retulit eo modo, 1543 márcz. 31. quod ipse sabbatho proximo ante conductum Pasche nunc novissime transactum, ad dictum oppidum Kesmark accessisset, ibique prescriptas literas vestre magnifice dominationis prefatis iudici et iuratis civibus eiusdem oppidi, in consistorio eorum personaliter reperitis, exhibuisset et presentasset eosdemque ammonuisset ac dixisset et commisisset eisdem verbo vestre magnifice dominationis, ut ipsi quintodecimo die, a die huiusmodi ammonitionis exhinc facte computando, personaliter vel per procuratores eorum legittimos coram vestra magnifica dominatione comparere debeant et teneantur rationem de premissis reddituri, certificassetque eosdem ibidem, ut sive ipsi termino in prescripto coram magnifica dominatione conpareant, sive non, vestra eadem magnifica dominatio ad partis comparentis instantiam id faciet in premissis, quod dictaverit ordo iuris. Seriem itaque huiusmodi exhibitionis, ammonitionis et certificationis eidem vestre magnifice dominationi amicabiliter duximus rescribendam. Datum secundo die diei exhibitionis, ammonitionis 1543 ápr. 1. et certificationis prenotatarum. Anno Domini supradicto.

82.

Pozsony, 1543 május 17.

Révay Ferencz nádori helytartó ítélete pókateleki Szomory Jánosnak, a királyi jogügyek igazgatójának panaszára az árúmegállítás ügyében a késmárkiak ellen indított perben.

Eredetije hártyán, könyvalakban, piros-kék-fehér zsinóron függő pecséttel: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 7.

Nos Franciscus de Rewa comes comitatus de Thwrocz, nec non vacante officio regni Hungarie palatini locumtenens, damus pro memoria, quod nobis una cum nonnullis dominis prelatis et baronibus, magistris prothonotariis et regni huius nobilibus, sedis scilicet iudiciarie regie maiestatis iuratis assessoribus, feria tertia proxima post dominicam Exaudi 1543 máj. 8. proxime preteritam, instante scilicet termino celebrationis iudiciorum diei dominice Iubilate proxime preterite, ad quem 1543 ápr. 15. scilicet terminum universe cause regnicolarum ex novis constitutionibus publicis adiudiciari solite per maiestatem regiam generaliter fuerant prorogate, in eadem sede iudiciaria

regie maiestatis constitutis et existentibus, egregius magister Joannes Zomor de Pokatheleke, director causarum serenissimi principis et domini, domini Ferdinandi divina favente clementia Romanorum, Hungarie, Bohemie etc. regis semper augusti, infantis Hispaniarum, archiducis Austrie etc., domini nostri clementissimi et fiscalis sacre corone nostram veniens in presentiam, nomine eiusdem sacre corone simul et fisci regii contra prudentes et circumspectos iudicem iuratos coeterosque cives oppidi Kesmark quasdam literas honorabilis capituli ecclesie Scepusiensis exhibitorias, ammonitorias et certificatorias, ad amicabilem requisitionem nostram nobis rescriptas, exhibuit et presentavit hunc tenorem continentes.

Következik a szepesi káptalan 1543 április 1-én kelt jelentése Révay Ferencz nádori helytartóhoz, hogy Pozsonyban, 1543 márczius 19-én kelt parancsa értelmében pókateleki Szomory Jánosnak, a királyi jogügyek igazgatójának panaszára a késmárkiakat az árúmegállítás ügyében a nádori helytartó ítélőszéke elé megidézte. (V. ö. 81. sz.)

Quibus exhibitis et presentatis, idem magister Joannes director et fiscalis premissam actionem et acquisitionem suam nomine sacre corone et fisci regii intentatam comprobare volens, quasdam literas serenissimi quondam principis domini Sigismundi regis, in pergameno privilegialiter confectas, nostrum iudiciarium producere curavit in conspectum huiusmodi sub tenore.

Következik Zsigmond király Kassán, 1411 április 17-én kelt privilegiális levele Lőcse számára, a melyben árúmegállítását megerősíti s a Szepességen áthaladó kereskedőket eltiltja attól, hogy árúikat másutt rakják le. (V. ö. 9. sz.)

Quibus perceptis, Ambrosius de Beycz pro annotatis iudice, iuratis coeterisque civibus pretacti oppidi Kesmark, cum procuratoriis literis eorundem nostram exsurgens in presentiam, respondit ex adverso, quod iidem iudex, iurati coeterique cives antedicti oppidi Kesmark in causam attracti, contra annuentiam prefati quondam domini Sigismundi regis in facto premissarum libertatum et privilegiorum, prefatos cives et inhabitatores dicte civitatis regie Lewchouiensis nihil omnino fecissent, sed nec cives ipsos in eorum prerogativis et libertatibus turbassent, neque etiam regio fisco quitquid incommodi intulissent, sed iuxta antiqua eorum privilegia et libertates, quas et ipsi pro se haberent a divis regibus eisdem concessas, suas exercuissent negotiationes et rerum quarumlibet ponderationes, emptiones, venditiones, commutationes et alias forizationes, quas et modo iuxta eorum privilegia exercerent et in huius responsionis sue

documentum idem procurator ipsorum in causam attractorum, quasdam literas adiudicatorias serenissimi principis quondam domini Ladislai regis in pergameno per modum libelli privilegialiter confectas nobis exhibere curavit, hunc tenorem continentes.

Következik II. Ulászló Budán, 1496 június 9-én kelt, az árúmegállítás kérdésében a késmárkiak perújítása következtében hozott ítéletlevele. (V. ö. 44. sz.)

Quibus exhibitis et presentatis, post multas inanes, frivolas ac de iure minime admittendas prenominati procuratoris in causam attractorum exceptiones, memoratus magister Joannes causarum regalium director, nomine sacre corone regni regiique fiscy, ipse vero procurator in causam attractorum in personis eorundem a nobis iudicium et iustitiam postularunt in premissis elargiri. Verum quia iuxta formam prescriptarum literarum iam sepefati domini Sigismundi imperatoris et regis locus depositionis et disligationis mercium omnium per quoscunque mercatores et alterius cuiusvis status et conditionis homines, tam scilicet regnicolas, quam extraneos ad dictam terram Scepusiensem quovis tempore importandarum in dicta civitate Lewche esse fierique eaque omnia in ipsa tantummodo civitate Lewche et non in aliquibus aliis locis seu civitatibus primitus et ante omnia operiri et disligari, vendi, cambiri et alias quomodolibet mercificari debere; ibidem etiam et nullibi alias libram generalem ponderandi causa res universas haberi posse, annotati item cives et incole dicte civitatis Kesmark in ipsa civitate sua libram, stateram seu mensuram, ad ponderandum et mensurandum quascunque res venales aptas et necessarias instituere inibique ceram, sepum, cuprum, plumbum, calibem, ferrum et alias res venales ponderari et per ponderationem vendi et emi solitas, per ipsos ac quoscunque mercatores, tam regnicolas, quam forenses ad predictam civitatem Kesmark apportandas et adducendas, ponderare et pro pannis et aliis rebus venalibus, more alias consueto commutare et vendere commutarique et vendifacere, item preter currus magnos et summarios, vulgo masazeker vocatos, qui more antiquo in certis civitatibus et locis regni Hungarie, ad id specialiter deputatis, deponi et disligari solent, currus communes et leves, pannis et aliis rebus venalibus, qui in talismodi curribus communibus et levibus per fora hinc inde causa forizationis deferri consuevissent, tam per se, quam per alios mercatores inducere et inducifacere predictasque negotiationes, forizationes et commutationes in emptionibus scilicet et venditionibus huius-

modi rerum, contradictione quorumlibet in hac parte non obstante, facere et exercere exercerique et negotiari facere posse ex premissis reperiebantur manifeste. Propter quod universa mercimonia per quoscunque mercatores et alterius cuiusvis status homines, tam scilicet regnicolas, quam extraneos ad dictam terram Scepusiensem quovis tempore importanda in eadem tantummodo civitate Lewche et non in aliquibus aliis locis seu civitatibus primitus et ante omnia deponi, aperiri, disligari, vendi, cambiri et alias quoquolibet mercificari, ibidem etiam in ipsa videlicet civitate Lewche libram generalem ponderandi causa res universas, ad ponderandum aptas et necessarias, cives ipsi et incole eiusdem civitatis Lewche ex speciali indulto et gratiosa annuentia eiusdem quondam domini Sigismundi imperatoris et regis in perpetuum habere posse et debere, memorati vero iudex iuratique cives et inhabitatores prefate civitatis Kesmark in causam attracti in eadem civitate sua Kesmark libram, stateram sive mensuram, liberam quidem pro sua civitate, non tamen generalem, eo quod generalis ipsa libra, statera sive mensura ex eiusdem domini imperatoris et regis gratiosa annuentia ad prefatam dumtaxat civitatem Lewche, tanquam peculium eius, iure perpetuo pertinere dinoscitur, ad ponderandum et mensurandum res venales aptas et necessarias instituere inibique ceram, sepum, cuprum, plumbum, calibem, ferrum et alias res venales ponderari et per ponderationem vendi et emi solitas, per ipsos ac quoscunque alios mercatores, tam regnicolas, quam forenses, ad predictam civitatem Kesmark apportandas et adducendas, ponderare et pro pannis aliisque rebus venalibus, more alias solito commutare et vendere commutarique et vendi facere, currus autem communes et leves, pannis et aliis rebus venalibus, que in huiusmodi curribus communibus et levibus per fora hinc inde causa forizationis deferri consvevissent, oneratos, non autem magnos et summarios, vulgo masazeker vocatos, tam per se, quam per alios mercatores inducere et induci facere predictasque negotiationes, forizationes in emptionibus scilicet et venditionibus huiusmodi rerum, contradictione quorumlibet in hac parte non obstante, facere et exercere exercerique et negotiari facere posse, currus tamen communes et leves, non plures, quam quos quatuor equi vehere possunt, res autem venales, non nisi disligatas et apertas intelligi; denique iam sepedicti iudex iuratique cives in causam attracti ab ipsa violentie pena causa in presenti certis et rationabilibus ex causis relevari et exonerari debere nobis ac dominis prelatis et baronibus magistrisque protho-

notariis et regni huius nobilibus, nobiscum in examine et cognitione presentis cause consedentibus, cernebatur manifeste. Eorundem igitur dominorum prelatorum et baronum, magistrorumque prothonotariorum et regni huius nobilium, iuratorum scilicet assessorum sedis iudiciarie regie maiestatis, quesito et assumpto consilio superinde prematuro et sana deliberatione, prescripta universa mercimonia per quoscumque mercatores et alterius cuiusvis status homines tam scilicet regnicolas, quam extraneos, ad dictam terram Scepusiensem quovis tempore importandas, in eadem tantummodo civitate Lewche et non in aliquibus aliis locis seu civitatibus primitus et ante omnia deponi, aperiri, disligari, vendi, cambiri et alias quomodolibet mercificari, ibidem etiam in ipsa videlicet civitate Lewche libram generalem ponderandi causa res universas ad ponderandum aptas et necessarias cives ipsos et incolas eiusdem civitatis Lewche eorumque posteros universos ex speciali indulto et gratiosa annuentia dicti quondam domini Sigismundi imperatoris et regis in perpetuum habere posse et debere; annotatos autem iudicem iuratosque cives prefate civitatis Kesmark in causam attractos et omnem eorum posteritatem in eadem civitate sua Kesmark libram, stateram sive mensuram, liberam quidem, ut premittitur, non tamen generalem, eo quod generalis ipsa libra, statera seu mensura ex eiusdem quondam domini imperatoris et regis gratiosa annuentia ad prefatam dumtaxat civitatem Lewche, tanquam peculium eius, iure perpetuo pertinere dinoscitur, res venales ad ponderandum et mensurandum aptas et necessarias instituere inibique ceram, sepum, cuprum, plumbum, calibem, ferrum et alias res venales ponderari et per ponderationem vendi et emi solitas per ipsos cives et incolas civitatis Kesmark ac quoscunque alios mercatores, tam regnicolas, quam forenses, ad predictam civitatem Kesmark apportandas et adducendas ac pro pannis aliisque rebus venalibus more alias consueto commutare et vendere commutarique et vendifacere, currus etiam communes et leves, pannis et aliis rebus venalibus, que in huiusmodi curribus communibus et levibus per fora hinc inde causa forizationis deferri consvevissent, oneratos, non tamen magnos et summarios, vulgo Masazeker vocatos, tam per se, quam per alios mercatores inducere et inducifacere predictasque negotiationes, forizationes in emptionibus scilicet et venditionibus huiusmodi rerum, in ipso loco quidem depositionis prenotato disligatarum et apertarum, contradictione quorumlibet in hac parte non obstante, facere, exercere exercerique et negotiari facere posse, currus tamen

communes et leves, non plures, quam quos quatuor equi vehere possunt, res autem venales, quas tam forensibus, quam indigenis regni huius, his nempe, qui incole ipsius civitatis Kesmark non fuerint, in eandem civitatem Kesmark etiam in curribus communibus et levibus inducere licet, non nisi eas, que in ipsa civitate Lewche iam disligate et aperte extiterint, intelligi debere, dictis enim iudici, iuratis, coeterisque civibus et inhabitatoribus ipsius civitatis Kesmark in causam attractis eorumque posteris universis etiam non disligatas et non apertas res venales successivis semper temporibus perpetuis in curribus dumtaxat communibus et levibus, quos, ut prefertur, ad maximum quatuor equi vehere possunt, in eandem civitatem Kesmark inducere ibidemque disligare, aperire, ponderare disligatasque et apertas sive in ballis, sive in vasis tunellisque sint, tam in eadem civitate Kesmark, quam etiam alias ubique per fora hinc inde deferentes forizatione solita, per pecias et ulnas aliasque mercatorias ponderationes, mensurationes vendere et commutare liberum fore, ita tamen, ne cives ipsi et incole eiusdem civitatis Kesmark sub aliquo pretextu forenses quospiam aut regni huius indigenas a sua civitate Kesmark alienos et extrarios sibipsis in mercature sue societatem asciscere audeant, nam alioqui, si qui tales deprehensi fuerint, eorum omnium merces cum ipsis mercatoribus ab ipsa civitate Kesmark alienis, sive forensibus, sive indigenis regni huius communes, generaliter eorum etiam omnium mercatorum, tam scilicet indigenarum huius regni, quam forensium, qui huic decreto nostro quoquomodo contravenire ausi fuerint, si evidenter fuerint deprehensi et iure convicti, mercimonia omnia per eos, quorum interest, auferri et confiscari; ipsi denique cives iuratique cives dicte civitatis Kesmark in causam attracti in causa presenti, a premissa violentie pena, certis et rationabilibus ex causis relevari et exonerari debere, auctoritate nostra iudiciaria decrevimus et commisimus iudicandos, immo dercrevimus et committimus in hisque omnibus premissis solenniter pronuntiamus, communi iustitia observata, harum nostrarum, quibus sigillum nostrum autenticum est appensum, vigore et testimonio literarum. Datum Posonii, feria quinta proxima post festum Penthecostes, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo tertio.

1543
máj. 17.

Publicata, presentata, lecta et extradata in sede per me magistrum Damianum prothonotarium. Coram me magistro Georgio Posa prothonotario presentie regie maiestatis etc.

83.

Pozsony, 1543 május 27.

Révay Ferencz nádori helytartó pókateleki Szomory Jánosnak, a királyi jogügyek igazgatójának kérésére átírja II. Ulászlónak Budán, 1496 június 9-én kelt, az árúmegállítás kérdésében folyt peres eljárás folyamán a késmárkiak megbízottja, Beyczi Ambrus által bemutatott ítéletlevelét.

Átírta Révay Ferencz nádori helytartó Pozsonyban, 1551 febr. 21-én kelt oklevelében: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 27. szám; a szepesi káptalan 1557 júl. 8.: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 34. sz. és I. Ferdinánd király Bécsben, 1558 júl. 12.: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 35. sz. (V. ö. 110., 120. és 129. sz.)

Nos Franciscus de Rewa comes comitatus de Thwrocz, nec non vacante officio regni Hungarie palatini locumtenens, damus pro memoria, quod quum in quadam causa inter egregium magistrum Joannem Zomor de Pokatheleke fiscalem sacre corone et directorem causarum regalium, ut actorem ab una, parte vero ab altera prudentes et circumspectos iudicem et iuratos cives civitatis Kesmark, veluti in causam attractos, mota et vertente, sabbato proximo post dominicam Jubilate proxime preteritam, instante scilicet termino celebrationis iudiciorum ferie secunde proxime post eandem dominicam Jubilate, ad quem videlicet terminum universe cause regnicolarum ex novis constitutionibus publicis adiudicari solite generaliter fuerant prorogate, per Ambrosium de Beycz legitimum procuratorem dictorum in causam attractorum, quedam litere serenissimi principis quondam domini Ladislai regis pie memorie adiudicatorie, in pergameno privilegialiter per modum libelli confecte, coram nobis in iudicio exhibite fuissent et presentate, mox prefatus magister Joannes Zomor director causarum, nostram exsurgendo in presentiam, nomine fisci regii paria earundem literarum per nos sibi dari postulavit. Quarum tenor talis est. 1543 máj. 21. 1543 máj. 16.

Következik II. Ulászló Budán, 1496 június 9-én kelt, az árúmegállítás kérdésében hozott ítéletlevele. (*V. ö. 44. sz.*)

Quas nos de verbo ad verbum sine diminutione et augmento aliquali transsumpmi et transcribi presentibusque literis nostris inseri et inscribi faciendo, memorato magistro Johanni directori et per eum fisco regio iurium suorum pro cautela dandas duximus et concedendas. Datum Posonii, feria sexta proxima post dominicam Cantate, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo tertio. 1543 máj. 27.

84.

Pozsony, 1543 május 28.

Révay Ferencz nádori helytartó parancsa az ország rendeihez Lőcse árúmegállító-joga érdekében és védelmére.

Eredetije papíron, a szöveg alján vörös viaszpecsét nyomaival: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 8. sz.

Átírva a szepesi káptalan 1557 júl. 8.: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 34. sz. és I. Ferdinánd Bécsben, 1558 júl. 12-én kelt oklevelében: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 35. sz. (V. ö. 120. és 129. sz.)

Franciscus de Rewa comes comitatus de Thwrocz, nec non vacante officio regni Hungarię palatini locumtenens etc. Universis et singulis dominis reverendissimis, reverendis, spectabilibus et magnificis, egregiis et nobilibus comitibus, vicecomitibus, capitaneis, castallanis, provisoribus, cunctis etiam officialibus, item prudentibus et circumspectis iudicibus et iuratis civibus civitatum, oppidorum et villarum, preterea quibusvis etiam negotiatoribus, institoribus quibuscunque mercium, tam externis, quam internis, questum in partibus regni superioribus, in terra et comitatu Scepusiensi partibusque illi vicinis exercentibus, pręsentium notitiam habituris, salutem et amicitiam cum honore. Notum esse volumus per presentes, quod cum in causa et differentia illa, quam egregius magister Joannes Zomor de Pokatheleke director causarum et fiscalis sacrę coronę r[egię] maiestatis, domini nostri clementissimi adversus prudentes et circumspectos iudicem et iuratos cives inhabitatoresque civitatis Kesmark ratione depositionis et disligationis commutationisque mercium et rerum vendibilium, que scilicet diversis anni temporibus per terram Scepusiensem ab negotiatoribus internis et externis ad civitatem Leutschouiensem, utpote aliarum in terra illa principalem, veteri indulto, privilegio ac prerogativa, a divis olim Hungarię regibus concessis, inducebantur, eo quod per hęc disturbiorum tempora scissionemque regni eadem vetusta mercium depositio commutatioque ad civitatem Kesmark maiori in parte utrumque translata fuisse dinoscebatur, in presentibus iudiciis
1543 dominice Jubilate in curia regia, nomine sacrę coronę regni
ápr. 15. huius regiique fisci, coram nobis moverat, visis et perlectis earundem civitatum literis et privilegiis, utrinque in iudicio productis, iure compertum et adiudicatum sit ex indulto et gratiosa annuentia divorum Hungarię regum locum depositionis, disligationis, commutationisque ac venditionis mercium omnium ad terram Scepusiensem inducendarum, uni ipsi civitati Leutschoviensi in tota illa terra Scepusiensi princi-

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

pali conpetere. Quemadmodum hoc ita esse, literę nostrę superinde iudicialiter emanatę plane testantur et corroborant, nullis scilicet negotiatorum, forensium et internorum, demptis civibus et incolis civitatis Kesmark, quibus iuxta privilegia antiqua merces in levibus et communibus curribus, quos ad maximum quatuor equi vehere possunt, inducere permissum est, licere, primum cum mercibus, cuiuscunque generis existant, ad ipsam civitatem Kesmark deponendi, disligandi, commutandi et vendendi causa venire. Quam ob rem vobis universis negotiatoribus, institoribus et quibuscunque questoribus internis et externis, iter et negotiationem in terra Scepusiensi agentibus, authoritate iudicatus nostri iniungimus, ne quis vestrum deinceps cum rebus, mercibus et quibuscunque mercantiis pro depositione, commutatione aut disligatione earum alio se, quam ad civitatem Leutschouiensem, locum scilicet huiusmodi rebus iure vetustissimo compertum, sub amissione earundem mercium audeat, ubi forenses intra octo dies, indigenę quoque intra dies totidem, iuxta antiqua civitatis privilegia factis vel expectatis commutationibus depositionibusque ac disligationibus, tandem liberum unicuique vestrum sit cum dictis rebus et mercibus vestris, quaecunque malueritis loca ire et merces ipsas venditioni exponere; si qui vero vestrum decretis huiusmodi iudicii facere contrarium ausus fuerit, nos universos dominos reverendissimos, spectabiles, magnificos, egregios et nobiles, nec non cives et iuratos cives prefatos harum serie hortamur ac premissa authoritate iudicatus nostri requirimus et iis, quorum interest committimus firmiter, ut dum et quando hac ratione, nomine dictę civitatis Leutschouiensis, coniunctim vel divisim fueritis requisiti, penes iudicem et iuratos cives, modernos et futuros, toties quoties opus fuerit, insurgere et penes eosdem in tuenda eorum libertate astare, eisdemque in ablatione mercium ad depositionem non inductarum, contra temerarios quosvis negotiatores auxilio, consilio et defensione adesse et in illos iure etiam animadvertere debeatis, premissa iudicatus nostri authoritate per nos cuilibet vestrum hac in parte data. Ne autem negotiatorum quispiam causari possit hanc iuridicam deliberationem sibi minime constitisse, volumus et rogamus hęc ubique in locis necessariis, per fora et loca publica palam et manifeste facere publicary proclamarique. Secus igitur ne feceritis; presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Posonii, vigesima octava Maii, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo tertio. 1543 máj. 28.

Lecta.

85.

Prága, 1544 január 7.

I. Ferdinánd király nyílt parancsa Késmárk városának, hogy az árúmegállítás kérdésében a lőcseiek javára hozott ítélet értelmében a lőcseieket az árúmegállítás gyakorlásában ne zavarják, minthogy ellenkező esetre Báthory András tárnokmestert és főkapitányt bízta meg a lőcseiek jogainak védelmével.

Eredetije papíron, a szöveg alján papírra nyomott királyi gyűrűs pecséttel: Lőcse v. lt, VIII. oszt., 9. sz.

Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Hungarie, Bohemie etc. rex semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austrie etc. fidelibus nostris, prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus et toti communitati civitatis nostre Kesmark, salutem et gratiam. Ex humili supplicatione fidelium civium civitatis nostre Leuchouiensis intelleximus vos denuo contra sententiam, in sede nostra iudiciaria inter ipsos exponentes ac vos ratione loci depositionis mercium iuridice latam, violenter agere coepisse in derogamen et sententie late et libertatis eorum manifestum, quod nobis non potest non displicere, neque pati volumus, ut vos temere fideles nostros subditos in eorum libertatibus violenter turbetis. Supplicatione igitur ipsorum accepta, cum eos in eorum iuribus defendere teneamur, fidelitati vestre harum serie firmiter comittimus et mandamus, quatinus acceptis presentibus, sententiam in causa depositionis mercium latam observare et in aliis etiam rebus contra libertatem ac privilegia ipsorum exponentium nichil omnino attentare aut facere presumatis, sed ea illis, quod ad vos pertinet, inviolata relinquere debeatis et teneamini, nam alioquin commisimus per alias literas nostras magnifico Andree Bathory comiti comitatuum Zathmar et Zabolch, tavernicorum nostrorum regalium magistro ac supremo regni nostri Hungarie capitaneo, ut ipsos exponentes tam contra vos, quam alios in sententia predicta per vos observanda et in aliis etiam eorum iustis rebus, privilegiis et libertatibus protegere debeat et teneatur, authoritate nostra ei in hac parte data ac iure et iustitia mediante. Aliud igitur ne feceritis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Prage, septima Januarii, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo quarto.

1544 jan. 7.

Ferdinandus m. p.

Nicolaus Olahus m. p.

A lap szélén alul, más kézzel, kis betűkkel: Ad cives de Kesmark, ut sententiam latam observent et contra privilegia Leuchouiensium non agant.

86.

Szepeshely, 1544 február 11.

Szepesmegye alsó széke írásba foglalja a késmárkiaknak a megye gyűlésén tett nyilatkozatát, a mely szerint a király, illetőleg a bíróság az árúmegállítás ügyében hozott ítéletének alávetik magukat, azzal a fenntartással, hogy alkalomadtán a királynak sérelmeiket előterjeszthessék.

Eredetije papíron, a szöveg aljára nyomott négy meglehetősen ép gyűrűs pecséttel: Késmárk v. lt., fasc. III., no. 10.

Nos Balthasar Zakach de Petrocz vicecomes et iudices nobilium sedis inferioris terre Scepusiensis memorie commendamus per presentes, quod cum nos ad petitionem prudentum ac circumspectorum iudicis et iuratorum civium et totius senatus civitatis Leuchouiensis cum mandato regie maiestatis, domini nostri clementissimi, fratres nostros, nobiles Stanislaum Falk de Olsawycza, Casparem Vincency de Gergew ratione depositionis ad prudentes iudicem et iuratos cives civitatis Kesmark misissemus, qui ad nos reversi nobis retulerunt, quod per suos concives in sede nostra vellent super mandato regio relationem facere. Adveniente igitur diei sedis nostre, videlicet feria secunda proxima ante festum beati Valentini martiris, prudentes Joannes Elfynger, Caspar Pray notarius et cives iurati dicte civitatis Kesmark coram nobis ac dictis iudice et ceteris iuratis civibus prenominate civitatis Leuchouiensis, nomine dictorum iudicis et iuratorum ac totius senatus prefate civitatis Kesmark eam fecerunt relationem, quomodo ipsi literas sue maiestatis, tamquam fideles et humiles subditi summo, quo decuit, honore suscepissent et tractassent, ut literas preceptorias domini sui clementissimi, eaque omnia, que in literis sententionalibus civitatis Leuchouiensis, Posonii per iudices regni ordinarios ratione depositionis, disligationis et commutationis mercium quarumcunque continentur, fideliter observaturos et non contradicturos, ita tamen, quod de suis iniuriis et gravaminibus, si que undecumque haberent, suo tempore suam maiestatem interpellarent et requirerent, non tamen posse ipsos homines forenses ab ingressu civitatis sue arcere et inhibere; harum nostrarum vigore

1544
febr. 11.

testimonioque literarum mediante. Datum in capitulo Scepu-
1544 siensi, loco sedis nostre iudiciarie, die prenotato, anno
febr. 11. Domini millesimo quingentesimo quadragesimo quarto.

87.

Pozsony, 1544 április 6.

Várdai Pál esztergomi érsek és királyi helytartó utasítja a pozsonyi káptalant, hogy a késmárkiak panaszára, az árúmegállítás ügyében idézze meg tizenötödnapra pókateleki Szomory Jánost, a királyi jogügyek igazgatóját, a nádori helytartó ítélőszéke elé.

Eredetije papíron, a szöveg alján papírba nyomott pecséttel: pozsonyi kápt. lt., caps. 33., fasc. 8., no. 24.

Átírta a pozsonyi káptalan 1544 ápr. 13. kelt jelentésében; Révay Ferencz nádori helytartó Pozsony, 1551 febr. 21.: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 28. sz.; a szepesi káptalan 1557 júl. 8.: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 34. sz. és I. Ferdinánd király Bécs, 1558 júl. 12.: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 35. sz. (V. ö. 88., 111., 120. és 129. sz.)

Paulus de Warda archiepiscopus Strigoniensis, primas Hungariae, legatus natus, summus et secretarius cancellarius ac locumtenens regiae maiestatis etc., amicis suis reverendis, capitulo ecclesie Posoniensi salutem et amicitiam paratam cum honore. Dicitur nobis in personis prudentum ac circumspectorum iudicis et iuratorum civium civitatis Kesmark, in comitatu Scepusiensi habitae, quomodo magnificus dominus Franciscus de Rewa comes comitatus Thwrocz, nec non vacante officio regni Hungariae palatini locumtenens, in causa illa, quam egregius magister Joannes Zomor de Pokatheleke fiscalis sacrae regni Hungariae coronae et director causarum praefatae regiae maiestatis, nomine ipsius sacrae coronae simul et fisci regii contra
1544 ipsos exponentes feria tertia proxima post dominicam
máj. 27. Exaudi proxime praeteritam, instante scilicet termino cele-
1554 brationis iudiciorum diei dominicae Jubilate proxime prae-
máj. 3. teritae, ad quem scilicet terminum universae causae regnicolarum ex novis constitutionibus publicis adiudicare solitae per prefatum maiestatem regiam generaliter fuerant prorogatae, ratione depositionis, venditionis et commutationis mercium rerumque et bonorum venalium, quae videlicet idem magister Joannes fiscalis et director, in sua actione fiscali coram eodem domino locumtenenti palatinali proposita, in regia civitate Lewchouia tantum, et non in ipsa civitate Kesmark fieri debere asseruisset, iuxta continentiam

literarum honorabilis capituli ecclesie Scepusiensis exhibitoriarum, ammonitoriarum et certificatoriarum, ad amicabilem requsitionem eiusdem domini locumtenentis palatinalis eidem rescriptarum, in eius praesentiam movisset et que tandem per eundem dominum locumtenentem palatinalem adiudicata extitisset eo, quod procurator ipsorum exponentium ex inadvertentia sua certas quasdam allegationes et responsiones, quas in defensionem iurium ipsorum exponentium dicere, facere et in medium proferre debuisset, obmisisset, ipsis exponentibus nocivum quoddam fecisset iudicium in eorundem exponentium totiusque reipublicae suae praeiudicium et damnum manifestum. Requisiti itaque sumus pro parte ipsorum exponentium, ut eisdem circa praemissa de oportuno novi iudicii remedio providere dignaremur. Cum autem ex decreto et antiqua approbataque consuetudine regni universi casus nocivi litigantium in processu iuris emergentes vigore novi iudicii reformari soleant, authoritate regia, qua in praesentiarum in eius maiestatis absentia fungimur, id eisdem exponentibus duximus annuendum et concedendum, ut ipsi in termino infrascripto novas allegationes, responsiones et replicationes ac alia omnia, quae de iure admittenda sunt, agere, facere et procurare coram dicto domino locumtenente palatinali causa in praemissa valeant atque possint. Et quoniam causa haec extra omnes terminos iudiciorum adiudicari posse et debere dinoscatur, amicitiam vestram harum serie rogamus et hortamur diligenter et nihilominus authoritate nostra iniungimus vobis, quatinus praesentes literas nostras memorato magistro Joanni Zomor fiscali et directori per vestrum testimonium fide dignum exhiberi et praesentari faciatis, qui si personaliter reperiri poterit, bene quidem, alioqui idem homo vester de domo habitationis suae, solitae eiusdem residentiae ammoneat eundem dicatque et committat eidem verbo nostro, ut ipse quintodecimo die a die exhibitionis praesentium computando, absque omni prorogationis confidentia in curia regia coram praefato domino locumtenete palatinali modis omnibus comparere literasque eiusdem domini locumtenentis palatinalis adiudicatorias causa in praescripta confectas et emanatas in iudicio producere et exhibere debeat et teneatur, causa in eadem nomine praefatae sacrae coronae et fisci regii novum iudicium recepturus, certificantes nichilominus eundem magistrum Joannem Zomor, fiscalem et directorem ibidem, ut sive ipse termino in praescripto coram eodem domino palatinalis locumtenenti compareat praescriptasque literas eiusdem adiudicatorias coram eodem in iudicio pro-

ducat novumque iudicium recipiat, sive non, idem dominus locumtenens palatinalis id faciet in praemissis, quod iuri videretur expedire. Et post haec huiusmodi exhibitionis, ammonitionis et certificationis seriem, ut fuerit expediendum, terminum ad praedictum eidem domino locumtenenti palatinali amicabiliter rescribatis. Datum Posonii, die dominico Ramispalmarum, anno millesimo quingentesimo quadragesimo quarto.

1544 ápr. 6.

Lecta.

1544 ápr. 8. *A hátlapon:* Anno 1544 feria tertia proxima post dominicam Palmarum ego, Johannes de Hall, custos et canonicus capituli ecclesiae Posoniensis, exhibui — — —[a] per praesentiam praesentes literas egregii Johanni Zomor in hac civitate Posoniensi, in domo Symonis literati personaliter reperto, ibidem ammonui et certificavi, ut intra. — *(A hátlapon van a káptalan jelentésének fogalmazványa is.)*

88.

Pozsony, 1544 április 13.

A pozsonyi káptalan jelentése Várdai Pál esztergomi érseknek és királyi helytartónak, hogy Pozsonyban, 1544 április 6-án kelt parancsa értelmében pókateleki Szomory Jánost, a királyi jogügyek igazgatóját a késmárkiak ellen az árúmegállítás ügyében tizenötödnapra a nádori helytartó ítélőszéke elé idézte.

Fogalmazványa: pozsonyi kápt. lt., caps. 33., fasc. 8., no. 24. hátlapján.

Átírta: Révay Ferencz nádori helytartó Pozsonyban, 1551 febr. 21.: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 28. sz.; a szepesi káptalan 1557 júl. 8.: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 34. sz. és I. Ferdinánd 1558 júl. 12.: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 35. sz. (V. ö. 110., 120. és 129. sz.)

Magnifico domino Francisco de Rewa comiti comitatus de Thwrocz, nec non vacante officio regni Hungarie palatini locumtenenti, domini et amico eorum honorando, capitulum ecclesie Posoniensis, amicitiae et honoris continuum incrementum. Vestra noverit magnificentia, nos literas reverendissimi patris et domini, domini Pauli de Warda archiepiscopi Strigoniensis, primatis Hungarie, legati nati, summi et secretarii cancellarii et locumtenentis regiae maiestatis etc., domini nostri gratiosissimi exhibitorias, ammonitorias et certificatorias, nobis tam amicabiliter, quam autho-

a) Egy szó olvashatatlan.

ritate prefatę maiestatis regię preceptorie loquentes et diretas, honore et reverentia, quibus decuit, recepisse huiusmodi sub tenore:

Következik Várdai Pál esztergomi érsek és helytartó Pozsonyban, 1544 április 6-án kelt parancsa a pozsonyi káptalanhoz, hogy a késmárkiak panaszára idézze meg az árúmegállítás ügyében tizenötödnapra pókateleki Szomory Jánost, a királyi jogügyek igazgatóját, a nádori helytartó ítélőszéke elé. (V. ö. 87. sz.)

Unde nos tam amicabilibus petitionibus, tum authoritate regia mandatis ipsius domini Pauli archiepiscopi et locumtenentis obedire volentes, ut teneremur, honorabilem dominum Joannem de Hal, custodem prefatę ecclesie nostre, socium et concanonicum nostrum, nostrum scilicet testimonium fide dignum ad premissa fideliter exequenda duximus transmittendum. Qui tandem exinde ad nos reversus, nobis sub iuramento in decreto contento retulit in hunc modum, quomodo ipse feria tertia proxima post dominicam Ramispalmarum proxime elapsam ad memoratum magistrum Joannem Zomor fiscalem et directorem, in hac civitate Posoniensi constitutum, accessisset et preinsertas literas vestre reverendissime dominationis eidem magistro Joanni Zomor fiscali et directori personaliter reperto, exhibuisset et presentasset amonuissetque eundem dixissetque et comississet eidem verbo prefati domini Pauli archiepiscopi et locumtenentis, ut ipse quinto decimo die, a die exhibitionis ipsarum preinsertarum literarum eiusdem domini Pauli archiepiscopi et locumtenentis sibi factae computando, absque omni prorogationis confidentia in curia regia coram vestram magnificentiam modis omnibus comparere, literas quoque eiusdem vestre magnificentie adiudicatorias, causa in premissa confectas et emanatas in iudicio producere et exhibere debeat et teneatur causa in eadem, nomine prefate sacre coronę et fisci regii novum iudicium recepturus, certificans nichilominus eundem magistrum Joannem Zomor fiscalem et directorem ibidem, ut sive ipse termino in predicto coram vestram magnificentiam compareat prescriptasque literas eiusdem adiudicatorias coram eodem in iudicio producat novumque iudicium recipiat, sive non, ipsa vestra magnificentia id faciet in premissis, quod iuri videbitur expedire. Datum sexto die diei executionis premisse, anno Domini supradicto.

1544 ápr. 8.

1544 ápr. 13.

Hátlapján (Révay Ferencz Pozsonyban, 1551 február 21-én kelt átírásában a hátiratot a következő szavak vezetik be: Signatura autem in latere earundem literarum per manus prefati magistri Damiani prothonotharii descripta talis erat):

1544 máj. 26. M. D. XLIIII.-o feria secunda post Exaudi pro a[ctoribus] Joannes Bogardy cum eorundem, primo non venit,
1544 máj. 27. secundo levata feria tertia post Exaudi pro a[ctoribus] Joannes Bogardy cum eorundem directorem personaliter et dicit, quod causa intrascripta non concernit presentem terminum. Deliberatum est, quod tenetur director respondere. Director non respondit ulterius. Levata coram domino
1544 máj. 28. locumtenente feria quarta post Exaudi et deliberatum est, quod director producat literas adiudicatorias. Director petit par novi iudicii et exhibet literas adiudicatorias, quoniam a[ctores] virtute novi iudicii intrascripti, nihil aliud, nisi que prius proposita fuerant, in medium proferre possunt. Ideo sententia prius lata in suo vigore relinquitur ipsisque a[ctoribus] perpetuum silentium impositum est.

89.

Szepeshely, 1544 április 21.

Szepesmegye alsó széke a késmárkiak kérésére átírja Lubló, Igló és Márkusfalva leveleit azon vizsgálatokról, a melyeket ezek a harminczad fizetésének módja tárgyában tartottak.

Eredetije papíron, a szöveg alján négy gyürűs pecséttel: Késmárk v. lt., fasc. XXXV., no. 50.

Nos Balthasar Zakach de Pethrocz vicecomes et iudices nobilium sedis inferioris terre Scepusiensis memorie commendamus per presentes, quod prudentes Caspar Pray notarius et Joannes Zekera cives iurati civitatis Kesmark, nostram venientes in presentiam, rogaverunt nos nomine iudicis et iuratorum ac totius communitatis dicte civitatis Kesmark, ut eas literas, quas super antiqua consuetudine solutionis tricesime ex civitatibus Liblio, Iglo et possessione Markusfalwa in testimonium accepissemus, in nostras literas inscribi faceremus et sub nostris sigillis dictis civibus daremus. Quarum tenor talis est: Nos iudex et iurati civesque oppidi Liblÿo notum facimus universis et singulis, quibus interest, quod nobiles domini Laurencius Lazari a Sancto Andrea iudex sedis nobilium et Benedictus de Changowskÿ coram nobis personaliter constituti in persona totius sedis nobilium terre Scepusiensis nosque petierunt, ut seniores apud nos convocare faceremus et ab illis perscrutaremur, quomodo ab antiquo in tricesima sit conservatum. Itaque annuimus petitionibus eorumque legitimis fecimus ad se accersiri nonnullos probos et fide dignos viros senioque confectos, qui coram nobis sponte et sub iuramento ipso-

rum confessi sunt oraculo vive vocis sub tali tenore, ut sequitur. Item Laurencius Antiquus tricesimator tempore Pauli Brendorffer, qui habens annos octuaginta, existens tricesimator in Liblÿo et Antiqua Villa per annos triginta, retulit coram nobis, quod bene recordatur et meminit, imo solus quamplurimas schedas scripsisset non tantum tempore Pauli et antea quicumque negociator sive extraneus, vel de regno inducens merces minores, sint cuiuscumque generis, presertim sal, humulum, duo vel tres tunnas alecarum aut aguillarum vel aliorum piscium aut duo vel tria stamina panni, boves, vaccas, porcos, hircos, mercantias aut cuiuscumque alterius generis, soluta tricesima hic in Liblyo vel Antiqua Villa, accepta desuper scheda, a qua scheda dantur bini denarii, libere per regnum ducere, divendi potuit sine omni impedimento tricesimatorum. Item honorabilis dominus Joannes plebanus in Gnÿaszda, habens annos septuaginta quinque, retulit pari modo, ut predictus Laurencius adiunxit quoque eum, fuisse per tria quartalia tricesimatorem in Liblÿo et tandem notarius tricesimatorum per certos annos tempore Pogan Sigmond, qui erat sumpmus tricesimator et antea et quamplurimas schedas apertas dedisse et scripsisse, quod satisfactum sit in Liblÿo, tandem libere divendi potuit ad omnes partes. Item Martinus civis Liblÿouiensis, habens annos septuaginta, retulit pari modo, ut isti priores, ad huc addidit, quod tempore sui ipse, existens servitor apud quendam Swarcz Jacob civem Liblÿouiensem, sepius sal vexit Varaliam, toties quoties voluit, nemo illum impedivit. Item cives de Plauech sepius sal emerunt in Liblÿo et tandem in Plauech vendiderunt valachis de Beÿerecz et illi tandem ad Varaliam duxerunt. Item Alexander civis Liblÿoviensis, habens annos nonaginta tres, pari modo fassus est, ut prefatus Martinus et Laurencius. Unde nos iustis et legitimis petitionibus prefatorum dominorum nobilium sedis Scepusiensis acquiescentes, prescriptas recognitiones sub iuramento coram officio nostro depositas et per nos debite examinatas presentibusque literis nostris duximus concedendas, quibus in maiorem fidem et evidentius testimonium sigillum officii nostri subimprimi fecimus. Actum et datum in Liblÿo, feria quinta post Dorothee virginis proxima, Anno 1544. Aliarum quoque tenor is est: Nobiles egregii domini amici et vicini gratiosi. Notum facimus dominationibus vestris egregiis, quod ad nostram fecimus vocare presentiam aliquos providos viros oppidi nostri, cives senio admodum confectos ad investigandum ab iisdem de mercibus, que emendi ac vendendi gratia e regnis addu-

1544 febr. 7.

cuntur exteris, an quondam soliti fuissent solvere tricesimam in Liblaw et an soluta tricesima tandem fuissent liberi res suas divendere, ubi maluissent, de quibus hanc rescivimus certitudinis veritatem, quorum fassionem de verbo ad verbum libuit inserere ac ponere: Item Gregorius Leubÿcher, homo aetatis sue annorum septuaginta trium, iuratus et examinatus fassus est, quod sibi constaret atque veraciter sciret, quod ipse cum plurimis aliis varia mercium genera adduxisset ex Polonia vendendi gratia, quod numquam alias, nisi in filiali tricesima, nempe Lÿblaw satisfecisset, a tricesimatore ibidem schedam testimonialem super satisfactione accipiens, scheda tandem presentata tricesimatori in Kesmark, libere ac secure profectus est quocumque voluit et numquam fuisset impeditus sive ad locum depositionis compulsus ab aliquo tricesimatore Leuchoviense. Item Andreas Klÿnger, homo aetatis sue anno octuagesimo, iuratus, examinatus fassus est, quod ante annos quinquaginta multoties cum caldaribus ad partes Polonie vendendi gratia profectus fuisset atque quod nullibi alias satisfecisset, nisi in Lÿblaw. Item Clemens sartor, homo aetatis sue anno octuagesimo nono, iuratus et examinatus fassus est, quod omnis generis merces intra regnum empte ac vendi proposite semper libere semper *[sic!]* potuerunt divendi in liberis foris, nec per aliquem tricesimatorem compulsi sunt mercatores cum huiusmodi mercibus ad locum depositionis. Item Jacobus Klosch et Emericus Ferdÿn, homines annorum septuaginta sex, iurati et examinati fassi sunt per omnia sicut precedentes. Item supradicti omnes uniformiter fassi sunt, quod semper fuit liberum in oppido nostro ponderare calibem, ferrum, cuprum et omnia genera metallorum atque emere et aliis vendere, quibus maluissent, nec fuerint compulsi ullo unquam tempore ad locum depositionis, sed cum extra regnum proficisci voluerunt, tricesimam in Lÿblaw persolverunt. Igitur prefatas attestationes vestris dominationibus egregiis fideliter duximus rescribendas. Datum
1544 febr. 10. feria sexta ante dominicam Septuagesimam anno 1544. Vestrarum dominationum egregiarum deditissimi, iudex et iurati de Iglo. Egregiis ac nobilibus dominis vicecomiti et iudicibus et universitati nobilium comitatus Scepusiensis dominis et vicinis nobis honorandis. Tertiarum vero tenor iste est: Nos iudex iuratique cives de Markusfalwa fatemur per presentes, quoniam domini nobiles vel iudices nobilium comitatus Scepus Georgius Chantafalussy, Stanislaus Adussoczky rogantes nos pro nostro testimonio *[sic!]*. Itaque coram nobis nostri cohabitatores de Markusfalwa, Petrus Hen hic

senio affectus et natus ab octuaginta annis, Stefanus Byro eodem natu, Fabianus hic natus a quinquaginta annis, item de Chepanfalwa Petrus Dluhÿ, item domini nobiles de eadem Chepanfalwa Petrus Soldnar, Damianus Soldnar ad fidem Deo debitam fassi sunt, quod nunquam meminerunt istinc ad tricesimam Leuchoviensem aliquem negotiatorum vel mercatorum aut aliumquem ire pro solutione tricesime. Nos similiter a nostris annis eodem modo fatemur, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in Markusfalwa, in aedibus iudicis, feria secunda post Purificationis Marie, anno 1544. Unde nos iustis et legitimis petitionibus dictorum Casparis Praÿ, Joannis Zekera moti, prescriptas literas testimoniales super antiqua consuetudine solutionis tricesime, de verbo ad verbum sine diminutione et augmento aliquali exscribi presentibusque nostris literis inseri facientes, memorate civitati Kesmark duximus concedendas. Datum in capitulo Scepusiensi, loco sedis nostre iudiciarie, feria secunda proxima post conductum Pasche. Anno domini millesimo quingentesimo quadragesimo quarto. 1544 febr. 4. 1544 ápr. 21.

90.

Késmárk, 1544 július 10.

Késmárk város tanácsának levele Lőcse város tanácsához a lengyel kereskedőknek kicsinyben való árúsítása és a késmárkiaknak a lőcsei vásáron való megjelenése ügyében.

Eredetije papíron, zárlatán Késmárk város papírra nyomott pecsétjével: Lőcse v. lt., XIII. oszt., 9/5. sz.

Kivül: Denn Ersamen, Namhafftigen vnnd Weisen hernn Richter vnnd Rädt wnnd ganczen gemeyn, der Städt Lewtscha, vnnsern besündern, günstigen freünden vnnd nachparnn etc.

Vnsern freündlichen grus mÿt wünschung friedes vnnd gnade yn Christo Jesu, vnnserm heilandt czüvor etc. Ersame, Namhafftige, weise hernn. Es haben dy polnischenn kramer ynn der that des vnfrides yn ewernn vnnd vnnsern mercken mÿt der eln vnnd kleynen gewicht vorkaüfft, welches sy dann czüuor, als E[uer] N[amhaft] auch wol wissentlichen ist, nicht frey gehabt haben, alleyn mit dem gulden, welches dann den ewern vnnd vnsern czu grosem schaden kümet, dÿmmals, goth sey lob, wyr ynn fride gestelt seyn, do welt E[uer] W[eisheit] sich der sachen berathen vnnd handeln, wyrts E[uer] N[amhaft] W[eisheit] vorgüt ansehen vnnd den polnischen kromern mÿt der eln,

vnd kleynen gewicht, aüff ewer iarmerck nicht gestaten czü vorhaüffen, so wollen wirs ÿnen aüff vnsere iärmerck aüch nicht czügeben. Weiter E[uer] N[amhaft] W[eisheit] hernn haben wir das vorgangns iar E[uer] N[amhaft] W[eisheit] bittlich ersücht von wegen, das E[uer] N[amhaft] W[eisheit] wnns, noch alten vorigen braüch, aüff ewern Järmercken welt czugeben gewant myt der eln aüfczuschneiden, hat vnns ewer alter her Richter antwort geben, wÿr sollen mit der ersüchüng czulang vorczogen, ehr kent sich myt eÿnem Ersamen Radt vnnd gemeyn so eilendt nicht berothen, dann es war nür drey tag vorm Jarmargk. Ersüchen wyr derhalben E[uer] N[amhaft] W[eisheit] ÿtczündt czeitlicher vnnd ist ann E[uer] N[amhaft] W[eisheit] vnser freintliches bitthen, als vnsere günstige freindt vnnd nachparnn, E[uer] N[amhaft] W[eisheit] welt sich der sachen beraten vnnd vnns bey dem alten vorigen braüch halten vnnd gestatten gewandt myt der eln aüfczuschneiden czu ehr vnnd ersterküng ewers Jarmargks, das wollen wyr vnns bevleissen, vnd yn allem güthen willen bemühen vmb E[uer] N[amhaft] W[eisheit] yn gleichem vnnd grossern wider czü vordihnen, welchs wyr got dem Almechtigen yn gluck vnnd feilwertigkeit bevelen vnnd bitten von E[uer] E[rhaft] W[eisheit] eynen freüntlichen antwort. Im Kesmargk, geben Am donerstag vor Margarithe, Im Jar vnnsers heilandt 1544.

Richter vnnd Radt
der Stadt Kesmargk etc.

91.

Pozsony, 1544 július 20.

Várdai Pál esztergomi érsek és királyi helytartó parancsa Késmárk városának és a késmárki vár várnagyainak és tisztviselőinek, hogy a lőcseiek árúmegállítását ne zavarják s a királyi kincstár jövedelmét ezzel ne károsítsák.

Eredetije papíron, zárlatán pecsét nyomaival: Késmárk v. lt., fasc. XXXIV., no. 14.

Kívül: Egregiis N. castellanis et officialibus arcis ac providis iudici iuratisque civibus oppidi Caseoforensis, amicis honorandis.

Egregii, prudentes et circumspecti amici honorandi, salutem et benivolentiam. Accepimus ex querelis civium regie maiestatis Lewschouiensis gravissimis contra eorum iura antiqua et proxime diligenti discussione examinata et decisa, in negotio loci depositionis mercantiarum multa

impedimenta eis inferri violenter et inconsuete iura civitatis istius turbari per vos. Que res, praeter equitatem rebus illatis regie et tricesimis ac proventibus eius maiestatis, non sine magno incommodo esse declaratur, turbatores autem proventuum regiorum qua pena soleant puniri, putamus vobis aperte constare, quare hortamur vos, ut auctoritate regie maiestatis domini nostri clementissimi, qua fungimur, requirimus, velitis ab omni impedimento tum iurium civitatis, tum tricesimarum et proventuum sue maiestatis cessare et silere, nam alioqui certi sitis aliis quoque modis in vos animadvertetur. Aliud non facturi. 1544
Datum Posonii, 20. Julii anno Domini 1544. júl. 20.

Paulus de Warda archiepiscopus Strigoniensis, summus cancellarius et locumtenens regie maiestatis.

92.

Bécs, 1544 szeptember 30.

I. Ferdinánd király nyilt parancsa Késmárk városához, a melyben megtiltja, hogy az árúmegállítás kérdésében Lőcse javára hozott két ítélet ellenére is a lőcseieket az árúmegállítás gyakorlásában akadályozzák, Báthory András tárnokmestert bízva meg a lőcseiek jogainak megvédésével.

Eredetije papíron, a szöveg alján papírra nyomott királyi gyűrűs pecséttel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 10. sz.

Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Hungarie, Boemie etc. rex semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austrie etc. fidelibus nostris prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostre Kesmark, salutem et gratiam. Expositum est maiestati nostre in personis fidelium nostrorum iudicis et iuratorum civium civitatis nostre Lewchowiensis non sine gravi querimonia, quomodo vos in iuribus et privilegiis ipsorum super depositorio, quod in ea civitate ab antiquo habent, per vos etiamnum impedirentur et turbarentur, et quamvis in iudiciis nostris, hisce annis Posonii celebratis, duabus vicibus lata in eodem negotio sententia, convictos vos fuisse intelligamus, nichilominus tamen eadem pertinatia et temeraria audatia, qua antea in vindicando vobis huiusmodi depositorii iure uteremini, contempta iudiciorum nostrorum authoritate, in oppressionem et desolationem dicte civitatis nostre Leuchouiensis, supplicaverunt nobis quam humillime iidem cives nostri, ut ipsos in manifestis eorum

iuribus et privilegiis super depositorio conservare et manutenere dignaremur. Nos igitur exaudita eorum supplicatione iusta, vobis harum serie firmiter precipiendo mandamus, ut visis presentibus, a vindicando vobis eo iure depositorii, quod prefatam civitatem nostram Leuchouiensem habere cognitum est, contra latam superinde cum onere sententiam deinceps abstineatis, neque aliquid in gravamen et opressionem ipsius civitatis nostre Lewchouiensis violenter presumere audeatis, alioquin commisimus fideli nostro magnifico Andree de Bathor tavernicorum nostrorum magistro, comiti comitatuum Zathmar et Zabolch ac in regno nostro Hungarię prefato capitaneo generali, ut ipse contra vos, si secus feceritis, seriam executionem faciat vosque modis omnibus cohercere debeat. Secus igitur facere non audeatis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum
1544 Viennę, ultima Septembris, anno Domini millesimo quin-
szept. 30. gentesimo quadragesimo quarto.

Ferdinandus m. p.

Nicolaus Olahus m. p.

93.

Bécs, 1544 szeptember 30.

I. Ferdinánd nyilt parancsa Loboczky Mátyáshoz, hogy a késmárkiakat kényszerítse a lőcseiek árúmegállító-jogának tiszteletben tartására, mert a bíróság Késmárkkal szemben már kétszer Lőcsének ítélte meg az árúmegállítást; ellenkező esetre Báthory András tárnokmestert és felsőmagyarországi kapitányt bízza meg rendelkezésének végrehajtásával.

Eredetije papíron, a szöveg alján papírra nyomott királyi gyűrűs pecséttel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 11. sz.

Kiadva: Wagner: Analecta, I., 91. l.

94.

Szepeshely, 1545 május 30.

A szepesi káptalan írásba foglalja a lőcseiek tiltakozását a késmárkiak egy erőszakossága ellen, hogy a menhárdi rektort, a ki egyik polgártársuknak árút szállított, elfogták és neki a jövőre vonatkozólag megparancsolták, hogy az általa szállított árút Késmárkon rakja ki.

Bevezetve a szepesi káptalan protocollumába: Prot. 1522. II., fol. 91.

Nos capitulum ecclesie Scepusiensis, memorie commendamus per presentes, quod prudens ac circumspectus Jacobus Gwlden de Rudabanya civis et notarius civitatis

Leuchouiensis, in ipsius ac totius consulatus eiusdem civitatis nominibus et personis nostram personaliter veniens in presentiam, nobis per modum protestationis significare curavit in hunc modum, quomodo superioribus transactis diebus providus Andreas Wyrtesser concivis eorundem civium Leuchoviensium per quendam providum Jan Polak nominatum, rectorem in Menhardi residentem, sales et larda in curru in civitatem Lewchouiensem, locum scilicet depositionis mercium quarumcunque advehi procurasset ac in Lyblyo ob signum ostensionis a tricesimatore scedulam, ut moris est et consuetudo, scriptam, Lewchouiam regalis tricesime vectigal ab antiquo exigi solet, accepisset, qui per oppidum Kesmark iter faciens, ratione premissarum rerum ibidem quadragesimam persoluisset et iter suum illico continuare incepisset et eo abeunte mox in eodem oppido Kesmark ipsum rectorem unacum predictis rebus oppidani illi detenuissent et interim dimittere noluissent, donec prefatus Andreas Wyrtesser de itinere fuisset revocatus. Qui tandem cum maxima difficultate et iureiurando affirmans res illas non esse illius rectoris, sed proprias, ab eidem oppidanis eliberare potuisset. Cui rectori iidem oppidani strictissime commisisserunt, ut de cetero nequaquam res alicuius, ut merces prenotatas Lewchoviam vehere auderet, sed quidquid adportaret, in eadem oppido Kesmark deponeret, illeque gravissima pena punietur in preiudicium et derogamen iurium eorundem civium Leuchoviensium manifestum. Unde facta protestatione idem Jacobus Gwlden notarius, nominibus et personis, quorum supra, a nobis literas nostras protestationis superinde sibi dari posuerunt *[sic!]* Quibus nos patentes literas nostras, iurium suorum uberiorem ad cautelam, duximus concedendas. Datum sabbato proximo ante festum Corporis Cristi, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo quinto. 1545 máj. 30.

95.

Szepeshely, 1545 szeptember 9.

A szepesi káptalan Hart András, Krämer Lőrincz és Lanius Tamás késmárki esküdtek kérésére átírja Mátyás király Budán, 1474 szeptember 12-én kelt oklevelét, a melylyel egyezséget hozott létre az árúmegállítás kérdésében Lőcse és Késmárk közt.

Eredetije hártyán, a káptalan sárga-barna selyemzsinóron függő pecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. VII., no. 3.

Az átírt oklevelet v. ö. 29. sz. alatt.

96.

Pozsony, 1546 márczius 4.

I. Ferdinánd király nyilt parancsa a késmárkiakhoz pókateleki Szomory Jánosnak, a királyi jogügyek igazgatójának panaszára, hogy az árúmegállítás ügyében örök hallgatásra ítéltetvén, a lőcseiek jogait ne sértsék, őket magukat ne zaklassák.

Eredetije papíron, a szöveg alján papírra nyomott királyi nagy pecséttel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 13. sz.

Átírta a szepesi káptalan, 1557 júl. 8.: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 34. sz. és I. Ferdinánd Bécsben, 1558 júl. 12-én kelt oklevelében: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 35. sz. (V. ö. 120. és 129. sz.)

Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Hungarie, Boemie etc. rex semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austrię etc. Fidelibus nostris prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostrę Kesmark salutem et gratiam. Expositum est maiestati nostrę in persona fidelis nostri, egregii magistri Joannis Zomor de Pókateleke directoris causarum et fiscalis sacrę regni nostri Hungarię coronę, gravi querela, quomodo idem exponens superioribus hisce annis causam emporii sive depositionis mercium pro civitate nostra Lewchowiensi et civibus eiusdem in sede palatinali contra vos iure obtinuisset, vosque ob transgressionis crimen et abusum privilegiorum vestrorum debita pena et animadversione dignos iudicandos iurasset, certis tamen et rationabilibus quibusdam ex causis pena illa, cui subiacere merito videbamini, vobis autoritate iudicum sedis nostrę iudiciarię ac locumtenentis palatinalis pro tunc relaxata fuisset. Nichilominus tamen virtute novi iudicii causam eandem per vos suscitatam rursum amisissetis et nihil aliud preter perpetuum vobis ac vestris omnibus posteris silentium comparassetis, firmum accipientes edictum, ne deinceps fines ac terminos privilegiorum vestrorum in preiudicium iurium et libertatum civitatis nostre prefatę Lewchoviensis ulla ratione transcendere et pretergredi audere, sed vos edictę sentencię finali in omnibus pares et conformes gerere et exhibere deberetis. Vos tamen non habita vel iustitię communis, vel pronunciati iuris aut remissę poenę, vel etiam mandati nostri vobis nomine pro tunc iniuncti, ulla ratione veteri vestro more perinde atque antea semper nihil non ageretis, nec pretermitteretis eorum, que vobis iure prohibita forent ac interdicta. Quibus factis et

excessibus vestris non modo vobis et fisco nostro regio grave et continuum damnum, verum etiam antefatę civitati nostrę Leutschouiensi civibusque nostris in ea habitantibus iniuriam grandem assidue inferretis. Supplicatum itaque est maiestati nostrę per eundem exponentem, ut fisco sacrę regni Hungarię coronę ac prenotatis nostris civibus Lewchowiensibus superinde de opportuno remedio gratiose consulere dignaremur. Nos itaque volentes proventibus fisci sacręque dicti regni huius nostri Hungarię coronę attendere et civitatum liberarum ac subditorum nostrorum quieti prospicere, supplicatione prenominati fiscalis coronę nostrę accepta, fidelitati vestrę harum serie firmissime committimus et mandamus aliud habere nolentes, quatinus acceptis presentibus et premissis, sic ut vobis relatum est, stantibus et se habentibus, a modo in posterum vos ipsos vestrosque concives et cohabitatores intra fines privilegiorum et iurium vestrorum continere ac a violentia et temerario vestro facto ac excessu penitus abstinere et pręcavere nihilque vel contra latam adversus vos superinde sententiam, vel eorum, quę aut fisco nostro regio damno esse possent, vel prenominatę civitati nostrę Lewchowiensi ac civibus in ea habitantibus ipsorumque iuribus et privilegiis detrimentum, iniuriam ac preiudicium esset allaturum, facere et attentare ulla unquam ratione presumatis gratię nostrę sub obtentu. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Posonii, quarta mensis Martii, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo sexto. 1546 márcz. 4.

Ferdinandus m. p.

Nicolaus Olahus m. p.

97.

Szepeshely, 1547 szeptember 28.

A szepesi káptalan Hecht György iglói bíró, Achatius esküdt és jegyző és Thoczman Mihály polgár kérésére átírja II. Lajosnak Budán, 1519 január 29-én kelt oklevelét, mely többek közt II. Ulászló átírásában tartalmazza Zsigmondnak Tatán, 1435 deczember 6-án kelt, Igló város árúmegállító-jogára vonatkozó privilegiumát.

Eredetije hártyán, könyvalakban, piros-kék-zöld selyemzsinórral, a melyről azonban a pecsét hiányzik: Igló v. lt., 139. sz.

Az átírt okleveleket v. ö. 17., 46. és 52. sz. alatt.

98.

Szepeshely, 1548 márczius 19.

Szepes megye alsó székének bizonyságlevele az ófalusi út tárgyában folyt tanuvallomásokról, a melyben átírja Myslenicze városának e tárgyban 1548 márczius 19-én kelt oklevelét is.

Eredetije papíron, hátlapján négy gyűrűs pecséttel: Késmárk v. lt., fasc. XXXIV., ad no. 15. és másodpéldánya „die octava exequutionis" hártyán, négy hártyaszalagon függő gyűrűs pecséttel kiállítva, csak stilaris eltérésekkel u. ott, fasc. XXXIV., no. 15.

Nos Laurencius de Gergew vicecomes ac iudices ceterique ordines ac universitas nobilium sedis inferioris terre
1548 Scepusiensis damus pro memoria, quod cum nos feria
márcz. 15. secunda proxima post dominicam Oculi proxime preterita in capitulum Scepusiensem, locum sedis nostre iudiciarie insimul convenissemus, tunc exsurgens nostri in presentiam egregius Mathias Lywbatowsky, nomine et in persona egregii Blasii Prypkowsky prefecti arcis et civitatis Kesmark, nos debita cum instantia rogavit: quatenus duos e medio nostri ad infrascriptam fassionem et attestationem peragendam nostro pro testimonio mittere dignaremur. Nos igitur iustis et legitimis petitionibus eiusdem moti, duos nostri e medio, videlicet egregios Andream Krygowsky de Kryg in persona comitis et Joannem Chengowsky iudicem nobilium ad suprascriptam inquisitionem faciendam, nostro pro testimonio misimus. Qui tandem exinde ad nos reversi
1548 nobis conscientiose retulerunt isto modo, quomodo ipsi feria
márcz. 6. tertia ante dominicam Letare novissime preteritam aliisque diebus sequentibus ad loca subscripta et testes accedendo, eos singillatim sub iuramento more solito examinassent. Primo egregius Melchior de Swabisdorff post prestitum iuramentum fassus est, quod via illa, qua itur per antiquam villam et oppidum Myslinycze in Poloniam consequenterque ad regiam civitatem Craccouiensem civibus civitatum Lewchouiensis et Kesmark aliisque circumiacentibus, merces ex hac provincia evehentibus et inducentibus semper fuisset libera. Item circumspecti iudex et iurati, totaque communitas possessionis Kaczwynkel iurati et examinati, fassi sunt uniformiter, quod via illa per Antiquam Villam incolis huius provincie nunquam fuisset vetita, sed vectoribus merces educentibus et inducentibus libera fuisset. Item prudentes ac circumspecti iudex, iurati ceterique inhabitatores de Krompah et Bela egregii domini Melchioris Warkoch sub

iuramento fassi sunt, quod via illa per Antiquam Villam omnibus ex hac provincia fuisset libera, non autem civitati Craccouiensi. Similiter et incole possessionis Lapsse inferioris domini prepositi de Landek post prestitum iuramentum fassi sunt similiter. Item prudentes ac circumspecti Antonius iudex, iurati ac universitas inhabitatorum in Antiqua Villa iurati et examinati fassi sunt, quod in eadem Antiqua Villa semper tricesima fuisset et nunc quoque est et scirent certo, quod non solum vectores de Nouoforo et Myselnycze, sed et Poloni mercatores iter illud frequentassent illisque tanquam via publica patuisset, plumbum, aleca et id genus alias merces introducendo et quod ipsis de Antiqua Villa liberum fuisset emere ab extraneis mercatoribus aleca et alias res perinde ac si *[sic!]* in civitate Lewchowiensi vel Kesmarcensi emissent. Item scultetus et tota communitas de Mathiassowcze atque item scultetus de Hanussowcze simul cum tota communitate sub iuramento eodem modo fassi sunt, sicuti incole Antique Ville et nichil aliud. Item iudex et tota communitas Ville Sclauonicalis et ibidem quidam Groff homo annorum centum, qui fuit hospes itinerantium et plurimi vectores hospitati sunt sepe numero apud illum. Item iudex de Kryg met(?)tertius, iurati et examinati fassi sunt, quod via illa per Antiquam Villam libera fuit semper Lewchowiensibus, Kesmarczensibus, Myselniczensibus, Nouoforensibus et Ciriczensibus et nonnunquam etiam vectores de Zondech iter illud frequentassent. Eodem modo sub iuramento fassi sunt iudex de Lehnycze, homo annorum sexaginta vel eo amplius et universitates incolarum possessionum Nedecze, Lapsse et Trepcze: subditi scilicet egregiorum dominorum Joannis Horwath et Melchioris Warkoch, quod via illa publica per antiquam villam nunquam vetita, sed semper patens et libera fuisset.

Qua attestatione recognita et recitata in sede idem Mathias Lywbatowzky exhibuit nobis et presentavit quasdam literas prudentium ac circumspectorum preconsulis et consulum Mislimiczensium recognitionales, in arcu papiri exaratas sigilloque eorundem post calcem earundem literarum in margine inferiore obsignatas, tenoris infrascripti, petens nos cum instantia, ut tenorem earundem de verbo ad verbum presentibus inseri facere dignaremur, quarum continentia verbalis hec est.

Nos preconsul et consules Mislimiczenses notum facimus tenore presentium mediante, quibus expedit universis, ad quorum notitiam scripta nostra presentia pervenerint, quomodo cives Lewchouienses et Kesmarczenses ac alie

circumiacentes semper ex antiquissima consuetudine, cuius memoria hominum non existit, et usque ad presens cum mercibus et curribus cuiuscunque generis et maneriei existentibus per Obydowa via exposita regali versus Poloniam et civitatem Craccouiensem equitare et vehere absque quavis impetitione et impedimento soliti sunt, similiter etiam e civitate Craccouiensi et Polonia in propria redeuntes eadem via ex antiquissima consuetudine cum omnibus mercibus regredi soliti sunt nec aliunde declinare illos cives Lewchouienses et Kesmarczenses cum mercibus ad vias obliquas licuit, propter thelonei Mislimiczensis ad castellaniam Craccouiensem pertinentis solutionem et defraudationem, super cuius thelonei Mislimiczensis proventibus castellanatus Craccouiensis fundatus et erectus est. Cuius castellanie nunc illustris et magnificus dominus, dominus Joannes comes a Tornow castellanus Craccouiensis, regni Polonie exercituum summus, nec non Sandomiriensis, Striensis, Lwbaczowiensis etc. capitaneus, dominus noster clementissimus existit possessor, de quo nos fidem facimus ex officio nostro indubiam. Tandem volentes firmius de ea re experiri vocavimus ad nostri presentiam infrascriptos cives et suburbanos Mislimicenses, quos ad iuramentum corporale astrinximus de veritate dicenda, reducendo illis in memoriam falsum testem, quibus esset obnoxius. Qui quidem prestitis iuramentis corporalibus stando personaliter coram personali residentia consulari nostra plenaria, primo et principaliter famatus Gregorius Pellio, consul ac concivis Mislimiczensis medio iuramento corporali fassus est, quia bene recordatur a sexaginta annis, quod mercatores Lewchouienses et Kesmarczenses vehebant mercimonia sua Craccouiam versus per Myslymicze et e converso a Craccouia ad domos eorum, sine quavis impetitione et impedimento et ipsemet vehebat merces suas libere. Deinde famatus Stanislaus Proznowsky antiquus consul medio iuramento corporali recognovit, quia bene recordatur a quadraginta annis, quod mercatores Lewchouienses et Kesmarczenses, cum hospitabant in domo patris sui, sine quovis impedimento cum mercibus suis Craccouiam versus et e converso. Andreas Hendryczka concivis antiquus noster, existens olim exactor thelonei Mislimiczensis, medio iuramento corporali recognovit, quia mercatores Leytschouienses et Kesmarczenses vehebant merces suas per Mislimicze libere sine quouis impedimento Craccouiam versus et e converso in propria redenutes cum mercibus. Philippus senio confectus iam citra annis octuaginta, antiquus vector ac

mercator Mislimiczensis medio iuramento corporali recognovit, quia merces et mercimonias civium Lewtschouiensium et Kesmarczensium suis propriis equis et pretio vehebat sine quouis impedimento, videlicet horum civium famatorum, domini Joannes Flesser, Hecznar, Laurencii Lorincz Flyessar, Zareba, Jacobi Krosczyensky, Dimiani Joannis Polyak, Sebastiani Flyesser et aliorum bonorum hominum. Nicolaus Boczan, Laurencius Mazurek, Mathias Mrzyglodek, Georgius Madonycz, Jacobus Zyerba, Michael Dychtoranydo concives ac suburbani Mislimiczenses medio iuramento corporali recognoverunt, quod ab annis septuaginta ducebant et vehebant merces civium Leytschouiensium et Kesmarczensium ex pretio suis propiis equis sine quouis impedimento prefatorum civium superius descriptorum, videlicet domini Johannis Flyessar, Hecznar, Lorincz etc. Mathias Kaczky concivis noster medio iuramento corporali recognovit, quia cum erat adolescens apud patrem suum, olim Nicolaum Kaczky, qui erat exactor thelonei Mislimiczensis, castellanie Craccouiensis regalis camere a quadraginta annis scripserat in registra cives cum mercibus Lewchouienses et Kesmarczenses, qui vehebant merces suas per Mislimicze Craccouiam versus et e converso in propria redeuntes sine quouis impedimento. Similiter Joannes Kmötel consul Mislimiczensis, Joannes Kordaczka, Mathias Skubyssk, Matthias Mazurek sutor, concivis Mislimiczensis medio iuramento corporali recognoverunt, quia vehebant merces ex pretio civium Lewchouiensium et Kesmarczensium suis propriis equis sine quovis impedimento domini Sebastiani antiqui, Sebastiani iunioris, Damiani antiqui, Joannis Brenar, Martini Miler, qui vehebat ab annis viginti et alii multi boni homines fide digni recognoverunt, quod vehebant merces civium Lewtschouiensium et Kyesmarcensium per Mislimicze ad Craccouiam et e converso de Craccouia libere sine quauis impetitione et impedimento: hec ita ipsa fieri et non aliter recognoverunt. Tandem etiam nos consules regestra antiqua et nova teloneorum Mislimiczensium ad castellaniam Craccouiensem pertinentia revolvimus, comperimus etiam ipsos cives Lewchouienses et Kyesmarczenses, merces suas in Mislimicze ipsa via per Obydowa, tam de regno Hungarie Poloniam, quam de regno Polonie Hungariam meando denuntiasse et thelonia debita solvisse. In cuius rei evidens testimonium sigillum officii nostri presentibus est subinpressum. Actum et datum ex nostra plenaria residentia consulari. Tandem die dominica Judica, stante personaliter coram residentia nostra plenaria residentia Joannes Joannes

1548 márcz. 18.

Msarrysky, Mathias Kassyenisky, Joannes Sabala Pczinisky, Jacobus Nyedzwieczky sculteti recognoverunt sub fide et iuramento suis, quod ab illorum memoria, annorum quinquaginta et ultra est eorum memoria, quod merces et mercimonia prefatorum dominorum Caseoforensium et Lewchouiensium semper erat liberum ducere per Novum Forum ad Mislynicze ad Craccouiam et e converso absque quouis impedimento: nec est auditum ab eorum memoria et eorum antecessorum, quod esset aliqua prohibitio aut arestatio, prout nunc instat. Ad cuius rei testimonium maius evidens sigillum nostrum civile iussimus subimprimi. Actum et datum in Myslimicze feria secunda post dominicam Iudica. Anno
1548 incepta salute nostra millesimo quingentesimo quadrage-
márcz. 19. simo octavo. Subscriptio autem erat prope sigillum talis: Nostro sub sigillo civitatis proprio.

Nos itaque iustis et legitimis petitionibus Blasii Pripkowzky inclinati, premissam inquisitionem coram nobis, ut premissum est, recitatam, pariter et prescriptas literas recognitionales presentibus insertas sigillisque nostris provincialibus, quibus in iudiciis utimur, obsignatas eidem duximus extradandas et concedendas iuris pro cautela: quarum exempla sive paria verbotenus in nostrum prothocollon inscribi fecimus. Datum die et loco prescriptis. Anno Domini supradicto.

99.

Pozsony, 1548 május 16.

A királyi személyes jelenlét bírósága Loboczky Mátyásnak, Laski Albert gyámjának kérésére átírja I. Mátyás királynak Budán, 1474 szeptember 12-én kelt oklevelét, melyben Lőcse és Késmárk közt egyezséget közvetített az árúmegállítás kérdésében és II. Ulászlónak Budán, 1492 november 10-én kelt oklevelét, mely Zápolyai Istvánnak a király ugyanez ügyben hozott ítélete ellen bejelentett protestatióját tartalmazza.

Eredetije papíron, a szöveg aljára nyomott vörös viaszpecséttel: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 12.

Az átírt oklevelet v. ö. 29. és 38. sz. alatt.

Nos Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Hungarie, Bohemie etc. rex semper augustus, infans Hi-
1548 spaniarum, archidux Austrie etc., memorie commendamus
máj. 14. per presentes, quod nobis feria secunda proxima post
1548 dominicam Exaudi proxime preteritam, instante videlicet
máj. 24. termino celebrationis iudiciorum festi beati Georgii martyris

proxime elapsi, ad quem videlicet terminum universe cause regnicolarum nostrorum ex publica eorundem constitutione adiudicari solite generaliter fuerant prorogate, unacum nonnullis dominis prelatis et baronibus magistrisque prothonotariis et regni nostri nobilibus, sedis scilicet nostre iudiciarie iuratis assessoribus, in eadem sede nostra iudiciaria pro tribunali consedentibus, fidelis noster magnificus Mathias Lobotzky de Lobodycze, consiliarius noster, tutor videlicet testamentarius magnifici Alberti, filii magnifici olim Hieronimi Laczky, palatini Siradiensis, nostre presentie iudiciarie veniens in conspectum, nomine et in persona eiusdem Alberti Laczky exhibuit et presentavit nobis quasdam binas literas serenissimorum principum condam dominorum Mathie et Wladislai Dei gratia regum Hungarie et Bohemie, unam videlicet ipsius domini Mathie regis compositionalem, sub dupplici sigillo impendenti, alteram vero dicti domini Wladislai regis protestatoriam, sub secreto sigillo suo similiter impendenti, ambas in pergameno privilegiales, libertatem fidelium nostrorum prudentium et circumspectorum iudicis et iuratorum civium civitatis nostre regie, nunc vero dicti Alberti Laczky, Kesmark vocate, super inductione, ponderatione, disligatione et venditione rerum mercimonialium in ipsam civitatem nostram Keszmark, confectas; ambas in pergameno privilegialiter emanatas, dicte personali presentie nostre in iudicio presentare curavit, supplicans nobis, ut quoniam propter presentium temporum impacacitatem, viarumque discrimina huiusmodi literae pro defensione iurium dicte civitatis Kesmark et consequenter prefati Alberti Laczky hinc inde non admodum secure circumferri possent, ne fortassis eas quoquomodo ab eodem Alberto Laczky alienare et deperire contingerent, ob hoc nos paria earundem literarum compositionalium et protestatoriarum in transsumpto literarum nostrarum eidem Alberto Laczky et consequenter dictis civibus civitatis Kesmark, iurium eorum ad cautelam, sub sigillo nostro dare dignaremur. Quarum prime, videlicet dicti quondam domini Mathiae regis, tenor talis est:

Következik Mátyás királynak Budán, 1474 szeptember 12-én kelt oklevele, mely azt az egyezséget tartalmazza, melyet a király az árúmegállítás kérdésében Lőcse és Késmárk közt közvetített. (V. ö. 29 sz.)

Alterius vero, dicti scilicet quondam domini Wladislai regis, continentia verbalis hoc est:

Következik II. Ulászló király Budán, 1492 október 11-én kelt oklevele, a mely magában foglalja Zápolyai István protestatioját a királynak az árúmegállítás kérdésében a lőcseiek javára hozott ítélete ellen. (V. ö. 38. sz.)

Unde nos supplicatione dicti Mathie Loboczky, nomine et in persona prefati Alberti Laczky modo premisso facta, tanquam iusta, clementer exaudita, pretactas literas compositionales et protestatorias non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, de verbo ad verbum sine diminutione et augmento aliquali transscribi et transsumi praesentibusque literis nostris inseri facientes, memorato Alberto Laczky pro defensione iurium suorum sub sigillo nostro iudiciali dandas duximus et concedendas. 1548 Datum Posonii, feria quarta proxima ante festum sacri máj. 16. Penthecostes, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo octavo.

Lecta et comparata cum originali per me magistrum Gasparum prothonotarium presentie regie, coram me magistro Michaele Rawony prothonotario domini iudicis curie regis, et coram me magistro Damiano prothonotario domini locumtenentis palatinalis.

100.

Bécs, 1548 szeptember 12.

I. Ferdinánd király nyilt parancsa a Szepességen megforduló kereskedőkhöz, hogy minden árúikat mindenekelőtt Lőcsére vigyék és ott lerakják; egyben megbízza Szepes vármegyét és a harminczadosokat, hogy az ez ellen vétő kereskedőket rendelkezésének betartására kényszerítsék azzal is, hogy árúikat elkobozzák.

Eredetije papíron, a lap alján papírra nyomott királyi nagy pecséttel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 14. sz., ugyanolyan másodpéldánya: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 15. sz.

Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Hungarię, Boemię etc. rex semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austrię etc., fidelibus nostris universis et singulis mercatoribus, institoribus et aliis quibuslibet negotiationes lucri questusque gratia in terra nostra Scepusiensi exercentibus ubilibet constitutis et commorantibus, tam forensibus, quam indigenis, cuiusvis status et conditionis existant, presentes visuris et audituris, salutem et gratiam. Ex frequentibus fidelium nostrorum prudentum et circumspectorum iudicis et iuratorum ceterorumque civium et inhabitatorum ac totius communitatis civitatis nostrę Leuchouiensis querimoniis accepimus satis displicenti animo

esse plerosque ex vobis, qui contemptui habitis iuribus privilegiis ac veteribus libertatibus eorundem a divis quondam Hungarię regibus, nostris scilicet prędecessoribus felicium recordationum, eis gratiose concessis et donatis, non ad eandem civitatem nostram, locum scilicet depositionis mercium et rerum vestrarum et tricesimarum nostrarum, uti deberent et olim consuetum esset, venirent, sed ad alia atque alia loca unusquisque pro suo arbitrio diverterent, mercesque suas et res illic deponerent, aperirent et commutarent, extraque locum veterem emporii quęstus ac lucri sui causa omnem negotiationem exercerent, sicque illata dictis civibus nostris iniuria et damno, nostros quoque regios et sacrę coronę proventus defraudarent, pręterea per devia quedam inconsuetasque ac inusitatas, imo ab olim prohibitas vias sua mercimonia circumferendo, nusquam ad regales tricesimas, neque etiam ad consueta fidelium subditorum nostrorum tributa ac usitata thelonia venirent, quibus omnibus rebus non modo libertatibus et privilegiis dictorum exponentium, sed etiam nostris proventibus regalibus non minimum preiudicii et damni irrogaretur. Quare supplicatione eorundem exponentium accepta, fidelitati vestre harum serie firmissime pręcipientes committimus et mandamus, quatinus a modo in posterum unusquisque vestrum cum suis mercibus, bonisque ac rebus quibuslibet vendibilibus non alio usquam civitatum, oppidorum ac villarum prefatę provincię nostrę Scepusiensis primitus et ante omnia, pręterquam ad verum, legitimum et antiquitus confirmatum depositionis omnis generis mercium locum, hoc est ad civitatem nostram Leuchouiensem, tricesimamque in ea habitam, per rectas, publicas et usitatas vias venire suaque illic quisque mercimonia antiquo more regni, secundum illius civitatis libertates solitas deponere, aperire, commutare et quovis modo venum exponere debeat et teneatur sub poena confiscationis omnium rerum et bonorum suorum mercimonialium; alioqui authoritatem prębuimus et facultatem prout et vigore pręsentium damus et conferimus fidelibus nostris comiti, vicecomiti, iudicibus et universitati nobilium comitatus Scepusiensis, nec non cunctis etiam officialibus nostris et tricesimarum nostrarum exactoribus, ut ipsi nostra in persona et authoritate pręsentibus eisdem data et concessa, omnes eos, qui contra privilegia et libertates premissas dictorum exponentium et hoc nostrum mandatum temere deinceps quovis modo agere pręsumerent, omnibus viis et remediis oportunis, atque etiam per confiscationem bonorum talium, qui mandato nostro temere contravenire ausi fuerint, punire debeant.

Hoc autem nostrum mandatum ubique in locis ac foris necessariis publicari et proclamari volumus, ne quispiam de cętero causam ignorantię prętexere seque sinistra excusatione expurgare et absolvere et quodam modo immunem ac impunitum conservare possit et valeat. Secus itaque poena sub prescripta facere nequaquam audeatis. Prȩsentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Viennę, duodecima
1548 die mensis Septembris, anno Domini millesimo quingen-
szept. 12. tesimo quadragesimo octavo.

Ferdinandus m. p.

Nicolaus Olahus
e[piscopus] Zagrabiensis m. p.

101.

Bécs, 1548 szeptember 12.

I. Ferdinánd király nyilt parancsa, a melylyel elrendeli, hogy a szepesmegyei jobbágyok Lőcse város hetivásárait látogassák és ne a lengyel fennhatóság alatt álló városokéit.

Eredetije papíron, a szöveg alján papírba nyomott királyi nagy pecséttel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 15. sz.

Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Hungarię, Bohemię etc. rex semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austrię, dux Burgundię etc. fidelibus nostris egregiis et nobilibus vicecomiti, iudicibus et universitati nobilium aliisque tam ecclesiasticis, quam secularibus subditis nostris in comitatu Scepusiensi constitutis et commorantibus, presentes nostras visuris, salutem et gratiam. Conqueruntur nobis fideles nostri prudentes et circumspecti iudex et iurati ceterique cives liberę civitatis nostrę Leuchouiensis, quomodo ipsi non mediocri damno ac iniuria a vobis afficientur *[sic!]* ex eo, quod coloni vestri cum mercibus aliisque rebus ipsorum venalibus, diebus fororum hebdomadalium, contra libertatem fororum suorum, non ad civitatem illam nostram Leuchoviensem, que principalis est in ista terra nostra Scepusiensi, sed ad oppida serenissimi regis Polonię soliti essent commeare, per quod illorum fora atque oppida ditarentur et incrementum reciperent, nostra vero et sacrę coronę civitas libera Lewchouiensis cum damno nostro ipsorumque civium nostrorum detrimento ac oppressione desolaretur. Supplicatum est itaque nobis in personis eorundem civium nostrorum humiliter, ut cum eadem civitas nostra Lewchouiensis vobis omnibus et colonis vestris tempore necessario tutissimum esset refugium,

dignaremur ipsorum commodis prospicere, ac de opportuno eis remedio providere. Quorum nos humili supplicatione exaudita, vobis et vestrum cuilibet harum serie mandamus firmissime, quatinus acceptis presentibus, colonis et hominibus vestris firmissimo edicto committere debeatis, quibus et nos presentibus committimus, ut a modo in posterum merces aliasque res suas venales non ad oppida regis Polonię Warallya, Iglo et Zombathel vocata, sed ad eandem nostram liberam civitatem Leuchouiam diebus fororum hebdomadalium inferre et comportare ibique precio condigno vendere debeant, prout antiquitus fuit observatum. Nam alioqui dedimus facultatem, damusque per presentes fidelibus nostris egregiis provisori et castellanis castri Scepusiensis modernis et futuris ac etiam civibus dictę civitatis nostrę Leuchouiensis, ut si qui vestrum vel hominum vestrorum contra libertatem veterem fori prefatorum exponentium facere comperti fuerint et non curato huiusmodi privilegio et libertate eorum alio se cum rebus et mercibus suis conferrent, illos oportuno remedio et per ablationem etiam rerum suarum ad civitatem prefatam proficisci compellere debeant, authoritate nostra presentibus eis in hac parte attributa. Secus igitur pena sub premissa nullo modo facere audeatis. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. 1548
Datum Vienne, duodecima die mensis Septembris. Anno szept. 12.
Domini millesimo quingentesimo quadragesimo octavo.

Ferdinandus m. p.

Nicolaus Olahus
episcopus Zagrabiensis m. p.

102.

Szklabinya, 1548 október 17.

Révay Ferencz nádori helytartó Loboczky Mátyásnak, Laski Albert gyámjának panaszára, hogy a lőcseiek az árúmegállítás kérdésében Késmárk ellen folytatott perrel megsértették a két város közt I. Mátyás által 1474 szeptember 12-én létesített megegyezést, utasítja a szepesi káptalant, hogy ez ügyben Lőcsét az ő színe elé a királyi udvarba megidézze.

Átírta a szepesi káptalan 1548 nov. 16-án Révay Ferencz nádori helytartóhoz intézett jelentésében: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 16. sz. (V. ö. 103. sz.)

Franciscus de Rewa comes comitatus de Thwrocz ac vacante officio regni Hungarie palatini locumtenens etc. amicis suis reverendis, capitulo ecclesie Scepusiensis salu-

tem et amicitiam paratam cum honore. Noveritis, quod magnificus dominus Mathias Loboczky de Lobodÿcze consiliarius sacre regie maiestatis, domini nostri clementissimi, nostram personaliter veniens in presentiam, nomine et in personis magnifici domini Alberti, filii magnifici olim domini Hyeronimi Lazky, palatini Sÿradiensis, exhibuit et praesentavit nobis quasdam literas transsumpti prefati domini nostri regis, per manus egregii magistri Gasparis Body personalis presentie sue regie maiestatis prothonotarii, coram egregiis magistris Michaele Rawonÿ domini iudicis curie et Damiano nostro prothonotario, in simplici papiro patenter editas sigilloque eius, quo ut rex Hungarie in iudiciis utitur, impressive consignatas, hunc tenorem continentes.

Következik a királyi személyes jelenlét bíróságának Pozsonyban, 1548 május 16-án kelt oklevele, a melyben Loboczky Mátyásnak, Laski Albert gyámjának kérésére átírja I. Mályás Budán, 1474 szeptember 12-én és II. Ulászló Budán, 1492 október 11-én kelt okleveleit. (V. ö. 29., 38. és 99. sz.)

Quibus exhibitis et presentatis, dictus dominus Matthias Loboczky, nomine prefati domini Alberti Lazky per modum protestationis nobis significare curavit, qualiter prudentes et circumspecti etatis illius iudex et iurati cives dicte civitatis Lewchouiensis premisse deliberationi et decisioni prenominati quondam domini Matthie regis temere contravenire ausi, die et loco in prescriptis literis protestationis memorati quondam domini Wladislai regis denotatis, non obstante premissa contradictione dicti quondam domini Stephani de Zapolya, contra vincula obligaminis prenotati, nempe viginti millium florenorum, quod prefatus quondam dominus Mathias rex in solidiorem firmioremque et stabiliorem premisse deliberationis sue perpetuam observationem partibus premisso modo consentientibus, iuxta formam prescriptarum literarum deliberationis ac decisionis maiestatis sue olim impetivisse constaret, quasdam literas late sententie ipsius quondam domini Wladislai regis contra et adversus ipsum quondam dominum Stephanum pariter et cives et incolas civitatis Kesmark in destructionem et irritationem premisse deliberationis et decisionis ipsius quondam domini Matthie regis pro se proque sua republica reportassent. Etsi vero dictus quondam dominus Stephanus, quamdiu vixisset, eoque demortuo heredes et successores eius pariter et cives Kesmarcenses eorum omniumque in pretactis literis deliberationis ac decisionis dicti quondam domini Mathie regis[a] legitimum usum ac possessionem,

a) . . . nulla etiam vinculi prenotati viginti millium florenorum: *törülve.*

non obstante contradictione prefatorum Lewchouiensium, iure interdum, interdum vero iniuria facta, libere continuassent, quemadmodum etiam modo continuarent, interim tamen prudentes et circumspecti iudex et iurati cives sepedicte civitatis Lewche, qui scilicet nunc in eadem civitate rerum potiuntur, non veriti maiorum suorum vestigia sequi, annis superioribus apud egregium magistrum Joannem Zomor de Pokatheleke fiscalem sacre corone et directorem causarum regiarum, nulla premisse deliberationis et decisionis prefati quondam domini Matthie regis, nulla etiam vinculi prenotati viginti millium florenorum, per ipsum quondam dominum Matthiam regem, modo premisso interiecti habita ratione instetissent, eumque interpellare non desiissent donec nomine sacre corone simul et fisci regii idem magister Joannes fiscalis, similiter in destructionem et irritationem premisse deliberationis ac decisionis dicti quondam domini Matthie regis, contra iudicem et iuratos cives dicte civitatis Kesmark, prefato domino Alberto Lazky tunc minorenne et ad ius non vocato, quandam litem coram nobis excitasset eamque in termino celebrationis iudiciorum diei Dominice Jubilate in anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo tertio preterite transacto, usque ad diffinitivam sententiam per nos deducendam curavisset, per quod etiam dicti iudex et iurati cives Lewchouienses prescriptum deliberationis et decisionis quondam Matthie regis vinculum viginti millium florenorum temere violare ausi fuissent. Ceterum circa dominicam Invocavit proxime preteritam egregii Georgius Therek et Franciscus Keczer castellani ac Benedictus literatus, provisor arcis Scepusiensis per spectabilem et magnificum dominum Andream de Bathor in eadem arce constituti ad interpellationem, suggestionem et inductionem prefatorum iudicis et iuratorum civium dicte civitatis Lewchouiensis certos suos equites expedivissent, quibus nonnulli ex civibus eiusdem civitatis Lewchouiensis sese coniunxissent et una ad possessionem egregii Ladislai de Segnÿe, Bwsowÿcze vocatum, in comitatu Scepusiensi habitam profecti fuissent illicque nonnullos mercatores Polonos cum suis mercibus ad annuales nundinas, que pro eodem die dominica Invocavit in dicta civitate Kesmark quotannis celebrari solent, venire volentes, ne ad ipsas nundinas cum suis mercibus venissent, violenter prohibuissent plerasque etiam alias violentias dicti iudex et iurati cives civitatis Lewchouiensis post hanc ipsam nundinarum interturbationem diversis temporibus patrassent, per que vinculum prenotatum ipsius quondam domini Matthie regis in

1543 ápr. 15.

1548 febr. 19.

1548 febr. 19.

destructionem et irritationem premisse deliberationis ac decisionis eiusdem quondam domini Matthie regis per potentiam patrare non formidassent, in preiudicium et dampnum prefati domini Alberti Lazky civiumque et incolarum pretacte civitatis Kesmark valde magnum. Unde facta huiusmodi protestatione, idem dominus Matthias Loboczky, nomine prefati domini Alberti allegavit eo modo, quod si iuri consonaret *[sic!]* et equitati videretur, extunc idem dominus Albertus memoratos iudicem ac iuratos cives civitatis Lewchouiensis, ratione premissorum actuum, quibus iidem iudex et iurati cives civitatis Lewchouiensis vinculum premisse deliberationis et decisionis ipsius quondam domini Matthie regis violasse dinoscerentur, in curiam regiam contra se legitime evocari facere vellet. Et quia allegatio huiusmodi prefati domini Matthie Loboczky iusta et iuri consona admittendaque fore videbatur, pro eo amicitiam vestram rogamus et hortamur diligenter, nichilominusque authoritate nostra ordinaria, qua fungimur, iniungimus vobis, quatenus presentes literas nostras per hominem vestrum pro testimonio vestro fide dignum memoratis iudice et iuratis civibus civitatis Lewchouiensis exhiberi et presentari faciatis. Qui si personaliter reperiri poterunt, bene quidem, alioqui idem homo vester de domo pretoria seu senatoria eiusdem civitatis ammoneat eosdem dicatque et committat eisdem verbo nostro, ut ipsi decimoquinto die, a die huiusmodi exhibitionis et ammonitionis ipsis fiende computando, personaliter vel per procuratores suos legitimos in curia regia coram nobis comparere, rationem de premissis reddituri efficacem, modis omnibus deberent et teneantur, certificans nihilominus eosdem ibidem, ut sive ipsi termino in predicto coram nobis in curia regia compareant sive non, nos ad partis comparentis instantiam id faciemus in premissis, quod iuri videbitur expediri, et posthec huiusmodi exhibitionis, ammonitionis et certificationis seriem, ut fuerit expediendum, terminum ad predictum nobis amicabiliter rescribatis. Datum in arce nostra Sclabynÿa, feria quarta proxima ante festum beati Luce evangeliste, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo octavo.

1548
okt. 17.

103.

Szepeshely, 1548 november 16.

A szepesi káptalan jelentése Révay Ferencz nádori helytartóhoz, hogy Loboczky Mátyásnak Laski Albert és a késmárkiak nevében emelt vádjára a lőcseieket az árúmegállitás kérdésében a királyi personalis praesentia bírósága elé idézte.

Eredetije ragasztott papírtekercsen, a hátlapon a káptalan viaszpecsétjének töredékeivel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 16. sz.

Kívül: Domino locumtenenti palatinali etc., pro magnifico domino Alberto Lazky, filio magnifici quondam domini Hyeronimÿ Lazky, palatini Syradiensis, contra prudentes et circumspectos iudicem et iuratos cives civitatis Lewchouiensis etc. ad terminum infrascriptum exhibitionis, ammonitionis et certificationis relatio.

Magnifico domino Francisco de Rewa comiti comitatus de Thwrocz ac vacante officio regni Hungariae palatini locumtenenti etc., domino suo honorandissimo capitulum ecclesiae Scepusiensis orationum suffragia devotarum debita cum obedientia. Vestra noverit magnificentia nos literas eiusdem exhibitorias, annotatorias et certificatorias, paria diversarum literarum in se continentes, nobis amicabiliter loquentes et directas, honore et reverentia, quibus decuit, recepisse in hac verba:

Következik Révay Ferencz nádori helytartó Szklabinyán, 1548 október 17-én kelt idézőlevele. (V. ö. 102. sz.)

Nos itaque amicabilibus petitionibus eiusdem vestre magnifitentie morem gerere cupientes, uti teneremur: unum nostri e medio, videlicet venerabilem magistrum Simonem de Rada fratrem et concanonicum nostrum ad premissam executionem peragendam nostro pro testimonio fide dignum duximus transmittendum. Qui tandem exinde ad nos reversus, nobis conscientiose retulit eo modo, quomodo ipse feria quarta proxima post festum beati Martini episcopi preterita civitatem regiam Lewchouiensem intrasset consequenterque domum pretoriam seu senatoriam eiusdem civitatis ascendisset [ibi]que prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus dicte civitatis Lewchouiensis personaliter repertis insimulque congregatis, literas vestre [magnificen]tie exhibuisset et presentasset ibidemque eosdem ammonuisset dixissetque et comisisset eisdem verbo vestre magnificentie, ut ipsi decimoqui[n]to die, a die exhibitionis et ammonitionis ipsis exhinc facte computando, personaliter vel per

1548 nov. 14.

procuratores suos legitimos in curia regia, [cora]m vestram magnificentiam comparere, rationem de premissis reddituri efficacem, modis omnibus debeant et teneantur, certificassetque eosdem ibidem, ut sive ipsi termino in predicto coram vestram magnificentiam in curia regia compareant, sive non, eadem ad partis comparentis instantiam id faciet in premissis, quod iuri videbitur expediri. Seriem itaque huiusmodi exhibitionis, ammonitionis et certificationis eidem vestre magnificentie amicabiliter duximus rescribendam. Datum tertia die exequutionis prenotate, anno Domini supradicto.

1548 nov. 16.

104.

Bécs, 1550 márczius 8.

I. Ferdinánd király Achatius, Nayhower János és Swarcz György iglói esküdtek kérésére átírja és megerősíti II. Lajosnak Budán, 1519 január 29-én kelt oklevelét, mely többek közt II. Ulászló átírásában tartalmazza Zsigmondnak Tatán, 1435 deczember 6-án kelt, Igló város árúmegállító-jogára vonatkozó privilegiumát.

Eredetije hártyán, könyvalakban, piros-fehér-zöld selyemzsinóron függő pecséttel: Igló v. lt., 143. sz.

Kiadva: Schmauck: Supplementum, 386. l.

Átírta a szepesi káptalan 1560 jan. 24.: Igló v. lt., 157. sz.

Az átírt okleveleket v. ö. 17., 46. és 52. sz. alatt.

105.

Eperjes, 1550 június 11.

Werner György levele Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, hátlapján zárópecséttel: Lőcse v. lt., IV. oszt., 8/9. sz.

Kivül: Den ersamen, weisen herrn Richter und Ratt der stadt Leutsch, meinen besunder gunstigen, lieben herrn vnd freunden.

Ersame, weise, sunder gvnstige, liebe herrn vnd freundt. E[uer] W[eisheit] seint mein ganczwillige dienst iederzeit zwuor. Heute, nach dem E[uer] W[eisheit] gesanter ab zogen, hab ich ain schreiben von kuniglicher Maiestät empangen, das ich E[uer] W[eisheit] hiemit in specie zwschicke, daraus E[uer] W[eisheit] zw vernemen haben

wie ir Maiestät ain genediges mitleiten ewers schodens vnd verterbens halben mit euch haben vnd wie ir Maiestät genaigt E[uer] W[eisheit] mit allen gnaden zw begegnen, so paldt sie von euch ersucht werden. Darumb sich E[uer] W[eisheit] wmb so vil mehr zw tresten haben, das ewer gesanter gen hoff der herr statschreiber mit gutter abfertigung wider zwu euch kommen werde. Die herrn von der hungrischen khamer haben mir auch geschrieben vnd erpieten sich gemeltem ewren gesanten, der zwr selben zeit noch zw presburg nit ankhommen gewesen, alle hulff vnd furderung zwbeweisen. Dergleichen hat E[uer] W[eisheit] von herrn Obresten Graffen von Salm zwgewarten. E[uer] W[eisheit] wolle nur den kuniglichen brieff widerumb zwschicken. befilth hiemit dieselbe got dem allermechtigen. Datum Eperies, den 11 Tag Juny Anno 1550.

1550 jún. 11.

E[uer] W[eisheit] williger Georg Wernher.

106.

Augsburg, 1550 augusztus 17.

I. Ferdinánd király nyilt parancsa bethlenfalvi Thurzó Jánosnak és Werner György kamarai tanácsosnak és a sárosi vár praefectusának, hogy a Lőcséről egyenesen Lublónak vezető útat, a melyet a késmárkiak és Zápolyai István Lőcse város és a királyi harminczad kárára elzártak, úgy, hogy a kereskedők Lőcsét már teljesen elkerülték, nyissák meg.

Eredetije papíron, a szöveg alján papírra nyomott királyi nagy pecséttel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 17. sz.

Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Hungarię, Bohemię etc. rex semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austrie etc. fidelibus nostris, magnifico Joanni Thurzo de Bethlemfalwa ac egregio Georgio Wernero, consiliario camerę nostrę Hungaricę arcisque nostrę Saros prefecto, salutem et gratiam. Expositum est maiestati nostrę nominibus et in personis fidelium nostrorum prudentum et circumspectorum iudicis et iuratorum cęterorumque civium ac inhabitatorum civitatis nostrę Leuchouiensis, quomodo via quedam publica, a partibus regni Polonię per oppidum Liblo recta in dictam civitatem nostram Leuchouiensem tendens, omnibus negotiatoribus, tam externis, quam internis aliisque quibuslibet regnicolis libera olim et in continuo usu habita fuisset, omnesque merces ex dicto Polonię regno in Scepusium per illam allatę recta ad Leuchouiam ad verum scilicet ab antiquo constitutum depositionis vendi-

tionis et commutationis omnium rerum mercimonialium locum nostramque regalem tricesimam in ea habitam vehi et perduci consuevissent. Per temporum tamen disturbia et rerum mutationes perque Stephani de Zapolya ac aliorum quondam comitum Scepusiensium, qui civitatem Kesmark cum arce Scepusiensi in potestate habuerunt, potentiam eadem via ob privatos ipsorum usus ac utilitates omnibus plane inhibita fuisset ac indigne interdicta, quemadmodum etiam modo per magnificum Albertum a Lazko prefectum Kesmarcensis civitatis prohiberetur, qua quidem inhibitione eo esset iam pridem ventum abusionis, ut iam neque extraneorum, neque regnicolarum quisquam se ad locum depositionis mercium et ad regalem nostram tricesimam in prefatam civitatem nostram Leuchouiensem merces suas perlustratum veteri more conferret, sed quo quisque vellet, pro suo libito divereteret a Kesmark, mercesque suas prenotatas, ubicumque sibi visum foret, tam in pagis, quam oppidis citra ullum impedimentum contra vetustissima memorate civitatis nostre Leuchouiensis iura ac privilegia impune deponeret in gravem ipsorum exponentium iniuriam damnumque ac preiudicium proventuumque sacre corone et fisci nostri regii diminutionem ac decrementum manifestum. Supplicatum itaque est maestati nostre pro parte et in personis eorundem exponentium, ut dictam viam publicam et ab olim frequentatam publici commodi causa aperire omnibusque liberam pro antiqua consuetudine reddere dignaremur. Nos itaque rationem habentes iurium et privilegiorum predictorum civium et inhabitatorum antefate civitatis nostre Leuchouiensis, a divis quondam regibus Hungarie, nostris scilicet predecessoribus, eisdem donatorum et per maiestatem nostram confirmatorum, nostrorumque proventuum hactenus, ut prefertur, utcumque diminutorum ac defraudatorum curam habere volentes, supplicatione ipsorum exponentium benigne accepta, fidelitati vestre harum serie firmiter precipiendo committimus et mandamus, quatinus acceptis presentibus et rebus sic, ut prefertur, se habentibus, statim versus Lyblo testimonio capituli presente proficisci et viam prenotatam fideliter revidere ac serio perlustrare inquisitaque exacte, ut moris et consuetudinis est regni, coram ipso testimonio capituli omnis rei veritate, si certo compertum fuerit hec premisso modo se habere, eiusque vie inhibitionem maiestati nostre et dictis exponentibus damnosam esse, eandem viam cunctis statim liberam exhibere omnibusque et singulis, tam regnicolis, tam extraneis quibusvis negotiatoribus et aliis quibuslibet in istud regnum

nostrum et provinciam Scepusiensem venientibus ac exeuntibus una cum eorum rebus et bonis ac mercibus libere secure et pacifice utendam, frequentandamque permittere, in eaque quoslibet tueri defendere et manutenere, perque tricesimatores nostros in illis regni partibus constitutos manuteneri et conservari facere contra omnes violentos et illegitimos turbatores ac impetitores debeatis et modis omnibus teneamini, authoritate nostra regia vobis in hac parte concessa et attributa mediante. Volumus autem et iubemus demum hoc mandatum nostrum per vos in foris ac locis necessariis publice proclamari et publicari, presentesque nostras literas tandem memoratis civibus nostris Leuchouiensibus reddendas et restituendas. Secus non facturi. Datum Augustę Vindelicorum, decima septima die mensis Augusti, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo. 1550 aug. 17.

Ferdinandus m. p.

Nicolaus Olahus
e[piscopus] Agriensis m. p.

107.

Augsburg, 1550 augusztus 20.

I. Ferdinánd a lőcseiek kérésére, minthogy az 1550-iki tűzvész alkalmával privilegiumaik elpusztultak, megígéri, hogy az elégett kiváltságlevelekben foglalt összes jogaikat, különösen pedig az árúmegállítás jogát meg fogja erősíteni.

Eredetije hártyán, a szöveg alján a király papírba nyomott, nagy pecsétjével: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 20. sz.

Közölve: Wagner: Analecta, I., 94. l.

108.

Bécs, 1550 augusztus 23.

I. Ferdinánd nyilt parancsa a Szepességen megforduló kereskedőkhöz, hogy minden árúikat mindenekelőtt Lőcsére vigyék és ott lerakják; egyben megbízva Szepes vármegyét és a harminczadosokat, hogy az ez ellen vétő kereskedőket rendelkezésének betartására kényszerítsék.

Eredetije papíron, a szöveg alján papírra nyomott királyi nagy pecséttel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 22. sz.

Szövege megegyezik I. Ferdinándnak 1548 szept. 12-én kiadott hasonló nyilt parancsával (v. ö. 101. sz.), azzal a különbséggel, hogy a végrehajtás módjára vonatkozó parancsban kimaradtak az „atque etiam per confiscationem bonorum talium“ szavak.

109.

Eperjes, 1551 február 18.

Werner György levele Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, hátlapján zárópecséttel: Lőcse v. lt., IV. oszt., 8/13. sz.

Kivül: Den ersamen, weisen herrn Richter vnd Ratt der stadt Leutsch, meinen besunder lieben herrn vnd freundtn.

Ersame, weise, sunder gonstige, liebe herrn, E[uer] W[eisheit] semt mein gantzwillige dienst zwuor. Mir hat der herr Marschalk, eben dermassen wie vor widerumb, geschrieben, das der kuniglichen maiestet von polen vnterthenen von E[uer] E[rhaft] W[eisheit] vergeweltigt vnd verkurczet werden. darauff ich ihn gestern geantwort, auch wie vormols, das ich hette vernommen, das der kuniglichen maiestet dreissiger was solten gethan haben wider die so das dreissigst verfaren, wie im landt recht vnd breuchlich were, darumb E[uer] W[eisheit] nit zwbeschuldigen were. Do er aber das nit wolte glawben, so wolle er auff ainen gelegnen tag ainen gewissenen menschen in die Lewtsch verordnen. Dahn ich auch der kuniglichen maiestet obresten dreissiger schicken wolte zw vernemen, ab iemantzen was mit vnrecht were zwgefugt wurden, vnd von weme, damit nit mehr misverstadt hierinnen erwächse, sunder alda was hinzw legen were, hingelegt wurde etc. vnd das er mich, was er hierinnen zwthuen gesinnet were, der handlung vnd tages halben, wissen liesse. Derhalben wil ich auff dem beschandt beharren vnd stelle E[uer] W[eisheit] haim was sie ihm zw antwort geben wellt. Dann das ich E[uer] W[eisheit] dem bescheidt entgegen was ratte, wil mir nit geburen, ab ich gleich wol zweiffel, ab der herr Marschalk iemantzen schicken werde. Dann er nwr auff dem ligt, das der gewalt nit durch die dreissiger, sunder von E[uer] W[eisheit] geschehe. vnd wie man nur anzaigt, so soll auch wol was doron sein, das nemlich vnter dem schein des dreissigst vntersanden werde die lewte auff die niderlage zw treiben, welches nit geschehen sollte. Dann das die dreissiger oder ich E[uer] W[eisheit] niderlage erhalten, schutzen oder vertadingen moge, sunderlich wie die handlungen der niederlagen halben stehn, kan nit beschehen. Die dreissiger sollen allaine des dreissigst pflegen, vnd schawen, das der kuniglichen maiestet zw abbruch nichst verfurt werde. wil E[uer] W[eisheit] ire niderlag hiemit wider in schwung bringen,

Da gehort ain merer gewalt zu, dann die dreissiger oder ich haben. Zw dem ist nur nichts derhalben zwhandlen befolhen, ab ich gleich wol von gantzem hertzen gerne helffen wolte, das E[uer] W[eisheit] ire freithum erhalten vnd der geniessen moghte. Schicket der herr Marschalk seinen gesandten in die Lewtsch, wie obgemelt, so wil ich meinem erpieten nach den herrn Christoffen Zwla, obristen dreissiger, dochin verordnen, vnd wurde vielleicht von notten und den sachen dienstlich sein, das iemantz zwuor von E[uer] W[eisheit] hieher gesant wurde, das in meiner gegenwert abgeredt wurde mit dem dreissiger, was bescheids man geben musse, wo man zw den handlungen keme. Das hab ich E[uer] W[eisheit] dieser zeit auff ir schreiben zw antwort gewust zw geben, die ich dem allmechtigen befelhe. Datum Eperies, den 18. Februar Anno 1551. 1551 febr. 18.

E[uer] W[eisheit] williger
George Wernher.

110.

Pozsony, 1551 február 21.

Révay Ferencz nádori helytartó pókateleki Szomory Jánosnak, a királyi jogügyek igazgatójának kérésére, minthogy a Lőcseiek kiváltságlevelei az 1550-iki tűzvész alkalmából elpusztultak, átírja saját Pozsonyban, 1543 május 27-én kelt oklevelét, a mely II. Ulászló az árúmegállítás ügyében Budán, 1496 június 9-én hozott ítéletének átírását tartalmazza.

Eredetije ragasztott papírtekercsen, a szöveg alján papírba nyomott pecséttel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 27. sz.

Átírta a szepesi káptalan 1557 júl. 8.: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 34. sz. és I. Ferdinánd király Bécsben, 1558 júl. 12.: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 35. sz. (V. ö. 120. és 129. sz.)

Nos Franciscus de Rewa comes comitatus Twrocz, nec non vacante officio regni Hungarie palatini locumtenens, damus pro memoria, quod nobis feria secunda proxima post dominicam Invocavit proxime preteritam, instante scilicet termino celebrationis iudiciorum festi Epiphaniarum Domini proxime preteriti, ad quem scilicet terminum universe cause regnicolarum decem et octo comitatuum, partium regni superiorum ac Transtibiscinarum, iuxta novam constitutionem publicam adiudicari solite, per maiestatem regiam generaliter fuerant prorogate, una cum nonnullis dominis prelatis et baronibus magistrisque prothonotariis et regni huius nobi- 1551 febr. 16. 1551 jan. 6.

libus, sedis scilicet iudiciariae regiae maiestatis iuratis assessoribus, Posonii in ipsa sede iudicaria regia constitutis et existentibus, egregius magister Joannes Zomor de Pokatheleke fiscalis sacre corone et director causarum serenissimi principis et domini, domini Ferdinandi, divina favente clementia Romanorum, Hungarie, Bohemie etc. regis semper augusti, infantis Hispaniarum, archiducis Austrię etc., domini nostri clementissimi, nostram veniens in presentiam, nominibus et in personis prudentum et circumspectorum iudicis iuratorum ceterorumque civium et totius communitatis civium et incolarum civitatis Lewchowiensis nobis significare curavit in hunc modum, quod cum estate superiori civitas ipsa Lewchowiensis ignis voragine combusta et pene deleta extitisset, universa privilegia et alię litere literaliaque instrumenta, super iuribus ac libertatibus aliisque prerogativis per divos Hungarie reges ab olim ipsi civitati Leuchowiensi et eius inhabitatioribus concessis emanate, in domo senatoria eiusdem civitatis igne periclitata et conflagrate fuissent, et quia superioribus annis inter ipsos cives Leuchowienses ab una, parte vero ab altera prudentes et circumspectos iudicem, iuratos ceterosque cives et incolas civitatis Kesmark, ratione depositionis rerum quarumlibet mercimonialium, in curia regia coram nobis causa quedam et contentionis materia mota fuisset ac diutius agitata, in cuius processu quamplurime utrinque litere, tum privilegiales, cum etiam alie diversę, in iudicio rebus exigentibus producte et exhibite fuissent, petens nos idem magister Joannes Zomor fiscalis, nomine quorum supra, debita cum instantia, ut si in processu cause prenotate paria quarumpiam literarum privilegialium vel aliarum causalium apud nostras vel prothonotarii nostri, aut aliorum stili nostri palatinalis notariorum manus remansissent, diligenter requiri et reinveniri faceremus, requisitarumque et reinventarum tenores in transsumpto literarum nostrarum iurium dicte civitatis pro cautela extradare ne graveremur. Cuius postulationibus, tanquam iustis et iuri consonis, moti, accersitis ad nos egregio magistro Damiano prothonothario nostro, ac nobili Jacobo de Buda stili nostri palatinalis iurato notario, diligenter sciscitati sumus, si alique huiusmodi litere apud unum aut alterum illorum remansissent. Qui quidem Jacobus de Bwda exhibuit et produxit coram nobis quasdam literas nostras per manus nobilis Joannis de Panÿthy similiter stili nostri palatinalis iurati notarii scriptas, tenorem certarum literarum privilegialium in processu prescripte cause, per procuratores partium predictarum coram nobis in iudicio productarum, verbaliter in

se continentes, alias ad instantiam dicti magistri Joannis Zomor fiscalis descriptas, absque tamen sigillo, apud manus ipsius Jacobi de Bwda relictas. Nos itaque habito superinde cum dominis prelatis et baronibus magistrisque prothonotariis et sedis iudiciarie regie maiestatis iuratis assessoribus consilio et sana deliberatione, prescriptis etiam literis in facie ipsius sedis iudiciarie regie maiestatis productis, easque prefato Jacobo de Bwda verorum originalium paria esse affirmante, de consilio prefatorum dominorum prelatorum et baronum magistrorumque prothonotariorum et sedis iudiciarie regie maiestatis iuratorum assessorum, paria earundem, in transsumpto presentium literarum nostrarum dictis iudici, iuratis ceterisque civibus et universitati civium et incolarum dicte civitatis Lewchowiensis, iurium suorum ad cautelam, dandas esse decrevimus. Quarum tenor talis est:

Következik Révay Ferencz nádori helytartó Pozsonyban, 1543 május 27-én kelt oklevele, a melyben pókateleki Szomory Jánosnak, a királyi jogügyek igazgatójának kérésére átírta II. Ulászlónak Budán, 1496 június 9-én kelt, az árúmegállítás kérdésében kiadott ítéletlevelét. (V. ö. 83. sz.)

Nos itaque postulationibus prefati magistri Johannis fiscalis et directoris, ut premissum est, moti, ex deliberatione totius sedis iudiciarie prefatę regię maiestatis prescriptas literas nostras, per iamfatum Jacobum de Bwda stili nostri palatinalis iuratum notarium exhibitas et productas, sine diminutione et augmento aliquali transscribi et transsumpmi presentibusque literis nostris inseri et inscribi faciendo memorato iudici, iuratis ceterisque civibus et universitati civium ac incolarum dicte civitatis Lewchoviensis, iurium suorum ad cautelam, dandas duximus et concedendas, communi suadente iustitia. Datum Posonii, sabbatho proximo ante dominicam Reminiscere, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo primo. 1551 febr. 21.

Lecta et collationata cum originalibus et extradata per me magistrum Damianum prothonotarium m. p.
Coram me magistro Michaele Rawony prothonotario domini iudicis curie regie maiestatis m.p.
et coram me magistro Antonio de Naghwath prothonotario personalis presentie regie maiestatis m. p.

111.

Pozsony, 1551 február 21.

Révay Ferencz nádori helytartó pókateleki Szomory Jánosnak, a királyi jogügyek igazgatójának kérésére, minthogy a lőcsei 1550-iki tűzvész alkalmával a város javára az árúmegállítás kérdésében 1544 május 28-án hozott ítélet is elégett, átírja a pozsonyi káptalan 1544 április 13-án kelt jelentését Szomory megidéztetéséről, a jelentés hátlapján az ügy elintézésére vonatkozó följegyzéssel együtt.

Eredetije ragasztott papírtekercsen, a szöveg alján papírba nyomott pecséttel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 28. sz.

Átírta 1557 júl. 8-án a szepesi káptalan: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 34. sz., és 1559 nov. 22-én Nádasdy Tamás nádor: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 54. sz. (V. ö. 120. és 140. sz.)

Nos Franciscus de Rewa comes comitatus de Thwrocz, nec non vacante officio regni Hungariae palatini locumtenens, damus pro memoria, quod nobis feria secunda proxima
1551 post dominicam Invocavit proxime preteritam, instante
febr. 16. scilicet termino celebrationis iudiciorum festi Epiphaniarum Domini proxime preteriti, ad quem scilicet terminum uni-
1551 versę causę regnicolarum decem et octo comitatuum par-
jan. 6. tium regni superiorum ac Transtibiscinarum, iuxta novam constitutionem publicam adiudicari solite, per maiestatem regiam generaliter fuerant prorogate, una cum nonnullis dominis prelatis et baronibus magistrisque prothonotariis et regni huius nobilibus, sedis scilicet iudiciarie regie maiestatis iuratis assessoribus, Posonii in ipsa sede iudiciaria regia constitutis et existentibus, egregius magister Joannes Zomor de Pokatheleke fiscalis sacrę coronę et director causarum serenissimi principis et domini Ferdinandi divina favente clementia Romanorum, Hungarie, Bohemie etc. regis semper augusti, infantis Hispaniarum, archiducis Austrię etc., domini nostri clementissimi, nostram veniens in presentiam, nominibus et in personis prudentum et circumspectorum iudicis, iuratorum ceterorumque civium et totius communitatis civium et incolarum civitatis Lewchouiensis nobis significari curavit in hunc modum, quod cum estate superiori civitas ipsa Lewchouiensis ignis voragine combuset et pene deleta extitisset, universa privilegia et alię litere literaliaque instrumenta, super iuribus ac libertatibus aliisqua prerogativis, per divos Hungarie reges ab olim ipsi civitati

Lewchowiensi et eius inhabitatoribus concessis emanate, in domo senatoria eiusdem civitatis igne periclitata et conflagrate fuissent, et quia superioribus omnis inter ipsos cives Lewchouienses ab una, parte vero ab altera prudentes et circumspectos iudicem, iuratos ceterosque cives et incolas civitatis Kesmark ratione depositionis rerum quarumlibet mercimonialium, in curia regia coram nobis causa quaedam et contentionis materia mota fuisset ac diutius agitata, in cuius processu quamplurime utrinque litere, tum privilegiales, cum etiam alie diverse, in iudicio rebus exigentibus producte et exhibite fuissent, petens nos idem magister Joannes Zomor fiscalis, nomine quorum supra, debita cum instantia, ut si in processu cause prenotate paria quarumpiam literarum privilegialium, vel aliarum causalium apud nostras, vel prothonotarii nostri, aut aliorum stili nostri palatinalis notariorum manus remansissent, diligenter requiri et reinveniri faceremus, requisitarumque et reinventarum tenorem in transsumpto literarum nostrarum iurium dicte civitatis pro cautela extradare ne graveremur. Cuius postulationibus, tanquam iustis et iuri consonis moti, accersitis ad nos egregio magistro Damiano prothonotario nostro ac nobili Jacobo de Bwda stili nostri palatinalis iurato notario, diligenter siscitati sumus, si aliquę huiusmodi litere apud unum aut alterum illorum remansissent. Qui quidem Jacobus de Bwda exhibuit et produxit coram nobis quasdam literas honorabilis capituli ecclesie Posoniensis exhibitorias, ammonitorias et certificatorias, tenoremque quarundam literarum novi iudicii reverendissimi quondam domini Pauli de Warda, archiepiscopi ecclesie Strigoniensis, primatis Hngarie, legati nati, summi cancellarii et locumtenentis prefati domini nostri regis, pro parte dictorum iudicis ac iuratorum civium dicte civitatis Kesmark emanatarum, verbaliter in se continentes, alias per Joannem Bogardy legitimum procuratorem eorundem iudicio et iuratorum civium ipsius civitatis Kesmark in iudicio contradictorio coram nobis productas et apud manus nostras iudiciarias relictas atque in exteriori latere signaturam quandam, tempore discussionis et adiudicationis cause ipsius novi iudicii per manus prefati magistri Damiani prothonotarii nostri scriptam, continentem. Nos itaque habito superinde cum dominis prelatis et baronibus magistrisque prothonotariis et sedis iudicarie regie maiestatis iuratis assessoribus consilio et sana deliberatione, prescriptis etiam literis in facie ipsius sedis iudiciarie regie maiestatis productis ac prefato magistro Damiano prothonotario nostro praescriptam signaturam in latere earundem literarum de-

scriptam, sua manu in iudicio contradictorio scriptam esse affirmante, de consilio prefatorum dominorum prelatorum et baronum magistrorumque prothonotariorum et sedis iudiciarie regie maiestatis iuratorum assessorum, paria earundem literarum, simul et signature praescripte in transsumpto presentium literarum nostrarum dictis iudici, iuratis, ceterisque civibus et incolis dicte civitatis Lewchouiensis, iurium suorum ad cautelam, dari esse decernimus. Quarum quidem literarum ipsius capituli ecclesie Posoniensis tenor talis est:

Következik a pozsonyi káptalan 1544 április 13-án kelt jelentése Várdai Pál esztergomi érsekhez és királyi helytartóhoz, hogy pókateleki Szomory Jánost, a királyi jogügyek igazgatóját az érsek parancsára a késmárkiak ellen az árúmegállítás kérdésében tizenötödnapra a nádori helytartó ítélőszéke elé megidézte. (V. ö. 88. sz.)

Nos itaque postulationibus prefati Johannis fiscalis et directoris, ut premissum est, moti, ex deliberatione totius sedis iudiciarie prefate regie maiestatis, prescriptas literas dicti capituli ecclesie Posoniensis non abrasas, non cancellatas, neque in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio et suspectione carentes, simul et signaturam in latere earundem, per manus prefati magistri Damiani prothonotarii nostri scriptam, presentibus literis nostris de verbo ad verbum sine diminutione et augmento aliquali inseri et inscribi facientes, memoratis iudici, iuratis ceterisque civibus et inhabitatoribus dicte civitatis Lewchouiensis, iurium suorum ad cautelam, dandas duximus et concedendas, communi suadente iustitia. Datum Posonii, sabbatho proximo ante domi-
1551 nicam Reminiscere. Anno Domini millesimo quingentesimo
febr. 21. quinquagesimo primo.

Lecta et collationata cum originalibus et extradata per me magistrum Damianum prothonotarium m. p.
Coram me magistro Michaele Rawony prothonotario domini iudicis curie regie maiestatis m. p.
Et coram me magistro Antonio de Naghwat prothonotario personalis presentie regie maiestatis m. p.

112.

Graz, 1553 január 31.

I. Ferdinánd király nyilt parancsa Lőcse városához és lőcsei harminczadosaihoz, a melyben értesíti őket, hogy a köztük és másrészről Késmárk és Igló közt bizonyos út ügyében támadt viszály elintézésére bizottságot küldött ki. Fölhivja tehát a lőcseieket és ottani harminczadosait, hogy a míg a bizottság vizsgálata alapján ez ügyben dönteni nem fog, a késmárkiakat és iglóiakat ne zaklassák.

Eredetije papíron, a szöveg alján papírra nyomott királyi nagy pecséttel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 31. sz.

Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Hungarię, Bohemię etc. rex semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austrię etc. fidelibus nostris, egregiis tricesimatoribus nostris ac prudentibus et circumspectis iudici et iuratis, ceterisque civibus civitatis nostrę Lewchouiensis salutem et gratiam. Cum intelligamus certam controversiam inter vos ab una, ac fideles nostros, cives oppidorum Kesmark et Iglo ab altera parte esse obortam, ratione cuiusdam vię, quam dicti de Kesmark et Iglo liberam sibi ab antiquo fuisse atque esse etiam num affirmant, vos autem negatis, eiusque rei causa nuper etiam ad manus et ad arma inter vos, tricesimatores nostros ac prefatos cives de Kesmark ventum fuisset, nos autem nostrarum partium esse ducamus, tum propter pacem ac quietem, quoad eius fieri potest, inter fideles nostros ubique retinendam et conservandam, tum vero, ne vel nos in proventibus tricesimarum nostrarum, vel cives nostri aut alii cuiuscunque subditi in eorum iustis iuribus detrimenti aliquid accipiant, istius modi contentionibus mature obviam ire; propterea constituimus delegimusque certos fideles commissarios nostros cum duobus testimoniis capituli ecclesiae Scepusiensis ad solemnem faciendam inquisitionem super usu dictę vię, quo sic ab eis postmodum informati, quod iustum fuerit pro utraque parte, tandem decernere possimus. Fidelitatibus igitur vestris harum serie committimus et mandamus firmiter, ut interea, donec commissarii nostri per nos ad id delecti iuxta nostrum mandatum super prefato negotio inquirunt, nosque ab eis informati pro iustitia in ea re possumus decernere, ab omni prorsus tumultu aut contentione cum prefatis civibus de Kesmark et Iglo, vel eorum aliquo ratione prefatę vię vel alterius rei causa temperare et ab-

stinere, sed determinationem in ea re nostram patienter expectare debeatis et teneamini, quemadmodum item ipsis civibus de Kesmark et Iglo aliis literis nostris commisimus. Secus igitur ne feceritis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra Gracz, die ultimo mensis
1533 Januarii, anno Domini millesimo quingentesimo quinqua-
jan. 31. gesimo tertio.

Ferdinandus m. p.

Nicolaus Olahus
e[piscopus] Agriensis m. p.

113.

Szepsi, 1553 február 16.

Szepsi város bizonyítja, hogy lakosai az Iglóról Sümegre, Csütörtökhelyre és Késmárkra vezető úton mindenkor szabadon szállíthatták borukat és árúikat.

Eredetije papíron, a városnak a szöveg alján papírra nyomott pecsétjével: Igló v. lt., 148. sz.

Nos iudex Matthias Romplar iuratique cives oppidi Zepsy universis et singulis dominis magnificis et egregiis aliisque quibuscunque hanc causam visuris salutem et commendationem. Requisiti per prudentes et circumspectos viros, domini comite tredecim oppidorum Scepusiensium et domini iudice etc. de Iglo, pro quodam testimonio eisdem exhibente ex parte cuiusdam vię, qua itur de eadem Iglo ad villam proximam nomine Schmegen, et dein ad Quintumforum et ad Caseumforum, an liber transitus ab antiquis per prefatam viam fuerat, nec ne. Advocatis itaque senioribus oppidi nostri viris, qui ab antiquis temporibus vina et alia mercimonia hinc ad Caseumforum duxerunt, quibus iuxta morem et consuetudinem iuris nostri fide mediante interrogatis et examinatis, ordine, ut sequitur, singuli suo fassi sunt. Valentinus Soltez et Joannes Kalmar iurati cives ad fidem suam fassi sunt sese a quinquaginta annis cum mercimoniis suis viam predictam libere, absque omni contradictione et impedimento recta ad Caseumforum transiisse. Hoc ibidem et Joannes Zabbo, homo plebeius oppidi nostri confessus est. Item Simon Nemeth fassus est se a triginta duobus annis vina ad Keszmarck per viam illam libere deduxisse et redeundo eadem via cum mercimoniis domum pacifice migrasse. Item Vincentius Polak et Andreas Bruder per eadem viam sese ivisse a vigintiquinque annis fassi

sunt. Item Andreas Nag predictam viam a viginti annis aliquoties ivisse se absque omni impedimento quoque fassus est. Sunt et alii multi cives nostri, qui eadem fassi sunt, quos singulos longum esset hic inserere. Qui omnes prefatam viam uno ore fassi sunt semper liberam fuisse etc. Quare hoc est nostrorum hominum hoc de negotio testimonium rite a nobis ab eisdem examinatum etc. In huiusce igitur rei evidentius testimonium hasce duximus sigillo oppidi nostri usuali concedendum. Ex oppido nostro prefato, die 16 mensis Februarii. Anno Domini 1553. 1553 febr. 16.

114.

Jászó, 1553 február 17.

Jászó város bizonyítja, hogy polgárai az Iglóról Sümegre, Csütörtökhelyre és Késmárkra vezető útat II. Ulászló és II. Lajos királyok idejében mindenkor szabadon használhatták és senki sem kényszeritette őket, hogy Lőcse felé menjenek.

Eredetije papíron, a városnak a szöveg alján papírra nyomott pecsétjével: Igló v. lt., 149. sz.

Universis et singulis magnificis et egregiis nec non prudentibus et circumspectis dominis cuiuscunque dignitatis aut aeminentiae at *[sic!]* quorum conspectum praesentes devenerint literae:

Nos iudex et cives iurati in Jasso salutem optamus cum nostri commendationem. Notum facimus dominationibus vestris aegregiis *[sic!]*, quod requisiti sumus per prudentes viros Hermolaum Pellionem et Johannem Lanczperger nomine prudentiumque et circumspectorum dominorum comitis et iudicis de Iglo, uti examinatis bonis, providis et fide dignis viris, concivibus nostris, quibus notum est a multis annis, de via publica, qua itur per oppidum Iglo, alias Novam Villam per villam Schmegen et Quintum Forum, quod eadem via unquam impedita, ab omnibus hominibus transeuntibus libera fuisset. Ideo convocatis in praesentiam nostram prudentibus et fide dignis viris, Caspar Czuper, Lucacz Pelzner Mathiasch, Benedictus Role, Fabianus Flescher viri 80,[a] Hieronimus, Clinger Merten, aut sexaginta annorum, qui omnes in praesentia nostra sub iuramento et fide eorum, sicut mos est, examinati recognoverunt vel testati sunt, quod ante tot annos, regnantibus serenissimis etc. principibus faelicis *[sic!]* memo-

a) „Benedictus—viri 80“ *a margón beloldva.*

riae Ladislao et Ludovico Ungariae regibus etc. praedicti boni viri transierunt per eundem viam publicam et liberam iam nominatam et expraessam *[sic!]* per oppidum Iglo, alias Novam Villam, per villam Schmegen ad Quintum Forum, quocunque eis tandem libitum fuerat, aut necessitas negotiorum ipsorum postulaverat, vel ad civitatem Cazmarg, vel Montem Georgii, eundo et redeundo, ita quod nullus hominum eos impedivit, nec ad civitatem Leitscham diverti coegit, neque postulavit, sed eandem iam dictam viam publicam et liberam fuisse ab omnibus hominibus ab antiquo ac sine omni impedimento habitam et usitatam. Et ut praesentibus literis nostris testimonialibus fidem adhibeatis indubitatam, easdem sigillo civitatis nostrae consignatas consignavimus. Datas ex
1556 Jasso, feria 6. ante Invocavit, prima dominica in Quadra-
febr. 17. gesima, anno Domini 1553.

115.

Meczenzéf, 1553 február 17.

Meczenzéf város bizonyítja, hogy polgárai az Iglóról Sümegre, Csütörtökhelyre és Késmárkra vezető útat II. Ulászló és II. Lajos idejében mindenkor szabadon használhatták és senki sem kényszerítette őket, hogy Lőcse felé menjenek.

Eredetije papíron, a városnak a szöveg alján papírra nyomott pecsétjével: Igló v. lt., 150. sz.

Post commendationem nostram, nos iudex iuratique cives Meczenseufiensium recognoscimus per presentes universis et singulis dominis magnificis egregiis, nobilibus, circumspectis nec non prudentibus vel quibuscunque censeantur nominibus, ad quoscunque litere nostre devenerint, quod requisiti sumus per prudentes viros Hermolaum pellionem et Johannem Lanczperger, nomine prudentiumque et circumspectorum dominorum comitis et iudicis de Iglo, uti examinatis bonis, providis et fide dignis viris, concivibus nostris, quibus notum est a multis annis de via publica, qua itur per oppidum Iglo, alias Novam Villam, per villam Schmegen et Quintum-forum, quod eadem via unquam impedita, ab omnibus hominibus transeuntibus libera fuisset. Ideo convocatis in presentiam nostram prudentibus et fide dignis viris, Macz Reycz, Lucas Brestell, Tomas Ambrosz, Tomas Schmitt, Valten Engelbrecht, Lang Lerencz, Johannes Placzkyttell, viri et aut septuaginta annorum, qui omnes in presentia nostra sub iuramento et fide eorum, sicut mos est, examinati

recognoverunt vel testati sunt, quod ante tot annos, regnantibus serenissimis etc. principibus felicis memorie Ladislao et Ludovico Vngarie regibus etc. predicti boni viri transierunt per eundem viam publicam et liberam iam nominatam et expressam per oppidum Iglo, alias Nova-villa, per villam Schmegen ad Quintum-forum, quocunque eis tandem libitum fuerat aut necessitas negotiorum ipsorum postulaverat vel ad civitatem Caszmarg, vel Montem Georgii eundo et redeundo, ita quod nullus hominum eos impedivit, nec ad civitatem Leitscham deverti coegit, neque postulavit, sed eandem iam dictam viam publicam et liberam fuisse ab omnibus hominibus ab antiquo ac sine omni impedimento habitam et usitatam. Et ut presentibus literis nostris testimonialibus fide adhibeatis indubitatam, easdem sigillo oppidi nostri confirmatas consignatas consignavimus. Datas ex Meczenseufen, feria 6. ante Invocavit prima dominica in Quadragesima, anno Domini 1553. 1553 febr. 17.

116.

Csetnek, 1553 márczius 5.

Csetnek város bizonyítja, hogy polgárai az Iglóról Sümegre, Csütörtökhelyre és Késmárkra vezető útat II. Ulászló és II. Lajos idejében mindenkor szabadon használhatták és senki sem kényszerítette őket, hogy Lőcse felé menjenek.

Eredetije papíron, a városnak a szöveg alján papírra nyomott pecsétjével: Igló v. lt., 151. sz.

Universis et singulis magnificis, illustribus, egregiis, prudentibus atque providis etc. dominis presentium seriem lecturis sive visuris, cuius status vel ordinis fuerint, salutem et comendationem nostri officiosam. Nos iudex et iurati oppidi Tzittnik requisiti sumus per prudentes et circumspectos dominos comitem XIII. civitatum et iudicem Novicomiensem, uti examinatis bonis atque solertibus civibus nostris, quibus notum est a multis annis de via publica, qua itur de Nova Villa, alias Iglo per villam Szomodj et oppidum Quintumforum, si eadem via unquam impedita vel omnibus libera fuisset. Ideo convocatis prudentibus viris Antonio Sabo et Martino Sartore, qui ut in presentia nostra sub iuramento et fide testati sunt, quod ante certos annos, regnantibus serenissimis et illustribus clementibusque principibus et regibus laudabilis pieque memorie Ladislao rege eiusque successore hereditario Ludovico, per eandem viam

publicam et liberam iam prefatam de oppido Iglo per viam Schmegen, Quintumforum, quocunque eis libitum fuerat aut necessitas negotiorum suorum postulaverat, vel ad civitatem Tyropolensem, alias Kesmarck, vel Montem S. Georgii eundo ac redeundo, ita quod nullus hominum eos unquam impedierit, nec ad civitatem Leutschouiensem diverti coegit, sed eandem prelibatam publicam et liberam fuisse omnibus hominibus et sine omni impedimento usitatam. Tale testimonium in consistorio iurisdictionis nostrae prolatum sigillo nostri consueto corroboravimus atque confirmavimus. Actum
1553 Tzittnik, dominica Oculi, anno Domini millesimo quingen-
márcz 5. tesimo quinquagesimo tertio.

117.

Bécs, 1554 május 17.

I. Ferdinánd király nyilt parancsa Szepes vármegye hatóságához, hogy a lőcseiek kérésére Répás birtok, valamint a lublói és csütörtökhelyi út ügyében vizsgálatot tartson és annak eredményéről bizonyságlevelet adjon.

Eredetije papíron, a szöveg alján a király papírra nyomott bírói pecsétjével: Lőcse v. lt., VI. oszt., 35. sz.

Ferdinandus diuina favente clementia Romanorum, Hungarię, Bohemię etc. rex semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austrię etc., fidelibus nostris egregiis et nobilibus, sed et ignobilibus ac alterius cuiusvis status et conditionis comitatus Scepusiensis hominibus, presentes visuris, salutem et gratiam. Exponitur maiestati nostre in personis fidelium nostrorum, prudentum et circumspectorum iudicis et iuratorum civium civitatis nostre Lewchowyensis, qualiter ipsi exponentes in quibusdam tribus causis, una videlicet in facto cuiusdam fundi Repas verti *[sic!]*, et in quo videlicet iobagiones capituli ecclesie Scepusiensis resident, contra ipsum capitulum, altera vero ex parte vie, que ducit versus possessionem Lyblyo, olim publice et libere, quam egregius Albertus Lazky contra ipsos prohibere vellet, tertia ratione similiter vie, que ducit versus oppidum Quintumforum, contra oppida in Poloniam impignorata et alios certos nobiles comitatus Scepusiensis per vos, quibus ea evidenter constaret, quandam fassionem pariter et attestationem pro iurium suorum defensione ad presens celebrare facere haberent, formidarent tamen et fortassis vos, favore partis alterius allecti, a dicenda superinde rei veritate abstraheretis,

vel alter vestrum abstraheret, per hoc communem iustitiam eisdem exponentibus in hac parte deneganda, que cum nemini debeat abnegari, pro eo fidelitati vestre harum serie firmiter precipientes committimus et mandamus, quatenus dum et quandocunque nominibus et personis prefatorum exponentium cum presentibus fueritis requisiti, vel alter vestrum fuerit requisitus, sub onere sedecim marcarum grauis ponderis, in generali decreto superinde expresso, per vicecomitem et iudicem nobilium dicti comitatus Scepusiensis, per eos, qui se a dicenda superinde rei veritate abstraherent, immediate et irremissibiliter exigendarum in presentiam predictorum vicecomitis et iudicum nobilium dicti comitatus Scepusiensis, simul vel divisim, personaliter accedere, ibique ad fidem vestram Deo debitam, fidelitatemque nobis et sacre corone nostre observandam, prout ratione predicti fundi Kepas et dictarum viarum interrogati et examinati fueritis, qualis vobis constat, certitudo veritatis suo modo dicere faterique et attestari facere modis omnibus debeatis et teneamini. Super qua quidem fassione et attestatione dictorum testium literas tandem prefatis exponentibus necessarias per vicecomitem et iudices nobilium dicti comitatus Scepusiensis sub sigillis eorum, iurium eorundem exponentium ad cautelam dari volumus et iubemus, communi iustitia suadente. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Vienne Austrie, feria quinta proxima post festum sacri Penthecostes, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo quarto. 1554 máj. 17.

Lecta.

118.

Szepesváralja, 1554 szeptember 3.

Szepesmegye tanuságlevele arról a tanukihallgatásról, a melyet a megye Laski Albert és a késmárkiak kérésére foganatosított az Igló—Csütörtökhely—Késmárk közti útra vonatkozólag, a melyen az utóbbi időben a lőcsei harminczadosok a szabad forgalmat akadályozták.

Eredetije hártyán, négy hártyaszalagon függő viaszfészekbe nyomott gyűrűs pecséttel: Késmárk v. lt., fasc. VII., no. 3.

Nos Gregorius Tewke de Chepanfalwa vicecomes et iudices nobilium iuratique assessores sedis iudiciarie terre et comitatus Scepusiensis memorie commendamus per presentes universis, quod magnificus dominus Albertus de Lasko palatiniades Siradiensis, dominus in Kesmark, ac

prudentes et circumspecti iudex, iurati cives et tota communitas civitatis Kesmark medio nobilis Michaelis Mahalowzki coram nobis declaraverunt, quod quamvis ab antiquis temporibus quibusvis non solum Scepusiensibus sed etiam ex huius regni Hungarie partibus a Zepsy, Jazow, Rosnobanya, Kraznahorka, vel ab illa vicinia equitibus, peditibus, vectoribus, mercatoribus, negotiatoribus huc in provinciam hanc Scepusiensem venientibus versus vel ad dictam civitatem Kesmark, vel illius viciniam cum rebus mercibusque per oppida Jglo et Chetertekhel, alias Quintumforum nuncupata, in hac provincia situata, libera profectio et via absque ullo impedimento fuerit, hysce tamen elapsis novissime aliquot annis tricesimatores civitatis Lewtschouiensis proprio an aliorum instinctu eam liberam viam per Jglo et Quintumforum versus dictam civitatem Kesmark mercatoribus, vectoribus, negotitaoribus, institoribus, immo et civibus ipsius civitatis Kesmark, que etiam veterum divorum Hungarie regum singularibus prerogativis uteretur, prohibere coepissent insidiando arcentes, resque proficiscentium auferentes, homines iniuriis et verberibus afficientes, in publice quietis libertatisque communis et dicte civitatis Kesmark ac civium eiusdem manifestum preiudicium. Qui Michael Mahalowsky nomine dictorum domini Alberti Lazky ac iudicis iuratorum et communitatis eiusdem civitatis Kesmark protestatus est coram nobis simul et questus eiusmodi insignem iniuriam violentiamque, ob quam alioquin inter ipsos ab una et dictos tricesimatores Lewtschouienses ab altera parte contentio controversiaque orta fuisset, cuius gratia necessariam aiebat suis principalibus probationem esse pro tuenda[a] libertate ipsorum, que probatio, ut legitime procederet, petiit a nobis iudicem nobilium et alium in persona comitis, qui more sedis nostre de prescripta vie libertate veritatem investigarent. Ea nos petitione legitima moti, nobiles Stanislaum Edesfalwssy iudicem nobilium et Joannem iuratum, sedis notarium ad ea investiganda miseramus, qui inde ad nos redeuntes bona fide concorditer retulerunt, quod ipsi dominico die post festum divi Egidii nunc preteritum aliisque diebus proxime sequentibus per oppida ac villas subscriptas procedentes, testium subnotatorum singulos solito iuramento astrictos singulatim de prescriptis examinassent, qui hoc ut sequitur modo fassi fuissent. Egregii et nobiles Joannes de Chengow, Laurentius de Zentandras, Clemens de Farkasfalwa, Leonhardus Saska, Clemens de Abramfalwa, Georgius

1554
szept. 2.

a) kipontozva : *ipsorum.*

Kalnay, Gaspar Kwrta, Mathias Orros, Jacobus Kyral, Gregorius de Chantafalwa, Thomas Tarnowzki, Joannes Falten, Briccius, Stanislaus Kral de Lewkfalwa, Nicolaus Korottiany, Melchior, Stanislaus Benchik de dicta Zent Andras, Andreas Korottiany de Miklosfalwa, Stephanus Benchik, Anthonius Vewres, Petrus Zwtel de Hisfalwa, Petrus de Edesfalwa, Benedictus de Filefalwa, Ladislaus Fodor, Emericus de Ganfalwa, Mathias de Namessan et Ladislaus Chorba de Gergew. Hii omnes concorditer fassi sunt scire, quod a multis annis nempe extante eorum recordatione prescripta via per oppida Jglo et Quintumforum ad civitatem Kesmark, ad Montem Georgii, alias Zombathel, illasque partes omnibus illuc velle proficiscentibus negotiatoribus, mercatoribus, vectoribus, viatoribus, equitibus, peditibus cum quibusvis rebus et mercibus libera fuisset nec audivissent eius vie gratia aliquam antea contentionem ortam, nisi proximis aliquot annis, qua in via tricesimatores Lewtschouienses cepissent turbare homines. Preterea circumspecti et providi Cozmas iudex in dicto Quintoforo, Hannes Fron, Fabianus, Clemens, Martinus iuratus, Christophorus Falten carpentarius, Zachar, Alexius de eodem Quintoforo, subditi magnifici domini Joannis Twrzo de Bethlenfalwa, comitis terre Scepusiensis etc. fassi sunt scire se, quod ab antiquis temporibus fuit via libera a Jglo ad Kesmark cum mercantiis et vinis, aliisque rebus libere, secureque transibant per Quintumforum, nunquam impediebantur. Item Cozmas, Stephan, Pastorek, Stasko Poliak, Cervas, Martinus iudex de Janfalwa, eiusdem domini Joannis Twrzo, item Amandus, comes undecem oppidorum ipsius domini Turzo, Kawl iudex, Andreas Smawlia de Kapoztafalwa, Nikel iuratus, Jacobus iudex, Paulus, Martinus, Nikelz, Balthazar de Somogy eiusdem domini Turzo, Leonhardus Kordos, Ambrosius Chmiel, Jacobus iudex, Ceruas, Damianus iuratus, Adam, Martinus Polonus de Arnoltfalwa, Gregor iudex, Paulus Vitricus, Janko Kordos, Paulus Magiar, Laczko, Bartos Kapozta de Tamasfalwa claustri et conventus de Lehnicz, Calixtus iuratus, Bendik Tank de Poprad, Benedictus iudex, Gaspar Mariemeyncz iuratus, Achatius, Benedictus Salomon, Joannes Saltator, Anthonius Mekesmalt, Antonius Emryh, Leonhardus Kagar, Simon Palczman, Gregorius Sator, Damianus iurati, Stephanus faber ahenarius, Petrus Stiber de dicta Jglo, maiestatis Polonie subditi Scepusienses, fassi sunt concorditer sese veraciter scire certoque eis constare, quod ab antiquis temporibus via ex Hungaria per Villam Marci ad Jglo et ad Quintumforum

inde ad civitatem Kesmark vel Montem Georgii çum mercantiis, vinis, pecoribus et omnis generis mercibus semper libera fuisset absque omni impedimento tricesimatorum Lewtschouiensium, et quod plerique negotiatorum sepissime talium in ipso oppido Jglo hospitati fuissent et tantisper immorati, quantisper eis libuisset. Hac attestatione per dictos fratres nostros coram nobis declarata prefatus Michael Mahalowski, nomine dictorum principalium suorum, apud nos diligentissime institit, quo velimus communis iustitie gratia super ea attestatione literas nostras eisdem, iuris eorum pro cautela dare. Quas nos, ipsa exigente iustitia, dedimus sigillis nostris provincialibus, quibus in iudiciis utimur, inpendenti munitas. Datum in oppido Varallia, loco sedis nostre iudiciarie, feria secunda proxima ante festum Natalis castissime
1554 virginis matris Mariae, anno Domini millesimo quingentesimo
szept. 3. quinquagesimo quarto.

119.

Eperjes, 1556 deczember 24.

Torda Zsigmond levele Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, hátlapján zárópecséttel: Lőcse v. lt., IV. oszt., 15/1. sz.

Kívül: Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis civibus civitatis Leuchouiensis, dominis et amicis honorandis.

Prudentes et circumspecti domini amici honorandi. Salutem et mei commendationem. Prope est, ut tricesima regia istic penitus aboleatur, quia exteri nihil iam inducunt, nec educunt. Huius rei causa est libertas dominationum vestrarum, cuius praetextu dominationes vestrae tricesimam regiam intervertunt, ineundis pactis secretis cum exteris et eorum mercibus sub libertatis suae nomen ac titulum recipiendis. Pro qua gratas potius dominationes vestras maiestati regiae suae esse decebat, non ea abuti in damnum tam evidens et insigne eius maiestatis. Quare dominationes vestrae mihi ignoscant, in hac enim re nemini parcere possum, ego dominationes vestras moneo ut tali abusu et tricesimae regiae aversione supersedeant. Quod si enim non supersederint, praedico brevi futurum, ut omnem prorsus libertatem amittant. Opto dominationes
1556 vestras bene valere. Datum Eperies, 24 Decembris, anno
decz. 24. domini 1556.

Sigismundus Torda.

120.

Szepeshely, 1557 július 8.

A szepesi káptalan Türk Dániel lőcsei bíró és Horler Pál esküdt kérésére átírja a városnak több az árúmegállításra vonatkozó oklevelét, úgymint 1. Révay Ferencz nádori helytartó Pozsonyban, 1551 február 21-én kelt átírását az 1544 május 28-án hozott ítélet iratairól, 2. a nádori helytartó ugyanazon napon kelt másik oklevelét, a mely saját Pozsonyban, 1543 május 27-én kelt átírásában II. Ulászló 1496 június 9-én hozott ítéletét tartalmazza, 3. ugyancsak Révaynak Pozsonyból, 1543 május 28-án az ország rendeihez intézett parancsát Lőcse jogainak védelmére és 4. I. Ferdinánd király Pozsonyban, 1546 márczius 4-én kelt nyilt parancsát a késmárkiakhoz, hogy örök hallgatásra ítéltetvén, a lőcseiek jogait ne sértsék.

Eredetije hártyán, könyvalakban, a káptalan vörös-viola-sárga zsinóron függő pecsétjével: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 34. sz.

Az átírt okleveleket v. ö. 111., 110., 84. és 96. sz. alatt.

121.

Bécs, 1557 deczember 11.

I. Ferdinánd király meghagyja a szepesi káptalannak, hogy Lőcse privilegiumai elpusztulván, a káptalan kerestesse ki a lőcseiek privilegiumaira vonatkozó, nála őrzött okmányokat és adja ki őket átírásban.

Eredetije papíron, a hátlapon vörös viaszba nyomott királyi nagy pecséttel lezárva, melynek ma csak nyomai láthatók: szepesi kápt. lt., Scrinio 18., sub K., fasc. 7., no. 2.

Átírva a szepesi káptalan 1558 febr. 19-én kelt oklevelében: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 39. sz. (V. ö. 122. sz.)

Kívül: Fidelibus nostris honorabilibus, capitulo ecclesiae Scepusiensis, pro fidelibus nostris prudentibus et circumspectis iudice et iuratis civibus ac tota communitate civitatis nostrae Lewchouiensis requisitoria.

Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemię etc. rex semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austrię etc. fidelibus nostris honorabilibus, capitulo ecclesię Scepusiensis, salutem et gratiam. Expositum est maiestati nostrę, in personis fidelium nostrorum prudentum et circumspectorum iudicis et iuratorum civium

civitatis nostrę Lewchowiensis, ut quum universa privilegia et literalia instrumenta, factum libertatis prerogativarum et immunitatum ipsius civitatis nostrę concernentium, ab ipsis universis infortunii casibus amissa et deperdita essent, pariis seu transsumpto eiusmodi literarum privilegiorum et literalium instrumentorum, que istic in sacrastia seu conservatorio ecclesie istius vestrę reposita esse dicuntur, pro iurium suorum cautela plurimum indigerent essentque necessarii. Supplicatum propterea nobis humillime, dignaremur eis superinde gratiose providere, pariaque eiusmodi literarum per nos extradari iubere. Quorum supplicatione clementer exaudita, fidelitati vestrę harum serie firmiter committimus et mandamus, quatinus praescriptas universas literas et literalia instrumenta factum libertatis et prerogativarum dictę civitatis nosrę Lewchowiensis, ut praemissum est, concernentia, requirere et invenire requirique et reinveniri facere ac requisitarum et reinventarum tenores in transsumpto literarum vestrarum, sub sigillo eiusdem capituli, pro iurium ipsorum exponentium ad cautelam, extradare debeatis, cavantes tamen ne fraus et dolus in hac parte eveniat aliqualis.
1557 decz. 11. Secus non facturi. Datum Viennę, die undecima Decembris, anno Domini MDLVII.

Az *előlap aljára és a hátlapra* a káptalan rávezette az ennek alapján kiállított átírást. (V. ö. 7. és 122. sz.)

122.

Szepeshely, 1558 február 19.

A szepesi káptalan I. Ferdinánd király parancsára a lőcseiek részére átírja pelsőczi Bebek Dömötör nádornak az árumegállítás ügyében Diósgyőrött, 1400 november 8-án kelt ítéletlevelét.

Eredetije hártyán, a káptalan piros zsinóron függő pecsétjével: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 39. sz.

Capitulum ecclesiae Scepusiensis. Salutem in omnium salutis largitore. Cum mundi huius conditio labilis sit caduca et rei memoria propter vitam hominum brevem caligine oblivionis obfuscata nequeat in eorum perdurare, provida natura humanae sagacitas adiuverit, ut ea que in tempore geruntur, ne simul cum eodem elabantur, sed literarum patrocinio ad posterorum memoriam fulciantur, proinde ad universorum, tam praesentium, quam futurorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod nos literas serenissi-

mi principis et domini, domini Ferdinandi divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. regis semper augusti, infantis Hispaniarum, archiducis Austriae, ducis Burgundiae etc., domini nostri gratiosissimi requisitorias, pro parte prudentum et circumspectorum iudicis et iuratorum civium civitatis Lewchouiensis emanatas, nobisque praeceptorie loquentes et directas, honore et reverentia, quibus decuit, recepisse in haec verba.

Következik I. Ferdinánd királynak Bécsben, 1557 deczember 11-én kelt és a szepesi káptalanhoz intézett parancsa, hogy a lőcseiek kiváltságaira vonatkozó okleveleket a káptalan levéltárából keressék ki és Lőcse városa számára átiratban adják ki. (V. ö. 121. sz.)

Vnde nos commissionibus et mandatis dictae sacrae regiae maiestatis, domini nostri clementissimi in omnibus obedire, ut tenemur, volentes, universas literas et quaevis privilegia ac literalia instrumenta in sacristia nostra more solito reposita et locata, diligenter requirentes evolvimus, inter quas et quae quasdam literas Detrici condam Demetrii Bwbek de Pelschewch regni Hungariae palatini super libertatibus et quibusdam praerogativis praefatae civitatis Lewchouiensis emanatas invenimus tenoris infrascripti.

Következik pelsőczi Bebek Dömötör nádornak Diósgyőrött, 1400 november 8-án kelt ítélete az árúmegállítás ügyében. (V. ö. 7. sz.)

Requisitarum igitur et reinventarum paria et tenores in transsumpto literarum nostrarum sine diminutione et augmento aliquali sub sigillo nostro pendenti praefatis iudici et iuratis civibus saepefatae civitatis Lewchouiensis, pro iurium suorum tuitione ac earundem uberiorem ad cautelam, duximus extradandas et concedendas, fraude et dolo semotis, communi iustitia suadente. Datum sabbato proximo post festum beati Valentini martyris, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo octavo etc. 1558 febr. 19.

123.

Bécs, 1558 márczius 30.

Türk Dániel leveléből, Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárópecsét nyomával: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 41/12. sz.

. . . . . .

Noch mittags des selbigen tages hab wÿr mÿtt dem hernn Johanne listio geredett do ich inn beffrogett ab es 1558 márcz. 25.

vns nicht ÿrrungk vnd hindernus truge, weÿl die Romische königkh Maiestet nun keÿszer worden wehr, vnd wÿr fformols vnser priuilegia beÿ im nÿcht hettenn Confirmÿren lossenn, do sagett, her trawn es wehr gefferlich, wie ich im aber drauff sagett, wÿr hetten ein Compromission von im drauff in Verbo regio, das her sie vns conffirmiren wolte, die wehr czu augspurgck geben, sagett her, das ist gutt, mich dunkt ich hab sie gesehenn. Es hett keine noth wen gleÿch Maximilianus vngrÿscher kunÿgk wurde, der her wurde seines vatern Compromission nÿcht brechenn.

. . . . . .

1558 márcz. 30. Des 30. tages vernamen wÿhr das vngrischer Rotth seinn wurde, wie wÿr auff dem schlos warenn, hoffen derhalb des tages indert ein andtworth vom herrn kanczler vnd vntherm essenn warteten wÿhr dem Canczler auff den dienst, der vnsz noch essens audiencz gab. wÿr solten czum hernn Listio dem Secretario gehen, der wurde es vns anczeÿgenn, vnd do wÿr im auch hofften, czeigett her ann Es hett die Königkh Wurde bewÿlligett, das man die brieff noch vnsrem beger all schreÿbenn sol vnd her wolthe schaunn. her volte vns nicht ffiel tag verczichen, Geb es Gott.

. . . . . .

124.

Bécs, 1558 május 31.

Helt Balázs és Türk Dániel leveléből, Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárópecséttel, Türk írása : Lőcse v. lt., VIII. oszt., 41/11. sz.

. . . . . .

1558 máj. 26. Wÿr habenn den 26 tag Maÿ mÿtt hern Johanne Listen gehandelth vnd Rotth geffrogett, wie wÿr doch möchten vnsrÿ sachen etwan ffurbringen beÿ des H. G. dem hern Canczler, weÿl die keÿszerliche Maiestet noch niemands ffurlisz von schwachheÿtt wegenn, sagett her, es möchte nÿcht schaden, das man der Privilegien halben von der niederlog czu vor mÿtt dem hern Canczler redetenn, wiewol her ohn der kaÿserlichen Maiestet bewÿlligen vnd fforwust nÿchts thuen kunde.

. . . . . .

Wÿr haben noch keine ffug gehabtt mÿtt dem hern Thurszo czu redenn vnsrer ffreÿtumb halben im dreÿsigsten,

wie wol wÿr offt gesucht haben, den der Desephÿ, der dieszer sachen ffeindt ÿst, schtecz vmb in schteckt. Jedoch den 27 tag ffrue, wie ich inn rott ffrogett der kuntschafften halben, weÿl sie dem hern Merei mÿtt dem Tittel als personali presentie czu geschrieben seindt wordenn, vnd die vngrisch Camer solch kuntschafft von vns begeret hott, Wie wÿr hÿrinn halten solten, do saget her, man solte die kuntschafften dem Merei vberantworten domÿtt sie nÿcht verdachtlich wurden, kunde man sie doch von iem wÿder ffodernn, welches wÿr bald noch essens auff in wartendt theten, szundernn wie her es sache, meinett her es gehore dem hern Erczbischoff czu. auff den haben wÿr gewartett bÿsz vmb dreÿ vnd wie wÿr ffur ÿhn, noch dem her geschloffen hatt, kummen kunden, sagett her, her Michael merei hett es wol mugen auffthuen, szunder her selbst wehr der personalis presentia, vnd der Merei wer nur seÿnn Locumtenens. Dornach sagett her, lost es nur hie, ich wils vberlesenn. ich batt inn, das es nicht verlegett wurde, den es vns von der Camer wehr aufferlegett worden solche kuntschafften ffurczubringenn, vnd rÿthe baldt inn seÿnen garten spaziÿrenn. Am 28 tag ffrue warteten wÿr auff in bÿsz vmb 8., szundern so baldt her sich angeczoge, war eÿn mesz verhanden, vnd die landhern hetten sich all czu im gesamlett, das wÿr nÿcht ffurkummen kunden, mÿtt den andern privilegien der Niederlog halbenn, wie es den den fforÿgen tagk verlossenn war wordenn.

1558 máj. 27.

1558 máj. 28.

. . . . . .

125.

Bécs, 1558 június 3.

Helt Balázs és Türk Dániel levele Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, Helt zárópecsétjével, Türk írása: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 41/9. sz.

Kÿvül: Denn Erszamen, Namhafften, Weÿszen hernn Richter vnd Ratth der Schtatt Lewtscha, vnsernn gunstigen, lieben hern ffreunden vnd Eidbrudernn.

Vnsernn ffreuntlÿchen gruss mÿtt wuntschungk guetter gesundtheÿtt vnd ffriedlicher erhaltungk, auch nuczbarem geruhetem weszenn E[uer] N[amhaft] W[eisheit] herrnn gunstige ffreundtt vnd Liebe Eidbruder wuntschen wÿhr trewlicher meÿnungk. wie vnsre sachen vonn E[uer] N[am-

haft] W[eisheit] vns beffolenn bÿsz her so schwerlich angangen seindtt, hott E[uer] N[amhaft] W[eisheit] aus vnsrenn fforÿgen schreÿbenn vernumen bÿss auff den dreÿsigsten tagk Maÿ, vnd das ÿst alles die vrsach gewesenn vns vnd andern der Keÿszerlichen Maiestet wÿderwertÿge gesundt-
1558 heÿtt. Nu wolle E[uer] N[amhaft] W[eisheit] vernemen was
máj. 31. am 31 tag obernenten monatt von vns vorbracht. Noch dem wÿr dem Canczler des tags hin vnd wÿder das geleÿtt geben haben, hab ich so lang gehofftt, das ich vmb 7 vhr czu nacht im vnsrÿ priuilegia ffurbracht hab, welcher her ein wenigk vberlas vnd sich dorob gleÿch endseczt, das sie so gros werenn. Doch ich sagett im, sie wehrenn nur vor eÿner sach, der niederlag halbenn. sagett her es wehr gutth, ich solte sie dem Johanni lÿstio tragen, den her hab die kuntschafften des dreÿsigsts ffreÿtum halben auch im gebenn, szundern den obent kunde es nicht geschehen, das ich sie hett vberantwort, den her czu gast beÿ seÿner Mamen wardt. ffolgendes tages, war der 1 Junÿ, gingen wÿhr czum Johanne Listio des Canczlers Obrusten Secretario vnd trugen im die priuilegia, doch eben wÿr sie im gabenn, schanckten wÿr im mÿtt gemeinem roth ffl. in golth 10 von E[uer] N[amhaft] W[eisheit] wegen, welches her sich erstlich, wie der brauch ÿst, euszerte, doch mÿtt dank annam, vnd wie wÿr im die priuilegia waÿszeten, wundert her sich auch der grosse vnd batten ÿhn, wolde helffen domÿtt wÿr ettwen ein gutten schreÿber vberkumenn möchten, gedachten auch des Balthazars czule, mÿtt dem wÿr pargamen kaufft hatten, aber her sagett schreÿber seindt genugk, wer weÿs noch wer es schreÿben wÿrdtt, dorumb hielten wÿr schtÿl mÿt dem geschenk, das wÿr dem Zwla benumpt *[sic!]* hattenn, gaben dem hern Listio auch mÿtt die eine Supli cation, belangendtt der privilegien von der Niederlogk Conffirmation, vnd des dreÿsigsts im keszmarck, das es wÿder vns wehr, auch von der ffreÿtumb im dreÿsigstenn, vnd her sagett vns czu, her wolte sie ffurbringen so baldt es ffug haben möchte, auff den obent des tages gingen wÿhr czum hern Francz Thurszo rottfrogen, szundern kurcz gab her sein rott, so wÿr was mehr hetten ffurczubringenn, solten wÿrsz dem hern hoffmarschalk vberantworten, in schriefften her wurde es dornoch im gebenn. so wolthe her dornoch thun, was im muglich wehr, also ffertÿgt ÿch des 2 tags die suplicationes, eine deutsch von dem geschos vnd seiner czugehör, die andre lateÿnisch, in die vngrÿsche Cammer geherendt, von begerungk weÿteres ffreÿtumbs auff folgende andre 10 Jahr, auch das vns in abschlag vnsrer schulde

vom kriegsffolck des kunfftigen kerbgutts im Czipser schtul halb wÿl bewÿlligett wurde, auch im andern kerbguett das eine halbe teÿl gleÿcher weÿsz, den die Schtatt wer nÿcht beÿ geldt vnd kunde keinn gemeinen nucz noch fforroth schaffen. Diese Lateinische gaben wÿr auch dem Johanni Listio, vnd die deutsche dem hoffmarschalk. Am 3 tag Junÿ beleÿteten wÿr den hern Franczen Thurso wÿder ins schlos, vnd von im gingk wÿhr czum hoffmarschalck, der gancz ffreuntlich vns den bescheÿdt gab, wÿr solten des geschos halben beim Francz Thurszo anhalten, den es weÿhr im czugestelt worden. Dernoch ging wÿr czum Balthazar Zwla vnd habenn die pargamen helffen brechen vnd schneiden in fform eins libels, do her vns warlich vbel tröstett, das die priuilegia vnther ffunffhundert ducaten nÿcht kunden ausgelösett werden, wen man sie geschrieben hett, do ich im drauff antwort wÿr muszen sie ehe do bleÿben lossen, ehe wÿr sie lesen kundtenn, den vnszer vermugen wer czu gering dorczu. Noch essens beleÿteten wÿr wÿderumb den hernn Thurszo ins schlos, vnd haben vns ffurgenumen auff den obent mÿtt Gottes hulff mÿtt im czu handlen, vnd was nochmals wÿrdt gehandelth werdenn, wollen wÿr es E[uer] N[amhaft] W[eisheit] auch nÿcht verhaltenn, Jedoch wollen wÿr E[uer] N[amhaft] W[eisheit] gebetenn habenn, wollett vnsz czu vernemen geben schriefftlich, was Ewr meÿnungk seÿ vnd wie tieff wÿr sich in die auszleszung der brieff vnd priuilegien einlossenn soltenn, den es nÿcht anders gehofft kan werden, den das man vns hoch schpannen vnd dringen wÿrt wollen. wollen der halben dies alles mÿtt Eurem roth wÿssen vnd wÿllen thuenn. Czeÿtungk ist ÿczundt nÿchts verhandenn, als das man hofft Keÿszerlich Maiestet werde bÿsz kunfftiges sontags ausgehen, do hoffen wÿr werden auch vnsrÿ sachen basz kunnen ffurgenumen werden. Beffelhenn hie mÿtt E[uer] N[amhaft] W[eisheit] Gott in seinen schucz vnd losset auch die vnsrigenn E[uer] W[eisheit] beffelchen seinn. Eilendt czu wien, den 3 Junÿ Im 1558 Jar.

1558 jún. 3.

1558 jún. 3.

E[uer] N[amhaft] W[eisheit] wÿllige
Eidbruder Balasch helth vnd Daniel Turck.

Des hern Richters sache ist vberantwort worden, aber der gutt her Michel starkenhoffer ist von vns noch nicht gesehen worden, wo sein Namhafft wÿsheÿtt ein kquiettungk oder bekonttnus doruber begerth, thue her es vns czu wÿssen, wÿhr wollen dorumb seinn vnd im eÿne ffodernn etc.

126.

Bécs, 1558 június 21.

Helt Balázs és Türk Dániel levele Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, Türk zárópecsétjével, Türk írása: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 41/8. sz.

Kívül: Denn Erszamen, Namhafften, weÿszenn hern Richter vnd Ratt der Schtatt Lewtscha, vnsrenn gunstigen ffreunden vnd liebenn Eidprudernn.

Mÿtt wuntschungk der gnadenn Gottes vnserenn ffreuntlÿchenn grusz, sampt erbÿttungck vnsrer guttwÿllikeÿtt vnd schuldigenn ffleÿses, E[uer] N[amhaft] W[eisheit] hernn, erchafftige ffreundt vnd gunstige liebe Eidbruder, Gott wolle Euch alle samptt in gnaden beÿ guetter gesundtheÿtt erhaltenn. Dem seÿ lob, es ist mÿtt vns auch noch czimlich.

1558 jún. 19. Was sich czutragen hab bÿsz auff den 19 Junÿ, habenn wÿr E[uer] N[amhaft] W[eisheit] fformols alles czu verstehenn gebenn. So ÿst nu den 20, Gott hab lob, vnsrÿ Suplication die eine im Rott ffurgenummen wordenn, vnd wie her Listius aus dem rottschlag heim gingck, hott her vns angeczeigett, wie es schon bewilligett wehr worden, dass man die priuilegia der niderlogk halbenn ausschreÿben vnd Confirmÿrenn soll. Jedoch kunde her nÿcht anczeÿgenn, wie es mÿtt den andern artickelnn der Suplicationn stunde, her wolde dornach schaun, wen her raumhendiger wehr vnd wollthe vns bescheÿdt sagenn. Jedoch des tages wolte her stellen die fformula des brieffs, wo aber nÿcht, doch des morgens ffrue. Also habenn wÿr wÿderumb den 21 tag auff ÿhm gewartett, sundern es ÿst aber ein vngrischer rottschlagk gehaltenn wordenn, also haben wÿr wÿderumb denn hern Listium heimgeleÿtett vnd geffrogett, wie es vmb die andren sachen stunde, do sagett her, es wehr noch von keiner gehandelt, aleinn vom ffreÿtumb im dreÿsigsten, das wolte vnd kunde man inn keinem weg conffirmÿren noch gestattenn, den es wehr schonn inn 2 ader 3 landtegen beschlossenn wordenn, das man keinem keine ffraÿtumb haltenn solte, sunder czu ffurdrungk des krieges von allen solch einkummen dem Landt czu gutt einnemen. Do sagten wÿr, hott man vns doch vor czugesagett solchs czu halten vnd conffirmÿrenn, wen wÿrs nur mÿtt lebendigen czeugnussen beweren kundten, das wÿr im steten brauch des gewesen wehren, welches wÿr schon auch mÿtt grosser vnkost thonn habenn, vnd bewÿsenn, sols den nÿcht gelten, worum ffurett man vns in so vnnotte vnkost. Dorauff sagett

1558 jún. 20.

1558 jún. 21.

her. Hott doch auch keinn ander Schtatt solch ffreytumb, es wehr wunder das ÿhr sie sollet alein haben, dorczu kan kein könig solch ein kummen des landes vergebenn. Auff solches sagten wÿhr, es wehr auch mÿtt der Lewtsch anders gelegenn, den mÿtt den andern Schteten, den die wehr ein grenicz in polenn, vnd hab ffiel erleÿden und dienen mussenn, dorczu ÿst sie in eÿner muheseligen vnffruchtbaren stellen, das sunst wo diese ffreÿtumb nÿcht wehr, wenig lewth lust derÿnns czu wonen haben wurden vnd wÿrth werlich dem landt vnd der keÿszerlich Maiestet gross schaden czu geffugett werden, wo ffer dieser behulff endwandt wÿrth, den es ffiel besser vnd bekquemer ÿnn des polnischen königs stettlen czu wonen wÿrth sein, den in der Lewtsch, do man weder wach, hutt, schtewr, noch andre beschwerthuenn vnd leÿden musz, dohin werden die Schtattlewt sich halten vnd wÿrdt die Schtatt verwustenn. Auff diesz saget her, es mag sein, sunder ich kan euch keinen andernn bescheÿdt sagen, den wie her im Rott beschlossen worden ÿst. Also gingen wÿr noch essens czum hernn Thurso, der noch schwach ÿst vnd nicht ausgehen kann, vnd czegten im solches ann bÿttend s[eine] g[naden] weÿl am besten wuste wie es vmb vnss gelegenn wehr, wolle helffenn rotten czum besten, welchs her auch czusagete wen her nur ausgehen kunde. Gott weÿsz wie es bleÿbenn wÿrdt, wÿr wollen der königkh wurde noch einmol drumb supliczirenn wÿrtt es was helffenn vnd vns noch dem besten beffleÿssenn. Von wegen der Inscription Czeplicz[1] vnd wÿdernik[2] hott man vns wol in dreÿ schtellen gewÿsenn, kunnen sie dennoch recht erffrogenn, musten erst den hoff kammerrethenn drumb Supliczirnn. Auch ist vns von der hoffkammer durch hern Adler Secretarium ein bescheÿdt wordenn auff vnser Suplication der munition halbenn, das nemlich die königkh wurde hab bewÿlligett 30 $\widetilde{tt}$ kupffer im Newenn Sol czugebenn, vnd auff solches haben sie vns vertröstett morgen noch mÿttag ein beffelch czu gebenn. Solches haben wÿr auff dies mol E[uer] N[amhaft] W[eisheit] czu wÿssenn thuenn wollenn. Die wÿr hiemÿtt Gott beffelhen. Geben in Eil czu wÿenn, 1558
den 21 Junÿ A° 1558. jún. 21.

E[uer] N[amhaft] W[eisheit] wÿllige
Eidbruder her Balasch helth vnd Daniel Turck.

Die weÿl E[uer] N[amhaft] W[eisheit] abnemen kan, das vnszer bleÿben hie noch ein weÿl weren wÿrdt, vnd sich vnther des der ehren beÿ vns einlossen wurde, wolle

[1] Teplicska falu. — [2] Widernika falu.

E[uer] N[amhaft] W[eisheit] hulfflich vnd rettlich seinn, das vnszer armutt auch vom ffeldt einbrocht möchte werdenn, wÿr wollen das vnsrÿgs auch hie ausen thonn etc.

127.

Bécs, 1558 június 23.

Helt Balázs és Türk Dániel levele Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárópecsét nyomaival, Türk írása: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 41/10. sz.

Kívül: Denn Erszamen, Namhafftigen, Weÿsen hernn Richter vnd Ratth der Schtatt Lewtscha, vnsern erhafftigen hern, günstigen ffreunden vnd libenn Eidbrüdern — Lewtscha.

Vnsernn ffreuntlÿchen grusz mÿtt wuntschungk der gnaden Gottes vnd ffriedlicher erhaltung beÿ gesundtheÿtt, E[uer] N[amhaft] W[eisheit] hernn günstige ffreundt vnd erhafftige liebe Eidbruder. was sich czutragen hab bÿsz auff den 21
1558 jún. 21/22. Junÿ hott E[uer] N[amhaft] W[eisheit] vernumen. So haben wÿhr den 22. Junÿ, wie im fforÿgen schreÿben gemeldett, ein newe suplication der Königckh Wurde eingereÿchett, vonn wegen der ffreÿtumb im dreÿsigstenn, vnd do ich anczeiget, das wÿr schon 4 wochen do wehren, wundertte her sich vnd gab vns auff vnszer anbringenn ffreuntlich antwort von worth czu wort auff die weÿss: wÿr sindts in gedenck, das die sach gesternn vor vns gehandelth worden ÿst, sundern das euch ein solcher bescheidt worden ÿst, ist nicht vnszer schulth, den wiewol die Keÿszerlich Maiestet, die sich auch nu besser gehabtt, vns ffolle krafft vnd macht geben hett czu handlen in sachen, iedoch mÿtt vermÿttelst ÿhres fferwÿssens ÿsts also ÿhn eÿl geschehenn. Sundern die weÿl wÿhr wÿssen das sich die Schtett czu iederczeÿtt wolgehalten habenn, haben wÿr billiche vrsachen ÿhnen gunstig czu seinn. vnd ÿhr solth sehen, wÿr wollen Ewrer sachenn ein gutter ffurdrer seÿnn beÿ der Keÿszerlichen Maiestet.

. . . . . .

1558 jún. 23. Noch essens hott der her Listius gesagett, her hab vnszer fformulam czum privilegien von der niderlag schon gemacht. Sundernn her muss sie czu vor dem hernn Canczler weÿszenn, ab sie ÿem geffallen wÿrth, das es dornoch kein saumnus, noch ÿrthumb hab, dies hott sich bÿsz auff die czeÿtt czutragenn, das haben wÿr E[uer] N[amhaft] W[eisheit] auch nÿcht verhalten wollen weÿl wÿhr ein geffugetenn botten hatenn.

. . . . . .

Wÿr habenn E[uer] N[amhaft] W[eisheit] fformols heim geschrieben rottffrogendt eczlicher artikel halbenn, vonn der bereÿtungk der hatterth vnd czalingk der brieff, wie tieff wÿr vns einlossen sollenn, sunder E[uer] N[amhaft] W[eisheit] schreÿbt vns noch gar nÿchts dorffonn. Bÿtten derhalb wollet vns czu vernemen gebenn, was Ewr Rotth hierÿnnen seÿ, vnd wollen hiemÿtt E[uer] N[amhaft] W[eisheit] Gott beffolhenn habenn. Gebenn czu wien, denn 23 Junÿ. Im 1558 Jar. 1558 jún. 23.

E[uer] N[amhaft] W[eisheit] wÿllige
Eidbruder her Balasch helth
vnd Daniel Türck.

128.

Pozsony, 1558 július 5.

Türk Dániel levele Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárópecséttel, Türk írása: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 41/1. sz.

Kivül: Denn Erszamenn, Namhafftigenn, Weÿsen hernn Richter vnd Ratt der Schtatt Lewtscha, meÿnen gunstigen gepietenden, lieben hern — Lewtschaw.

Vnsernn ffreuntlÿchen grusz mÿtt wuntschungk der gnedigen erhaltungk Gottes bey gutter gesundtheÿtt vnd ffriedlichem geruheten wesenn, E[uer] N[amhaft] W[eisheit] hern gunstige ffreundt vnd verhaltende liebe Eidbruder. Solches, wie gemeldett, ÿst von Gott wol czu wuntschen, denn ohne sunderlich gnade Gottes giebtt es sich schwer, sunderlich beÿ solchen lauff, wie ÿczt die welth stehett, iedoch ist trewer, Gott trawender lewth wuntsch kegen eynander nie vnffruchtbar bliebenn. der hoffnungk wol wÿr auch noch lebenn. Ewrer aller wolffart vnd gesundtheÿtt haben wÿr aus Ewren schreÿben vernumen, welches wÿr den 30. Junÿ empffingen. auch vns, Gott hab lob, gehett es noch czimlich, Gott helffe auff allen seÿten weÿter gnedicklich. was sich bÿsz auff den 29. Junÿ hab czutragenn, hott E[uer] N[amhaft] W[eisheit] ffernumen. So wolle nu E[uer] N[amhaft] W[eisheit] weÿter vernemen, was sich czutragen hab am leczten Junÿ. mÿtt ffiel lauffen haben wÿr aus der hoff Canczleÿ vnser Suplication, die leczte czu wegen brocht vom ffreÿtumb in draÿsigsten, die man der vngrischen kammer czuschicken solte, die nam ich selbst vnther andern vnd trug sie czum hern Deszephi Janosch, der sogett ich mus sie ken prespurgk schicken, domÿtt die vngrische

1558 jún. 30.

1558 jún. 29.

1558 jún. 30.

kamer Ihrer Maiestät ÿhren rattschlag vnd guttdunken drauff czu wÿssen thue. do redet ich ffiel mÿtt im von sachen, die in vnd die andern dorczu bewegen solten, domÿtt mans uns conffirmÿhret, wo man nÿcht mehr schaden empffangen wolte. do sagett her, es wer nicht bösz, das ewr einer vnthen czu prespurgk mÿtt beÿ der kammer wehr, der die sach ffurgeb neben der Suplication, welches wÿr vns erbotten, iedoch hatte her den brieff vnd Suplication czu vor on vns mÿtt dem Merei Michael ken prespurgk geschickt, welches vns bösen argwan gab. vnd
1558 beschlussen beÿde des ffolgenden tages mÿtt ein schieff
júl. 1. hinab czu ffaren. Doch verczog sichs mÿtt dem scheff alczulangk, vnd hub sich ein wÿndt, das vns vor geffahr grawett. scheckt uns aber Gott ein wiener kauffman mÿtt einem gedingeten kotschi czu, mÿtt dem wardt ich eins vnd nam den privilegÿ brieff, vnd kuntschafften vnd der kunigkh Maiestät czusag vnd saczt mich auff den kotschi vmb 10 vhr. kamen schpot vmb 7 czum obenth ken prespurgk.
1558 den 1 July, doch mitt keinem hernn doselbst hab reden
júl. 2. kunnen, des ffolgenden 2 July ffrue denn hern Balasch bÿschoff auff gen dienst gewarthett, vnd on geffor czu vor an den hern Thomam Francisci troffenn. mÿtt im von sachen geredett vnd gebeten, der auch treulich czusagett, dornoch mÿtt dem hern Secretario Camerę hungarię, dem hassutotÿ in der mesz geredet vnd gebeten vmb ein stundtt, vmb welche ich czu im kummen möchte noch essens. vnd bÿnn der czu vor kummen vnd im vnsrer sach grundt angeczeigett inn auch gebeten vmb ffurdrungk, der es auch czusagett, also Gott lob, seindt sie dennoch noch essens den ffaÿertag
1558 czu hauff gangenn vnd meine Suplication nur vberlesenn,
júl. 3. doch nichts dorffon gehandeth. den 3. tag aber seindt sie gar nicht czu hauff inn Rott gangen, welchen ich mÿtt hern Thoma Francisci ffiel geredett hab, wie vnbillich das wehr, das man vns also vmbczug mÿtt dem privilegio mÿtt solchen scheden, die wÿr mÿtt vnsrer trewkeut erlÿtten habenn, solten wÿr wol solche vnd hohere ffraÿheÿten von der Keÿszerlich Maiestät verdienett haben, nu aber wil man vns die alten ffraÿheiten nÿcht erhalten, wenn wÿrdt man mÿtt solchen thun lust machen czu der trewheutt. so ÿst dorczu Ihrer Maiestät offentliche czusag verhanden, wil man in denn lernen wÿder sein worth handlenn, dorczu ÿst ein czeugnus, das hers vor mols baldt noch seiner kronungck auch confirmÿrt hott, vber das czeugnus lebendiger lewt vnd register von 1512 Jaren her vnd dermossen ffiel, das her selbst bekennen must, es wehr vmbillich wo mans vns

nicht conffirmirett. vnd tröst mich, es wurde gutt werden, do sagett ich, ich hoff es, wo aber nÿcht, so wil ich gewisz vor Euch vnd der Konigklich Maiestät protestirenn, das man vns nÿcht dornoch schulth gebe so schaden draus enstehen wurde, den gewÿsz ich binn selbst einer, wiewol ich keinn handel ffur, ich wolt mich anders wo vmb sehen czu wonen, wo vns dies priuilegium genumen wurde, besorge, ffiel ander wurdens auch thuen, als den muste ihre Maiestät ffolck drinnen halten, wie czu Cascha. do ffiel mehr drauff gehen wurde als das tragen wurde etc. ffiel selchs mehr. Also seindt sie ffolgendts tages noch der mess ffrue, do ich den bischoff hin vnd heim beleitett, auch vmb ffurdrungk anredett, czu hauff gangenn, vnd ffiel bucher vbersehen vnd gesucht, was vns die königklich Maiestät sieder vnszer brunst her geben vnd geschenckt hab, wie mÿr ein Secretari heimlich vertrawett hott, doch auff die letzt vmb 10 vhr durch den Cammerroth Secretarium, hernn Johannem hossutotÿ, einen sehr ffrummen vnger, als ein wunder vnther inn, den bescheidt geben den ffolgenden tag, das ist dem 4 Julÿ, sol ich ein abffertigung haben vmb 7 oder 8 vhr vor mittags. do sagett ich, her ist auch was czu hoffen vnsres begerens halben. do saget her, es ÿst ein gutter beschaÿdtt. do torscht ich inn nÿcht weÿter drumb beffrogenn. vnd binn also des obernenten tages ffrue vmb 6 vhr wider czu im gangenn, domÿtt ich in erÿnnerett czur meÿner abffertigungk, aber her sagett, es kunde vor essens nicht geseinn, noch essens vmb 2 solte ich gewiszlich on sorge abgeffertigett werdenn, doch wolt ich der gesecztenn czeÿtt auch nÿcht trawen vnd ging vmb eines wider czu inn, aber es war noch nichts angefangen. do batt ich inn, her wolte so wol thonn vnd helffen czur ffurdrungk, den wÿr weren nu lang czu wienn vnd musten dennoch auch dieses priuilegium widerumb conffrmÿhrenn lossenn, do wÿr noch weÿter saumen musten. do sagett her mÿhr czu, es solle heut alles geffertigett werdenn, das ichs morgen ffollen ffrue haben möchte, batt ich in wider, ab es heutt kunde seinn, das ich on hindernus morgen mÿtt der ersten pletten vber kumen möchte, das sagett her mÿhr auch czu, es solle vmb 5 vhr sobenczt geffertiget werden. helffe Gott das es geschehe vnd wo im also wÿrth, so wil ich mÿtt Gottes hÿlff morgen widerumb czu wien seinn. solches hab ich E[uer] N[amhaft] W[eisheit] also in der eÿl verhaltenn nÿcht wollenn das, Gott hab lob, der Secretarÿ inn der vngrischen kammer wol es stett, das czu hoffen seÿ vnser ffreÿtumb im dreÿsigsten werde vns wider bestetÿgett vnd confirmiret

1558
júl. 4.

werdenn, wen nur schon czu wienn nÿcht ein ander nisi dreÿnn geworffen wurde, do Gott ffur seÿ. vnd wÿr habens vns ffurgenummen gehabtt, wo vns ein gutter bescheidt drauff nÿcht wurde, czu protestÿrenn vor der Kunÿgkh wurde, vnd andren herschafften vnd czu apelliren voran gros Groffen vors gerÿcht. domÿtt man vns vrsachen sage, vmb welcher vntrewe wÿllen man vns die ffreÿtum nemen wolde, die vnsrÿ fforffaren mÿtt trewhett erworben hettenn, aber hoffen, Es werde nÿcht vonnöten seÿnn. Ich bÿtt E[uer] N[amhaft] Weisheit], wie auch fformols, vmb roth, hÿlff und beÿstandtt beÿ der eÿnehrungk meÿnes armutts, den ich weÿs, das solche arbeÿter schwer czu bekummen seindtt. Ich wil auch hie ausen keinn muhe noch ffleÿsz schparenn, wie ich den schuldig binn. Es ÿst hie czu prespurgk ein schrecken vom Turkenn, das her papa belegertt hab, behutte Gott, wo hers ein nÿmt vnd Rab auch, so hott mam dornach die gancze schÿtt verlorenn, vnd wÿrt die schtros ken wien gar vnsÿcher seinn auff ffÿschermÿnn.

1558 júl. 5. Hiemÿtt wÿl ich E[uer] N[amhaft] W[eisheit] Gott beffolhenn habenn. Gebenn in Eil czu prespurgk, denn 5 Julÿ im 1558 Jar.

E[uer] N[amhaft] W[eiszheit] wÿllÿger
Daniel Turck von Cascha.

129.

Bécs, 1558 július 12.

I. Ferdinánd Türk Dániel és Heldt Balázs lőcsei esküdtek kérésére átírja a városnak néhány, az árúmegállításra vonatkozó oklevelét, nevezetesen: 1. Révay Ferencz nádori helytartó Pozsonyban, 1551 február 21-én kelt átírását, a mely II. Ulászló 1496 június 9-én az árúmegállítás ügyében hozott ítéletét tartalmazza, 2. ugyanannak Pozsonyban, 1543 május 28-án kelt, az ország rendeihez intézett parancsát a lőcsei árúmegállítás tárgyában, 3. I. Ferdinánd Pozsonyban, 1546 márczius 4-én kelt parancsát a késmárkiakhoz, hogy az árúmegállítás ügyében örök hallgatásra ítéltetvén, a lőcseiek jogait ne sértsék, őket magukat ne zaklassák.

Eredetije hártyán, könyvalakban, igen díszes kiállításban, első lapján váltakozva aranynyal és feketével írt sorok, arany-ezüst zsinóron függő pecséttel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 35. sz.

Nos Ferdinandus divina favente clementia electus Romanorum imperator semper augustus ac Germaniae,

Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Galliciae, Lodomeriae, Comaniae, Bulgariaeque etc. rex, infans Hispaniarum, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, marchio Moraviae, dux Lucemburgae ac superioris et inferioris Silesiae, Virtembergae, et Thekae, princeps Sueviae, comes Habspurgi, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi et Goritiae, landtgravius Alsatiae, marchio sacri romani imperii supra Anasum, Burgoniae et superioris et inferioris Lusatiae, dominus marchiae Sclavonicae, portus Naonis et Salinarum etc. omnibus Christi fidelibus praesentes nostras visuris, salutem in salutis largitore. Inter alia, quibus reges et principes subditorum suorum animos sibi devincire et ad quaevis sincere fidei obsequia propensos reddere consueverunt, non postremum munificentiae genus esse ducimus, divorum olim regum indulta, quae illi ob amplissima et praeclara, aedite soepius virtutis merita concesserunt, pristino in vigore suo relinquere, maius tamen quidpiam et rem splendore nostro culmineque imperiali digniorem praestare videmur, si antiquas fidelium subditorum nostrorum libertates et privilegia non solum approbemus, verum etiam temporis iniuria vel casu quopiam infoelici sublata et amissa novo diplomate restauremus.

Accedentes itaque in nostram praesentiam circumspecti Daniel Thurcus, notarius et Blasius Heldt Transsylvanus, iurati cives civitatis nostrae Lewchouiensis caeterorumque universorum civium et inhabitatorum eiusdem civitatis nostrae nominibus, humiliter nobis declararunt: quod quum anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo dicta civitas nostra Leuchouiensis orto in ea gravi incendio, crudeli ignis voragine tota consumpta fuisset, furentibus late flammis, domus quoque in ea praetoria cum omnibus ipsorum civium nostrorum privilegiis et literalibus instrumentis, quae ibi more consveto reposita habuissent, simul combusta esset, et quia statim post factam eiusmodi conflagrationem ipsos, vigore aliarum literarum nostrarum, clementer assecurassemus, quod si quae privilegiorum suorum combustorum inquirere ac sufficientibus testimoniis coram nobis comprobare possent, ea ipsis renovare, literisque nostris privilegialibus inserta extradare vellemus, praecipuam illorum partem post longas fatigas et graves expensas inventam atque literis magnifici qondam Francisci de Rewa vacante officio regni nostri Hungariae palatini locumtenentis autentice transsumptam, nobis suis, ut dictum est, ceterorumque universorum civium et inhabitatorum

praefatae civitatis nostrae Lewchouiensis nominibus exhiberunt, supplicantes nobis in suis ac eorundem universorum civium nostrorum personis humillime, quatenus easdem literas Francisci de Rewa, aliasque serenissimorum quondam Caroli, Ludouici, Sigismundi, Matthiae et Wladislai regum, praedecessorum nostrorum piae memoriae, nec non Laurentii de Hederwara et Stephani Bathory palatinorum regni Hungariae, in eisdem contentas ac ipsos cives libertatesque et immunitates eorum concernentes, ratas, gratas et acceptas habentes literisque nostris privilegialibus inseri et inscribi faciendo renovare, approbare, roborare et ratificare ac pro iisdem universis civibus et inhabitatoribus eiusdem civitatis nostrae Lewchouiensis ipsorumque posteris et successoribus universis innovando perpetuo valituras gratiose confirmare dignaremur. Quarum quidem literarum Francisci Reway tenor talis est:

Következik: 1. Révay Ferencz nádori helytartó Pozsonyban, 1551 február 21-én kelt átírása egy korábbi okleveléről, mely II. Ulászló 1496 június 9-en, az árúmegállítás kérdésében Lőcse javára hozott ítéletét tartalmazza. (V. ö. 110. sz.)

2. Révay Ferencz nádori helytartó Pozsonyban, 1543 május 28-án kelt parancsa az ország rendeihez, hogy Lőcse árúmegállító-jogát tartsák tiszteletben és védjék meg. (V. ö. 84. sz.)

3. I. Ferdinánd király Pozsonyban, 1546 márczius 4-én kelt parancsa a késmárkiakhoz, hogy az árúmegállítás kérdésében örök hallgatásra ítéltetvén, a lőcseiek jogait ne sértsék, őket magukat ne zaklassák. (V. ö. 96. sz.)

Nos itaque humillima supplicatione praefatorum Danielis Thurcus et Blasii Heldt, suis ac praefatorum universorum concivium suorum nominibus et in personis, nostrae, modo quo supra, porrecta maiestati regia benignitate exaudita et clementer admissa, habita etiam clementi ratione et respectu constantis fidei, quam iidem cives nostri ab initio foelicis regiminis nostri Hungarici inter tot et tam crebras easque graves aemulorum nostrorum factiones illaesam integramque et inviolatam nobis conservarunt, servitiorum quoque, quibus iidem inter alia in iisdem factionibus et gentium necessariarum expeditione et bellicorum opportuna suppeditatione exercitum nostrum soepius prompte et alacriter iuverunt et ad quae se imposterum quoque liberaliter offerunt, easdem literas quondam Francisci de Rewa aliasque omnes iisdem insertas ac ipsos cives et eorum libertates et immunitates, uti praemissum est, concernentes, non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed

omni prorsus vitio ac susceptione carentes, praesentibus literis nostris privilegialibus, de verbo ad verbum, sine diminutione et augmento aliquali insertas et inscriptas, quoad omnes earum continentias, clausulas et articulos, eatenus, quatenus eędem rite et legitime existunt emanatę iuribusque earum veritas suffragatur, ratas, gratas et acceptas habentes, approbavimus, roboravimus, ratificavimus et pro praenotatis iudice et iuratis caeterisque universis civibus et inhabitatoribus dictae civitatis nostrae Lewchouiensis ipsorumque posteris et successoribus universis innovantes, perpetuo valituras gratiose confirmavimus, imo acceptamus, approbamus, roboramus, ratificamus et confirmamus harum nostrarum secreti sigilli nostri, quo ut rex Hungariae utimur, appensione communitarum vigore et testimonio literarum. Datum per manus reverendissimi in Christo patris, domini Nicolai Olahi archiepiscopi ecclesiae Strigoniensis, locique eiusdem comitis perpetui, primatis Hungariae, legati nati, summi et secretarii cancellarii ac consiliarii et compatris nostri, fidelis nobis sincere dilecti in civitate nostra Vienna Austriae, duodecimo die mensis Julii, anno Domini millesimo quin- 1558
gentesimo quinquagesimo octavo, regnorum nostrorum júl. 12.
Romani vigesimo octavo, aliorum vero tricesimo secundo, electionis nostrae imperatoriae primo. Venerabilibus in Christo patribus eodem Nicolao Olaho archiepiscopo Strigoniensi, Colocensi sede vacante, Anthonio Verantio Agriensis, Matthia Brumanno Zagrabiensis, Paulo Bornemyzza Transsyluaniensis, Francisco Forgach Waradiensis, Georgio Draskowyth Quinquecclesiensis, Paulo de Gregoryancz Javriensis, Andrea de Kewes Wesprimiensis, Chanadiensi sede vacante, Blasio de Waradino, Petro Waciensis, praefato Paulo Bornemyzza gubernatore Nittriensis, Boznensi sede vacante, Joanne ab Wylak electo Tinniniensis ecclesiarum episcopis, ecclesias dei foeliciter gubernantibus, item spectabilibus et magnificis comite Thoma de Nadasd regni nostri Hungariae palatino, iudice Comanorum nostrorum ac in Hungaria locumtenente nostro, nec non comite perpetuo terrae Fogharas, Andrea de Bathor iudice curiae nostrae, Stephano Dobo de Rwzka waywoda nostro Transsylvano et Siculorum comite, Petro Erdewdy de Monyorokerek comite Montis Claudii ac regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae Bano, Nicolao comite a Zrinio tavernicorum, Francisco Thahy agazonum, Stephano Banffy de Alsolyndwa dapiferorum, Petro Macedonyay cubiculariorum, Joanne Desewffy curiae nostrae, Ladislao Banffy ianitorum et Christophoro de Batthyan pincernarum nostrarum regalium ma-

gistris, comite Ecchio a Salmis et Newburgh comite comitatus Posoniensis caeterisque quamplurimis regni nostri comitatus tenentibus et honores.

Ferdinandus m. p.

Nicolaus Olahus
archiepiscopus Strigoniensis m. p.
Joannes Listhius m. p.

130.

Eperjes, 1558 augusztus 4.

Pesty Ferenczneh, a királyi jövedelmek administratorának levele Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, hátlapján zárópecséttel: Lőcse v. lt., IV. oszt., 24. b/1. sz.

Kivül: Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis civibus civitatis Lewchowiensis etc., dominis et amicis honorandis.

Prudentes et circumspecti domini et amici honorandi, salutem et mei commendationem. Nuper quoque miseram in medium dominationum vestrarum egregium Gasparum Zwla, ut taxam mille florenorum a civibus Kesmarkiensibus qualitercunque exigere et extorquere deberet, ex quo dicti cives Kesmarkienses ad plurima sacratissimae cesareae regiaeque maiestati, domini, domini nostri clementissimi mandata, praeterito et praesenti annis eisdem allata, atque frequentes nostras requisitiones suae maiestatis nomine factas, nescitur qua audatia ac temeritate, dictam taxam nullo modo persolvere volunt. Quamvis his proxime praeteritis diebus egregius dominus Melchior Robles suae maiestatis capitaneus, porrecta pro eisdem civibus suae maiestati humillima supplicatione, quingentos florenos, pro fidelibus servitiis magnifici domini Alberti Lasky nuper in expeditione versus Zeoleos propriis suis expensis suae maiestatis exhibitis impetraverit, licet etiam ipsi cives dicant suam maiestatem eis et alios quingentos florenos gratiose contulisse, tamen id verisimile non est, nam hodie est dies quartus, quo suae maiestatis literae advenerunt, in quibus sua maiestas mandat, ut ab eisdem civibus quingentos florenos, qualitercunque potero aut scio, extorquere debeam. Quare dictum Gasparem Zwla nunc iterum cum pleno mandato ad dominationes vestras misi, ipse enim nuper res mercimoniales civium Kesmarkiensium ibidem Lewchowiae are-

stavit, ubi idem mercatores polliciti sunt ad decimum diem, a die arestationis, quingentos florenos integre persolvere. Quod si igitur cives Kesmarkienses eiusmodi 500 florenos nunc ad diem per eos statutum persolvere nollent, dominationes vestras rogo atque suae maiestatis nomine requiro: velint ex eorum bonis sive rebus mercimonialiis tantum aestimari ac eligere, quantum 500 florenos praevalebit, ne sua maiestas dampnum habere sentiat. Velint etiam dominationes vestrae in rationem pecuniarum nostrarum de currubus providere, in quibus eiusmodi res tuto huc in Epperyes adduci possint. Quam diligentiam sua maiestas a dominationibus vestris gratioso acceptura est animo, ego quoque studio officii mei id erga dominationes vestras promereri curabo. Easdemque felicissime valere opto. Ex Epperyes, 4 Augusti, anno Domini 1558. 1558 aug. 4.

Franciscus Pesthyensis proventuum regiorum administrator etc.

131.

Bécs, 1558 augusztus 7.

I. Ferdinánd király nyilt parancsa az ország rendeihez, hogy a szepesi árúmegállítás joga Késmárk jogainak elismerésével egyedül Lőcsének ítéltetvén meg, a várost mindazokkal szemben, kik árúikat másutt raknák ki, támogassák a lőcsei lerakóhelyet elkerült árú elkobzásával is.

Eredetije hártyán, a szöveg alján a királyi nagypecsétnek vörös viasz töredékeivel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 37. sz., másodpéldánya papíron, a lap alján a királyi pecséttel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 36. sz.

Átírta a szepesi káptalan 1558 nov. 1.: Lőcse v. lt., VIII. oszt., szám nélkül, és 1860 jan. 28.: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 50. sz. (V. ö. 134. és 147. sz.)

Ferdinandus, divina favente clementia Romanorum electus imperator semper augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. rex etc. Fidelibus nostris universis et singulis reverendissimis, reverendis, spectabilibus et magnificis dominis prelatis, baronibus, egregiis et nobilibus, comitibus, vicecomitibus, capitaneis, castellanis, provisoribus, cunctis etiam officialibus civitatum, oppidorum et villarum, preterea quibusvis negotiatoribus, institoribus quorumcunque mercium, tam externis, quam internis questum in partibus regni nostri Hungariae superioribus, in terra et comitatu Scepusiensi partibusque illis vicinis exercentibus, presentium notitiam habituris, salutem et gratiam. Notum esse volumus

per presentes, quod cum in causa et differentia illa, quam fidelis noster egregius Joannes Zomor de Pokatheleke, director causarum nostrarum et fiscalis sacrae coronae regni nostri Hungariae adversus fideles nostros, prudentes et circumspectos iudicem et iuratos cives inhabitatoresque civitatis Kesmark ratione depositionis et disligationis commutationisque mercium et rerum vendibilium, quae scilicet diversis anni temporibus per terram Scepusiensem a negotiatoribus internis et externis ad civitatem nostram Leutschouiensem, utpote aliarum in terra ipsa principalem, veteri indulto, privilegio ac praerogativa, a divis olim Hungariae regibus, predecessoribus nostris, concessis inducebantur, eo quod per superiorem annorum et presentium quoque disturbiorum tempora scissionemque regni, eadem vetusta mercium depositio commutatioque ad civitatem Kesmark maiori in parte
1543 utcunque translata fuisse dinoscebatur, in termino iudiciorum
ápr. 15. pro dominica Iubilate, in anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo tertio Posonii celebratorum, nomine sacrae dicti regni nostri coronae regiique nostri fisci coram nobis moverat, visis et perlectis earundem civitatum literis et privilegiis, utrinque in iudicio productis, iure compertum et adiudicatum sit ex indulto et gratiosa annuentia divorum Hungariae regum, predecessorum nostrorum, locum depositionis, disligationis commutationisque ac venditionis mercium omnium ad terram Scepusiensem inducendarum uni civitati ipsi nostrae Lewchouiensi in tota illa terra Scepusiensi principali competere. Quemadmodum hoc ita esse, literae superinde iudicialiter emanate plane testantur et corroborant, nulli scilicet negotiatorum forensium et internorum (demptis civibus et incolis civitatis Kesmark, quibus iuxta privilegia antiqua in levibus et communibus curribus, quos ad maximum quattuor equi vehere possunt, merces inducere permissum est) licere primum cum mercibus cuiuscunque generis existant, ad ipsam civitatem Kesmark deponendi, disligandi, commutandi et vendendi causa venire. Quam ob rem vobis universis negociatoribus, institoribus et quibuscunque questoribus internis et externis, iter et negotiationem in terra Scepusiensi agentibus firmissime iniungimus, ne quis vestrum deinceps cum rebus, mercibus et quibuscunque mercanciis pro depositione, commutatione aut disligatione earum alio se, quam ad civitatem nostram Leuchouiensem, locum scilicet huiusmodi rebus iure vetustissimo compertum conferre sub amissione earundem mercium audeat, ubi forenses intra octo dies, indigene quoque intra dies totidem, iuxta antiqua civitatis privilegia, factis vel

expectatis commutationibus depositionibusque ac disligationibus, tandem liberum unicuique vestrum sit cum dictis rebus et mercibus vestris, quecunque malueritis loca, ire et merces ipsas venditioni exponere. Si qui vero vestrum decretis huiusmodi iudicii nostri facere contrarium ausus fuerit, vobis universis fidelibus nostris reverendis, spectabilibus, magnificis dominis prelatis, baronibus, item egregiis et nobilibus nec non iudicibus et iuratis civibus ac tricesimarum prefectis et theloneorum, tam nostrorum, quam aliorum quorumcunque administratoribus prefatis harum serie committimus firmissime, ut dum et quando hac ratione nostre dictae civitatis Lewchouiensis coniunctim vel divisim fueritis requisiti penes iudicem et iuratos cives aut quoscunque alios, per ipsos ad id delegatos et ordinatos, modernos et futuros, toties quoties opus fuerit, insurgere et penes eosdem in tuenda eorum libertate astare eisdemque in ablatione mercium ad depositionem non inductarum, contra quosvis temerarios negociatores auxilio, consilio et defensione adesse et in illos iure etiam animadvertere debeatis, autoritate nostra per nos cuilibet vestrum hac in parte presentibus data. Ne autem negociatorum quispiam causari possit hanc iuridicam deliberationem sibi minime constitisse, volumus et committimus haec ubique in locis necessariis per fora et loca publica palam et manifeste facere publicari proclamarique. Secus igitur non feceritis. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Viennae, die septima mensis Augusti, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo octavo. 1558 aug. 7.

Ferdinandus m. p.

Nicolaus Olahus
Strigoniensis m. p.
Joannes Listhius m p.

132.

Bécs, 1558 augusztus 8.

Heldt Balázs és Türk Dániel levele Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, Heldt zárópecsétjével; Türk írása: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 41/2. sz.

Kívül: Denn Erszamen, Namhafftigenn, Weÿszenn hernn Richter vnd Ratth der Schtatt Lewtscha, vnsernn erhafftigenn, gunstigen hernn, ffreunden vnd Eÿdbrudernn.

Vnsernn ffreuntlÿchen gruss mÿtt wuntschungk der gnaden Gottes vnd gesundter, auch ffriedlicher erhaltungk.

Erszame, Namhaffte, Weÿsz hernn, gunstige ffreundt vnd
1558 erhafftige liebe Eidbruder, wie ess mÿtt gemeinen sachen vnd
júl. 17. mÿtt vnsrem wesenn hie aussenn bÿsz auff denn 17. Julÿ sich
czutragenn hab, hott E[uer] N[amhaft] W[eisheit] ausz
vnserm nechstenn schreÿben vernumen, die ffolgenden tage
haben wÿr, wie brauch, die herschafften beleÿtett, vnd beÿ
1558 den Secretarÿs beÿde, Deutscher vnd Vngrisch Canczleÿ
júl. 19. angehalten vnd den 19. tag vmb vesper czeÿtt habe wÿr
1558 das grosseste priuilegium von der niederlog geendett, vnd
júl. 21. dornoch am 21. tag haben wÿr die andernn brieff auch
geendett, das nÿchts mehr drann ffele, den die beschlÿs-
sungk, dergleÿchen auch im andernn priuilegio von der
ffreÿtumb im dreÿsigsten, das auch von wortt czu wortt
geschrieben ÿst onn den beschlus vnd newen czusacz. So
hab ich auch des tages den beffelch von der hoffkammer
ken Prespurgk inn die vngrische kammer geschickt, dorÿnne
1558 beffolhen wÿrdt der vngrischen kammer, das man vnsz im
júl. 22. ffreÿtumb des dreÿsigists erhalte. Am 22. tag, wie auch
die fforÿgenn, denn hernn Listium gebetenn vmb abffertigungk, die her auch czusagethe, also das czu hoffen wehr, wÿr solten die czukunfftige woch gar ffertigk werdenn. helfft Gott dorczu mÿtt gnadenn. der her Obrusteher Teÿckwÿcz hott vns des tages ein grusz von E[uer] N[amhaft] W[eisheit] angeczeigett, auch Ewr aller gesundtheÿtt, auch wie es vmb die vnszen doheim noch kein noth hab, des
1558 wÿr vns erffrewett habenn, wuntschen auch: Gott wolle es
júl. 23. mÿtt gnaden bestetigenn vnd erhaltenn. am 23. tag ffrue, wie ich czu den Canczleÿ Secretarien gingk vnd beÿ ÿhnen fforschett, ab die beschluss oder Conclusiones der brieff gestellet oder gemacht werden, so wahren sie gemacht, aber also geringklich vnd vngewÿsz, das ich drob gar erschracke. es stunde drinnen, woffer wÿr ffor im brauch gewesen wehrenn, tamen Salwo Iure alieno. do batt ich die Secretarios vmb stilstandt vnd nam die minuten mÿtt mÿhr czum Listio vnd handelt mÿtt im czimlich, erczelet wie das priuilegium von der niederlogk solch Clausulam nie gehabtt hab vnd kunne es auch nicht wol leÿdenn. dorczu dorffte ich es auch nÿcht mÿtt heim nemen, wen es so vngewÿsz eingeseczet wurde, es wehr dorczu in vnsrenn forigen priuilegÿs keinem die Clausula Salwo Iure alieno. do erczurnett her sich vnd sagett, man hott geschrieben beÿ Sigismundi czeÿtenn vnd andere kenigk, wie sie gewolt haben, aber iczunndtt schreÿbtt mans nÿcht anders. Do saget ich im, ich kan im anders nicht thuen, ich musz auff ein newes Ihrer Maiestät Supliczirenn. do sagett her, wie

ÿhr wollet, ÿhr werdet doch nÿchts ausrÿchtenn, also binn ich inn schweren gedancken vnd bekumernus gangen suchen den hern Balasch, aber ehe ich in ffandt, heim gangen vnd Suplication auffs newe gestelth, doch im ffurgelesen, ehe ichs ausgeschrieben hab, vnd dornoch dormÿtt czum Somori Janosch gangen vnd im solchs klagett, wie es vns ginge, der sichs wunderte vnd sagett, es wehr nycht vnbillich, das wÿr auff ein newes supliczireten, den die selbÿge Clausula wehr gar nÿcht noch drÿnnen, vnd wer vnsz czu schadenn, wollen auch auff solchs ein endlichen bescheidt erwartenn, iedoch so wer es nÿcht bösz czu vor mÿtt dem herrn Canczler selbst dor von czu handlenn, das wyr des tages bÿsz noch sechs vhren auff ihn wartendt nÿcht enden kunden. Sundernn am 24. tag noch essens czeigten wyr es im an, aber her sagett, wÿr solten der K. Maiestät drum supliczirenn. Das theten wÿr am 25. tag ffrue noch dem ffrumol vnd gingen ffur die königkh wurde, die vns gancz ffreuntlich verhörett, vnd gab vns den bescheidt wie wol die sach Ihre Maiestät belangett, doch wil ich sie ffurbringen, vnd sagett ffreuntlich lechlende: Es wer nu gleichczeÿtt, das man euch einmol abffertigett. Des tages noch essens ÿst der her Francz Thurszo ken Edenburgk czogen vnd wÿrdt von dannen so heim, wÿr haben auch mussenn ein andri pergamen kauffen des tages dem einen Secretario, denn das andre ÿst czu klein gewesenn, man wÿrdt das selbÿge priuilegium von der ffreÿtumb in draÿsigsten alles mussen auff eÿn newes schreÿbenn. Am 26. ffrue haben wÿr vns der königkh wurde erczeÿgett, wie sie czur mesz ginge, vnd im heimgehen vernumen vom hernn Draschkowÿtt, das noch essens vmb eins die vngrische herschafft inn Rott gehen wÿrdt, hoffen czu Gott es solde vnszer sach auch ffurgenummen werdenn. Am 27 tag ffrue vernam ich vom Listio, Obrusten Secretario, wie fforgangnen tages von vnser sach gehandelt wehr worden, doch nicht mehr bewÿlligett, den das man die clausulam solth auslossen: Si in usu eius fuerunt. Aber Saluo Iure alieno sol man dreÿn seczen. Do sagett ich czu im, wie sichs in keinem wegk hineinn schicken kunde, den es wehren rechtlich sentenczien do geffelth draÿe, die diffinitiue vnd gruntlich ÿhr vrteÿl ffellen vnd Ius omne aduersariorum in validirenn, vnd dermossen viel worth mehr, do sagett her mÿr lecztlich, versucht, redt noch ein mol mÿtt dem hern Canczler, also gingk ich von im vnd ging sampt hern Balaschen ins Nicoletum, des hern Canczlers hoff also genandtt, iedoch auch disz vmbsunst, den her sich lisz

1558 júl. 24.

1558 júl. 25.

1558 júl. 26.

1558 júl. 27.

1558 abconterffecten vnd ist auch vber nacht dausen bliebenn.
júl. 28. Am 28. haben wÿr seiner gewartett von ffrue an bÿsz noch 9 vhr, das her heim kam, vnd do wÿr vns anfangen liessen, liesz her mÿhr sagenn, man solte ÿczt essen, iedoch liesz ich nicht ab, harrett bÿsz her herausz gingk vnd redet in ffreimtlich an im gehen czum essen vnd erczelett im, wie das es nicht kunde seinn, das man die clausulam Saluo Iure alieno kunde dreinn seczenn vmb der fforgemelten vrsachen willenn. Do sagett her, no ich wils basz vernemen vnd mich drauff bedencken, schreÿbt mÿhr nur ein memoriale. Das danckt ich im vnd gingk baldt hinn vnd schribe eins, doch hatt her sich von stundan noch essens gelegett, das ichs im nicht einrechen kunde, vnd
1558 kem obent schickt ichs im, aber kundt kein bescheidt drauff
júl. 29. erwartenn. Also des ffolgenden 29. tages hab ich gewartett bÿs gar noch essens, vnd do ich den hern Canczler wÿder anredett in kegenwart des Listÿ, ffrogett her inn, ab im priuilegio Rechtlich sentencz wehren, do der sagett Ia, antwort der Canczler, so musz man die K. Maiestät anders informÿrenn, do thett mÿrsz weh, das ich so klarlich in allen schriefften die sach gemeldett hatt vnd sie habens dennoch nÿcht wollen verstehen, vnd gingk baldt vnd schrebe ein andri Suplication an die Keÿszerliche Maiestät, iedoch nam wÿr sie vnd gingenn czum Listio czu vor dormÿtt, der sie oberlasz vnd hiesz sie beÿ im lossen,
1558 her wolte selber mÿtt dem hernn dor von reden. Des
júl. 30. 30. Julÿ ffru reth ich den Listium wider ann, ab her vnser sach gedocht hette, saget her noch nicht, wolte doch heut schaun, das hers handlett. noch essens czeÿgett vnsz erstlich der Canczler, dornoch auch der Listius an gleÿcher meÿnungk, man musse es noch der K. Maiestät anczeigen, den her wehr nu 8 iar in der Canczleÿ vnd wuste nÿcht beÿ seÿn czeÿten das man indert eines priuilegia hett ausgeben on dies Saluo Iure alieno, alein den Hermstetern ausz Siebenburgen, die wol 3 iar doruber gehandelth haben, vnd leczlich czu Augspurgk oberkumen den consens wol draytausant ffl. druber verczerendt. do saget ich, vnser sachen sindt anders, den hie seindt sentencie Iudiciales, wo wurde der ihr authoritas bleÿben, die im rechten gesessen wehrenn, vnd dorumb wolten wÿr nÿcht gernn ein solche muhe vnd vnkost saumnus vnd beschwerung hinder vns lossen, kan es anders sein. do sagett her, das stehett alles inn K. Maiestät gratia, wil her, so kan hers ex gratia bewÿlligen. do sagett ich, ÿst doch solchs alles auch um der Suplication gemeldett etc. Am 30. tag haben

wÿr wÿder auff den dienst gewartett dem Canczler bÿsz noch essens vnd ein solchen bescheidt empfangen, sie verstehen es nu wie im seÿ, doch musse mans czu vor der Keyszerlichen Maiestät anczeigen den es ÿhm hart beffollenn wehr on Ihrenn wust gar keinen menschen brieff ausczugeben ohn das Saluo Iure alieno. vnd des obents noch 7. sandte der her Somori noch vns vnd czeiget an, wie in der Canczler hab czu sich geruffen vnd geffrogett, wie es sich mÿtt vnsern priuilegÿs hab, do hab her es im gesagett, das es gerichlich vrteil wehren vnd man kunne mÿtt ffug solch clausel Saluo Iure alieno nÿcht dreÿnn seczen, vnd her hab auch die priuilegia selber czu sich bringen lossenn vnd gelesen vnd vnwillick gewesen vber den Listium, das hers anffencklich nÿcht hette gruntlich vnd recht ffurbrocht, das man vns ehe hett kunnen abffertigenn, vnd es ÿst warlich ein grosser vnffleÿsz beÿ den Secretarÿs, das ffiel gutte leut on noth schendtlich verczogen werden, vnd auszdem andern brieff der ffreÿtumb im dreÿsigst hott her die namen der bischoff ausschreÿben lossen vnd sich doruber verwundert. Am 31. tag hiesz her vns wider weÿter verczihen, her wolde mÿtt der Keyszerlichen Maiestät reden vnd auff den obent, wie wÿr in heim beleÿteten, hatt her die Vesper gesungen vnd gedechtnus oder leÿchczeÿchen gehalten der Konigÿnn Leonora, des keÿsers schwester, die ein konigin in ffranckreÿch gewesen ÿst. vnd hott abermols am tag angeffangen vom rosz mÿtt mÿr czu disputÿrenn vonn solchenn Leÿchczeuhenn, was ich dorvon hielte, vnd doheim lang auffgeholtenn im gartenn vnd ein buch Cÿprianum herunter bringen lassenn vnd ffiel dorÿnnen stuckweÿsz ffurbrocht, was ffur inn wahr. aber ich dermossen mein red gestellett, das ich nÿcht vnwillen vnd vngunst vns vnd vnsrer sachen czurÿchtett. Am 1. tag augusti hett her selbst die mesz gehaltenn mÿtt grossem geprengck, vmbs Leÿchczeichen vnd hott geweret von 7. an bÿsz vmb 11., vnd wie wÿr in heim beleÿteten, sagett her, her hette noch nicht ffug gehabtt mÿtt dem keÿszer czureden, sundern kem obent ader morgen ffrue hoffe her, werde ein Rott gehalten werdenn. Also des 2. tages augusti ffrue gab wÿr ims geleÿth, vnd her sagett, her wolde es ffurbringen, aber dornoch wie wÿr Listium auch beleÿten wolten, rieff her mich czu im vnd saget, es wer fformols im brieff das Saluo iure alieno, dorinn muste her es anczeigen, den es wer im nÿcht anders. Vnd wie sie heraus kamen, saget vns erstlich der Secretarius Listius, dornoch auch der Canczler, das es also bewÿlligett wer worden, woffer

1558 júl. 31.

1558 aug. 1.

1558 aug. 2.

es fformols drÿnnen ÿst in den fforÿgen confirmationen, so sol mans ÿczundt auch dreÿn seczen, ÿst es aber vor nÿcht drÿnnen, so losz mans iczundt auch ausz, den ich wil der fforÿgen konigk confirmation nÿchts czuseczen, noch abczihenn. vnd hab dornoch mÿtt dem Listio ffiel gehandelth vnd gebeten, her wolte das beste thuen, wÿr wollen nÿcht vndanck bar drum seÿnn. aber in summa her saget, wie kunde ich meinen Eidt genugen thon, dorczu möchte es inn eczlich Jaren ffurkumen vnd anders beffunden werden, wie mochte ich den bestehenn, das ich nu gleÿch nÿcht weÿter kunde. vnd ging also czum hern Somorÿ vnd czeigetts im ann, wie es vnsz ginge, der verwundert sich serr erstlich, doch saget her, es schadt vns gar nÿchts vnd wÿr solten auch ffraÿlich vns nÿcht weÿter drumb bemuhen, den wÿr hetten keinn andern ffeÿndt, alsz die kesmarker, die hetten nu perpetuum silentium. do saget ich, wyr besorgen aber, das der Igloer priuilegia nicht wehren confirmirett auff ein newes, wiewol sie in der ersten sentencz des Hederwarÿ mÿtt den kesmarkern czu gleich vmbgestossen wehr. do saget her, es helff auch nÿchts, denn es ÿst prescriptio schon doruber gangenn vber yhr thuenn. Vnd sindt also gancz inn vngewÿssem czweÿffel. Aber das andre priuilegium von dem draÿsigst wÿrt man ohn das Saluo Iure alieno schreÿbenn, doch mÿtt dem czusacz wie ffor gemeldett. vnd ist in summa gar ein vnbekqueme
1558 czeÿtt ÿczundt czur confirmation der priuilegien gewest,
aug. 3. weil die keÿszerlich Maiestät kranck ÿst. Am 3. augusti ging wÿr ffrue czum Listio vnd ffrogeten noch einmol, ab es mÿtt seinem Rotth wehr, das wyr die keyszerliche Maiestät noch einmal drumb anlangeten, do sagett her mÿtt dem Eidt beÿ Gott, es ist vmb sunst, den her selbst sampt dem Maximiliano im Rotth gesessen ist vnd die fforÿge meÿnungk angeczeigett, vnd gab mÿhr die alten vnd newen brieff, das wÿr sie solten czu hauff lesen vnd gleichen, aber der von im geseczt wardt, der ist nicht kumen, sunder ich selbst vberliesz die newe schriffte vber die helfft vnd ffand drÿnnen, wie das der selbige brieff des Mathie Regis Confirmation dornoch im rechten wehr verworffen waren, inn welchem das Saluo Iure gestanden ÿst, vnd der ander konig hott im rechten den sentencz ffur vns geffelth vnd mÿtt ein hangenden gerÿchtlichen sigil den verffertigett, do ging ich boldt wider czum Listio vnd czeigett im solchs ann. aber her wolte mÿrsz ausredenn vnd saget, es wehr nicht einerleÿ ein gerichtlich sigil vnd ein Canczleÿsch sigil, das sol aber von der Canczleÿ gegeben werden. Vnd noch

essens erczeigett ich mich dem Canczler wider, do rieff her mich vnd sagett, ich hab ewr brieff gestern gelesen vnd es stehett drinnen das Saluo Iure. do sagett ich, Ja her, aber ich hab heutt mÿtt dem hern Secretario auch drausz geredett, das der selbig brieff im Gericht seÿ verworffen worden vnd vnser gerechtikeÿtt auffs new bestetigett vntherm hangenden sigil des königes, vnd der her Zomori stundt gleÿch dorbeÿ, do czeigett ich auch auff inn vnd sagett, ist doch her actor gewesen im leczten sentencz, do den widersachen Ewig schtilschweigen aufferlegett ÿst, vnd das selbig haben wÿr vntherm gerichts sigil, welches inn Rechten nÿchts weniger gildt, als koniges, vnd wehr vns gleich ein genugen, derhalben möchte man wol das Saluo Iure alieno aus lossen, den wie wol es vns nitt schaden kan, wie ichs verstehe, aber vnser einffeldiges ffolck kans nicht also versten, es wÿrdt nÿcht anders meinen, der keÿser wolle ÿhn ir recht schwechen, vnd sie solten vmb sunst beÿ der trew so ffiel gelieden haben, wurde dornoch das ffolck czu allem gehorszam vnwillick gemacht, das den ffiel mer schaden wurde, den mans ansichett. Auff dies sagett her, kuntts harren bisz der keÿszer wider kum, ich wils noch einmol ffurbringen, do saget ich, her hab ich so lang gewartett, ich wils noch weÿter erdulden, das nur die schedlich Clausel nicht dreinn kum. do saget her, So gehett baldt czum schreÿber vnd lost die Conclusio nÿcht dorczu schreÿben, bis ichs noch einmol ffÿrbringe, das thett ich, aber ich kunde merken, das es den Listium verdrossen hott, den her gleich den selben augblick, wie ich noch do war, czum schreÿber geschickt hatt, her solte es enden domitt es vmb eins ins schlos czur vnther schreÿbungk des keÿsers getragen wurde, den her vmb 5 wider auff die Jagett wurde, also seczt ich mich beÿm schreÿber nieder vnd schreb dem hern Canczler ein klein memoriale verhoffend, her wurde vmb eins in roth, aber es wardt kein Rott gehaltenn. Also am 4. tagk ffrue, wie wÿr czum Canczler gingen, vernam ich beÿm Zula, das es schon erlaubtt wer wordenn, man solle das Saluo Iure alieno nÿcht dreÿnn seczen. Lobett ich Gott drumb vnd pronuncieret im ffollen, das her es endete. ging auch czum hern Listio vnd batt vmb den beffelch dorneben, das her auch geffertigett möchte werdenn, das also, Gott vom hÿmmel seÿ Lob vnd danck gesagett czu, hoffen wÿr ein mol czur abffertigungk gereÿchenn möchtenn. wo ffer vns nur die scheczungk vnd czalungk nÿcht verÿhrrett, wo sie vns czu hoch gespannett wurde, das den czu besorgen ÿst, weÿl wÿhr die keÿszerlich vnd kunigkh Maiestät auch

1558
aug. 4.

den Canczler und Secretarios also gevbet haben, bÿsz sie die Conclusion im brieff noch vnsrem geffallen eins wÿls gemacht habenn. vnd noch essens ÿst nu auch beffolhenn worden, das man solchen beffelch schreÿben wÿrdtt. des tages hott sichs gleich czutragen, das der dreÿsiger von Prespurg her kummen ÿst sampt dem hern Thoma Francisci, einem vngrischen Cammerroth, do ffrogett ich den Thoma Francisci erstlich, ab auch der dreÿsiger czu Prespurgck auff Ihren beffelch gehorsam geleÿstett. sagett her neÿn, den her wehr czur Niederosterreÿchischen Cammer geczogen wordenn, vnd von im gingck ich auch czum dreÿsiger selbst, hern Thoma Prandorffer, der auch sagett, her wuste vns kein ffreÿtumb czu halten on ein beffelch von der Niederosterreÿchischen khammer, do hab ich auff ein newes den 5. tag ffrue ein Suplication gestellett vnd die erstlich czum hernn Hermsteiner, dem eldsten der ein obruster Cammerroth drÿnnen ÿst, aber der gab den bescheidtt, weÿl sich die sach in der Oberosterreÿchischen kammer angeffangen hett, man solte sie auch weÿtter do vbenn. also vberantwortett ich dornoch die Suplication dem hern von Gera, der inn der Oberosterreÿchischen kamer obruster ÿst, domÿtt man vns weÿter noch ein beffelch geb an den dreÿsiger czu Prespurgk, domÿtt her sampt seinen filialen dreÿsigsten, als czu Altenburgk vnd der gleichen, vns auch die ffreÿtumb haltenn, vnd der nemlich dreÿsiger, wie ich gesternn mÿtt im redett, sagett, her hab ein alte instruction noch von 200 iaren her, dernoch Richt her sich, her weÿsz von keinem newen auffsacz, man hab im wol wollen ein newe estimation geben vom König Mathia her, aber her hab sie nÿcht wollen annemen vnd gesagett, her wolde lieber das ampt lossen, eben her new beschwer wolt annemenn, derhalbenn werden wÿr auch noch ein lengern verczug haben mussenn, bÿsz wÿr ein gruntlich antwortt do von bekummen, ich halt nÿchts destoweniger beÿ der vngrischen Canczleÿ auch ann, domÿtt die sachen ffort gehen möchtenn. Noch essens gab ich dem vonn Gera das geleÿtt ins schlos vnd batt, wolle vnszer indenck seinn, aber her hiesz mich erst auff den drÿtten tagk wÿder kummen, welches auch nÿcht
1558 czu langk wehr, wens nur eÿn guttes ende gewene. Am
aug. 5. 5. tag hab ich ein schnur vonn golth vnd sulber kauffte czum groszen priuilegio[a] vmb 1 fl. golth vnd wie ich ffernam, das der Dezephÿ obrust in der vngrischen khammer wider kummenn wehr vnd esze beim kanczler, wartett ich

a) sigil *áthúzva és föléje írva:* privilegio.

in auff den dienst vnd gab im den beffelch an sie geherendenn, der inn ffor mÿr lesen lisz vnd befful auch baldt heins czu schreÿbenn ken Prespurgk. Dornach batt ich inn auch von wegen dess dreÿsigers czu Prespurgk, so es keme, das her czum besten helffen wolthe, das her auch czusagett. des tages hab ich vnser alte priuilegia wÿder czu mÿr heim gernummen vnd sunst den ffolgenden tag 1558 auffn dienst gewartett. Am 8. tag ist der Canczler, der aug. 8. vngrisch weck von hinnen, her hott im ffur genumen gehabtt in die bergstett vnd von dannen in die Freÿstett Visitatum vmb czu czÿhenn, wo ffer es im nÿcht anders in sinn kumpt, vnd Gott den czug verhindertt vmb armer kÿrchendiener vnd der Christlichen gemeinen rue willenn. Mÿtt dem Listio hab ich ffrue geredett vmb bescheidtt der beczalungck halben vmb die brieff, aber her beschiedt mich auff den obent, am obent aber, wie ich czu im gingk, beschied her mich auff den ffolgenden morgenn, alsz den wurden die brieff alle ffertigk seinn, do wolte her mÿtt vns handlen. vnd wollen hiemÿtt E[uer] N[amhaft] W[eisheit] Gott beffolhen 1558 habenn. Gebenn czu Wienn, den 8. Augusti Im 1558 Jar. aug. 8.

E[uer] N[amhaft] W[eisheit] wÿllige Eidbruder
her Balasch Helth
vnd Daniel Turck von Cascha.

133.

Bécs, 1558 augusztus 19.

Heldt Balázs és Türk Dániel levele Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, Türk írása, Heldt zárópecsétjével: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 41/3. sz.

Kivül: Denn Ersamen, Namhafftigen, weisen hern Richter vnd Ratth der Schtatt Lewtscha, vnsern gunstigen ffreunden vnd vehaltenden lieben Eidbrudern — Lewtscha.

Vnsernn ffreuntlichen gruss mÿtt wuntschungck der gnaden Gottes in ffriedlicher gesundtheÿt vnd erbÿttungck vnsrer schuldigen muhe vnd ffleÿses. E[uer] N[amhaft] W[eisheit] hern, gunstige ffreundt vnd liebe Eÿdbruder. Wie mÿtt schwerem vnwÿllen wÿr so langck hie aussen seÿnn mussen, kan E[uer] N[amhaft] W[eisheit] wol abnemen, vnd solcher vnwÿllen ermeret sich auss dem, dasz wÿr nu schÿr czu aller sachen end kummendt vmb ein schlechten beffelch so langck auffgeczogen werden vnd in acht tagen kein bescheidt drauff bekummen mugen. Vnd was sich

1558 aug. 8. czutragen hab, sieder dem 8. tag Augusti, in welchem vnsers fforÿgen brieffs datum dewesen *[sic !]* ÿst, wolle E[uer] 1558 aug. 9. N[amhaft] W[eisheit] also kurczlich ffernemen. Am 9. tag des Monatts haben wÿr mÿtt dem Listio Secretario vmb die czalungck vnsrer priuilegien endtlich beschlossen, vnd nach ffieler handlungk nÿcht weÿter bringen kunnen als vmb hundert ducaten in golth, vnd weÿl wÿr er nÿcht so ffiel hetten, weÿl derffon czu vor fferschenckt vnd ausgeben eczlich seindt, hab wÿr von andern endleuen mussen, vnd doch schwer dorczu kummen, den wyr erstlich einen gutten hern Michel starckenhoffer drumb gebeten, aber der es vns abschlugk, dornach den hern Gertschacher, der auch nÿcht bey gelth war, vnd doch mÿtt dem Widmaÿer, die beÿde in kurcz wider hinein kummen werden, mÿtt gelth handlett das vnsz der Kriegsczalmeister draÿvnddreÿsigck ducaten auff ein schultbrieff gelichen hott, aber doch werden wÿr 1558 mÿtt dem nÿcht kunnen ausz kummen, vnd diess haben wÿr aug. 11. von im empffangen am 11 tag. an dem tag haben wÿr die Königkh Wurde wÿderumb angelangett vmb beffurdrungck, 1558 die sich selbst fferwundert hott, das wÿr so lang hie auff- aug. 12. gehalten wurden, vnd sagett beffurdrungck czu. Am 12 gab wÿr dem Listio die 100 ducaten vnd her beffulch vnsrer brieff summarien ins Königsbuch ein czu schreÿben, dass also, Gott hab lob, vnsrÿ sachen czum czimlichen end kummen wehren, vnd ÿst nur vmb den einigen beffelch czu thuen, wÿr lauffen vnd sollicitirn genugsam, aber dÿe Ckammerreth reÿten eczlich aus, die andern gehen nÿcht czu Rotth, also czeucht man ein tagck auss dem andern, 1558 wÿr haben des tages den von Hubrigk auch in sunderheÿtt aug. 13. angeredett. Am 13 hab wÿr den von Gera ken hoff beleÿtett vnd angeredett, dem von Hubrigck ein new Suplication geben, den her Picler auch in sunderheÿtt angeredett vnd von dannen vor essens in die Vngrische Canczleÿ gangen vnd dem Jacobo wiszkelethi, der ins Koniges buch einschreÿbtt, die summas aus vnser priuilegÿs ausczihen helffen von der niederlag, den das ffom dreÿsigst hatt her schon czu ffor gestellett. Am 14 tag noch essens hab ich mÿch wÿder erczeigett den kammerreten vnd von dannen In die vngrische Canczleÿ gangen vnd gefforschet, ab vnser sach ins Konÿgsbuch geschrieben wehr, auch die minuten dorczu beÿde vbersehen, do hatt her die vom dreÿsigst schentlich gestelth, nemlich nur von des halben dreÿsigsts ffreÿtum, des ich selbst erschrack vnd czeÿgett im im brieff von des ganczen dreÿsigsts ffreÿtum, do entschuldigett her sich, her habs nÿcht gar gelesen vnd der, der das priuilegium ge-

schrieben hett, wehr nÿcht verhanden etc. also machten wÿrsz dornoch anders vnd Recht, vnd der begeret auch von der ein schreÿbungck besundere beczalungck. Am 15 tag hatt Maximilianus Königk ein tornÿr vnd schaw schpiel gehalten noch essens, das die Cammerreth czu Rott gangen nÿcht seÿn. Am 16 tag hatt sich der von Gera Obruster noch dem Thurszo kranck gemacht, do haben wÿr die andern angelangett, vnd haben noch essens ein trost empffangen von dem von Hubrÿck, man werde der Niederosterreÿchischen Cammer vnserm beger noch ein beffelch thun, helff Gott, das es geschehe. Ich hab sorg, ich werde mÿr ein stuck von der podagra czu wegen brocht haben auff den wiener wacken, ich musz nu hinken. Am 17. tag haben wÿr ffl 2 czolen mussen, das man die summas vnsrer privilegÿ ins Königsbuch hott eingeschrieben. Am 18. hott der hoffsecretarÿ Pÿsch begerett ein abschriefft von vnserm dreÿsigst ffreÿtumb, welches inen des tages gegeben ÿst, doch weil ichs ausschreb, hab ich ffiel ÿrtumb drÿnnen im schreÿben geffunden, hab es derhalben am 19. tag wider in die vngrische Canczleÿ schicken mussen, das mans do emendiren wÿrdt, den tag, wie czu vor die andern czwen, hab ich nÿcht wol kunnen ausgehen vnd haben czu den fforÿgen 33 ducaten noch 17 endlehendt, das es gleich 50 macht, vnd wÿssen noch nÿcht ab wÿr domÿtt werden kunnen auszkummen, den wÿr kein gutten bescheÿdt bekummen kunnen, sunder gleich schkump weÿsz, ab man nÿchts mehr czu thuen hett, als mÿtt vnsren sachen vnd ÿst vnss czwar gleÿch bangck beÿ der sachen, iedoch weil es so weÿtt brocht worden ÿst, kan es nÿcht so gerincklich hingelossen werdenn. Solchs haben wÿr E[uer] N[amhaft] W[eisheit] czu wÿssen thuenn wollen, domÿtt ÿhr ffernemett, wie es vns hie ausen gehett, vnd das wÿr nÿcht mÿtt sunderm lust hie seindtt. Gott ffug es noch czum gutten endt, amen. Es kumtt eÿn czeÿtungk vber die ander, das es dem princzen königk in Engelland wider den Franczosen im krieg wol gehe, aber Gott weÿsz wie im ÿst. Es seindt hie ffiel lewt, die auch hoffen aber harth ffluchen vber solch langsame abffertigungck, czwar wÿr kunnen sie auch nÿcht alczeÿt gebenedeÿen. Beffelhen hiemÿtt E[uer] N[amhaft] W[eisheit] in Gottes schucz. Geben czu wien, den 19 Augusti, Im 1558 Jar.

1558 aug. 16.

1558 aug. 17.

1558 aug. 18.

1558 aug. 19.

E[uer] N[amhaft] W[eisheit] wÿllige Eidbruder

her Balasch Heldth vnd
Daniel Turck.

134.

Szepeshely, 1558 november 1.

A szepesi káptalan a lőcseiek kérésére átírja I. Ferdinánd király Bécsben, 1558 augusztus 7-én kelt oklevelét, a melyben az 1543-iki ítéletre hivatkozva elrendeli, hogy a kereskedők árúik elvesztésének terhe alatt csak Lőcsén álljanak meg és ott rakják ki árúczikkeiket.

Eredetije hártyán, a káptalan vörös-sárga zsinóron függő pecsétjével: Lőcse v. lt., VIII. oszt., szám nélkül.

Bevezetve a szepesi káptalan protocollumába: Prot. 1510, fol. 110.

Az átírt oklevelet v. ö. 131. sz. alatt.

135.

Lőcse, 1558 november 24.

Lőcse város leveléből követéhez, Türk Dánielhez.

Eredetije papíron, zárlatán a város papírba nyomott pecsétjével: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 38. sz.

. . . . . .

Wnsernn freintlichen grus zuvorann mit wintschung aller gluckseligenn wolfarth. Ersamer gunstiger lieber her Daniel, wier kynnen nicht vnterwege lassenn, e[uer] w[eissheit] anzuzeygenn was die keszmarckter in Namen yhres Herenn vor Anttword gebenn habenn, wier seynd am
1558 Nechstenn Sontag for den heutigen dato yhm Schtul ge-
nov. 20. wesenn, das ist der Schimonenscky vnd der Georgius, yhr schreyber selb zehend da erschinenn vnd daselbst die nemlichenn argumenta firbrocht, So sie beym herenn pesthienio gethan hatten, vnd gabenn vns schult, wie for yhre Maiestät hett vns solchenn befehl auff vnsere beger vnd unterricht, oder ex nostra mala instructione gebenn, das wier da protestirtenn. Als dan wustenn sie nichts mehr, den das sie inhibirtenn nudis verbis vnd protestirtenn, wier woltenn auf weiterenn bericht Schtil haltenn mit der sachenn. Aber noch vnserer andwordt vnd yhrem berednis mit der H[err] genoden, der da perschenlich yhm schtul wahr, gab man den keszmarckternn solche andtwordt, Sie oder der Schtul hetten mit solchenn yhren sachenn nichts zu than, Sie kuntenn yhn nichts helffenn, Sie solten yhn anders wo her, wu billich ist, ein behilf suchenn, vndt zu vns sagten sie, wier soltenn than, was wier zu than hetten, mit solcher pfeiffenn seyndt sie abgeschedenn etc.

. . . . . .

136.

Lőcse, 1559 január 21.

Lőcse város levele a pozsonyi országgyűlésen levő követeihez.

Eredetije papíron, zárlatán a város papírba nyomott pecsétjével: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 42. sz.

Kivül: Prudentibus et circumspectis dominis Martino Wallendarfer et Danieli Turcko iuratis civibus civitatis Leutschouiae, nunc Posoniae in comitiis et in hospitio penes obmuratam portam apud Georgium Schnabelschmuk dentur.

Wnsernn freindtlichenn grus zu vor etc. Ersame, Namhafftige, weyse herenn. Eiwer Schreiben an vns gethann habenn wier empfangenn, auch dorane gefrolockett, das yhr frisch vnd gesundt auf benimpte schtet kommenn seydt etc.

Belangett Ewer beger zu wissenn der keszmarckter halbenn habenn wier nichts gewisses verschtanden. wier glaubenn, sie kynnenn vber das perpetuum Silentium nichts siglichs ferbringenn, doch So was widerwertiges seynn wirde, kund denn Somory Janus dorin Radfragen vnd soynesgleichen.

Das Schpecial befelich hatt noch keynen widerschpruch, obs gleych von kuniglicher wirde Maximiliano gebenn ist wordenn, wier habens vrgirtt, man sol nu dorauf exequirenn, So haben sie vns erst (dominus Torda und herr Peschty) befolenn, wier sollenns yhn Artick schtellenn, aus welchenn sie klerlich verschtehenn kynnen, was for nottwendige umbschtende zu befederung vnser Niderlog geheretenn vndt die selbigenn yhn eynreythenn. Mann hatts yhnenn durch vnsere gesanten zu Eperies als baldt eingerecht, So habenn sie gesagt, man soldt solche artickel for mol berodtschlagenn mit dem ganczenn rodt vndt gemeyn vnd vnther der Schtat Sigill verfertigenn, das wollenn wir auch thuhenn. Doch habenn wier vor gut angesehenn, das wier euch solche Artick zu schicktenn, das man von der Camer vnther yhrenn Sigillenn die bemelthenn artickl zu exequirenn ausbrechten. Solches sag der herr Peschty auch vor gutt Ann vnd solches kunde deste seglicher geschehenn, weyl yhr des general mandats transumpt dahaptt, dorauff habenn wier euch solche Articll zugeschickt.

Weyter ist wnser freindtlich bitt vnd Anlangenn, wollet auf dieweysz, wie formols, kynigliche Maiestät Supplicirenn, auch mintlich vnterrichtenn, das grose bedrencktnis der Schtett, Sonderlich vnser, wier wissenn gott weysz nicht weytter, was wier thann Sollenn, wier habenn nuhr ganz

vndt gar ausgewegenn, es ist schon vberall nichts mehr vorhandenn, vnd gleichwol missenn wir gebenn vnther die Andernn Schtett vndt ist keynn ansehenn des vermigens, wirdts solches weyter geschehenn, so missenn wier ganz zu boden gehenn, wier missenn die drawantenn fortth besoldenn No. 66, wir missenn geschiz, kugl, pulwer, Ross, wegen, knecht, profantt, fett on vnterlosz verfertigen. Es haben auch solches die Schtett bewilligett aus der versamlung zu schreybenn vnd zu klagenn. So solch bedrengnis weyter ein fortthgang habenn wirdt, So werden wier vnser Schtatt vndt derfer wist vnd edth machen vnd des polnischenn kynigs 13 schtett fast beseczenn, wier habenn, sieder herr Richter weggezogenn ist, auf eyn Newes vor die drabantenn geben missenn fl 120, Doch weysenn E[uer] N[amhaft] W[eisheit] auch wol, was vnser notth ist vnd wird yhe lenger yhe gresser, wie E[uer] N[amhaft] W[eisheit] verschtenn wirdt, wan euch gott heym helffenn wirdt, gott geb mit gesundtheitt.

Die Eyrigenn sindt, gott hab lob, frisch vnd gesundt. domitt gott befolenn. Datum in der Leutsch, am 21 tag Januari, Anni 1559.

E[uer] N[amhaft] W[eisheit] willige
Richter vnd Rotth
der Schtat Leutsch.

bitt hiemit E[uer] N[amhaft] W[eisheit] wolle vns auffs eheste ein andtwordt schreybenn.

137.

Pozsony, 1559 május 11.

Nádasdy Tamás nádor parancsa a pozsonyi káptalanhoz, hogy Késmárk perújítása következtében az árúmegállitás kérdésében idézze meg I. Ferdinánd királyt a nádor itélőszéke elé.

Eredetije papíron, a szöveg alján pecsét nyomaival: pozsonyi kápt. lt., caps. 28., fasc. 11., no. 21.

Átírva a pozsonyi káptalan 1559 máj. 12-iki jelentésében: Késmárk v. lt., fasc. III., no. 4., Nádasdy Tamás 1559 decz. 14-én Pozsonyban kelt perhalasztó levelében: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 46. sz., és I. Ferdinánd Pozsonyban, 1561 decz. 1-én kelt oklevelében: Késmárk v. lt., fasc. XXXV., no. 51. (V. ö. 138., 141. és 183. sz.)

Amicis suis reverendis, capitulo ecclesiae Posoniensis, Thomas de Nadasd regni Hungariae palatinus et iudex Comanorum, serenissimi principis et domini, domini Ferdi-

nandi divina favente clementia Romanorum electi imperatoris semper augusti ac Hungariae, Bohemiae etc. regis, infantis Hispaniarum, archiducis Austrie etc. locumtenens, nec non terre Fogaras perpetuus et comitatus Castriferrei comes, salutem et amicitiam paratam cum honore. Expositum est nobis in personis prudentum et circumspectorum iudicis iuratorumque civium civitatis Kessmark, qualiter temporibus superioribus, in anno videlicet Domini millesimo 1543. quingentesimo quadragesimo tercio transacto egregius magister Johannes Zomor de Pokateleke fiscalis sacrae coronae et director causarum praefati domini nostri imperatoris et regis, nomine eiusdem domini nostri regis et sacrae huius regni coronae fiscique regii, tanquam actor, ratione et praetextu depositionis, disligationis, conmutationis, ponderationis ac venditionis quarumcunque mercium ac rerum vendibilium per quoscunque extraneos et indigenas in hoc regnum vendendi conmutandique gratia importandarum, contra ipsos exponentes coram magnifico condam Francisco de Rewa, tunc comite comitatus de Thuoroch ac vacante officio locumtenente palatinali, causam quandam movisset, in cuius processu ipsis exponentibus onerosum factum fuisset iudicium et contra privilegia antiquasque libertates ipsius civitatis Kesmark universa mercimonia per quoscunque mercatores et alterius cuiusvis status homines, tam scilicet regnicolas, quam extraneos, ad terram et comitatum Scepusiensem quovis tempore importantes in civitate tantummodo Lewche praefati domini nostri imperatoris et regis fiscique sui regii, et non aliquibus aliis locis seu civitatibus primum et ante omnia deponi, aperiri, disligari, vendi, cambiri et alias quovis modo mercificari, ibidem etiam in ipsa civitate Lewche libram generalem ponderandi causa res universas ad ponderandum aptas et necessarias in perpetuum haberi posse et debere fuisset adiudicatum, magno eorundem exponentium et civitatis ipsorum Kesmark preiudicio et damno incomparabili, prout haec omnia literae praefati condam Francisci de Rewa locumtenentis palatinalis adiudicatoriae superinde emanatae clarius declarant et exprimunt. Cum tamen si tempore discussionis et adiudicationis huiusmodi causae iidem exponentes, vel ipsorum nomine procurator eorundem debito modo, ut par erat, respondere scivissent, easque rationes et allegationes ac iura, quae in ipsa causa pro parte ipsorum satis efficacia habebant in medium proferre potuissent et coram praefato locumtenente palatinali producere quocunque modo non obmisissent, sperassent in ipsa causa longe aliud iudicium recipere et sese iuraque ac libertates et antiquas im-

munitates ipsius civitatis Kesmark ab impetitione partis alterius de facili defendere potuisse, quemadmodum posse sperarent etiam modo; requisiti itaque sumus pro parte eorumdem exponentium debita cum instancia, ut eisdem superinde de remedio opportuno deque novo iudicio auctoritate nostra ordinaria providere dignaremur. Et quia iuxta contenta generalis decreti universi defectus et errores in processibus causarum emergentes virtute novi iudicii semel reformari possunt atque solent, nos autoritate imperiali et regia, qua fungimur, id eisdem exponentibus annuendum duximus et concedendum, ut ipsi causa in praemissa novum iudicium recipere in eaque, servatis de iure servandis, universa iura et alia probabilia documenta, si quae pro se habent, confecta producere, propositiones etiam ac alias allegationes legitimas et generaliter omnia, que iuris et iustitiae fuerint, facere possint et valeant, imo annuimus et concedimus praesentium per vigorem. Quo circa amicitiam vestram harum serie hortamur et requirimus atque autoritate imperiali et regia, qua fungimur, vobis committimus et mandamus, quatenus praesentes literas nostras memorato domino nostro imperatori et regi per vestrum testimonium fide dignum exhiberi et praesentari faciatis, quod si maiestas sua personaliter reperiri poterit, bene quidem, alioquin de domo habitationis sive solitae suae residentiae ammoneat maiestatem suam dicatque et committat maiestati suae, ut maiestas sua decimo quinto die, a die huiusmodi ammonitionis numerando, per praefatum fiscalem sacrae coronae et directorem causarum suarum coram nobis modis omnibus comparere praescriptasque litteras memorati condam Francisci Reway locumtenentis palatinalis adiudicatorias simul cum cunctis suis processibus producere et exhibere debeat et teneatur causa in premissa novum iudicium recepturus, certificando nichilominus maiestatem suam ibidem, quod sive maiestas sua termino in praescripto per praefatum fiscalem et directorem causarum suarum coram nobis compareat, sive non, nos ad partis conparentis instantiam pro debito officii nostri id faciemus in praemissis, quod dictaverit ordo iuris, et post hec huiusmodi exhibitionis, ammonitionis et certificationis seriem, ut fuerit expediens, terminum ad prescriptum nobis suo modo rescribatis. Datum Posonii,
1559 máj. 11. feria quinta proxima post dominicam Exaudi, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo nono.

Hátlapján: Exhibitae sunt literae egregio Nicolao provisori arcis Posoniensis personaliter in arce Posoniensi,

M. TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

in persona cesareae maiestatis per me Anthonium Segedinum canonicum Posoniensem in octava ascensionis Domini, anno intranscripto. — *(A hátlapon van a káptalan jelentésének fogalmazványa is.)*

138.

Pozsony, 1559 május 12.

A pozsonyi káptalan jelentése Nádasdy Tamás nádornak, hogy a nádor Pozsonyban, 1559 május 11-én kelt parancsa értelmében, a késmárkiak perújítása következtében, az árúmegállítás ügyében I. Ferdinánd királyt a nádor ítélőszéke elé idézte.

Eredetije papíron, zárlatán a káptalan töredezett viaszpecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. III., no. 4. — Fogalmazványa: pozsonyi kápt. lt., caps. 28., fasc. 11., no. 21. hátlapján.

Átírva: I. Ferdinánd Pozsonyban, 1559 decz. 14-én kelt oklevelében: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 46. sz. és Pozsonyban, 1561 decz. 1.: Késmárk v. lt., fasc. XXXV., no. 51. (V. ö. 141. és 183. sz.)

Kívül: Domino palatino regni Hungarie, pro prudentibus et circumspectis iudice iuratisque civibus civitatis Kessmark, contra serenissimum principem et dominum, dominum Ferdinandum divina favente clemencia Romanorum electum imperatorem semper augustum ac Hungarie, Bohemię etc. regem, infantem Hispaniarum, archiducem Austrię etc, dominum nostrum clementissimum ad terminum intranominatum exhibitionis, ammonitionis et certificationis relatio.

Spectabili et magnifico domino Thome de Nadasd regni Hungarie palatino et iudici Comanorum, serenissimi principis et domini, domini Ferdinandi divina favente clementia Romanorum electi imperatoris semper augusti ac Hungarie, Bohemie etc. regis, infantis Hispaniarum, archiducis Austrię etc. locumtenentis, nec non terre Fogaras perpetuo et comitatus Castriferrei comiti, domino ipsorum observandissimo capitulum ecclesiae Posoniensis honoris continuum incrementum cum promptitudine obsequiorum. Vestra noverit magnificentia nos literas eiusdem vestre magnificentie exhibitorias, ammonitorias et certificatorias, patenter confectas, nobis preceptorie sonantes et directas honore et reverentia, quibus decuit, recepisse in hec verba.

Következik Nádasdy Tamás nádor Pozsonyban, 1559 május 11-én kelt parancsa a pozsonyi káptalanhoz, hogy Késmárk perújítása következtében az árúmegállítás kérdésében idézze meg I. Ferdinánd királyt a nádor ítélőszéke elé. (V. ö. 137. sz.)

Nos itaque premissis requisitionibus atque authoritate imperiali et regia eiusdem vestrę magnificentię nobis commissis et mandatis in omnibus obedire cupientes, ut tenemur, unum ex nobis, videlicet venerabilem magistrum Anthonium de Segesd fratrem et concanonicum nostrum ad premissa fideliter peragenda nostro pro testimonio fide dignum duximus destinandum, qui tandem exinde ad nos reversus,
1551 nobis sub iuramento retulit eo modo, quomodo ipse feria
máj. 11. quinta in octava videlicet festi Ascensionis Domini proxime preteriti ad hanc arcem Posoniensem, locum videlicet habitationis sive solite residentie memorati domini nostri imperatoris et regis in isto comitatu Posoniensi existentem, constructam accessisset, ubi licet maiestatem suam personaliter reperisset minime, medio tamen egregii Nicolai Jayczay provisoris dicte arcis Posoniensis prescriptas literas vestre magnificentię maiestati sue exhibuisset et presentasset, ammonuisset maiestatem suam dixissetque et commisisset maiestati suae, ut maiestas sua decimo quinto die, a die huiusmodi ammonitionis numerando, per prefatum fiscalem sacre coronae et directorem causarum suarum coram vestra magnificentia modis omnibus comparere prescriptasque literas memorati condam Francisci Reway locumtenentis palatinalis adiudicatorias simul cum cunctis suis processibus producere et exhibere debeat et teneatur, causa in premissa novum iudicium receptura, certificasset nichilominus maiestatem suam ibidem, quod sive maiestas sua termino in prescripto per prefatum fiscalem et directorem causarum suarum coram vestra magnificencia compareat, sive non, eadem ad partis comparentis instantiam pro debito officii sui id faciet in premissis, quod dictaverit ordo iuris. Datum
1551 secundo die diei exhibitionis et ammonitionis premissarum.
máj. 12. Anno Domini suprascripto.

1559 *Hátlapján más írással:* In octava Ascensionis 1559.
máj. 11. novum iudicium.

Más kézzel a hátlap szélén keresztbe írva: 1559 feria
1559 tertia post Elisabeth pro A[ctore] Kwbyny cum eorundem,[a]
nov. 21. pro I[n causam attracto] director.[b] A[ctor] petit produci processum per I[n causam attractum][c]. I[n causam attractus] dicit, quod A[ctor] maiestatem regiam vigore novi iudicii indebite vexaret, quia A[ctor] etiam antea in causa presenti habuisset novum iudicium et causa sopita esset perpe-

a) scil. cum procuratoriis literis eorundem. *b)* Kiegészítendő: comparuerunt. *c)* E helyen *törülve:* Non producit, ideo cessatur.

tuumque silentium eisdem A[ctoribus] inpositum fuisset et in documentum exhibet literas adiudicatorias. A[ctor] petit par, set in anulo. Levata feria secunda post Catharine A[ctor][a] causam[b] vigore prioris novi iudicii motam et deponit tal- 1559 nov. 27.
leros sex, quarum quattuor dominus vicepalatinus habet, duo apud me sunt. Levata feria quarta in vigilia Andree 1559 nov. 29.
director dicit, quod non poterit (?) priorem processum etiam cum onere deponere, et petit iudicium. A[ctor] dicit: patet ex literis, quod tantummodo manuscriptum magistri est et non sunt litere adiudicatorie, sed solummodo signatura. Levata feria secunda post Andree director dicit literas perpetui 1559
silentii extractas fuisse, sed per miserabilem casum com- decz. 2.
bustas esse, constat et ex signatura in causa ipsa fuisse novum iudicium etiam antea et impositum fuisse perpetuum silentium. A[ctor] dicit signaturam non tenere, addicens, quod in causa fuerit novum iudicium et ipsis A[ctoribus] perpetuum silentium fuisset impositum, ideo posset priorem novum iudicium cum onere deponere. Deliberatum est, quod signatura per se simpliciter non tenet, neque dein admitti debet et est insufficiens ad probandum, sic, quod litere perpetui silentii extradate fuerint, quod probet I[n causam attractus] literas ipsas extradatas fuisse pro eis, qui eas viderunt, legerunt tenoresque eorundem intellexerunt. Non expectatus pronuntiationem A[ctor] presentem causam condescendi fecit cum onere consueto. I[n causam attractus] apellat. Iterum cessit appellationi. Contra idem est iudicatum.

139.

Pozsony, 1559 november 5.

Türk Dániel leveléből Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárópecsét nyomaival, Türk írása: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 43. sz.

. . . . . .

Am nemlichenn tagk auff den obent schpott ÿst der 1559
Somorÿ kumen, auch der gleÿchen ausz dem Kesmargk okt. 26.
der ambrosch ffleÿscher vnd Tridentius, des hern Lazkÿ Secretarius, vnd mÿtt Cubinÿ in eÿner herbrigk einczogen, mÿr gancz gerÿcht vber, doch lieg ich kegen dem auffgangk der Sonnenn, sie haben auch geschenck brocht vonn guttenn fflegelnn, groszen keszen, die ich ohn ÿhren wust hab

a) Törülve: deponit. *b) Törülve:* in transcriptum, azután öt áthúzott szó olvashatatlan.

sehen abladen, sie haben auch was schweres und ohn
1559 czweyffel gelth czu der vngrischen kammer pffenigkmeyster
okt. 27. getragenn. Am 27. ffrue mytt dem hernn Somory gar ein
wenygk reden kunnenn, den in die vngrisch kammer in
eyner Commission wegk geschickt hott. hab den selben
morgen dem hern Byschoff und preffecto, den vngrischen
Cammerrethen den ffreytum brieff ffur tragen, die im czusa-
gett habett ins buch czu schreyben lossenn, auch ein beffelch
doruber an pesty czu schyckenn. Noch essens becklaget
ich mich kegenn den hern Thoman ffranczen vngrischen
Cammerroth, das der Somory vnsrenth vnd der Camer
halben wehr geladen wordenn, wie ich im den thon solth,
den ich hatte hie die priuilegia der Schtatt. Sagett her,
wyr haben ein andern, den Bogardi, antworth ich, der ist
aber fformols vnser wyderpart gewesenn. ey nu, saget her,
es schatt nichts, es wyrth der Somory bysz montag auch
hie seynn, musz derhalben mytt gedulth erwartenn die 2
1559 ffayertagk, an denen nychts geschehen wirth, den bysz auff
okt. 29. denn 29 des monatts yst der groszgroff noch nycht ankum-
men. an dem tag byn ich mytt meyner wyrtin eins wor-
den vnd musz mehr vom mol czalen, als czu wienn, doch
nycht ffiel, vnd binn nur aleynn. Sie haben mych offt von
1559 fferne sehenn genn die kesmarger, aber gancz vnffreuntlych
okt. 30. auff mych gesehenn. Am 30. tagk fforschett ich beym
hern hossutothy Secretario der vngrischen Cammer, wie
auch czu vor beym herrn Thoma Franczen vmb eynn
abschrifft der ladungk des hernn Lazky, aber es kundt
myr keyner nychts dor von sagenn. Nochmols vmb 7 sam-
leten sich die teydyngelewth von der vngrischen herschafftt
ins Grossgroffen herbrygk vnd, weyl vnser Somory noch
aus der Commission nicht kummen wehr, ausz eines gutten
ffreundes Rotth gingk ich czum hern Merey vnd czeygett
im ahn, wie der Director oder Fiscalis regius, der in vnser
sach handlen solte nomine Fisci, nycht verhanden wehr, her
solte helffen rothenn, wie ich im thun solte, dormytt vnszer
sachenn domytt nycht yrrungk gescheth. Sagett her, her wusse
es das her in eyner Commission wehr, dorumb muste man mytt
der sach ein verczugk habenn, her wurde doch in eym tag hie
seind. Ich solte dennoch bey der publication oder aufruf-
fungk seinn. Also haben wyr von 8 an bysz auff 12 vnterm
hymmel in der kelde die verlesungk aller teydygenn hörenn
mussen vnd ein iede genenthe partey andtworten, vnd sich
do czu seyn czu erkennen geben, die aber nycht verhanden
gewesen, die hott man auffgeczeychnett, vnd unther dem
erczelen yst eine gewesenn, des Mariaschi kegen vnss, das

ich schon gancz ausz dem sinn gelossen hett, meldet mych doch, das ich do wehr, ging dornoch vnd ffroget in was sein Euocation wehr, aber wehn her vns geladen hett, ich wuste nÿchts drumb, do sagett her, es ist wol die Euocation vor 12 Jaren geschehen dorumb, das ÿhr mÿhr mein schlos vmgerissen vnd das geplunderth habett. Aber die andre sach von wegen des Lazkÿ ÿst nie gemeldett worden, glaub dorumb das der Somorÿ nÿcht verhanden, wie ich czu vor protestÿrett hette.

. . . . . .

der gleichenn auch am 4. tag nÿchts gehandelth anders, den wie vor gemeldett, vnd sindt also schon 6. tagk vnnuczlich hingelossen worden, vnser Somorÿ ÿst auch noch des tages nÿcht kummen, auch der grossgroff nicht, vnd wen man nur die Recht nÿcht anhuebe, so hett es noch keins noth, sunst muste ich mÿtt der Cammerreth Roth vnd des Merey ein andernn procuratorem auffnemen. Die Keszmarker seindtt heutt dato ffrue, den 4 Nouembris ken Vienn geffarenn, ich glaub in der sachen ÿhrrer verhaltungk halbenn baÿ E[uer] W[eiszheit] 1559 nov. 4.

. . . . . .

140.

Pozsony, 1559 november 22.

Nádasdy Tamás nádor, az előtte az árúmegállítás kérdésében Lőcse és Késmárk közt folyó pör tárgyalása alkalmából, a késmárkiak megbizottjának, Kubinyi Kristófnak kérésére átírja Révay Ferencz nádori helytartónak Pozsonyban, 1551 február 21-én kelt oklevelét.

Átírva: I. Ferdinánd Pozsonyban, 1561 decz. 3-án kelt oklevélében: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 54. sz. (V. ö. 184. sz. alatt.)

Nos Thomas de Nadasd regni Hungarie palatinus et iudex Cumanorum serenissimi principis et domini, domini Ferdinandi divina favente clementia Romanorum electi imperatoris semper augusti et Hungarie, Bohemię etc. regis, infantis Hispaniarum, archiducis Austrię etc. locumtenens, nec non terre Fogaras perpetuus ac comitatus Castriferrei comes damus pro memoria, quod cum in quadam causa alias inter prudentes et circumspectos iudicem iuratosque cives civitatis Kesmark, ut actores ab una, parte vero ab altera prefatum dominum nostrum imperatorem et regem, veluti in causam attractum, coram vobis mota et vertente, feria tertia proxima post festum beatę Elizabet viduę proxime

preteritum, instante scilicet termino celebrationis iudiciorum octavi diei festi beati Luce evangelistę proxime preteriti, ad quem videlicet terminum universę causę regnicolarum ex novissima eorundem constitutione publica adiudicari solite per prefatum dominum nostrum imperatorem et regem generaliter fuerant prorogate, per egregium magistrum Joannem Zomor de Pokateleke directorem causarum prefati domini nostri imperatoris et regis, quedam litere magnifici quondam domini Francisci de Reua alias comitis comitatus de Thwrocz, nec non vacante officio regni Hungarie palatini locumtenentis adiudicatorie coram nobis in iudicio exhibite fuissent et presentate. Mox Christophorus de Kwbyn pro prefatis iudice iuratisque civibus prefati civitatis Kesmark cum procuratoriis literis eiusdem civitatis nostram exurgendo in praesentiam, paria earundem per nos sibi dari postulavit, quarum tenor talis est.

Következik Révay Ferencz nádori helytartó Pozsonyban, 1551 február 21-én kelt oklevele, a melyben pókateleki Szomory Jánosnak, a királyi jogügyek igazgatójának kérésére átírja a pozsonyi káptalan 1544 április 14-én kelt jelentését az árúmegállítás ügyében 1544 május 28-án Késmárk ellen hozott ítéletre vonatkozó följegyzéssel együtt. (V. ö. 111. sz.)

Quas nos de verbo ad verbum, sine diminutione et augmento aliquali, transcribi et transsumi presentibusque literis nostris patentibus inseri et inscribi faciemus, memoratis actoribus iurium suorum ad cautelam dandas duximus et concedendas. Datum Posonii, feria quarta in festo beate
1559 Cecilie virginis, anno Domini millesimo quingentesimo quin-
nov. 22. quagesimo nono.

141.

Pozsony, 1559 deczember 14.

Nádasdy Tamás nádor perhalasztó levele a Késmárk és Lőcse közt az árúmegállítás ügyében a nádor ítélőszéke előtt folyt pörben.

Eredetije hártyán, piros-fehér-viola zsinóron függő pecséttel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 46. sz.

Átírva: I. Ferdinánd Pozsonyban, 1561 decz. 1-én kelt oklevelében: Késmárk v. lt., fasc. XXXV., no. 51. (V. ö. 183. sz.)

Nos Thomas de Nadasd regni Hungarie palatinus et iudex Comanorum, serenissimi principis et domini, domini Ferdinandi divina favente clementia Romanorum electi impe-

ratoris semper augusti ac Hungariae, Bohemiae etc. regis, infantis Hispaniarum, archiducis Austriae etc. locumtenens, nec non terre Fogaras perpetuus ac comitatus Castriferrei comes damus pro memoria, quod Christophorus Kwbyny pro prudentibus et circumspectis iudice, iuratis ceterisque civibus civitatis Kesmark cum procuratoriis literis eorundem feria tertia proxima post festum beatae Elizabeth viduae proxime preteritum, instante scilicet termino celebrationis iudiciorum octavi diei festi beati Luce evangeliste proxime preteriti, ad quem videlicet terminum universae causae regnicolarum ex novissima constitutione eorundem publica adiudicari solitae per prefatum dominum nostrum imperatorem et regem generaliter fuerant prorogate, in figura iudicii nostri comparendo, contra prefatum dominum nostrum imperatorem et regem, dominum nostrum clementissimum, quasdam literas capituli ecclesiae Posoniensis rescriptionales, tenorem et continentiam quarundam literarum nostrarum exhibitoriarum, ammonitoriarum et certificatoriarum, modum et formam cuiusdam novi iudicii in se denotanti verbaliter in se continentes, nobis exhibuit et presentavit huiusmodi sub tenore:

1559 nov. 22 — 1559 okt. 25.

Következik a pozsonyi káptalan jelentése Nádasdy Tamás nádornak, hogy a nádor Pozsonyban, 1559 május 11-én kelt parancsa értelmében, a késmárkiak perújtása következtében az árúmegállítás ügyében I. Ferdinánd királyt a nádor ítélőszéke elé idézte. (V. ö. 138. sz.)

Quibus exhibitis et presentatis, continentiamque earundem perlectis et sane intellectis, prefatus Christophorus Kwbyny procurator dictorum actorum, in personis eorundem, pretactas literas adiudicatorias memorati condam locumtenentis palatinalis in causa prescripta emanatas pariter cum cunctis suis processibus produci et exhiberi postulavit per iam fatum dominum nostrum imperatorem et regem in causam attractum. Quo audito egregius magister Joannes Zomor de Pokatheleke fiscalis sacrae coronae et director causarum praefati domini nostri imperatoris et regis, nostram exurgendo in presentiam, per modum exceptionis allegavit tali modo, quod prefati actores iam fatum dominum nostrum imperatorem et regem in causa presenti vigore preinsertarum literarum novi iudicii in causam convenire minime potuissent, nam idem actores causa in prescripta etiam antea novum iudicium habuissent, eisdemque actoribus causa in eadem perpetuum silentium legitime impositum esset, et in huiusmodi allegationis suae documentum idem magister Joannes Zomor fiscalis et director exhibuit et presentavit nobis quas-

dam literas prefati condam locumtenentis palatinalis recognitionales, tenorem et continentiam quarundam literarum novi iudicii alias pro parte dictorum actorum in causa praescripta emanatarum verbaliter in se continentiarum, asserens ex huiusmodi literis clare cognosci posse in causa praescripta pro parte dictorum actorum novum iudicium perpetratum fuisse eosdemque actores in ipsa causa succubuisse et eisdem perpetuum silentium impositum extitisse, quibus quidem literis requisitionalibus prefatis magistro Joanne Zomor fiscale et directore simul et Cristophoro Kwbyny procuratore dictorum actorum presentibus perlectis ac etiam paribus earundem ad postulationem ipsius Cristophory Kwbyny procuratoris dictis actoribus per nos datis et concessis ac tandem per eundem Cristophorum Kwbyny nomine dictorum actorum, principalium scilicet suorum contra tenorem et continentiam earundem literarum certas et quamplurimas exceptiones facientibus exindeque partibus eisdem multas in alterutrum altercationes facientibus, tandemque a vobis sibipsis iudicium et iustitiam preberi postulantibus, nobisque partibus ipsis de nostri presentia emissis et in hys quae per easdem ultro cittroque proposita et allegata fuerant, cum dominis prelatis et baronibus magistrisque prothonotariis et regni huius nobilibus, sedis scilicet iudiciarie regie maiestatis iuratis assessoribus, nobiscum in examine et discussione presentis causae in iudicio existentibus, deliberationem facere volentes, dictus Cristophorus Kwbyny procurator iam fatorum actorum non expectata huiusmodi nostra iudiciaria deliberatione eiusque pronuntiatione, nostram regrediens in presentiam, causam prescriptam cum onere consueto sex marcarum condescendi fecit ac de onere huiusmodi condescensionis, tam nobis, quam etiam parti adversae in facie eiusdem sedis iudiciariae satisfecit. In quorum omnium premissorum fidem et testimonium nos presentes literas nostras partibus prescriptis, iurium suorum futura pro cautela, dandas duximus et concedendas. Datum Posonii, feria quinta proxima post festum beate Lutiae virginis et martiris, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo nono.

1559
decz. 14.

Lecta et extradata per me magistrum
Damianum de Aranyan prothonotarium m. p.
Coram me magistro Matheo prothonotario presentie regie maiestatis m. p.
Et coram me magistro Georgio de Olgya
prothonotario domini iudicis curie sacre
corone et regie maiestatis m. p.

142.

Pozsony, 1559 deczember 14.

Báthory András országbíró Aranyan Demjén nádori ítélőmestert, Rakovszky György, Budai Literatus Jakab, Bogárdy János és Panythy János titkárokat — pókateleki Szomory Jánosnak, a királyi jogügyek igazgatójának kérésére — a pozsonyi káptalan elé vizsgálatra rendeli, hogy vallomást tegyenek arról az ítéletről, a melyet az árúmegállítás kérdésében Révay Ferencz nádori helytartó 1544 május 26-án hozott a késmárkiak ellen s a melynek eredetije a lőcsei 1550-iki tűzvész alkalmával elégett.

Eredetije ragasztott papírtekercsen, a szöveg alján papírba nyomott pecséttel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 54. sz.

Átírva a pozsonyi káptalan 1559 dec. 17-én kelt jelentésében: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 44. sz. és Nádasdy Tamás nádor Pozsonyban, 1560 aug. 23-án kelt oklevelében: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 49. sz. (V. ö. 143. és 165. sz.)

Comes Andreas de Bathor iudex curiae serenissimi principis et domini, domini Ferdinandi divina favente clementia electi Romanorum imperatoris semper augusti ac Hungariae et Bohemiae etc. regis, infantis Hispaniarum, archiducis Austriae etc. ac comitatuum Zathmariensis et de Zabolch comes, egregiis magistro Damiano de Aranyan prothonotario palatinali, Georgio Rakowsky, item Jacobo literato de Bwda ac Joanni Bogardy ac altero Joanni Panythy salutem cum favore. Exposuit nobis egregius magister Joannes Zomor de Pokatheleke fiscalis sacrae coronae regni Hungariae ac director causarum regalium, qualiter superioribus annis quedam causa inter ipsum exponentem, ut in causam attractum ab una, parte vero ab altera prudentes et circumspectos iudicem et iuratos cives civitatis Kesmark ratione et pretextu depositionis et disligationis commutationisque mercium et rerum vendibilium, que scilicet diversis anni temporibus per terram Scepusiensem ab negotiatoribus internis et externis ad civitatem Lewchowiensem, utpote in terra illa locum principalem, veteri indulto privilegio et prerogativa, a divis olim Hungariae regibus concessis, induci deberent, in curia regia coram magnifico condam domino Francisco de Rewa, olim comite comitatus Thwrocziensis ac vacante officio regni Hungariae palatini locumtenenti, vigore literarum novi iudicii reverendissimi condam domini Pauli de Warda archiepiscopi Strigoniensis, alias locumtenentis regii, superinde confectarum, feria secunda proxima 1544 máj. 26.

1544 máj. 4. post dominicam Exaudi, instante scilicet termino celebrationis iudiciorum diei dominice Jubilate in anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo quarto transacto, mota fuisset et suscitata. In qua tandem sententia quoque diffinitiva per eundem Franciscum Reway, te magistro Damiano tum prothonotario, te vero Georgio Rakowsky vicegerente et te Jacobo literato et Joanne Panythy secretariis suis existentibus, lata et pronuntiata extitisset et litere quoque prefati condam domini Francisci de Rewa locumtenente palatinali adiudicatoriae, continentes in se perpetuum silentium eisdem Kesmarcensibus impositum, memorato magistro Joanni Zomor et consequenter iudici et iuratis civibus Lewchowiensibus exponentibus sub sigillo eiusdem condam domini Francisci Reway per te Jacobum literatum in pergameno descripte et per te magistrum Damianum de Aranyan, veluti tunc prothonotarium eiusdem locumtenentis palatini, subscriptione manus tuae consignatę et extradate extitissent. Sed quia huiusmodi literae adiudicatoriae tempore conflagrationis
1550 prenominatę civitatis Lewchowiensis in anno domini millesimo quingentesimo quinquagesimo transacto incineratę et combustę essent, prenominatique iudex et iurati cives ipsius civitatis Kesmark id, quod scilicet ille literae adiudicatoriae combustę essent, intelligentes, nunc denuo, in presenti scilicet termino celebrationis iudiciorum octavi diei festi beati Lucę evangelistę novissime elapsi, ratione previa causam contra dictum exponentem coram spectabili et magnifico domino Thoma de Nadasd regni Hungariae palatino, similiter per literas novi iudicii eiusdem domini palatini denuo moverant, ac in ea ad ulteriora procedere decreverant, ipseque prefatus Joannes Zomor fiscalis regius, in prefatis presentibus octavis iudicialibus, ut denuo in causam attractus, negotiis presentibus produxerit quasdam literas magnifici condam domini Francisci de Rewa, ad requisitionem eiusdem fiscalis facte, post conflagrationem civitatis antedictę Leuchowiensis, in qua omnes literas suas iidem amiserant, sub sigillo suo antedicto datas, continentes in se verbaliter tenorem literarum prefatorum, novi iudicii prefati reverendissimi condam domini Pauli de Warda per eum extradatarum, signaturamque in tergo earundem processus et discussionis prefati huiusmodi novi iudicii et silentii perpetui Kesmarciensis impositi, per manus suas magistri Damiani scriptam in processu causę
1544 prenotate, in anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo quarto. Tamen, quia in ipsis literis neque tum prefatus condam magnificus dominus Franciscus de Rewa palatini locumtenens, neque tu magister Damiane eiusdem

prothonotarius, dilucide confessi essetis adiudicatorias illas de perpetuo silentio Kesmarcensibus imposito per vos secundum plenariam formam iudiciorum sub sigillo autentico civibus Leuchouiensibus, aut ipso magistro Joanni Zomor fiscali, ut parti triumphanti esse extradatas, ob hoc prefatus Joannes Zomor director, nomine fisci et civium Lewchouiensium pro ulteriori iurium eorum cautela, tam per te magistrum Damianum, tum, ut prefertur, prothonotarium locumtenentis palatini, quam per te Jacobum literatum et te Joannem Panythy, tum iuratos notarios stili palatinalis, qui Jacobe adiudicatorias illas in pergameno conscripsisse diceris, nec non vos Georgy Rakowsky ac Joannes Bogardy, qui literas illas adiudicatorias sub sigillo domini Francisci Reway locumtenentis palatinali extradatas videretis, aut sententiam diffinitivam ita, uti prefertur, latam esse sciatis, quandam fassionem pariter et attestationem facere vellet, et esset necessarium signanter ob id, puod in deliberatione quoque iudiciaria ulteriore ad id recurrendum fuisset, pro eo vos harum serie hortamur et authoritate, qua fungimur, iudiciaria requirimus diligenter, quatenus acceptis presentibus, sub onere sedecim marcarum gravis ponderis, in generali decreto superinde expresso, die et termino per presentium exhibitorem nominando, in capitulum ecclesiae Posoniensis simul vel divisim accedere ibique ad fidem vestram Deo debitam fidelitatemque prefato domino imperatori ac regi nostro et eius sacro diademati observandam totam seriem praenominate iudiciariae deliberationis ipsius condam domini Franciscy Reway, vigore dictarum literarum novi iudicii in prescripta causa factę ac emanatitonem et extradationem prenominatarum literarum adiudicatoriarum, perpetuum silentium in se continentium, Kesmarcensibus impositum, fateri et recognoscere debeatis et teneamini, videlicet quod literae tales adiudicatoriae per te magistrum Damianum prothonotarium ipsius Francisci Reway in forma debita extradate, sigillate ac appositione manus tue, ut moris est, obsignatę sint, tu vero Jacobe literate an easdem literas adiudicatorias manu tua propria, tanquam secretarius perscripseris, ac eas sigillatas et omnino suis modis debitis emanatas et extradatas videris atque scias, vos etiam Georgy Rakowsky et Joannes Bogardy et Joannes Panythy similiter hoc et id, an huiusmodi literas adiudicatorias perpetui silentii Kesmarcensibus impositi, iam fato Joanni Zomor et dictis civibus Lewchowiensibus per prefatum Franciscum de Rewa sub sigillo suo autentico confectas et per prefatum magistrum Damianum appositione manus suae roboratas, extradatas

sciatis atque videritis. Super qua quidem recognitione et fassione vestras literas dicto magistro Joanni Zomor fiscali et consequenter dictae civitati Lewchowiensi, iurium fisci regii ulteriorem ad cautelam necessarias, per dictum capitulum ecclesiae Posoniensis sub sigillo eorum dari volumus et iubemus communi suadente iustitia. Secus non facturi, presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Posonii, feria
1559 quinta proxima post festum beatae Lucię virginis et martiris,
decz. 14. anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo nono.

Lecta et confecta.

143.

Pozsony, 1559 deczember 17.

A pozsonyi káptalan bizonyságlevele pókateleki Szomory János, a királyi jogügyek igazgatója és Lőcse város számára, hogy az előtte Báthory András országbíró által elrendelt vizsgálat alkalmával az összes tanuk azt vallották, hogy Révay Ferencz nádori helytartó 1544 május 26-án hozott ítéletével a Késmárkiakat az árúmegállítás ügyében örök hallgatásra ítélte.

Eredetije ragasztott papírtekercsen, a hátlapján a káptalan viaszpecsétjével: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 44. sz.

Átírva: Nádasdy Tamás Pozsonyban, 1560 aug. 23-án kelt oklevelében: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 49. sz. (V. ö. 165. sz.)

Nos capitulum ecclesiae Posoniensis memoriae commendamus per presentes, quod nos literas spectabilis et magnifici domini comitis Andreae de Bathor iudicis curiae serenissimi principis et domini, domini Ferdinandi divina favente clementia electi Romanorum imperatoris semper augusti ac Hungariae et Bohemiae etc. regis, infantis Hispaniarum, archiducis Austriae etc. ac commitatuum Zathmariensis et de Zaboch comitis, preceptorum, patenter confectas egregiis magistro Damiano de Aranyan prothonotarii palatinali, Georgio Rakowsky, item Jacobo literato de Bwda ac Joanni Bogardy ac altero Joanni Panythy loquentes, nobisque in certa sui parte sonantes et directas, honore ac reverentia, quibus decuit, recepimus in hac verba:

Következik Báthory András országbíró Pozsonyban, 1559 deczember 14-én kelt oklevele, a melylyel pókateleki Szomory Jánosnak, a királyi jogügyek igazgatójának kérésére a vizsgálatot elrendelte. (V. ö. 142. sz.)

1559 Iuxta quarum continentiam prefati testes, videlicet Jaco-
decz. 15. bus literatus de Bwda, Joannes Bogardy et alter Joannes

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Panythy feria sexta proxima post festum beate Luciae virginis, item magister Damianus de Aranyan prothonotarius palatinalis et Georgius Rakowsky sabbatho immediate sequenti, sub onere sedecim marcarum gravis ponderis, in generali decreto superinde expresso, requisi i, nostram personaliter venientes in presentiam, ad fidem eorum Deo debitam fidelitatemque prefato domino imperatori ac regi et eius sacro diademati observantes, totam serie iudiciariae deliberationis ipsius condam domini Francisci Reway, vigore dictarum literarum novi iudicii in prescripta causa factę et emanationem et extradationem prenominatarum literarum adiudicatoriarum, perpetuum silentium in se continentem, Kesmarcensibus impositum recognoverunt fassique sunt modo et ordine subscripto. Item primus testis, videlicet prefatus Jacobus literatus de Bwda iuratus et examinatus fassus est se scire et recenti memorie tenere, quod ipse ex mandato prefati condam domini Francisci Reway, id temporis domini sui, ipsis Lewchouiensibus manu sua propria quasdam literas perscripserit, easdemque literas memoratus magister Damianus sigillaverit manuque sua subscripserit. Cum tamen testis eas literas scripsisset, non animadvertisset, quales illę literae fuissent et an Kesmarcensibus perpetuum silentium impositum fuisset. Sed cum eo tempore annotatus magister Damianus prothonotarius dicti condam domini Francisci Reway extiterit, ipse optime novit, quales et literae et utrum perpetuum silentium ipsis Kesmarcensibus impositum fuerit. Item secundus testis, predictus Joannes Bogardy iuratus et examinatus fassus est se literas illas neque prescriptas, neque sigillatas vidisse. Cum tamen in causa novi illius iudicii procurator dictorum Kesmarcensium extitisset, sciret re vera, quod tempore novi illius iudicii coram dicto condam domino Francisci Reway administrati ius ipsum ipsis Lewchouiensibus cessisset, prefatisque Kesmarcensibus perpetuum silentium impositum fuisset. Item tertius testis, annotatus Joannes Panythy iuratus et examinatus fassus est se bene meminisse et certo scire, quod prescriptas literas prefatis Lewchouiensibus ex iussu et commissione dicti condam domini Reway, domini videlicet sui, in papiro manu sua scripserit ac pro labore suo ab ipsis Lewchoviensibus duodecim florenos levaverit, postea tamen ipsis Lewchouiensibus visum fuisset, ut in pergameno literae illę conscriberentur, quas quidem literas tandem prefatus Jacobus literatus de Bwda prescripserit memoratusque magister Damianus, tunc prothonotarius ipsius condam domini Francisci Reway, manu sua subscripserit easdem-

1559
decz. 16.

que literas sigillaverit; hoc quoque testis se recordare et bene scire dicit, quod prefatis Kesmarcensibus perpetuum silentium in causa ipsa impositum fuisset. Item quartus testis, prefatus egregius magister Damianus prothonotarius palatinalis iuratus, examinatus fassus est se scire, quod tempore dicti reverendissimi domini Pauli de Warda archiepiscopi ecclesie Strigoniensis inter ipsos Lewchouienses et Kesmarcenses ratione et pretextu depositionis commutationisque mercium et rerum vendibilium, que ex Polonia in Hungariam et ex Hungaria in Poloniam veherentur, quaedam lites et differentiae motę fuissent causamque ipsam prefati Lewchouienses iure obtinuissent, tandem mortuo ipso domino Paulo archiepiscopo, causa pretacta iterum denuo mota et suscitata fuisset et coram iamfato condam domino Francisco Reway ventilata et discussa fuisset, ipsisque Kesmarcensibus perpetuum silentium impositum fuisset, literae quoque adiudicatorie, perpetuum silentium Kesmarcensibus impositum in se continentes, ex commissione ipsius condam domini Reway per perfatum Jacobum literatum de Bwda prefatis Lewchouiensibus perscripte in modum libelli fuissent et ad eundem testem misse, per ipsum quoque magistrum Damianum testem, tunc prothonotarium ipsius Francisci Reway, sigillate ac appositione manus suae obsignatę fuissent. Item quintus testis, egregius Georgius Rakowsky iuratus, examinatus fassus est, se in hac eadem causa prescripta viceprothonotarium annotati condam domini Francisci Reway fuisse, sciretque re vera prefatis Kesmarciensis perpetuum silentium impositum fuisse. Cetera omnia fassus est idem testis, quemadmodum testis immediate precedens, videlicet egregius magister Damianus. Unde nos super premissis recognitione et fassione prefatorum testium literas nostras dicto magistro Joanni Zomor fiscali et consequenter dicte civitati Lewchouiensi, iurium fisci regii ulteriorem ad cautelam necessarias, sub sigillo nostro, communi iustitia suadente, dandas duximus et concedendas. Prescriptasque
1559 literas exhibenti in specie restituendis. Datum secundo die
decz. 17. ultimi diei attestationis prenotatae, anno Domini suprascripto.

144.

Késmárk, 1560 január 10.

Késmárk város tanácsának levele Lőcse város tanácsához két polgára árúinak feltartóztatása ügyében.

Eredetije papíron, zárlatán a város papírba nyomott pecsétjével: Lőcse v. lt., XIII. oszt., 9/14. sz.

Kívül: Den Fůrsichttigenn, Ersamen, Namhafften, weisenn hern N. Richtter vnd Rath inn der Lewtsch, vnnsern liebenn Freundenn vnd Nachpaurn.

Vnnsern Freunttlichenn Grusz vnd willich dinstt Beuohr E[uer] N[amhaft] Weisz[en] hernn. Vns hatt die Tugentsame Fraw Bartthel Gutsmuttelin, vnnser mitpurgerin im versamlettem Rath Furgetragenn, wie das ihr von E[uer] N[amhaft] W[eisheit] drabanttenn oder auszgesanttenn auff donnersmark tzwen wagenn mitt Stol weren genommenn wordenn. Danebenn auch der Erbare Cristoff Müller vnnser mitpurger, welcher diese tag nach seinem gewerb danidenn wein Eintzukaufenn gewesenn, vns vormeldett, wie die nemlichen drabanttenn im angetzaigtt hettenn, wo ehr weine herauff fuhrenn wurde, das sie ihm solch nichtt wirdenn passirenn lassenn. Ausz welcher wortt vnd antzeigung ehr die wein hintter sich hatt mussenn lassenn. Dieweil vns aber solches vormals nie gescheenn vnnd wider vnnser tzugelassene Freiheitten istt, datzu der sachenn, worumb solches geschichtt kheinenn bericht habenn, Gelangett ahn E[uer] N[amhaft] W[eisheit] vnnser gantz Freuntlich bitt, wollett vns ein schriftlich vnd nachparlich anttwortt vbersennden, Ob solch drabanttenn E[uer] N[amhaft] W[eisheit] oder das dreissigst angehőrenn, oder was es fur ein gestaltt mitt ihnen hab, Auch ob mahn den vnnsern nach alttem Brauch ihre gůtter wil fortt lassenn passirenn oder nichtt, himitt wir vns darnach ferner wissenn tzurichttenn. Sindt der wegen von E[uer] N[amhaft] W[eisheit] einer Freunttlichenn anttwortt gewarttendt etc. Gebenn im Kåszmark, den 10 Januar im 1560 Jahr.

Richter vnd Ratt daselbstt.

145.

Pozsony, 1560 január 23.

Türk Dániel levele Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárópecsét nyomaival, Türk írása : Lőcse v. lt., VIII. oszt., 52/26. sz.

Kívül: Denn Erszamen, Namhafftigen, weÿsen hernn Richter vnd Rath der Schtatt Lewtscha, meÿnen verhaltenden günstigen lieben hernn czu handenn—Lewtscha.

Meÿnn ffreuntlÿchen gruss mÿtt wuntschungk der gnaden Gottes czu gluckselÿger beffurdrungk aller sachenn beÿde beÿ E[uer] N[amhaft] W[eisheit] doheim vnd auch

hie aussenn. E[uer] N[amhaft] W[eise] hernn vnd verhaltende gunstige Eidbruder. Ich ffug E[uer] N[amhaft] W[eis-
1560 heit] czu vernemen, dasz wÿr mÿtt kummer vber der Vatter
jan. 20. czogen seindt vnd doch glucklich, Gott lob, denn 20 diesz monatts gancz schpott ken Prespurgk ankummen, aber im herablauffen vom vatter bergk hatt ich mÿr mein linken
1560 ffus im knechel mÿtt laub auszgerenckt, doch Gott lob die
jan. 21. sach schon rÿchtÿgk ÿst. am 21. ffrue haben wÿr beÿm hern Hans lausser, burger czu Presburgk ein kopff kaufft von 4 M. und 4 loth. hatt die vngrische marck nicht anders als vmb 16 ffl. vngrisch geben wollenn. Sundern wie wÿr ans vrffer gingen, wÿllens vns ober die Tonaw czuffuren lossenn, hat es in keÿnem weg sein kunnenn, den die Thonaw mÿtt grossem Eÿsz gerunnen ÿst, das die schifflewth kein pletten haben durffen wogenn. Es ÿst die Vngrisch botschaft auch noch hie gewest, hott auch nÿcht nuber kundth, hott sich des tags auffs landt hinnun auff Marheck gewendett, auch vnser her Tauben hansz den nemlichen tagk dohinnun vor wasser czogen ÿst. Es seindt auch des tages wol ffunfferleÿ botschaften hie am wasser gewesenn, die mÿtt geschencken auff die hochczeÿten gesolth haben, wÿs wÿr, es hott aber kein mensch vberkummen kunnenn, als das Capittel von Gran, des hern Franczen vnd Schtenczel Thursos gesandter vnd andrÿ mehr, derhalben haben wÿr vnsz also ffurgenummen, wen die herrschafften her kummen, das geschenck hie einczureÿchen, sie werdens auch nÿcht
1560 vorwerffenn, die weÿl wÿr dorthhinn erscheinen ffur eÿsz
jan. 20. nÿcht haben kunnenn. den 20 tag hott man den Zomorÿ Janosch mÿtt einem hern vbergeffurth in eÿnem czullen,
1560 aber seindt czwÿr im eÿsz blieben sterkenn in grosser
jan. 22. geffar, doch hab ich mÿtt iem nur den 22 des monatts geredett ohn geffer auff dem placz. nochmols binn ich czu iem in sein loszament gangenn vnd von E[uer] N[amhaft] W[eisheit] das kopffle verehret in bemeldungk der danckSagungk ffur seine muche inn den gerÿchtshandlungenn, auch weÿter gebetenn vms ffreuntliche gunstliche hulff, roth vnd beÿstandt in all vnsern sachenn, das her auch czugesagett hatt mÿtt hohem sunderlichen ffleÿsz, so lang her noch der KeÿserlichenMaiestet dienstenn beÿ diesem ampt erhalten wÿrdt werdenn, wÿl her in all vnseren sachen vnd ffurffallenn dienstlich seÿnn trewlich noch seinem höchsten ffleÿsz etc. wÿl auch nochmols mÿtt iem handlenn in sachenn des Mariaschis, die ich im auch gemeldett hab, her sich auch alles ffleÿses erbotten hott, den her im Rechten hie sein musz. Beffelch also hiemÿtt E[uer] N[am-

haft] W[eisheit] Gott in seinen schucz, der regÿre vnd leÿtte E[uer] N[amhaft] W[eisheit] in seÿnem gnadenreÿchen segen vnd mich auch auff allen seÿten czu gutt. Ich wil auch nicht vnterlossen, wen es ffug halben wÿrth noch wol verlossenen sachenn hie, ken wien czu cziehen, beÿde des geldes halben vnd auch dess Mariaschi sache noch wolberottener sache mÿtt dem hern Zomorÿ. Eilend czu Prespurgk mÿtt des hern Thursos diener, der auch nicht hott vor eÿsz kannen in die hochzeÿten cziehenn am 23 Januarÿ des 1560 Jares.

E[uer] N[amhaft] W[eisheit] wÿllÿger
Daniel Turck von Cascha.

146.

Szepeshely, 1560 január 24.

A szepesi káptalan Maryemycz Gáspár iglói esküdt és Achatius jegyző kérésére átírja I. Ferdinándnak Bécsben, 1550 március 8-án kelt oklevelét, mely ismételt átírásokban többek közt Zsigmondnak Tatán, 1435 december 6-án kelt, Igló város árúmegállító-jogára vonatkozó privilegiumát is tartalmazza.

Eredetije ragasztott papírtekercsen, hátlapján viaszpecsét nyomaival: Igló v. lt., 157. sz.

Az átírt okleveleket v. ö. 17., 46., 52. és 104. sz. alatt.

147.

Szepeshely, 1560 január 28.

A szepesi káptalan a lőcseiek kérésére átírja I. Ferdinánd király Bécsben, 1558 augusztus 7-én kelt oklevelét, a melyben, az 1543-iki ítéletre hivatkozva, elrendeli, hogy a kereskedők árúik elvesztésének terhe alatt csak Lőcsén álljanak meg és ott rakják ki árúczikkeiket.

Eredetije hártyán, a káptalan vörös-narancsszín zsinóron függő pecsétjével: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 50. sz.

Az átírt oklevelet v. ö. 131. sz. alatt.

148.

Lőcse, 1560 január 29.

Lőcse város tanácsának levele Türk Dánielhez.

Eredetije papíron, zárlatán a város papírba nyomott pecsétjével: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 53/1. sz.

Kivül: Dem Ehrsamen, Namhafftigen, weÿsen herren, Danieli Turckh Stadtschreiber in der Leutsch, vnserm lieben freundt czuhanden — Wien, beÿ dem Liechtenberger, Auff dem Alten fleischmarkt czuethragen.

Wnsernn freindtlichen grus zu vorann, mit wuntschung aller gluckseligenn wolfarth etc. wier haben Ewer schreybenn empfangenn vndt den inhalt vernumenn. Sonderlich des Mariaschi halbenn macht vns eynn sonderlichenn trost, doch daruber hatt vor radth mit verschtendigenn etc. zu vnserer sachenn befirderung vndt durch treybung werdenn wir auf ein Neues missen auf die forige weysz missen ein generall Mandatth aus nemenn, noch dem nu die sach weyter ÿhm rechtenn getribenn worden ist vndt es bey denn forigenn ausschpruch des rechtenn bleybett, auch bey dem forigenn perpetuo Silentio. Es hatt der herr Pesti dem Valtenn merck befolenn er sol — — —[a] nix lassen ablegenn yhm Keszmarck, Sondernn alles hiereynn in die Leutsch weysen. das wollenn die keszmarcker nicht leydenn, So lest sich der Merck noch seyner artth, als der vns wenig guttes gunnet, gern propria voluntate zwingenn vndt tragt die kutten mit denn keszmarkernn in einem sack. Aber erzontht von keszmarckt in die Schtropko, das wir auch gernn sehenn, der von Bartphel nitt auch nicht, wie yhm erstlich befolenn wordenn ist, dorumb wirdt man missenn noch dem General Neuen befelich auch missenn an der heren Pesti vndt Sigmund eyn kyniglich[b] befelich, auch von der Camer ein befelich an sie verfertigen lassen,[c] das sie den dreysigernn ernstlich befelen. Sonderlich dem zu Liblau in Keszmarck Mulda (?)[d] vnd Barthfel, das sie das thuhenn vndt ausrichten, das es vnser Niderlag zu aufneurung geschehe. Die kesmercker sagenn noch vndt behelfenn sich mit dieser ausrede. Es kan solches nicht geschehenn, das man den frembdenn das ablegenn wehrenn solt, weyl wir noch mitteynander yhn rechtenn schtehenn. Ich wil E[uer] W[eisheit] in 3 oder 4 tagenn des altenn General mandat hinausz schickenn, den wirs itzt im Capitel habenn, das mans transumirtth. wirdt auch nicht schadenn, das man an den Herenn Turzo ein special mandath bringe, so wirdt ehr desto kyner aus richtenn, was vns zu nuz konne.

Es habenn die 13. schtett gesantenn abgefertigett, das man vber was klagenn sol, als vbethenn wir gewaldth

a) Néhány szó a margón betoldva, kiszakadt, csak „umb den“ látszik. *b)* A margón betoldva. *c)* an sie verfertigen lassen *a margón betoldva.* *d)* A margón betoldva.

mit wnsernn drabantenn, die keszmercker des gleychenn. Den es sich an den 24 Ja[nuarii][a] zu nacht czutragen hatt, das die keszmer[cker — —][b] ein anzal blei gefirtth haben, vnd an der — — —[c] frembde, als nemlich Meczenseyfner neb[en — —][d] freytumb bey Donerstmarck durch gefurtt, haben sie wnsere drawanten gefrogt, wehr sie wehren, von wan, wohynn etc. Sie haben keyne beschedich geben wollen, Sondernn haben sich zur flucht gerist vnd vnd *[sic!]* mit sàmpt den wegen geflohenn. Denn eynen wagen habenn die drawantenn wollen auffhaltenn vnd hatt der eyne drawanth mitt ausgezogenen schwertt vor den federstenn rossenn gewerdt schtil zu haltenn. So hatt sich das lesel rosz (den der furman hatt nicht haltenn wollen) an den schwerdt verschnitten an die gurgel, ist auch gestorbenn, das bley, 1 schtuck hatt man reyn bracht, die rosz haben wir den furman, welcher ein Neudorffer gewesen ist, folgenn lassenn. Sie habenn die zetel den dreysiger niht eingerecht alhie. So haben sie frembde mitt durchgefurtt. Sie habenn auch keynen beschedth gebenn wollenn, wehr sie wehren. Dor noch werdt yhr auch wissenn zu praeoccupirn. die 13 Schtett habenn yhre briwilegia mittgenomen, wollen gar frey landt seynn. 1560

Eylennd in der Leutsch, am 29 Januario Anni 1560. jan. 29.

E[uer] W[eisheit] Eydbruder
Richter vnd Roth
der Schtat Leutsch.

149.

Bécs, 1560 február 5.

Türk Dániel leveléből Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárópecséttel, Türk írása : Lőcse v. lt., VIII. oszt. 52/21. sz.

Kívül: Senatui Leutschouiano. Cita ita ita ita ssime

. . . . . .

Ich wil dernoch mÿtt dem hernn Listio vnd den vngrischen Cammerreten handlenn vmb die beffelch an die perceptores vnd tricesimatores. Der keszmarker endschuldigungk ÿst vmbsunst, wie es E[uer] N[amhaft] W[eisheit] 1560 febr. 5.

a) Kiszakítva. *b)* Kiszakítva. *c)* Kiszakítva. *d)* Kiszakítva.

ausz des Rewais generali mandato verstehen kann, es wurde also nimmermer ein anffang oder ende habenn, wÿr mussen das vnsrÿge durchtreÿbenn noch lautt des gesprochenen sentencz vnd auff niemandes vereÿnigungk wartenn. Es hott der Laszkÿ ein new novum iudicium ausgenumen pro persona propria, wie ichs vorhin gemeldet hab. der 13. Schtett gesandte hab ich gesehenn, doch noch nichts vernumen was ir ffurnemen ÿst, auch den Ambrosch aus dem Keszmarck, ich hab noch von keiner parteÿ nichts gehöret, es wÿrdt ffÿleÿcht auff einmol hauffigk kummen, doch wÿl ich der gutte Gottes trawenn, den wÿrs neben vnsren privilegio thun in eÿner gerechten sachen. Die thatt der keszmarker mÿtt ffrembder lewth durchffurungk sol E[uer] N[amhaft] W[eisheit] protestirenn vnd kuntschafften doruber ausznemen vnd dem Pestÿ ffleÿsig obligen, domÿtt her ex offitio ernstlich neben E[uer] N[amhaft] W[eisheit] schreÿbe vnd klage, doch mÿtt kuntschafften seÿtt wol versehenn, den es singulariter den kesmarkeren cautum ÿst, ne alios secum sub pretextu traducant, vnd sunderlich, weÿl sie die czettel dem draÿsiger nicht eingereÿcht habenn. Ich vermeine nicht, das die sach hie wÿrtt gehandelth werdenn, szundern man wÿrt dÿnnen lewth veordnen czu verhör vnd besehungk der privilegienn, das mir E[uer] N[amhaft] W[eisheit], wie vor gemeldett, sich mÿtt den czeugen versehe, das es ffrembde neben inen seindt gewesen vnd auch die czettel nicht eingereÿcht seindt wordenn. Es möchte es trawn der gutte her Pestÿ, greÿffenn wie troczigklich sich die 13 Schteter vnd keszmarker einlossen ad defraudationem redituum regiorum, das sol man in auch offt einbÿldenn, domÿtt her so wol als wÿr vnd mehr vber sie klage, das wurde der Cammer vrsach gebenn ernster neben vnser ffreÿtumb czu haltenn vnd schreÿbenn. Ich besorge mich mÿtt der weÿsz, das ich auff die fasznacht nicht heim kummen werde kunnen, weÿl mÿr E[uer] W[eisheit] mehr aufferlegen wÿl, den doheim beffolhen ÿst, doch der mandatorum halben saume nur E[uer] N[amhaft] W[eisheit] nÿcht, ich wÿl auch hie anhalten, vnd beffelh hiemÿtt E[uer] N[amhaft] W[eisheit] mehrmolen dem lieben Gott. Ich hott vermeint nicht langk alhie czu saumen, hab mich derhalben mÿtt kleider nicht versehen, hab auch nicht weÿl dorczu gehabtt, ich wehr mÿch nur hie kleÿden mussenn, domÿtt ich nicht czu schanden so gefflickt gehe. Geben czu Wien, wie obenn bemeldet, am 5. tag Februarÿ des 1560 Jares.

1560
febr. 5.

E[uer] N[amhaft] W[eisheit] W[illiger]
Daniel Turck.

150.

Bécs,[1] 1560 február 25.

Türk Dániel leveléből Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárópecséttel, Türk írása: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 52/23. sz.

. . . . . .

Den nemlichen tagk hab ich mÿtt dem Listio gehandlett ab noch E[uer] N[amhaft] W[eisheit] beger das General mandatt in locis debitis corrÿgÿret möcht werden, do ffur her czum ersten anffangck ffur, wie das die keÿserlich Maiestet durch Suplication der 13. Schtett vnd Polnischen legation wider vnsz hart erweget vnd erczurnet wer wordenn, der sie mancherleÿ seindtt, wie wÿr sie czwingen wolten etiam ad quasuis leuissimas res ad locum depositionis inducendas, vnd sie hetten auch privilegia de libra et ponderatione, vnd des ffiel. dorumb ich nÿchts weÿsz czu immutÿrenn auff dieszmol, den Ihre Maiestet all solche sachen hott auffgeschubenn, bÿsz her wÿderum auff ein newes andre ansechenliche Commissarios hinein verschaff, die Ihre Maiestet in kurczen verschaffen vnd verordnen wÿrt, vnd musz von wegen so ffiel mancherleÿ klagenn Ewrer halbenn vnd der Cascher halbenn. Es ÿst nur wunder was ffur klagen seindtt von mancherleÿ orten her. doch erwecht ich in so langk, das her consentiret die czven Clausulas hinein czu seczen, im anffangck in competenti loco, nec non Tricesimarum praefectis ac theloneorum tam nostrorum, quam quorumcunque aliorum administratoribus, item penes ludicem etc. aut quoscunque alios, per ipsos ad id delegatos et ordinatos. Armenta autem et greges. das wolte her in keÿnem wegk hinein seczen, wiewol ich ffiel pöset vnd contrariiret. Es wehr vnmuglich, man rechnet das nicht inter mercaturae speties, wie wol ich auch opponiret contra, noch halffs nÿchts. doch gab hers auch czu auff ein pergamen czu schreÿbenn. dornach batt ich in von wegen des Specialis mandati vnd las im ffur minutam, die ich hiemÿtt E[uer] N[amhaft] W[eisheit] czuschick, aber her gab gleÿch die antworth, das Ihre Maiestet in summa ieczundt in der sach nÿchts immutÿren wÿl, den auch nostri aduersarÿ quasdam innouaciones petiuerint, sunder Ihre Maiestet hott es in summa alles verschuben auff die Revision der Commissariorum, vnd ÿst vns gleÿch vnczeÿtÿgck czu

1560 febr. 23.

[1] A kelt helye nincs kitéve.

handeln in der sach hie, weÿl aduersarÿ causam nostram exacerbÿrenn. Vnd weÿl her von Ihrer Maiestet erbÿtterungk so sagett, gedocht ich stÿl czu haltenn, das ich nÿcht vbel erger macht, bÿsz czu eÿner andern bekquemeren czeÿtt.

. . . . . .

vnd weÿl ich hie ausen so gar nÿchts rÿchten kann in sachen belangendt vnsrÿ niederlogk vnd der her Thurszo drÿnnen ÿst, dem der Pestÿ gehorchen musz, wehr mein roth, das man dem Thurszo vberbethe, das her vnsrer sachenn beffurdrungck den Pestÿ beffelhe, den der her Thurzo weÿsz nicht wie strÿttÿk die sach hie ausen ÿst: Doch musz man nÿcht nochlossenn, sunder neben vnser gerechtikeÿtt scharff halten.

. . . . . .

151.

Bécs, 1560 márczius 4.

I. Ferdinánd parancsa Lőcse városához, hogy a XIII. város lakosait az árúmegállítással, a tizenegy év előtt kötött megállapodás értelmében, a két fél privilegiumainak átvizsgálásáig új nehézségekkel ne zaklassa.

Eredetije papíron, a szöveg alján papírba nyomott királyi nagy pecséttel: Szepes vm. lt., a XIII. szepesi város oklgyűjteménye. I., 13. sz.

Ferdinandus divina favente clementia electus romanorum imperator semper augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. rex etc. fidelibus nostris prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostrae Lewchouiensis salutem et gratiam. Expositum est nobis in personis fidelium nostrorum prudentum et circumspectorum iudicum et iuratorum civium caeterorumque omnium incolarum tredecim civitatum nostrarum Scepusiensium, nunc apud serenissimum regem Poloniae in inscriptione existentium cum querela, quod licet anno ab hinc undecimo, quum scilicet nos et dictus quoque rex Poloniae etc. expedivissemus istuc in Scepusium certos nostros commissarios, pro revidendis et componendis variis differenciis, que inter nostros et eiusdem regis Poloniae subditos de variis rebus controvertebantur, atque iidem vobis nomine et authoritate nostra iniunxerint, ut interea, donec nos de privilegiis ipsorum et vestris, eorundemque potioritate cognosceremur, eosdem cives nostros circa depositiones mercium, ponderationesque rerum, novis aliquibus et insolitis gravaminibus nequaquam molestare, sed ipsos in libertatum suarum usu,

in quo ad tempus usque illud pacifice semper perstitissent, relinquere deberetis, nos tamen contra eiusmodi commissariorum nostrorum deliberationem, et vobis nomine nostro factam commissionem, eosdem cives nostros, variis et multivagis iniuriis atque molestiis gravaretis, damno et iniuria ipsorum valde gravi. Supplicatum itaque nobis extitit nominibus et in personis eorundem civium, dignaremur ipsis hac in re de remedio oportuno gratiose providere. Quorum supplicatione clementer exaudita, nolentes praefatos cives, interea donec inter vos et ipsos decernamus, in usitatis hactenus eorum privilegiis et libertatibus per vos turbari, fidelitati vestrae harum serie committimus et mandamus, ut acceptis praesentibus et praemissis sic, ut praefertur, stantibus et se habentibus, praefatos cives nostros in suis libertatibus et privilegiis, quibus hactenus usque pacifice usi esse dicuntur, contra dictorum nostrorum commissariorum deliberationem, inter vos et ipsos factam, interea donec, revisis utriusque partis privilegiis, de pocioritate illorum, ut dictum est, decernamus, impedire vel quovis modo molestare nequaquam praesumatis, sed eosdem in illis conservare debeatis. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. 1560 márcz. 4.
Datum Viennae, quarta die mensis Marcii, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo.

Ferdinandus m. p.

Nicolaus Olahus
Strigoniensis m. p.
Joannes Listhius m. p.

152.

Késmárk, 1560 április 6.

Késmárk város tanácsának levele Lőcse város tanácsához a két város megegyezése ügyében.

Eredetije papíron, zárlatán a város papírba nyomott pecsétjével: Lőcse v. lt., XIII. oszt., 9/18. sz.

Kívül: Denn Ersamenn, Namhafftenn, Fursichttigenn vnd weisenn hern Richtter vnd Rath der Stath Lewtsch etc. Vnsern ehrhaffttenn hern vnd Nachparnn.

Vnnsernn Freunttlichen Grusz tzuuor. Ersame, Namhafftte, Weise hernn, Erhafftte, gutte Freundtt vnd besondere liebe Nachbar. Nach dem E[uer] E[rsam] N[amhaft] W[eisheit] vor etzlich vorschinen tagenn schrifftlichenn ahn vns begerett habenn ein freundttlich vnd nachparlich vntterredung, so tzu beider Stett vnd gemeinemm nutz Frohmenn

gelangenn wurde, habenn wir solchs, wie vor auch schrifftt-lichenn vormeldett, ahn vnnsers aller Gnädigen herrenn willenn vnd ratt keinenn weg thuenn mögenn, welches sich auch, wie E[uer] E[rsam] N[amhaft] W[eisheit] wol erachttenn vnd abnehmenn, nicht getzimenn hatt wollenn. Dieweil aber seine Gn[ade] nach seiner tzukunftt auch inn polen gewesen vnd mitt viel andern wichttigenn geschefftten beladenn, haben wir solchs seinen Gnaden nicht eher, bisz diese Jungst vorschinenn tage mittailenn mögenn, da wir seinenn Gn[aden] E[uer] E[rsam] N[amhaft] W[eisheit] meinung mundttlich sampt derselbenn schreibenn furgetragenn habenn, welch E[uer] E[rsam] N[amhaft] W[eisheit] begehr Seine Gn[aden] nicht vor vnbillich geachttett, wofernn solch beredung vnd entschlissung ohn verletzung vnserer privilegia, tzu einigkeitt beider teill, gescheenn vnd volkhommen möchtte, Sindtt derwegenn deszwillens solch beredung mitt E[uer] E[rsam] N[amhaft] W[eisheit] tzuhalttenn, habenn auch khein tzweiuel, der Ewig Gott werd hietzu sein Gn[ade] vnd segenn hiemitt ein Freundttlich vereinigung vnd einigkeitt geschee vorleihenn, und Ist demnach ahn E[uer] E[rsam] N[amhaft] W[eisheit] vnser gantz Freunttlich vnd nachparlich bitt, wollett vns die stell vnd tag, wo vnd wenn solch berednus gescheenn sol, schrifftlichenn vormeldenn, vnd euch als denn mitt 4 oder wie E[uer] E[rsam] N[amhaft] W[eisheit] gefelligk ist, daselbst hin verfugenn, da wir auch sampt den vnsernn erscheinenn wollenn. sindtt derwegenn von E[uer] E[rsam] N[amhaft] W[eisheit] Einer Freunttlichenn Nachtparlichenn Schrifftt-
1560 lichenn antwortt gewarttindtt, dieselbenn hiemitt Gott beueh-
ápr. 6. lentt. Gegebenn im Kåszmark, den 6 Aprillis im 1560 Jahr

Richtter vnd Rath der Statt Kåsmargk

153.

Késmárk, 1560 április 7.

Késmárk város tanácsának levele Lőcse város tanácsához a két város egyezkedési tárgyalásai ügyében.

Eredetije papíron, zárlatán a város papírba nyomott pecsétjével: Lőcse v. lt., XIII. oszt., 9/19. sz.

Kívül: Den Ersamenn, Namhafftenn vnd Weisenn herrn Richtter und Rath der Statt Leutsch, vnnsernn Gůnstigenn hern vnnd liebenn Nachpaurnn tzuhanndenn

Vnnsernn Freundttlichen Grusz vnd willige dinst beuohr etc. Ersame, wolweise, liebe hernn vnnd nachparn. Nach

dem wir vnnsere Gesandtte samptt Einem schreibenn bein E[uer] E[rsam] N[amhaft] W[eisheit] Ettwa ein stell vnd tagk tzu ordnenn, vnnsers vntterredens wegen gehabtt, habenn Sie vns E[uer] E[rsam] N[amhaft] W[eisheit] meinungk mundttlich furgetragenn vnd vormeldett wie das E[uer] E[rsam] N[amhaft] W[eisheit] vormeinettenn die gelegenste Stell, wo solche vntterrednusz gescheenn möchtte, auff den donnersmark tzu seinn, wiewol aber Ein bekwemer stell beidenn teylenn hett mögenn Erfundenn werdenn. Jedoch hiemitt die sach nichtt vorlengertt werde vnd aufs ehest volkhomme, wollenn wir es auch bey E[uer] E[rsam] N[amhaft] W[eisheit] meinungk bleibenn lassen vnd vns auff denn nechst kunfftigenn dienstag daselbesthin samptt vnnserenn etzlichenn mittpurgernn vorfugenn. Bittenn auch hiemitt solchs mitt verwilligung des herren Turso seiner Gn[ade] geschehe etc. himitt beuehlenn wir E[uer] E[rsam] N[amhaft] W[eisheit] inn den schirm vnd schutz Gottes. Gebenn im Käszmargk, denn 7 Aprillis im 1560 Jahr

1560
ápr. 7.

Richtter und rath daselbstt.

154.

Bécs, 1560 április 15.

I. Ferdinánd király nyilt parancsa Pesty Ferenczneh, a felsőmagyarországi királyi jövedelmek administratorának, hogy a Lőcseieket árúmegállító-joguk gyakorlásában mindenkivel szemben védje meg.

Eredettje papíron, a szöveg alján papírra nyomott királyi nagy pecséttel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 48. sz.

Átírva a szepesi káptalan által 1562 márc. 3-án: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 51. sz.

Ferdinandus divina favente clementia electus Romanorum imperator semper augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. rex etc. fideli nostro, egregio Francisco Pesthy administratori proventuum nostrorum in partibus regni nostri Hungariae superioribus salutem et gratiam. Recordamur nos iam antea etiam, cum tibi seorsim, tum vero generali mandato nostro omnibus serio commisisse, ut antiqua libertas et privilegium, quod cives civitatis nostrae Lewchowiensis circa depositionem mercium, a divis quondam Hungariae regibus, nostris praedecessoribus piae memoriae habent, atque tandem contra vicinos ipsorum aemu-

los finali iuris processu obtentum per nos confirmatum est, ab omnibus inviolate observetur inque eo cives ipsi cum per alios fideles subditos nostros, tum vero per te praecipue defendantur et manuteneantur. Quum autem adhuc nostra sit voluntas, ut libertas ea eisdem civibus nostris firmiter observetur, fidelitati tuae harum serie firmiter committimus et mandamus, ut praefatos nostros cives Lewchouienses in dicta eorum libertate, quam circa depositionem mercium habent, tam tu ipse observare, quam vero per alios quoscunque conservari facere eisdemque in ea defendenda et manutenenda omni auxilio et favore, qandocunque requisitus fueris, adesse debeas et tenearis. Secus non facturus. Praesentiibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Viennae,
1560 ápr. 15. decima quinta die Aprilis, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo.

Ferdinandus m. p.

Nicolaus Olahus
Strigoniensis m. p.
Joannes Listhius m. p.

155.

Pozsony, 1560 május 2.

Türk Dániel és Kromer Jakab leveléből Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárópecséttel, Türk írása: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 52/19. sz.

. . . . . .

1560 ápr. 24. Dornach am 24 Aprilis ist mÿr beÿ Golgotz begegnett der magister Damianus prothonotharius palatini, ffur welchenn vnser sach schwebett, der soget, wie den recht ist das die octaua erst vber 8 tagk wurde angechenn, also nam ich ffur czu prespurgk nichts czu saumen ffurderlich, weÿl sich die sach mÿtt dem geldth so ÿhrrigk anliesz. doch wie ich czu Prespurgk in die Schtatt gingk mich vmb czu schawenn, ab ffiel edelleuth wehrenn czum rechten khummen, sache ich ohne geffehr des Sigismundi Torda
1560 ápr. 25. diener, kunde doch den obent nicht czu im kummen, den her beÿ eÿnem doctor gast wahr, ging derhalben den 25 April vmb 3 in die Schtatt czu im vnd wartett wol 2 stundt, bÿsz her auffstunde, den die ffurleut auch anheim eÿletenn vnd nach grusz vnd erbÿttungk von E[uer] W[eisheit] bath ich, her wolte mÿhr anczeÿgenn wie es mÿtt vnser sach stunde vnd was gehandelth wehr. do czeÿget her mÿr an mÿtt ffielen wortenn beÿ 2 stundenn, wie sichs czu tragen

hab, vnd ist erstlich ffur vns guth gewesenn im roth endschlossen, szundern die geÿstlichen bÿschoff haben es vns verderbet, doch wie ichs E[uer] N[amhaft] W[eisheit] anczeÿgen, wie her mirsz hott ffurbrocht. Erstlich hott die polnische botschafft, ehe den der Torda hin kumen ist, seine klag eingelegett in 3 stuckenn, vnd das drÿtte stuck ÿst vber vns klaget worden, das wÿhr die 13 Schteter beschwereten wÿder ÿhr priuilegia mÿtt vngewonlichen geczwanck czur Niederlag. auff solches gruntlicher czu ffernemenn, hott der keÿser czur polnischen bottschafft geschickett draÿ bÿschoff, den von Rab, den von Sÿbenburgen vnd den von wardeÿn mÿtt dem Listio vnd solten den Torda mÿtt sich nemen, dor nu auch ankumen wahr, des sich der Torda erstlich hott beschwert, weÿl her nÿcht wuste von woh man handlenn wurde, ist dennoch mit hin gangen. Do haben die polnischen Legathen die sach wÿderumb ffurbrocht gleich, wie vor dem keÿser, vnd vnsere bÿschoff haben einander angesehenn vnd nichts wussen czur sache redenn, do hott der Torda erstlich laub vnd ffergunungk gebetenn, her, alsz die sachen bekandt werenn, wolte was dorczu redenn, vnd saget, her habe von vnsrer niederlog also geredet das es von den alten königen also gemacht ÿst worden czu ffurdrungk des landes, das die Schtat auffnem vnd dem landt czu guth erhalten werde etc. Nochmals aber wie dÿe bÿschoff vonn denn polnischen legaten wegk gangen sindt, habenn sie den Torda gebetenn, her wolte es in ein schriefft stellenn was der polacken klag vnd seine wÿderredt gewesenn wehr, domÿtt mans im Rott dem keÿser ffurbringen möchte gruntlich, das hab her auch thonn vnd visze mÿr das libel, do her von vnsrer Niederlogk wegenn werlich trewlich gehandelth hott, vnd ÿst auch vom keÿser vnd den Baronibus im roth die sach gutt ffur vns geschlossenn wordenn, nemlich das die 13 steter schuldÿk sollen seÿn mÿtt ÿrer wahr alczeÿtt in die Lewtsch czu khummen czu wegen vnd draÿsigers besehenn, das der draÿsiger wÿsse was her czu schreÿbenn vnd ffordernn habe von iedem. Dornoch aber hott der Keÿser im Rott beffolhen, das die nemlichen bÿschoff vnd fforÿgen gesandten den polnischen legatenn den beschlus czu andwort gebenn soltenn. Do haben die bÿschoff wÿder den Torda gebeten, her wolte die andworth in ein kurcze schrÿfft stellenn, das her gethon hott, vnd des ffolgendenn tages haben sie sich berotenn, das es besser wehr mundtlich czu andwortenn, den man schrifftenn auffchebethe. vnd haben mundtlich geantwortet, also wie im roth beschlossen wahr vnd vorgemeldett ist, auff welches die pol-

nischen botenn geandtwortet habenn von der Leutscher Niederlag wegenn, das es sie verwundere, das die kayserliche Maiestät ein grosseres dem königk von polen czu gefallen nochlos vnd das kleine so hefftigk wydere, auff dies haben auch die vngrischen Byschoff geandtworth, es wehr ein schlechts vnd man möchte es bleyben lossen bysz auff die Commissarios, wie es den fformols auff dem Capittel auch beschlossenn wahr. auff solches hab der Torda vngrisch czu denn byschoffen gesagett, ihr herenn wyssett das yhr vom keyser die andtwort habet sollen thun vnd nichts hie auff ein newes enderenn, sunder bey der gegebenen andworth bleyben lossenn, yhr werth dem Keyser grossenn schaden czuffugenn etc. doch weyl her merket das sie gar auff yhrer seytenn wahrenn, hab her alein sie nicht czwingen kunnenn, szundern habe doch czu ffurderung vnsrer sach ein beffelch aufgenumen an hern Pesty ferencz, das her die Niederlog der Schtatt Lewtscha beffurderen sol auffs beste her kann. vnd solchen beffelch hab her mytt dem grunberger E[uer] W[eisheit] czugeschickt, aber den botenn hab ich auff der Schtrosz niergendt begegnett, wie wol wyr vber den vatter czogen seindtt. Das also die Byschoff vnser sach, die gutt angeffangen wahr, selbst muttwyllich veryrret habenn. Batt in dornach was sein Rott wehr in der sach weyter czu handlenn, saget her, ich weysz werlich nycht, den wen gleych die Commissary komen werden, so wyrts ein langes vnendliches dingk sein, wie vorhinn, die Comissary werden sichs nycht vnderstehen alles czu erortern, sundern werdens wiegler, wie ffor, auff die Konige schuben, das kein end habenn wyrdtt. Doch möchtet yhr mytt dem hernn Turszo handlenn, ab die sach noch einmal möchte ffurgenumen werdenn, vnd also das sie im Cammerroth vnd nicht vor den Baronibus tractyrett wurde, die möchten bey den Cammergutth trewlicher rottschlagen, als die byschoff, die noch ein mol das gancze landt etc. vnd schied also vonn im wegk.

. . . . . .

1560 apr. 27. vnd hab den selben nemlichen tagk der keyserlichen maieschtat dye Suplicationn eingereycht vmb confirmirungk wegenn der kuntschafften der Niederlog mytt den keszmarckternn, vnd ehe her[a] die sach recht vernam, saget her, es yst ein langer teydygk mytt euch vnd denn polackenn, das ich abnemen kundt, das in die polnisch sach bewegett hott, doch wie ich im anczeygett, das es mytt den Kes-

a) Thurzó Ferencz.

marcktern wehr, hiesz her michs nur in die Canczleÿ gebenn. also haben wÿr noch essens beÿ czwu stunden gewartet bÿsz der Listius ist auffgestandenn, der nams von vns vnd saget, her wÿls dornoch vberlesenn, wÿl es besehenn.

. . . . . .

Am obent, wie her[a] heim rÿth, redet ich wÿder mit iem vnsrer niederlog halbenn, wie mich der her Torda geheÿsenn hette, vnd czeÿget im ann der bÿschoff practicam. do war her warlich auch vnwÿllig vnd saget, wie ffroget ÿhr noch denn bÿschoffen, wartet ÿhr Ewrer gerechtikeÿtt ausz, no ich wil weÿter mÿtt euch redenn wenn ich raumchendiger sein werde. do saget ich im, wie ich ins recht ken prespurg musset, wolte doch dornoch wieder czu s[einer] g[naden] kummenn. Am 29 ffrue inn wider ffur der Schtatt angeredett, do her sich wÿderum gancz czornig stellett, vnd schpottlich redet, ich weÿsz nÿcht, was ich macht, einmal ists weÿsz, das andere schwarcz, vnd bringet ietzundt meinenn hernn in newe vnkost auff die postenn, so doch ÿhr Maiestät alles guttes an euch thutt vnd euch mÿtt ffreÿtumen begnadet, ÿhr sollet mÿtt ffleÿsigerer dankbarkeit das fforgelten 1560 ápr. 28.

. . . . . .

dorum ich dem Listio dÿe Suplicatio wider hab mussen ab schreibenn, das her die weÿl[b] die brieff losse anffangen czu schreÿbenn, weÿl ich czu Pespurk saumen werde 1560 ápr. 29.

. . . . . .

Wenn vnsz Gott vonn prespurgk wÿder herauff hÿlfft, wollen wir mit dem hern Thurszo handeln in sachen der niederlag mÿtt den 13. Schteten, wie vorgemeldet ÿst.

. . . . . .

156.

Lőcse, 1560 május 10.

Lőcse város tanácsának leveléből követeihez: Türk Dánielhez és Kromer Jakabhoz, Pozsonyba.

Eredetije papíron, zárlatán a város papírba nyomott pecsétjével: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 53/2. sz.

. . . . . .

Euer E[hrhaft] W[eisheit] schreiben haben wier entpfangen, darinnen ewer E[hrhaft] W[eisheit] erstlich melden thuet, wie die sach von wegen vnserer Niederlag, daussen ein

a) Thurzó Ferencz. *b)* Míg a király vadászik.

gestalt habe, dieweil ess Aber noch czue keinem ende ist gebracht worden, ist derhalben vnser gancz treulich vndt fleissig bitte vndt Anlangen, euer E[hrhaft] W[eisheit] wolle iczt dohin gedenckhen vnd trachten, Auff das die brieff vnd czeugniss Auff dismall mochten confirmiret werden vndt die sach doch einmal einss czue ende khommen, Auff das so manche schwere reisen vnd so grosse vnkhosten mochten verhuttet werden

. . . . . .

157.

Pozsony, 1560 május 15.

Türk Dániel és Kromer Jakab leveléből Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárópecséttel, Kromer írása, Türk pecsétje: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 52/16. sz.

. . . . . .

1560 máj. 15. am nemlichen tagk obendes hab wyr von E[uer] N[amhaft] W[eisheit] schreyben empffangenn, dorinn E[uer] N[amhaft] W[eisheit] vns aufferlegett die czeugnus vnd brieff der Niederlag halbenn vnders keysers siegyl czu bringen vnd confirmyrenn czu lassenn, welches wyr nu vorchin czu wien gelossen haben, wollenn auch weytter dorann vnsern muglichen ffleysz nycht schparenn, wo nur des keysers krankheytt nycht was hinderte, den auch andere vor seiner kranckheytt nycht ffur in kommen kunnenn

. . . . . .

158.

Bécs, 1560 május 19.

Türk Dániel leveléből Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárópecséttel, Türk írása: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 52/18. sz.

. . . . . .

1560 máj. 16. Ich bin des nemlichen tags auch czwir beym Listio gewesen, der noch gar nychts hott geschrieben in vnsren brieffenn, entschuldiget sich das es im Rot beschlossen sey wordenn, man sol die czeugen vnters prespurgischen Capittels sygyl vorhin vor der keyserlichen Maiestet verlesenn, aber das hott noch nycht kunnen geschehen von wegen der krankheytt des keysers, her wollte aber so baldt als der

keÿser Rotth halten wÿrdtt, die sach ffurnemenn. man hofft der keÿser werde bÿsz sontag ausgehenn.

. . . . . .

Noch diesem gieng ich balth czum Listio vmb die czeit, die mich dunket recht seinn, do gab her mÿr die antworth es wehr nicht brauch, das man brieff konfirmiret die nÿcht privilegia wehrenn, so hetten wÿr vorhin vnser priuilegium gnugsam confirmÿret, der werungk halben aber der pargamen sagett her, möcht mans in Capitulo transumirenn vnd auch in protocolon schreÿben lossenn, das wer auch werÿgk, sie confirmiren aber beÿ hoff solch schlechte testimonia nÿcht, man kunde es dennoch auch wol fferwaren im papÿr. 1560 máj. 17.

. . . . . .

159.

Bécs, 1560 május 21.

Türk Dániel leveléből Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárópecséttel, Türk írása: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 52/17. sz.

. . . . . .

In meinem nechsten schreÿbenn hab ich ausz eÿl E[uer] N[amhaft] W[eisheit] nÿcht alles gruntlich schreÿbenn kunnen, sunderlich belangendt die sach des Specialis mandati an Torda vnd pestÿ von wegenn der niederlogk. Den am nemlichen 19 tagk redet ich mÿtt hernn Listio dorinns im die Suplication vnd fformulam mandati ffurstellendt. Aber her saget, die sach ÿst gar ein gehessige sach vnd ÿhr hab nicht geringe wÿderparth hierÿnne, sundern der könÿgk vonn Polen, der den ÿhrer kaÿserlichen Maiestet geffreundt ÿst, vnd wÿr habens czu nechst kainn erhalten kunnen, das die sach von der niederlag beÿ euch erhalten ÿst, vnd muget dem hernn Sigismundo nicht alein drumb mÿtt worten danckenn, sundern auch ffergeltenn, der hott auch doselbst gleÿch ein solch mandatt ausbrocht, wie ÿrsz begerett, vnd mÿtt dieser stetigenn anhaltungk wurdett ihr Ewre sache nur czuruttenn, ffolget ÿhr dem selben noch, was der beffelch um sich hott, vnd halt vber ewer gerechtikeÿtt, vnd lost andere dornoch klagenn. vnd ÿst auch also, wie ich offtt E[uer] N[amhaft] W[eisheit] gesagt hab, das die Commissarÿ vnsre sach nÿmmer endschlÿchtenn werdenn, sundern das Rocht der Vngerischen toffel, czu welchem rechten sie geheren, weÿl sie des lands glied 1560 máj. 19.

seÿndtt, vnd hab noch ffielen vnterreden die brieff von ÿm wieder genummen, wie her den rÿth sampt der Suplication.

. . . . . .

160.

Pozsony, 1560 június 1.

I. Ferdinánd király Laski Albert kérésére meghagyja a szepesi káptalannak, hogy az előző években az árúmegállítás kérdésében létrejött egyezség megszegése miatt a lőcseiek ellen kiadott idézőlevelet, illetve az idézésről szóló jelentést, minthogy Laski azt elvesztette, a káptalan levéltárában őrzött eredeti alapján adják ki másolatban.

Eredetije papíron, zárlatán papírra nyomott királyi bírói pecséttel: Késmárk v. lt., fasc. III., no. 3.

Kívül: Fidelibus nostris, capitulo ecclesię Scepusiensis pro fideli nostro magnifico Alberto a Lazko requisitoria.

Ferdinandus divina favente clementia electus Romanorum imperator semper augustus ac Hungarię et Bohemię etc. rex, infans Hyspaniarum, archydux Austrię etc. fidelibus nostris capitulo ecclesię Scepusiensis salutem et gratiam. Exponitur maiestati nostrę in persona fidelis nostri magnifici Alberti a Lazk, quomodo annis superioribus idem exponens, fideles nostros prudentes et circumspectos iudicem et iuratos cives civitatis nostrae Lewchowiensis, vigore quarundam literarum evocatoriarum, superinde confectarum, per vestrum testimonium fide dignum, ratione violationis cuiusdam compromissi super depositione mercium in curiam nostram regiam contra se evocare fecerat in causam et, licet tunc literę quoque vestrę superinde relatorie emanate ac dicto exponenti per vos extradatę fuissent, tamen eędem ab ipso exponente quocunque casu deperditę forent et abalienatę, quarum paria in vestra sacristia sive conservatorio istius ecclesię vestrę more consueto reposita essent et collata, quibus idem exponens ad presens pro iurium suorum defensione plurimum indigeret essetque necessarius, pro eo fidelitati vestrę harum serie firmiter precipiendo committimus et mandamus, quatenus acceptis presentibus, prescripta paria dictarum literarum vestrarum super prenotata evocatione relatoriarum in dicta sacristia sive conservatorio istius ecclesię vestrę diligenter requiri et reinveniri faciatis, requisitarumque et reinventarum tenorem in transsumpto literarum vestrarum inseri et inscribi dictoque exponenti, iurium eiusdem exponentis ulteriorem ad cautelam,

sub sigillo istius ecclesię vestrę modis omnibus extradare debeatis et teneamini, caventes tamen, ne fraus aut dolus in hac parte eveniat aliqualis. Secus non facturi. Datum Posonii, sabbatho proximo ante festum sacri Penthecostes, 1560 jún. 1.
anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo.

Hátlapján ugyanazon kézzel: Lecta.

161.

Bécs, 1560 június 18.

Türk Dániel és Kromer Jakab leveléből Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárópecséttel, Türk írása: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 52/13. sz.

. . . . . .

Nochmals redeten wÿr mÿtt hern Listio der brieff halben, czu Confirmÿren, aber her hies sie vns dem hern 1560 jún. 14.
Bÿschoff gebenn, czu dem wÿr vmb 5 kenn obent ffurkamen, vnd her gab sie darnoch dem Listio in kegenwardtt

. . . . . .

den hern Listium bathen wÿr auch in Gemeinem namen, das her vns gunstlich wolle anczeÿgen, so was von vnsern wÿdersachern, den 13 steten oder keszmarkeren wÿder vns wehr ffurkummen, aber her sagett noch nÿchts, saget auch weÿter czu, wo ffer was ffurkeme, wolde her es vns nÿcht verhalten. den tag ÿst der keÿser sampt seinen kindern in sein lusthaus ken Oibersdorff auff der Tonaw geffarenn. Czu Prespurg hab ich ins Trÿdencÿ herberÿg, wie ich im ein brieff einreÿcht vom Valten merck, einen pergamenischen brieff czusamen geleget gesehen, do drauff stundt mÿtt altffrenckischen deutschen buchstaben geschrieben, der Niederlag halben die concordia mÿtt den Lewtschernn, dor von ich abnemen kunde, wÿrt es was sollen sein, so wÿrt her im namen des Lazkÿ ein Euocationn ausznemenn, wie sie vns den das auch czu donnerstmarck czu fferstehen gaben. her ÿst noch zu prespurgk, vnd hie oben kunnen wÿr auch 1560 jún. 16.
keinen erffrogen von 13 Schtetenn. Denn 16 Junÿ hott man ein stattlichen thurnÿr gehalten von 12 an bÿsz vmb 7, wÿr haben auch mÿtt dem Listio des tages gechandelth vnsrer brieff halbenn, aber her hott sie noch nÿcht vberlesenn. vnd her wÿsse sich nÿcht dreÿn czu schicken in die Confirmation, do saget ich im wie mÿchs gutt dunket, aber her gab darauff die antworth, ÿhr muget wol ffile sagenn, wen wÿrsz nur thun wolten oder kunden, man musz sich wol hieruber bedenckenn.

. . . . . .

1560 jún. 17. Noch essens ging ich czum hern Torda, der saget das her noch nÿchts ffernummen hett, das was wÿder vns von irgendt einer seÿten wehr ffurbrocht wordenn, der halben solten wÿr noch nur auch stÿl sein vnd wartenn. vnd weÿl wÿr mÿtteÿnander reden, kumpt der Tridentius czur thur hineinn, ging doch baldt wÿder weck, do saget ich darnoch, dasz ich den brieff czu Prespurg gesehen hette beÿ im, vnd mÿch was von im besorgete. antwort her, er hab den brieff gesehenn, sie haben in im gewÿsenn vnd sie wehren vns vngemuet dormÿtt nÿcht lossenn, den sie in ÿhres hern namen handlen werdenn. soget ich, das werden sie auch nÿcht durchtreÿben kunnen, den ÿhr her kein Vnger ÿst, solacitis der selbÿg brief de concordia ad stirpem Zapolitanam. noch werden sie es versuchen sagett her.

. . . . . .

162.

Bécs, 1560 június 25.

Türk Dániel és Kromer Jakab leveléből Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárópecséttel, Kromer írása, Türk pecsétje: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 52/14. sz.

. . . . . .

Der Tridentius aus dem Kesmarck yst noch hie, vnd hott es eynem vertawt, wie her auff seynes herren patronos warte, denn Byschoff von Rab und hern Merey, der noch keiner hie yst, auch der Groszgroff nycht, wyr ffermutten vns alhie das E[uer] N[amhaft] W[eisheit] schon yrgencz ein schryfftlychen anstos (?) vom Keszmarck wyrdt bekummen haben, den des Trydenty gefferth, der Topryczer von Prespurgck czuruck heimgeczogen yst.

. . . . . .

163.

Bécs, 1560 június 28.

Kromer Jakab és Türk Dániel leveléből Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárópecséttel, Kromer írása, Türk pecsétje: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 52/15. sz.

. . . . . .

von vnsrer brieff Confirmation wegen haben wyr noch kein bescheydt, den Vngryscher roth noch wenig gehalten yst worden. wyr haben von einem gutten ffreundt vernum-

men, wie das der Tridentius nur dorum hie aussen yst, das her was ausbrenge wyder vns, das mann nycht so alles von ynenn wegk ffuren losz, aber wyr wollen doch schaun, das wyr ym mytt Gottes hylff ein kegenwurff vnd Suplication geleystenn, welcher abschrvfft wyr auch behalten wollen vnd hoffen dordurch, wo es seyn kan, Specialia mandata an hern Schenczel Thurso vnd Pesthy czu bekummen.

. . . . . .

164.

Bécs, 1560 július 8.

Türk Dániel és Kromer Jakab leveléből Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárópecséttel, Türk írása: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 52/9. sz.

. . . . . .

Dem ersten Julÿ hott man in Vngrischen Rotth angeffangenn czu handeln, das man der Vngrischer vnd Polnischer Bottschafft andtwort gebe, der gleÿchen auch den andern tagk vnd drÿttenn, vnd weÿl wÿr gesandten gewarnett wurdenn, wÿr szolten noch ein Suplication einlegenn in vngrischen Roth, das ettwa den Polaken vnd 13. merkten nÿcht czuffÿl wÿder der ffraÿen Schtett gerechtigkeÿtt ffergunnett wurde, haben wÿsz than vnd her Sigismundt Torda hott es auch gemehrett in eczlichen puncten klerrer, vnsrer niederlog czu gutth, habens in roth hineinn mÿtt eÿnen turwartler geschickt, ÿst aber den 3. tag nicht gehandelth wordenn. 1560 júl. 1. 1560 júl. 3.

. . . . . .

Die vngrischen reth seindtt alle wÿder czu hausse kumen beÿm hernn Canczler, vnser brieff Confirmation halben endschuldigett sich der Listius, her hab die sach noch nie kunnen im Roth ffurbringenn 1560 júl. 4.

. . . . . .

Dornoch haben wÿr vom Listio ffernummen, das vnsrÿ gemeine sachen noch nÿcht ffurgenummen ÿst, vnsrÿ priwath Supplicationn, die ist beÿm Listio, aber noch nicht in rottschlag ffurgenummen worden. vnd wie ich in wÿderumb vmb die confirmation der brieff vnd kuntschafften der niederlog halbenn ffrogett, saget her: Ich kan es warlich nicht verstechen, wie wÿrs doch confirmiren kundenn, den ich sehe keinen rechten weg vnd ersath dorczu? vnd es ÿst auch des hernn Zomori seine meÿnungk gewesen, wie wÿrs 1560 júl. 5.

fformols E[uer] N[amhaft] W[eisheit] czugeschriebenn habenn, do ffrogten wÿr ihnn was her dorczu rÿethe, ob wÿrsz vnther des Obrÿsten rÿchters, als des Grossgroffen sÿgÿl, ffur welches seÿnem gerÿcht sich die sach czutragenn hott, liesen auff pergamen schreÿben, do geffiel es im auch wol, vnd wehr magis autenticum, sageth her, denn namen wÿr die brieff wÿder czu vnsz. vnd wo ffer E[uer] N[amhaft] W[eisheit] roth auch der seÿnn wÿrdtt, kan man die brieff auff die nechsten octaua wider heraus bringenn vnd beÿ dem magistro Damiano drum anhalten; den wer kan von sachen die brieff ffuglicher vnd besser ausgeben, als der, vor wem die sach rechtlich gehandlett worden ÿst, — mann sagett aber, das auff Luce die Hungrischenn Recht wÿderum werden angehen, wo nÿcht ÿrgenth ein hindernus ffurffelt durch kriegk, aber durch einen gemeinen Landtagk.

. . . . . .

165.

Pozsony, 1560 augusztus 23.

Nádasdy Tamás nádor Kromer Jakab lőcsei esküdt kérésére átírja a pozsonyi káptalan 1559 deczember 17-én kelt bizonyságlevelét a Báthory Endre országbíró rendeletére előtte lefolyt vizsgálatról, melynek eredménye szerint Révay Ferencz nádori helytartó 1544 május 26-án hozott ítéletével a késmárkiakat az árúmegállítás ügyében örök hallgatásra ítélte.

Eredetije hártyán, vörös-viola-sárga zsinóron függő pecséttel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 49. sz.

Nos Thomas de Nadasd regni Hungariae palatinus et iudex Cumanorum serenissimi principis et domini, domini Ferdinandi divina favente clementia Romanorum electi imperatoris semper augusti ac Hungariae et Bohemiae etc. regis, infantis Hispaniarum, archiducis Austriae etc. locumtenens, nec non terrae Fogaras perpetuus et comitatus Castriferrei comes damus pro memoria, quod nobis feria quarta proxima post festum beati Stephani regis proxime preteritum, instante scilicet termino celebrationis iudiciorum festi Assumptionis beatissimae virginis Mariae, similiter proxime preteriti, ad quem videlicet terminum universae causae regnicolarum, ex novis constitutionibus publicis authoritate locumtenentiae nostrae adiudicari solitae, per nos generaliter fuerant prorogate, unacum nonnullis dominis prelatis et baronibus, magistrisque prothonotariis et regni huius nobilibus, sedis scilicet iudicarie prefati domini nostri imperatoris et regis

1560 aug. 21.

1560 aug. 15.

iuratis assessoribus in eadem sede iudicaria constitutis et pro tribunali consedentibus, prudens ac circumspectus Jacobus Kromer, iuratus civis civitatis Lewchouiensis, quasdam literas capituli ecclesie Posoniensis, attestationes certorum quorumdam testium, vigore quarundam literarum spectabilis et magnifici domini comitis Andree de Bathor iudicis curiae prefati domini nostri imperatoris et regis ac comitatuum Zathmar et Zabolch comitis, coram ipso capitulo Posoniensi factas, in se continentes in simplici papiro patenter confectas, petens nos debita cum instantia, ut nos huiusmodi literas transscribi et transsumpmi ac in formam privilegii redigi facere dictisque iudici, iuratis ceterisque civibus et inhabitatoribus iamfate civitatis Lewchouiensis, iurium suorum futura pro cautela, sub sigillo nostro autentico et impendenti dare et concedere dignaremur. Quarum tenor talis est:

Következik a pozsonyi káptalan 1559 deczember 17-én pókateleki Szomory János, a királyi jogügyek igazgatója és Lőcse város számára kiállított bizonyságlevele, hogy az ő előtte Báthory András rendeletére lefolyt vizsgálat alkalmával az összes tanuk azt vallották, hogy Révay Ferencz nádori helytartó 1544 május 26-án hozott ítéletével a késmarkiakat az árúmegállítás kérdésében örök hallgatásra ítélte. (V. ö. 143. sz.)

Unde nos petitionibus prefati Jacobi Kromer, nominibus et in personis quorum supra, nobis porrectis, tamquam iustis et iuri consonis, admissis, preinsertas literas dicti capituli Posoniensis non abrasas, non cancellatas, neque in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio et suspitione carentes, de verbo ad verbum, sine diminutione et augmento aliquali transcribi et transsumpmi presentibusque literis nostris patentibus inseri et inscribi ac in formam privilegii redigi faciendo, prefatis iudici, iuratis ceterisque civibus antedictae civitatis Lewchouiensis sub sigillo nostro autentico et impendenti dandas duximus et concedendas, iurium suorum futura pro cautela. Datum Posonii, feria sexta in vigilia festi beati Bartholomei apostoli, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo. 1560 aug. 23.

Lecta et comparata cum suis veteris originalibus per me magistrum Damianum de Aranyan prothonotarium m. p.

Coram me magistro Matheo prothonotario personalis presentiae suae cesaree regieque maiestatis m. p.

Et coram me magistro Georgyo de Olgya prothonotario domini iudicis curie sacre cesaree et regie maiestatis m. p.

166.

Pozsony, 1560 augusztus 31.

Kromer Jakab leveléből Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárópecséttel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 52/11. sz.

. . . . . .

1560 aug. 28. Nach dem ich Nechst Dato meines schreybenss den 28. Augusti E[uer] N[amhaft] W[eisheit] angetzeiget, wie dass die gesandten von kesmarkt tzu Presburg wehrenn vnd vyll lauffends tzu den Bischoffenn vnd anderenn, So hab den selben 28. Augusti gehort vnd gesehenn, dass sie mit den hernn Cristoff Cubinj, vor einer gantzenn Schtwel vnd Sytzenden Rodt khummen seindt vnd einenn grossenn bryeff auff geleget, vntter keyserlich Mayestet Sygill vorffertiget, vnd der Cubini vyll wordt gepfflegen vnd angetzeuget, wie dass den kesmarckernn gewalt vnd yrenn altenn Priuilegys tzu kurtz geschehenn wehre, vnd leget hie einenn keyserlichen beffel auff, vnd begeret, man solte die sach aus bedt vnd anlangvng yhrer keuserlichen Maiestet mit denn Leutschernn vnd kesmarckern vor yhre Maiestet khummen lassenn, welches der her Lasky, yhr Ehrbher von yhrer Maiestet mit den Leutschernn Rechtenn vnd austragenn wyll, vnd man saget, dass sie vorhin Nouum Iuditinum gehabet hatten, welches keinen Mentschenn bey ynen bewust, auch nicht dem Simonenskj, auch yrm Procuratorj (welches doch in vnseren briev anderss lauttedt). Auch saget ehr, dass ehr ess Erweysenn wyll, dass die Leutscher vnd kesmarckter auch vorhin vor den konigenn Persenlichenn getediget, welches ehr genennet, wie mich bekundet Matiam, Ladislauum etc. vnd begeret, ess soll yhm nicht abgeschlagenn werden. So bin ich hynn gangenn tzu dem Sumorj vnd yhnn geffraget, wass die sach grundlichenn wehre, hat ehr myr die sach auch eben also angeben vnd mich geffroget, wass ich dortzu saget, hab ich gesaget, ich gedenck so sie ettvenn vorszeytten mit vnss vntter einem könig geweszenn wehrenn, dass sie mit vnss fhor vnserem hernn getediget hettenn. Item ich hab yhm geffraget, ob de" Lasky mit vnnss tedigenn khan, weyl ehr ein Polach ist. So hat ehr myr geanttwort, sie habenn perpetuum silentium, sie werdenn auch auff dass mohll ein schlechten bescheid beckumen vonn yhnen. So hab ich den magistrum Demianum auch dorumb geffraget, so hat ehr gesaget, der Cubini ist gahr tzu fleyssig vnd wyll vyll erweisen, so ess doch nicht vonn nedten ist, auch nicht angenomen wyrt. der keuserlichen Maiestet wyrt

vnss vnser Recht nicht schroffen. Sie haben schonn yhren beschlossenenn bescheid. Aber mann tzeuget yhnn noch nicht so bald ahnn, biss das der Palatinus selber khummenn wyrt, lass si auch ein weyll hie geldt vortzehrenn etc.

. . . . . .

167.

1560 szept. 3.

Pozsony, 1560 szeptember 3.

Kromer Jakab levele Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárópecséttel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 52/10. sz.

Kívül: Dem Ersamen, Namhafftenn, weysenn hernn Richter vnd Rodt der königlichen Schtad Lewtsch, meinenn hochferhaltenen hernn vnd eydss verwanttenn tzu handenn — Lewtsch.

Meinnen freindlichenn grusz, Sambt meinen Vnderthenigem, willigenn dienst tzuuor, Ersame, Namhaffte, weyse hernn. Ewer Namhaffte weyscheit soll wissenn, dass heindt, 1560 den 2 September Noch dem ich vnserenn Procuratorem szept. 2. anheim beleyttet habe, So hat ehr myr gesaget, wie ich dann Ew[er] Nam[haft] Wei[sheit] auch tzuuor geschrieben, dass die kesmarker grosse geschenk aufgebenn vnd vyll gutter freindt beckummen haben, vnd der Cubinj yhre sachenn ganntz feindlich treybet, dass auch vnser Procurator heind drej mohll auss yhrem Rodt endwychenn ist vnserdhalbenn. Vnd die kesmarcker wyderumb beckummen habenn durch geschennck etc. dass sie Ew[er] Nam[haft] Wei[sheit] auff New vor keuserlich Maiestät tzittiren werdenn. Sie sagenn, ess sthehe in yhrenn Decretis, dass mann es yhnenn tzugebenn muss. So saget vnser Procurator, dieser Sententz werde auss dem decreto mit dem hahrr dortzu getzwungen, ess sthehet Also, Wann ein Freystad, mit der anderenn vor yhrem herenn oder könig tzu thuen habenn vnd nicht frembdenn tzugelassen. Ehr hatt in meiner kehgenwardt an keuserlich Maiestät geschriebenn, ganntz treulichenn vnd verhofft solche grosse vnkostenn tzu verhinderen. Ich bitte Ew[er] Nam[haft] Wei[sheit] woltte myr auff der Post ein geschenck tzwe schickenn, wo ess sein kann, welches yhnn auch fleissig machenn tedte, dass ehr auch Personnlich, wie ehr sich hehren lest, tzu yrer Maiestät reysette vnd sollichenn schadenn verhinderet. Item ehr saget, dass yhre Maiestät alwege yhnn, also seinenn Directorem, Ihnn solchenn sachen tzuuor geradffragett hatt, aber ehr sehe wohll, dass andere yrer Maiestät geradtenn haben, dass ehr

nuhr ahnn sie schreybenn soll, vnd sie, also der kesmarcker gutte freindt, die sache verderenn, vnd wyder die billickeyt Rodgeben, Ehr aber, Saget ich, kann ess Ambts halbenn nicht vntterlassenn vnnd wyll vngeffraget Rodgebenn. Schreibe auch hiemit Ew[er] N[amhaft] W[eisheit] die Copia des bryeffs, so ehr ahnn yhre Maiestät geschryben. Item der Cubinj hat gesaget, dass ehr ess ehrweisenn wyll, dass die Leutscher vnd kesmarckter vor den konigenn, also Matia vnd anderen etc. gerechtet habenn. Item der Laskj, alss ein Junger vnmündiger, tzur selbigenn tzeit vnfferstendig etc. Item, dass die kesmarcker nicht macht habenn Alein vmb solche grosse sache tzu teydigen. Item das der sthuel nicht macht habe perpetuum silentium tzu gebenn, welches vnser Procurator wydersprich etc. Ich habe vnnserem Procuratorj ganntz fleyssig gedancket seines treylichenn fleysses, hab yhm auch tzugesaget Ew[er] N[amhaft] Weys[heit] werde yhm solches vergelttenn vnd angehaltenn, auff dass ehr eher yhr besser geschriebenn hatt, auff dass vnser bryeff eher quem *[sic!]* alss der kesmarckter. Ich hab auch dem Magister Damianum hierinne geffraget vmb die sache. sie habenn yhm auch drey schone Marder geschenckt, dem Oldaj auch 3 gleich wohll, saget ehr myr, sie werdenn nichts ausrichtenn, der keuserlich Maiestät habe ganntz fleyssig gebetten, Mann soll yhm die sach yber gebenn, sie
1560 habenn yhm nicht anderss thuenn khönnen, ess hat der
szept. 3. Bischoff von Rahb vnd alle dorein gewilliget etc.

. . . . . .

Datum Presburg den 3 September 1560.

Ewer Namhafftenn weisheit dienst williger
Jacob kromer

168.

Pozsony, 1560 szeptember 3.

Nádasdy Tamás nádor Kubinyi Kristófnak, Laski Albert ügyvédjének kérésére átírja Mátyás királynak Budán, 1474 szeptember 12-én kelt oklevelét, a melylyel egyezséget hozott létre az árúmegállitás kérdésében Lőcse és Késmárk közt, és II. Ulászló Budán, 1492 november 10-én kelt oklevelét, mely Zápolyai Istvánnak Báthory István országbíró által aznap az árúmegállitás kérdésében hozott ítélet ellen bejelentett protestatióját tartalmazza.

Eredetije hártyán, piros-fehér-kék selyemzsinóron függő pecséttel: Késmárk v. lt., fasc. VIII., no. 4.

Az átírt okleveleket v. ö. 29. és 38. sz. alatt.

169.

Pozsony, 1560 szeptember 15.

I. Ferdinánd király parancsa a szepesi káptalanhoz, a melyben Laski Albert parancsára megparancsolja a káptalannak, hogy Lőcse városát az árúmegállítás ügyében tizenötödnapra a királyi személyes jelenlét bírósága elé idézze meg.

Átírva a szepesi káptalan 1560 szept. 25-én kelt jelentésében: Késmárk v. lt., fasc. IX., no. 2. (V. ö. 170. szám.)

Ferdinandus divina favente clementia electus Romanorum imperator semper augustus ac Hungariae et Bohemiae etc. rex, infans Hispaniarum, archidux Austriae etc. fidelibus nostris capitulo ecclesie Scepusiensis salutem et gratiam. Exponitur maiestati nostrae in persona fidelis nostri magistri Alberti a Lasko, qualiter tempore superiori, in anno videlicet Domini millesimo quingentesimo quadragesimo tertio transacto, fidelis noster egregius Joannes Zomor de Pokatheleke fiscalis Sacrae coronae predicti regni nostri Hungariae ac director causarum nostrarum regiarum, nomine ipsius sacrae coronae nostrae simul et fisci nostri regii, prudentes et circumspectos iudicem ac iuratos cives civitatis Kesmark, prefati exponentis, in comitatu Scepusiensi sitę, ratione inductionum, depositionum, disligationum, ponderationum, venditionum et commutationum mercium, tam scilicet per indigenas, quam etiam per alienigenas et externos mercatores ac vectores in et ad terram Scepusiensem vehendarum, mediantibus literis vestris relatoriis, habentibus in se tenorem quarumdam literarum preceptoriarum, evocatoriarum magistri quondam Francisci de Rewa comitis comitatus de Thwrocz ac vacante officio predicti regni nostri Hungarie palatini locumtenentis, in curiam nostram regiam, in presentiam scilicet eiusdem locumtenentis palatinalis convenisset in causam. In qua procedens idem locumtenens palatinalis, prenominatis iudici et iuratis civibus dictae civitatis Kesmark onerosum fecisset iudicium premissasque inductiones, depositiones, ponderationes, venditiones ac commutationes, in quarum usu reali prefata civitas Kesmark et consequenter predecessores dicti exponentis, eiusdem videlicet civitatis Kesmark possesores, per hocque idem etiam exponens a memoria hominum, secundum privilegia et libertate prerogativa eiusdem civitatis perstitissent, quemadmodum perstiterent etiam de presenti ab ipsa civitate Kesmark, ex rationibus in literis adiudicatoriis prefati locum-

tenentis palatini superinde confectis et aeditis *[sic!]*, denotatis, abiudicando prenotatae civitati nostrae Lewchouiensi adiudicasset, exindeque tandem post largos litis et causae prenotate processus eisdem civibus de Kesmark perpetuum silentium imposuisset in preiudicium et damnum ac derogamen iurium et libertatum dicti exponentis, tanquam domini ipsorum terrestris manifestum, prout hec literae adiudicatorie
1543 ipsius olim Francisci Reway Posonii, feria quinta proxima
máj. 17. post festum Penthecostes, in prescripto anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo tertio emanate ac etiam quedam marginalis signatura in tenore literarum fidelis nostri spectabilis et magnifici Thomae de Nadasd regni nostri Hungariae palatini, iudicis Comanorum nostrorum, locumtenentis nostri, perpetui terrae Fogaras ac comitatus Castriferrei comitis, per modum exempli, seu parium literarum in
1559 iudicio ab eodem palatino feria quarta in festo
nov. 22. beate Ceciliae virginis, in anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo nono proxime transacto, praeterita pro dictis civibus superinde aeditę *[sic!]* clarius declararent et exprimerent. Verum quia de lege et consuetudine predicti regni nostri Hungarie super eo cautum esset, ne subditi et coloni quorumcunque dominorum et nobilium per se cum aliquibus de suis iuribus libertatibus ac iniuris agere, respondere [lit]esque protrah[ere e]t ingredi possint, sed domini eorum terrestres tam pro se et suis, quam etiam pro subditorum suorum iuribus et iniuriis lites sustinere teneantur et valeant, preterea etiam, quod dictus olim Franciscus Reway in causa prenotata partes inter prescriptas iudex incompetens extitisset, quoniam adiudicatio causae ipsius depositionum, disligationum, ponderationum, venditionum et commutationum mercium directe ad maiestatem nostram spectasset, prout spectaret de lege regni etiam modo, ob hoc prefatus Albertus Lazky prudentes et circumspectos iudicem et iuratos cives dictae civitatis nostrae Lewchouiensis contra se in curiam nostram regiam, nostram scilicet in presentiam legitime evocari faceret dictumque iuridicum processum coram prefato quondam Francisco de Rewa locumtenenti palatinali, per iam fatum directorem causarum contra dictos iudicem et iuratos cives Kesmarkienses, subditos ipsius exponentis, qui videlicet per se et suo nomine neque citare, neque respondere et iudicium recipere potuissent, intentatum et etiam sententiam et adiudicationem eiusdem locumtenentis palatinalis in partem dictae civitatis nostrae Lewchouiensis, tanquam non a suo legitimo iudice latam, irritam facere et iura quoque ac libertatas suas et

dictae civitatis Kesmark et civium eiusdem in premissis tueri et defendere, libertatesque prenotatas ad se et dictam civitatem suam ac etiam inhabitatores eiusdem optimo iure pertinere, comprobare et in praemissis a nobis iudicium et iustitiam habere vellet, iure requirente. Cum autem iudicium et iustitia nemini debeat abnegare, pro eo fidelitati vestrae harum serie firmiter precipiendo committimus et mandamus, quatenus presentes literas nostras per hominem vestrum, pro testimonio vestro fide dignum, iudici et iuratis civibus dictae civitatis nostrae Lewchouiensis exhibere et presentare faciatis, qui si personaliter reperire poterint, ibidem personaliter, alioquin de domibus habitationum sive solitis eorundem residentiae admoneat eosdem, dicatque et committat verbo nostro regio, ut ipsi decimo quinto die, a die huiusmodi admonitionis computando, personaliter vel per procuratores suos legitimos in curia nostra regia, coram nostram scilicet maiestatem comparere debeant et teneantur in premissis iudicium et iustitiam recepturi. Certificantes nichilominus eosdem ibidem, ut sive ipsi termino in predicto coram nobis compareant, sive non, nos ad partis comparentis instantiam id faciemus in premissis, quod dictaverit ordo iuris, et post haec huiusmodi exhibitionis, admonitionis et certificationis seriem, ut fuerit expedita, terminum ad predictum maiestati nostrae fideliter rescribatis. Datum Posonii, die dominico proximo post festum Exaltationis sanctae crucis, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo. 1560 szept. 15.

170.

Szepeshely, 1560 szeptember 25.

A szepesi káptalan jelentése I. Ferdinánd királynak, hogy szeptember 23-án, a király szeptember 15-én kelt parancsa értelmében, Lőcse városát az ellene Laski Albert által megindított perben tizenötödnapra a királyi személyes jelenlét bírósága elé megidézte.

Eredetije ragasztott papírtekercsen, hátlapján a káptalan viaszpecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. IX., no. 2.

Kívül: Domino imperatori et regi, pro magistro Alberto Lazky, contra prudentes et circumspectos iudicem et iuratos cives civitatis Lewchouiensis exhibitionis, ammonitionis et certificationis relatio.

Serenissimo principi et domino, domino Ferdinando divina favente clementia electo Romanorum imperatori sem-

per augusto ac Hungariae et Bohermiae etc. regi, infanti Hispaniarum, archiduci Austriae etc., domino ipsorum clementissimo capitulum ecclesie Scepusiensis orationum suffragia devotarum perpetua cum fidelitate. Vestra noverit sacra cesarea et regia maiestas nos literas eiusdem vestrae sacrae cesaree et regie maiestatis exhibitorias, ammonitorias et certificatorias nobis praeceptorie loquentes et directas, honore et reverentia, quibus decuit, recepisse in haec verba.

Következik I. Ferdinánd király parancsa a szepesi káptalanhoz, a melyben Laski Albert panaszára megparancsolja a káptalannak, hogy Löcse városát az árúmegállítás ügyében tizenötödnapra a királyi személyes jelenlét bírósága elé idézze meg. (V. ö. 169. sz.)

Unde nos mandatis vestrae sacrae cesaree et regie maiestatis in omnibus, ut teneamur, obedire volentes, unum ex nobis, videlicet venerabilem magistrum Stephanum de Harsany socium, fratrem et concanonicum nostrum, ad premissa suo modo fideliter exequenda nostro pro testimonio fide dignum duxeramus esse transmittendum. Qui tandem exinde ad nos reversus, nobis sub iuramento retulit in hunc
1560 modum: quomodo ipse feria secunda proxima post festum
szept. 23. beati Matthei apostoli proxime preterita, transactum ad faciem civitatis regie, Lewche vocate, consequenterque domus prudentis et circumspecti Pauli Horler nunc in eadem civitate Lewchouiensi iudicis accessisset, ibique eundem unacum iuratis civibus eiusdem civitatis personaliter reperisset, prefatasque literas vestrae sacre cesaree et regie maiestatis exhibuisset et presentasset ammonuissetque eosdem ibidem dixissetque et commisisset eisdem ibidem verbo vestrae sacre cesaree et regie maiestatis, ut ipsi decimo quinto die, a die huiusmodi annotationis computando, personaliter vel per procuratores suos legitimos coram vestram sacram cesaream et regiam maiestatem comparere debeant et teneantur in premissis iudicium et iustitiam accepturi. Certificans nichilominus eosdem ibidem, ut sive ipsi termino in predicto coram vestra sacra cesarea et regia maiestate compareant, sive non, eadem ad partis comparentis instantiam id faciet in premissis, quod dictaverit ordo iuris. Seriem itaque huiusmodi exhibitionis, annotationis et certificationis, ut fuit expedita, terminum ad predictum vestrae sacre cesareae et regie maiestati fideliter duximus rescribendum. Datum tertio die
1560 exhibitionis prenotate, anno Domini millesimo quingente-
szept. 25. simo sexagesimo.

1561 *A hátlap szélén más kézzel keresztbe írva:* 1561 feria
nov. 24. secunda in profesto Katherine pro A[ctore] Kwbyny cum

Zepes,[a] pro I[n causam attractis] Benedictus de Berekzo, Daniel Terek notarius civitatis cum eorundem[b] et petit par[c] et dedit anulum. A[ctor] dicit non posse dari. Datur. 1561 decz. 1.
Levata feria 2-a post Andree et dicit ipsum A[ctorem] actionem suam non bene fundasse et ex eo ad eandem respondere non teneri, quia litere[d] adiudicatorie Thome Nadasdy palatini in serie literarum exhibitoriarum et ammonitoriarum nostrarum, per consequens (?) ipsius A[ctoris] denotate non in festo Cecilie,[e] prout ipse A[ctor] in sua actione posuisset, sed in festo Lucie essent emanate. Et in horum quidem verborum suorum documentum ipsas literas dicti palatini adiudicatorias coram nobis produxit. A[ctor] petit par earundem, sicut et aliorum processuum, si posset. Dedit anulum aureum (?). Levata feria 4-ta post Andree A[ctor] 1561 decz. 3.
producit in conprobationem actionis — — —[f] contra festum Cecilie tangeret binas literas utrasque palatini in actione antescripta nominatas. I[n causam attractus] petit par literarum palatini in papiro per A[ctorem] productarum. Data sunt in anulo. Levata feria 3-ia post[g] Conceptionis Marie 1561 decz. 9.
de perpetuo silentio dicit, quod positio perpetui silentii facta fuisset in anno Domini 1544 et non quadragesimo 3-io, prout ipse A[ctor] in evocatione posuisset, ergo indebitum — — —[h] Deliberatum est, quod bene fundasset suam actione m, quia actionem duabus rebus comprehendi, primo quod abdicasset ab A[ctione]. Ex signatura autem non possint annuere, nulla itaque facta esset contrarietas.

Más írás: Levata feria 2-a post festum Lucie I[n 1561 decz. 15.
causam attractus] dicit, quod Hungaria aliena natio non est capax bonorum. Hic autem A[ctor] Polonus est et si non est capax bonorum, multo minus agere posset. A[ctor] dicit se vere posse agere, quia ipse in Hungaria natus esset, ceterum nunc non agitur causa proprietatis oppidi Kesmark, sed tantum frugum et libertatum oppidi Kesmark. Deliberatum est, quod A[ctor] deberet probare, quod sit civis, id est Hungarus. A[ctor] petit terminum ad docendum (?). Datur cum literis[i] sufficientibus.

a) scil. cum relatione exhibitionis, ammonitionis et certificationis capituli de Zepes. *b)* scil. cum procuratoriis literis eorundem comparuerunt. *c)* relationis. *d)* Itt törülve: palatini nostri. *e)* Egy olvashatatlan szó törülve. *f)* Két szó olvashatatlan. Előtte törülve: quo (?). *g)* scil. post festum. *h)* Egy szó olvashatatlan. *i)* E helyen törülve: Joannis regis.

171.

Késmárk, 1560 október 13.

Késmárk város tanácsának levele Lőcse város tanácsához, a melyben kimenti magát Krakóból visszatérő lőcsei kereskedők feltartóztatása miatt.

Eredetije papíron, zárlatán a városnak papírba nyomott pecsétjével: Lőcse v. lt., XIII. oszt., 9/12. sz.

Kívül: Denn Ersamenn, Namhafftigenn, weysenn herrn Richter wnnd Rodt der Stadt Leutcz, wnnsernn liebenn nachparrenn zu henndenn.

Wnnsern freindtlichenn grus zuvor, mit wunschung fridsamer nachparschafft vnnd gunstlicher Christlicher liebe. Ersame, Namhafftige, weise herrn vnnd freinndt. Nach dem E[uer] N[amhaft] W[eisheit] als gestern vorschininn ann vns geschribenn hatt vonn weg, das wir E[uer] N[amhaft] W[eisheit] vnnd denn Eurigenn, szo Itzundt von Crock komen sindt, hettenn lossenn freisthehen auff der strossenn vnnd dersselbigenn Euer statt leutt mit gewalt einzutreibenn, welches vnnserthalbenn nicht geschehenn ist, habenns aber wnnser hauptleut gethan, szo verantworten sie die sach, wir denn E[uer] N[amhaft] W[eisheit] aus yrem schreibenn vernemenn vnd erkennenn wird, vnd darumb wir vnns solcher sachen entschuldigenn vnnd aus schliessenn, wir aber, E[uer] N[amhaft] weise herrn vnnd gunstige nachparnn, sind allweg solches synnes vnd vornehmens, mit euch ynn guettem eintracht vnnd fride zu lebenn vnnd bleibenn auch guette nachparschafft mit euch zuhaldenn. Derhalbenn wir Euer Namhafftige weisheit freuntlich bittenn, welt vnns ynn diesem fall so E[uer] N[amhaft] W[eisheit] vns zuschreibt, nicht verdechtlich habenn, sondernn wns endlich vor guette freundt vnnd nachparnn ansehen vnnd habenn, vnnd darumb weder vnns noch vnnser arme leutt solchs nit woll lassenn entgeltenn. Bitten derhalbenn Euer N[amhaft] W[eisheit] wolt das beste furmenndenn vnnd eines guettenn synnes, damit wir vnnd vnnsers leutt sicherlichenn Euernn freyenn Jarmarck brauchenn vnnd genisse mugenn vnd mit euch ym Christenlicher liebe vnd guettem fride lange zeit mugenn bleibenn. Begerenn derselbenn vonn E[uer] N[amhaft] W[eisheit] ein vnuerzogns kurtze antwort wnd freuntlich schreibenn. hirmit wunschenn wir E[uer] N[amhaft] W[eisheit] vill guett vnnd befhelenn euch durch Jesum Christum ynn

sonnes liebenn vatters huld vnnd segenn. Gebenn ym Keys- 1560
marck, am 13 oktobris Im 1560 Jar. okt. 13.

E[uer] N[amhaft] W[eisheit] Nachbarlichenn diennst vnd befliessenne freindt

Richter vnnd Radt der Statt Keismarck

172.

Bécs, 1560 október 16.

Türk Dániel levele Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárópecséttel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 52/7. sz.

Kívül: Denn Erszamen, Namhafftÿgenn, Weÿszenn Hernn Richter vnd Ratt der Schtatt Lewtschaw, meÿnen verhaltenden herren czu handen — Lewtschaw.

Meÿnn ffreundlichen gruss mÿtt Erbiettungk meÿner wÿlligen dienste czu vor, samptt wuntschungk der gnaden Gottes czu wolffarth vnd glucklicher erhaltungk beÿ guetter gesundtheÿtt. E[uer] N[amhaft] W[eisheit] hern vnd verhaltendt gunstig Liebe ffreundt vnd Eidsbrueder. Ich gebe E[uer] N[amhaft] W[eisheit] czu ffernemen, noch dem ich, Gott lob, mÿtt gesundt ken Prespurgk bÿnn ankummen den 1560
ersten tag Octobris, hab ich czu meÿnen glück den hern okt. 1.
Zomorÿ do geffunden vnd mÿtt iem ffiel geredet von vnsren sachen, noch angeczeÿgtenn grusz vnd eingerechtem geschenk, welches her czu grossen danck angenummen vnd seÿne dienstbarkeÿtt weÿtter auch erboten hott.

. . . . . .

Inn sachen der Euocation vom hern Lazkÿ saget her mÿtt gar erpitterten herczen, her hab vorhin Ihrer Maiestät deuttlich dorvon geschrieben, wie ich euch ein Copeÿ geben hab, vnd fferwunder sich der leÿchtffertÿkeÿtt eczlicher landrÿchter, das sie wÿder die Decreta vnd Recht, vmb goben vnd geschenck wÿllen, so leÿcht vom wegck sich wenden, doch haben sie ein geringen behulff eÿnes Artickels Wladislaÿ könÿges, den sie auch nÿcht recht ancziehen. Doch kan es sich nÿcht anders schicken, wÿr mussen compariren vor dem rechten vnd dorffet halth die Euocation dem keÿser nÿcht einreÿchen, den her nÿchts wÿrt wÿssen czu handlen. Dornoch batt ich in, her wolte so wol than vnd ken Wien kummen, domÿtt wÿr mÿtt gemeinem Rotth in beÿden sachen handleten, doch kundtt her mÿr nichts gruntlichs czusagen, den her Brieff hat von keÿserlichen Maiestät sampt hern Thurszo vnd andern, vnd her wÿsse

1560 okt. 2. nÿcht, was inen drÿne aufferleget wurde. Bÿn also den 2. octobris ken Wien kummen, vnd am drÿtten tag die
1560 okt. 4. Suplication gemeÿner sach gestelt vnd geffertÿgeth vnd den 4. Ihrer Keÿserlichen Maiestädt eingerecht, der auch baldt muntlich anczeÿgett, her hab es nÿcht anders beffolen czu begeren, nur in der czeÿt der noth, do saget ich Aller Gnedigister Keÿser, wen es die noth erffordert, werden wÿr auch, wie der man gesessen ÿst, mussen den leÿb dran strecken. Antwortet her. Wÿr wÿssens, das ÿhr alczeÿtt wie die getrewen gehandeth habt, wÿr wollen im Rott dor von handlen. Vnd wie ich den hern Mereÿ beÿ Ihrer Maiestät sach, ginge ich noch essens czu iem vnd grusset, bat in auch vmb beÿstandt vnd ffurdrungk vnsrer sachen wÿder den Lazkÿ, den die Euocation vnbÿllÿch geben wehr auff das perpetuum silencium, do saget her, man wÿrts dornoch in Rechten sehen, ÿsts bÿllich ader vnbÿllich, vnd wÿrt ffÿleÿcht auch ein schtroff erffolgen, so es vnbÿllich wÿrt seÿn. doch saget her, ir muget die Euocation der 15 tagk eÿreÿchen Ihrer Maiestät, ffileÿcht möchts in seÿnem Rott erkanth werden, das man euch absolutorias gebe, vnd redet also alles mÿtt eÿnem czweÿfflichen ffÿleÿcht. hab derhal-
1560 okt. 5. ben abgeschrieben die Euocation, so ffil ich ohns sÿgils verhindernus hab lesen kunnen. Am 5 tag aber hab ich vnser gancz liebel vberlesen vnd mÿr daraus ein summarien
1560 okt. 6. ausczug gemacht, vnd seindt drÿnnen czwen geffelthe sentencz wider vns schedlich. Am 6 tag gab ich ein Suplication gestelth vnd abgeschrieben wÿder die Euocation
1560 okt. 7. des Lazkÿsz, vnd weÿl der Torda hie war, wÿsz ich sie im den 7 ffrue, dem sie wolgeffiel. her ffroget mich auch vmb sein gelt, ab es ffertig wehr vmb die weÿnn. Ich saget, ich glaub ja, wÿr habenn dem pestÿ dor vonn 200 ffl. geben. do wardt her vmb das gewaltÿgk czornÿgk, ich habs nÿcht geheÿsenn, ich wÿl auch von iem nÿchts gewartenn. Ich hab der Schtatt mÿtt der wartungk des gelds vnd auch inn andern sachen ffiel gedienett, ich hoff sie werden mÿr czu danck meÿnn gelth schaffenn. Ich hoff ia saget ich, den auff denn 16. octobris hoffen wÿr mehr geldt vom hern pestÿ in der dreÿsiger rattungk czu vberkhummen. Auff den tag auch, weÿl es der 15 gewesen ÿst ab Evocatione, hab ich die Euocation vnd suplication Ihrer Maiestät eingelegett vnd czeÿget ÿhrer Maiestät ann, wie das die Euocation contra decreta regni geben wehr, den sie schon bÿs nouum iudicium gehabt hetten. do wÿder holets ÿhrer Maiestät vnd ffrogett, haben sie czwÿr noua iudicia gehabtt? Ja saget ich. gab her mÿr die Euocatÿon

vnd mein Suplication wÿder vnd hies mÿchs czum Canczler tragen, her solte dornoch ÿhre Maiestät berÿchten, was czu thuenn seÿ. hab auch solches noch essens dem Canczler vberandtwortett. Denn 8 tag ÿst die keÿszerlich Maiestät auff die iaget gerÿttenn, hab derhalb dem hernn Canczler auff den dienst gewartett vnd mÿtt dem hern Listio, der die Suplicationes vnd Euocation inn henden hatt, von vnser sachen geredett. der czu saget, auff den nechsten rottschlag wolle her sie fforbringen. Ich gieng auch noch mÿttag czu iem vnd czeÿget iem eczliche argumenta wÿder den brieff der Euocation, sundernn her saget, man mag sie brauchen in processu iuris vnd es kan nÿcht anders, wÿr mussem comparÿren inn octauis vor dem Merei, der personalis presentia ÿst, doch wÿl her die sach ffurbringen, auch vnser Suplication, aber es dunckt in nÿcht anders, wÿr mussen vors Recht vnd, do selbst andworten, den es seÿ der brauch also czu schreÿben coram nostra personali presentia etc. Denn 9 tag ÿst aber kein vngrischer roth gehaltenn wordenn, hab den hernn Francz Thurszo besucht, der mÿr in der geheim anczeiget, es werde kaum ein octaua gehaltenn werdenn, sundern her vermeine, man werde ein Landtag anstellen, sundern es ÿst alles vngewÿsz.

. . . . . .

Den 14 tag hab ich die Suplicationes mÿtt den Kesmarkern vnd Mariaschi, auch die argumenta wieder die keszmarker abgeschriebenn, die ich hie selbst erdocht vnd klaubt hab, domÿtt ich die czeÿtt nÿcht vnnutzlich czubrecht 1560 okt. 14.

. . . . . .

Doch, Gott lob, denn 16 ÿst der kanczler inn Rott gerÿtten, dem ich das gelet gab, auch denn Listium bath, domÿtt her vnser sachen indenck seinn wolte, vnd wie ich sie wÿder heim geleÿtet hat, ging ich baldt noch essens czum Listio vnd war gewar, das meine Suplicationes alle erlediget seindt auff die weisz. 1560 okt. 16.

. . . . . .

Was aber vnser sach belanget mÿtt dem Lazkÿ in priwath, weÿl es die gemeine gerechtikeÿtt erffordert, das man niemands wehren kan, der sich auffs recht berufft vnd recht begerett, hott ÿhre Maestät dem Lazkÿ nicht kunnen abschlagenn seÿn begerenn, doch wÿrt mans ersth im rechten erkennen ab sein Euocation billich seÿ aber nÿcht, vnd drum kan her es ÿtzundt nÿcht verhindernn vnd doselbst im rechten sol man ffurbingen die schuczreden die in der Suplication stehenn vnd andre mehr czu bekrefftigungk vnsres anbringens.

. . . . . .

1560 okt. 17. Denn 17 ffrue hab ich dem Listio auff den dienst gewartett, aber sie schreÿben ÿtzundt langksam, hab doch von iem vernummen das die octaua genczlich wÿrth angehenn, dorum ich czum anffangk der Euocation wehr mussen do seynn. Wolle derhalbenn E[uer] N[amhaft] W[eisheit] mÿr czu wÿssen thon, ob ich vber die gantze czeÿtt hie ausen bleÿben sol, oder ab mich E[uer] W[eisheit] von wegen der rattungk abwechslen wÿl.

. . . . . .

Der Zomory ÿst nie hierauff ken Wien kummen, ich hoff aber, her werde ins recht erscheinen, ffileÿcht wÿrt her czu meÿnen argumentis noch mehr erffindenn.

. . . . . .

Wÿl hiemÿtt E[uer] N[amhaft] W[eisheit] Gott in seÿnen schutz vnd schÿrm beffolhenn habenn, der wolle gluck fferleÿhenn Euch dorheim vnd mÿr hie aussenn, domÿtt wÿr eÿnander mÿt ffreudt vnd guetter gesundheÿtt sehen mugenn. Es sindt eczlich brieff dem hern Richter hie beÿgeleget czugeherÿgk. Gebenn czu Wienn, denn 16 Octobris Im 1550 Jar

1560 okt. 16.

E[uer] N[amhaft] W[eisheit]
dienstwÿllÿger Daniel
Turck von Caschaw.

173.

Szepeshely, 1560 október 17.

A szepesi káptalan írásba foglalja Laski Albert, a késmárki várnagyok és Késmárk város protestatióját Lőcse ellen, a miért a lőcseiek új útra kényszerítik a kereskedőket, ez útat katonákkal őriztetik és előlük, mint ellenségeik elől, országos vásárukat is elzárják.

Bevezetve a szepesi káptalan protocollumába: Prot. 1560, fol. 5.

Nos capitulum ecclesiae Scepusiensis memoriae commendamus per praesentes, quod egregius Balthasar Bysschoffhaym de Zeybersdorff ac nobilis Georgius Tridentius, nominibus et in personis magnifici domini Alberthy Lazky ac egregiorum Mathiae Lywkathowzky ac Leonarty Tewke capitaneorum arcis et civitatis Kezmark, nec non iudicis iuratorumque civium ac totius universitatis Kezmark, nostram personaliter veniens in praesentiam, gravi cum quaerela et solenni protestatione nobis significare curavit in

hunc modum, quomodo prudens et circumspectus Paulus Horler iudex ceterique cives et inhabitatores civitatis Lewchowiensis contra veterem et usitatam consuetudinem ac sacrae cesareae et regiae maiestatis mandatum aliquot suos currus, tam leves, in quibus homines ipsorum vecti fuissent, quam graves et mercibus onustos ex nundinis Cracowiensibus, in festo sancti Michaelis archangeli celebrare solitis, redeuntes per novam quandam et inconsuetam viam ad praefatam civitatem ipsorum Lewchowiensium deduxissent et deduci fecissent in praeiudicium et damnum proventuum quadragesimae praefati maginifici domini Alberthy Lazky, in praefata civitate Kezmark exigi solitae, manifestum, unde etiam temporis in processu, cum iam secundum exempla eorundem Lewchowiensium extranei quoque et peregrini mercatores dictam viam insolitam frequenter nitantur, non mediocris defraudatio tricesimae sacrae cesareae et regiae maiestatis contingere posset. Cui quidem domino praenominati officiales magistri domini Alberty Lazky obviare volentes, quosdam satellites suos, circiter sexaginta, tanquam publicę et usitatę viae custodes, non ut vim alicui aut iniuriam inferent, sed libera ac regia via, iuxta consuetudinem antiquitus observatam, progredi iuberent ex consensu et permissione vicecapitenei Lyblowyensi in ditione serenissimi regis Polonie ad oppida, non in silvas, misissent et expedivissent, praefati vero iudex et inhabitatores civitatis Lewchowiensis plus quam trecentos equites pariter et pedites bene armatos in occursum hominibus et concivibus suis misissent atque ita ex dicto oppido Lyblow versus civitatem Kezmark, et per consequens vero, recta neque publica regia et ab antiquo frequentare solita, sed prorsus nova, inconsveta et inusitata via ad praefatam civitatem ipsorum Lewchowiensium violenter venissent et merces introduxissent. Nec eo quidem adhuc contentos fuisse, praefatos iudicem ceterosque cives et inhabitatores praefatae civitatis Lewchoviensis, verum inde sibi occasionem arripuisse ac non nisi ex mera invidia civibus civitatis Kesmark subditis, videlicet praefati magnifici domini Alberti Lazky, propter culpam et demeritum contra propria etiam ipsorum Lewchowiensium privilegia ac libertates, a divis Hungariae regibus ipsis concessis, inque derogamen iurium praetactae civitatis ipsorum Lewchowiensium, mediante binis literis, usum liberarum nundinarum in praefata civitate eorum Lewchowienium pro festo Sancti Galli confessoris proxime praeterito celebratorum, tanquam publicis et manifestis hostibus penitus interdixissent in damnum et derogamen praetactorum magnifici

domini Alberti Lazky et capitaneorum eius protestantium civiumque et totius universitatis dictae civitatis Kesmark valde magnum; super qua abusione ac violatione privilegiorum per iudicem et iuratos dictae civitatis cives Lewchowienses, in hac parte scientes et volentes, facta et commissa, nominibus et in personis, quorum supra, solenniter extitit protestatum. Facta itaque huiusmodi solennis protestatione dicti egregius Balthasar Bysschoffhaym de Zeybersdorff ac nobilis Georgius Tridentius, nominibus quorum supra, literas nostras testimoniales superinde sibi extradare pro civium dictorum magnifici domini Alberti Lazky ac capitaneorum eiusdem, nec non iudicis iuratorumque civium et totius universitatis civitatis Kesmark futura cautela instanter postulaverunt. Quas eisdem concessimus communi iustitia et aequitate suadente. Datum feria quinta proxima ante festum
1560 beati Lucae evangelistae, anno Domini millesimo quingen-
okt. 17. tesimo sexagesimo.

174.

Lőcse, 1560 október 26.

Lőcse város tanácsának levele követéhez, Türk Dánielhez.

Eredetije papíron, zárlatán a város papírba nyomott pecsétjével: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 53/4. sz.

Kívül: Dem Erszamenn herenn Danieli Tyrck aus der Leutscha etc. wnsernn liebenn Eydbruder zu handenn.
(Türk kezével): Accepi 2 novembris.

Ersamer W[eiser] H[err] vnnd gunstiger lieber Eydbruder, wir haben noch kein schreiben von E[uer] W[eisheit] empfangen. können nicht wissen, was sich hebe. Noch dem wir vom Hern Pesti noch bevelch yhr Maiestät die 2000 fl., welche schon gar richtig sein, aus dem dreissigsten sollen empfangen, thun wir euch zu wissenn, das wir nichts können erlangen. wir haben schon auff drey quartal hingesandt, vnnd vnnuz gelt verzert, so weist er uns allebott mit einen blohen dunst ab. Erstlich mus ers auff yhr Maiestät befelch anderswohin geben, zum andernmal auch, zum dritten dem Capitan gen Cascha, doraus wir erachten, wir werdens nicht ehe bekumen, allein man supplicire vnnd werbe beim Keyser, Entweder das wir das dreissigste selber halten, vnnd ein dreissiger selber einstellen, vnd dem Hern Pesti albot selber rechnung thun, vmb das einemenn, oder das

wir neben der keysers Maiestät dreyssiger einen halten, das er es einneme, oder ia, wo man dis nicht erlanget, das es des keysers dreyssiger einneme, vnd das gelt daheim vns zustelle, vnnd wir ihn vmb das empfangene quitiren, denn wenn es dem Hern Pesti in die handt kompt, so bekumen wir nichts, do sein als dan vil hande, die es empfangen sollen. das ist das erste, dorumb man suppliciren soll.

Wir haben von des Tankowiz scholden auch nichts bekomen, desgleichen von des Telekeschi, ob es gerith, das wir selber das dreissigste einemen, vor die obbemelte summa dornoch auch die fl 400. Oder ya, das ers vns zu halten ein ernstlich befelch habe. Dorumb wers gut, das wir das dreyssigste selber in arenda hilten, vileicht wirt Herr Turzo helffen weg vnd weise findenn. Weiter haben wir in der nechsten rechnung, als wir vorhofften gelt zubekomen, abermal klagt, das man in Kesmark ablegen last, so hat Herr Pesti geantwortt, er habs bevolen ernstlich, nichts desto minder legt man ab, vnnd sicht ihnen durch die finger, deshalben solt man vom kaiser vnnd von der Camer an ihn ein befelch haben mit ausdrucklichen worten, das er den dreissigern befiele. Item so solten wir dornoch ein befelch haben, an den obersten Spann im Zipsz, als an Hern Stanzel Turzo,[a] das er vns neben all vnser gerechtickeit helff handt habenn.

Am 4 vnnd 5 tag Octobris hat vns der Teg Leonarth sampt den andern hauptleuten aus den Kesmarck (denn er helt das virzigste von Hern Lasky in arenda, von wegen gelichenen geldts) auff der gerichten Liblawer strossen, mit gewerter handt, ratione illationis tamnorum *[sic!]* actu potentiali secuntum tecretum *[sic!]*, furgestanden noch auff Lublawer hattert, das sie vns eintrayben solten. So hat sie der hauptman von Lieblaw von seinen hattert auch mit gewalt weggetrieben, seinen grundt vnnd boden zu befrieden. So haben dornoch auff vnsern hattert furgestanden. Aber wir dargegen haben, als wirs vernumen, auch bey 200 man auffgetrieben vnnd vnsern hattert auch befriedet, sint also heim daher gefaren. Wir haben solche gewalt auch allenthalben protestirt. Vns dunckt, das man in des Hern Turzo mandatis den selben weg auch meldt vns dorüber handt zuhabenn, oder ia das er vns auff vnsern grundt vnnd boden zu zihen nicht lasse hindern, sonderlich weil vns von den Commissarys, so solchen weg besehen haben, dasselbige vorgunt wordenn ist. Solche gewalt solt man 1560 okt. 4/5.

a) Thurzó Szaniszló.

auch yhrer Maiestät klagen, auff das er yhn der kesmarckern vnd yhren hauptleuten gebethe wnfehndet zu lassen.[a] Solches habenn wir fur nottwendig auff dis mol angesehen bey yhrer Maiestät zu handeln, welches auch besser werdet wissen anzubringen durch rath des hern Sigismundj vnnd herr Turzo, den wir euch dismol schreiben mögen. Doch ist vnser vleissig bitt, das yhr solches wol betrachten wolt, vnd ins werck helffen bringenn. Weil vns die Kesmarcker auff freyer strassen furgestanden sein mit gewopneter handt, haben sie sich gnug zu erkennen geben, das sie vnser feindt sein. Dorumb haben wir sie auch nicht eingelassen auff Gallj, dieweil man sich fur feinden hütten hat müssen. dornoch weist euch zu haltenn. das[b] wbrig werdet yhr vom Hern Hans Sowencz venemen, welcher auch neben E[uer] W[eisheit] so vil möglich rotlich
1560 okt. 26. sein wirdt. domit got befolenn. Datum in der Leutsch, die 26 Octobris. Anno 1560.

E[uer] W[eisheit] Eidbruder
Richter vnd Rotth
der Schtat Leutsch.

175.

Pozsony, 1560 október 28.

Türk Dániel leveléből Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárópecséttel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 52/8. sz.

. . . . . .

1560 okt. 21. Denn 21 des monatts nam ich vom Listio die Euocatorias literas vnd trug sie czum hernn Canczler, der schrib drauff, das ich vor die Schtott Lewtsch erschenen wehr vnd die keszmarker nÿcht, sundern es ÿst vnnucz vnd her verstehet die sach gar nÿchts, doch kquam her Mereÿ czu iem, drumb hiesz her mich drausen vercziehen, doch wie es nun noch czehenen wahr, hiesz her mich gehen, her
1560 okt. 22/23. het wÿllens gehabt mÿtt mÿr was czu reden, aber es wer schon czu schpott. Ich hab mich den 22. vnd 23. den Listium sehen lossenn vnd in gebeten, domÿtt mÿch die brieff vom Rechtstag nÿcht saumetenn, her saget wol czu, sunder den tag haben alle notarÿ Canczellarie genug czu schreÿben gehabtt, wie ichs inn bÿn worden, man hott Beruff brieff

a) wnfehndet zu lassen más tintával, a szövegben üresen hagyott helyre írva. *b)* Innen más tintával.

geschriebenn czu eÿnem landtagk, der seinn wÿrdt ad Epiphanias domini vnd weÿl wÿr ia im Rechten erscheÿnen muszenn, vnd czu besorgenn, das die kesmarker nur mÿtt ffleÿsz die sach auffschueben wurdenn, hab ich gedacht ffurderlich czÿ seÿnn Ihre Maiestät czu bietten vmb ein beffelch, das vnser sach mÿtt inen, als ein gar alte, extra seriem wurde ffurgenummen, wie wol Listius saget, man kunde 1560
die recht nÿcht precipitirenn. hab derhalbenn denn 24 Ihrer okt. 24.
Maiestät ein suplication eingereÿcht, dorinnen ich bÿtt vmb eÿnenn beffelch an die hungrischen Rethe, das sie vnsrÿ sach, weÿl sie alth ÿst, mÿtt den keszmarkeren am ersten ffurnemen solten.

. . . . . .

Noch essens bath ich wÿder Listium vmb beffurdrung der brieff, den die kunfftigen tage wurde man schon proclamieren czu Prespurk, her saget czu, her welde mich den ffolgenden tagck abffertigenn. wie ich iem auch saget, das ich von Ihrer Maiestät gebeten het ein beffelch an die iudices, vnser sach ffurczunemen, ab her mÿr den geben kunde extra consilium, neÿn saget her, vnd wen es gleÿch ÿhre Maiestät beffÿlcht, so wÿrt es noch an den rÿchtern gelegen sein, ob sie es annemen oder nicht, den es seindt czwen artickel in czwen landtagen gemacht worden, das man nicht sol extra seriem sachen ffurnemenn.

. . . . . .

Die gancze czeÿtt ÿst der Zomorÿ nie herauff kum- 1560
men ken wien. Ich hab auch noch bÿsz auff des 26 tages okt. 26.
bÿsz vmb eins gewartet czu wien, sunder die brieff kunden nÿcht geffertiget werdenn, weÿl ich aber besorget, das im Rechten nÿcht saumnus geschech, bÿn ich des nemlichenn 1560
tages vmb 2 vhr auff vnd den 27 vmb 9 vormÿttages okt. 27.
ken Prespurgk, Gott lob, gesundt kummen, vnd in ein herbrig hinter dem kloster, beim Colman ffleÿschhacker ein czogenn. Binn auch vmb gangen fforschen vmb die prothonotarios, aber es ÿst noch keiner hie, auch kein Iudex, 1560
man saget aber, das sie den 28 auff die nacht alle ankum- okt. 28.
men werden sollen. Wenn der Zomorÿ wÿrdt sein kummen, wil ich mÿtt iem rotschlagenn, wÿe wÿr in beÿden sachenn vns werdenn halten sollenn vnd wie ich dornoch ffernemen werde, beÿde ausz denn Richtern vnd seriebus. so vnser sachen werden ffurgenummen werden, wil ich weÿter E[uer] N[amhaft] W[eisheit] schreÿbenn.

. . . . . .

176.

Pozsony, 1560 november 7.

Türk Dániel leveléből Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, Türk zárópecsétjével: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 52/6. sz.

. . . . . .

1560 okt. 30. Ich hab des tags mÿtt dem Zomori geredett von vnser sach mÿtt den keszmarckernn vnd meÿne collectur geffelth im nÿcht bosz, her wil exceptionibus vti, wie ich gemeldett hab, wo es anders nur ffur genummenn wurde.

. . . . . .

Des tagess hott die keÿserliche Maiestät den hern Mereÿ hinauff ken Wien erfforderth. ich hab mÿtt seÿner diener eÿnem geschriebenn dem Secretario Vizkeletÿ, vns die brieff, das her sie mÿr herab schick, so sie ffertig sein werdenn.

. . . . . .

177.

Pozsony, 1560 november 9.

Türk Dániel levele Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárópecséttel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 52/3. sz.

Kívül: Denn Ersamen, Namhafftigen, weÿsen hernn Richter vnd Ratth der Schtatt Lewtscha, meÿnen verhaltendenn, gunstigen, lieben hern Eidbruederen—Lewtschaw.

Meÿnn ffreuntlÿchen gruss mÿtt erbÿttungk meÿner wÿllÿkeÿtt vnd Wuntschung der gaden *[sic!]* Gottes czu gluckszeliger wolffarth vnd erhaltungk beÿ ffriedlÿcher Langkwÿriger gesundtheÿtt E[uer] N[amhaft] W[eisheit] hern vnd verhaltende gunstige liebe Eidbrueder. Ewr schreÿben durch her Hansen Sowenczen hab ich den 2 Novembris empffangen, an welchem tag man gleÿch vnsrÿ sachen beÿde mÿtt dem Mariaschÿ vnd Laskÿ proclamiret hott, doch sub diuersis prothonotharÿs Palatini des Mariaschÿ, personalis presentie des Laskÿ. Ich hab avz E[uer] N[amhaft] W[eisheit] brieff ffur dem hern Sowencz gelesen, dorÿnn Ewr W[eisheit] begeret eczliche beffelch von Ihrer Maiestät aufczunemen, der Eÿnnam halb des 30sts., weÿl vns der Peschtÿ auff die schulden kein beczalung ttueth des Dreÿsigers halb in Kesmarck, vnd hern Thurszÿ dorÿn des wegs ffraÿer brauch gemeldet werden solte. Sundern her Sigismundus vnd her Francz Thurszo seÿndt beÿde nÿcht vorhanden, mÿtt wel-

1560 nov. 2.

cher Rotth vnd hulff E[uer] W[eisheit] solches czu thuen vermeÿnet, vnd weÿl ich mÿch vom Rechten nÿcht endcziehen kan, czeÿget ich iem an, das ich nÿcht wol ken Wien kunde, doch wolthe ich iem die Supplicationes gern schtellen vnd mÿttgeben, aber her besorget, es wurde sich langk verziehen, vnd weÿl her vernam, das auff Epiphaniarum ein landtagk seÿn wÿrdt vnd man wÿder herauss wÿrdt mussen schicken, soget her, do mag man solchs mÿtt besserem ffuge sollicitÿrenn, ÿst derhalbenn ohn alle schrÿfften hinauff czogen. vnd wÿrdt czwar in des Dreÿsigsten eÿnemen noth seÿn czu vor czu handlen mÿtt dem hern Thurszo, den her E[uer] W[eisheit] vnd die andern Schtet in solch badt geffurth hett, vnd her kan es, so her wol wÿl, dorczu bringen. Die handlungk des wegs halben mÿtt dem Tôke vnd kesmarkern sicht mÿch vorgutt an, aber doch das sie E[uer] W[eisheit] nÿcht eingelossen hott auff den Jarmarck in die Schtatt, möchte was wiederschpenstiges anrichten. Es czeÿget mÿr auch der Sowencz an, das iem ein Edelman in der Geÿs, wie sie mÿtt des Benedicks Dÿackes brawth czuruck czogen seÿn, gesaget hab, wie das der Töcke Leonhardt ffur ffielen edelleuten gesaget hab, ich fferneme, das mÿer die Lewtscher drewen, sundern sie vermeÿnen, ich habs vergessen, was sie fforhin eÿnmol an vns gethon haben. Ich wÿl meÿn czeÿtt wol ffinden, das czu besorgen vns eÿn newer teÿdingk von dannen auch endstehen möchte, derhalben gutt wehr, domÿtt man mÿtt bescheÿdenheÿtt redet ffur ffrembden. Des nemlichen tages ÿst der vonn Barttffeld gesandter, her Gurschsky auch her kummen, der vom Despotis vnd Lazkÿ nÿcht tröstliche czeÿtungk sagett, das sie czurstrewet vnd elendiklich gefflohen weren. Es wÿrdt sich der guth Lazkÿ ffeÿn melich selbst abreÿten. Den tag hab ich auch dem hern Damiano prothonotario den brieff czu corrigiren getragen, den her in czwen stellen ffalsch geschrieben war, hab auch gesagt, das wÿr auff den landtagk den andern auch hinaus pringen werden, so her errata wÿrdt haben. den 4 hott man wÿder proclamirt vnd der Mariaschi nÿmpt ein sentencz wider die Neundorffer von wegen des harterts per non venit. des gleichen den 5. vnd 6., am welchen auff den obent der her Merei kummen ÿst, drum ich den Zomorÿ boten hab, das her auff den ffolgenden tag mÿtt mÿr ffrue czu iem gehend wold. Doch den 7. ffrue ging Zomorÿ nur alein czu iem, den her saget, her rede in kegenwardt andrer nÿcht so kunlich, wartet derhalben hiausen, Doch wie her heraus kam, tröstet her gancz vbel

1560 nov. 4.

1560 nov. 5/6.

1560 nov. 7.

vnd saget, der sprÿcht, das die fforÿge actio nÿcht legitime procedirt hab vnd dorum haben sie billich iczundt die Schtatt geladen, vnd nÿcht den directorem, vnd das ÿst die vrsach der fforÿgen vnbillikeÿtt, das die Leutscha ein ffraÿstat ÿst vnd braucht edelrecht vnd ffreÿhet. derhalben kan vnd sol sie vor sich selbst handlen vnd der Fiscalis hott sich nÿcht sollen noch kunnen in die actio mengen. Hott iem der Zomorÿ wider ffurgeworffen. lieber her bÿstu *[sic!]* doch auch im rechten doselbst gesessen beÿm Rewaÿ, wie iczundt, do es vnrecht ist gewesen, warum habt es passiren lossen vnd die arme Schtatt ÿhre brieff so tewr lossen auszlösen vnd grosse geschenck von ÿnen empffangen. Drauff hott her geandtwortet, man iudiczÿrt vor gerÿcht nur noch klag vnd andtworth, wie man die ffurbringt, vnd es recht scheinet sein, also rÿcht man. Vnd wundert sich der Zomorÿ gancz sehr der wandelbarkeÿtt des vngrischen rechtens, doch saget her, her wolde sich beffrogen mÿtt den andern magistris vnd prothonotarÿs, den her merckt, das der Merei sehr auff der andern seÿten wehr, vnd hott auch gesaget der Merei, das es scheine, wie auch der keÿser selbst mehr geneÿgett wehr auff der keszmarker sach, den auff der Leutscher, vnd diesz hab alles der Bÿschoff von Rab czugerÿcht, den der keÿser lest sich die geÿstlichen cziehen, wie sie wollen, welches alles mich wehrlich hardt betrubett, vnd noch dem man eczlich sachen geurteÿlet hett, ging ich mÿtt dem Cubini heim sampt dem Barttffler gesandten vnd sagt czum Cubini. Mein her wie kumpts, das du dich der kesmarker sachen anÿmst vnd sÿchst, das sie nÿcht recht seÿ. Andwort her. Wie nicht recht, imo iustissima, vnd die fforygen procuratores, die ir sach so haben verwarloset, weren alle des galgens werdt, ia wiche brieff haben sie, czwu sentencionales, einen vom Mathia könÿg, den andernn vom Ladislao. Ich hab sie gelesen, saget ich, aber sie sindt suspect, den der Zapolitanus adversarius ist auch mÿtt ÿm Rechten gesessen. saget her wider, wehr durffte das sagen, das ein königlichs gerÿcht, do de *[sic!]* könig selbst pro tribunali sesse, verdechtlich wehr etc. Ich saget dornoch, aber die Euocation dunket mÿch seltzam gestellet sein, das ÿsz die Schtatt Lewtsch ladett vnd nicht den Directorem, der doch die sach gewunnen hott. Ja, saget her, das yst vnser grundt, den iesz sind edelleut vnd kunt vnd solt selbst ffur euch handlen, nÿcht der ffiscus, gleÿch wie fforgemelth der Merei gesagett hett. Noch essens ging ich selbst czum Magistro Damiano vnd czeÿget im an dieser beÿder red vnd meÿnungk, der sich

ser verwundert. den ich saget, her selbst wer auch vorhin in der sach in eodem officio gewesen wie iczundtt. Do saget her, ich weÿsz wol das, das vom Bÿschoff von Rab herkumpt, den sie habend ien mÿtt czobeln geffitterth, vnd warlich es seindt ÿczund geschwinde kôpff. doch wÿl ich dornoch mÿtt dem Zomori ÿren ladbrieff vberlesen, wÿr wollen dornoch auch weÿtter mÿtt einander drausz reden. mÿch dunckt aber nÿcht, das sie es gar gancz kunnen vmbstossen. Von iem gieng ich wider czum Somorÿ vnd trug iem die Euocation vnd czeÿget iem des Demiani meÿnung an, auch des Cubinÿ redt. so saget her: schaw, schaw ich ses gern, das du es auch von andern fternÿmst, das du mich nicht verdenkest, ich hab es nÿcht recht gesaget, vnd hub widerum an das vngrisch recht czu schelten. vnd das sich der keÿser die pffaffen so leÿcht lest verffuren, vnd saget wÿr solten ein weÿl stÿl sein, her wolle sich weÿter beffrogen vnd wolle ein gastereÿ halten vnd von der sachen also mÿtt ffugk redenn vnd vernemen, was ÿhr meÿnung seÿ, ab her sie kunde auff vnser meÿnung bringen. Ich, wie billich, czeiget an, das ich mich hart bekummerte, wieso sagt her, ttust do doch das deine gleich, wie ich, es ist nÿcht vnser schult, sundern des ffalschen gerÿchts. doch wÿrt man in diu sagen, beÿ diesem ist es vmbgeffallen etc. Doch, saget her, Gott weÿsz noch vnd werlich ich beffelch es iem auch mÿtt gruntlichem seuffczen, Gott wolle noch seÿner Erbarmung der gerechten sachen beÿstehen. Den 8. tag haben wÿr vns mÿtt dem Zomori vntereÿnander geträst mÿtt dem, weÿl man vor dem gerÿcht nÿcht andere ffrog stuck annÿmet, den diese die im ladbrieff stehen, so werden wÿr wol andworten kunnen auff den Artikel Decreti regis Wladiszlaÿ, den der selbÿg lautet de Regalibus civitatibus contendentibus de locis depositionum. so ÿst aber Kesmarck nÿcht ein solche Statt. Denn 9. ÿst her Tauben Hans von Wien wÿder kummen vnd mÿr kein brieff brocht, die ich beffolhen hatt beÿm Listio ausczunemen. Ich hab den tag ein Suplication an keÿser geschickt mÿtt der Bartffler gesandten, das Ihre Maiestät den brieff an die Richter gebe, wolte in Mariaschis sachen, das man vns nÿcht beschwerett, den der Magister Damianus sagett, man möchte vnser sach ffurnemen, den sie in der nechsten octaua nÿcht weÿtt vom anffang in serie gewesen wechr. Dies hab ich also E[uer] N[amhaft] W[eisheit] wollen czu vernemen geben. ffÿleÿcht hÿlfft Gott, das ich noch bessres schreÿbenn kann. Ich hoff der Gerechte Gott wÿrdt der gerechten sachen fforthelffen. Eÿlend Prespurg, denn 9 Novembris A.

1560 nov. 8.

1560 nov. 9.

1560 nov. 9.

1560. So E[uer] N[amhaft] W[eisheit] ein wagen heraus schicken wil, so lost ÿm ettwan den 2. oder 3. Decembris auff seÿnn. Beffelh hirmÿtt E[uer] N[amhaft] W[eisheit] allsampt dem lieben Gott, der verleÿhe gnodt vnd beÿstandt auff allen seÿten.

Daniel Turck E[uer] N[amhaft] W[eisheit] wÿllÿger Eidbruder vnd Stattschreÿber.

178.

Pozsony, 1560 november 17.

Türk Dániel és Kromer Jakab leveléből Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárópecséttel, Türk írása: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 52/4. sz.

. . . . . .

1560 nov. 11. Denn 11. aber hott her Zomorÿ auch mÿtt magistro Demiano geredeth, der iem auch angezeÿget hott, das der kesmarker sach der Bÿschoff vom Rab vbe.

. . . . . .

1560 nov. 13. Diese czeitt vnther dem rechtenn von dess hernn Merei Secretario eÿnem von Wien die beffelch brocht wordenn, der eÿn an die Hungrisch Cammer vons Marks wegenn, der ander an die königliche toffel, das sie der kesmarker vnd vnser sach ffurnemen vnd besechen sollen, ob vns der Lazkÿ eÿllig geladen hab etc.

. . . . . .

1560 nov. 16/17. Ich hab des tages vnd auch den 16. vnd 17. mÿtt hernn Zomorÿ geredett, hoff das vnser sachen beÿde vor Andree geendet möchten werdenn. Ins Lazkÿ sachen tröst her schun bösz vnd schprÿcht, man wÿrd sie condescendÿrenn, drum das Jar vnd tag in der Euocation vnrecht gesetzt seÿ, vnd wÿrt der Lazkÿ czu diesem mol nicht mehr kunnen redenn. Das vnser her Gott gleÿch selbst ffur vns hierÿnnenn handelt vnd dem bösenn Bÿschoff seÿnn sÿnn in der stellung der Evocation verkerett hott.

. . . . . .

179.

Pozsony, 1560 november 22.

Türk Dániel leveléből Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárópecsét nyomaival, Türk írása: Lőcse v. lt. VIII. oszt., 52/1. sz.

1560 nov. 19. Bÿss auff dem 19. Nouembris ÿst vnser sach noch kein ffurgenummen wordenn vnd sindtt ffur des Mariaschis

seine in serie wol sechse andre auffs newe ffurgeffallenn, das ich besorge die selbyge mochte in dieser ganczen octaua nicht ffurgenummen werdenn. Ich halte beym Zomory an vnd hoff, das wyr ettwan des Lazky sach ffurbrengenn 1560
möchtenn. Den 18. kenn obent sindt 2 kesmarker her nov. 18.
kumen, der Tridentius vnd Topperczer. Doch hab ich mytt 1560
dem Tridentio denn 19. vnter dem rechtenn ffiel geredet nov. 19.
vnd her die sach hoch anczeucht, das sie E[uer] W[eisheit] auff den Jarmarck nycht eingelossenn habtt. aber ich hab im nur schpottich vnd in gelechter drauff geandwortett. her saget auch wie sie im stuel vnd vor dem Thurszo protestyret habenn. vnd sie wollen vns den weg werenn, den der könig hat vorhin beffelch gebenn den selben weg nycht czu brauchen. Ja, saget ich, der könig möchte beffelch gebenn, ich sollte nicht essen, aber ich wolte im nycht ffolgenn. dorczu hott auch der könig noch niemands vns czu verbytten auff vnsren grunden czu ffarenn, wen es onn seinen schaden vnd vnsrem nucz geschicht. Ja wyr wollen noch einmol den Lazky ffrogen, wie her von vns als von einer ffreystatt, die sunst im ganczen landt ffrey sindtt, darff czol oder 40. st nemen etc. Doch kan ich wol abnemen, das sie vmbsunst heraus nycht kummen seynn, sunder sie werden ettwan klagen wyder vns ffurenn auff eynn newes. 1560
Denn 20. hab ich auch vermeinet, es wehr nycht bösz, nov. 20.
das man vnser sach mytt dem Lazky ffurnem, den yhr ieczigs Euocation leycht czu nycht gemacht werden kunde, vmb hab doch nycht gruntlich wyssen kunnen, worumb es dem Zomory nycht recht czu mutth sey, bysz noch essens auff der gassen yhn beleytend saget her, aus eynem rechten, das die Cremnitzer durch yres procurators eylenn versehen haben, wolde her nycht gern, das wyr auch mytt vnser sach eyletenn, den wyr wurden den aduersarys dormytt dienenn, das yre sach desto eher vnd leychter czum breth keme, sie wurdens wol gernn sechen vnd ietzunder mugen sie mytt geringem geldth causam condescendi facere, das mytt der czeyt cum onere geschehen möchte, vber das wurdet yhr mussen ewr gewunnen recht bald in ffar vnd fferlikeytt ffurbingen, das yhr mytt so schwerer muhe vnd czalungk erhaltenn habet, so wolth ich aber saget her, das mein wyderpart seine sach wider mich nymmermehr ffurbregen möcht vor gerycht, so bleibe ich bey meyner adiudicationn, wie yhr bey ewrer geleunnenen sentecz. dorczu seindt die gerychtsyczer gar wankelbar vnd ich weysz kein eynigen, der vnser sach was gutts gun, als der Magister Damianus, der es seynen hernn, dem Reway czu dienst

nu thuen muesz, aber die andernn alle, wie ichs mercke, feindt wider euch, den sie von der andern parteÿ geschmiret sindt, vnd auch die procuratores hengen auff des Cubini vnd Kazy (?) seÿtenn, die die sach handlenn, drum ÿsts besser das wÿr reluctÿrenn, domÿtt man die sach nÿcht ffurneme. Es ÿst wol wahr, das es die hernn schwer ankumpt alle octauas heraus czu schicken, es gehet was auff, noch ÿsts besser, den die priuilegia in die ffahr czu seczenn, welches ich bedennkende warlich nÿcht vbel gerotten achte. den mich der Cubini auch czu vor angeredet hott, ich solte consentÿren dreÿnn, das man die sach ffurneme. bin auch deswÿllens gewesen, aber wÿl dem Zomorÿ ffolgenn vnd ist auch der roth 49 Regule Sexti Dectretalium Bonifacÿ 8. Non est in mora, qui potest exceptione legitima se tueri. item Regula 55. Nullus pluribus uti defensionibus prohibetur. derhalben ich den beffelch den
1560 ich impetrÿrt hab, gar nicht weÿsen wil weÿter. hab in
nov. 21. auch vor den kesmarkeren verlaucknet, die mich den 21. tag widerum angehalten haben, das ich consentiret, domÿtt die sach ffurgenumen wurde, sunder ich saget, ich habs von E[uer] N[amhaft] W[eisheit] kein beffelch. es ÿst die selbige sach auch in keiner serie, vnd wen sie sie gleÿch werden wollen ffurnemen, wollen wÿr, so wÿr werden kunnen, reluctÿrenn, et parte non consenciente kan man sie nÿcht ffurnemen. Des tags hott her sich wÿder hart beschwert des verbÿttens auff den Jarmarck czu kumen, so man famosis et publicatis notorÿs hominibus solchs verbeut. vnd hetten contra privilegium nostrum gethon, abutendo priuilegio, welches ich alles mÿtt gelechter abgelenet hab. Auch gedocht er wÿderum des erschlagenen rosses auff dem weg. Drauff ich saget, es wehr schonn Sopita causa vor dem Turszo Stanislao. Quia actore non probante, reus absolueretur. saget her wo habt ÿsz die decision cause illius, si sopita est etc. Ich glaub saget ich, man wÿrts wÿssenn ffurzubringen, wÿrts von nötten seÿnn. nu ÿr werdets sehen, abs Sopita causa wÿrt seinn. weÿl ÿr mÿtt vns nicht wollet concordiren, wÿr wollen euch czu teÿdigen genug geben. vnd solcher wort ffiel drauff, ich ffein gelumpfflich geandwortett.

. . . . . .

180.

Pozsony, 1560 november 29.

Türk Dániel levele Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárópecséttel, Türk írása: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 52/5. sz.

Kívül: Denn Erszamen, Namhafftigen, weÿsenn hernn Richter vnd Ratth der Schtatt Lewtschaw, meÿnen gunstigen, lieben hernn vnd Eidsbruedernn — Lewtschaw.

Nach erbiettung meÿner wÿllÿkeÿtt sampt ffreuntlÿchem grus, auch wuntschung Gottlich gnaden czu vor. E[uer] N[amhaft] W[eisheit] hernn, verhaltende ffreundt vnd gönstige, liebe Eidsbrueder. Ich hab E[uer] N[amhaft] W[eis- 1560
heit] schreÿbenn durch den Jungen Tschorba den 28. No- nov. 28.
wembris empffangen, wÿl doch czu vor was melden vnd nochmols drauff andtworten, noch abschied der hern von Barttffeld gesanter, mÿtt dem ich brieff an E[uer] N[amhaft] W[eisheit] geschrieben hab, hott man dem rechten, wie 1560
gebreuchlich, obgelegt vnd den 26. des monatts ein besten- nov. 26.
dige seriem auffgestelth, wieffiel das ein ieder prothonotarius vermeint sachen ffurczunemen, doch ÿst des Mariaschis sach on eine die letzte, das ich nÿcht vermeine sie diesmol, ia auch kaum in sequentibus octauis ffurgenummen kunde werden. der Keszmarker sach aber ist gar nÿcht in serie. Noch nichts desto weniger halten sie so gewaltig an beÿ irem patrono, dem Bÿschoff von Rab, das her wiewol 1560
schwach, doch den 28 selbst ins recht kummen ÿst, als ein nov. 28.
presidenth, vom Tridencio dochin geholth, der hoffnungk, her wurde es dorczu bringen, das die sach nicht ffurgenummen werdenn, sundern seindt betrogen worden, den des tags nur ein eÿnige sache ist gehandelth worden bÿsz vmb 12. Noch des Zomori roth stehen wÿr drauff, das wÿr vnser gewunnenh recht vnd sach nicht gern in geffar wolten stellen lossenn, den wÿr habens einmol gewunnen, halth wÿr nur druber vnd czwing wÿrsz in brauch, vnd wen wÿr gleÿch, wie offtmols hernoch, das recht gewonen, so kunden wÿr doch nÿchts mehr gewinnen, den es schon gewunnen ÿst, drumb halt man nur druber. Sie woltens gern, das mans ffurneme, domÿtt sie tzum ffortel hetten vns ffur czu werffen, non diu illibate habuistis, vnd gehet in der weg auch im grind vmb, den mÿtt der niederlog kunnen wÿr den selben weg schutzen, den alle schtrossen auff die niederlog ffreÿ sollen seÿnn. Sie werden gewÿsz nÿcht nochlossenn domÿtt sie die sach in irgencz ein hin-

dernus bringen möchten, aber mÿtt Gottes hulff dunckt mÿchs nÿcht, das sie es enden werden kunnen, wie wol sie ffiel gunner habenn. ich hott doch, weÿl die czobel die czend nÿcht haben, so werden sie mÿtt den schwenczen nÿcht stechen kunnen, wie wol das sorgffeltig ist, das in diesem recht die menge vnd gunst ffiel helfft vnd geldt. vnd mÿtt diesem seÿ auch auff den ersten teÿl Ewres brieffs geandtwortet. Das aber im anderenn teÿl ewrs schreÿbens E[uer] N[amhaft] W[eisheit] verguett an sicht ich solte auff trium regum auch hieassen bleÿben eczlicher brieff halbenn. So weÿsz ich auff diesmal in keÿner andern sach brieff vns noth zu seÿnn, nur in des geldes sachenn beÿm Pestÿ Ferencz, welches doch czu sollicitiren nÿcht bessern ffug hott, als beÿm hern Thurszo vnd beÿ dem selbÿgen kunde niemand besser anhalten, als die selbenn, welchen her es in kegenwarth czugesaget hott czu erstatten, die kunden in der selben czu sag erÿnnernn mÿtt guettem ffueg, vnd wiewol ich mich des ffiel reÿsens billich beschueren kann, kan ich mich doch nÿcht genczlich der selben endcziehenn, so weÿtt mÿr Gott sein gnade vnd gesundtheÿtt verleÿhett, vnd ich dorczu teuglich geacht werde, Aber so lang hieraussen czu bleÿbenn, wen alle lewth von hinnen czichen werden, dunket mÿch vngewunnt seÿnn, den vor Thome 3 tag haben die recht ein ende, so darff man auch nÿcht so genczlich auff trium regum hie seÿnn, sundern wie dter Cubini vnd andre sagenn, wen man gleÿch ein 8 tag dernoch kumpt so versaumet man nÿchts, den der keÿszer kumpt auch so bald nÿcht, dorczu glaub ich, das E[uer] N[amhaft] W[eisheit] mÿtt den Czebnern wÿder czu hauff spannen wÿrdt, vnd wen nÿcht gleÿch E[uer] N[amhaft] W[eisheit] dieser kunfftigen reÿsz vberhebet, ÿr het dran nÿcht gesundet, ich hett mich auch czunlich gelest, weÿl ich nu diess iar lenger als 30 wochen von meÿnem haus bÿnn, es solte es ein ander nÿcht gern duldenn, nur ein halbes Iar. Ich hette vermeint E[uer] N[amhaft] W[eisheit] solte meÿnem fforÿgen schreÿben noch den 3 decembris den wagen haben lossen heraus ffarenn, aber weÿl E[uer] W[eisheit] schreÿbt, ich sol mÿch auff die reÿsz auff dies mol nÿcht verlossen, so hoff ich Gottes guette wÿrdt mich auch nÿcht verlossen, ich wils dulden so lang ich kann etc. Beffelch hiemÿtt E[uer] N[amhaft] W[eisheit] dem allmechtigenn Gott, schwer langkweilig wÿrdt derweÿl meinn czerung seÿnn. Geben Prespurg, den 29 Novembris A°. 1560

1560 decz. 3.

1560 nov. 29.

E[uer] N[amhaft] W[eisheit] wÿllÿger Eidsbruder

Daniel Turck.

181.

Bécs, 1561 márczius 16.

I. Ferdinánd király parancsa, melyben Laski Albert panaszára elrendeli, hogy a szepesi káptalan a richnói mérleg és a lőcseiek hatalmaskodása ügyében a panaszos által megnevezett tanukat eskü alatt hallgassa ki s az igazságot kutassa ki.

Átírva a szepesi káptalannak a tanuvallatásokról kiállított, 1561 okt. 26-án kelt tanuságlevelében. (V. ö. 182. sz.)

Ferdinandus divina favente clementia Romanorum imperator semper augustus ac Hungarie et Bohemie etc. rex, infans Hispaniarum, archidux Austrie etc. fidelibus nostris, capitulo ecclesie Scepusiensis salutem et gratiam. Exponitur maiestati nostre in persona fidelis nostri magnifici Alberti de Lazlo *[sic!]*, quomodo ipse exponens ratione certorum negotiorum coram declarandis, fassionibus et attestationibus certorum nobilium, nec non ignobilium ac alterius cuiusvis status et honeste conditionis comitatus Scepusiensis hominum, pro iurium suorum defensione plurimum indigeret, ad quas peragendas noster et vester homines necessarii transmitti debere videbantur. Pro eo fidelitati vestre harum serie firmiter precipiendo committimus et mandamus, quatenus acceptis presentibus, vestrum mittatis hominem pro testimonio vestro fide dignum, quo presente Valentinus de Berzewÿche, vel Melchior Lazar de Zenth Andras, sive Joannes Chengowzkÿ, seu Valentinus Suabowzkÿ de Zwabow, aliis absentibus homo noster regius per nos ad id specialiter transmissus, ad universos attestantes dicti comitatus Scepusiensis, quos scilicet dictus exponens aut eius nomine homo ipsius duxerit nominandos, accedentes, ab eisdem testibus, quibus et nos harum serie, ut sese a dicenda superinde rei veritate abstrahere ne presummant, sub onere sedecim marcarum gravis ponderis per eos, quorum interest, immediate et irremissibiliter exigendarum mandamus, qualis eisdem testibus de omnibus illis negotiis, de quibus dictus exponens, aut eius nomine homo suus voluerit, constat certitudo veritatis, ad fidem eorum Deo debitam fidelitatemque nobis et sacre corone nostre observandam sciat, inquirat et experiatur meram, plenam atque omnimodam certitudinis veritatem. Super quibus quidem fassionibus et attestationibus testium prenotatorum literas, tandem dicto exponenti necessarias, eidem ad relationem annotatorum nostri et vestri

hominum per vos sub sigillo vestro dari iubemus et mandamus, communi suadente iustitia. Secus non facturi. Datum
1561 Vienne Austrie, die dominica Letare, anno Domini millesimo
márcz. 16. quingentesimo sexagesimo primo.

182.

Szepeshely, 1561 október 26.

A szepesi káptalan tanuságlevele azokról a tanuvallomásokról, a melyeket Ferdinánd király Bécsben, 1561 márczius 16-án kelt parancsa értelmében a richnói mérleg és a lőcseiek egy hatalmaskodása ügyében Laski Albert érdekében foganatosított.

Eredetije papíron, zárlatán a káptalan viaszpecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. XXXIV., no. 18.

Nos capitulum ecclesie Scepusiensis memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, nos literas serenissimi principis et domini, domini Ferdinandi, divina favente clementia electi Romanorum imperatoris semper augusti ac Hungarie et Bohemie etc. regis, infantis Hispaniarum, archiducis Austrie etc., domini nostri clementissimi attestatorias pro parte magnifici domini Alberti de Lazlo *[sic!]*, patenter confectas et emanatas nobisque praeceptorie loquentes et directas, honore et reverentia, quibus decuit, recepimus *[sic!]* in hec verba.

Következik I. Ferdinánd király Bécsben, 1561 márczius 16-án kelt parancsa, a melyben Laski Albert panaszára elrendeli, hogy a szepesi káptalan a richnói mérleg és a lőcseiek hatalmaskodása ügyében a panaszos által megnevezett tanukat eskü alatt hallgassa ki s az igazságot kutassa ki. (V. ö. 181. sz.)

Nos itaque mandatis domini imperatoris et regis nostri semper et in omnibus, ut tenemur, obedire volentes, una cum prefato Melchiore Lazar de Zenth Andras, homine regio, nostrum hominem, videlicet venerabilem magistrum Jacobum de Leÿbycha socium, fratrem et concanonicum nostrum, ad premissa suo modo fideliter exequenda, nostro pro testimonio fide dignum duxeramus transmittendum. Qui tandem exinde ad nos reversi nobis uniformiter sub iuramento retulerunt in hunc modum, quomodo ipsi feria sexta proxima post festum beate Zophie virginis proxime preterita transactum ad facies oppidorum Rihno et Krompah, in hoc comitatu Scepusiensi existentium, habitorum consequenterque ad universos attestantes, quos scilicet homo dicti exponentis duxisset

nominanter, accessissent, ibique cum prescriptis literis prefati domini imperatoris et regis nostri per dictum hominem regium, in presentia testimonii nostri praenotati, requisiti super eo, quod interrogati, qualis videlicet ipsis super facto erectionis libre seu statere in dicto oppido Rihno constaret certitudo veritatis, ad fidem eorum Deo debitam fidelitatemque domino imperatori et regi nostro ac sacre eius coronę observandam scivisset, inquisivisset et expertus fuisset meram, plenam atque omnimodam certitudinis veritatem, qui iurati et diligenter examinati fassi et attestati fuissent modo et ordine, ut sequitur. Et primo providus Machko, annorum triginta quinque, sub iuramento fassus esset, quod tempore egregii Ladislai Zwynei ac Leonardi Literati officialium spectabilis et magnifici Andreę de Bathor ante undecim annos libra seu statera in Rihno esset erecta et prefecissent quendam Georgium Ferber de Gelnÿcha, his fecisset adduci quatuor lapides ad mensurandum, qui non fuissent satis ponderati, postea tandem curasset unum ex aere aduci, iuxta quem ceteros adequassent, unde autem aereus iste centenarius adductus fuisset, dixisset se ignorare. Item Thomas Literatus de eadem Ryhno fassus esset sub iuramento, ut primus attestans, essetque annorum sexaginta. Item providus Daniel Bwzecher iudex, annorum ultra quadraginta, iuratus et examinatus fassus esset, quod tempore prefecture Ladislai Zwynei ac Leonardi Literati debuisset erigi libra seu statera ad ponderandum in dicto oppido Krompah, sed tamen postea translata esset ad Rihno, unde autem lapides illi ad ponderandum adducti fuissent, dixisset se ignorare. Item providus Georgius Hasz, homo annorum quadraginta quinque, sub iuramento fassus esset, ut prior testis. Item Martinus Tÿssler, septuagenarius, sub iuramento fassus esset, sibi constare, quod tempore Benedicti Literati primum libra erecta esset in Rihno, quam ipsi optassent in oppido ipsorum Krompah propter aliquod emolumentum inde proveniens, sed illud obtinere non potuissent, item sciret etiam, quod Sebastianus Krupek de Laÿchowia societatem aliquam, primo cum dicto magnifico domino Andrea de Bathor habuisset, a quo deinde et ex cuius manibus negotiationem illam in malleis, ubi ferrum cuditur, prefatus dominus Bathori accepisset. Item Nicolaus Gynderle, annorum quadraginta octo, iuratus, fassus esset sibi bene constare, quod Sebastianus Krwpek habuisset comercium in primis cum domino Bathori in gasis seu malleis literasque misisset ad arcem Scepusiensem, conquerens Benedicto Literato officiali, quod ipsi malleatores ferri non debito modo libram seu stateram pon-

derando exercuissent, qua de re petiisset superinde mandatum dari, uti iuste et debito modo ferrum ponderarent, atque provideret, ut pecunia ad gasas tuto deferri posset, sicque postea libra ad Rihno translata fuisset, unde vero pondera accepta fuerint dixisset se ignorare. Item Hansz Hakher iuratus ac Georgius Lanius, annorum plus quam quinquagenarii, iurati et examinati fassi fuissent, quod circiter undecim annos aut amplius primum cepta fuisset erigi libra in Rÿhno, sed tamen nescirent unde lapides ad ponderandum adducti essent, hoc tamen sibi certo constaret, quod Sebastianus Krupek, qui tunc suis inpensis gasas tenuisset ferrumque coemisset, in societatem asumpsisset dictum dominum Andream Bathori. Item Franciscus Wagener, sexagenarius, sub iuramento fassus esset, ut testes priores. Item Servatius Antiquus, servitor magnifici domini Andreę Bathori, nunc autem incola oppidi Krompah, sub iuramento fassus esset, quod pro certo sciret tempore Ladislai Zwynei erectam fuisse libram in Rÿhno, et quod unum centenarium de Laÿchowia eo aduxissent et secundum illum postea plures aptassent idoneos, item Sebastianus Krwpek, qui antea solus gasas ferri tenuisset, in societatem asumpsisset magnificum dominum Andream Bathori. Item Joannes magnifici domini Andreę Bathori in Ryhno, idem fassus esset sub iuramento, ut testes precedentes. Item Ladislaus Besteler in eadem Krompah fassus esset sub iuramento, ut precedentes Joannes Hakher ac Georgius Lanius attestantes. Item die dominico rogationum idem regius ac noster homines in et ad oppidum Chetertekhel, in hoc comitatu Scepusiensi existens, habitum accessissent ibique in negotio per stipendiarios civium civitatis Laÿchowiensis violenter interfecto uno equo facto inquisivissent et primo providus Alexius Vitricus, filius Joannis Lanÿ de eodem Quintoforo sub iuramento fassus esset, nomine decurionis stipendiariorum, quos cives civitatis Laÿchowiensis in publica via iuxta Quintumforum intertenuissent, Bernardum scilicet nomine cum quibusdam complicibus suis, Blasio, Georgio et Jacobo ac quodam Ruteno. Item providus Joannes Teplychky sub iuramento fassus esset sicut primus attestans. Item providus Ambrosius sub iuramento fassus esset, quod dum tempore facte violentie ante edes suas staret, vidisset, quomodo predicti stipendiarii civitatis Laÿchouiensis, videntes quosdam currus prętereuntes, redeuntes ex civitate Kezmar, ex taberna prosilliissent e domo cuiusdam Alberti vicini sui, eosdem quam vectores insecuti fuissent, ipsi autem vectores perterriti fugere cepissent, ita, quod nullum ex eis nisi postremum aprehen-

dere potuissent, cuius equum etiam ibidem interfecissent, quis autem illorum hoc fecerit, eius nomen dixisset sibi non constare, nisi quod vidisset eundem veste flanea, caligis albis, panni kamlÿk vocati et pileo rubeo ungarico indutum fuisse, quem etiam et post Laÿchouie in domo Jacobi Bapzt egrotum vidisset, item quod audivisset postea eundem in hospitali eiusdem civitatis Laÿchouiensis fuisse mortuum, item eodem die ibidem providus Zacharias sub iuramento fassus esset se nihil amplius vidisse, quam quod stipendiarii Laÿchouienses reduxissent quendam currum versus Laÿchouiam, nomina autem ipsorum stipendiariorum ignoraret. Super quibus quidem vero fassionibus et attestationibus testium prenotatorum literas tandem dicto exponenti necessarias, eidem ad rellationem annotatorum regii et nostri hominem sub sigillo nostro dandas duximus et concedendas, conmuni suadente iustitia. Datum die dominico proximo ante festum beatorum Simonis et Jude apostolorum, anno Domini supradicto. 1561 okt. 26.

183.

Pozsony, 1561 deczember 1.

I. Ferdinánd király Késmárk megbízottjának, Kubinyi Kristófnak kérésére átírja Nádasdy Tamásnak Pozsonyban, 1559 deczember 14-én kelt perhalasztó levelét az árúmegállítás kérdésében, a melyet a bíróság előtt a lőcseiek részéről Türk Dániel mutatott be.

Eredetije ragasztott papírtekercsen, a szöveg alján a király papírba nyomott bírói pecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. XXXV., no. 51.

Nos Ferdinandus divina favente clementia electus Romanorum imperator semper augustus, Hungarie et Bohemie etc. rex, infans Hispaniarum, archidux Austriae etc., damus pro memoria, quod cum in causa inter magnificum Albertum Lazky, ut actorem ab una, ac prudentes et circumspectos iudicem et iuratos cives civitatis Lechouiensis, veluti in causam attractos ab altera partibus feria secunda proxima post festum beati Andrę apostoli recens preteritum, instante videlicet termino celebrationis iudiciorum octavi diei festi beati Luce evangeliste noviter elapsi, ad quem scilicet terminum universę causę regnicolarum nostrorum ab obitu serenissimi principis quondam domini Ludouici regis, felicis memorie, qualitercunque mote, ex constitutionibus publicis eorundem regnicolarum nostrarum adiudicari solite, per 1561 decz. 1. 1561 okt. 25.

maiestatem nostram generaliter fuerant prorogate, quedam litere adiudicatorie fidelis nostri spectabilis et magnifici Thome de Nadasd, palatini regni nostri Hungarie ac locumtenentis nostri, nec non terre Fogaras perpetui et comitatus Castriferrei comitis, in papiro patenter confecte sigilloque eiusdem autentico impressive communite ac subscriptione manus egregii magistri Damiani de Aranyan prothonotarii consignate, per Danielem Terek notarium iuratum predicte civitatis Lechouiensis coram nobis in iudicio fuissent exhibite. Mox Christophorus de Kwbyn pro prefato Alberto Lazky cum procuratoriis literis capituli ecclesie Scepusiensis, nostram exurgendo personalem in presentiam, paria ipsarum literarum adiudicatoriarum prefati Thome de Nadasd palatini dicto Alberto Lazky, pro cautela iurium suorum per nos dari postulavit, quarum tenor talis est:

Következik Nádasdy Tamás nádor Pozsonyban, 1559 december 14-én kelt perhalasztó-levele a Késmárk és Lőcse közt az árúmegállítás ügyében a nádor itélőszéke előtt folyt perben. (V. ö. 141 sz.)

Quas nos de verbo ad verbum, sine diminutione et augmento aliquali transscribi et transummi presentibusque literis nostris verbotenus inseri facientes, memorato Alberto Lazky, iuris sui uberiorem ad cautelam, dandas duximus et concedendas, communi iustitia observata. Datum Posonii,
1561 secundo die festi beati Andreae apostoli, anno Domini
decz. 1. millesimo quingentesimo sexagesimo primo.

Lecta et correcta per me magistrum
Nagyvath procuratorem regium.

184.

Pozsony, 1561 deczember 3.

I. Ferdinánd király az árúmegállítás kérdésében Lőcse és Késmárk közt folyó pör tárgyalása alkalmából, Türk Dániel kérésére, a lőcseiek részére átírja Nádasdy Tamás nádor Pozsonyban, 1559 november 22-én kelt oklevelét, a mely Révay Ferencz nádori helytartó Pozsonyban, 1551 február 21-én kelt oklevelét tartalmazza.

Eredetije ragasztott papírtekercsen, a szöveg alján papírba nyomott királyi gyűrűs pecséttel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 54. sz.

Nos Ferdinandus divina favente clementia electus Romanorum imperator semper augustus ac Hungarie e

Bohemie etc. rex, infans Hispaniarum, archidux Austrie etc. damus pro memoria, quod inter magnificum Albertum Lazky, ut actorem ab una, ac prudentes et circumspectos iudicem et iuratos cives civitatis nostre Leuchouiensis, veluti in causam attractos, coram nostra personali presentia mota et vertenda, feria quarta post festum beati Andreę apostoli proxime preteritam, instante videlicet termino celebrationis iudiciorum octavi diei festi Luce evangeliste noviter elapsi, ad quem scilicet terminum universę causę regnicolarum nostrorum ab obitu serenissimi principis quondam domini Ludouici regis, felicis reminiscentie, sororii ac predecessoris nostri carissimi, qualitercunque mote per maiestatem nostram generaliter fuerant prorogate, quedam litere spectabilis et magnifici Thomę de Nadasd regni nostri Hungarie palatini et locumtenenti nostri in papiro patenter confectę sigilloque eiusdem impressive consignate, Posonii, feria quarta, in festo beate Cecilię virginis, in anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo nono transacto, preterito confecte per egregium Cristophorum de Kubyn, legitimum procuratorem predicti Alberti Lazky actoris, coram nobis in iudicio fuissent exhibite. Mox Daniel Therek notarius predicti civitatis Lechouiensis pro prefatis iudice et iuratis civibus civitatis nostre Lechouiensis cum procuratoriis literis eorundem, nostram exurgendo personalem in presentiam, paria earundem literarum prefati Thomę de Nadasd, palatini et locumtenentis nostri, per nos eisdem dari supplicavit, quarum tenor talis est:

1561 decz. 3.

1561 okt. 25.

1559 nov. 22.

Következik Nádasdy Tamás nádor Pozsonyban, 1559 november 22-én kelt oklevele, a melyben Késmárk megbizottjának, Kubinyi Kristófnak kérésére átirta Révay Ferencz nádorhelyettes Pozsonyban, 1551 február 21-én kelt oklevelét (V. ö. 140. sz.)

Quas nos de verbo ad verbum, sine diminutione et augmento aliquali, transscribi et transsumi presentibusque literis nostris inscribi faciendo, prefatis iudici et iuratis civibus civitatis Lewchouisensis duximus dandas et concedendas, iustitia communi requirente. Datum Posonii, feria quarta proxima post festum beati Andree apostoli, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo primo.

1561 decz. 3.

Lecta et correcta
per magistrum Nagyuath m. p.

185.

Prága, 1562 január 29.

I. Ferdinánd király parancsa a kereskedőknek, hogy a tizenhárom város és Lengyelország felé közlekedve, árúikat, azok elvesztésének terhe alatt, csak Lőcsére vigyék, ott rakják ki és ott harminczadoltassák.

Eredetije papíron, erősen szúette. A szöveg alján papírra nyomott királyi gyűrűs pecséttel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 56. sz.

Ferdinandus divina favente clementia electus Romanorum iperator semper augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. rex, infans Hispaniarum, archidux Austriae, dux Burgundiae etc., universis et singulis mercatoribus, institoribus ac negotiatoribus, quarumcunque rerum vel mercium forensibus et indigenis regni nostri Hungariae, partiumque ei subiectarum nec non alterius cuiuscunque status, nationis, c[ondi]tionis, praeeminentiae hominibus salutem et gratiam. Expositu[m] est maiestati nostrae fideles subditos nostros, incolas civitatis nostrae Leuchouiensis, ipsamque civit[a]tem tali libertate et praerogativa ex divorum regum Hungariae, piae memoriae praedecessorum nostrorum, usos et gavisos fuisse et gaudere etiam de praesenti, quod nimirum omnes, qui quascun[que] res vel merces in tredecim oppida Sc[ep]usi[ens]ia et in Poloniam educere vel autem inducere vellent, ea, cuiuscunque generis sint, nusquam et n[ull]ibi locorum deponi, ponderari et tricesimatori ostendi, quam Leuchouiae debent. Verum qu[ida]m, privata quadam sua au[d]acia, non curata tali illius civitatis praerogativa ac tri[cesimal]i loco in eadem habito, eandem praetergredi et [accepta] simplici tantum sch[eda] ex aliqu[a] filiali tricesim[a], merces resque suas in tredecim [oppi]da Scepusi[ensia] deferre, in illisque [aut] in aliquo illorum oppidorum, erectis tam in publicis locis, quam privatis domib[us libris] staterisque deponere et ponderare non formidarent, in praeiudicium praedictae civitatis [nost]rae et [d]amnum fisci nostri maximum, quare vo[bis] et vestrum singulis universisque, quos pr[aesens] tangere potest vel debet negotium, harum seri[e comm]ittimus et mandamus firmissi[me, qua]tinus a modo deinceps saepefatam civitatem Leuchouiensem cum rebus et mercibus vestris nullo modo praet[erg]redi ac nullibi et nusquam, nisi Leuchouiae [de]poni, ponderar[i] ac tricesimatori nostro easdem praesentari facere debeatis et teneamini, debeantque et teneantur modis omnibus, sub poena, si videlicet quicunque et cuiuscunque status

vel conditionis homo praesens nostrum mandatum saepedictaeque civitatis praerogativam, libertatem et immunitatem infringend[o] transgredi auderet, amissionis, privationis et confiscationis omnium bonorum, rerum merciumque suae ac insuper personarum, quotquot comprehendi possunt, captivatione et severissima poenae inflictione. Secus nullo modo facere sitis ausi vel audeant poena sub praemissa. Praesentibus perle[ct]is exhibenti restitutis. Datae in civitate nostra Pragensi, vigesimo nono Januarii, anno [Domini] millesimo [qui]ngentesimo sexagesimo secundo. 1562 jan. 29.

Ferdinandus m. p.

Franciscus Forgach
e[piscopus] Waradiensis m. p.

186.

Prága, 1562 június 3.

I. Ferdinánd király parancsa késmárki harminczadosának, hogy az árúmegállítás tárgyában Lőcse javára hozott ítéletnek megfelelően a kereskedőknek ne engedje meg Késmárkon árúik kirakását.

Eredetije papíron, a szöveg alján papírra nyomott királyi gyűrűs pecséttel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 57. sz.

Ferdinandus divina favente clementia electus Romanorum imperator semper augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. rex, infans Hispaniarum, archidux Austriae, dux Burgundiae etc., fidelibus nostris egregio Jacobo Kubyny, moderno et futuris tricesimatoribus nostris in Kesmark salutem et gratiam. Recordamur nos iam antea tibi et aliis omnibus generali mandato nostro serio commisisse, ut antiqua libertas et privilegium, quod cives civitatis nostrae Leuchouiensis circa depositionem mercium et ponderationem earundem, a divis quondam Hungariae regibus, piae memoriae praedecessoribus nostris, habent atque tandem contra vicinos ipsorum aemulos finali iuris processu obtentum per nos confirmatum est, ab omnibus inviolate observetur, in eoque cives ipsi, cum per alios fideles nostros subditos, tum vero per vos defendantur et manuteneantur; intelligimus tamen ex relatione fidelium nostrorum civium Leuchouiensium praeterea tibi, Jacobo Kubiny signanter iniunctum esse per egregium Franciscum Pesthy administratorem proventuum nostrorum, ne quid patiaris in Kesmark deponi, quod a mercatoribus tam extraneis, quam incolis, exceptis civibus de Kesmark in terram nostram Scepusiensem ex

Polonia invehatur, sed ut illa omnia Leuchouiam ad locum depositionis et capitalis tricesimae solutionem dirigeres. Verum tu his nihil curatis pro libito quas — — deponere ibi permittas, quum autem adhuc nostra sit voluntas, ut libertas ea eisdem civibus nostris firmiter observetur fidelitati tuae et vestrum singulis harum serie firmiter committimus et mandamus, ut praefatos cives nostros Leuchouienses in dicta eorum libertate, quam circa depositionem mercium et ponderationem earundem habent, tam tu ipse moderne, quam vos futuri nostri tricesimatores, tam per vos observare, quam per quoscunque alios observari facere, eisdemque in ea promovenda et manutenenda omni auxilio et favore, quandocunque requisiti fueritis, adesse debeatis et teneamini. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis.
1562 jún. 3. Datae in arce nostra regia Pragensi, tertio die mensis Junii, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo secundo.

Ferdinandus m. p.

Franciscus Forgach
episcopus Varadiensis m. p.

187.

Szepesváralja, 1562 július 6.

Szepes vármegye gyűlése a százteleki út ügyében egyezséget hoz létre a lőcseiek és Laski Albert közt, azon pör alkalmából, a mely előtte folyt azon hat ökör tárgyában, melyeket Laski ezen az úton évek előtt a lőcsei mészárosoktól elvett.

Eredetije hártyán, négy hártyaszalagon függő pecséttel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 58. sz.

Nos Georgius Schvta de Kyslomnicza vicecomes et iudices nobilium iuratique assessores sedis iudiciariae comitatus terrae Scepusiensis memoriae commendamus per praesentes, significantes, quibus expedit universis, quod nobis
1562 jún. 24. ob certa quaedam publica huius regni negotia Leuchouiae, in festo Nativitatis beati Joannis Baptistae proxime praeterito in simul congregatis, egregii nobiles Melchior Lazari de Sanco Andrea, legitimus procurator, Balthazar Bischowsheim de Zaybersdorff familiaris generosi et magnifici domini Alberti a Lazko et Jacobus Kwbini de Felsewkwbin exactor tricesimae sacrae caesareae et regiae maiestatis in civitate Kessmarck, personaliter nostram accedentes in praesentiam, nomine et in persona praefati magnifici domini Alberti a Lazko, coram nobis proposuerunt tali modo, quomodo nobis bene constaret, quomodo praefatus dominus ipsorum

in quadam causa sex boum, quas ex via publica in possessione Hundertmarck a quibusdam laniis, civibus civitatis Leucha accipi fecerat, sub tali praetextu, quod via illa esset prohibita, ratione quadragesimae in civitate Kesmarck persolvendae, in cuius quidem allegationis probatione, postquam a iudice et iuratis civibus civitatis Leuchouiensis esset coram nobis, in facie sedis nostrae iudiciariae in causam conventus, totaliter defecisset ac propterea contra praetactos actores in certis iudiciariis oneribus iudicialiter, vigore aliarum literarum nostrarum adiudicatoriarum et sententionalium atque executionalium superinde emanatarum, convictus et aggravatus, quae videlicet literae nostrae etiam iam debitae exequutioni demandari deberent, quae iudiciariae nostrae commissionis exequutio, quia futura esset cum magno damno praefati domini ipsorum, petiverunt iidem a nobis debita precum instantia, ut partes nostras interponeremus apud praefatos actores, quo pro ipsorum parte condescenderent ab exequutione nostrae iudiciariae sententiae, idque ratione et intuitu bonae vicinitatis praefati domini ipsorum deinceps inter ipsum et praedictos cives civitatis Leucha conservandae, respectu etiam periculosorum ac calamitosorum disturbiorum afflictissimae patriae nostrae, sese paratos esse aequis conditionibus, nomine et in persona saepefati domini ipsorum, cum memoratis actoribus concordare. Nos itaque post multos et longos tractatus, quibus primum praememoratis actoribus praefatas causas iucundae concordiae et praeterea exinde maiora secutura emolumenta et commoda, verbali eloquio sufficienter declaravimus et maxime in eo, quod antea cives civitatis Leucha, in publica via per Hundertmarck ad civitatem Leucha cum rebus et mercimoniis suis proficiscentes, saepius essent impediti, imposterum vero postquam iure mediante libertatem illius viae obtinuissent, nequaquam iuste impediri possent, deinde etiam coram praescriptis servitoribus magnifici domini Alberti a Lazko etc. commemoravimus, quae et quanta damna intulerit praetactis civibus de Leucha dominus ipsorum, cum videlicet non saltem potentia mediante ex via publica, omnibus regnicolis libera, boves sex ab illis accipi fecerit, sed eosdem per spatium trienii et ultra diversas fatigas labores et expensas multarum denique huc illuc profectionum difficultates perferendas compulerit et aliis praeterea multis, quae ad praesentis causae compositionem facere intellexi-mus, coram utrisque partibus propositis et declaratis, easdem tandem ad talem pacis et concordiae perduximus unionem. Primum ut magnificus dominus Albertus a Lazko

etc., quandoquidem constabat, cum iam boves illos sex Joachimo Porembskj creditori videlicet praememoratorum lanionum Leuchouiensium, iuxta eiusdem Poremsbskj literas, solvisset, etiam damna praenarratis civibus secundum eorundem coram nobis factam, iuramentalem depositionem illata, depositis quadraginta florenis Hungaricalibus, in facie sedis nostrae solveret, prout et die hodierna coram nobis in sede nostra iudiciaria plenarie deposuit et solvit. Deinde quandoquidem nobilis Jodocus Glacz officialis magnifici domini Alberti a Lazko etc. praecipua causa fuisset, quod cives civitatis Leucha in tantum essent damnificati, ut idem per certas honestas et nobiles personas culpam a iudice et iuratis civibus civitatis Leucha deprecaretur. E contra vero praefati cives Leuchouienses onera iudiciaria in literis nostris adiudicatoriis contenta, ipsisque solis cedentia, parti adversae remittere et condonare deberent, prout et coram nobis hodie remiserunt et condonarunt. In cuius compositionis et concordiae firmitatem perpetuam praesentes literas nostras, appensione sigillorum nostrorum provincionalium munitas et roboratas, prout in iudiciis iisdem utimur saepefatis, civibus civitatis Leuchouiensis duximus concedendas, communi iustitia et aequitate suadente. Datum Varalliae, feria secunda proxima post festum Visitationis beatissimae Mariae Virginis, sequenti die videlicet et loco sedis nostrae iudi-
1562 ciariae, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo
júl. 6. secundo.

188.

Bécs, 1562 november 9.

Oláh Miklós esztergomi érsek, főkanczellár levele Lőcse város tanácsához, a melyben fölszólítja, hogy küldje be azoknak az irásoknak hiteles másolatait, a melyek az előző években a lengyelekkel az e czélra kiküldött bizottság előtt bizonyos ellentétek elsimitására folyt tárgyalások megállapodásait tartalmazzák, minthogy a kanczelláriának ez irások nincsenek birtokában.

Eredetije papíron, zárlatán az érsek papírba nyomott pecsétjével: Lőcse v. lt., XIV. oszt., 9/b. sz.

Kívül: Prudentibus et circumspectis domino iudici et iuratis caeterisque civibus civitatis Leuchouiensis etc., amicis nobis honorandis.

Prudentes et circumspecti domini amici nobis honorandi salutem. Superioribus annis per spectabilem et magni-

ficum quondam dominum palatinum ac reverendissimum dominum episcopum Transsylvaniensem caeterosque comissarios et delegatos facti et conclusi erant certi tractatus inter vos et civitates tredecem Polonicas in terra Scepusiensi existentes variis de rebus, de quibus tunc controversia erat, emanati, illorum itaque pariis sacrae caesareae maiestatis cancellaria Hungarica nunc indigeret, quamobrem hortamur vos et nihilominus auctoritate suae maiestatis caesareae, qua fungimur, committimus et mandamus ut paria illorum tractatuum et conclusionum ac aliarum quarumlibet literarum, quae ad hoc vestrum et dictarum civitatum Polonicarum negotium pertinent, in transsumpto literarum vestrarum sub sigillo vestro autentico huc ad nos statim sine ulla mora per postam mittere debeatis et teneamini, aliud nequaquam facturi, quia ut praemisimus his rebus, sacra caesarea maiestas dominus noster clementissimus et cancellaria eius Hungarica non parum indiget. Valete. Viennae ex Nicoleto nostro, 9. die novembris, anno Domini 1562. Nicolaus Olahus archiepiscopus Strigoniensis, summus cancellarius et locumtenens sacrae caesareae maiestatis in regno Hungarie etc. 1562 nov. 9.

Utána más írással: Idem Strigoniensis etc. manu propria.

189.

1567 (?)

Laski Albert folyamodványa I. Miksa királyhoz, hogy tiltsa el a szepesi kamara tanácsosait, hogy a késmárki árúmegállitás ellen a lőcseiek érdekében cselekedjenek.

Másolata, melyet a király küldött meg a lőcseieknek (v. ö. 190. sz.), papíron, pecsét nélkül: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 63/3. sz.

Sacratissima caesarea regiaque maiestas domine, domine mi semper clementissime. Praemissa in gratiam sacrae caesareae regiaeque maiestatis etc., domini mei clementissimi fidelis subiectionis mee humilima commendatione. Me, hic in servitiis eiusdem sacrae caesareae regięque maiestatis etc. existentem, consiliarii novę camerae eiusdem Cassouiensis, nescitur qua temeritate et audacia ducti, ad simplicem et extraordinariam tantum civium Lewchowiensium requisitionem, cum quadam inexequuta sententia facta, locum depositionis civitatis meę Kesmark et per consequens quadragesimam quoque meam in dicta civitate ab antiquo mi provenire solitam, per prohibitionem

devectionis mercium intempestive et extraordinarie alienare et ad civitatem Lewchowiensem inique transferre contendunt, unde non tantum mi et dictę civitati meę, verum etiam fisco et futuro proventui dictae camerę eiusdem maiestatis vestrae singularis imminet iactura et totius regni multiplex detrimentum, quemadmodum ex sequentibus rationibus clarissime patebit. Primum enim omnium hac ipsa devectionis mercium procul dubio redituum sacrae caesareae maiestatis vestrae diminutio est et tricesimę unius, quę in Kesmark exigitur, integra amputatio. Vectores enim, qui ex Polonia in hoc regnum merces important, ad redeundum potius in Poloniam, quam ad iter Lewchowiense confragrosum et asperum sunt parati. Constat enim civitatem meam Kesmark in confinibus duorum regnorum, Hungarię videlicet et Polonię, sitam esse. Uter igitur locus ad mercium depositionem futurus est aptior, isne, qui ad hoc ipsum a natura factus esse videtur, an vero is, qui et propter loci distantiam et viam minime ad mercium importationem propter multas causas idoneam contradicit et fiscum regium ac regni utilitatem imminuit, quamobrem locorum quoque situs Lewchowiensis iniquam esse postulationem ac fisco regio et regni utilitati prorsus esse contrariam, luce clarius demonstrat. Ut non immerito haec ipsa depositionis causa a serenissimo quondam Hungarię rege Mathia beatissimę memorię Kismarcensibus, et non Lewchowiensibus, adiudicata sit, nisi, quod nunc iniquum civium Lewchowiensium studium temere lites movendi sanctis regum Hungarię decretis et literis adiudicatoriis stare non vult. Praeterea, quum ego cum praefatis Lewchowiensibus ratione depositionis loci sim in lite et hactenus in usu, tanquam dominus et haeres dictae civitatis meę semper fuerim, qua fronte et audacia ipsi temere ante finalem litis decisionem auctoritate sacre caesareae maiestatis vestrę, ad quam solam et tabulam eiusdem haec ipsa litis decisio (et non novę camerę consiliarios) pertinet. Quemadmodum hęc in decreto Ladislai regis anni 1498. articulo 33. ita continetur. Quia autem de locis depositionum inter civitates regales plurimę discordię, lites, differentię quotidie oriri consueverunt, huiusmodi autem contentiones non, nisi ex eorum privilegiis facile discerni possunt, ideo regia maiestas visis iuribus partium decernat SOLA (et non consiliarii camerę) de hoc id, quod melius erit faciendum. Camera vero, nescio qua temeritate ducta, sibi ea vendicat, quę maiestatem vestram solam concernunt, maxime quum illi non sunt iudices ordinarii, ius meum immutare audent et conantur. Tertio, quod ad sententiam pro Lewchowiensibus latam attinet, constat

eam inexecutam esse. Certum est autem iuxta regni constitutiones et serenissimorum regum decreta sententias latas intra unius anni revolutionem per regium et capitularem hominem, vicinis et commetaneis praesentibus, in exequutionem venire debere, alioqui enim nullius sunt momenti, quemadmodum videre est in Tripartito II. partis 75. Quum igitur sententia pro Lewchowiensibus ante multos annos lata sit, quo pacto nunc demum et quidem per executores incompetentes in executionem venire potest? Quarto, quum in legibus regni et precipue in Wladislai regis anni 1498 decreto articulo 35. et 36. tantum sit, ne quis tricesimatorum vias falsas, inconsuetas et inusitatas indicare praesumeret, an non pro huiusmodi constitutionum violatoribus iure habendi sunt illi, qui novas vias temere introducunt, quemadmodum nunc tricesimatores in Liblo et villa Mathiasffalwa, iussu praefatorum consiliariorum novę camerę Cassouiensis, in gratiam Lewchowiensium, muneribus ab eis corrupti et excecati, facere contendentes, Polonos a mercium importatione deterrent et sacrae caesareae maiestatis fisci regii et tricesima Kesmarcensis et nostrum quoque ex quadragesima proventum temere imminuere conantur. Quum itaque ratione praemissorum novę camerę Cassouiensis institutum non tantum in meum, sed etiam sacrae caesareae et regiae maiestatis vestrę vergat singulare detrimentum per tricesime et quadragesimę ablationem, et ego insuper cum praefatis Lewchowiensibus in lite pendente, nempe sententia quoque ipsorum Lewchowiensium, quam pro se allegant in causa depositorii, sit inexecuta, egoque in usu et possessione eiusdem depositorii, tanquam dominus et heres semper fuerim ac super hęc omnia via, quę Lewchowiam ducit, minime sit regia, verum inusitata, nova, aspera, confragrosa et impedita, proinde ratione horum omnium sacrae caesareae regiaeque maiestati vestre, domino, domino meo clementissimo quam humillime supplico, dignetur praefatis dominis consiliariis novę camerę eiusdem Cassouiensis pro communi iustitia per literas suas praeceptorias serio mandare, ne se in auctoritatem iudicum regni eiusdem Hungariae et per consequens locorum autenticorum, quibus executiones quarumlibet causarum demandatę sunt, temere intromittere audeant, neque etiam rectas, publicas et regias vias in praeiudicium aliorum extraordinarie immutent, sed potius res sibi commissas curent, alioqui cogerer ego cum clementi sacratissimae caesareae regieque maiestatis vestre, domini, domini mei clementissimi annuentia iura mea subditorumque meorum, quorum in usu hactenus semper paci-

fice extitimus, contra dictos Lewchowienses, qui nunc extraordinarie dicta iura mea pro se usurpare conantur, et alios quoslibet ad finalem usque litis decisionem cum inculpata via tueri atque defendere.

Hátlapján más, későbbi írással: Alberti a Laszky supplicatio ad Maximilianum imperatorem contra civitatem Leuchoviensem in negotio depositionis et super quadragesimae suae per Leuchovienses impedita frequentatione.

190.

Bécs, 1567 deczember 19.

I. Miksa király megküldi Lőcse város tanácsának Laski Albertnek az árúmegállitás kérdésében ellenük emelt panaszát, az ügyről jelentést kérve és figyelmeztetve a várost, hogy időközben új intézkedéssel a késmárkiakat ne zaklassa.

Eredetije papíron, zárlatán vörös viaszba nyomott pecsét nyomaival: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 63. sz.

Kivül: Prudentibus ac circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostrae Lewchowiensis etc., fidelibus nobis dilectis.

Lewchowiam Cita ita ita ita

Maximilianus secundus Dei gratia electus Romanorum imperator semper augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. rex etc. Prudentes et circumspecti fideles nobis dilecti. Ex inclusa praesentibus copia supplicationis fidelis nostri magnifici Alberti a Lasko etc. cognoscetis, qua de re nobis conqueratur. Quum itaque de causis prohibitae per vos depositionis illius mercium a vobis informari velimus: fidelitati vestrae committimus et mandamus, ut id quam primum et sine mora faciatis atque interea civibus ipsis Kesmarcensibus novo aliquo interdicto molesti esse desinatis. Secus non facturi. Datum Viennae, die decima nona mensis Decembris, anno Domini MDLXVII.

1567 decz. 19.

Maximilianus m. p.

Joannes Listhius m. p.

191.

Lőcse, 1567 (?)

Lőcse város tanácsának fölterjesztése I. Miksa királyhoz Laski Albertnek ellenük, különösen az árúmegállítás kérdésében emelt panaszával szemben.

Eredetije fogalmazvány, egy ív papíron: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 63/2. sz.

Kívül: Ad immeritam querelam super cives Leuchouienses factam, per magnificum dominum Albertum Lazkj de loco depositionis, per eosdem cives Leuchouienses, humillima relatio.

Sacratissima maiestas imperatoria regiaque et domine, domine noster naturalis et clementissime.'

Maiestatis vestrae sacratissimae literas, clementer ad nos directas, ea qua decuit, religione et subiectione accepimus, una cum inclusa copia supplicationis magnifici domini Alberti a Lazko. In qua, licet non tam nos culpet, quam maiestatis vestrae sacratissimae cameram Scepusiensem, tamen, quia id negotium maxime nos concernat et camera ex debito officii sui, praecavens, ne fisco maiestatis vestrae sacratissimae damnum detur, iuribus civitatis ipsius fisci in eodem negotio prospectum voluit, ideo et nos ad immeritam illam accusationem veram et synceram informationem maiestati vestrae sacratissimae humillime offerre convenit, quam eadem maiestas vestra sacratissima clementer cognoscere dignetur.

Loca depositoria in omnibus provinciis et regnis non ad privatos aut exteros pertinere, non tantum comuni usu receptum est, verum et decretis cautum, sed id privilegium ad civitates regales pertinet, hoc est ad fiscum, Kesmark autem qualis plerumque fuerit civitas, palam est et cuius virtutis gratia a Joanne Zapolitano, regni nomen olim affectante, data sit seniori Hieronimo Lazki, notum est omnibus in superiori parte regni Hungariae degentibus et qualem se quoque erga illos gesserit, alta mente repositum heret, excessit enim et Turcicam sevitiem. Ergo locum depositionis neque ad Kesmark, quae non fisci, sed potius domini est, neque ad dominum Lazki, qui peregrinus est, pertinere posse in confesso est, sed ad fiscum maiestatis vestrae sacratissimae pertinet et eiusdem civitatem Leuchouiam, ut peculium coronae.

Ubi dominos camerarios camerae Scepusiensis insimulat, quod nunc primum ad simplicem et extraordinariam

requisitionem locum depositionis civitatis suae Kesmark abalienare et ad Leuchouiam transferre contendant, per ignorantiam dominos camerarios immerentes criminatur, gloriando de re nec sibi, nec civitati suae, ut norat competenti, nam civitati Kesmark praeter debitum nobiscum de eodem privilegio litiganti, cum praeter iura regni novum iudicium habuissent, denique ordinariis iudiciis regni perpetuum silentium impositum est, sed ipsi, stimulati iniquo studio, temere lites movendi, ut inquieta ingenia, cum adiudicatorias ignis infortunio a nobis deperditas gauderent et sperarent nos causam nostram tueri non posse. Quarto novum iudicium sub palatinatu magnifici domini Thome de Nadaschd, pię memoriae impetrare non erubuerunt, in quo cum sententia quoque pro Leuchouiensibus ferri deberet, diffidentes causae suae, cum onere consueto causam condescendi fecerunt. Et deinde, quia nomine civium Kesmarcensium nil agi posset, cepit ipse magnificus dominus Albertus Lazki nomine suo causam movere, in qua actione litis pendentia inter nos est.

Locum autem depositionis, impugnantibus illis civitati Leuchouiensi saepius adiudicatum esse privilegiis eiusdem civitatis comprobare poterit, et primo anno Domini 1437 sub Laurentio Hederuara, palatino regni Hungariae, coram quo productae literae divi Ludouici regis anni 1364., cuius etiam pater Carolus multis annis prius donasset. Deinde sub Stephano Bathor, iudice curie anno 1493. quoque pro Leuchouiensibus pronuntiatum est. Tercio sub Wladislao rege, anno 1496 quoque currus maiores et libra generalis Leuchouiensibus adiudicata. Denique sub vicepalatino magnifico domino Francisco Rewaÿ, piae memoriae, Kesmarcensibus quoque novum iudicium habentibus, perpetuum silentium impositum est et locus depositionis cum libra generali Leuchouiensibus adiudicata sunt.

Ubi tricesimae unius diminutionem criminatur, quoque immerito ledit cameram, quia non tolletur tricesima in Kesmark, sed sumptibus minoribus ut filialis tricesima intertenebitur.

Ubi infert Polonos refugere civitatem Leuchouiensem, id secus se habere quotidiana experientia testatur, nam parvo intervallo a Leuchouia distat Kesmark et magis confinis utrorumque regnorum vocari post Leuchouiam, quia ad fiscum pertinet, at illa ad privatum, et locorum differentia aut disparilitas nihil movet mercatores questum sequentes.

Ubi citat adiudicationem Mathiae regis piae memoriae et Leuchouienses privilegiis suis declarat per eundem regem Mathiam sua privilegia confirmata esse, et literae hae, de

quibus gloriatur magnificus dominus Lazki, si productae fuerint, labe sua non carebunt.

Ubi Leuchouienses incusat de iniquo studio temerariae litigationis, declaratur privilegiis non cives ipsos, sed fiscalem maiestatis vestrae sacratissimae nomine fisci egisse, et quia probatur, ut prius declaratum est, toties pro civitate Leucha sententias adiudicatas esse, inde apparet ipsos eo vitio teneri et temere lites movere contra tot adiudicationes.

Ubi dicit se cum Leuchouiensibus in lite esse, verum est, sed quod Leuchouienses aliquid tentaverint adversus eum, probatione egeret, non enim Leuchouienses, sed ipsa maiestatis vestrae sacratissimae camera Scepusiensis, ex debito officii sui commodis fisci consulens, libero suo consilio egit, si quid egit.

Decretum vero Ladislai regis, pię memoriae anni 1493. contra se citat, quia ex eo communitur non ad privatum aut peregrinum pertinere locum depositionis, sed ad regales civitates et fiscum. Kesmark autem privati domini esse palam est, et cuiusmodi virtutis remuneratio fuerit in Hieronimo Lazki, quoque constat, ut praemissum est. Cameram vero in hoc negotio nil iudicialiter determinasse certum est, sed mandatis et sententiis iudicialibus tricesimatores obsequi iussit, ne fisco maiestatis vestrae sacratissimae decessio fieret, quod ex debito officii sui prudenter cavent.

Ubi sententiam pro Leuchouiensibus latam inexecutam esse putat, ut ignarus rerum esset; talia enim privilegia non habent talem executionem, qualem bona[a] possessionaria, sed alias publicationes et proclamationes in foris publicis, prout literae adiudicatoriae et mandata superinde data id iniungunt, quod factum esse notum est omnibus in Scepusio et vicinis locis degentibus.

Ubi muneribus nostris cameram corruptam nobis crimini dat, indebite nos onerat, et ipsam quoque cameram pro tuenda integritate sua acturam non dubitamus, iniuriam tamen illi nomine nostro fieri sancte assecurare possumus.

Quod de falsis viis criminatur, solus magnificus dominus Albertus Lazki eo crimine tenetur, quia ex territorio alieno videnter cives nostros invitam ipsis viam proficisci coegit, prout super ea iniuria et violentia in locis debitis protestati sumus, temporeque suo de ea violentia iure eum conveniemus.

Ubi in usu et possessione depositorii, ut heredem se semper fuisse praetendit, mire convenit cum eo, quod toties

a) Eredetileg „*jura*“, ez kihúzva és föléje írva „*bona*“.

nova iudicia impetrare coacti sunt. Ergo non pacifice et illibate id habuit, imo in hoc negotio nil habuit, nec habet, nisi quod vi et indebite contra publicas iudicum sententias in detrimentum fisci maiestatis vestrae sacratissimae sibi usurpavit.

De via Leuchouiam ducente, extra controversiam est, cuique licere in metis suis iter facere et compendio uti aut etiam per diversas vias regias et publicas proficisci, sicut nos via utimur publica ad arcem Palotscha ducenti.

Ubi minatur de sibi et suis prospiciendo, sciat sibi rem nobiscum non esse, sed cum fisco maiestatis vestrae sacratissimae, cui patrocinium non defore certo speramus.

Ex hac humillima subiectissimaque relatione nostra maiestas vestra sacratissima clementer videre poterit magnificum dominum Albertum Lazky querela sua nos immerito onerare, quia de accusatis nobis conscii non sumus. Rogamus itaque quam humillime, ut maiestas vestra sacratissima nos, ut peculium coronae et bonum fisci sui, in suam clementem tutelam recipere et iura fisci sui contra quosvis impetitores modis omnibus tueri et defendere dignetur.

Sacratissimae maiestatis vestrae imperatoriae regieque fideles et perpetuo constantes humillimique subditi, universi inhabitatores civitatis maiestatis vestrae sacratissimae Leucha.

Hátlapján ugyanazon későbbi írással, mint a 189. sz.-on: Informatio civitatis Leuchouiensis ad regiam maiestatem directa et iniquae falsaeque domini Laszky in negotio depositionis querimoniae opposita, lectu digna.

192.

Pozsony, 1568 május 16.

Türk Dániel és Mydiascher Kelemen leveléből Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárlatán Türk pecsétjével, Türk írása : Lőcse v. lt., III. oszt., 11b/5. sz.

. . . . . .

1568 máj. 14. wÿr seindt Gott lob den 14 Maÿ vmb 7 vhr vor mittags ken Prespurgk ankumen gesundt czum leÿdlichsten vnd haben vernumen, wie am donnerstagk czu vor die erschten proclamationes schon gehalten seindtt worden, auch vnsrer sachen gedacht mÿtt dem Mariaschÿ, aber der Kesmarcker sachen nÿchts, bin baldt ich selbst in die Schtatt

gangen vnd des nemlichen 14. tages proclamationes verhörth, do wÿr czum andern proclamireth vnd vnser procurator, Benedictus Berexeÿ in vnsrem namen, wie czum erschten, 1568 gantwortet hott. am 15. hott man wÿderumb proclamiret, máj. 15. ffier prothonotarÿ, der ffünffte, magister Damianus ist noch nÿcht ankumen. vnd vnter diesen allen ist vnser nur des Mariaschÿ halben gedocht worden, vnd der Kesmarcker halben nÿcht, vnd ich hielte wol roth mÿtt den andern procuratoribus der Kesmarker halben, aber sie wusten sich 1568 nÿcht drein czu schÿcken, dorumb gingk ich den 16. am máj. 16. suntagk vmb 5. vhr czum hern Somorÿ Janos personalem praesentiae maiestatis suae vnd verehret ÿhn mÿtt den 2. magelchen, bÿttendt vmb roth vnd beÿstandt in vnsern gerechten sachen, die den seiner gnaden was bewust wehren, als vns selber. der sichs höchlich bedanket vnd noch hoff sieten erboth, vnd weÿl vnser wider sacher Lazkÿ oder Cubini vns nicht liesz proclamiren, bath ich vmb roth, ab wir in liesen proclamiren, ia sagt her, wen irs die Evocatorien hett, drauff ich baldt heim hancke, oberlieff die brieff vnd ffandt sie, ginge wÿderumb czu iem sampt hern Clementh, vnd liesen vns ein Judical proclamatorium machen wÿder 1568 den Lazkÿ, das her auff den ffolgenden 17. Maÿ proclamiret máj. 17. wÿrdt werden, ob Gott gebe, das vor in niemands redete, vnd wÿr absolutionales bekumen kunden, so wurde her weÿter novum iudicium wÿder vns nÿcht auffbringen kunnen. So weÿs E[uer] N[amhaft] W[eisheit] auch wol, das der Lazkÿ dies gancz Jar im Czips nie gewesen ÿst, das her procuratorias hett lossen schreÿbenn, wo das von Schtatten gehett, wollen wÿr auch die ander seÿn Evocation von wegen des nÿcht einlossens auff den Jarmarck, do wir vmb 15.000 fl. verklaget, auch proclamiren lossen, das wir auch vber das selbÿge absolutionales bekumen kundten.

. . . . . .

193.

Pozsony, 1568 május 17.

I. Miksa király ítéletlevele a lőcseiek javára Laski Alberttel szemben, a ki mint felperes nem jelent meg a bíróság előtt.

Eredetije papíron, zárlatán a király papírra nyomott bírói pecsétjével: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 65. sz.

Kívül: Anno Domini 1568. feria secunda proxima 1568 post dominicam Cantate. máj. 17.

Pro fidelibus nostris prudentibus et circumspectis judice et juratis civibus civitatis nostre libere Lewchouiensis, veluti in causam attractis, contra fidelem nostrum magnificum Albertum Lazky exhibitione, ammonitione et certificatione iudicialis.

Nos Maximilianus secundus Dei gratia electus Romanorum imperator semper augustus ac Germanie, Hungarie, Bohemie etc. rex, archidux Austrie, dux Burgundie etc., damus pro memoria, quod Benedictus literatus de Berekzo fidelibus nostris prudentibus et circumspectis judice et juratis civibus civitatis nostre libere Lewchouiensis, veluti in causam attractis, cum procuratoriis literis[a] eorundem etc. contra fidelem nostrum Albertum Lazky etc., qui juxta continentiam literarum nostrarum exhibitoriarum, ammonitoriarum et certificatoriarum ac capituli ecclesie Scepusiensis exinde relatoriarum[b] etc., super factis in eisdem contentis actor existens, non venit, neque misit, unde nos eundem in consuetis judiciorum oneribus conmisimus fore convictum et aggravatum, si se rationabiliter excusare non poterit. Datum
1568 Posonii, feria secunda proxima post dominicam Cantate,
máj. 17. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo octavo.

Hátlapján: más kézzel, a külső czím szakaszai közé jegyezve: Nemo. Item nemo. 3-tio nemo.

A pecsét alatt a zárlaton: Lecta.

194.

Pozsony, 1568 május 19.

Türk Dániel és Mydiascher Kelemen leveléből, Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárlatán Türk pecsétjével, Türk írása: Lőcse v. lt., III. oszt., 11b/4. sz.

. . . . . .

1568 Nun wol E[uer] N[amhaft] W[eisheit] vernemen was
máj. 17. ich weÿter den 17. Maÿ hab czutragen, den seindt wÿr wÿderumb ffrue vmb 5. czu des Somori schreÿber gangen vnd haben lossen ein new Judiciales schreÿben auff den Ladbrieff Evocatorias des hern Alberti Lazki, dorumb, das Paul Horler richter mÿtt gewopneter handt die Lewtscher kauffleuth auff ffrembder schtrossen von Croka[c] heim

a) kihúzva: nostris. *b)* ae—relatoriarum *a margón betoldva.*
c) Krakó.

beleÿtett vnd von der rechtenn schtros vnd seinem Fÿrczigist abgeffureth hott, dorin her den schaden vnd geweldt rechnett vber 4000 ffl. Dornoch hott her czu schaden der ffreÿtumb der Schtatt Lewtsch vom ffreÿen Jarmarckt seins vnderthon die Kesmarcker verhinderth vnd verboten, do nur vber den schpott vnd gewalth an seinen handels leuten vber 3000 ffl. schaden czugeffugett wehr etc. vnd diese vnd die vorhin heimgeschriebene Evocation ÿst den nemlichen 17. Maÿ durch uns geladene wÿder vnsern lader, 1568 máj. 17. den Lazky proclamiret worden, vnd ist auff seÿner seÿten keÿner gewesen, der do geantwortett hett. Derhalben auch 1568 máj. 18. die beÿde sachen proclamiret seindt worden, das heist aufgeruffett, vnd ist niemand do gewesen der in seÿnem des Lazki namen antwortet, dorumb drauff geschrieben worden, das die Lewtscher vom Lazkÿ bÿrsagosch sententiat nemen werden, aber es werden nur absolutorie literae sein, das ÿst ein ffreÿschprechungk von den fforÿgen evocationibus, von des wegen, das wÿr die geladenen vnsern Lader czuruck weÿsen. In causam attracti proclamari fecerunt actorem, qui non comparuit, neque venit, neque misit. vnd vor diese brieff eÿnen ieden musz wÿr geben ffl. 8., das wird machen ffl. 16. Doch so der adversarius vnter dieser octaua keme vnd die absolutorias vmbstossen wolte, so muste her vns vnser gelth wÿder keren, was wÿr drauff geweret haben, so her aber vnter octava nÿcht kumpt, so kan her schwer die sach vernewern, es seÿ den per novum Judicium. Das wÿrdt sich dornach wÿderumb als ein newe sach ein Jar 20. schlepffen, vnter des halten wÿr vber vnsrem Rechten der Niderlogk so vest wÿr kunnen mÿtt eintreÿben vnd verhalten auff alle weÿl.

. . . . . .

Man saget das in eczlich tagen der Cubini Cristoff auch ankumen sol. Sunder ich weÿsz, das her nicht iuratus procurator ÿst, auch dies, das her Laszkÿ dies Jar im vngerlandt nitt gewesen ÿst, darumb kan her kein procuratorem gestellett haben, vnd hoff die absolutionales heim czu bringenn: Auch hott man noch kein series, das ist verczeÿchen der vrteÿl, wie sie noch eÿnander gehen sollen auffgestellett, das wir nicht wÿssen, ab vnser sach mÿtt dem Mariaschi weÿtt, aber nohendt seÿ, der wo sie weÿtt sein wÿrdtt werden, wir dornoch mÿtt der Cammer handlen kunnen, mussen ieczundtt auff die Recht sorge tragen, domit nÿchts verseumett wurde.

. . . . . .

195.

Pozsony, 1568 május 23.

Türk Dániel leveléből Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárlatán Türk gyűrűs pecsétjével, Türk írása: Lőcse v. lt., III. oszt., 11b/1. sz.

. . . . . .

1568 szept. 19. Nun verneme E[uer] N[amhaft] W[eisheit], was wÿr am gedachten 19. tag ffurgehabt haben. ffrue hott man des Lazkÿ in beÿden sachen wÿderumb per non venit iudiciret und den Lewtschern Absolutionales czu geben ausgeruffen. Dorum wÿr noch essens czum magistro Michaele prothonotario seindt gangen, vnd ime beÿder Euocatoriarum paria getragen, domit her die Absolutorias schreÿben losse, aber her saget, her turschte sie vns vor dem 10. tage nÿcht ausgeben, vnter welcher czeÿt sie der aduersarius noch verbietten kunde, meldet auch vmb die beczalungk der brieff so sie vnfferboten ausgingen gross dingk, doch mage der her Somori, des prothonotarius her ist, mÿtt vns genedige nachlossungk thuen, den sein wehr nur das dritte teÿl. Am nemlichen tag vmb 9. ist Cubini Cristoff auch her kumen, helff Gott domÿtt her in der sach schtÿl halte.

. . . . . .

196.

Pozsony, 1568 június 4.

Türk Dániel és Mydiascher Kelemen leveléből Lőcse város tanácsához.

Eredetije papíron, zárlatán pecséttel, Türk írása: Lőcse v. lt., III. oszt., 11b/2. sz.

. . . . . .

1568 máj. 27. Am 27. vernam wÿr das die Kesmarker ein beffelch von Ihrer Maiestät haben ausbrocht an die hern vnd das recht hieher, das man des Laszkÿ sachen in dieser octaua nÿcht ffurnemen solte, weÿl her nicht einheimisch wehr, doch haben sie es nÿcht vberantworth vnd der prothonotarius tröstet auch, es wurde nÿcht ffwl gelden. Am 28. seindt wier beÿm hern Bathori Nicolao gewesenn vmb die weingerten czu Santo,[a] Sunder her gab vns den bescheidt, lieben ffreundt heut cziehe ich in mein dorff vnd morgen

a) Szántó.

kumpst vmb die czeÿt wÿder, do solth ÿhr ein bescheÿdt haben. den tag haben wÿr dem hern Schtatthalter den beffelch eingerecht von wegen der 13. Schtett, aber her saget es wehr nÿcht muglich, das man alle sachen kunde ffurnemen, die in ÿhre Maiestät beffÿlcht, darczu ist von wegen den 13. Schtett kein mensch hieaussen.

. . . . . .

Am nemlichen tagk hott man vnser czween absolutorias czum leczten publiciret. 1568 máj. 31.

. . . . . .

Am 1. Junÿ seindt vnser brieff mit dem Lazkÿ, die absolutionales geschrieben worden vnd am 2. gesiglet, dorumb wÿr geben haben ffl. 13. der her Somori liesz vns ffl. 2. noch. Am nemlichen 2. tagk ist der Mariaschi Paul her kumen, auch am nemlichen tagk hott des Lazkÿs mensch Ihrer Maiestät brieff prorogatorias denn hern beÿde ffrue vnd noch mÿttag einfaber geleget[a]. her bekam diesen bescheid vom hern Schtatthalter vnd den andern Landhern, der Lazkÿ wehr ieczundt nÿcht ins des landes geschefften oder diensten, dorumb kan ime der brieff nÿcht helffenn. Am 3. ffrue hab wÿr die Iudiciales, domit man den Lazkÿ proclamiret hott, vom prothonotario wÿder geholet vnd beÿ dreÿ andern protonotaÿs lossen drauff schreÿbenn, Coram me etc. am nemlichen tag hott der Mariaschi auff ein newes vns in der fforigen sachen proclamiren lossenn mÿtt beÿseczungk des namens des ieczigen rÿchters. Hiebeÿ schicken wÿr durch der hern von Cascha diener E[uer] N[amhaft] W[eisheit] die 2. brieff absolutionales, das der Lazkÿs beÿde actiones wÿder vns nu abseindt vnd es wÿrth sein diener ein inhibitorias hernoch bringen, aber E[uer] N[amhaft] W[eisheit] lasse sich nicht ÿrren, den es stehet zu brieff preuia inhibitione non obstante, vnd rÿcht es also aus. Ohne al saumnus schickt die brieff ins Capittel vnd bÿtt ein tumhern ad executionem vnd nemet hominem regium mÿtt, welcher 6. in brieff genennet seindtt, welcher der euch am besten geffelth vnd schickt mÿtt inen in Kesmarck, do werden sie des hernn Lazkÿs gutter beweglich oder vnbeweglich einczichen bÿsz auff 48. ffl. werdt auff die 2. brieff die — — —,[b] vnd vns in vnser gewalth geben, bÿsz sie das gelth erlegen vnd das guth von vns lösenn, vnd dornoch nemt aus dem Capittel[c] aus die executionis modum et seriem, mit sampt den 1568 jún. 1/2. 1568 jún. 3.

a) geleget *a sor fölött beszúrva.* *b)* Egy szó olvashatatlan.
c) Eredetileg Schtul-t *írt, majd ezt áthúzva, föléje írta:* Capittel.

beÿden brieffen, vnd von den 48. ffl. kumen 2 teÿl dem hern Somori vnd eÿnes vor vns, welches der procurator genumen het, wen inderth eÿner agÿrth hett. aber ich hab das selber also gehandelth bÿs hieher vnd auch ieczundt, weÿl ich — — —[a] laÿde ich so grose marter am reÿsen, das ich kaum odem holen kan, vnd besorg, kum ich ins beth, so kum ich nit leÿcht auff, den es mich also gemattett hott, das ich schÿr nÿcht mehr gehen kann, all mein ffleÿsch vnd beÿn thutt mÿhr wehe, wo ichs nur ann taste, als wen es nÿcht in eÿnander klebett.

. . . . . .

197.

Pozsony, 1568 június 11.

I. Miksa király parancsa a szepesi káptalanhoz, hogy Laski Albert panaszára Lőcse városát az árúmegállítás kérdésében tizenötödnapra a királyi személyes jelenlét bírósága elé idézze meg.

Átírva a szepesi káptalannak 1568 jún. 23-án kelt, az idézésről szóló jelentésében: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 64. sz. (V. ö. 200. sz.)

Maximilianus secundus Dei gratia electus Romanorum imperator semper augustus ac Germanię, Hungarię, Bohemię etc. rex, archidux Austrię, dux Burgundię, etc. fidelibus nostris, capitulo ecclesię Scepusiensis salutem et gratiam. Noveritis, quod Emericus Zvntag familiaris fidelis nostri, magnifici Alberti Lazkÿ palatini Siradiensis, nostram personaliter veniens in presentiam, nomine et in persona eiusdem Alberti Lazkÿ, domini videlicet sui, per modum protestationis et inhibitionis eidem significare curavit in hunc modum, qualiter diebus his superioribus, in presenti videlicet termino universae causae regnicolarum partium predicti regni nostri Hungarię superiorum, comitatuum videlicet decem et septem cis et citra Tibiscalium, a comitatu Liptouiensi incipiendo, tam ante, quam post cladem Mohachiensem mote vel movende et ex publica eorum constitutione adiudicari solitę, per maiestatem nostram generaliter fuerant prorogatę, in quibusdam duabus causis alia inter ipsum Albertum Lazkÿ, ut actorem ab una parte, siquidem ab altera prudentes et circumspectos iudicem iuratosque cives civitatis nostrę Lewchowiensis, veluti in causam attractos, ratione et pretextu depositionis, venditionis, permutationis inductionisque et reductionis mercium ex Hungaria in Poloniam, et rursus

a) Egy szó olvashatatlan.

ex Polonia in Hungariam, aliorumque certorum negotiorum actuumque potentiariorum coram eadem personali nostra presentia motis et vertentibus, idem iudex iuratique cives dicte civitatis nostrae Lewchowiensis contra eundem protestantem, per non venientiam et non comparitionem eiusdem protestantis, quasdam binas literas nostras absolutionales simul et sententionales pro ipsorum parte extrahere curassent, quarum vigore eundem protestantem in rebus bonisque et juribus possessionariis suis damnificare vellent et niterentur in preiudicium et damnum eiusdem protestantis valde magnum, cum tamen si idem protestans huiusmodi causis suis debito modo, ut par erat in my (?) illarum et prosecutionem causarum ipsarum, procuratorem suum expedire vel coram dicta presentia nostra comparere potuisset ac ea, que ad defensionem cause ipsius spectabantur, in medium proferre quocunque modo non neglexisset, sperasset in ipsis causis longe aliud iudicium recipere, et si ab impetitione partis adverse de facili defendere potuisse, prout posse speraret etiam modo, unde facta huiusmodi protestatione, idem Emericus Zwnthag, nomine et in persona cuius supra, allegavit in hunc modum, quod si iuri consonaret et aequitati videretur, extunc idem protestans vos simul et prenotatos iudicem iuratosque cives iam dicte civitatis nostrae Lewchowiensis, in causam attractos, ab executione pretactarum aliarum literarum nostrarum sententionalium inhibere, ipsosque iudicem et iuratos cives dicte civitatis nostrae Lewchowiensis pro habenda causa in premissa, novo judicio contra se ad quintum decimum diem in curiam regiam nostram, scilicet personalem in presentiam legitime evocare facere, ut cum eo gravamine, quo de regni consuetudine conveniret, eidem respondere vellet, et quia huiusmodi allegatio dicti Emerici Zwnthagh, nomine et in persona cuius supra, coram eadem personali nostra presentia factum iusta et iuri consona admittendaque fore videbatur, pro eo fidelitati vestrae harum serie firmiter precipiendo committimus et mandamus, quatinus acceptis presentibus, testimonium vestrum ad executionem pretactarum ambarum literarum nostrarum sententionalium non exmittatis, vel si iam exmisissetis, illud, ubicunque reperiri poterit, revocare et ab executione ambarum literarum nostrarum sententionalium inhiberi debeatis, literas etiam vestras super executione earum qualitercunque facta relatorias parti adverse nequaquam extradare presumatis, quin potius vestrum mittatis hominem pro testimonio vestro fide dignum, qui prefatos iudicem iuratosque cives jamfate civitatis nostrae

Lewchowiensis, si personaliter reperire poterint, ibidem personaliter, alioqui de domo habitationis, sive solitę eorundem residentie evocet eosdem ad quintum decimum diem diei huiusmodi evocationis in curiam regiam nostram, scilicet personalem in presentiam, causa in premissa novum iudicium recepturos, prescriptasque binas literas nostras adiudicatorias, sententionales simul cum cunctis suis processibus producturos, certificando nichilominus eosdem ibidem, ut sive ipsi termino in prescripto coram eadem personali nostra presentia compareant prescriptasque binas literas adiudicatorias sententionales producant, sive non, eadem ad partis comparentis instantiam id faciet in premissis, quod dictaverit ordo juris, et post hec huiusmodi inhibitionis, evocationis et certificationis seriem, ut fuerit expediens, terminum ad prescriptum eidem personali nostre presentię suo modo rescribatis. Datum Posonii, feria sexta proxima post dominicam Pentecostes, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo octavo.

1568 jún. 11.

198.

Szepeshely, 1568 június 15.

A szepesi káptalan jelenti Miksa királynak, hogy 1568 május 31-ikén a Laski Albert és a lőcseiek közt az árúmegállítás kérdésében folyt perben hozott ítéletének végrehajtását Laski emberei Késmárkon erőszakkal, Kisszalókon törvényes elűzéssel megakadályozták.

Átírva I. Miksa király Nagyszombatban, 1570 jún. 20-án kelt ítéletlevelében: Késmárk v. lt., fasc. XXXV. ad no. 51. és Lőcse v. lt., VIII. oszt., 67. sz. (V. ö. 202. sz.)

Serenissimo principi et domino, domino Maximiliano secundo, Dei gratia electo Romanorum imperatotori semper augusto ac Germanie, Hungarie, Bohemie etc. regi, archiduci Austrie, duci Burgundie etc., domini ipsorum clementissimo, capitulum ecclesie Scepussiensis orationum suffragia devotarum perpetua cum fidelitate. Vestra noverit sacra cesarea et regia maiestas nos literas eiusdem vestrae maiestatis adiudicatorias et sententionales, modum et formam cuiusdam possessionarie reambulationis, aestimationis, occupationis, titulo pignoris, statutionis et iudicii regalis, solutionis et satisfactionis in se exprimentes pro parte prudentum et circumspectorum iudicis iuratorumque civium civitatis Lewchowiensis, veluti in causam attractorum ab una, contra

magnificum dominum Albertum a Lazko, tanquam actorem et convictum, partibus ab altera, Posonii feria secunda proxima post dominicam Exaudi transactam, preteritam in presenti termino celebrationis iudiciorum octavi diei festi beati Georgi marthiris novissime preteriti, ad quem scilicet terminum universae causae regnicolarum comitatuum scilicet decem et septem partium huius regni Hungarie superioris, cis et citra Tibiscialium, a comitatu Lÿptowiensi incipiendo, tam ante, quam post cladem Mohachiensem mote vel movende et ex publica eorum constitutione adiudicari solitae, per vestram sacram cesaream regiamque maiestatem generaliter fuerant prorogate, confectas et emanatas nobisque preceptorie loquentes et directas, quas capite sigilli nostri ab extra in superiori margine consignari facientes, una cum presenti in specie duximus remittendas, honore et reverentia, quibus decuit, recepisse et iuxta harum continentiam una cum nobili Johanne Petroczy de eadem Petrocz, castellano arcis Scepusiensis, homine regio in preallegatis literis vestrae sacre cesaree regieque maiestatis adiudicatoriis, inter alios suos homines nominatim conscriptos specificato, nostrum hominem, videlicet venerabilem magistrum Andream Sÿmandj socium, fratrem et concanonicum nostrum ad ea, que in dictis literis adiudicatoriis vestrae maiestatis continebantur, singula rite et fideliter peragenda ac exequenda nostro pro testimonio fide digno duxeramus esse transmittendum, qui tandem exinde ad nos redeuntes, nobis sub iuramento pariformiter retulerunt eo modo, quomodo ipsi sabbatho proximo ante festum sanctae et individuae Trinitatis noviter preterito ad faciem civitatis Kesmark, consequenterque ibidem ad pontem arcis similiter Kesmark nuncupate, ipsius domini Alberti a Lazko, convicti, in hoc comitatu Scepusiensi existentem, habitam, vicinis et commetaneis earum universis, presertim vero nobilibus Johanne Swabowzkÿ de Tothffalw iudicis nobilium dicti comitatus Scepusiensis, Valentino similiter Swabowzkÿ de eadem Tottffalw et Nicolao Berzewÿczeÿ de Nagÿlomnÿcza in proprÿs suis personis, ibidem legitime convocatis et presentibus, accessissent et cum dictus homo regius prescriptas literas adiudicatorias vestrae maiestatis debite executioni demandare voluisset, extunc nobilis Johannes Prÿwÿzlowzkÿ, provisor prenotatae arcis Kesmark in medium eorum ex eadem arce progressus fuisset, cognitoque vestrae maiestatis mandato, ipse post breve colloquium denuo se in arcem eandem recipiens et cum ipsum una cum vestre maiestatis homine, nostrum quoque testimonium per pontem sequi in arcem conspexisset, confestim idem

1568 máj. 31.

1568 jún. 12.

provisor portas arcis levari, attrahere et claudere et obserare fecisset, quibus sic actis, tandem coram vicinis prescriptis nobilibus iidem executores, facta superinde protestatione vocatisque secum eisdem nobilibus, dempto Nicolao Berzewÿczeÿ, in suis propriis item providis Bartholomeo iudice, Christophoro Sednÿczkÿ, Quirino Groff et Calixto Pauli Zekel in Hunchdorff, item Ambrosio Groff, iudice dictorum Christophori Sednÿczkÿ, Nicolao Daÿch, Pauli Zekel et Gallo Wolff, relictae dominae olim Marcÿ Berzewÿczeÿ in Lomnÿcza, possessionibus prefatis commetaneorum, prefatorum egregiorum et nobilium virorum iobagionibus in eorum dominorum suorum nominibus et personis ac presentibus, ad facies possessionis Kÿszalok vocatae, in dicto comitatu Scepusiensi existentis, habitae, ubi dictus Albertus a Lazko unum allodium, tres sessiones iobagionales populosas et sex inquilinos personaliter ibidem residentes haberet et ex consequentia ad quendam providum Gasparum iobagionem eiusdem, ibidem accessissent et divertissent ac dum dictus homo regius in eodem die, antelato testimonio nostro presente, premissam iudiciariam deliberationem vestrae maiestatis ibidem suo modo effectuy mancipare et debitae executioni demandare voluisset, tunc nobilis Johannes Bodonÿ familiaris simul cum provido Sebastiano Sebessÿnczkÿ pedite dicti domini Alberti a Lazko, nomine et in persona eiusdem, illuc accedentes, licet ibi verbo sepius inhibuissent et contradixissent, nihilominus postea dictus Sebastianus Sebessÿnczkÿ ostenso scilicet gladio evaginato, huiusmodi totali executioni repulsione obviasset et eosdem repulisse premissam iudiciariam deliberationem exequi minime permittendo. Seriem iatque *[sic !]* huiusmodi executionis et repulsionis ad decimum quintum diem ultimi diei executionis premissarum legitime perdurantis, ut est expedita, dicte personali presentie vestrae maiestatis suo modo fideliter duximus rescri-
1568 bendum. Datum quarto die termini sive executionis preno-
jún. 15. tatae, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo octavo.

199.

Szepeshely, 1568 június 21.

Bodony János és Grygher Frigyes, a szepesi káptalan előtt megjelenvén, Laski Albert nevében visszavonják és semmisnek jelentik ki azt az előzést, a melyet Bodony, ura távollétében, Sebessinczky Sebestyén által foganatosított Kisszalók határában s a melylyel a királyi curiának Lőcse javára hozott kétrendbeli ítéletének végrehajtását megakadályozta.

Eredetije papíron, hátlapján a káptalan papírba nyomott pecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. XXXV., no. 54.

Nos capitulum ecclesię Scepusiensis memorie commendamus, per presentes significantes, quibus expedit universis, quod egregii Johannes Bodonÿ et Fridericus Grÿgher nomine et in persona spectabilis ac magnifici domini Alberti a Lasko palatini Sÿradiensis et in Kezmark domini, domini scilicet ipsorum, nostram personaliter venientes in presentiam, per modum retractationis, revocationis et reclamationis nobis significare curarunt hoc pacto, quomodo superioribus proxime preteritis diebus in quarundam binarum literarum adiudicatoriarum et sententionalium per prudentes ac circumspectos dominos iudicem iuratosque cives civitatis Lewchowiensis in presenti termino celebrationis iudiciorum octavi diei festi beati Georgÿ martÿris novissime preteriti, Posonÿ contra et adversus predictum dominum Albertum a Lasko judicialiter extractarum et obtentatum *[sic!]* exequutionibus modum et formam cuiusdam possessionarie reambulationis, ęstimationis, occupationis, titulo pignoris, statutionis et iudicii regalis solutionis ac satisfactionis in se exprimentium, licet ipse Johannes Bodonÿ nomine et in persona dicti domini sui, medio cuiusdam agilis Sebastiani Sebessnÿczkÿ peditis eiusdem, prefato domino suo tunc apud externa regna absente et in remotis agente, illis totalibus sententiis in possessione Kÿszalok, in hoc comitatu Scepusiensi existentis, habitę et exequende ac tunc fiende, repulsione obviare curasset et nostrum testimonium simul cum sacrae caesareae regieque maiestatis etc., domini nostri clementissimi homine violenter ab exequutione dictarum sententiarum, evaginato gladio, ut moris est, satis indeliberate, inconsulte et sine consensu ac voluntate absentis domini sui expellere fecisset, sed tamen quindecim dierum spatio post dictam exequutionem nondum preterlapso, idem Johannes Bodonÿ nostram personaliter veniens in presentiam, una cum prescripto Friderico Ghri- 1568 máj. 24.

gher, nomine domini Alberti a Lazko et suoque, premissam repulsionem sententiarum, modo quo supra factam, mature intra se deliberando penitus et in toto revocassent, retractassent, reclamassent, refutassent et annichilassent ipsasque sententias in ea parte duntaxat ratas, gratas et firmas ac vigorosas reliquissent et commisissent perennaliter, ac si nullo unquam tempore huiusmodi repulsionis prescriptis sententiis obviatum extitisset, eisdem suum tribuendo consensum pariter et assensum, prout revocarunt, retractarunt, reclamarunt, refutarunt et annichilarunt relinqueruntque et commiserunt coram nobis harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum feria secunda proxima
1568 inter octavas festi sacratissimi Corporis Christi, anno eius
jún. 21. dem millesimo quingentesimo sexagesimo octavo.

200.

Szepeshely, 1568 június 23.

A szepesi káptalan jelentése I. Miksa királynak, hogy Lőcse város tanácsát Laski Albert panaszára az árúmegállítás ügyében tizenötödnapra a királyi személyes jelenlét bírósága elé megidézte.

Eredetije ragasztott papírtekercsen, zárlatán a káptalan papírra nyomott pecsétjével: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 64. sz.

Kívül: Personali presentiae sacrae caesareae regiaeque maiestatis, pro prudentibus et circumspectos iudicem, iuratosque cives *[sic!]* civitatis Lewchouiensis contra magnificum Albertum a Lazko, palatinum Sÿrodiensem ad terminum intranominatum inhibitorie, ammonitorie et certificatorie relationis par.

Serenissimo principi et domino, domino Maximiliani *[sic!]* secundo Dei gratia electo Romanorum imperatori semper augusto ac Germanię, Hungarię, Bohemię etc. regi, archiduci Austrię, duci Burgundię etc. domino ipsorum clementissimo, capitulum ecclesię Scepusiensis orationum suffragia devotarum perpetua cum fidelitate. Vestra noverit sacra caesarea regiaque maiestas nos literas eiusdem vestrae maiestatis inhibitorias, ammonitorias et certificatorias pro parte magnifici domini Alberti a Lasko palatini Siradiensis, clause emanatas, nobisque preceptorie et amicabiliter sonantes et directas, summa cum obedientia recepisse, in hec verba:

Következik I. Miksa király Pozsonyban, 1568 június 11-én kelt parancsa a szepesi káptalanhoz, hogy Laski Albert panaszára Lőcse városát az árúmegállítás kérdésében tizenötödnapra a királyi személyes jelenlét bírósága elé idézze meg. (V. ö. 197. sz.)

Nos itaque licet iam antea, quam presentes nobis exhibitę fuissent et presentatę literę, ad exequutionem pretactarum aliarum ambarum literarum vestrę maiestatis sententionalium, nostrum hominem exmiseramus, literas etiam nostras super exequutione earum factas relatorias parti adverse iam extradederamus, commissionibus tamen et mandatis residuis vestrae sacrę caesareae maiestatis, uti semper tenemur, obedire volentes, unum ex nobis, videlicet venerabilem magistrum Anthonium Garraÿ vicarium, socium, fratremque et concanonicum nostrum ad presentium literarum exequutionalium suo modo fideliter peragendam nostro pro testimonio fide dignum duxeramus esse transmittendum, qui tandem exinde ad nos reversus, nobis sub iuramento retulit hoc modo, quomodo ipse feria tertia inter octavas festi sacratissimi Corporis Christi novissime preteriti transacta, ad faciem civitatis Lewchowiensis, in hoc comitatu Scepusiensi existentis, habitę, consequenterque ibidem ad iamfatos prudentes ac circumspectos Johannem Henyz iudicem, iuratosque cives eiusdem civitatis Lewchowiensis personaliter cum presentibus eiusdem vestrę maiestatis literis accessisset, ibidemque eosdem in solita ipsorum residentia repertos evocasset ad quintum decimum diem diei huiusmodi evocationis in curiam regiam, eiusdem vestrae maiestatis personalem in presentiam, causa in premissa novum iudicium recepturos prescriptasque binas literas vestrae maiestatis adiudicatorias sententionales simul cum cunctis suis processibus producturos, certificasset nichilominus eosdem ibidem, ut sive ipsi termino in prescripto coram eadem personali presentia vestrae maiestatis compareant prescriptasque literas binas adiudicatorias sententionales producant, sive non, eadem ad partis comparentis instantiam id faciet in premissis, quod dictaverit ordo iuris. Seriem itaque huiusmodi evocationis et certificationis, ut est expedita, terminum ad prescriptum eidem personali presentie vestrae maiestatis suo modo fideliter duximus rescribendam. Datum sequenti die evocationis et certificationis prenotate, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo octavo supradicto.

1568 jún. 22.

1568 jún. 23.

201.

Szepeshely, 1570 április 22.

Lőcse városa és Laski Albert a szepesi káptalan előtt a közöttük bizonyos út használata és a késmárkiaknak a lőcsei országos vásárról történt kitiltása ügyében folyt pörökben egyezségre lépnek.

Eredetije papíron, hátlapján a káptalan viaszba nyomott pecsétjének töredékeivel: Lőcse v. lt., VIII. oszt., 66. sz.

Nos capitulum ecclesię Scepusiensis memorię commendamus per presentes, significantes, quibus expedit universis, quod egregius Joachimus Tannenbergher familiaris et prudentes ac circumspecti viri: Johannes Topercerus, iuratus civis civitatis Kezmark, cum plenipotentia magnifici domini Alberti a Lasko etc., pro eodem domino ipsorum ab una, nec non Daniel Therek civis et notarius, Sebastianus Alberti et Caspar Eÿszenbleher, pro iudice et iuratis civibus civitatis Lewchouiensis ab altera partibus, similiter cum pleno procurationis mandato, nostram personaliter venientes in presentiam, ambae partes sponte et libere confessę sunt et retulerunt in hunc modum, quod, etsi proxime superioribus preteritis annis inter ipsas partes certę quędam lites in curia regia motę fuerint et suscitate, ex ea nimirum causa (ut dictus dominus Albertus a Lasko tanquam actor pretendisset), quod prescripti iudex et iurati cives civitatis Lewchouiensis quosdam negotiatores, Cracouia in Scepusium venientes, de via publica, quę per civitatem suam Kesmark procederet et transiret, avertissent et abinde per inusitatam et inconsuetam viam eosdem negotiatores deduxissent, quo facto quadragesima eidem domino Alberto a Lasko de mercibus tunc inductis, secundum morem antiquam exigi solita, insoluta mansisset, contra aperta privilegia sua et interceptionem suorum proventuum manifestum, atque insuper, quod dicti iudex et iurati cives civitatis Lewchouiensis prescriptę civitati suę Kesmark usum et accessum liberum nundinarum pro festo beati Galli martÿris et confessoris, Lewchouię celebratarum interdixissent et prohibuissent, abutentes *[sic!]* dicta civitas Lewchouiensis suo privilegio et hisce violentiis plurima damna (ut ipse Albertus a Lasko assereret) sibi suęque civitati Kesmark illata fuissent, in qua quidem causa ad ulteriora procedendum altera partium alteram oneribus iudiciorum gravare contenderint et sententia quoque simul atque absolutionales per dictam civitatem Lewchouiensem contra partem adversam in iudicio octavali

obtentę fuissent et impetratę, ambae tamen partes saniorę use consilio, expensis in processu huiusmodi causarum emergentibus cedere ac vicinitatem mutuis officiis amicitie colere, firmatam pacem denique inter sese potius conservare volentes, quam odiosis litium et laborum alterutrum fatigare molestiis et difficultatibus, ex eoque taliter inter se concordassent, quod antedictam totam causam, modo quo supra, ratione premissa intentata penitus et in toto sopivissent, mortificassent et condescendissent, literas etiam causales sub quibuscunque formis verborum et undecunque ultro citroque extractas, confectas et emanatas litium processus exprimentes, in solis saltem causis premissis mortuas, frivolas, vanas, cassas, invigorosas et viribus carituras atque a modo expost utentibus nocituras, seseque mutuo de et super premissis litibus quietos, expeditos et modis omnibus absolutos reliquissent et commisissent, prout et reliquerunt, commiserunt, sopiverunt et condescenderunt coram nobis harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum sabatho proximo ante dominicam Cantate, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo. 1570 ápr. 22.

202.

Nagyszombat, 1570 június 20.

I. Miksa király ítéletlevele a lőcseiek javára, Laski Albert ellen, az árúmegállítás ügyében.

Eredetije két példányban, mindkettő ragasztott papírtekercsen, a szöveg alján a király papírba nyomott bírói pecsétjével: Késmárk v. lt., fasc. XXXV., ad no. 51. és Lőcse v. lt., VIII. oszt., 67. sz.

Nos Maximilianus secundus Dei gratia electus Romanorum imperator semper augustus ac Germanie, Hungarie Bohemie etc. rex, archidux Austrie, dux Burgundie etc., damus pro memoria, quod cum iuxta iudiciariam deliberationem et commissionem nostram literarumque nostrarum adiudicatoriarum, absolutionalium, Posonii, feria secunda proxima post dominicam Exaudi in anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo octavo transacto preteritam, instante scilicet termino celebrationis generalium iudiciorum octavi diei festi beati Georgi[i] marthiris in eodem anno preteriti, ad quem videlicet terminum universae causae fidelium regnicolarum nostrorum comitatuum decem et septem partium huius regni nostri Hungarie superiorum, cis et citra Tibiscialium, a comitatu Lyptouiensi incipiendo, tam 1568 máj. 31.

ante, quam post cladem Mohachiensem motae vel movende ex publica eorum constitutione adiudicari solitae, per maiestatem nostram generaliter fuerant prorogatę, pro parte prudentum et circumspectorum iudicis iuratorumque civium civitatis nostre Lewchowiensis in causam attractorum, contra magnificum Albertum de Lazko actorem supra quadam possessionaria reambulatione, aestimatione, occupatione, titulo pignoris, statutione ac iudicii regalis solutione et satisfactione, in papiro clause confectarum ac capitulo ecclesie Scepusiensi loquentium et directarum, tenore et continentia, homo noster infradeclarandus ad facies universorum bonorum ac iuris possessionarii memorati Alberti Lazkÿ actoris, ubivis intra ambitum istius regni nostri Hungarie existentium, habitorum, ipsum solum proprie et precise concernentium, vicinis et commetaneis eorum universis inibi legitime convocatis et presentibus accedendo, premissam nostram iudiciariam deliberationem et commissionem, iuxta tenorem et continentiam pretactarum literarum nostrarum adiudicatoriarum, absolutionalium in omnibus suis punctis, clausulis et articulis ac in omni sui parte peragere, perficere et exequi voluisset, idemque tandem capitulum Scepusiense huiusmodi iudiciarie executioni ac totius inibi peragendi negotii seriem ad decimum quintum diem diei executionis premissorum nostrae presentie fideliter rescribere debuisset. A quo quidem decimo quinto die causa partium prescripta, sed et reportatio seriei premissorum diversis prorogationum cautelis intervenientibus, presentem terminum celebrationis generalium
1570 iudiciorum octavi diei festi beati Georgi[i] marthiris novissime
máj. 1. transacti, ad quem scilicet terminum universe cause fidelium regnicolarum nostrorum comitatuum decem et septem partium utputa regni superiorum citra et ultra Tibiscianarum a comitatu Lÿptowiensi incipiendo, tam ante, quam post cladem Mohachiensem motae vel movende, ex publicis novis eorum constitutionibus adiudicari solitae, per maiestatem nostram generaliter fuerant prorogate, dilative attigis-
1570 set; quo instante ac nobis feria tertia proxima post domi-
máj. 23. nicam Trinitatis proxime preteritam una cum nonnullis dominis prelatis et baronibus magistrisque prothonotariis ac regni nobilibus, sedis scilicet nostrae iudiciarie iuratis assessoribus, nobiscum pro faciendo causantibus iudicio moderativo pro tribunali consedentibus, egregius magister Blasius Joo de Kazahaza director causarum nostrarum regalium ac fiscalis sacrae coronae nostrae ac fisci nostri regii pro prefatis iudice et iuratis civibus eiusdem civitatis nostrae Lewchowiensis, cum procuratoriis literis eorum nostram veniens

personalem in presentiam, literas prefati capituli ecclesie Scepusiensis super premissis rescriptionales, in papiro clause confectas, contra prenotatum Albertum Lazkÿ nostrum iudiciarium producere curavit in conspectum huiusmodi sub tenore.

Következik a szepesi káptalan jelentése Miksa királynak, hogy 1568 május 31-ikén a Laski Albert és a lőcseiek közt az árúmegállitás kérdésében folyt perben hozott ítéletének végrehajtását Laski emberei Késmárkon erőszakkal, Kisszalókon törvényes előzéssel megakadályozták. (V. ö. 198. sz.)

Quibus exhibitis et presentatis, pretactaque condam paterna nostra maiestate ab hac luce sublata ac nobis in officium regiminis nostri succedentibus, Johannes Frichÿ pro prefato Alberto Lazkÿ actore cum procuratoriis literis prefati capituli ecclesie Scepusiensis, eandem nostram exurgendo in presentiam, prescriptas literas nostras adiudicatorias absolutionales contra sese produci postulaverat. Quibus productis ac eodem Alberto Lazkÿ actore de onere premissae repulsionis nobis ac prefatis in omnibus actis debitam satisfactionem impendendo, nobisque omnium superiorum quietum et expeditum ac modis omnibus absolutum reddendo et pronuntiando, prescriptis etiam aliis literis nostris adiudicatoriis, absolutionalibus tandem eidem actori in specie restituendo, prefatus procurator eiusdem actoris proposuit eo modo, qualiter annis superioribus egregius condam Johannes Zomor alias personalis presentię nostrae in iudiciis locumtenens, tunc vero director causarum proxime defuncte sacree cesaree regieque maiestatis, domini et genitoris nostri observandissimi ac fiscalis sacrae coronae simul et fisci sui regii prudentes et circumspectos iudicem et iuratos cives civitatis suae Kesmark, in comitatu Scepusiensi site, ratione inductionum, depositionum, disligationum, ponderationum, venditionum et commutationum mercium, tum scilicet per indigenas, quam etiam alienigenas et extraneos mercatores ac vectores in et ad terram Scepusiensem vehendarum, mediantibus literis eiusdem capituli ecclesie Scepusiensis relatoriis, habentibus in se tenorem quarundam literarum preceptoriarum, evocatoriarum magnifici condam Franciscÿ de Rewa alias comitis comitatus de Thwrocz ac vacante officio predicti regni nostri Hungarie palatini locumtenentis, in curia prefati condam domini genitoris nostri regia convenisset in causam, in quod ad ulteriora procedendi prenominatis iudicii et iuratis civibus dicte civitatis Kesmark onerosum factum fuisset iudicium premissasque inductiones, depositiones, disligationes, ponderationes, venditiones ac commutationes, in quarum usu reali eadem civi-

tas Kesmark et consequenter predecessores eiusdem actoris, eiusdem videlicet civitatis possessores, et per hoc idem etiam actor a memoria hominum secundum privilegia et libertatem prerogativam eiusdem actoris perstitissent, et perstiterent etiam de presenti, ab ipsa civitate Kesmark ex rationibus in literis adiudicatoriis prefati condam domini locumtenentis palatini superinde confectis et aeditis *[sic!]*, denotatis, abiudicando, prenotate civitati Lewchowiensi idem condam locumtenens officii palatinalis adiudicasset in preiudicium et damnum ac derogamen iuris et libertatis dicti actoris, tamquam domini ipsorum terrestris manifestum, prout hec litere adiudicatorie ipsius olim Francisci Rewaÿ, Posonii feria quinta proxima post festum Penthecostes, in anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo tertio emanate ac etiam quedam marginalis signatura, in tenore literarum spectabilis et magnifici condam Thomae de Nadasd alias regni Hungarie palatini, per modum exempli seu parium literarum in iudicio ab eodem condam palatino, feria quarta in festo beatae Ceciliae virginis in anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo nono transacto, preterito, predictis civibus superinde editae clarius declararent et exprimerent, exindeque tandem post longos litis processus eisdem civibus de Kesmark perpetuum silentium imposuissent, verum quoniam licet de lege et consuetudine huius regni nostri Hungarie super eo cautum esset, ne subditi et coloni quorumcunque dominorum et nobilium per se cum aliquibus de suis iuribus libertatibus ac iniuriis agere, respondere litesque protrahere et ingredi possint, sed domini eorum terrestres, tam pro se et suis, quam etiam pro subditorum suorum iuribus et iniuriis lites sustinere teneantur et valeant, ut preterea, quoniam prefatus olim Franciscus Rewaÿ in eadem causa partes inter prescriptas iudex incompetens extitisset, quoniam adiudicatio causae ipsius depositionum, disligationum, ponderationum, venditionum et commutationum mercium directae ad prefatum condam dominum genitorem nostrum pie memorie, tunc superviventem spectasset, prout modo quoque ad maiestatem nostram spectaret de lege regni, ob hoc prefatus Albertus Lazkÿ actor prefatos in causam attractos contra se in curiam regiam prefati olim domini genitoris nostri grate memorie, eiusdem scilicet in presentiam legitime evocari fecisset, exindeque dictum iuridicum processum coram prefato condam Francisco de Rewa, per iamfatum condam directorem causarum contra subditos prefati actoris, qui videlicet per se et suo nomine neque citare, neque respondere et iudicium recipere potuis-

sent, intentatum et etiam sententiam et adiudicationem eiusdem olim Francisci de Rewa in partem dictae civitatis nostrae Lewchowiensis, tamquam non a suo legitimo iudice latam, irritum facere et iura quoque ac libertates suas et dicte civitatis Kesmark ac civium eiusdem in premissis tueri et defendere, libertatesque prenotatas ad se et dictam civitatem suam ac etiam inhabitatores eiusdem optimo iure comprobare et in premissis a nobis iudicium et iustitiam habere vellet, iure regni requirente. Quia tamen in articulis constitutionum publicarum revisiones et adiudicationes bonorum iuriumque possessionariorum serenissimi condam principis domini Johannis regis Hungarie ad pacatiora tempora tamdiu, donec statu regni publico in tranquilitatem redacto, certa quedam alia de eisdem bonis condam Johannis regis constitutio regnicolarum fieret, suspensae sint et prorogate, oppidum vero predictum Kesmark eiusdem actoris prefati condam domini Johannis regis fuerit simul cum cunctis suis utilitatibus, scilicet bonis eiusdem condam domini Johannis regis propriis et ab eodem genitore prefati actoris et per consequens sibi sit collatum, revisionem pariter et adiudicationem causae presentis iuxta predeclaratos articulos constitutionum publicarum superinde aeditarum *[sic!]*, ad futuram regnicolarum superinde fiendam constitutionem differri et suspendi velit, nam causa ipsa ad presens ex publicis regnicolarum constitutionibus levare et adiudicare nequaquam posset. Quo audito iam fatus procurator memoratorum in causam attractorum ex adverso responderat eo modo, quod prenotatus actor causa in presenti calumniosam prosequeretur actionem, dum enim annis superioribus iidem cives eiusdem civitatis Kesmark ratione depositionis, disligationis et commutationis mercium iure fuissent conventi, causa eadem, pertransitis cunctis litium processibus, finaliter decisa et eisdem civibus perpetuum silentium impositum fuisset, ideoque causam semel sopitam et ordine iudiciario decisam absque speciali gratia principis resuscitare eamque prosequi nequaquam posset, preterea cum ex processu causae huius manifeste appareat prefatum condam Johannem Zomor tunc directorem causarum regalium adversus eosdem cives dictae civitatis Kesmark causam ipsam movisse et intentasse, idem director causarum nostrarum regalium et non cives predicte civitatis nostre Lewche evocandi et ammonendi fuerant, postremo, dum annis superioribus causa ipsa in curia regia prefati condam domini genitoris nostri levata fuisset, nomine et in persona predictorum civium eiusdemque civitatis nostre Lewchowiensis contra

eundem actorem propositum fuisset, quod idem Albertus Lazkÿ actor eosdem in causam attractos previa ratione minime impetere posset, hereditarium enim proventum eiusdem civitatis Kesmark is, qui non esset capax bonorum in Hungaria, legitime acquirere non valeret, et cum prefatus Albertus Lazkÿ actor non civis regni, sed peregrinus de Polonÿa esset, causam ipsam prosequi minime valeret, idemque actor se licet Polonice nationis, attamen in Hungaria natum esse, nec proprietatem sed duntaxat libertatem predictae civitatis suae et proventum acquireret, libertateque, veluti civis et regnicola ad plenum fungi ac id efficacibus literis et instrumentis comprobare velle respondisset, sibique productio et exhibitio huiusmodi literarum et instrumentorum iudicialiter commissum fuisset, eas itaque literas et instrumenta produci et exhiberi postularet. In contrarium iam fatus procurator predicti actoris replicavit, non se, sed suos cives dictae civitatis Kesmark antea in lite fuisse, ex eoque nullam prosequentem actionem calumniosam adversus in causam attractos prenotatos, preterea cum eadem civitas Kesmark sit de bonis propriis dicti olim Johannis regis, causa, ut prefertur, presens ex publicis constitutionibus ad presens levari et adiudicari non posset, ex processu causae huius et partium earundem propositionibus et allegationibus constet manifeste, non prenotatum Albertum Lazkÿ actorem, sed predictos suos cives in causa principali fuisse in actione et omnino nunc agere ratione amissionis prerogativę et libertatis dicte civitatis suae Kesmark, verum quoniam idem Albertus Lazkÿ, actor existendo, revisionem et discussionem causae huius, civitatem Kesmark predictam cum suis utilitatibus et pertinentiis de bonis propriis condam Johannis regis iste allegando fiere et admitti, nobis etiam certis vicibus legitime requirentibus, nolit, nec se ad presens ad prosecutionem cause huius immitti in eaque ulterius procedere velit, sed eam ad futuram regnicolarum superiorum fiendam constitutionem differri et prorogari cupiat, cum tamen isthec allegatio actoris magis prefatis in causam attractis, quam actori ipso competere iuri videtur, actor enim ad prosequendam causam suam semper paratus esse debet rationibus, igitur ob premissis prefatum actorem in factum calumnie minime incidisse et incurrisse, verum tamen causam suam prenotatam simpliciter et de plano condescendere, prefatosque in causam attractos ab ulteriori impetitione eiusdem actoris causa de presenti absolvi et exonerari debere, nobis ac prefatis dominis prelatis et baronibus magistrisque prothonotariis ac regni nobilibus, sedis scilicet iudiciariae iura-

tis assessoribus, nobiscum in discussione et examine causae presentis pariter constitutis et existentibus, cernebatur manifeste, de quorum consilio prematuro et sana deliberatione, rationibusque et causis ex predeclaratis causam prefati actoris prenotatam simpliciter et de plano condescendi ac prefatos in causam attractos ab ulteriori impetitione eiusdem actoris, causa de presenti absolvi et exonerari debere decernentes et committentes, prefatus procurator dicti actoris huiusmodi iudicio nostro non contentus, causam partium pretactam de presenti nostri in presentia reverendissimi Pauli Absthemii Dei et apostolice sedis gratia episcopi ecclesie Transiluanensis ac gubernatoris episcopatus Nÿthriensis, consiliarii ac locumtenentis nostri maturius revidendam per nos transmitti postulaverat. Idem itaque locumtenens noster una cum ceteris consiliariis nostris tunc secum existentibus, feria secunda proxima ante festum beatorum Viti et Modesti marthirum proxime preteritum pro tribunali consedendo serieque causae prenotatę ex relatione egregii magistri Michaelis Lyndwensis personalis presentię, in iudiciis locumtenentis prothonotario cognita et intellecta, assumpto eorum consiliariorum nostrorum superinde maturo consilio et sana deliberatione, pretactum nostrum iudicium seu iudiciariam deliberationem modo et ordine superius declaratis specificatam in cunctis suis punctis, clausulis et articulis ac in omni sui parte acceptavit, approbavit et ratificavit, atque in suo vigore et efficacia reliquit, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum Tirnauię, feria tertia proxima ante festum Nativitatis beati Johannis Baptistae, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo.

1570 jún. 12.

1570 jún. 20.

Proclamata, publicata, lecta et extradata per me magistrum Michaelem Lyndwensem, domini personalis presentiae sacrae cesareae regiaeque maiestatis prothonotarium m. p.

Coram me magistro Georgio Olgÿaÿ prothonotario domini iudicis curie sacre cesa ree atque regie maiestatis m. p.

NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ.

Abaúji városok L. *városok.*
Ábel késmárki polgár: 195.
Ábrahámfalva: 94.
Ábrahámfalvy (de Abramfalwa) Kelemen nemes: 350.
Absthemius Pál L. *Bornemissza Pál.*
abusus (abusio): 37, 42—44, 70—71, 228, 243, 316, 334, 352.
aczél (chalibs, calibs, Stol): 45, 162—163, 210, 212—213, 220—221, 238, 241, 243, 258, 263, 273, 295—297, 310, 403.
Achatius iglói jegyző: 317, 332, 351, 405.
actor: 75[1], 253—257, 260, 271, 289—290, 299, 308, 387, 390—391, 393, 395—396, 432—433, 450, 457—459, 463, 474—475, 478, 481, 486, 488—493.
Adalbert lőcsei bíró: 246, 247.
Ádám ítélőmester: 260.
Ádám arnoltfalvi polgár: 351.
administrator proventuum regalium L. *Pesthy Ferencz.*
Adler kamarai titkár: 361.
adóösszeírás, 1542-iki: 125—126.
Adria: 2, 4.
Adusóczky (Adussoczky) Szaniszló szepesi szolgabíró: 130, 310.
agazonum magister L. *főlovászmester.*
Alacsony-Tátra: 1.
Alba Regalis L. *Székesfehérvár.*
Albert király: 49—51, 65, 223.
Albert veszprémi püspök: 232.
Alberti György lőcsei jegyző: 89, 271, 278.
Alduna: 2.
Alexander L. *Sándor.*
Alexius L. *Elek.*
Alföld: 59, 191.
alispán, szepesi: 43, 73, 207, 246, 249, 300, 310, 325—326. V. ö. *Görgey Lőrincz; Péter, Henrik fia; Suta György; Szakács Boldizsár; Thőke Gergely.*
Alpok: 23.
Alsó-Ausztria: 21. V. ö. még: *kamara* (alsóausztriai).
Alsólapsa: 132.
Alsólindvay (de Alsolyndwa) Miklós pozsonyi gróf: 233.
Alsó-szepesi városok L. *városok.*
Altenburgk L. *Óvár.*
Alth (Althus) János lőcsei jegyző: 67, 236.
álút L. *út.*
Amade fiai: 5, 203.
Amandus a szepesi 11 város grófja: 351.
Ambrosz Tamás meczenzéfi polgár: 346.
Ambrus (Ambrosch) késmárki polgár: 408.
Ambrus tanú az 1561-iki mérlegpörben: 456.
Anglia: 23.
Antiqua Villa L. *Szepesófalu.*
apáczák, bártfaiak: 6[1]; — késmárkiak: 8[1]; — ószandecziek: 6[1].
Aranyan Demjén ítélőmester (Damianus prothonot.): 144, 161—162, 167, 169—170, 172, 182, 298, 307, 324, 328, 338—339, 341—342, 396—402, 414, 424—426, 428, 445—449, 458, 473.
Aranyasi (de Aranyas) Márton lőcsei jegyző: 227.
arestatio: 371.
argentum: 212.
Árpádok kora: 4, 26—27.
árúkibontás (disligatio): 35[3], 41[3], 122[1], 204, 206, 210, 213, 220—221, 229—230, 232, 238, 240—242, 244—245, 258—260, 270, 295—298, 300—301, 303, 323,

372—373, 387, 397, 429—430, 489—491.
árúlerakás, árúlerakóhely (depositio, loca depositoria, Niederlag): 12[1], 35[4], 41[3], 67[2], 75[2], 102, 118, 120, 124[2], 126, 128, 130—133, 135, 141, 142[3], 145, 151, 163, 165, 166, 177[3], 178[1], 188[2], 198, 204, 213, 216, 220—222, 228—232, 236—245, 248—249, 251, 253, 256, 258—260, 263, 270—271, 273—276, 284—285, 288, 290—291, 295—297, 300—304, 310, 312—313, 315—316, 325, 333—334, 336, 338, 341, 356—358, 360, 362, 371—374, 382, 385, 387, 397, 402, 406, 409—410, 413—421, 423, 429—430, 447, 451, 460, 462, 465—466, 468—471, 475, 478, 489—491.
árumegállítás, árumegállító jog (ius stapuli, depositorii): 15—30, 37, 52, 67, 109, 119, 136, 177, 313—314; — bécsi: 1—2, 18—19, 21, 24—27; — budai: 25—27; — esztergomi: 25—27; — győri: 26—27; — iglói: 43, 46—47, 49, 53, 56, 225, 261, 265, 317, 332, 405; — kassai: 5, 28; — késmárki: 38, 40—47, 49, 51—53, 57—59, 63—65, 67—69, 83, 87—88, 102—103, 107—108, 121, 123, 126, 177, 179—180, 203, 215, 223, 225, 233, 235, 263—268, 465; — kölni: 17—18; — lőcsei: 11—12, 14—15, 28—29, 31, 33, 35—38, 40, 42, 48, 57—58, 64, 67, 69—70, 72, 76, 82, 87—88, 102—103, 106, 121, 123—124, 128, 134—135, 139—140, 143, 150—151, 153—158, 162—164, 166, 170, 176, 189, 196, 198—199, 215, 218, 233, 263—264, 269, 274—275, 294, 300, 312—313, 315, 335, 353, 366, 368, 384, 413, 416, 460—461; — pozsonyi: 26—27; — soproni: 27; — szepesi: 52, 54, 64—65, 69—70, 74, 78, 81, 87, 89—91, 96, 101, 106—107, 116—117, 132, 135, 141—142, 157, 159, 162, 168, 170, 174, 176, 179, 182, 187, 191, 217, 227, 229, 236, 244, 247, 249—250, 252, 267—271, 288—295, 299, 302—304, 307, 313, 315—316, 322—323, 327, 331, 337, 339—340, 342, 354—355, 366, 368, 371, 386, 393—395, 400, 410, 420, 424—425, 428—429, 432, 457—459, 468—469, 478, 480, 484—485, 487, 489; — irodalma: 16, 19, 19[3].
Árvavára: 83, 90, 94.
átrakási jog: 26.
Augsburg (Augusta Vindelicorum, Augspurgck, Augspurgk): 149, 155, 333, 335, 356, 376.
Augusta Vindelicorum L. *Augsburg*.
auridator: 11.
Aufffaber György késmárki bíró: 83, 87, 90, 266, 268.
Ausztria: 21. V. ö. még: *Alsó-Ausztria, Felső-Ausztria*.
Ázsia: 17.

Babola nedeczi kapitány: 105.
Bakócz Tamás (erdődi) főkanczellár, egri püspök: 68, 78, 242, 259.
Balasch byschoff L. *Pétervárady Balázs*.
Balkán: 23.
ballum: 122[1], 298.
Balthazár szepessomogyi polgár: 351.
bán, dalmát-, horvát- és szlavonországi: V. ö. *Erdődy Péter; Magyar Balázs* (és boszniai); *Zápolyai Imre*; — szlavóniai: V. ö. *Horváth Demjén*; — macsói: V. ö. *Ujlaky Miklós; Maróthy Mátyás*.
Bánffy István (alsólindvai) főasztalnokmester: 369.
Bánffy László főajtónállómester: 369.
bányajog (iglói): 46.
bányatermékek: 42, 46, 52, 56, 58—59, 69, 80, 101, 131, 137, 139.
bányavárosok L. *városok*.
Bártfa (Barthfel, Bartphel, Barttffeld): 5, 6[1], 50, 96, 406.
Barthfel, Bartphel, Barttffeld L. *Bártfa*.
Basel: 39, 196, 199, 201, 218—219.
Basó Mátyás murányvári kapitány: 91—96, 105, 272—273.
Báthory András tárnokmester és felsőmagyarországi főkapitány: 124, 127, 132, 140, 141, 302, 313, 314, 329; országbíró, szatmári és szabolcsi főispán: 161, 369, 397, 400, 424—425, 455—456.

Báthory István országbíró, erdélyi vajda, székelyek ispánja: 61, 67—69, 71, 74—78, 122, 180, 197, 206, 208, 215, 217, 225, 227, 235—236, 253—259, 368, 428, 470.
Báthory István nádor: 117.
Báthory Miklós szerémi püspök: 233.
Báthory Miklós: 476.
Batizfalva: 94.
Batthyány Ferencz: 95.
Batthyány (de Batthyan) Kristóf főpinczemester: 369.
Bazini és szentgyörgyi gróf L. *Péter.*
Bebek család: 96.
Bebek (Bwbek) Detre Dömötör (pelsőczi), nádor: 31, 36—37, 42, 148, 198, 354—355.
Beck János késmárki bíró: 55, 226,
Bécs (Vienna, Vienna Austriae, Wien. Wienn, Wyenn): 4, 18—25, 90, 128, 145, 147—149, 153, 160, 163, 191, 211, 236, 252, 273, 275—276, 278, 299—300, 304, 313—314, 316, 324, 326, 332, 335, 337, 348—349, 353—363, 365—366, 369—370, 373, 381, 383—384, 392 393, 405—411, 413—414, 418—419, 421—423, 435—436, 438, 443—445, 447, 453—454, 469.
bécsi congressus: 2.
Bejczy (de Beycz) Ambrus Késmárk ügyvédje 1543-ban: 120, 123, 294, 299.
Béla L. *Szepesbéla.*
Béla (IV.) király: 8, 25, 40, 195.
Benchik István szepesi nemes: 351.
Benchik Szaniszló (szentandrási) szepesi nemes: 351.
Benedek boszniai püspök: 233.
Benedek iglói bíró: 351.
Benedek literatus, a szepesi vár gondnoka: 329, 455.
Berekszói (de Berekzo) Benedek Lőcse ügyvédje az 1560-iki pörben: 174, 182, 433, 473—474.
Bernát tanu: 456.
Bertalan szepesi szolgabíró: 482.
Berzevicze (Beÿerecz): 131, 309.
Berzeviczy (de Berzewyche) Bálint nemes: 453.
Berzeviczy Gergely: 2.
Berzeviczy Márk nemes: 482.
Berzeviczy (Berzewÿczeÿ) Miklós (nagylomniczi) szepesi nemes 184, 481—482.
Berzewyche (de), Berzewÿczeÿ L. *Berzeviczy.*
Besteler László krompahi polgár: 456.
Beszterczebánya (Newenn Sol): 124, 361.
Beycz, Ambrosius de — L. *Bejczy Ambrus.*
Beÿerecz L. *Berzevicze.*
Bíró (Bÿro) István márkusfalvi lakos: 130, 311.
bíró, arnoltfalvi L. *Jakab;* — csütörtökhelyi L. *Kozma; Lőrincz;* —iglói L. *Benedek; Hecht György; László;* — janfalvi L. *Márton;* — káposztafalvi L. *Kawl;* — késmárki L. *Aurifaber György; Beck János; Klugel Miklós; Klugel Benedek; Kromer Gergely; Lanius Lőrincz; Nympcze Kelemen; Pek János; Schwartz Miklós; Topoich János;* — lőcsei L. *Adalbert; Gremcher György; Hain Gáspár; Heldt Balázs; Heniz János; Henkel György; Horler Pál; Krupeck Sebestyén; Menhárdi Albert; Müller Gáspár; Schreiber Jakab; Schreiber Keresztély; Türk Dániel;* — lublói L. *Brendorffer Pál;* — menhárdi L. *Polák János;* — nagyszalóki L. *Miklós;* — richnói L. *Bwzecher Dániel;* — szepessomogyi L. *Jakab;* — szepesváraljai L. *Hedrik, Klobichin Miklós;* — szepsii L. *Romplár Mátyás;* — tamásfalvi L. *Gergely.*
bírósági székhely (szepesi): 10—11, 30, 196.
birsagium: 202, 222.
Bischofsheim (Byschoffshaym) Boldizsár (zaybersdorfi) nemes, Laski Albert familiárisa: 173, 186, 438, 440, 462.
bizottság, magyar-lengyel 1539-ben: 113, 280—281; — 1553-ban: 343; — 1560-ban: 165—168, 409—410, 415—416, 419, 423, 464.
Blazius tanu: 456.
Bobst János lőcsei polgár: 116, 286.
Boczan Miklós mislemiczei polgár: 321.
Bodonyi János, Laski Albert familiárisa: 184—185, 482—483.

Body Gáspár (Gasparus prothonot.) ítélőmester: 324, 328.
Bogárdy János Késmárk ügyvédje 1544-ben: 127, 144, 159, 161—162, 308, 341, 392, 397—401.
bor: 137, 139, 162, 344, 352.
Borics: 3.
Bornemissza (Bornemyzza, Absthemius) Pál királyi helytartó, erdélyi püspök, nyitrai püspökség gubernatora: 165, 188, 369, 493.
Boroszló: 110.
Bosznia (Bozna): 54, 225.
Brasser János szepesváraljai prothoconsul: 246.
Brczal Miklós (dobrai), Giskra kapitánya: 50—54.
Brenár János: 321.
Brendorffer Pál: 309.
Bressler (Breszler) János késmárki esküdt: 73, 247—248.
Brestell Lukács meczenzéfi polgár: 346.
Briccius nemes: 351.
Brinka-hegy (Brincka, Brynka): 14, 115, 283—284.
Broquière, Bertrandon de la — : 60.
Bruckner Győző: 6.
Bruder András szepsii polgár: 137, 344.
Brummano Mátyás zágrábi püspök: 369.
Brynka L. *Brinka.*
Buda (Bwda, Owen): 4, 24—27, 57, 82, 84—85, 93, 106, 191, 195—197, 201, 203, 206, 208, 211, 215, 217, 223—225, 227, 229, 233—237, 243—245, 249—250, 252, 255, 260—270, 272, 273, 295, 299, 315, 317, 322, 323, 328, 332, 337, 339, 428.
Buday (de Buda, de Bwda) Jakab literátus, nádori jegyző: 144, 161—162, 338—339, 341, 397—402.
Búsócz birtok (Bwsowÿcze): 140, 329.
Bwbek L. *Bebek.*
Bwda L. *Buda.*
Bwsowÿcze L. *Busócz.*
Bwzecher Dániel richnói bíró: 455.
Bÿro L. *Bíró.*
bÿrschagosch sententia: 475.
Byschoffhaym L. *Bischofsheim.*

Calixtus poprádi esküdt: 351.
cambium L. *kereskedés.*
camer L. *kamara.*
camera L *kamara.*
cancellarius L. *kanczellár.*
canczleÿ L. *kanczellária.*
Cantor Joannes L. *Kántor János.*
Capicida András késmárki polgár: 264.
capitulum ecclesiae Posoniensis L. *pozsonyi káptalan;* — Sancti Martini és ecclesiae Scepusiensis L. *szepesi káptalan.*
Carolus, Carulus L. *Károly Róbert.*
Casch L. *Kassa.*
Caseoforum L. *Késmárk.*
Cassouia L. *Kassa.*
castellanus L. *várnagy.*
Caszmarg L. *Késmárk.*
cautela: 396, 399—400, 402, 420, 425, 440, 458, 488.
chalibs (calibs) L. *aczél.*
Chantafalwa, Gregorius de — L. *Csantafalussy György.*
Chap, Ladislaus de — L. *Csapi László.*
Chengowsky L. *Csengovszky.*
Chernel ítélőmester: 290.
Chepanfalwa L. *Csépánfalva.*
Chetertekhel L. *Csütörtökhely.*
Chmiel Ambrus arnótfalvi polgár: 351.
Chorba L. *Csorba* sz. n.
Chwpor Nicolaus L. *Csupor Miklós.*
Chypzer Jodok lőcsei esküdt: 67, 236.
cera L. *viasz.*
Ceruas arnoltfalvi polgár: 351.
Cervas janfalvi polgár: 351.
civitas regalis L. *város* (szabad királyi).
Clegewl, Benedictus — L. *Klugel Benedek.*
Clemens csütörtökhelyi polgár: 351.
Clinger Márton jászói polgár: 345.
Colman pozsonyi mészáros: 443.
colonus: 326—327, 430.
comes L. *főispán;* — perpetuus L. *főispán* (örökös); — Posoniensis L. *pozsonyi gróf;* — Saxonum L. *szászok grófja;* — Siculorum L. *székelyek ispánja;* — terrestris Scepusiensis L. *szepesi városok grófja.*
commutatio L. *kereskedés.*
condescensio: L. *perletétel.*
conductus Paschae: 293, 311.

confiscatio L. *poena amissionis.*
Conrad János lőcsei esküdt: 227.
consiliarius regiae maiestatis L. *magyar tanács.*
consul L. *Pellio György.*
conventus ecclesiae de Jazow L. *jászói konvent,* — de Lechnitz L. *lechniczei konvent.*
Cosmas L. *Kozma.*
Cracouia L. *Krakkó.*
crastinatio L. *perhalasztás.*
Cremnitz L. *Körmöczbánya.*
Crock, Croka L. *Krakkó.*
Csák család: 27.
Csantafalussy (de Chantafalwa) György szepesi szolgabíró: 130, 310, 351.
Csapi (de Chap) László alkanczellár: 211.
Csehország: 209, 212, 273.
Csengovszky (Chengowský) Benedek szepesi nemes: 130, 308.
Csengovszky (de Chengow, Chengowzky) János szepesi szolgabíró: 318, 350, 453.
Csépánfalva (Chepanfalwa): 130, 311.
Csetnek (Tzittnik): 14, 137, 347—348.
Csorba (de Chorba) László (görgői) szepesi szolgabíró: 114, 283, 351.
Csorba ifjabb (Tschorba): 451.
Csupor (Chwpor) Miklós (monoszlói) erdélyi vajda: 233.
Csütörtökhely (Chetertekhel, Donnersmark, Quintumforum, Villa Sancti Ladislai): 9—11, 14, 30, 31, 42, 47, 94, 137, 162, 163, 165, 167, 196—197, 344—351, 356, 407, 413, 421.
cubiculariorum magister L. *főkomornyikmester.*
Cubiny L. *Kubinyi.*
cuprum L. *réz.*
curia regia (a királyi kuria ítélőszéke): 271, 300, 305, 307, 330, 338, 341, 397, 420, 430—431, 479—480, 483, 485—486, 489—491.
curiae regiae magister: L. *főudvarmester.*
currus L. *szekér.*
Cyprianus egyházi szerző: 377.
Czeben L. *Kisszeben.*
Czeplicz L. *Teplicska.*
Czips L. *Szepesség.*
Cziricz lengyel község: 319.
Czule Balthazar L. *Zula Boldizsár.*
Czuper Gáspár jászói polgár: 345.
Czybner Kristóf késmárki esküdt: 265.

Dalmát kikötővárosok: 24.
Damianus L. *Demjén.*
Danubius L. *Duna.*
dapiferorum magister L. *főasztalnokmester.*
darabontok: 386, 403, 407.
Daÿch Miklós szepesi nemes: 482.
Deák Simon (athinai): 88.
Debreczen: 106.
decretum, II. Ulászlóé 1498-ból: 466—467, 471.
Demetrius L. *Dömötör.*
Demetrius magister L. *Kozáry Dömötör.*
Demjén ítélőmester L. *Aranyan Demjén.*
Demjén idősb (Damianus Antiquus): 321.
Demjén arnoltfalvi esküdt: 351.
Demjén iglói esküdt: 351.
Dénesfalu (Odorin): 7.
depositio L. *árúlerakás.*
Derencsényi Miklós szepesvári várnagy: 84—85, 90.
Dessewffy (Desephy, Deszephi) János kamaraelnök, udvarmester: 149, 152, 357, 363, 369, 380.
Diák (Dyack) Benedek: 445.
Dinant: 18.
Diósgyőr (Dyosgwr): 198—199, 354—355.
Dirner Szeverin lőcsei polgár: 145.
disligatio L. *árúkibontás.*
Dluhy Péter csépánfalvi lakos: 130, 311.
Dobó István (ruszkai) erdélyi vajda és székely ispán: 369.
Doctor (Hejlarff) Mihály lőcsei polgár: 95.
Domonkos váradi püspök: 78.
Donnersmark, Donnerstmarck L. *Csütörtökhely.*
Dorogházy (de Doroghaza) László ítélőmester: 243.
Doryng János, a szepesi 24 város grófja: 199.
Dömötör, Miklós fia a Kacsics nemből: 203.
Dömötör (Csupor) győri püspök: 232.
drabanten L. *darabontok.*

Drágffy Bertalan (bélteki) erdélyi vajda, főkomornyikmester, majd főpinczemester: 68, 78, 233, 242, 259.
Draskovich (Draskowitt, Draschkowitth) György pécsi püspök: 369, 375.
dreissiger L. *harminczados.*
dreissigst: L. *harminczad.*
Duna (Danubius, Thonaw, Tonaw): 4—5, 24—27, 404, 421; — völgye: 1, 2, 24, 191.
Dunajecz völgye: 1, 13.
Dunántúl: 2, 27, 59.
Duránd: 14.
Durst (Dvorecz): 7.
Dvorecz L. *Durst.*
Dyach Benedictus L. *Diák Benedek.*
Dychtoranydo Michael mislemiczei polgár: 321.
Dyosgwr L. *Diósgyőr.*

Ecchio a Salmis et Newburgk, pozsonyi gróf: 270.
Edenburgk L. *Sopron.*
Édesfalussy (de Edesfalwa) Péter szepesi nemes: 351.
Édesfalussy Szaniszló (Edesfalwssy) szepesi szolgabíró: 138, 350.
Edesfalwa, Petrus de — L. *Édesfalussy Péter.*
egyezkedés 1560-ban Lőcse és Késmárk közt: 411—413, 420; — az 1562-iki útpörben: 186, 462—463; — 1570-ben a jakabfalvi útra vonatkozólag: 187, 486.
Eisenblecher (Eÿszenbleher) Gáspár Lőcse képviselője 1570-ben: 187, 486.
Elek (Alexius) csütörtökhelyi polgár: 351.
Elek (Alexius) lőcsei jegyző: 47, 217.
Elfynger János késmárki esküdt: 124, 289, 303.
elle (rőf): 311—312.
elűzés, törvényes (repulsio): 184—185, 187, 480, 482—484, 489.
Emryh Antal iglói polgár: 351.
Enns folyó: 2.
Eperjes (Eperies, Epperyes): 5, 12, 50, 56, 85, 90, 105, 146, 332—333, 336—337, 352, 370—371, 385.
Epperyes L. *Eperjes.*
Erdély: 88, 191.
erdélyi vajda L. *Báthory István; Csupor Miklós; Dobó István; Drágffy Bertalan; Laski Jeromos; Pongrácz János.*
Erdődy (Erdewdy) Péter (monyorókeréki) Dalmáczia, Horvátország és Slavonia bánja: 369.
érsek, esztergomi L. *Bakócz Tamás; György; János; Ladomér; Oláh Miklós; Várdai Pál;* — kalocsai L. *Gábor; Péter.*
Esztergom (Gran, Strigonium): 4, 24—28, 82, 208, 265—266, 404.
Európa: 15, 102.
Eustachius szepesi őrkanonok: 114[4], 279.
ewig Stilschweigen L *örök hallgatás.*
exactor tricesimae L. *harminczados.*
executio: 481—483, 485, 488.
Eÿszenbleher, Gasparus L. *Eisenblecher Gáspár.*
ezüstvaluta: 15.

Fábián csütörtökhelyi polgár: 351.
Fábián márkusfalvi lakos: 130, 311.
faggyú (sepum): 41—42, 45, 69, 204, 210, 213, 220—221, 238, 241, 258, 295—297.
Falk Szaniszló (olsaviczai) megyei kiküldött: 124, 303.
Falten János szepesi nemes: 351.
Falten Kristóf csütörtökhelyi polgár: 351.
Farkas Bálint (Valentinus episcopus) váradi választott püspök: 68, 242, 259.
Farkasfalva: 94.
Farkasfalvy (de Farkasfalwa) Kelemen szepesi nemes: 350.
fegyverszünet Lőcse és Késmárk között 1531—1532-ben: 93—94; — 1534-ben: 100—101, 104.
Fekete-tenger partvidéke: 23.
félharminczadmentesség L. *harminczadmentesség.*
Felső-Ausztria: 21.
Felsőlapsa: 132.
Felsőmagyarország: 119, 191.
felsőmagyarországi főkapitány L. *Báthory András; Kosztka Miklós.*
felsőmagyarországi jövedelmek administrátora L. *Pesty Ferencz.*
Felvidék: 27—29, 59, 88, 105—106, 191.
Ferber György (gölniczi): 455.
Ferdin (Ferdÿn) Imre iglói polgár: 131, 310.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Ferdinánd (I.) király: 62, 82—89, 93—94, 96, 98—113, 116—117, 119, 124—128, 132—140, 144—149, 152, 157—158, 162—172, 176—177, 208, 211, 235, 252, 266—269, 273—278, 280, 289, 294, 299—300, 302, 304, 306, 313—314, 316—317, 322, 324, 326—327, 332—333, 335, 337—338, 340, 343—344, 348, 353—355, 366, 368, 370—373, 375—378, 384—386, 393, 395, 400, 405, 409, 410—411, 413—416, 418—420, 426—429, 431—432, 435—437, 440—444, 446—447, 449, 452—454, 457—458, 460—462.
Ferrara: 239.
ferrum L. *vas.*
Filefalvy (de Filefalwa) Benedek szepesi nemes: 351.
fiscalis sacrae coronae et director causarum regalium, (fiscalis regius) L. *királyi jogügyek igazgatója.*
fiscus regius L. *kincstár* (királyi).
Fiume: 2.
Fleischer (ffleyscher) Ambrus késmárki polgár: 159, 391.
Flescher Fábián jászói polgár: 345.
Flesser János: 321.
Flyesser Sebestyén: 321.
Fodor István (somorjai) személynök, szerémi püspök: 68, 242.
Fodor László szepesi nemes: 351.
fora L. *vásár.*
forensis L. *mercator extraneus.*
forizatio: 29[1], 122, 210, 213, 220—221, 238, 241, 256, 258, 260, 294, 298.
Forgách Ferencz nagyváradi püspök: 165, 369, 461—462.
főajtónállómester L. *Bánffy László; Geréb Péter.*
főasztalnokmester L. *Bánffy István; Losonczy István.*
főharmincados L. *Pogány Zsigmond; Zula Kristóf.*
főispán, kolozsi L. *Erdődy Péter;* — szatmári és szabolcsi L. *Báthory András;* — szepesi: 229, 249, 300, 334, 441. L. még: *Thurzó János;* — túróczi L. *Révay Ferencz;* — vasmegyei L. *Nádasdy Tamás.*
főispán, örökös: fogarasi L. *Nádasdy Tamás;* — kalocsai L. *(Váradi) Péter érsek;* — szepesi L. *Zápolyai Imre: Zápolyai István.*
főkapitány (felsőmagyarországi) L. *Báthory András; Kosztka Miklós.*
főkomornyikmester L. *Drágffy Bertalan; Macedoniay Péter.*
főlovászmester L. *Palóczy Imre; Thahy Ferencz.*
főpincezemester L. *Batthyány Kristóf; Drágffy Bertalan.*
Förster Jenő: 4.
főudvarmester L. *Dessewffy János; Marczali Imre.*
Franciscus episcopus Jauriensis L. *Szatmáry Ferencz.*
Franciscy Tamás kamarai tanácsos: 152, 364, 380.
Franck István bélai esküdt: 115, 284.
fraternitas 24 parochorum regalium: 6—7; — 24 civitatum regalium: 6. V. ö. még: *város* (24 szepesi).
Freistadt (ffrayštat): 381, 427, 446. V. ö. még: *város,* (szab. királyi).
Frichy János, Laski Albert ügyvédje 1570-ben: 187.
Fron Hannes csütörtökhelyi polgár: 351.
Fülöp bélai esküdt: 115, 284.
fünfzig Leute (lőcsei képviselőtestület): 107.
fűszerek: 21, 23.
fyrczigist L. *negyvened.*

Gábor kalocsai érsek: 232.
Galgócz (Golgotz): 414.
Gánfalvi (de Ganfalwa) Imre szepesi nemes: 351.
Garay Antal szepesi kanonok: 185, 485.
Garay Miklós nádor: 10, 40, 195.
gasa (casa helyett, olvasztó mű): 455.
Gáspár jobbágy: 184.
Gasparus prothonotarius L. *Body Gáspár.*
Genersich lőcsei polgárcsalád: 134.
Genova: 23.
Gent: 18.
Georg, Georgius L. *György.*
Gera, von —, a felsőausztriai kamara elnöke: 380, 382—383.

Geréb László erdélyi püspök: 68, 78, 242, 259.
Geréb Péter (vingárti) főajtónállómester, majd országbíró: 68, 78, 242, 259.
Gereczy ítélőmester: 260.
Gergely, Péter fia, késmárki esküdt: 39, 63, 240
Gergely scholasticus, poprádi polgár: 115, 284.
Gergely tamásfalvi bíró: 351.
Gergew, Laurentius de — L. *Görgey Lőrincz.*
Gerlach auridator: 11.
Gerlachfalva: 11[3].
Gertschacher sz. n. 382.
gewicht, kleines: 311.
Geÿs, die —: 445.
Giskra: 50—56, 223
Glacz Jodok, Laski Albert officialisa: 464.
Glacz Máté késmárki jegyző: 66—67, 235, 237.
Glovatsch János lőcsei esküdt: 33.
Gnézda (Gnÿaszda): 13, 131, 309.
Goebel, Gregorius L. *Göbel Gergely.*
Golgotz L. *Galgócz.*
Gőbel Gergely (bethlenfalvi) szepesvári várnagy: 73, 246.
Gölnicz: 5; — völgye: 14.
Gölniczbánya: 14, 27, 85.
Gömör megye: 3.
Göntterth Tamás szepesszombati lakos: 284.
Görgey (de Gergew) Lőrincz szepesi ajspan: 318.
Görgő: 91.
Gran L. *Esztergom.*
Graz: 71, 343—344.
Gregor, Gregori, Gregorius L. *Gergely.*
Gregoriancz (Gregoryancz) Pál győri püspök: 165, 168—170, 369.
Gremcher György lőcsei bíró: 47, 217.
Grigher (Grÿgher) Frigyes, Laski Albert megbízottja: 184—185, 483.
Groff sz. n.: 319.
Groff Ambrus szepesi nemes: 482.
Groff Quirinus szepesi nemes: 482.
Grossgroff L. *nádor.*
Gschöff (Gschoeff) Bertalan bélai polgár: 115, 284.
Gulden (Gwlden) Jakab (rudabányai) lőcsei polgár: 129, 134, 143, 314—315.
Gurschky bártfai követ: 445—447, 451.
Gutsmuttelin Bartthel késmárki polgárasszony: 403.
Gwlden, Jacobus L. *Gulden Jakab.*
gyepűelve: 3.
Győr (Raab): 26—27, 366.
György esztergomi érsek, királyi helytartó: 205.
György késmárki jegyző: 157, 384.
György lőcsei esküdt: 114[4], 279.
György tanú: 456.
Gynderle Miklós richnói polgár: 455.

Háború Lőcse és Késmárk között: 92, 94, 96, 98.
Habsburgok: 83.
Hági: 13.
Hagner János nürnbergi puskaművés: 134.
Hain Gáspár lőcsei bíró krónikája: 81—82, 90—91, 94.
Hakher János: 456.
hal (pisces): 130, 309.
Halbschuh Erasmus iglói esküdt: 211—212.
Hall, Johannes de — L. *Haller János.*
Haller Janos (de Hall) pozsonyi őrkanonok: 127, 306—307.
Hannusowcze L. *Hanusfalva.*
Hanusfalva (Hannusowcze): 13, 132, 319.
harminczad (tricesima, Dreisigst, 30-st): 25[3], 64, 81, 109, 115, 119, 130—131, 135—136, 140—141, 163, 174, 178, 214, 232, 234, 284, 288—289, 308—311, 313, 315, 319, 325, 333, 334, 336, 358, 403, 415, 439—441, 444—445, 460, 462, 466—467, 470; — fiók: (tricesima filialis, Dreisigstfiliale): 310, 380, 470; — késmárki: 63—65, 131, 150, 174, 181, 234, 461, 470; — lőcsei: 64, 128, 130—131, 136, 174, 181, 460; — lublói: 129—131; — pozsonyi: 156.
harminczadczédula (scheda): 115, 129—131, 163, 284—285, 309—310, 315, 460.
harminczadfizetés módja: 130, 308, 311.
harminczadmentesség (Dreisigst Freitum): 30, 66, 178; — félmentesség: 33, 34; — Iglóé: 34 - Késmárké: 33—34, 64—65, 82

83, 87, 265—266, 268; — Lőcséé: 33, 39, 82, 128, 135, 145—148, 150—151, 153, 156—157, 356, 358, 360—363, 366, 374—375, 377—378, 382—383.
harminczados (tricesimator, exactor tricesimae, praefectus tricesimae, Dreissiger): 131[1], 135—136, 145—146, 157, 164, 177—178, 309—310, 315, 324, 335—337, 343, 350—352, 373, 380—381, 406—409, 415, 436, 440—441, 444, 460—462, 467, 471; — főharminczados (summus tricesimator, oberster Dreissiger): 336—337. V. ö. még: *Pogány Zsigmond; Zula Kristóf;* — lőcsei: 136, 138—139, 176, 335, 343, 349; — késmárki: 176, 461.
Harsányi István szepesi kanonok: 170, 432.
Hart András késmárki esküdt: 141, 315.
hartert (Hotter): 441, 445.
Hassutoty L. *Hosszútóthy János.*
Hasz György richnói polgár: 455.
Hecht György iglói bíró: 317.
Heckmann, Hanus fia, csütörtökhelyi polgár: 10.
Hecznar sz. n.: 321.
Héderváry Lőrincz nádor (de Hederuara; de Hederwara; Laurentius palatinus): 10, 47—49, 54—57, 67—69, 75—77, 120, 122, 180, 189, 195—196, 199, 201, 206, 208, 211, 215, 217, 227—228, 237, 239—240, 256—258, 368, 378, 470.
Héderváry (de Hedervara) Miklós: 68, 242.
Hedrik váraljai bíró: 9, 201.
Hedvig teschení herczegnő: 80—81, 264.
Heldt (Helt, Helth) Balázs lőcsei bíró: 128, 145, 148, 153—154, 156, 356—357, 359—363, 365—368, 373.
helytartó, királyi: 119, 267, 287—288. L. még: *Absthemius Pál; Nádasdy Tamás; Thurzó Elek; Várdai Pál;* — nádori: 170. L. még: *Révay Ferencz;* — — ítélőszéke: 142, 190, 192, 294, 304, 306—307, 342.
helytartótanács: 269, 288.
Hen Péter márkusfalvi polgár: 130, 310.
Henckel Bernát lőcsei esküdt: 278.
Hendryczka András vámszedő: 320.
Henkel György lőcsei bíró: 67, 74, 236, 252.
Henyz János lőcsei bíró: 185, 485.
Hermolaus szűcs, iglói polgár: 137, 345—346.
Hermsteiner kamarai főtanácsos: 380.
Hernád: 4, 13.
Hertwitowiczi Bartos, Giskra kapitánya: 52—54.
Héthárs: 96, 100.
Hieronymus L. *Jeromos.*
Hilbrandt Gergely poprádi polgár: 115, 284.
hirdetmény, Lőcséé 1492-ből: 72—73, 249—252.
Hodermark L. *Száztelek.*
Hoffkammer: 361.
Hoffmarschalk L. *marsall.*
Holicz (akkor Ujvár): 24.
Homonnay Ferencz tárnokmester: 83.
honfoglalás: 2.
Horler Pál lőcsei bíró: 170, 182, 353, 432, 439, 474.
Horváth (Horwath) Demjén (csepregi), Slavonia bánja: 233.
Horváth János szepesi prépost: 99.
Horváth János: 319.
Hosszútóthy (Hassutoty) János kamarai tanácsos: 152, 364—365, 392.
Hubrigk (Hubryck), von —: 382—383.
humulus: 130[2], 309.
Hunchdorf L. *Hunfalva.*
Hundertmark L. *Száztelek.*
Hunfalva (Hunchdorf): 98, 184, 482.
Hunyadi János: 49—50, 52, 65.
huszíták (huzittae, hwssitae): 27, 39—41, 44, 46—47, 50—55, 64, 68—69, 203, 208—209, 211—212, 220, 239—241.
hwssitae L. *huszíták.*

Igló (Iglou, Iglow, Neudorff, Nova Villa, Nova Civitas): 7, 14, 29, 31—34, 39, 42—43, 46—49, 53, 55—56, 77, 82, 95—96, 114, 116, 131—133, 136—139, 198, 206—208, 211—214, 218, 220—221, 223, 233, 261, 265, 283, 308, 317, 327, 332, 343—352, 378, 405, 407, 445.

Iglói Mihály baccalaureus, késmárki esküdt: 74, 252.
Iglou, Iglow L. *Igló.*
Illésfalva: 94.
in causam attractus: 121[2], 253, 255, 257, 260, 271, 289, 294—299, 390—391, 393, 395, 397—398, 433, 457, 459, 474—475, 478—480, 488, 490—493.
inductio: 229—231, 244—245, 270, 295, 300—301, 318, 323, 429, 478, 489.
Ipolyffy szepesi várnagy: 99.
István (V.) király: 6—7, 26, **195.**
István, Éliás fia, szepesi városok grófja: 9, 201.
István janfalvi polgár: 351.
István rézműves, iglói polgár: **351.**
Itália: 23.
ítéletlevél az 1400-iki pörben: 31, 34, 36—38, 42, 148, 198—199; — Késmárk javára 1411 márc. 13-áról: 34, 42, 199; — Lőcse javára 1411 ápr. 17-éről: 34, 36—43, 45—48, 69, 71, 76, 120, 199—200; — az 1437-iki árúmegállító pörben: 10, 49, 54—55, 57, 67—68, 76—77, 120, 122, 189, 217—223; — hamis, az 1474-iki állítólagos pörben: 56—63, 67, 69—71, 141—142, 169, 178, 181, 229—233; — az 1492-iki árúmegállító pörben: 68—71, 74—78, 122, 236—243; — az 1496-iki árúmegállító pörben: 78, 88, 120, 122, 140, 153, 252—260; — az 1543-iki árúmegállító pörben: 120, 122—127, 130, 139—140, 142, 157, 159, 170, 175, 177, 187, 293—298; — az 1544-iki árúmegállító pörben: 127—129, 134, 139—143, 160—161, 175—176; — az 1568-iki árúmegállító pörben: 184, 187, 473—474; az 1570-iki árúmegállító pörben: 188—189, 487—493.
ítélőszék, nádori: 143—144, 159, 167, 368, 394—395, 458; — nádori helytartóé: 142, 190, 192, 294, 304, 306—307, 342.
iudex Cumanorum L. *jászok és kúnok bírája.*
iudex curiae L. *országbíró.*
iudex nobilium L. *szolgabíró.*
ius depositorii: 313—314. L. *árúmegállító jog.*
ius stapuli L. *árúmegállító jog.*

Jablancz: 24.
Jablonkai-szoros: 5.
Jacobus L. *Jakab.*
Jagellók: 79, 83.
Jajczay (Jayczay) Miklós, a pozsonyi vár provisora: 159, 390.
Jakab szűcs, késmárki polgár: 73.
Jakab tanú: 456.
Jakab szepessomogyi bíró: 351.
Jakab arnoltfalvi bíró: 351.
Jakabfalva L. *Szepesjakabfalva.*
Jakobshau L. *Szepesjakabfalva.*
Jakubján L. *Szepesjakabfalva.*
Jakubján patak: 108.
Janfalva: 351.
janitorum magister L. *főajtónálló mester.*
János király (Joannes Scepusiensis): 82—88, 90, 93—106, 187, 208, 235, 265—266, 273—276, 469, 491—492.
János esztergomi érsek, kanczellár (Beckensloer): 232.
János győri püspök (Beckensloer): 232.
János csanádi püspök: 232.
János pécsi püspök (Csáktornyai Ernust): 232.
János gnézdai plébános és harminczados: 131, 309.
János tarnovi gróf: 320.
János esküdt nemes: 138, 350.
János késmárki mészáros: 125[7].
János szepesolaszii polgár (Joannes de Olazy): 9, 201.
János richnói lakos: 456.
jarmargk, Jarmerck, Järmerck L. *vásár* (országos).
jászok és kúnok bírája (iudex Cumanorum) L. *Nádasdy Tamás.*
Jászó (Jasso, Jazow): 14, 137—138, 235, 250, 270, 345—346, 350.
jászói konvent: 63, 73, 88, 235—236, 249—250, 252, 270.
Jazow L. *Jászó.*
Jeromos (Hieronymus) jászói polgár: 345.
Joannes, Johannes L. *János.*
Joannes Scepusiensis L. *János király.*
Johannes Wesprimiensis episcopus L. *Vitéz János.*

Joó Balázs (kazaházai) koronaügyész és jogügyi igazgató: 187—188, 488.
Jordán Achatius (zakliczini) zarnovi kapitány: 113, 115, 279—281, 285—286.

K. itélőmester: 243, 260.
Kaczky Mátyás mislemiczei polgár: 321.
Kaczky Miklós mislemiczei polgár: 321.
Kaczvin (Kaczwynkel): 132, 318.
Kaczwynkel L. *Kaczvin.*
Kaeszmark, Käszmargk L. *Késmárk.*
Kagar Lénárt iglói polgár: 351.
Kalmár János szepsii lakos: 137, 344.
kalmik szövet: 457.
Kálnay György nemes: 351.
kamara, alsóausztriai: 156, 380, 383; — felsőausztriai: 380; — magyar királyi: 118—119, 134, 145, 149, 152—153, 158—159, 164, 167, 181, 288—289, 333, 357—358, 363—365, 392, 406—408, 416, 441, 448, 475; — szepesi (nova camera Cassouiensis, camera Scepusiensis): 177—180, 465—467, 469—471; — udvari: 361.
kamaraelnök (praefectus camerae): 288. L. még: *Dessewffy János; Thurzó Ferencz.*
kammer L. *kamara.*
kanczellár (cancellarius summus et secretarius) L. *Bakócz Tamás; János; Oláh Miklós* és *Várday Pál* sztergomi érsekek; *Tamás* egri püspök.
kanczellária, magyar királyi: 62—63, 167, 170, 185, 361, 363, 374, 380, 383, 442, 464—465; — német: 374.
kanczley, kanczeley L. *kanczellária.*
Kántor János (Cantor) késmárki esküdt: 89, 271.
kapitány, árvavári L. *Kosztka Péter;* — kassai: 440; — krakói L. *Kmitha Péter;* — murányvári L. *Basó Mátyás;* — nedeczi L. *Babola;* — szepesvári L. *Perner;* — zarnovi L. *Jordán Achatius.*
Káposztafalva: 93, 351.
Kapozta Bartos tamásfalvi polgár: 351.
káptalan L. *pozsonyi* és *szepesi káptalan.*
Karácsonyi János: 3.
Károly Róbert király (Carolus, Karulus): 5—11, 28, 35—36, 38, 48, 180, 195—198, 201—203, 218—219, 221—222, 368, 470.
Kasparek (Kauffang) rablólovag: 100—101, 104.
Kassa (Cassouia, Cascha): 1, 5, 28—29, 35, 42, 50—51, 64, 81—82, 85—86, 119—120, 190—191, 199—201, 218, 265, 272, 291, 294, 365—366, 409, 477.
Kassyenisky Mátyás soltész: 322.
Katzianer János *császári kapitány:* 86, 88—90, 99—100, 104—107, 110.
Kauffang L. *Kasparek.*
Kawl káposztafalvi bíró: 351.
Keczer Ferencz szepesi várnagy: 141, 329.
Kelechen auridator: 11.
Kelemen iglói szabó: 131—132, 310.
Kelet: 15—16, 23.
képviselőtestület (lőcsei) L. *fünfzig Leute.*
kereskedelem, kicsinyben: 20, 55—59, 121, 129, 132, 139, 311; — nagyban: 20, 45, 58, 60, 132; — középkori: 16, 22—23; — transito: 22; — nemzetközi: 45; — lengyel: 5, 12; — orosz: 5; — szepesi: 12.
kereskedés (venditio, commutatio, cambium, permutatio): 35^3, 41^3, 75^2, 204, 207, 210, 213, 220—222, 229, 231—232, 236—241, 244—245, 248, 251, 253, 256, 258, 260, 263, 270, 273—274, 291, 294—297, 300—301, 303—304, 309—310, 323, 325, 333—334, 372—373, 387, 397, 402, 429—430, 478, 489—491. V. ö. még külön *forizatio.*
kereskedő, kis —: 45, 58, 119, 122; — nagy —: 45, 58, 119, 122; — belföldi (mercator, intraneus, internus, indigena, regnicola): 6^2, 20—21, 35^3—37, 42, 45, 56, 59, 119, 121—122, 130^2, 133, 189—190, 200, 206—207, 210, 213, 220—222, 238, 240—241, 247, 258, 290—291, 295—298, 300—301, 309, 324, 333—334, 371—372 387 397, 429,

460—461, 489; — bártfai: 6, 13; — késmárki: 38, 122—123, 130, 133; — sárosi: 13; — külföldi (mercator extraneus, alienigena, externus, forensis): 4, 12, 20, 26, 29[1], 35[3]—36, 38, 42, 45[2], 51, 59, 70, 119, 121—122, 130, 133, 198, 200, 206—207, 210, 213, 220—222, 238, 240—241, 243, 247, 258, 290—291, 295—298, 300—301, 309, 319, 324, 333—334, 371—372, 387, 397, 429, 439, 460—461, 489; — bécsi: 25, 27; — lengyel: 13, 28, 37—38, 56, 59, 80, 129, 132—133, 141, 177—178, 262, 265—266, 270, 311, 319, 329, 467, 470; — német: 24; — orosz: 5; — passaui: 21; — regensburgi: 18, 21, 24—25.

keresztes hadjáratok: 16.

Keresztély késmárki esküdt és jegyző: 63, 234—235.

Keresztúri (de Keresthwr) Mihály szepesi kanonok: 75, 254.

Keresthwr, Mihael de — L. *Keresztúri Mihály.*

Késmárk (Caseoforum; civitas Caseoforensis; Caszmarg; Cazmarg; Kaeszmark; Käszmargk; Kesmarck; Kesmargk; Keszmargk; Keszmark; Keszmarkt; Kismark; Kyessmark; civitas Tyropolensis): 4, 7—8, 10—14, 29—59, 61, 63—83, 86—102, 104—111, 113—116, 119—141, 153, 156—190, 195, 197—201, 203—210, 215, 217—220, 223—276, 279—282, 284—285, 288—304, 306—308, 310—316, 318—323, 327—331, 333—334, 338, 341—353, 366, 368, 370—372, 378, 384—389, 391—399, 401—403, 406—408, 411—413, 416—417, 421—422, 424—431, 433—435, 437—445, 447—451, 456—459, 461—463, 466—473, 475, 477, 480—481, 483, 486, 489—492; — tanácsa: 55, 129, 162, 173, 260, 264, 272, 285, 311, 402—403, 411—413, 434—435; —i bírák L. *bíró.*

Kesserű (de Kessereu) Mihály boszniai püspök: 245.

Keszmargk, Keszmarkt L. *Késmárk.*

kincstár, királyi (fiscus regius): 64, 120, 140, 178, 180—181, 246, 248, 290—291, 294, 299—300, 307, 312, 317, 329, 334, 372, 387, 429, 446, 460, 466—467, 469, 472.

kincstartó (thesaurarius) L. *Zothrár Lukács; Zápolyai István.*

királyi jogügyek igazgatója és koronaügyésze: 159, 170, 172, 175. 183. L. *Joó Balázs; Szomory János.*

királyi jövedelmek administratora L. *Pesthy Ferencz.*

királyi jövedelmek provisora L. *Torda Zsigmond.*

királyi személyes jelenlét bírósága L. *személyes jelenlét bírósága.*

királyi tábla: 448.

királyválasztás: 82.

Kismark L. *Késmárk.*

Kisszalók: 93, 184—185, 480, 482—483, 489.

Kisszeben (Czeben): 5, 90, 452.

kiváltság (privilegium), Bécsé: 18, 24—25; — Budáé: 24—25; — Csütörtökhelyé: 10; — Iglóé: 46, 48—49, 53, 56, 77, 82; — Kassáé: 5; — Késmárké: 8, 34, 39—41, 44, 46, 48—49, 51—52, 54—59, 63—64, 66, 68—70, 76—78, 82—83, 86—87, 101, 106—108, 120, 168, 176, 188, 195, 201, 203, 208—211, 223, 225—226, 234, 239, 266; — Lőcsé: 10—11, 31, 33—34, 36—43, 45, 47—48, 67—69, 71, 76, 78, 86, 120, 123—124, 127, 134—135, 139, 143—144, 146, 148—149, 153—157, 170, 183, 196—200, 206, 227—228; — szepesi 24 városé: 6, 9—11, 35, 38, 40, 48, 180, 195—196.

kiváltságlevél: 17—18, 21—22, 49 65, 189; — lopás Lőcséről 9—10, 29.

Klinger (Klÿnger) András iglói polgár: 131, 310.

Klobicsin (Klobÿchÿn) Miklós szepesváraljai bíró: 47, 219.

Klosch Jakab iglói polgár: 131, 310.

Klugel (Clegewl) Benedek késmárki esküdt, majd bíró: 55, 63, 67, 225, 233, 237.

Klugel Miklós késmárki bíró: 195.

Klÿnger, Andreas L. *Klinger András*

Kmitha (Kmittha) Péter krakói főkapitány: 109, 113, 276, 279—281.
Kmőtel János mislemiczei consul: 327.
Koch Pál lőcsei tanácsnok: 107,
Koch János, Pál fia: 107.
Kolcsó: 91.
Konstantinápoly: 113.
konvent L. *jászói* és *lechniczei konvent.*
Kordaczka János mislemiczei polgár: 351.
Kordos Jankó tamásfalvi polgár 351.
Kordos Lénárt arnoltfalvi polgár: 351.
koronaügyész L. *királyi jogügyek igazgatója.*
koronavám: 65.
Korottiány András (miklósfalvi) nemes: 351.
Korottiány Miklós nemes: 351.
Korsner Gergely késmárki bíró: 246.
Kosztka Miklós felvidéki kapitány: 91.
Kosztka Péter árvavári kapitány: 88, 90—92, 94.
Kothrár Lukács boszniai püspök, kir. kincstartó: 68, 242.
kotschi (kocsi): 364.
Kozáry (de Kozar) Dömötör Késmárk ügyvédje 1492 és 1496 ban: 67, 74—77, 237, 252, 255.
Kozma janfalvi polgár: 351.
Kozma csütörtökhelyi bíró: 351.
Köln: 17—18, 20.
königsbuch L. *liber regius.*
könnyű, közönséges szekér L. *szekér.*
Körmöczbánya (Cremnitz): 50, 60, 449.
Kőszeg: 102.
követek (lengyel királyi) 1539-ben: 279—283.
Krakkó (Cracouia, Crock, Croka): 5—6, 28, 134, 173—174, 262, 276, 280, 318—322, 434, 439, 474, 486.
Kral Szaniszló (lökfalvai) nemes: 351.
Krasznahorka: 138, 350.
Krämer Lőrincz késmárki esküdt: 141, 315.
Krempach (Krompach): 132, 318.
kriegszahlmeister: 382.
Krig (Kryg): 14, 132, 318—319.
Kromer Jakab lőcsei esküdt: 167—169, 414, 417—418, 421—428, 448.
Krompah: 454—456.
Krosczyensky Jakab: 321.
Krupeck (Krwpek) Sebestyén lőcsei bíró és harminczados: 88, 106, 111, 125[8], 128, 134, 145, 174, 455—456.
Kryg L. *Krig.*
Krygowsky András (krigi) szepesi szolgabíró: 318.
Kubinyi (Kwbini) Jakab (felsőkubini) késmárki harminczados: 176, 186, 462.
Kubinyi (de Kubin) Kristóf Késmárk ügyvédje 1559-ben: 159—161, 168—169, 172, 174—176, 183, 390—391, 393—396, 426—428, 432, 446—447, 450, 452, 457—459, 473, 475—476.
Kunesch Jakab késmárki esküdt: 66, 235.
Kwbini L. *Kubinyi.*
Kwrta Gáspár nemes: 351.
Kyessmark L. *Késmárk.*
Kyral Jakab nemes: 351.

Lábas jószág: 130.
Laczko tamásfalvi polgár: 351.
Laczky L. *Laski.*
ladbrief: 447, 474. V. ö. még: *litterae evocatoriae.*
Ladislaus L. *László.*
Ladomér esztergomi érsek: 25[3].
Lajos (I.) király L. *Nagy Lajos.*
Lajos (II.) király: 80, 82—83, 137, 208, 211, 225, 235, 240, 243, 265—266, 268, 317, 332, 345—247.
Lanczperger János iglói polgár: 137, 345—346.
landecki prépost: 319.
landtag L. *országgyűlés.*
lándzsások L. *tizlándzsások.*
Lang Lőrincz meczenzéfi polgár: 346.
Lanius György richnói polgár: 456.
Lanius István késmárki polgár: 83, 266.
Lanius János csütörtökhelyi polgár 456.
Lanius Lőrincz késmárki bíró: 83, 266.
Lanius Tamás késmárki esküdt: 141, 315.

Lapsa (Lapsse): 132, 319. V. ö. még: *Alsó-* és *Felsőlapsa.*
lardum (szalonna): 315.
Laski Albert (Laczky, Laschy, a Lasko, de Laszko, Laszkÿ, Lazky, a Lazk) Késmárk földesura: 116, 138, 141—142, 159, 165, 168—169, 171, 173—177, 179—188, 322—324, 327—331, 334, 348—350, 370, 391—393, 408, 420—421, 426, 428—433, 435—440, 444—445, 449, 453—454, 457—459, 464—465, 468—478, 480—490, 492.
Laski Jeromos (Laczky, Laschy, a Lasko, de Laszko, Laszkÿ, Lazky, a Lazk) Késmárk földesura, erdélyi vajda: 95—97, 99, 101—102, 104—108, 110, 112—114, 116, 119, 133, 274, 278—279, 281—283, 287, 291, 331, 469, 471.
László (V.) király: 50—53, 57, 65, 211, 223—225, 233, 426.
László iglói bíró: 47, 218.
Laurency Lőrincz mislemiczei hentes 321.
Laurentius L. *Lőrincz.*
Laurentius palatinus L. *Héderváry Lőrincz.*
Lausser János pozsonyi polgár: 404.
Laÿchovia L. *Lőcse.*
Lázár Melchior (szentandrási) szepesi nemes: 186, 453—455, 462.
Lázáry Lőrinc (szentandrási) szepesi szolgabíró: 130, 308.
Lazky, a Lazk L. *Laski.*
Lechnitz (Lechnycze): 132, 339, 351.
Lechovia L. *Lőcse.*
Lehnycze L. *Lechnitz.*
Leibitz (Leibicz, Leibiczia): 13—14, 113—115, 279, 282, 285.
Leibitzer (Leubÿcher) Gergely iglói polgár: 131, 310.
Leitscha L. *Lőcse.*
lengyel király: 79[2], 109—110, 112—114, 116, 133, 135, 138, 278, 280—283, 285, 287, 336, 351, 361, 410, 416, 419, 439.
lengyel pénz: 185.
Lengyelország (Polen, Polenn, Polonia): 1—6, 12—13, 23, 27—28, 42, 45, 56, 58, 79—80, 86, 88, 106, 109, 111, 116, 131, 152, 176—177, 185, 262, 270, 277, 280—283, 285—287, 310, 318—321, 326—327, 333, 348, 361, 402 412, 460, 462, 466, 478—479, 492.
Lengvárt: 94.
Leonardus literatus: 455.
Leonora franczia királyné: 155, 377.
lerakóhely L. *árúlerakás.*
Leubÿcher, Gregorius L. *Leibitzer Gergely.*
Leucha L. *Lőcse.*
Levante: 23.
levéltár, lőcsei: 134.
Lewcha L. *Lőcse.*
Leÿbycha, Jacobus de —, szepesi kanonok: 454.
liber regius (Königsbuch): 382—383.
Liblau, Liblav L. *Lubló.*
Liblo, Liblio L. *Lubló.*
libra: 76—77, 207, 210, 213, 216, 220—221, 238, 241—242, 256—258, 295—297, 409, 455—456, 460; — generalis: 37[2], 77—78, 121, 198—200, 206, 216, 222, 260, 295—297, 387, 470. V. ö meg *mérleg.*
libratio L. *mérlegelés.*
Lichtenberger: 406.
Lindvay (Lyndwensis) Mihály személynök: 188, 493.
Lipcse: 22, 24.
Liptómegye: 6, 13, 478, 481, 487—488.
Liptószentmiklós: 89.
lis pendens: 254—255, 467, 470.
Listy (Listius, Listhius, Lischti, Lystius) János kanczellári főtitkár: 149—156, 164—165, 167, 170—171, 355—356, 358—360, 362, 370, 373—379, 382, 407, 409, 411, 414—415, 417—419, 421, 423, 437—438, 442—443, 447, 468.
literae absolutoriae, absolutionales: 475—477, 479; — adiudicatoriae: 75[1], 253—259, 295, 299, 305, 307—308, 388, 390—391, 395, 398—399, 401—402, 429—430, 433, 458, 463—464, 466, 471, 480—481, 483, 485, 487, 489—490; — compositionales: 324; — confirmationales: 259; — evocatoriae, evocationis (Ladbrief): 442, 447, 473—474, 476; — exhibitoriae, exhibitionis: 271, 289—290, 292, 294, 305, 331, 341, 389, 395, 432—433, 474; — procuratoriae: 253, 255, 289,

294, 394—395, 458—459, 474, 488; — protestatoriae, protestationis: 315, 324, 328; — recognitionales: 322, 396; — sententionales: 303, 479—480, 483, 485. V. ö. még *ítéletlevél*.
Literátus György késmárki esküdt: 55, 225—226.
Loboczky (Lobotzky) Mátyás (lobodiczei) késmárki várnagy, Laski Albert gyámja: 99—100, 116, 127, 141—142, 286, 314, 322, 324, 327—328, 330—331.
loca authentica: 467.
loca depositoria, depositionis L. *árúlerakás*.
loca publica: 199, 301, 335. V. ö. még: *vásár*.
locumtenens palatinalis, — palatini L. *helytartó* (nádori).
locumtenens regis L. *helytartó* (királyi).
Lomnicz: 184.
Lorberer János lőcsei esküdt: 47, 217.
Losonczy (de Losowncz) István főasztalnokmester: 233.
Losonczy (de Lossoncz) László tárnokmester: 68, 78, 242, 259.
Losowncz, Stephanus de — L. *Losonczy István*.
Lőcse (Laÿchowia; civitas Lechouiensis; Leitscha; Leucha; Leuchouia; Leuchowia; civ. Leucheuiensis; civ. Leuchoviensis; Leucza; Leutcz; Leutsch; Leutscha; civ. Leutschoviensis; civ. Leutschouiensis; Lewcha; civ. Lewcheuiensis; civ. Lewchoviensis; Lewcza; civ. Lewczoviensis; Lewtsch; Lewtscha; Lewtschaw; Lewtschovia; civ. Lewtschoviensis): 5, 7—15, 28—51, 53—100, 102—191, 195—207, 215—224, 227—232, 234, 236—260, 262—272, 274—279, 283—291, 294—304, 306, 310—357, 360—363, 366—373, 381, 384—387, 391, 393—395, 397—414, 417—435, 438—440, 444, 446, 448, 451, 453—476, 478—480, 483—491; — tanácsa: 72, 75, 105, 107, 123, 144—145, 148, 158, 163—164, 167, 171, 173, 183, 185, 311, 332, 337, 352, 355—357, 360, 362—363, 370, 373, 381, 391, 402—403, 405, 407, 409—412, 414, 417—419, 421—423, 426—427, 431—435, 440, 442, 444, 448, 451, 464, 468—469, 472, 474, 476; — lőcsei bírák L. *bíró*.
Lőrincz csütörtökhelyi bíró: 47, 219.
Lőrincz (Laurentius Antiquus) lublói harminczados: 130, 309.
Lublow L. *Lubló*.
Lubló (Liblio; Liblo; Liblyo; Liblaw; Lieblaw; Lublaw; Lublowia; civ. Lubloviensis; Lÿblaw): 5, 13, 108—110, 115, 129—131, 173—174, 283—285, 308—310, 315, 333—334, 318, 406, 439, 467.
lublói lengyel várkapitányság: 110—111, 439.
Lublóvár (arx Lubloviensis): 90, 283.
Lucas episcopus Boznensis L. *Kóthrár Lukács*.
Lukács csanádi püspök: 78, 259.
Lumnitzer (Lwmpnytzer) János lőcsei esküdt: 88, 269—270.
Lwmpnitzer, Joannes L. *Lumnitzer János*.
Lÿblaw L. *Lubló*.
Lyndwensis, Michaelis — L. *Lindvay Mihály*.
Lystius L. *Listy János*.
Lywbatowsky (Lywbathowzky) Mátyás késmárki várnagy: 318—319, 438.

Macedoniai (Macedonianus) Péter főkomornyik-mester: 369.
Machal auridator: 11.
Machalfalva: 11², 14.
Machkó richnói polgár: 455.
Madonycz György: 321.
Magas-Tátra: 1.
Magas-utcza Lőcsén: 92.
Magnus, Andreas L. *Nagy András*.
Magnus, Georgius L. *Nagy György*.
Magura hegyei: 13.
Magyar Balázs, Bosznia, Dalmátia, Horvátország bánja: 233.
Magyar (Magiar) Pál tamásfalvi polgár: 351.
magyar tanács: 118—119, 145, 149, 151—155, 166—168, 267—268, 278, 288—289, 328, 356,

360—361, 369, 375, 422—423, 437. 443.
Magyarország: 18, 21, 23—28, 52, 79, 83, 149, 175, 182, 186.
Mahalovszky (Mahalowzki) Mihály nemes: 138, 350, 352.
Makay (de Mako) Tamás szepesi éneklő kanonok: 120, 293.
Mako, Thomas de — L. *Makay Tamás.*
malleator ferri: 455.
malleus: 455.
mandatum generale: 406, 408—409; — speciale (special mandath): 406, 409, 419, 423.
Máramaros megye: 43, 207,
Marchegg (Marheck): 404.
Marck, ungrische: 404.
Marczaly Imre főudvarmester: 217.
Máriássy (Mariaschi) Ferencz: 85, 87, 182, 392, 404—406, 437, 444—445, 447—448, 451, 472—473, 475.
Máriássy (Mariaschi) Pál: 477.
Mariemeyncz, Gaspar L. *Maryemycz Gáspár.*
Márkusfalva (Markusfalwa, Villa Marci): 87, 92, 130, 132, 308, 310—311, 351.
Maróthy Mátyás macsói bán: 233.
marha: 139.
Martinus L. *Márton.*
Márton auridator: 11.
Márton csütörtökhelyi esküdt: 351.
Márton janfalvi bíró: 351.
Márton jászói prépost: 250.
Márton késmárki jegyző: 83, 89, 264, 266, 268, 271.
Márton késmárki polgár: 270.
Márton lőcsei jegyző: 114[4], 279.
Márton lublói polgár: 131, 309.
Márton soltész, jakabfalvi lakos: 115, 283.
Márton szepessomogyi polgár: 351.
Maryemycz (Mariemeyncz) Gáspár iglói esküdt: 351, 405.
Máté ítélőmester: 161, 167, 396, 425.
Máté varga: 115, 283,
Matheus de Threnchen (Csák Máté): 203.
Mathias L. *Mátyás.*
Mathiasffalwa L. *Mátyásfalva.*
Mathiassowcze L. *Mátyásfalva.*
Mátyás jászói polgár: 345.
Mátyás késmárki jegyző: 73, **247**—248.
Mátyás (I.) király: 34, 53—58, 61—62, 64—71, 76—78, 82, 141, 156, 169, 178, 181, 208, 211, 225—227, 229, 233—235, 237, 239—240, 244—245, 257—259, 265, 315, 322—323, 327—331, 368, 378, 380, 426, 428, 446, 466, 471.
Mátyásfalva (Mathiasffalwa, Mathiassowcze): 319, 467.
Mattheus L. *Máté.*
Matthias L. *Mátyás.*
Maximilianus L. *Miksa.*
Mazurek Lőrincz: 321.
Mazurek Mátyás mislemiczei varga: 321.
mázsaszekér L. *szekér.*
Meczenzéf (Meczenseufen): 14, 137, 346—347, 407.
Medgyes (Megghyes): 273—274.
Mediascher Kelemen lőcsei esküdt: 181, 472—474, 476.
Megghyes L. *Medgyes.*
Meixner János késmárki esküdt: 265.
Mekesmalt Antal iglói polgár: 351.
Melchior szepesi nemes: 351.
Menhárd: 14.
Menhárdi (Menhardy, Menhardt) Albert lőcsei esküdt, majd bíró: 67, 72, 74, 236.
Menhart János késmárki esküdt: 215.
mensura L. *statera* és *libra.*
mensuratio L. *mérlegelés.*
Menyhartsdorffy Miklós: 195.
mercator L. *kereskedő.*
merces minores: 309.
Merény: 14.
Mérey (Merei) Mihály kir. személynök: 149—150, 159, 168, 170—172, 175, 357, 364, 392—393, 422, 426, 437, 442, 444—446, 448.
mérleg, nyilvános: 21, 58, 80, 109, 121, 198, 206, 217. V. ö. még: *libra; statera;* — iglói: 43, 46—47, 131, 206. 218, 220; — késmárki: 41—47, 52, 55, 57—58, 69, 76, 121—122, 203, 206, 208, 211, 218, 220, 225, 239, 261, 263—264; — lőcsei: 37, 55, 57—58, 78, 121, 128, 134, 198, 215, 263—264, 415; — richnói: 174, 453—456.
mérlegelés (libratio, mensuratio, ponderatio): 37[2], 41[3], 122[1], 198—

199, 204, 206—207, 210, 213, 220—222, 228—232, 238, 240—242, 244—245, 256—258, 260, 263, 294—298, 310, 323, 387, 409—410, 429—430, 455—456, 460—462, 489—490.
metalla: 263, 273—274, 310.
Michaelis prothonotarius L. *Rawony Mihály.*
Miklós modrusi püspök: 233.
Miklós knini püspök: 233.
Miklós jászói presbiter: 73, 251.
Miklós késmárki jegyző: 55, 195, 226.
Miklós nagyszalóki bíró: 47, 219.
Miklós pozsonyi várgondnok: 388.
Miler Márton: 321.
Minkovics Miklós: 105.
Mislenicze lengyel város (Mislimicze, Miselnicze, Myslymicze): 132, 318—322.
mohácsi vész: 478, 481, 488.
Moldva: 23.
monasterium beati Joannis Baptistae de Jazow L. *jászói konvent.*
Mons Sancti Georgii L. *Szepesszombat.*
montana: 212—213.
Moravia L. *Morvaország.*
Morsky (Morszkÿ) Zegotha lengyel kir. tanácsos: 113, 279—281.
Morvaország: 4, 24, 26, 209, 212.
Mrzyglodek Mátyás: 321.
Msarrysky János soltész: 322.
mulctum: 202.
Mulda: 406.
Murány vára (Mwran): 91—92, 94, 105—106, 272—273.
Müller Kristóf késmárki polgár: 403.
Mwran L. *Murány.*
Mydiascher Clemens L. *Midiascher Kelemen.*
Mylner Gáspár lőcsei esküdt, majd bíró: 89, 98, 271.
Myslymicze L. *Mislemicze.*

Nádasdy Tamás (de Nadasd, de Nadaschd) nádor, királyi helytartó, jászkúnok bírája, Fogaras örökös, Vasmegye főispánja: 158—159, 167—169, 175, 180, 236, 252, 340, 369, 386, 393—395, 400, 424, 428, 430, 433, 457—459, 470, 490.
nádor (palatinus, Grossgroff): 117—118, 167, 392—393, 422, 424. L. még: *Bebek Detre Dömötör; Garay Miklós; Héderváry Lőrincz; Nádasdy Tamás; Országh Mihály; Zápolyai István.*
nádori ítélőszék (sedes palatinalis: 143—144, 159, 167, 316, 386, 394—395, 458.
Naghwath, Antonius de —, ítélőmester: 339, 342, 458—459.
Nagy (Magnus) András (koki) szepesvári várnagy: 73, 246.
Nagy (Nag) András szepsii polgár: 137, 345.
Nagy (Magnus) György lőcsei esküdt: 47, 217.
Nagy Lajos király: 1, 5, 9—13, 28—31, 35—36, 38—40, 47—48, 69, 180, 196—197, 201, 218—219, 221, 256, 265, 368, 457, 459, 470.
Nagy László iglói polgár: 225.
Nagyőr: 4.
Nagyszalók (Nagzalok): 47, 219.
Nagyszeben (Hermstadt): 154, 376.
Nagyszombat (Tirnauia): 24, 27, 487, 493.
Nagyvárad (Waradin): 275.
Nagzalok L. Nagyszalók.
Namessanyi (de Namessan) Mátyás szepesi nemes: 351.
Nyárhida: 24.
Nayhower János iglói esküdt: 332.
Nedecz (Nedecze): 132, 319.
Nedecz vára: 105.
negyvenedvám (quadragesima, Vierzigst, Fyrczigst, 40-st), Laski Alberté: 173—174, 178, 186, 232, 315, 439, 449, 463, 465, 467—468, 475, 486.
Német (Nemeth) Simon szepsii polgár: 137, 344.
Németország (Germania): 16—20, 29, 273.
Neudorff L. *Igló.*
Newenn Sol L. *Beszterczebánya.*
Nicklaisz L. *Niklaisz.*
Nicolaus L. *Miklós.*
Nicolaus pozsonyi várgondnok: 388.
Nicoletum (Oláh kanczellár palotája Bécsben): 375, 465.
Niederlag (Niederlog, Niderlogk) L. *árúlerakás.*
Nikel szepessomogyi esküdt: 351.
Nikelz szepessomogyi polgár: 351.
Niklaisz (Nicklaisz) Gall poprádi polgár: 115, 284.

Niklaisz (Nieklaisz) Gergely poprádi polgár: 284.
nota infidelitatis: 275.
Nova Szandecz L. *Újszandecz.*
Nova Villa, Nova Civitas L. *Igló.*
Novum Forum lengyel város: 319, 322.
novum iudicium: 305—308, 316, 341, 388, 390—391, 395—399, 401, 408, 426, 436, 470, 472—473, 475, 479—480, 485.
Nowawyes város: 285.
Nundinae L. *vásár.*
Nyedzwieczky Jakab soltész: 322.
Nympcze Kelemen késmárki bíró: 73—74, 247, 252, 260—261.
Nyitra megye: 4.
Nyugat: 15.
Nyugateurópa: 16.
Nyugatrómai birodalom: 15.

Obydowa: 320—322.
Odorin (Dénesfalu): 7.
Ófalu L. *Szepesófalu.*
Oibersdorf: 421.
Oláh (Olahus) Miklós esztergomi érsek, kanczellár: 149—150, 154—156, 185, 302, 314, 317, 326—327, 335, 344, 356, 358, 362, 369—370, 373, 375—377, 379—381, 411, 414, 423, 437, 442, 464—465.
oláh telepesek: 114.
Oldaj L. *Olgyai.*
Olgyai (de Olgya, Oldaj) György ítélőmester: 161, 167, 169, 396, 425, 428, 493.
ólom (plumbum): 45, 210, 213, 220—221, 238, 241, 243, 258, 273, 295—297, 319.
ólublói járás: 3[5].
Omode L. *Amade.*
onus consuetum: 290, 391, 396, 449, 470; — iudiciale, iudiciarium: 463—464.
Oroszország: 2, 23.
Orros Mátyás szepesi nemes: 351.
Orsag, Michael L. *Országh Mihály.*
országbíró (iudex curiae) L. *Báthory András; Báthory István; Geréb Péter; Perényi János.*
országgyűlés (Landtag): 424, 443; — 1490-iki: 66; — 1492-iki: 67; — 1543-iki: 110. — 1548-iki: 151—152; — 1550-iki: 143.
Országh Mihály (gúti) nádor: 233.
Oswaldus episcopus Zagrabiensis L. *Thuz Osváth.*
Oszwaldus jakabfalvi lakos: 115, 283.
Óvár (Altenburgk): 380.
Owen L. *Buda.*

Őrhely, lándzsásoké: 4.
örök hallgatás (perpetuum silentium, ewig Stillschweigen): 127, 134, 141—142, 153, 156, 158, 160—162, 169, 170, 172, 175, 180, 182, 188, 308, 316, 353, 366, 368, 378—379, 385, 391, 395—399, 400, 401—402, 406, 424—426, 430, 433, 436, 470, 490—491.

Pál szepessomogyi polgár: 351.
Pál zenggi püspök: 233.
palatinus L. *nádor.*
palatinus Syradiensis L. *Laski Albert; Lasky Jeromos.*
Palczman Simon iglói polgár: 351.
Pálmafalva: 94.
Palocsa (Plauech): 131, 309, 472.
Palóczy Imre fővadászmester: 233.
Pangrácz János (dengelegi) erdélyi vajda: 233.
Pantschner (Pantscher) György lőcsei követ: 103—104, 279.
Pantzer László lőcsei esküdt: 114[4], 279.
Panythy (Panÿthy) János Révay Ferencz titkára: 144, 161—162, 338, 397—401.
Pápa: 366.
Pastorek janfalvi polgár: 351.
Paulus L. *Pál.*
Pauschner Gergely Szepes várának officiálisa: 287.
Pczinisky János Sabala soltész: 322.
pecia: 122[1], 298.
pecus: 352.
Pek János késmárki bíró: 225.
Pekry Lajos kapitány: 86.
Peleni (de Pelen) Pál Lőcse ügyvédje 1492-ben: 67, 236—237.
Pellifex Gergely késmárki esküdt: 235.
Pellifex Jakab prothoconsul: 246.
Pellifex Péter késmárki esküdt: 215.
Pellio György mislemiczei consul: 320.
Pelsőcz: 3.

Pelczner Lukács jászói polgár: 345.
pénzügy: 65, 119.
per az árúmegállításért 1400-ban: 31, 34, 37; — 1437-ben: 47—49, 57, 68, 180; — 1456-ban: 53, 57; — állítólagos 1474-ben: 56—57;—1492-ben: 61—62, 67—68, 71, 180; — 1496-ban: 61, 74—75, 180; — 1543-ban: 120; — 1544-ben: 126, 130; — 1548-ban: 61—62, 141—142; — 1559-ben: 158—161, 387, 393—396; — 1560—61-ben: 168—176; — 1568-ban: 181—185; — 1570-ben: 181—188; — a szászteleki út ügyében 1562-ben: 186.
Peren, Joannes de — L. *Perényi János.*
Perényi (de Peren) János országbíró: 43, 206—207.
Perényi Péter: 117, 207.
perhalasztás: 88—89, 118, 223—224, 256—257, 271, 289—290, 293, 299, 304, 307, 323, 335, 340, 394—395, 424, 458, 477—478, 481, 488, 491—492.
perletétel: 160—161, 164, 290, 396, 449, 463, 470, 487, 492—493.
permutatio L. *kereskedés.*
Perner szepesvári kapitány: 90.
perpetuum silentium L. *örök hallgatás.*
personális L. *személynök.*
personalis praesentia regis L. *személyes jelenlét bírósága.*
Pest: 25.
Pesthy (Pesthyensis, Pesthienius, Peschty) Ferencz kir. jövedelmek administrátora: 157—158, 163—167, 176, 370—371, 384—385, 406, 408, 410, 413, 416, 419, 423, 436, 440, 444, 452, 461.
Péter bazini és szentgyörgyi gróf: 68, 242.
Péter, Henrik fia, szepesi alispán: 199.
Péter kalocsai és bácsi érsek: 259.
Péter váczi püspök: 369.
Péter, Gergely fia, késmárki esküdt: 39.
Pétervárady Balázs (de Waradino; Balasch byschoff) váczi püspök, kamarai tanácsos: 152, 364, 369, 375.
Petrőczy János (petrőczi) szepesi várnagy 184, 481—482.
Pffennigkmeister: 392.
Philippus L. *Fülöp.*
Philippus szekeres és kereskedő. 320.
Picler: 382.
pignus: 480, 483, 488.
pincernarum magister L. *főpincze-mester.*
pisces L. *hal.*
Piwnicza: 13.
Placzkittell János meczenzéfi polgár: 346.
Plauech L. *Palocsa.*
plumbum L. *ólom.*
Podolin: 13.
poena (pena): 202, 298, 313 316; — amissionis mercium (confiscatio): 229, 240, 246, 301, 325—327, 372, 461.
Pogány Zsigmond főharminczados: 309.
Polák János menhárdi bíró: 129, 314—315.
Polák Vincze szepsii polgár: 137, 344.
Polen, Polenn L. *Lengyelország.*
Pollham Bernát: 90.
Polonia L. *Lengyelország.*
Polonus Márton arnoltfalvi polgár: 351.
Polyák Demjén János: 321.
Polyák Stasko janfalvi polgár: 351
ponderatio L. *mérlegelés.*
Pongrácz János (dengelegi) erdélyi vajda: 233.
Poprád város (Popradt, Poprat): 115, 283—284, 351.
Poprád folyó: 4, 14, 109; — völgye: 1, 12—13.
Porembsky Joachim lőcsei mészáros: 464.
Pósa György ítélőmester: 298.
posztó: 21, 41, 45, 58—59, 130.
Pozsony (Posonium, Prespurg, Prespurgk): 26—27, 37, 118', 128, 143, 145, 152—153, 158—159, 162—163, 166, 168, 174, 181—182, 185, 200, 206, 208, 211. 215, 218—219, 225, 235—236, 239, 244, 252, 256, 288, 290, 292—294, 298—301, 303—304, 306—307, 312—313, 316—317, 322, 324, 328, 333, 337—340, 342, 353, 363—364, 366, 368, 372, 374, 380—381, 385—386, 388—391, 393—397, 400, 403—

405, 414, 417—418, 420—422, 424—431, 442—444, 447—448, 451—452, 457—459. 472—474, 476, 478, 480—481, 483, 485, 487, 490.
Pozsony megye: 4, 390
pozsonyi gróf (comes Posoniensis) L. *Alsólindvay Miklós; Ecchio a Salmis et Newburgh.*
pozsonyi hajósok: 26—27.
pozsonyi káptalan: 126, 160—162, 167, 304, 306—307, 340—342, 386, 389, 394—395, 397, 399—400, 424, 425.
praedium, királyi: 3.
praefectus camerae L. *kamaraelnök.*
praefectus tricesimae L. *harminczados.*
Prága: 47, 71, 215—217, 266, 302, 460—462.
Prandorffer Tamás pozsonyi harminczados: 380.
Pray Gáspár késmárki esküdt: 124, 303, 308, 311.
Prespurg, Prespurgk L. *Pozsony.*
Pripkowzky (Prypkowsky) Balázs: 318, 322.
privilegium L. *kiváltság.*
Priviszlovszky (Prywyzlowzky) János Szepes várának gondnoka: 184, 481.
proclamatio: 247—248, 251, 301, 335.
procurator: 159[1], 237, 255, 257, 281—282, 292—293, 295, 299, 305, 330, 332, 341, 393, 395—396, 401, 426—427, 431—432, 446, 449, 459, 473, 475, 478—479, 486, 489, 491—493. V. ö. még: *ügyvédek.*
prorogatio L. *perhalasztás.*
protestatio: 247, 270, 281—282, 315, 328, 384, 438, 478; — 1492-ben, Zápolyai Istvánné: 61—63, 70, 141, 169, 244—245; — 1492 decz. 31-én, Késmárké: 72, 246—247; — 1528 aug. 25-én, Lőcseé: 88—89, 269—270; — Késmárk ellen 1529-ben: 114, 279—283; — 1545-ben, Lőcseé: 129, 314—315; — 1560-ban, Késmárké: 173, 438—440, 449.
prothoconsul, szepesváraljai: 246.
prothonotarius K.: 243, 260.
Proznowzky Szaniszló consul: 320.
Prypkowsky Balázs L. *Pripkowzky.*
Prywyzlowzky János L. *Priviszlovszky.*
püspök, boszniai L. *Benedek; Kesserű Mihály; Kothrár Lukács;* — csanádi L. *János; Lukács;* — egri L. *Bakócz Tamás; János; Verantius Antal;* — erdélyi L. *Bornemissza Pál; Geréb László;* — győri L. *Dömötör; Gregoriánez Pál; Szathmáry Ferencz;* — kameneczi L. *Wylamowsky János;* — knini L. *Miklós; Ujlaky János;* — modrusi L. *Miklós;* — nagyváradi L. *Domokos; Farkas Bálint; Pogách Ferencz;* — nyitrai L. *Tamás; Thurzó Ferencz;* nyitrai püspökség gubernatora L. *Bornemissza Pál;* — pécsi L. *Draskovich György; János;* — szerémi L. *Báthor Miklós; Fodor István;* — váczi L. *Péter; Pétervárady Balázs; Vincze;* — veszprémi L. *Albert; Vitéz János, ifj.;* — zágrábi L. *Brummano Mátyás; Thuz Osvát;* — zenggi L. *Pál.*
Tysch udvari titkár: 383.

Quadragesima L. *negyvenedvám.*
Quintum Forum, Quintumforum L. *Csütörtökhely.*

Ráday (de Rada) Simon kanonok: 142, 321.
Rakovszky György, Révay Ferencz titkára: 161—162, 397—402.
Rawony Mihály (Michael prothonot.) ítélőmester: 324, 328, 339, 343, 476.
rechtstag: 442.
Relyov: 13.
Répás birtok (fundus Repás): 348—349.
repulsio L. *elűzés.*
rethe (hungrische): 443. V. ö. még *magyar tanács.*
Révay (de Rewa) Ferencz nádori helytartó, Túrócz megye főispánja: 61, 118—119, 121, 123—126, 142—144, 159—161, 170, 175, 177, 180, 187, 200, 236, 252, 290, 292—294, 299—300, 304, 306—307, 327, 331, 337, 339—340, 353, 366—368, 387—388, 390, 393—394, 397—402,

408, 424—425, 429—430, 446, 449, 458—459, 470, 489—491.
Reycz Macz meczenzéfipolgár: 346.
réz (cuprum): 41, 45, 204, 212—213, 220—221, 238, 241, 243, 258, 263, 272—273, 295—297, 310.
Richno: 87, 97, 174, 453—456.
Rieka patak: 13.
Róbert Károly L. *Károly király* (I.).
Robles Melchior császári kapitány: 370.
Rockus, Rockusz L. *Rókusz.*
Rogendorff (Rogendorffer) Vilmos: 93, 272.
Rokolfinger István lőcsei esküdt: 33.
Rokusz falu (Rockus, Rokwsz): 113, 281—282.
Role Benedek jászói polgár: 345.
Romplar Mátyás szepsii bíró: 344.
Rosen Mihály savniki apát: 85.
rott (rodt): 385, 415, 435—437. V. ö. még *rott (ungrischer).*
rott (ungrischer): 356, 360—361, 375. V. ö. még *magyar tanács* és *rethe.*
Rozgonyi Arnold tárnokmester: 233.
Rozgony: 5, 9, 28, 203.
Rozsnyó: 14.
Rozsnyóbánya (Rosnobanya): 138, 350.
Ruszdorffer Miklós lőcsei esküdt: 33.
ruthén telepesek (Rutheni): 114, 282.

Sabo Anton L. *Szabó Antal.*
sal L. *só.*
Salm gróf, ezredes: 333. V. ö. még *Ecchio a Salmis.*
Salamon Benedek iglói polgár: 351.
Saltator János iglói polgár: 351.
Sándor lublói polgár: 309.
Sárközy Bálint, foktői (Sarkewzy de Fokthew): 118, 289.
Sáros megye: 6, 333; — utvonalai: 1, 12.
Sárospatak: 89.
Sarbor Márton csetneki polgár: 137, 347.
Sáska Lénárt nemes: 350.
Sator György iglói polgár: 351.
savniki apátság: 93.
Scepes, Scepus L. *Szepes.*
scheda L. *harminczadczédula.*
Schimonensky (Simonenskj, Schimonenscky) késmárki polgár: 157, 384, 426.
Schmegen L. *Szepessümeg.*
Schnabelschmuk György pozsonyi korcsmáros: 385.
Scholcz Melesz lublóvári tiszt: 115, 283.
Schőn Miklós lublóvári tiszt: 115, 283.
Schreyber (Srayber) Jakab késmárki bíró: 63, 67, 235, 237.
Schreyber Keresztély késmárki bíró: 66, 235.
Schtatthalter: 477.
Schtropko L. *Sztropkó.*
schtul (sedes iudiciaria) L. *Stuhl.*
Schwartz (Swarcz) Jakab lublói polgár: 131, 309.
Schwartz (Swarcz) Miklós késmárki bíró: 44, 209.
Schwta, Georgius L. *Suta György.*
scismatici: 282.
Sclavonicalis Villa L. *Tótfalu.*
Sebessinszky (Sebessnyczky) Sebestyén: 184, 482—483.
Sebestyén idősb (Sebastianus antiquus): 321.
Sebestyén ifjabb (Sebastianus iunior): 321.
Sebestyén késmárki mészáros. 125[7].
Sebestyén mislemiczei mészáros: 321.
sedes inferior terrae Scepusiensis: 303, 308, 318,
sedes iudiciaria XXIV. civitatuum: 197.
sedes palatinalis L. *nádori itélőszék.*
Sednyczky Kristóf szepesi nemes: 482.
Segesd, Antonius de — L. *Szegedy Antal.*
Segnyey László nemes: 329.
Selvi Jeromos lőcsei esküdt: 33.
Sempte: 24.
Serédy Gáspár: 90, 92, 96.
Servatius idősb (Servatius antiquus): 456.
sepum L. *faggyú.*
Sigismundus L. *Zsigmond.*
Simándy (Symandj) András szepesi kanonok: 184, 481.
Simon (Symon) literatus: 127, 306.
Simonenskj L. *Schimonensky.*
Skandináv országok: 23.
Skubyssk Mátyás mislemiczei polgár: 321.
só (sal): 58, 130[2], 232, 309, 315.

Solschneid György szepesbélai polgár: 115, 284.
Soldnar Demjén (csépánfalvi) nemes: 130, 311.
Soldnar Péter nemes: 130, 311.
Soltész (Soltez) Bálint szepsii polgár: 137, 344.
soltészság: 4.
Solymosi László Lőcse ügyvédje 1496-ban: 74—75, 255.
Somogy L. *Szepessomogy.*
Sonthag (Zvntag, Zwnthagh) Imre Laski Albert familiárisa: 185, 478—479.
Sopron (Edenburgk): 37, 375.
Sowencz János: 442, 444—445.
Spervogel (Sperffogel) Konrád lőcsei esküdt: 89, 271.
Spervogel krónikája: 81.
Spitzhügel hegy: 95.
Srayber, Jacobus — L. *Schreiber Jakab.*
stahl (stol) L. *aczél.*
stamen: 130[2], 309.
Starkenhoffer Mihály: 352, 382.
statera (mensura): 41[3], 76—77, 204, 210, 213, 216, 220—221, 238, 241—242, 256—258, 295—297, 455, 460. — libera: 76—78, 121, 256, 258. V. ö. még: *mérleg.*
Stek János lőcsei jegyző: 74.
Stephan, Stephanus L. *István.*
Stephanus episcopus Sirmiensis L. *Fodor István.*
Stephanus prothonotarius: 243.
Stiber Péter iglói polgár: 351.
Strigonium L. *Esztergom.*
stuhl (schtul): 384; — Zipser: 359.
Suborbium, Suburbium L. *Szepesváralja.*
Sumorj, Johannes — L. *Szomory János.*
Suta (Schwta) György (Kislomniczi) szepesi alispán: 462.
Sümeg L. *Szepessümeg.*
Svábovszky (Suabowzky, de Zwabow, de Tothffalw) Bálint: 184, 453, 481.
Svábovszky (Swabowzky) János (tótfalusi) szepesi szolgabíró: 184, 481.
Sváby Antal (Swapii) szepesi szolgabíró: 73, 250.
Svedlér: 14.
Swabisdorffi Melchior nemes: 318.
Swabowzky L. *Svábovszky.*
Swanila András káposztafalvi polgár: 351.
Swapii, Anthonius de — L. *Sváby Antal.*
Swarcz György iglói esküdt: 332.
Swarcz Jakab L. *Schwartz.*
Swarcz Miklós L. *Schwartz.*
Sÿmandj, Andras — L. *Simándy András.*
Symon L. *Simon.*
Syradiensis palatinus L. *Laski Albert, Laski Jeromos.*
szabad királyi város L. *város.*
Szabó (Sabo) Antal csetneki polgár: 137, 347.
Szakács (Zakach) Baltazár (petróczi) szepesi alispán: 303, 308.
Szandecz (Zondeck): 6, 116, 285, 319.
Szankó Miklós iglói polgár: 233.
Szántó: 476.
szászok grófja: 31, 202.
Szatmáry Ferencz (Franciscus episc.) győri püspök: 78, 259.
szatócsárú: 137, 309.
Száztelek (Hodermark, Hundertmargk): 14, 109—110, 114—116, 186, 282, 284—285, 463.
Szegedy (Segedinus, de Segesd) Antal pozsonyi kanonok: 159, 389—390.
Szekcső: 5.
székelyek ispánja (comes Siculorum) L. *Báthory István; Dobó István.*
szekér, könnyű, közönséges (currus communis et levis): 45, 58—60, 64, 69, 76, 101, 121—122, 130, 208, 210—211, 213, 220—221, 232, 238—239, 241—242, 256, 258, 295—298, 301, 372, 439; — nehéz (mázsaszekér, currus magnus, summarius): 45, 58—60, 64, 69, 72, 76, 78, 210, 213, 220—221, 232, 238, 241—243, 256, 258—260, 295—297, 439, 470.
Székesfehérvár (civ. Alba Regalis): 24, 28, 208, 225, 235, 238, 265.
személyes jelenlét bírósága (királyi): 28, 49, 74—75, 118, 141—142, 222, 224, 244, 252—257, 289—290, 298, 322—323, 328, 331, 401, 429—432, 437, 459, 478—480, 482, 484—485, 489.

személynök (personalis) L. *Fodor István; Lindvay Mihály; Mérey Mihály; Szomory János.*
Szent Erzsébet-templom Lőcsén: 95.
Szent István: 3.
Szentandrásy (de Zentandras) Lőrincz nemes: 350.
Szentandrásy (Zenth András) Simon szepesi szolgabíró: 73, 250.
Szentlászló (Zenthlazlo) falu: 47, 219.
Szentlászlói (de Zentlazlo) Simon nemes: 75, 254.
Szentmártoni (de Zenth Marthon) János szepesi kanonok: 88, 114[4], 269, 279.
Szepesbéla (Bela): 13—14, 109, 113—115, 279—281, 284, 318.
Szepeshely: 97, 124, 205, 215, 226, 233—234 264, 268—269, 271, 278, 289, 292, 303, 308, 314—315, 317—318, 331, 353—354, 384, 405, 431, 438, 454, 480, 483—484, 486.
szepesi káptalan: 40—43, 55, 63—64, 66—67, 75, 87—89, 97, 112, 114, 119—120, 129, 136, 141—142, 145—146, 148, 157, 162, 170, 173, 183—184, 187, 205, 211, 215, 217, 226, 233—234, 236—237, 252, 257, 264, 266—269, 271, 278—279, 283, 289—290, 292, 294, 300, 304—306, 311, 314—315, 317—318, 327, 331—332, 337, 340, 343, 348, 353—354, 371, 384, 405, 413, 420, 429, 431—432, 438, 453—454, 458, 474, 476, 478, 480, 483—486, 488—489.
szepesi városok L. *városok.*
szepesi városok grófja (comes terrestris Scepusiensis): 43, 207, 217. L. még: *Doryng János; István, Éliás fia.*
szepesi 13 város grófja: 115, 137.
szepesi 11 város grófja L. *Amandus.*
Szepesjakabfalva (Jakobshau; Jakubján): 108, 110, 115, 283—284.
Szepes megye: 2—3, 12, 50, 72—73, 79, 86, 89, 112, 114, 124, 133, 136, 138, 141, 143, 186, 199, 203—205, 217, 246, 249—251, 263, 278, 283, 291, 300, 304, 310, 325—326, 335, 348—349, 371, 387, 429, 453—454, 456, 462, 465, 481—483, 485, 489; — alsó széke (sedes inferior terrae Scepus): 303, 308, 318.
Szepesófalu (Antiqua Villa): 13, 109, 130, 132, 309, 318—319.
szepesófalusi járás: 3[5].
Szepesség (Czips; Scepes; Scepus; terra Scepusiensis): 1—2, 5—6, 27—29, 35—39, 43, 45, 47, 58, 73, 82, 90, 99, 103, 118, 121, 123, 157, 190—191, 197—208, 212, 215—219, 221—222, 228, 240, 244, 246—249, 251, 263, 270—271, 278—279, 287, 291, 294—297, 300—301, 324—326, 333, 335, 350—351, 371—372, 387, 397, 429, 461—462, 471, 473, 486, 489.
Szepessomogy (Szomodi): 347, 351.
Szepessümeg (Schmegen): 14, 137, 344—348.
Szepesszombat (Mons Sancti Georgii, oppidum S. Georgii; Zombathel): 72—73, 115—116, 133, 137, 247—251, 284, 327, 346—348, 351—352.
Szepesvára (castrum Scepus, c. Scepusiense): 5, 7, 28, 50, 61, 70, 83, 85, 87, 90, 99, 207, 228—229, 245—246, 287, 329, 334, 455.
Szepesváralja (Suborbium; Suburbium; Varalia; Varalja; Varalÿa; Waralya): 5, 12, 47, 71—73, 79[2], 131, 133, 201, 219, 246—249, 309, 327, 349, 352, 462, 464.
Szepsi (Zepsy): 14, 137—138, 344, 350.
Szerdahelyi János adóbeszedő: 84.
Szilézia: 6.
Szina: 86.
Szklabinya (Szklabynÿa): 327, 330—331.
szlavoniai városok L. *városok.*
Szobotha falu: 285.
szolgabíró (iudex nobilium) szepesi: 246, 249, 251, 283, 302, 308, 310, 318, 325—326, 349—350, 462. V. ö. még: *Adusóczky Szaniszló; Bertalan; Csantafalussy György; Csengovszky János; Csorba László; Édesfalussy Szaniszló; Lázáry Lőrincz; Szentandrásy Simon; Svábovszky János; Sváby Antal.*
Szolimán szultán: 90, 98.
Szomodi L. *Szepessomogy.*

Szomory (Somorj; de Zomor; Zomory) János (pókateleki) kormányügyész és a kir. jogügyek igazgatója, majd személynök: 119—120, 123, 126—127, 143—144, 154—162, 167, 169—170, 172—173, 181—183, 187—188, 290—295, 299—300, 304—307, 329, 337—342, 353—355, 372, 375, 377—379, 385, 387, 391—400, 402, 404—405, 423, 425—426, 429, 435—438, 443—449, 451, 473—474, 476—478, 489, 491.
Szőlős (Zeoleos): 370.
Sztropkó (Schtropko): 406.

Taboriták: 209.
Tamás egri püspök L. *Bakócz Tamás.*
Tamás nyitrai püspök: 232.
Tamásfalva: 91, 351.
tanács és tanácsos L. *magyar tanács.*
Tank Bendik poprádi polgár: 351.
Tankowicz: 441.
Tannenberger Joachim, Késmárk képviselője 1570-ben: 187, 486.
Tarcza: 96, — völgye: 5.
Tarkő: 96.
tárnokmester (magister tavernicorum): 28, 39, 201, 214. V. ö. még: *Báthory András; Homonnay Ferencz; Losonczy László; Rozgonyi Arnold; Zrinyi Miklós.*
Tarnov: 6.
Tarnowzky Tamás nemes: 351.
Tata (Tatha, Thata): 211, 215, 220, 233, 265, 317, 332, 405.
tatárjárás: 23, 25, 28.
Tátra: 1.
Tauben János: 404, 447.
tavernicorum magister L. *tárnokmester.*
taxa: 370.
Telekeschi: 441.
telepesek, oláhok: 114; — ruthének: 114, 282; — szászok: 1, 6, 40, 195—196, 201—202, 219; — szlávok: 2—3.
Teplichky János tanú: 456.
Teplicska falu (Czeplicz): 361.
Terek L. *Türk Dániel.*
Teschen: 110.
Teutones: 282.
Tewke, Gregorius L. *Töke Gergely.*
Teÿckwÿcz: 374.
Thahy Ferencz fölovászmester: 369.
theloneater L. *vámszedő.*
theloneum L. *vám* és *vámszedő.*
Theodor késmárki polgár: 195.
Therek L. *Türk Dániel.*
thesaurarius (tezaurarius) L. *kincstartó.*
Thoczman Mihály iglói polgár: 317.
Thoman Ferencz kamarai tanácsos: 159, 392.
Thomas L. *Tamás.*
Thomas literátus, richnói polgár: 455.
Thonaw L. *Duna.*
Thopoich János késmárki bíró: 47, 219.
Thőke (Tewke), Gergely (csépánfalvi) szepesi alispán: 349.
Thőke Kristóf (csépánfalvi): 88, 94, 106.
Thőke (Teg, Tewke, Tőcke, Tóke) Lénárt késmárki várnagy és vámbérlő: 173, 438, 441, 445.
Thurcus L. *Türk Dániel.*
Thurso, Thurszo L. *Thurzó.*
Thurzó Elek (bethlenfalvi), kir. helytartó: 116—117, 286.
Thurzó Ferencz (Thurso, Thurszo, Thurszÿ) nyitrai püspök, volt kamaraelnök: 147, 149—150, 152, 165, 356, 358—359, 361, 375, 383, 404—405, 410, 413, 416—417, 435, 437, 441—442, 444—445, 452.
Thurzó János (bethlenfalvi) szepesi főispán: 133, 139, 333, 351, 406, 449.
Thurzó Szaniszló: 166—167, 404, 423, 450.
Thuz Osvát (laki), (Oswaldus episcopus) zágrábi püspök: 68, 78, 242, 259.
Tirnauia L. *Nagyszombat.*
Tischler (Tÿssler) Márton richnói polgár: 455.
Tisza folyó: 2; — vidék: 1.
tiszai 17 megye: 478, 481, 487—488.
tizedadó, városi 1527-ben: 84.
tízlándzsások: 3—4.
toffel, königliche (királyi tábla): 448.
Tonaw L. *Duna.*
Toperczer (Topercerus, Topperczer, Topryczer) János Késmárk kép-

viselője 1570-ben: 187, 422, 449, 486.
Topryczer, Johannes L. *Troperczer János.*
Torda Zsigmond, a felsőmagyarországi királyi jövedelmek provisora: 146—147, 158, 163, 165—168, 352, 385, 406, 414—417, 419, 422—423, 436, 442, 444,
Tótfalu (villa Sclauonicalis): 14, 132, 319.
Tothffalw, Valentinus de — L. *Svábovszky Bálint.*
Török (Therek) György szepesi várnagy: 141, 329.
török hadjáratok: 96.
tributum L. *vám.*
tricesima L. *harminczad.*
tricesimator (exactor tricesimae, praefectus tricesimae) L. *harminczados.*
Tridentius György, Laski Albert titkára: 159, 168, 172—173, 391, 421—423, 438, 440, 449—450.
tripartitum: 178, 467.
Trips (Tropcze): 132, 319.
trutina: 41[3], 204.
tunella: 122[1], 298.
tunna: 130[2], 309.
Turch L. *Türk Dániel.*
Túrócz megye: 6, 13.
Türk Dániel (Terek, Therek, Thurcus, Turck, Türck, Tyrck) lőcsei híró; 128, 145—148, 150—159, 162—168, 170—172, 174—176, 181—183, 186—189, 353, 355—357, 359—363, 366—368, 373, 381, 383—385, 391, 403, 405—409, 417—419, 421—423, 433, 435, 438, 440, 442, 444, 448, 451—452, 457—459, 472, 474, 476, 486.
tűzvész, lőcsei 1550-ben: 82, 111, 127, 134, 143, 145, 157, 160—161, 335, 337, 340, 367, 397.
Tyrck L. *Türk Dániel.*
Tyropolensis civitas L. *Késmárk.*
Tyssler L. *Tischler.*
Tzittnik L. *Csetnek.*

Udvard: 24.
Ujbéla: 132.
Ujlaky (ab Wylak) János tinnini választott püspök: 369.
Ujlaky (de Wylak) Miklós macsói bán: 233.
Ujszandecz (Nova Sandecz): 285.
Ujvár: 4.
Ulászló (I.) király: 49—50, 65.
Ulászló (Ladislaus, Wladislaus) (II.) király: 65—66, 68, 71, 73—75, 78—80, 82—83, 88, 120, 122—123, 141—142, 153, 169, 178, 180, 208, 225, 235—236, 238, 242, 244, 249—250, 261—266, 268, 271, 295, 299, 317, 322—323, 328, 332, 337, 339, 345—347, 366, 368, 428, 435, 446—447, 466—467, 470—471.
ulna (mensura ulnae): 122[1], 213, 221, 298.
Ungerathen Hermann iglói esküdt: 211—212.
usus: 18, 189; — continuum: 259; — 32 évi: 77.
út, törvényes, nyilvános: 20, 22, 179, 186, 278, 282—285, 325, 334, 345—348, 439, 456, 463, 467, 472, 482, — tiltott, álút: 20, 140—141, 178, 439, 471, 486.
útkényszer: 20, 109; — Lőcse javára: 37, 42, 71.
útvám: 17.
útvonal, bécsi: 24; — Boroszló és Teschen felé: 110; — Duna vízútja: 24; — Duna völgyén: 24, 191; — dunajeczi: 23; — gölniczbánya—igló—csütörtökhelyi: 136—139; — győri: 24; — holicsi: 24, 27; — igló—csütörtökhely—késmárki: 136, 343—352; — jakabfalvi: 108, 110—117, 136, 174, 186, 283, 286—287; — lengyelországi: 13—14, 30, 277; — lubló—lőcsei egyenes: 14, 110, 123, 135, 174, 284—285, 333—334, 348—349, 441. V. ö. még *jakabfalvi;* — ófalusi: 13, 132—133, 140, 318—322; — poprádvölgyi: 12—13; — sárosi: 1, 12, 191; — százteleki: 109—110, 116—117, 135, 186, 279, 282—283, 462—464; — száztelek—ófalusi: 136; — szepesiek: 191; — velencei: 24; — zempléni: 191.

Ügyvédek az 1492-iki pörben: L. *Kozáry Dömötör* (Késmárké); *Peleni Pál* (Lőcséé); — az 1496-iki pörben: L. *Kozáry Dömötör* (Késmárké); *Solymosy László*

(Lőcséé); — az 1543-iki pörben: L. *Bejczy Ambrus* (Késmárké); — az 1544-iki pörben: L. *Bogárdy János* (Késmárké); — az 1559-iki pörben: L. *Kubinyi Kristóf* (Késmárké); *Bogárdy János* (Lőcséé); — az 1560-iki pörben: L. *Berekszói Benedek* (Lőcséé); — az 1570-iki pörben: L *Frichy János* (Laskié).
üzleti szokások: 17, 58.

Vág völgye: 5.
vajda, erdélyi L. *Báthory István; Csupor Miklós; Dobó István; Drágffy Bertalan; Laski Jeromos; Pongrácz János.*
valachus: 282, 309.
Valentinus episcopus Waradiensis L. *Farkas Bálint.*
Valten Engelbrecht meczenzéfi polgár: 346.
Valten Merck: 406, 421.
vám (tholoneum, tributum): 17—18, 22, 25, 64—65, 129, 320, 325. V. ö. még *koronavám; negyvenedvám.*
vámhely: 28, 140, 214.
vámmentesség: 30; — Iglóé: 32; — Késmárké: 32—34, 39—40, 50[1], 66, 83, 87; — Lőcséé: 82, 145.
vámrendszer, osztrák: 2.
vámszedő (theloneator; exactor, praefectus tholonei): 145, 286, 320—321, 373, 409.
vámtulajdonos: 178.
Váralja, Varalÿa L. *Szepesváralja.*
Várday (de Warda) Pál esztergomi érsek, kanczellár, királyi helytartó: 126—127, 304, 306—307, 312—313, 341—342, 397—398, 402.
Varkocs (Warkoch) Kristóf késmárki várnagy: 81, 264.
várnagy, késmárki: 312, L. még: *Lobotzky Mátyás; Lynbatowszky Mátyás; Thőke Lénárt; Varkocs Kristóf;* — szepesvári: *Derencsényi Miklós; Göbel Gergely; Ipolyffy; Keczer Ferencz; Nagy András; Petrőczy János; Prypkowsky Balázs; Török György;* — zarnovi: *Zakliczini Jordán Achatius.*
városok, alsószepesiek: 14; — bányavárosok: 381; — abauji bányavárosok: 42, 45, 136; — gömörszepesi bányavárosok: 14, 42, 45, 56, 136; — dalmát kikötővárosok: 34; — felsőmagyarországiak: 84, 94, 99, 105; — németek: 23—24, 71; — németalföldiek: 23, 71; — olaszok: 23; — szabad királyi: 151, 170, 175, 185, 187, 189, 381, 427, 446—447; — szepesiek: 6, 9, 11, 29, 37, 42—43, 48—49, 63, 71, 79—80, 82—83, 85, 93, 110, 120, 126, 139, 163, 196, 203, 218, 263; — szepesi 24: 4, 6—7, 34, 41, 69, 197—199, 206, 208, 215—216, 221, 240; — szepesi 13: 50[1], 79—80, 109—110, 113, 115, 135, 138, 152, 163—166, 168, 176, 185, 262—266, 276, 326, 344, 361, 386, 406—411, 415, 417, 423, 439, 460, 465, 477; — szepesi 11: 50[1], 80, 85, 87, 157, 263—264; — szlavonok: 24.
városi politika, középkori: 17—18, 21.
vas (ferrum): 41, 45, 204, 210, 212—213, 220—221, 238, 241, 243, 258, 263, 273, 295, 297, 310.
vasa: 122[1], 298.
vásár (fora): 17, 22, 131—132, 199, 256, 293, 301, 310, 326, 335, 471; — krakói: 182; — lőcsei: 126, 128, 182, 186, 311; — szepesszombati: 247; — hetivásár (fora hebdomadalia): 30, 131[1], 214, 221, 326—327; — — Iglóé: 46, 211, 220, 265; — — Késmárké: 83; — — Lőcséé: 133, 326—327; — országos vásár (fora annualia, nundinae, Jarmargk, Jarmerck, Järmerk): 30, 175[3], 210, 214, 221, 312, 329, 434, 439, 445, 449—450, 473, 475, 486; — — Iglóé: 32, 39, 46, 211, 220; — — Késmárké: 32—33, 39—40, 44, 83, 87, 132, 140, 208, 220; — — Lőcséé: 129, 438—440, 486.
vásárvám: 17.
vector (fuvaros): 320, 429, 456, 466, 489.
Védfalu: 100.

Véghely: 94.
végrehajtás: 184.
Velencze: 16, 20, 22—24.
venditio L. *kereskedés.*
Verantius Antal egri püspök: 369.
vesztegelés, kötelező: 20, 41, 71; — 15 napi: 12, 31, 35, 70—71, 78; — 8 napi: 70—71, 78, 123.
Vewres Antal nemes: 351.
via antiqua, libera, recta, regia, publica, usitata L. *út* (törvényes, nyilvános); — falsa, inconsueta, inusitata L. *út* (tiltott).
viae apertio: 277—278, 334.
viasz: 41—42, 45, 69, 204, 210—213, 220—221, 238, 240—242, 258, 295—297.
vicarius: 205. V. ö. *helytartó,* (király.)
viczekanczellár L. *Csapi László.*
viczepalatinus: 391.
Vienna; Vienna Austriae L. *Bécs.*
vierzigst (40-st) L. *negyvenedvám.*
Vilkócz (Wylkisdorff): 7.
Villa Marci L. *Márkusfalva.*
Villa Sancti Ladislai L. *Csütörtökhely.*
Villa Sclavonicalis L. *Tótfalu.*
Vincze iglói harangöntő: 225.
Vincze váczi püspök: 232.
Vinczenczy Gáspár görgői kiküldött: 114, 124, 283, 303.
vinum L. *bor.*
Vitéz János ifj. (Johannes episcopus) veszprémi püspök: 68, 78, 242, 259.
Vitricus Pál tamásfalvi lakos: 351.
Vizkelety (Wiszkelethi) Jakab kanczelláriai titkár: 382, 444.
vizsgálat (1434) szepeshelyi, az árúmegállítás ügyében: 41—45, 63, 66, 205, 233, 235; — (1492) szepesszombati, Lőcse hirdetményének ügyében: 73—75, 247—252; — (1539) szepesmegyei, útügyben: 114—115, 283—285; — (1544) szepesmegyei, harminczadügyben: 130—133, 308—311; — (1548) szepesmegyei, útügyben: 132, 318—322; — (1553) útügyben: 136—139, 343—352; — (1559) pozsonyi, az örök hallgatás ügyében: 161—162, 170, 397—402.

Wagener Ferencz richnói polgár; 456.
Wagner György késmárki esküdt: 44, 209.
Wallendorfer Márton lőcsei esküdt és országgyűlési követ: 158, 385.
Waradin (Nagyvárad): 275.
Waradino, Blasius de — L. *Péterváradi Balázs.*
Waralya L. *Szepesváralja.*
Warda, Paulus de — L. *Várdai Pál.*
Warkoch, Melchior: 318—319.
wayvoda (wayvda) Transsylvaniae L. *erdélyi vajda.*
wein: 403. V. ö. még: *bor.*
Weisz (Weyz) György késmárki esküdt: 74, 252.
Werner (Wernerus, Wernher) György kamarai tanácsos: 132, 135, 146, 332—333, 336—337.
Widernika (Wydernik): 361.
Widmayer: 382.
Wien, Wienna L. *Bécs.*
Wildner Mátyás lőcsei polgár: 125[8].
Wirtesser (Wyrtesser) András lőcsei polgár: 129, 315.
Wiszkelethi, Jacobus L. *Vizkelety Jakab.*
Wladislaus L. *Ulászló.*
Wolff Gallus szepesi nemes: 482.
Wyenn L. *Bécs.*
Wylak, Joannes ab — L. *Ujlaky János;* — Nicolaus de — L. *Ujlaky Miklós.*
Wylamowsky János kameneczi püspök: 113, 279—280.
Wylkisdorff L. *Vilkócz.*

Zabbo János sepsii paraszt: 344.
Zacharias tanú: 457.
Zachar csütörtökhelyi polgár: 351.
Zakach Balthazar L. *Szakács Boldizsár.*
Zápolyai család: 33, 54—55, 64—66, 79, 82—83, 90, 139, 422.
Zápolyai Imre (Zapolya) Bosznia kormányzója; Dalmáczia, Horvátország és Szlavónia bánja; szepesi örökös főispán: 34, 54—56, 64, 225, 228.
Zápolyai István (Zapolia, Zapolitanus, Zapolya) nádor, szepesi gróf és örökös főispán: 33, 54, 57, 61—64, 66, 68—72, 80, 133, 169, 229—231, 242, 244—246, 322—323, 328, 333—334, 428, 446.

Zápolyai János L. *János király.*
Zárda-utca Lőcsén: 134.
Zareba sz. n.: 321.
Zawec (Zawez) Melchior lőcsei esküdt: 88, 269—270.
Zekel Pál (hunfalvi) szepesi nemes: 482.
Zekera János késmárki esküdt: 308, 311.
Zentandras, Laurentius de—, nemes: 350.
Zenth Andras, Simon de — L. *Szentandrási.*
Zenthlazlo L. *Szentlászló.*
Zeoleos L. *Szőlős.*
Zepsy L. *Szepsi.*
Zipsz L. *Szepesség.*
zólyomi erdőispánság: 6, 190.
Zombathel L. *Szepesszombat.*
Zomor de —, Zomorj L. *Szomory János.*
Zondech L. *Szandecz.*
Zrinyi (a Zrinio) Miklós tárnokmester: 369.
zsidók: 261.
Zsigmond Ágost lengyel király: 133, 135, 138.
Zsigmond lengyel király (I.): 109—110, 112—114, 116, 279—280.
Zsigmond (Sigismundus) magyar király: 27, 30—37, 39—41, 43—44, 47—49, 51, 53—54, 57—59, 63, 66, 68—69, 76, 82, 120, 146, 148, 154, 188—191, 196, 199—201, 205—206, 208—209, 211, 215, 217—220, 222—223, 225, 233, 235, 238—241, 256—261, 265, 294—297, 317, 332, 368, 374, 405.
Zuberstein erőd: 87.
Zula (Czule; Zwla) Boldizsár: 151, 358—359.
Zula Gáspár: 370, 379.
Zula Kristóf főharminczados: 135—136, 336.
Zvntag, Emericus — L. *Sonthag Imre.*
Zwabow, Valentinus de — L. *Svábovszky Bálint.*
Zwnthagh, Emericus — L. *Sonthag Imre.*
Zwtel Péter hisfalvi nemes: 351.
Zwynei László richnói praefectus: 455—456.
Zyerba Jakab: 321.

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

HIBAIGAZÍTÁS.

A	9.	lapon	felülről a 11-ik	sorban Eliás helyett: Eliás *fia István,*
a	44.	„	„ a 17-ik	„ Wagner György helyett: Wagner *Gergely*
a	47.	„	alulról a 14-ik	„ Iglói László helyett: *(csak)* László,
a	94.	„	felülről a 13-ik	„ Basó Mihály helyett: Basó *Mátyás,*
a	96.	„	„ a 12-ik	„ Basó Mihály helyett: Basó *Mátyás,*
a	98.	„	alulról a 9-ik	„ Müller Gáspár helyett: *Mylner* Gáspár,
a	99.	„	felülről a 17-ik	„ Loboczky Mihály helyett: Loboczky *Mátyás,*
a	115.	„	a legalsó	„ Jordán András helyett: Jordán *Achatius,*
a	130.	„	alulról a 4-ik	„ Ujfalu helyett: Ófalu,
a	191.	„	felülről a 7-ik	„ szepsieknél helyett: szepesieknél,
a	471.	„	„ a 15-ik	„ 1493 helyett 1498

olvasandó.

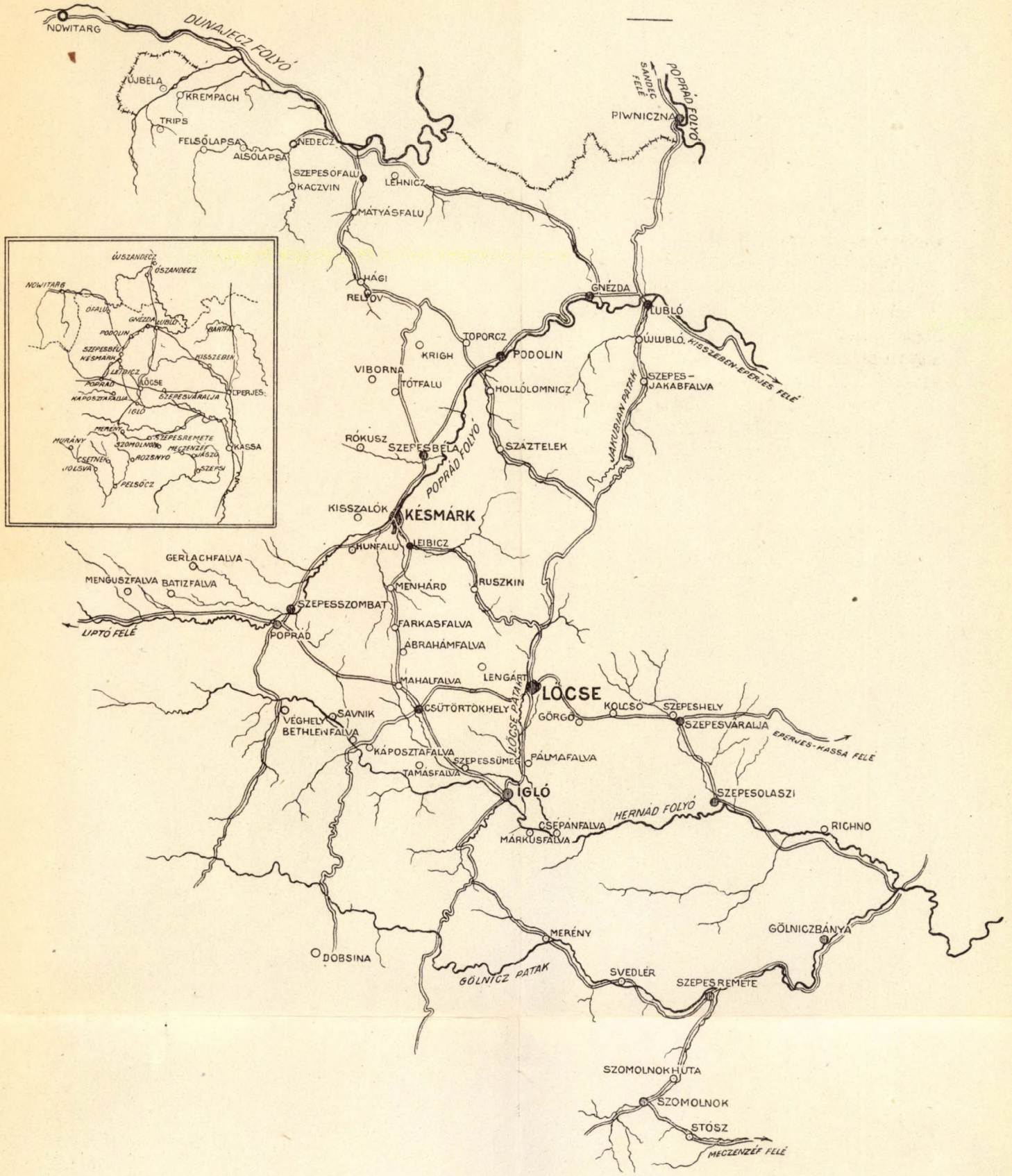

A Szepesség régi kereskedelmi útvonalai.

M.T. AKADÉMIA KÖNYV-TÁRA